

ପ୍ରକାଶ
କମ୍ପ୍

ଗଣନାଥ ଦାସ

କର୍ତ୍ତ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ଅନୁବାଦକ ଓ
ପ୍ରଶାସକ ଶ୍ରୀ ଗଣନାଥ ଦାସଙ୍କର
ସେଜାଳ ଏକାଳ ଏକ ଅନନ୍ୟ
ଆମ୍ବଲୀବନୀ । ଜାବର ବ୍ୟାପକତା,
ଅନୁକୂଳିତ ଆନନ୍ଦିତତା, ମାନବିକ
ସମେଦନଶୀଳତା, କଥା ବିଷ୍ଣୁର
ପ୍ରାସର୍ଗିକତା ଓ ସବୋପରି ଏହାର
ରାଷ୍ଟ୍ରାଣ୍ତି ଏହାକୁ ଏବ ଉଚ୍ଛବୋଣୀର
ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଛି ।
ଉପନ୍ୟାସ ପରି ଏକାତ୍ମ ସୁଖପାଠ୍ୟ ଏ
ବହିଟି ପାଠକ ପାଠିବାମାନକୁ ମୁଖ
କରିବା ସଜେ ସଜେ ଅନାବିଳ ଆନନ୍ଦ
ଦେବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବ ।

ସେକାଳ ଏକାଳ

(ଆମ ଜୀବନୀ)

ଗଣନାଥ ଦାସ

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଣ୍ଟ

ଉଦ୍‌ଘର୍ଷ

ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆଖ୍ ଆଗରେ ରଖୁ ଏ ସୁତି ଚାରଣ,
ସେଇମାନଙ୍କୁ ଦେଇ...

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ

ଶ୍ରୀମତୀ ଉମା ଦାସ

ଓ ପିଲାମାନେ

ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ନଳିନୀ
ପ୍ରସନ୍ନ ଓ ଶୁଭ୍ରା
ପ୍ରଭାତ ଓ ଅଞ୍ଜଳି
ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଓ ଚପଳ
ପ୍ରମୋଦ ଓ ଭରା
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଓ ରୀତା
ପ୍ରତାପ ଓ ସଂସ୍କରା
ମଞ୍ଜୁଶ୍ରୀ ଓ ସମର ବନ୍ଧୁର

ଗଣନାଥ

ଗଣନାଥ ଦାସ, କେନ୍ତ୍ରପଢ଼ା ଜିଲ୍ଲା, ପଟ୍ଟମୁଖାଇ ଡହ୍ନୀର,
ମାଟ୍ଟିଆ ପ୍ରାମରେ ୧.୩.୧୯୧୩ରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।
ସେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଅଧ୍ୟନରେ ବିଭିନ୍ନ ପଦ ପଦବୀରେ
କାର୍ଯ୍ୟ କରି ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ
ସେବାରୁ ଅବସର ନେଇଲେ । ସେ ବର୍ଷମାନ ଭୁବନେଶ୍ୱରର
ଲୁଳସରୋତ୍ତମ୍ଭ ନିକଟ ବାସରବନରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି ।
ତାଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଓ ରାଜାଜୀରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୨ଟି ବହି
ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । କେତୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ ବହି ହେଲା

ଓଡ଼ିଆ

କବୀର ଶତକ

ନାନକ ଶତକ

ଥୁରୁକୁରାକ

ରାଜାଜୀ :

Mystic Songs of Kabir

Love Songs of Kabir

Essays on Kabir

Couplets from Tulsidas

Lessons from the Mahabharat

Readings from the Bhagabat

ShreeRam, the Man and his Mission.

ସୂଚୀ

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
କୁଳ ହୃଦୟ	୧
ମହାର୍ତ୍ତା	୪
କଟକରୁ ଘଟିବି	୧୧
କଳତ୍ର ଆସିଲେ	୨୧
ଘର ସୁନ୍ଦର	୩୭
ସରଣା	୪୦
କି କୁଳ ନକରି	୪୯
ଦେବ ଦର୍ଶନ	୫୮
ମରତ୍ର	୬୮
ରାଷ୍ଟ୍ର ପିପାସା	୭୯
ମୁରଗୀ	୮୪
ପୂର୍ବ ନାମକ ନର୍କରୁ	୯୭
ଜଳି ଚୋକେଇ	୧୦୧
ପୂର୍ବ, ପଣ୍ଡିମ, ଭରର, ଦର୍ଶଣ	୧୦୯
ମୋ ଜୀବନରେ ସୁତାଖୁ	୧୧୮
ପିତୃ ରଣ	୧୨୬
ଓରାମ ସୂରକର ନୂତନ ସ୍ଵୀରଦ୍ଧ ଲାଭ	୧୩୦
ଧର୍ମସଂଗ	୧୩୩
ମୋହ ମାୟା	୧୪୭
ନାପିତୁଣୀ	୧୫୦
ଭିତରିଆ	୧୬୩
ଛଟପଟ	୧୮୪

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
ପରିଆ	୧୯୭
ବଣଗୋଡ଼ି - ଏକସନ୍ଦରସନ	୨୧୯
ହାସନ ହୁସେନ	୨୨୩
ଛି ବେମାରିଆଟା !	୨୩୯
ଦାଶ ସୁତ୍ର	୨୪୯
ନଚିଆ ଦା'	୨୪୯
ପଦଧୂଳୀ	୨୬୬

ଭୁଲି ହୁଏନା

ଗତ ବର୍ଷ ଏଇ ପଞ୍ଚମ ମାସ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ମହା ଶିବପାତ୍ର ପର୍ବ୍ତୀ । ରିଜରାଜ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଠୟଙ୍କ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ୍ତୀ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିବାସୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁ, କି ପୁରୁଷ କି ସ୍ତ୍ରୀ, ମହିରରେ ଦେବ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଉପୁକ । ସ୍ଵର୍ଗ, କରେଳ, ଅପିସ୍, କର୍ତ୍ତରୀ, ବେଙ୍ଗ ଆଦି ସବୁ ହୃଦୀ, ବହ । ମହିର କିତରକୁ ଲୋକରିତରେ ପଞ୍ଚିବା ଅସମବ ତେଣୁ ବାହାରୁ ବାହାରୁ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଫେରିଲି । ଯାହା କିଛି ଭୋଗ ପ୍ରସାଦ ସେବା କରି ବସନ୍ତ କାଳର କର୍ମକାଳୀମାଣି ଶରାବେଳେ ଟିକେ ବିଶ୍ରାମ କରିବାକୁ ବାହାରି ଥାଏ । ବାହାରୁ କରିବେଳର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଦାଖ ବାରଣାକୁ ଗରି ।

ବାହାରେ କରେଲ ପଢ଼ୁଆ ବୟସର ଝିଅ ଦୁଇଟି ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ରିତରୁ ଜଣେ ମତେ ଚିତ୍କା ପରି କହିଲା - ମଉସା, କାରି ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଭାଗି ଯେଉଁ ରିତିଓ କେସେଟ ଦୋକାନୀ ଅଛି ତଙ୍କୁ କହି ଯାଇଥିଲୁ । ଆମ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ କେସେଟିଏ ଦେଇଥିବେ । ଆମେ ଆଜି ସେଟିକୁ ଦିନକ ପାଇଁ ନେଇସିବୁ ରତ୍ନାରେ । ଦୋକାନୀ ରାଜ୍ଞି ହୋଇଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ କେସେଟଟି ଭାଇଜଙ୍କ ପାଖରେ ଦେଇଥିବେ । ଆଜି ତ ଦୋକାନ ବହ । ଟିକେ ଦୟାକରି ବୁଝିବେ ?

ଝିଅଟି ମତେ କେସେଟ ବିଷୟ ବୁଝେଇ କହୁଥିଲା ବେଳେ ତାକୁ ଲିରେଖି କେଣ୍ଠରି ମୋର ଜଣେ ଅତରଙ୍ଗଙ୍କ ଝିଅ ବିଷ ପାଇଁ କରି - ବିଷରୁ, ପଢ଼ୁଛି । ତଙ୍କୁ କହିଲା - କିଲୋ ଝିଅ ତୁ ପରା ଆମ କହେଇ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ । ଆଉ ଟିହା ଦଜନ୍କ କହିବୁ ? ହଜାର ମୁଁ ଟିବେ ପଚାରି ଆସେ ହୋଇବି ।

ବୋହୁ ବୋଧହୁଏ ରିତରୁ ଆମ କଥାବାରୀ ଶୁଣି ଥିଲା । ମୁଁ ଘର ରିତରକୁ ଆସୁ ଆସୁ ସେ କେସେଟିଏ ମୋ ହାତକୁ ବତେଇ ଦେଇ କହିଲା - କହେଇ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅକୁ ଦେଇ ଦେବାକୁ ଦୋକାନୀ କହିଥିଲେ ।

ମୁଁ କେସେଟଟି ନେଇ ଝିଅ ହାତକୁ ବତେଇ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ପଚାରି ଦେଇ - କି କେସେଟ କି ଝିଅ ଏଟି ?

“ମୌନେ ପ୍ୟାର କିଯା” ବୋଲି ଝିଅଟି ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ କହିଲା, ତା ଆତେ ଅନେଇ କହିଲି - ତାହେଲେ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ୟାର ବା ପ୍ରେମର ଛବିଟିଏ ହୋଇଥିବ ?

ଝିଅଟିର ସାମାନ୍ୟ ଭୁକୁଞ୍ଜନ ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ଏତେଇ ନଥିଲା । କହିଲା ତେରି ହେଉଛି ମଉସା, ଯାଉରୁ ।

ବି ଝିଅକୁ କହିଲି - ବି' ମିଳିର ରସ, କହୁଛି ।

ହୋଟ ଦେଖି ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ପକେଇ ବସିଲେ ଝିଅ ଦେଖି । ପଚାରିଲି ତମ ଦିନିଙ୍କ ରିତରୁ କେହି ସଜ୍ଜାତ ରଇ ପାଆ ? ପାତଳୀ ଝିଅଟି ଏଥର ମୁହଁ ଖୋଲି କହିଲା - ହଁ ମଇସା ମତେ ରଇ ଲାଗେ ।

ପଚାରିଲି - ଯଦି ରାଥ କୁସିକାଇ ନା ରାଇର ମିଳିବିର ?

ଦୂରଟି ଯାକ ରାଖୁଁ ମଇସା, ଆଉ ବି ଓଡ଼ିଶା ଛାଇ, ଚମ୍ପ ଆଦି ।

ଆର ଝିଅଟି ତାକୁ ଆକଳେଇ କହିଲା - ତଳମ ତେରି ହୋଇଥିଲା । ବୋଉ ରାଗିବ କାହିଁକି ଏତେ ତେରି କରୁ ବୋଲି ।

ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ରହ ବୋଲି ନେହୁରା କଲି । ପତଳୀ ଝିଅଟିକୁ ପଚାରିଲି - ତମେ ଝେଟି ରାଗ ଜାଣିବ ଝିଅ ?

ହଁ ମଇସା, ରାଖି ମଧ । ରଜନ ପାଇଁ ରାରି ରଇ ରାଗ । କହିଲି - ଆହା ଏ ରାତଟି ଝେଟି ରାଗରେ କେବେ ରାଇବ ?

ଏକ ପ୍ୟାରବେ ବନ୍ଧନ କେ ଖାତିର

ମୌଜେ ସାରେ ବନ୍ଧନ ତୋତ ତଳା ।

ନାହିଁ ମଇସା ଏ ରାତ ମୁଁ ଶୁଣି ନାହିଁ ବୋଲି ଝିଅଟି କହିଲା ।

ଆହା ଯୋର ପଦଟି ମୁଁ ବନ୍ଧିଲି ଟିକେ ସେଇ ରାଗରେ ରାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ କି ଝିଅ ? ନେହୁରା ହୋଇ କହିଲି ।

‘ହେଉ ମଇସା’ କହି ସୁନ୍ଦର ଗଲାରେ ସୁର ଦେଇ ଝେଟି ରାଗରେ ରାଇଗା ସେ ପଦକ ଝିଅଟି । ଦୃଢ଼ୀ ସର୍ବୀ ହେଲା । ତାରିପ କରି ଝିଅର ମିଠାଗଲା ଓ ରାଇବାର ଶୈଳୀ । ପଚାରିଲି ଆହା, ବୁଝିଲ ଗୀତଟିର ମର୍ମ ଝିଅ ?

‘ନା ମଇସା,’ ଝିଅଟି ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ଗଲାରେ କହିଲା । ବୁଝେଇ କହିଲି । ସଙ୍ଗାତର କନ୍ତୁ ପରମାମ୍ବା ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଆରଧନା ପାଇଁ, ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ । ଝେଟି ରାଗରେ ଏ ଯେଉଁ ପଦଟି ରାଇଲ ଝିଅ, ତାର ମର୍ମ ହେଲା - ସେଇ ପରାୟର ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରେମ ହେତୁ, ପ୍ରେମର ବନ୍ଧନ ହେତୁ, ମୁଁ ମୋର ଅନ୍ୟ ସବୁ ପ୍ରେମ, ସେହର ବନ୍ଧନ କାଟି ଦେଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରତ ହୋଇ ରହିଲି । ତୁମେ ସଜ୍ଜାତ ପ୍ରେମୀ, ପୁଣି ରଜନ ରଇ ପାଆ, ରତ୍ନ ମାରାବାଇଙ୍କ ନାମ ନିଶ୍ଚୟ ଶୁଣିଥିବ । ତାଙ୍କ ରଜନ ନିଶ୍ଚୟ ରାଇଥିବ ?

ହଁ କଲା ଝିଅଟି ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନୀ ବିଷୟ ଜାଣିବ ? ପଚାରିଲି ।

ବିଶେଷ ନୁହେଁ ବୋଲି ଅନୁତ ସୁରରେ କହିଲା ଝିଅଟି ।

ରତ୍ନ ମାରାକର ଗିରିଧର ଗୋପାଳଙ୍କ ପ୍ରତି ଗରୀର ପ୍ରେମର କାହାଣୀ ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲି । କିପରି ସେ ଗିରିଧର ଗୋପାଳଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ବାହି ହୋଇ ସ୍ବାମୀ ସମେତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରେମ, ସେହର ବନ୍ଧନକୁ କାଟି ଦେଇଥିଲେ ।

ପୁଣି ନେହୁରା ହୋଇ କହିଲି - ଆଉ ଗୋଟିଏ ମିଳିଟ୍ ଖର୍ତ୍ତ କରି ଟିକେ ରହ
ମୀରାବାକର ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନର ଅମର ଶାତିକା - ‘ମେରେତ ଶିରିଧର ଗୋପାଳ ଦୂସର ନ
କୋଇ’ରୁ ପଦେ ବୋଲି ଶୁଣେଇଲ ଛିଅ ।

ମୋର ଆସୁଥିଲିଯ ଉଷ୍ୟ କରି ଝିଅଟି ଚାର ସୁମଧୁର ଗହାରେ ରଜନର
ପ୍ରଥମ ଦୁଇଟି ଧାତି ଗାଇ ଶୁଣେଇଲା । ତେରି କରେଇ ଦେଇ ବୋଲି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ
କରି ଛିଅ ଦୁଇଟିକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଇ ବିଦା କରି ।

ଦି’ଦିନ ପରେ ସେଇ ଛିଅ ହୋଟି ମୋତେ ଖୋଜିଲେ- ମଭସାଙ୍କ ଟିକେ
ତାକିଦେବ ?

ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ପୁଣି ଥରେ ଏବା ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖି ଆଦରନର ପଚାରିଲି-
କେସେଟିକୁ ଫେରଇ ଦେବାକୁ ଆସିଲ କି ?

ଏଥର ମୋ ସାଙ୍ଗର ଛିଅ ଭରର କରା - ନାହିଁ ମଭସା ବେସେଟି ଏବେ
ଦୋକାନଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସିଲୁ ଯେ ଆପଣଙ୍କୁ କହିବାକୁ ଆସିଲୁ କେସେଟ ଦେଖିବା ବେଳେ
କେବଳ ଶିରିଧର ଗୋପାଳ ଆଉ ରହ ମୀରାବ କଥା ସାଙ୍ଗକୁ ଆପଣଙ୍କ କଥା ମନେ
ପଡ଼ିଲା । ଉଠିଓ ଫିଲୁ ଉପରେ ନକର ରହିଲା ନାହିଁ । ଫିଲୁର କଥାବସ୍ତୁ ବ’ଶ କିଛି ମନେ
ରହିଲାନାହିଁ ।

ଅତ୍ୟତ ହରଷିତ ମନରେ କହିଲି - ଠିକ୍ ମା, ରଗବାନଙ୍କ ଠାରେ ହିଁ ପ୍ରେମର
ବନ୍ଧନ ଯଥାର୍ଥ, ଶାଶ୍ଵତ । ମତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଛି ତମେ ଏହା ଉପରବଧ କଲ ।
ଏଇ ଉପରବଧ ମନୋଭାବ ଦୃଢ଼୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ହେଉ ରଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ।

‘ଆଗାମୀ ଦିନଙ୍କୁ ଅନେଇ ରହିଲି’ କହି ବିଦାୟ ଦେଇଥିଲି ଛିଅ ହୋଟିଲୁ ।
ଅନେକ ସମୟରେ ଛିଅ ଦୁଇଟିଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ପଢ଼ିଲେ ଝିଅଟିର ରହ ମୀରାବ
ରଜନ, ‘ମେରେ ଶିରିଧର ଗୋପାଳ’ ଆଉ ଆରଟି, ‘ଏକ ପ୍ର୍ୟାରବୀ ବନ୍ଧନ କେ ଖାତିର’
ଶୁଭରି ଉଠେ କାନ ପାଖରେ । ମନେ ମନେ ଛିଅ ଦୁଇଟିକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରେ
ରଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଛିଅ ଦୁଇଟିଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରେମ ଜାଗ୍ରତ ରହୁ ।

ମହାର୍ଜ୍ଞା

ସ୍ବି ୧୪୩-୪୪ ମସିହାର କଥା । ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଖୋସ ମାହାତ୍ମର ତହସିଲମର ରୂପେ ଅବସାପିତ ହୋଇଥାଏ । ଏସ.ଡି.ଓ ଥାଆତି ସୁର୍ଗତ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର । ସେ କାଳରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧରେ ରାଜସ୍ବ ବିଭାଗର ମାତ୍ର ଡିନିକଣ ଘେଜେତେର ଅପିସର ଥାଆତି । ଆମ ଦୁଇକଣଙ୍କ ବାହ୍ୟ ଦ୍ୱୀପାୟ ଅପିସର ଥାଆତି ସୁର୍ଗତ ଶ୍ରୀ ମାଧବ ମିଶ୍ର ।

ଦିନକର ଏପରି ହୋଇଥାଏ, ଏସ . ଫି . ଓ . ଯାଇଥାତି ବାଣପୁର ମାଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ରହିରେ । ମୁଁ ଯାଇଥାଏ କଟଣୀ, ରାଜସ୍ବ ବିଭାଗର ସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଇକୁ “କଣ୍ଠୋର ” ବାର୍ଯ୍ୟ ତଥାରଣ କରିବାକୁ । ଦ୍ୱୀପାୟ ମହାସମର ସରି ସରି ଆସୁଥିଲେ ହେଁ, ବିଭାଷିନୀ ପ୍ରଭୃତି ଅଖ୍ୟାବନ୍ୟକାୟ କେତେବେ ପଦାର୍ଥ ଦୂର୍କଳ ହୋଇ ପଢ଼ିଥିବା ହେତୁ ‘କଣ୍ଠୋର ’ ଜାରୀ କରାହୋଇ ସରକାରୀ ଉତ୍ସବଧାନରେ ବନ୍ଦନ କରାଯାଉଥାଏ ।

ସମୟ ଅପରାହ୍ନ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ହେବ । କଟଣୀ ଥାନା ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ସର୍ବରାକାର, ଥାନା ବାହୁ ପ୍ରଭୃତି କେତେକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କିରାସିନୀ ବନ୍ଦନ ବିଷୟରେ ଆରୋଚନା କରୁଥାଏ । ଏହିପରି ସମୟରେ ପରେଷ ଅପିସର ସୁର୍ଗତ ହତ୍ସାଂଖ୍ୟାର୍ଥ ସାହେବଙ୍କ ଷେଷନ ଓ୍ୟାଗନ୍ ରାତି ଥାନା ସାମନା ରାତ୍ରା ଦେଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଆହୁକୁ ଯିବାର ଉକ୍ତ୍ୟ କରି ।

ହତ୍ସାଂଖ୍ୟାର୍ଥ ସାହେବ ସରକାରୀ ଟାକିରିରୁ ଅବସର ନେଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଟାଇନର ଜ୍ଞାପନରେ ବସବାସ କରି ରହୁଥାନ୍ତି । ଟାଇନର ଅନ୍ତି ଦୂରରେ ଏକ ମନୋରମ ଛମ୍ବାନ ବାଟିକା ନିର୍ମାଣ କରି ଅବସରକାହୀନ ଛୀବନ୍ୟାପନ କରୁଥାନ୍ତି । ଟାଇର ବହୁକାଳ ବ୍ୟବହୃତ ପୁରାତନ ଷେଷନ ଓ୍ୟାଗନ୍ଟିକୁ ପେଟ୍ରୋଲ ଅକାବ ହେତୁ କୋଇଲା ସାହାୟ୍ୟରେ ଜଳୀୟ ବାଷ ଉପାଦନ କରାଇ ଗାଡ଼ିଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥାନ୍ତି । ସେଥିମିର ‘ବିଷକର’ ନାମକ ଯେଉଁ ‘ପିରିଣ୍ଟର’ ସହିଶ ବିରାଟ ବିଚିତ୍ର ବନ୍ଦୁଟି ଗାଡ଼ିର ପଣ୍ଡାର ରାଗରେ ଖଣ୍ଡି ଥାଆନ୍ତି, ତଥାରା ପ୍ରାଚୀନ ଗାଡ଼ିଟି ଏକ ପ୍ରକାର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରତା ଲାଭ କରିଥାଏ । ଉପରତ୍ତ ବାଷ ଚାଲିତ ହେତୁ ଗାଡ଼ିରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥିବା ଶବ ପେଟ୍ରୋଲ ଚାଲିତ ଗାଡ଼ିର ଶବ ଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓ କର୍କଷ । ‘ଘୋର ଘର୍ଯ୍ୟର ସ୍ଵର’ ବ୍ୟତୀତ ଗାଡ଼ିର ପାଣ୍ଡାର ରାଗରୁ ନିର୍ଗତ ଘନ କୃଷ୍ଣ ବାଷର କୁଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ।

ଗାଡ଼ିଟିକୁ ଚଳନଣୀଙ୍କ କରିବାକୁ ଅତିଥଃ ଏକ ଘଷାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓ ପରିଶ୍ରମ ପ୍ରୟୋଜନ । ଅଥବା ଯଦି ଦୁଇରାଗର୍ଭକୁ ଗାଡ଼ି ବାଗରେ କେଉଁଠି ଅଳ୍ପାଦ କରିତଶ୍ବରୀ ରହିଛି ହୋଇପଡ଼ିଲା, ଗାଡ଼ିର ରଣିନ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା, ପୁନରାୟ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳିତ କରିବାକୁ ଅତସ୍ର

କେବେ ଓ ଯଦୁ ଦରକାର ପଡ଼ିଥାଏ । କଥତ ଅଛି ଯେ, ଗାଡ଼ିର ମାଲିକ ଡତ୍ତସୁ ଓ୍ୟାର୍ଥ ସ୍ଵଯଂ ଗାଡ଼ିରେ ଆସିନ ଥିଲେ, ତାହା କୃତିର ଦୂର୍ଗତିର ସମ୍ମାନ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ଆରୋହୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଗାଡ଼ିର ସେତେଟା ସଦିଲ୍ଲା ନିଧାଏ ବୋଲି ଶୁଣାଯାଏ । ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁରୁ କାରଣ ହେତୁ ସ୍ଵଯଂ ଡତ୍ତସୁ ଓ୍ୟାର୍ଥ ସାହେବ ତାଙ୍କର ଏହି ଗାଡ଼ିଟି କୃତିର ବ୍ୟବହାର କରିବାର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିମିର ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରଳ ଥିଲା ।

ଏତାଦୁଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଥବା ହତରାଶ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିମିର ତାହା ସେହିନ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଥାରପାରେ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲା ଅବସରରେ କେହି ଜଣେ ସେଠାରେ ଉପହିତ ହୋଇ ଖୋଦ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ କନ୍ତକତ୍ତ୍ଵ ଗବପତି ଇତି ଗାଡ଼ିରେ ଶଙ୍କା ବୋଲି ଖବର ଦେଲେ । ଡତ୍ତସୁ ଓ୍ୟାର୍ଥ ସାହେବ ଗାଡ଼ିରେ ନଥିଲେ ମାତ୍ର କେତେକ ବାବୁ ରାଯା ଚପ୍ରାସି ଅର୍ଦ୍ଦନୀ ପ୍ରତ୍ଯେ ପଞ୍ଚ ସିଙ୍ଗରେ ବସିଥିବାର ପ୍ରକାଶ କଲେ । ପରେ ପରେ ଷେଷନ୍ତରୁ ଜଣେ ସିପାହୀ ଆସି ଥାନାରେ ଖବର ଦେଲା ସବୁ ବିଷ୍ଟ ଯ ।

ଏହା ବଡ଼ କୌତୁଳ୍ୟମୟ ବୋଧ ହୋଇଥିଲା ମୋତେ । ତେଣୁ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି JLO କବାର ଖୋର୍ଦ୍ଧୀ ରମାନା ହେଲି । ଖୋର୍ଦ୍ଧୀ ପହଞ୍ଚ ଯାହା ସବୁ ଶୁଣିଲି ଓ ଦେଖିଲି, ଚମକପ୍ରଦ ମନେହେଲା । ଏସତି.ଓ.ଙ୍କ ଅନୁପହିତରେ ସେକେଷ ଅପିସର ଏକ କେଳିଗ୍ରାମ ଓ ସ୍ତର୍ମ ବାର୍ତ୍ତାବିହ ଜରିଆରେ ଚକ୍ରାଳାନ ରାଜଧାନୀ କଟକରୁ ସରକାରୀ ସ୍ଵତ୍ରରୁ ଖବର ପାଇଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପାଇବାଖୋମମୁଣ୍ଡ ଯିବା ରାତ୍ରାରେ ରେଇ ଯୋଗେ କଟକରୁ ଜଣଣୀ ଷେଷନ୍ତରେ ଓହାର ସେଠାରୁ ଅନ୍ୟ କାର ଯୋଗେ ଖୋର୍ଦ୍ଧୀରୁ ତାଙ୍କ ନିଜ କାରରେ ପାଇବାଖୋମମୁଣ୍ଡ ଯିବେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜ କାର ରେଇ ଯୋଗେ କଟକରୁ ଜଣଣୀକୁ ଉପରେ ଟ୍ରେନ ଯେଗେ ନିଆଯିବ । ଟ୍ରେନରୁ କାର ତଳକୁ ଓହାରବାକୁ ସମୟ ଲାଗିବ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ଏକ କାର ବହୋବସ୍ତ କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଷେଷନ୍ତରେ ଛେଟି ସେଠାରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେବାର ବ୍ୟବସା ଏସ.ଡି.ଓ. କରିବେ । ତାଙ୍କ କାର ପହଞ୍ଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଖୋର୍ଦ୍ଧୀଠାରେ ବିଶ୍ରାମ ଜରିବେ ।

ଏ ଖବର ସେକେଷ ଅପିସର ପାଇଲେ ବିନ ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟାରେ । ଟ୍ରେନ ଜଣଣୀରେ ପହଞ୍ଚିବା ସମୟ ଅପରାହ୍ନ ପ୍ରାୟ ଦୂରଟାରେ, ଚିନ୍ତିଯାଙ୍କ ମାତ୍ର ଜରରେ । ଏତେ ଅଛ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବାଶପୂର ମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗପ୍ତରେ ଥିବା ଏସ.ଡି.ଓ ଖବର ପାଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧୀ ଫେରିଆସି, ଜଣଣୀ ପହଞ୍ଚ ପାଇବା ଏକ ଦୂରୁହ ବ୍ୟାପାର । ଜଥାପି ତୁରନ୍ତ ଜଣେ ମରେବାରକେଇ ଚଞ୍ଚାଳୀ ବାର୍ତ୍ତାବହଙ୍କୁ ସେକେଷ ଅପିସର ଏସ.ଡି.ଓ.ଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଥିଲେ ।

ମୁଁ ସକାଳ ଦଶଟା ଦେଲୁ ଜଣଣୀ ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ସେକେଷ ଅପିସର ଏକା । ସେ ସମୟର ଓ ଏବର ଖୋର୍ଦ୍ଧୀ ଚାଇନ୍ ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶ ପାତାଳ ପ୍ରରେବ । କେବଳ ମାତ୍ର ଏସ.ଡି.ଓ.ଙ୍କ ଖବର ନିଜ କାର ଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଯାତ୍ରିଙ୍କ ଯାନ ଉଚିତରେ ବ୍ୟବସାୟ ଗଣେଶ ରାମ. ବା ଅନ୍ୟ ସେହିପରି କାହାର ଖଣ୍ଡିଏ ଦଦରା ହାତ୍ରନେ ବସ୍ଥାଏ, ଯାହା

ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଜଣେ ମଧ୍ୟରେ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ବସନ୍ତପେ ଯା'ଆସ କରୁଥାଏ । ତାହା ପୃଷ୍ଠି ଆବେ ବିଶ୍ୱାସ ଲନ୍ଦବ ଅବସ୍ଥାରେ ନଥାଏ । ବୃତ୍ତୀୟଟି ହେଲା ମିଃ ଚତୁର୍ବୀ ଓ୍ଯାର୍ଥୀଙ୍କ ଷେସନ ଓ୍ୟାଗନ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଯାତ୍ରିକ ଯାନ ଆଜି ଯେପରି ଘରେ ଘରେ, ସେ କାଳରେ ମୋ JLO ଷ୍ଟର୍ଟିକ ବ୍ୟତୀତ ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଟାଇନ୍‌ରେ ଆଉ ମାତ୍ର ଫାଟଟି ସେହି ପ୍ରକାରର ଯାନ ବା ମଟର ସାଇକ୍ଲେ ଥାଏ । ସୁଚରର ଅବିବୋବ ହୋଇନଥାଏ ।

ଏତାଦୂର ଅବସ୍ଥାରେ ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସରକର ଅଗତ୍ୟା ମିଃ ଡଢ୍ବୀ ଓ୍ଯାର୍ଥୀଙ୍କ ଷେସନ ଓ୍ୟାଗନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଛଢା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥିଲା । ତାହା ଆଣି ସମୟର ସୁଷ୍ଠତା ଦୃଷ୍ଟି ଯଥାସାଧ ଝଡାଣୁଡ଼ି, ଧୂଆ ଧୋଇ କରାଇ ନିଜେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପାହୋଟି ଆଣିବାକୁ ଜଣେ ଷେସନକୁ ଯାଇଥିଲେ ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସର ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଷେସନ ପ୍ରାର୍ଥନମୌରୁ ଆଣି ଗାଢି ପାଖରେ ପହୁଞ୍ଚାଇଲା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଭବିଷ୍ୟ ଏତାଦୂର ଏକ ଅରୁଦ୍ଧ ଜରାଗ୍ରସ୍ତ ବାହନ ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରେ ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରି ଏ ପ୍ରକାର ଯାନ ବ୍ୟବହାର କରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସରକୁ ତାଙ୍କୁ ଭାବରେ ରୋକଠୋକ କହିଦେଲେ । ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସର ଚକିତ ହତକମ ହୋଇ, ନିତାତ ବିନୟ ସହକାରେ ପରିଷିତି ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଗାଢିର ହ୍ରାରଦେଶ ଭକ୍ତି କରି ବାରମ୍ବାର ସାନ୍ତୁସ୍ଥ ଅନୁରୋଧ କରତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅନିନ୍ଦ୍ରା ସବେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍ତର ଯାନରେ ଉପବେଶନ କରିଥିଲେ । ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସର ପ୍ରମୁଖ ଅନ୍ୟମାନେ ପଛ ସିରରେ ବସିଲାରୁ ଗାଢି ଖୋର୍ଦ୍ଧ ଅଭିମୁଖେ ସଶବେ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଷେସନ ଓ ହ୍ରାରଦେଶ ତାଙ୍କ କାର ନେଇ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ସମ୍ବ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଷେସନ ଠାରେ ରହିଲେ । ସେବିନ ଭାଗ୍ୟକୁ ରାତ୍ରାରେ ଷେସନ ଓ୍ୟାଗନର କୌଣସି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟି ନଥିଲା ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ P.W.D. ବଜଳାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କିମ୍ବତ୍ ସମୟ ଅବସ୍ଥାନର ବହୋରସ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବଜଳାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଏସ. ଡି.ଓ. ଗନ୍ଧରୁ ଫେରି ସେଠାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସ୍ବାଗତ ଜଣାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ କିନ୍ତୁ ନକହି ବଜଳା ପ୍ରକୋଷ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । ପରେ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧକୀ ଜରିଆରେ ଏସ. ଡି.ଓ. ତାଙ୍କର ପରିଚୟପତ୍ର (Visiting Card) ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜକୁ ପଠାଇଥିଲେ ହେଁ, ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କରା ପାଇ ନଥିଲେ ।

ଚିରାଚରିତ ପ୍ରଥା ଅବଲମ୍ବନ କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ତାହା, ବିସୁଟ, ଓ କିନ୍ତୁ ସଦ୍ୟ ଫଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସର କରିଥିଲୋ ତାହା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବଜଳାରେ ପହଞ୍ଚିବାର କିଛିକଣ ପରେ ବଜଳା ଚୌକିଦାର “କରିମ ମିଆ” ତାର ସୁଦୀର୍ଘ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଲୟମାନ ଶୁଣୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ବଜଳାର ଅନ୍ତାବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାଚୀନ ଟେବୁର ଉପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାମନାରେ କୁଣ୍ଠେ ସହ ପେଶ କରିଥିଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍ସାହର କ୍ରୋଧ ଜର୍ଜରାତ ହୋଇ ତାର ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଜିନିଷ ସ୍ବରୂପ ଉଠାଇ ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ପରେ ପରେ ଏସ. ଡି. ଓ. କୁ ହ୍ରାରଦେଶ କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ - ଆପଣଙ୍କୁ

ରହୁଳନେଟିତ ଯାନଟିଏ ଆପଣଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁବୀଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ମିଳିପାରିଲା ନାହିଁ ? ଶୁଣି ଏହି ଯବନ ବ୍ୟତୀତ ଆପଣଙ୍କୁ କେହି ମିଳିଲା ନାହିଁ ଚାହାପାଣି ଟିକେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପରିବେଶର କରିବାକୁ ? ଆପଣମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ପରିମାଣିତ ସାଧାରଣ ଜୀବନ ଅଭାବ ଦେଖି ମୁଁ ବିଶ୍ଵିତ ହୋଇଛି । ମୁଁ କିଛି ଗାହେନା, ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କର ଉପର୍ଯ୍ୟତ ଗାହେନା । ଆପଣ ଜାଣି ଜାଣି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ଦୂରେର ଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରତିବିଧାନ ଗାହେଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣ ଯାଇପାରିଛି ।

ଏହିପରି ଘଡ଼ିସ୍ତି କ୍ଷଣରେ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ପହଞ୍ଚ ଢାକବଜ୍ଜାଠାଠାରେ ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି । ଏସ. ଡି. ଓ. ବିମର୍ଶ ଭାବରେ ଢାକବଜ୍ଜାଠା ହତା ମଧ୍ୟରେ ପଦଚାରଣରେ ଥିଲେ । ସେକେଷ୍ଟ ଅର୍ଥିର ମୂଳ ଭାବରେ ଢାକବଜ୍ଜାଠା ବାରଣାର ଏକ କୋଣରେ ଦଶାୟମାନ ଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକ ହତାଶ ତଥା କିଂକର୍ବ୍ୟବିମୃତ ଭାବ ।

ଇତ୍ୟବସରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁବୀଙ୍କ କାର ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ପହଞ୍ଚ ଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ସେନୋ ବା ଦ୍ରୁବରୁ ମୁଖମାଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଅବଗ୍ରହ ହୋଇ କେହି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଭରସି ଯାଇ ପାରୁନଥାନ୍ତି ।

ରତ୍ନପତ୍ର ହେଉଁ ହେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁବୀଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧାଠୀ ବହାରକୁ ଆସି ସେନୋ ବାବୁଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଢାକି ନେଇଗଲା । ଆମେମାନେ ସମସ୍ତେ ଉତ୍ସ୍ରୀବ ହୋଇ ସେନୋଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ପଥକୁ ଅନାର ରହିଲୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ଫେରି ଆସିଲେ । ସୂଚନା ପାଇଲୁ ଯେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁ ମୁଖ୍ୟଶାସନ ସତିବଳ ନିକଟକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଘଣଣା ନେଇ ଏକ ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରେରଣ ନିମିର ଅନୁବାନ (Dictation) ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଶୁଣି ଆମେମାନେ ମୁୟମାଣ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲୁ ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ସରକେତିଷ୍ଠାର ରୂପେ ସେତେବେଳେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥାଆନ୍ତି ଶ୍ରୀ ବି. ମିଶ୍ର । ସେ ପାଇବାଖେମୁଣ୍ଡର ଅଧିକାସୀ ଓ ରଜପତି ମହାରାଜାଙ୍କର କୁଳ ପୁରୋହିତ ବଂଶକ । ମୋର ତାଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ସଭାବ ଥାଏ । ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁ କୌଣସି ପ୍ଲାନକୁ ସରକାରୀ ଗ୍ରହରେ ଆସିଲେ, ସେଠାକାର ଗେଜେଟେରୁ ଅର୍ଥିରମାନେ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବା କଥା ପ୍ରଚକିତ ଥିଲା । ପରିଷ୍ଠିତି ଦୃଷ୍ଟେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ିବା ବିଷ୍ଣୋତ୍ତିତ ହେବ କି ଏବଂ ସହି ଅନୁମତି ମିଳେ କି ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର ଅନୁସରଣ କରିବା ସଙ୍ଗତ ହେବ ବୋଲି ପରାମର୍ଶ କଲି । ସେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ମହାରାଜାଙ୍କର ରୀତି ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ସାର' ବା ମହାଶୟ ବୋଲି ସମୋଧନ ନକରି "ମହାର୍ତ୍ତ" ବୋଲି ସମୋଧନ କରିବା ଏବଂ କଥୋପକଥନ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସବେ ଦଶାୟମାନ ରହିବା ବିଷ୍ଣୋତ୍ତିତ ହେବ ।

ତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ସାକ୍ଷାତ ପାଇଁ ଅନୁମତି ମାଗିବାର ଅଛ କିଛି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ଢକରା ଆସିଲା ମୁଖ୍ୟମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାପାଇଁ ।

ବନ୍ଦ ବି. ମିଶ୍ରଙ୍କ ଉପଦେଶ ବାଣୀ ବୁଦ୍ଧିରେ ଧରି ସହିରୁ ମାନସରେ ମୁଖ୍ୟମତ୍ତାଙ୍କ ସମୀପରେ ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ହେଲି । ମୋର ବିନ୍ଦୁ ଅଭିବାଦନ ଗ୍ରହଣ କରି ମୁଖ୍ୟମତ୍ତୀ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ଚେଯାଉରେ ବସିବାପାଇଁ ନିର୍ବେଶ ଦେବା ସବେ ମୁଁ ଦଶାୟମାନ ହୋଇ ରହିଛି ।

ମୁଖ୍ୟମତ୍ତା ଆରମ୍ଭ କଲେ - ଖୋର୍ଦ୍ଦାର ଅପିସରମାନେ ନାନାଏକ ହେତୁ ତାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମତ୍ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ କାର ବହୋବସ୍ତ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏକ ଯବନ ହୃଦରେ ଚାହା ପରିବେଶଶ କରାଇଲେ । ସାଧାରଣ ଜନ୍ମତାର ଏ ପ୍ରକାର ଅଭାବ ମୁଁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦେଖି ନଥୁଣି ।

ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ କେତେକାଂଶରେ ଉପଶମ ହୋଇଥିବାର ଜନ୍ମୟ କରି ନମ୍ରତାର ସହିତ ବୁଝାଉବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି - ‘ମହାର୍ଜ୍ଞ’ ଖୋର୍ଦ୍ଦା ଏକ ସବ୍ରତିତିଜନ ମହକମା ହେଲେହେଁ ଏଠାରେ କେବଳ ଯ୍ୟାନୀୟ ଏସ ଡି ଓଳର ଖଣ୍ଡିଏ କାର । ସେ ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ବାଣପୂର ମାତ୍ରାଙ୍କରୁ ଗପ୍ତରେ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ମାହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କର ଆଗମନ ସମ୍ବାଦ ମାତ୍ର ତ୍ରୈନ ପହଞ୍ଚିବାର ତିନି ଚାରି ଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁ ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସରକୁ ମିଳିଥିଲା । ମାହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମତ୍ତୀ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ଆମମାନଙ୍କର ସମ୍ପଦକର ପ୍ରାତଃ ସ୍ଵରଣୀୟ ନବ ଉତ୍ସବର ନିର୍ମାତା ଭାବରେ ଅତି ବିନ୍ଦୁର ସହିତ ନିବେଦନ କରୁଛି । ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସରଙ୍କର ସୀମିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏଠାକାର ମିଃ ତଡ଼ସ୍ତ୍ରୋର୍ଧ୍ଵକ ଷେସନ ଓ୍ୟାରନ ବ୍ୟଚାର ଅନ୍ୟ କାର ବହୋବସ୍ତ କରିବାର ସ୍ବ୍ୟାମର ନଥୁଣା । ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କୁ ରେଳେସନକୁ ପାହୋରି ଆଣିବାର ବହୋବସ୍ତ କରୁ କରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦିଗ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ନ ପାରିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧ । ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କ ଗପ୍ତକ୍ରମର ସମ୍ବାଦ ମିଳିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଜଣେକୁ ଗପ୍ତରେ ଚାଲିଯାଇଥିଲି । ଖୋର୍ଦ୍ଦାଠାରେ ସେକେଷ୍ଟ ଅପିସର ଏକା ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ଅଛି କେତେବେଳ ହେବ ନୁଆରେ ଆସିଛନ୍ତି । ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ସଂସ୍କରିତକ ଆଚାର ବିଷୟରେ ଅବହିତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ତେଣୁ ସମ୍ପଦକ ପକ୍ଷରୁ କ୍ଷମାର୍ଥିକା କରୁଛି ।

ମୁଖ୍ୟମତ୍ତା ମୋ ଦିଗରେ ଏକ କୌତୁକପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ନିଷେପ କରି କହିଲେ - ମତେ ଏ ପ୍ରବାର ତ କେହି ବୁଝାଇ ନଥୁଣେ । ତୁମ ତୁଲ ଏଠାକାର ଅସୁବିଧା ପ୍ରତି ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ନଥୁଣେ ।

ମୁଁ ନିବେଦନ କରିଥିଲି - ମହାର୍ଜ୍ଞ ମୁଖ୍ୟମତ୍ତୀ, ପୁଣି ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କର ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ କାହାରିକୁ ଅବିଦିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ମହାର୍ଜ୍ଞ କୁପିତ ହେବା ଜନ୍ମ୍ୟ କରି ସମ୍ପଦ ଭାରସାମ୍ୟ ହଜାର ବସିଥିଲେ । ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କର ମହାନୁଭବତା ଓ ଉଦାରତା ସ୍ଵରଣ କରିପାରି ନଥୁଣେ । ମାତ୍ର ନିଃସଦେହ ଭାବରେ ମୁଁ ନିବେଦନ କରୁଛି ଯେ, କେହି ଜାଣିଶୁଣି ମହାର୍ଜ୍ଞଙ୍କ ପ୍ରତି ଅସୌଜନ୍ୟତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ନାହାରି । ଯାହା ଘଟିଯାଇଛି ପରିଷିତି ଏବଂ ଅନ୍ତରା ଜନିତ ହିଁ ଘଟିଛି । ମୁଁ ସେଥୁ ନିମିର ଆତରିକ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଜେ ସଜେ ପୁନର୍ବାର କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି ।

ମୁଖ୍ୟମତ୍ତା ମୋ ଦିଗରେ କିନ୍ତୁ ସମୟ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ ଅନୁମାଦନସୂଚନ ମନ୍ତ୍ରକ ସଞ୍ଚାଳନ କରି କହିଲେ - “ବସ । ” ଆଦେଶ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆହ୍ଵାନ’ର ସ୍ଵର ତାଙ୍କ

କଷରେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କର ବାରଣ ସବେ ମହାରାଜାଙ୍କର ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ଆକର୍ଷଣରେ ଯେପରି ସସଂଗ୍ରହ ନିକଟସେ ଚେଯାର ଉପରେ ବସିଲି ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ଖୋର୍ଦ୍ଦୀର ଘାନୀୟ ସମସ୍ୟା କିଛି ଅଛି କି ?

ଖୋର୍ଦ୍ଦୀ ମଧ୍ୟ ବାଲିକା ବିଦ୍ୟାକୟଟିକୁ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାକୟ (High School) ରେ ପରିଣିତ କରିବା ଖୋର୍ଦ୍ଦୀ ଅଧ୍ୟାସୀଙ୍କର ଏକାତ ରହା ଓ ଆକାଶ । ଏସ.ଡି.ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଗୋକପାତ କରିପାରିବେ ବୋଲି ସାମାନ୍ୟ ସଂକୁଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରି ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଉଷ୍ଣ ସ୍ଥିତ ହାସ୍ୟର ଅଭାସ ଉଷ୍ଣ୍ୟକରି । ‘ଆଜ୍ଞା ହେଉ’ ବୋଲି କହି ସେ ମତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ‘ଆଜ୍ଞା କହ, ଖର କିପରି ହୋଇଅଛି’ ।

ବିଷୟ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ବୂଧାନ ହେଲାପରି ମନେ ହେଲା । ‘ଖର’ ଶବର ଅର୍ଥ ମତେ ଆବୋ ଜଣା ନଥିଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୋର ଅନ୍ତର୍ଭାବ ଜଣାଇବାକୁ ରହସ୍ୟ ନଥିଲି । ଅନୁମାନ କଲି ଯେହେତୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ତାଙ୍କ କାର ଯୋଗେ ଯିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି, ବୋଧହୃଦୟ ରାସ୍ତାରେ କୌଣସି ଗାତ ଉତ୍ସାହ ଅଛି କି, ଅର୍ଥାତ୍ ରାସ୍ତାର ଅବସ୍ଥା କିପରି ବୋଲି ହୃଦୟର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ ।

ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ଉଭର ଦେଇଥିଲି - “ଏକ ପ୍ରକାର ହୋଇଅଛି, ମହାଜୀ ।”

“ଆଜ୍ଞା ହେଉ” କହି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ବିଦ୍ୟା ଦେଇଥିଲେ । ଏସ.ଡି.ଓ. ସେକେଣ୍ଡ ଅଫିସର ପ୍ରଗ୍ରହିତ ଉତ୍ସାହ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ମତେ ବେତ୍ତିଯାଇ ସୁଖବର ଶୁଣି ଆଶ୍ରମ ହେଲେ ।

ମୋ ମନ କିନ୍ତୁ ‘ଖର’ ପାଖରେ । ବନ୍ଧୁ ବି. ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଏକ ନିର୍ଭୁତ ଘାନକୁ କହାଇ ନେଇ ବ୍ୟଗ୍ରତା ସହ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି - କହିଲେ ଶବର ଅର୍ଥ କଅଣ ?

ମୋର ଅଗ୍ରହାତିଶ୍ୟୟ ଉଷ୍ଣ୍ୟ କରି ବନ୍ଧୁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ କେଉଁ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତର ଶବ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ କହିଲାରୁ ସେ ତାଙ୍କର ସ୍ଵରାବ ସୁଲଭ ହସ ହସି ମତେ ବୁଝାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ‘ଖର’ ଶବର ଅର୍ଥ ପରିପାଳନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ ଯେପରି ଯଥାର୍ଥ ମୋର ଉଭର ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣୀୟ, ନିର୍ଭୁଲ ଓ ପ୍ରାସାରିକ । ଏକ ସ୍ଵର୍ଗିର ଦାର୍ଶନିକ ନିର୍ଣ୍ଣତ ହୋଇଥିଲା ।

ପରେ ଏସ.ଡି.ଓ.ଙ୍କ ପାଚକ ଆସି ତାହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା । ଏସ.ଡି.ଓ. ସେକେଣ୍ଡ ଅଫିସର ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁମତି କ୍ରମେ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ, ସାମାନ୍ୟ ତାହାପାନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲୁ । ଅପରାହ୍ନ ପାଞ୍ଚଟା ଅତିକ୍ରମ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାହା ଖାଇ ନଥାନ୍ତି ।

ତାହା ପାନ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଷ୍ଟେନୋ ଓ ଡ୍ରାଇଭରଙ୍କୁ ପାରିଲା ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଆମେମାନେ ଏକତ୍ରିତ ଭାବରେ ଅପ୍ରୁତ୍କର ପରିଷିତି ଭୁଲିଯିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲୁ । ଖୋର୍ଦ୍ଦୀ ଆଗମନ ଉପରକ୍ଷେ

କୌଣସି ସ୍ଵାଗତ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିପାରି ନଥିବାରୁ, ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ପଥରେ
ଖୋର୍ଦ୍ଧାବାସୀଙ୍କୁ ଭେଟି ଆପ୍ୟାଯିତ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଥିଲୁ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ
ଚାରିଦିନ ପରେ ଫେରିଲା ବାଟରେ ୨-୪ଘଣ୍ଟା ଅକ୍ଷେତ୍ରକୁ ସମ୍ଭାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।
ଉତ୍ୟବସରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସେମୋକଠାରୁ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲୁ ଯେ, ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ
ସତିବଳ୍କ ପାଖକୁ ଲିଖିତ ପତ୍ରଟି ନ ପଠାଇବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚିତ ଦେଇଥିଲେ ।
ମନରୁ ଏକ ଦୂଷିତା ଅପସରି ଯାଇଥିଲା ।

ପରେ ପରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ବିଦାୟ ନେଇବେଳେ ଉପସିତ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ
କରମନ୍ତର ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପାରବାଖେମୁଣ୍ଡି ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ।

ଚାରିଦିନ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କଟକ ଫେରିବା ବାଟରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାବାସୀଙ୍କ ନିଷ୍ଠ ସମୟ
ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ଯ୍ୟାନୀୟ ମଧ୍ୟ ବାଜିକା ଦୁଇଠାରେ ତାଙ୍କୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାବାସୀ ଏକ ବିରାଟ
ସାଧାରଣ ସରାରେ ଉଚ୍ଚସିତ ସମର୍ପନା ଝାପନ କରିଥିଲେ । ଯ୍ୟାନୀୟ ଉତ୍ସବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ
ସହିତ, କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସେ ଯେପରି ମନଖୋଲା ଭାବରେ ଆଳାପ ଆଳୋଚନା
କରିଥିଲେ, ଚାରିଦିନ ତକର ମାନସିକ ଘୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନରୁ ସମୃଦ୍ଧ ଲୋପ ପାଇ
ଯାଇଥିଲା ବୋଇ ଆମମାନଙ୍କର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଥିଲା । ରଜପତି ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର
ଦେବ ଯେ ଜଣେ ମହାକୁରବ, ହୃଦୟବାନ୍ ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ତାହା ଆମେମାନେ ଅନୁଭବ
କରିପାରିଥିଲୁ ।

କଟକରୁ ଘଟିକି

ମଁ ଯେଉଁ କାଳର ଘରଣା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ଯୁଗ ଯୁଗ ହୋଇ ପାଞ୍ଚହୁବୀ
ବା ଷାଠିଏ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଫି କାଳର କଥା । ସେ କାଳରେ “ଘର” ଶବ୍ଦ ଏକ ସାଧୁଭାଷା
ରୂପେ ପ୍ରତିକିତ ଥିଲା । ଗାଉଳି ବିଥିତ ରାଷ୍ଟର, ପରସର ବିଥି ରାଷ୍ଟର ଘରକୁ
କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ‘ଘଟି’ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ । ଯଥା ସାମାନ୍ୟ ତେରି ହେଲେ -
“କିରେ ! ଘଟିକି ଯିବାକୁ ମନ ବହୁନାହିଁ ?” ଏମିତି ନଥା ଚକୁଆଏ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ସୁରଣ କରେଇ ଦେଲେ ତାତ୍ପର୍ୟ ପରିଷାର ହୋଇଯିବ ।
ତଜମାଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏବେ ସୁନ୍ଦର “ତଜ ଘଟି” ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥାଏ ।” ସେ ଅଞ୍ଚଳର
ଲୋକଙ୍କୁ ବ୍ୟଙ୍ଗାମ୍ବଳ ଭାବରେ “ତଜଘଟିଆ” ବା “ତଜଘଟି” ଆଖ୍ୟା ପ୍ରଦାନ
କରାଯାଏ ।

ସୁ ୧୯୩୧ ମସିହା କଥା । ମେଟ୍ରିକ ପାଶ କରି ସେ କାଳରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର
ଏକମାତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କଲେଜ କଟକର “ରେଭେନସା”ରେ ଏଡମିଶନ ନେଇ ଥାଏ ।

କଲେଜରେ ନାଁ ଲେଖା ବେଳକୁ ଜୁଲାଇ ମାସ । ବର୍ଷା ଦିନ ଆସି ଯାଇଥାଏ ।
ଗାଁରୁ ପ୍ରାୟ ଦୂର କିଲୋମିଟର ଦୂର ପଢାମୁଣ୍ଡେଇକୁ ପଦ୍ମାତ୍ମା କରି ସେଠାରୁ ସେ କାଳର
ଏକମାତ୍ର ପ୍ରାଚାନ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ହାପଟନ୍ ବସ୍ତ ଧରି କେହ୍ରାପଡ଼ା ଆସିବାକୁ ପଡ଼ୁଆଏ ।
ରାଷ୍ଟର ସହିତ୍ୟର ପ୍ରତ୍ଯେ ପ୍ରତ୍ଯେ ଅନୁଭବ କରି ହରଥାଏ ବସ୍ତ ଉପରେ ଲେଖାଥିବା
ଦି’ପଦ କଥାରୁ-ପ୍ରୋ: (ଅର୍ଥାତ୍ ମାଲିକ) ଘନବଳ- ଘନ ଘନ ଯାଏ, ଘନ ଘନ ଆସେ ।
ଆସ ଆସ ଘନ ଘନ ଆସ ।” ପ୍ରୋପ୍ରାରତର ଘନ ବଳକ ଏହି ଦୁରଗାମୀ ଯାନରେ
ଅଭିଯାନ କରିବାକୁ ଯାତ୍ରୀ ଗଣ ଘନ ଘନ, ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଆସ । ଯାକୁ ପଢ଼ି କେହି କେହି
ମୁଚକି ହସତିତ କେହି କେହି ଠୋ ଠୋ ହସତି । ବସ୍ତିର ଜାର୍ଷ ଅବସ୍ଥାକୁ କେହି ଘେନା
କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଗାଁର କାହୁଅ ଚକଟି-ଚକଟି ହତ ସତ ହେଇ ବସ୍ତେଷେ ପର୍ୟେତ ଆସିବାକୁ
ପଢ଼ୁ ଥିବାରୁ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଦ ପାଦୁକା ବିହୀନ । କେବଳ ଆମ ଗାଁ ନୁହଁ, ସବୁ
ଗାଁ ଅବସ୍ଥା ସେହି ଏକା ପ୍ରକାରର ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ । ଷେଷ ପାଖ ନିରିତା ଜାଗାରେ
ଜମିଥିବା ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରି ପାଦ ଧୋଇ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯାନ ମହିରରେ ଆଶ୍ରୟ
ନିଅନ୍ତି । ସ୍ଵଭାବରେ ନିଶ୍ଚାସ ଛାଡ଼ନ୍ତି- “ଓହୋ” ।

ପଚିଶ କିଲୋମିଟର କେହ୍ରାପଡ଼ାକୁ ମୁରମ ରାଷ୍ଟର । ବର୍ଷା ଦିନେ ତାରି ରାତ
ଜାଗା ଆସୁଏ ଆସୁଏ କାହୁଆ ଗାଡ଼ ରାଷ୍ଟର । ଯାନ ମହିରର ଯାତ୍ରୀମାନେ ଜାଣନ୍ତି

ଅବସ୍ଥା । ରାତରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଉପାହ ସହକାରେ ଓହ୍ନେଇ ପେଳା ପେଣି କରି ବୁଢ଼ା ଗାଡ଼ିକୁ ଲଠାପି ଶାବ୍ଦରୁ । ରାତ୍ରାକତ ନେଥିର ଯୋଡ଼ିରେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ପୂଣି ବସନ୍ତ । ଯାତ୍ରା ସମାପ୍ତ ହୁଏ କେନ୍ଦ୍ରାପଦା କେନାଳ ଲକ “ନାର ପୋଲ” ପାଖରେ । କଟକ ଯିବା ଯାତ୍ରା ମାନେ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ନରି ଲାଗ ତଳେ ରହିଥିବା ଲଞ୍ଚ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେ ଶହରେ ଲକ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରକମିତ କରି ଲଞ୍ଚ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପୁର୍ବରୁ କଟକ ଜୋଡ଼ା ଘାଟଠାରେ ଯାତ୍ରା ଶେଷ ହୁଏ ।

ସେ କାଳର କଟକ ବଥା ମଧ୍ୟ କହିଲେ ନସରେ । ଏବେ ଯେପରି ସାରା ଚାଉଛିଆଗଞ୍ଜ ଅଞ୍ଚଳର ପିବୁରାସ୍ତା କତ ଯାକ ପ୍ରାସାଦମୟ ହୋଇଇଥିଛି, ଦୋକାନ ବଜାରର ସାମା ନାହିଁ, ବିକୁଳ ଆବୁଥରେ ସାରା ରାତି ଦିନପରି ହାତୋକମୟ ହୋଇ ରହୁଛି, ସେ କାଳରେ ସେ ସାରା ଅଞ୍ଚଳ ରାତି ଯାବ ଅନ୍ଧାରମୟ । ଶୀଘ୍ରାକତ ଲାଭର ପୋଷରୁ କିରାସିନି ଲେମ ଜଳିଲେ ଯେତେ ନ ଜଳିଲେ ତେତିକି । ନାଆଁକୁ ମାତ୍ର ମୁରମ ରାତ୍ରା, ବର୍ଷା ଦିନେ କାହୁଅ ପାଣିରେ ଅଗମ୍ୟ । ରାତ୍ରା କତରେ କୀ ଗୀ ବରା ଗୁଲୁଗୁଲା ଦୋକାନରୁ ରାତ୍ରାଏ ଛାଟା, ପରୁଆର ମିଠେର ରସଗୁଲା ଦୋକାନରୁ ଗୋଟିଏ, କଲେଜ ସାମନାରେ କାଗଜ, କାବୀ, କରମ କିଛି ମନହରୀ ଜିନିଷ ଦୋକାନ ଗୋଟିଏ, ଗୋଟିଏ ଗୁଜରାଟା ସେଇ ଗାଣ୍ଡିଆ ଦୋକାନ, ଆଉ ଦିଟା ଗରିଟା ଚାହା ଦୋକାନର ଝୁପୁଡ଼ି ଏଠି ସେଠି । ଏତିକିରେ ଦୋକାନ ବଜାରର ମାତ୍ରା ଶେଷ । ଭଲ ବହି ଦୋକାନଟିଏ ବି ନଥାଏ । ଆମ କଲେଜ ହଷ୍ଟେର ପିଲାଙ୍କୁ ତେଣୁ ବହି, ଖାତା, କାଗଜ, ଜୋଡ଼ା ଚପଳ, ଲୁଗାପଟା, ଗଣ୍ଡି, ଛତା ଆଦି ଯାବତୀୟ ଜିନିଷ ପାଇଁ ସୁଦୂର ଚରଧୁରୀ ବଜାର, ବାଲୁବଜାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଆଏ ।

ରିକ୍ସାର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇ ନଥାଏ । ଯୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଏକମାତ୍ର ଯାନ । ଜଣକା ଆଠଙ୍ଗାରେ କଲେଜ ଛକରୁ ନିମାଚୋଡ଼ି, ଚାନ୍ଦନୀଚୋକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇହୁଏ । ଆଠଙ୍ଗା ବମ୍ ଶୁଣିବା କି । ସେ କାଳରେ ଆଠଙ୍ଗାର କରାମତି କମ୍ ନଥାଏ ।

ସଞ୍ଜ ପରେ ଚାଉଛିଆଗଞ୍ଜରୁ ବାଲୁବଜାର ଯିବା ରାତ୍ରାରେ ଜଗାଇଥା ଠାମାନଙ୍କରେ ଗୋର ତକାଏର, ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିବା ଭୟ । ତେଣୁ ହଷ୍ଟେରରୁ ଅତତଃ କୁଇ ଚିନି ଜଣିଆଁ ଦଳହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଆଏ । ଯାହାର ସାଇକେଳ ଥାଏ, ତା’ର ଟିକେ ସୁବିଧା ଏ ଦିଗରେ ।

ମୋର ଖଣ୍ଡିଏ କଜା ମତେକ ଉଠିଲିବ ରାରେ ସାଇକେଳ ଥାଏ । ମେଟ୍ରୋକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଲାରୁ ବାପା ଖୁସି ହୋଇ ଚାକିଶ ଟଙ୍କାରେ ନୂଆ ଚକ ଚକ ସାଇକେଳଟି ଜଣିଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏବେ ତା ଦାମ୍ ଛଅ ଶହରୁ ଅଧିକ ହେଲାଣି । ଚାକିଶ ଟଙ୍କାରେ ଆଗ କାଳରେ ଆମର ଦି ଦି ମାସର କଲେଜ ମେସ, ହଷ୍ଟେର ଆଦି ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳେଇ ହେଉଆଏ । ସେଇ ସାଇକେଳ ଖଣ୍ଡିକ ଅଗତ୍ୟା ଗାଁରେ ଛାତିଦେଇ ଆସିଥାଏ । କାହୁଅରେ ଗାଁରୁ ପଞ୍ଚମୁଣ୍ଡେର ବସନ୍ତାଷ୍ଟ ପାଖକୁ ନେଇ ହବ ଲାହିଁ ବୋଇ । ସେଇ ଖଣ୍ଡିକ ଆଣିବାକୁ ମନ ମୋର ସଦାବେଳେ ସକ ସକ ହେଉଥାଏ ।

ପାଇ ପଡ଼ିଲା ଦ୍ଵାରା କୁଟି ଆସିଲାରୁ । ବର୍ଷା ପୂରା ଛାତି ନ ଥିଲେ ବି ଅନେକ ନମି ଯାଇଥାଏ । କୁଟି ଆରମ୍ଭରେ ଚାରି ଦିନ ଆଗରୁ କୁସ୍ତ ସସପେଣ ହେଲାରୁ ଦିନେ ବଢ଼ି ଭୋରରୁ ଗାଧୋଇ ପଡ଼ି ମେସ ପାଖ ପେଟା କ୍ରିବ ଗୁଡ଼ିଆ ଦୋକାନରୁ ପେଟେ ଜଳଶାବରି (ଦି'ଅଣା ରସମୁରା ଯାହା ଆଜିର ଟଙ୍କାକିଆ ସାଇଜରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବଢ଼ ପୁରି ଓ ମନରଙ୍ଗୁ ଚରକାରି ଥାଏ ମୋଟ ଚାରିଅଣା ।) ଚାରିଲି ମହାନଦୀ କୁଳ ଜୋହା ଘାଟକୁ । କେନ୍ଦ୍ରପତାକୁ ଭୋରୁ ଭୋରୁ ଲଞ୍ଚ ସେଇଠୁ ଛାଡ଼ୁଥାଏ । ଦିନେ କାବୁଳି ସାହେବର ତ ଦିନେ ଭାଜକିଶୋର ବାବୁର । ବାଟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅସରାଏ ବର୍ଷାଯୋଗୁ ଅଗତ୍ୟା ଟିକେ ଡେରି ହେଲା ।

ଜୋହା ଘାଟରେ ପହଞ୍ଚ ଦେଖେ ଲଞ୍ଚ ଘାଟ ଛାତି ନଈରେ ଖଣ୍ଡେ କୂର ଆଗେର ଗଲାଣି । ଉପର ମୁଣ୍ଡରେ ଘୋର ବର୍ଷାଯୋଗୁ ନଈରେ ଟିକାର ବଢ଼ି ପାଣି । କୁଳକୁ କୁଳ ଖାଉଛି । ବଢ଼ ବଢ଼ିଯୋଗୁ ଲଞ୍ଚ ସିଧା ନ ଯାଇ ବଢ଼ ଘେର ନେଇ ତହଟା ପାଖ ଦେଇ ବୁଲି ବୁଲି ଯାଇଥାଏ ସେବିନ ଜଗତପୁର । ଲଞ୍ଚରେ କିନ୍ତୁ ପୂରା ଯାତ୍ରୀ ବୋଝେ । ଏଣେ ମୋ ସମ ଅଭାଗାଳ ସଂଖ୍ୟା ସେବିନ ମୋଟେ ଚାରି ଜଣ । ସବୁକଥା ଅନୁକୂଳ ଥିଲେ ଲଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡେବାଟରୁ ଫେରି ଲେବାନ୍ତିପ ମାନଙ୍କୁ ଗୋଟେଇ ନେବାର ନଜିର ଥିଲି । ହେଲେ ଆମର ସେବିନ ସବୁ ପ୍ରତିକୂଳ । ଯେତେ ତକା ପାରିଲେ ଉସରାଦେଲେ ବି ଲଞ୍ଚ ଗଢ଼ି ଶିଥୁଳ କଳାନାହିଁ । ଲଞ୍ଚ ଫେରିଲା ନାହିଁ ।

କେହି ଜଣେ ବୃଦ୍ଧିମାନ ହତରାଗ୍ୟ କହିଲା - ଆରେ ହେ, ଲଞ୍ଚ ତ ବୁଲି ବୁଲି ଯାଉଛି ଆମେ ଯଦି ଆନିକଟ ତଳେ ତଙ୍ଗାରେ ସିଧା ଜଗତପୁର ଲକ୍ଷ ପାଖକୁ ଯିବା ଲଞ୍ଚ ପହଞ୍ଚିବା ଆଗରୁ ଆମେ ପହଞ୍ଚୁଯିବା । କୌଡ଼ିକୁ ଆନିକଟ ତଳକୁ । ମଧ୍ୟରିଆ ତଙ୍ଗାଟିଏ ଛାଡ଼ୁଥାଏ । ଆର ପାରିକି । ତଙ୍ଗାବାଲା ଖୁସିରେ ଆଠଣଟି ମାନ ନେଇ, ବହୁତ ଆଶା ଦେଇ ଚାଲିଲା ତା ପାରୁପ୍ରୟେତ ଯୋର ଯୋରରେ । ହେଲେ ଲକ୍ଷ ମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚ ବୁଝିଲୁ - “ହେଲ ଏବେ ତ ଲଞ୍ଚ ଚାଲି ଗଲା ।” କେନାଙ୍କରେ ଆଖୁ ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟତ, ତଳକୁ ଅନେଇଲା । ଲଞ୍ଚର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ।

ଆର ଜଣେ କିଏ ବୁଦ୍ଧି କଲା । “ଚାଲହେ, ଜଗତପୁର ବହାରରୁ ଦଶ କି ବାର କିଲୋମିଟର ବାରବୋଡ଼ିଆ ପର୍ଯ୍ୟତ ମୁରମ ହେଇଛି ନକେ - ଚାନ୍ଦବାଲି ରାସ୍ତା । ବସ୍ତ ଖଣ୍ଡିଏ ଯା ଆସ କରୁଛି ସେତକ ବାଟ । ସେଠି ପହଞ୍ଚ ତୁରତ କେନାକ ବନ୍ଦକୁ ଉଠିଗଲେ ଲଞ୍ଚ ଆର ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ?”

କିନ୍ତୁ ସେଇ ଏକା ଦଶା ହେଲା । “ହେଇତ ଏରକଣି ଚାଲିଗଲା ଲଞ୍ଚ । ଉଠ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଆସିଥିଲେ ପାଇ ଯାଇ ଥାତେରେ ।” ହୃଦୟବାନ୍ ଭୋକ ଜଣେ କେନାଇରେ ଗାଧୋଇଥାନ୍ତି, ବେଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଆମ ପାଇଁ । “କୁଆଡ଼େ ଯିବ ସବୁ” ? ସାଥୀ ଟିକିଜଣ ଯାଉଛନ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରପାଣଣା, ସେଇଠି ନର ପାର ହେଇଯିବେ ତାଙ୍କ ଯଟିକି । କଲିକଟା ଚଟକଳରେ କାମ । ଦଶରାକୁ ଗାଁକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ମୁଁ ଯିବି କେନ୍ଦ୍ରପତା ସେଠୁ ପଟାମୁଣ୍ଡେଇ- ବିଶ୍ଵାରିତ ଭାବରେ ବୁଝେଇ କହିଲି ମୁଁ ।

“ଶୁଣ , ଗୋଟିଏ କାମ କର । ତିକିଏ ଗୋଡ଼ ନାହିଁ ଚାଲିଲେ ଆଗରେ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ର ବଢ଼ି ମାର ଦୂହା ଡଙ୍ଗା ରୂପା ମାର ଭରି ହେଲ ଯାଉଛି ତଳକୁ । ସେଇଥରେ କେତେ ବାଟ ଯାଆନ୍ତୁ । ନିଷ୍ଠାଏ ମାରି ସାରି ଫେରେ ଚାରବୁ ।”

ବୁଦ୍ଧିଯିବା ଲୋକକୁ କୁଟାରୀଏ ସାହା ପରି କଥାଟି ମନକୁ ପାଇଲା । ତର ତର ହୋଇ ଆଗେଇଲୁ । ସତକୁ ସତ ନିରୋମିତର ଖଣ୍ଡେ ଗଲାରୁ ଡଙ୍ଗାଟି ଦେଖାଇଲା । ଡାକ ପକେଇଲାରୁ ଟଣାକୀ ମାନେ ଟିକେ କୋହଚ କଲେ । ଡଙ୍ଗା ବାଲା ଆମ ଉପରେ ଦୟା ବହି ବସେଇ ନେଇଲେ । କହିଲେ - “ଆମେ ଯିବୁ ଲୋକନାଥପୁର ଲକ ପ୍ରୟେତ । ସେଇଠି ସବୁ ମାର ଖଲାସ କରି ଫେରିବୁ । ତମେ ସବୁ କେହୁପାଣଣାଠି ଓହ୍ଲେଇ ନର ପାର ହେଲ ତମ ଗୁରୁ ଯିବ । ରେ ବାବୁଟି ଲୋକନାଥପୁର ତକ ଆମ ସାଇରେ ଯିବେ ।” ଆମର ସବୁ ଦୂର୍ବଳା ବଥା ଶୁଣି ଡଙ୍ଗାବାଲାଙ୍କର ବୟା ହେଲା ନି କ’ଣ ରତା ନିବାକୁ ମନ୍ତାକରେ । ଜିଗର କଳାରୁ ଯାହା ପାଇ ଖୁଆ ନିଛି ଦବ ବୋଲି କହି ଆମ ପେଇଁ ମଞ୍ଚ ପାଖ ପଚା ଉପରେ ଯାଗା ନରିଦେଲେ ।

ଲୋକରେ, ହାଲିଆରେ ଆମେ ଚାରିହେଁ ଅଛ ବେଳ ଭିତରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲୁ । ସୁରୁ ବୁଦ୍ଧିଆ ଥଣ୍ଡା ପବନ ବହୁଥାଏ । ଗାଢ଼ ନିଦ ହୋଇଗଲା । ସଞ୍ଚବତା ଲାଗିଲା ବେଳକୁ ଶଙ୍ଖ, ଘଣ୍ଡା ବଜେଇ ଡଙ୍ଗା ପୂଜା ହେଲା । ମୋ ନିଦ ଭାବିଗଲା । ଡଙ୍ଗା ପୂଜା ରେଗ, ଭଙ୍ଗୁଳ, ଜେନାଏ ବଜକା ଦେଇଁ ମତେ । ଦେଖିଲି ଶୋଇବା ଯାଗାରେ ମୁଁ ଏକା । ଆର ତିନିଜଣ ଯାକ କେହୁପାଣଣାରେ ସଞ୍ଚ ଆଗରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଗଲେ ବୋଲି କହିଲେ ଡଙ୍ଗା ବାଲା । ମୁଁ ଢୋକେଇବା ଦେଖି କହିଲେ - “ବାବୁ ଭାରି ହାଲିଆ ହେଇବ, ଶୋଇପଡ଼ । ଲୋକନାଥପୁରରେ ଆମେ ଉଠେଇ ଦବୁ ।” କ୍ଷଣକେ ପୁଣି ନିଦ ଘୋଟିଗଲା ମତେ ।

‘ଅଧରାତି ହୋଇ ନଥ୍ବ, ଡଙ୍ଗାବାଲା ମତେ ତାକି ଉଠେଇଲେ । “ଉଠବାକୁ, ଲୋକନାଥପୁର ହେଲା । ରୋଟ ମୋଟ ରଣ୍ଡାଏ ଖାଇ ଦିଅକି ଆମ ସାଇରେ, ଏଇ ଲକ ଉପରେ ଯୋଉ ଗୁଡ଼ିଆ ଦୋକାନ ଦୁର୍ବୁଚ୍ଛି, ସେଇଠି ଯାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିବ । ରାତାରାତି ମାଲ ଖଲାସ କରିବୁ, ତମେ ଗୋଲମାକରେ ଡଙ୍ଗା ଉପରେ ଶୋଇ ପାରିବନ୍ତି । କାହିଁ ରୋକୁ ଆମେ ପୁଣି କଟକ ଫେରିବୁ ।”

ଲୋକ ହୋଇଥାଏ, ନିଦ ଆଖିରୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ସିଲରର ନିଃସାରେ କଂସାଏ ହବ ଲାତ ମଣ୍ଡିରେ ନିଛି ନଳା ତରକାରୀ ଥୋଇ ଦେଇଁ ମୋ ଆଗରେ । ଆଉ କଂସାକରେ ପାଣି କଂସାଏ । ମିଞ୍ଚି ମିଞ୍ଚି ଦୀପ ଆକୁଆରେ ଭଲକରି ବାରି.ହେଉ ନଥାଏ ରାତ ତରକାରୀର ସ୍ଵରୂପ । ପ୍ରଥମ ଗୁଣ୍ଡା ପାଟିକି ନେଇ ଜାଣିଲି ବଗଡ଼ା ଟାଣ ଟାଣ ରାତ, ସାଇକୁ ସାରୁ ଶୁଖୁଆ ତରକାରୀ । ଲୋକ ବେଳେ ବଗଡ଼ା ରାତ ତକଡ଼ା କିନ୍ତୁ ସାରୁ ଶୁଖୁଆ ଝୋକର ବିଚିକିଟିଆ ରକ୍ଷ ନାକ ପଟେଇ ଦେଲା । ଅତିଥିର ଶୀଳ ରକ୍ଷା କରି କୌଣସି ମତେ ପ୍ରଥମ ଗୁଣ୍ଡାଟି ରିକି ଦେଲି । ତା’ ପରେ ପାଟି ପାଖକୁ ଗୁଣ୍ଡା ନେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଷାର ରିତରେ ଗଲେଇ ଦେଲି । କଂସାକ ଅଧାକରି ଆଉ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି କହିଲାରୁ ଡଙ୍ଗାବାଲା କହିଲେ - ଆମ ବଗଡ଼ା ଭାତ ବାବୁଙ୍କ ତଣ୍ଡିରେ

ଯାଇ ନଥିବ । ଯେତିକି ହେଲା ହେଲା ବାକିତକ ପାଣିକି ପକେଇ ଦିଅ । ମାଛ, ନଳିତାଙ୍କ ଆହାର ହବ । ଆମର ବାବୁ ସବୁ ଚାଉଳ ଚକ୍ରି ନେଇ । ଟାଣ କାମକୁ ଟାଣ ରାତ ନହେଲେ ହବକି ?”

ଟଙ୍କାଟିଏ ବିଦାକି ଦେଇ ଲକ୍ଷ ଉପରକୁ ଉଠି ଗଲି । ଗୁଡ଼ିଆ ତା’ ଦେବାନ ବହ କରି କେତେବେଳୁ ଗଲାଣି । ହତାଶିଆ ଲାଗିଲା । ଯାହା ହେଉ ଉଷ୍ଣକା ଉଷ୍ଣକ କରି ମିଠେଇ ବିକା ପଟା ତକ ଓଳଗେଇ ସମାନ କରି ମୋ ଏଣ୍ଟି ରାଦରରେ ଓଳେଇ ସେଇ ବାରହାରେ ପଟା ଓପରେ ଖୋଲ ପଡ଼ିଲି ଚାଦରଟି ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ।

ରାତି ପାହାଁଟା ସମୟ ହେବ । ଗୋଟାଏ ଦିଶା ଜହାଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ହେତୁ ମୋ ନିଦ ଚାର୍ଛି କରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଚାରି ଆତକୁ ନଜର କରି ଦେଖୁଆଏ । ହଠାତ ଆର ପଟେ ନଦୀ ଚିତରକୁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଭାରି ଜିନିଷ, କାହି କି କ’ଣ ପଡ଼ିଯିବାର ଶବ ହେଲା । କୁଣା ନଦୀରେ ନାହିଁ ନଥିବା ବଢ଼ି, କୃତ୍ତକୁ କୃତ ଖାଉଥାଏ । କେନାଲ ବଡ଼ବନ୍ଧ ମୁଣ୍ଡକୁ ପାଣି ଲାଗି ଯାଉଥାଏ । କ’ଣ ହେଲା ବୋଲି ବୁଝି ନପାରି ରଯିରାତ ହୋଇ ଅନେଇ ରହିଲି । କିଛି ସମୟ ପରେ ପରଚା ହେଲାରୁ ଲକ୍ଷ ପୋକ ଓପର ଦେଇ ଆରପାରିକୁ ଯାଇ ଦେଖେ, ସେ ପାଖର ଚୂଢ଼ା ମୁଢ଼ି ଦୋକାନର ପଢ଼ପଟ କାହି ନର ଚିତରକୁ ଉଷ୍ଣତି ପଡ଼ିଛି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହେଇ ଲୋକ କେଇଟି ଜମିରେ । ସାରା ଘରଟି କୁଷ୍ଣତି ପଡ଼ିବୁ କି କ’ଣ ଅବସ୍ଥାରେ । ଭାଗ୍ୟ ଭର ମୁଁ ସେ ପାଖକୁ ଯାଇ ନଥୁଳି ଖୋଲବାକୁ ।

ଆରପଟ ଗୁଡ଼ିଆ ଦେବାନା ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଦୋକାନ ଖୋଲିଲେଣି । ଦାତ ଘଷି କିଛି ଗଜା କିଣି ଦୋକାନ ବରଣାରେ ବସି ଖାର୍ଛ ଖାର୍ଛ ଭାବୁଆଏ ଲଞ୍ଚପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ନା ଚାଲିବା ଆରମ୍ଭ କରିବି । କେହୁପଡ଼ା ଲୋକନାଥପୁରରୁ ଦ୍ଵା ବାର କି.ମି. ହେବ । ମେଘ ଘୋଟିଆଏ । ମଣିରେ ମଣିରେ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ହେବାର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ଅପର ପକ୍ଷେ ଲାଞ୍ଚ ଲୋକନାଥପୁର ପହଞ୍ଚିବା ଆଗରୁ ପଟାମୁଣ୍ଡେଇ ବସ କେହୁପଡ଼ା ଛାତି ସାରିଥିବ । ଦୋ’ ଦୋ’ ପାଞ୍ଚ ଦରଥାଏଁ ।

ସେତିକି ବେଳକୁ ଜଣେ ଦରହୁବା ଦାଢ଼ୀବାଲା ମିଆଁ ପୁଅ ପହଞ୍ଚିଲେ ଦୋକାନରେ । ଖଜା ଉଷ୍ଣତା ଜଳିଥା କଲେ ମୋ ପାଖରେ ବସି । କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛ ବୋଲି ମତେ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ କେହୁପଡ଼ା ଯାଇ ପଟାମୁଣ୍ଡେଇ ବସ ଧରିବି ବୋଲି ଶୁଣି - “ମୁଁ ବି କେହୁପଡ଼ା ଯିବି ବାବୁ । ଆସ ମୋର ଛତା ଅଛି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଚାଲି ଗଲେ ପଟାମୁଣ୍ଡେଇ ବସ ମିକିଯିବ” ବୋଲି କହି ଆଶ୍ଵାସନା ଦେଇଥିଲେ ।

ମିଆଁ ପୁଅ ତାଙ୍କ ଜାବନ କାହାଣୀ କହି ଚାଲିଥାତି ବାଚଯାକ । କେମିତି ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଆକ୍ରମ ଦୋଆରୁ ଅବକାରା ହାକିମ ସକିମ ଅଲ୍ଲିକ ଘରେ ରହୁ ରହୁ ସିପେଇରେ ରହି ହେଲେ । ମୁକରିର ହର୍ବ ହର୍ବ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବିତିଗଲା । ସେଇ ଆକ୍ରମ ଦୋଆରୁ ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ସ୍ତ୍ରୀ ତିନି ଛୁଅ । କାଲକ୍ରମେ ଦୁଇ ଝିଅଳର ନିକାଳ କରେଇ ନେଲେ, ଖୋଦାକ ଦୋଆରୁ ଦୁଇ କ୍ଷାର୍ଣ୍ଣ ଅବକାରାରେ ପୁରେଇ ଦେଲେ । ସାନ ଝିଅ ଏବେ ମେଟ୍ରୀକୁଳିଲାବ ପକୁଛି । ହଠାତ ମତେ ପଚାରିଲେ - “ବାବୁ ତୁମେ କଣ

ପକୁଛ ?” ଏବେ I. A. ପକୁଛି । ତା’ ପରେ B.A. ପଡ଼ିବି ବୋଲି କହିଲି । ଆଶ୍ରମ ପ୍ରକାଶ କରି ମିଆଁ ପୁଅ କହିଲେ - “ବାବୁମ, B.A. ପାଖରି ଅବକାରୀ ହାନିମ ହବ ନହୁଷ୍ଟି କ’ଣ ନା ମାତ୍ର ଶାଇବ ଉଲିଖି, ଚାକିରି କରିବ ପୂଲିଖି - ଅବକାରୀ ଆଗରେ ବି ପୂଲିଖି ମ ?”

ଏମିତି ସବୁ ଗପ ସପ ହେଉ ଚାଲିଥାଏଁ । ବାଟ ଜଣା ପଢ଼ୁ ନଥାଏ । ସରି ସରି ଆସୁଥାଏ । କେହୁପତା ଆଉ ଚାରି କି ପାଞ୍ଚ ବିରୋଧିତର ଥାଏ । ନାହିଁ ବନ୍ଦରେ ଚାଲୁ ଗଲୁ ଯୋଗକୁ ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ନଜରରେ ପଡ଼ିଲା - ଚମାର ଜଣେ ଖାଲୁରା ଗଛରେ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ୩୦କି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଦୃଶ୍ୟ । କଣେକ ରିତରେ କିମିଆଁ କଲାପରି ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ସିଫେର ମୁର୍ଛ ଜାରି ଉଠିଲା । ଗର୍ଜି ଉଠି ଚଢ଼ା ଗଲାରେ କହିଲେ - “କେଉଁ ଦେଶ, ଆଜି ଉତ୍ତନା ଦିନ ମେଁ ନଜର ପଡ଼େ ତୁମ୍ । ଉଚରୋ ଶାଳା, ଲାଇସେନ୍ ନିକାଶୋ ।”

ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଚମାର ମାନେ ଲାଇସେନ୍ସ ନେଇ ଗଛରୁ ଡାଟି ସଂଗ୍ରହ କରି ଖଟିରେ ବିକିବା କଥା । ମାତ୍ର ଲୁଚା ଛାପାରେ ଲାଇସେନ୍ସ ନ ନେଇ ଏ କାରବାର ଚାଲେ ବହୁ ଯାଗାରେ । ଉଚୟ ପକ୍ଷର ଲାଭ । ଢୁଟୀଯ ପକ୍ଷ ସରକାରକୁ କିଏ ପଚାରେ ?

ପିନ୍ଦେହି ପାଣି ହୋଇ ଗଲା ଚମାର ବାପୁତାର । କେମିତି ଡାଟି ୩୦କି ଧରି ଉଚକୁ ଉହୁଲବ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶୁ ନଥାଏ । ୩୦କି ଥୋଇ ହେଉ ସାଙ୍ଗେ ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ଗୋଟ ଜଳେ ଲମ୍ବିଗଲା ଚମାର । ବିଳି ବିଲେଇଲା ପରି କହିଲା - “ହଙ୍କୁର ମରିଯିବି । ଆପଣ ତମେ ମା’ ବାପା ଆଜ୍ଞା ।”

ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ଜାଗିରି ଉଲାକା । ସୁନା ଚିହ୍ନ ବଣିଆ ପରି ତାଙ୍କ ମାଟିଆ ଜାମାରୁ ତା କାକ ପୁରୁଷକୁ ବରି ନେଇଲା । ପୋଷାକ ଦୁର୍ବଳକୁ ବଳ ଦିଏ । ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ପିତ ଚଢ଼ିଗଲା । ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ସେ -

“ଶାଳା ଉଚ୍ଚ କାଲିଜ ବାବୁ ମେରା ସାଥ ହେ । ନାଇତେ ଦେଖିଲେତା ତୁମଙ୍କେ । ଲାଓ ଶାଳା ଏକ ପରା ପିଲାଓ ହମାରା ମେହେମାନ କୋ ।”

ଉଠ ପଡ଼ି ହୋଇ ଚମାର ନାକ ବନ୍ଦ ଉଚ୍ଚ ବଣ ସାରୁ ପତ୍ର ଦିଗା ଆଣି ହାତରେ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ଦୋଡ଼ି ତୁଙ୍ଗା କଳା । ଗୋଟାଏ ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ଆତ୍ମ ବଢେଇଲା । ସେ ତେବେଳି ଉଠି କହିଲେ - “ପହିଲେ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଓ, ବୁଦ୍ଧବଳ ଶାଳା । ମେହେମାନଙ୍କୋ ପାଏତାନତା ନେହ୍ନ୍ତି ।”

ଥର ଥର ହାତରେ ମୋ’ ଆତକୁ ତୁଙ୍ଗାଟି ବଢେଇଲା ଚମାର । ମୁଁ ନବାକୁ ରାଜି ହୁଏ ନଥାଏଁ । ତେଣେ ମିଆଁ ପୁଅ ଡାଟି ବାସନାରେ ଅଥୟ ହେଲେଣି, କହିଲେ - “ନିଅ ବାବୁ, ଉଚ୍ଚ କ’ଣ ମଦ ନା ନିଶା ପାଣି ? ଦେବତାମାନେ ଯାକୁ ନାରା କହି ପିଅନ୍ତି । ଅମୃତ ଉଚ୍ଚ ବାବୁ !” ଚମାର ଆତକୁ କଟ ମଟ କରି ଅନେର ଚଢ଼ା ଗଲାରେ କହିଲେ “ଦୋ ହାମଙ୍କୋ ତୁଙ୍ଗା । ତାଲୋ ଶାଳା ।”

ଚମାର ଆମ ବୁଜାରେ ଢାକିବ କ'ଣ ଦୋଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ ଆମ ଦିହିଙ୍କ ଆଗରେ
ଥୋଇଦେଲା । ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କୁ ତର ସହିଲା ନାହିଁ । ନିଜେ ତାଙ୍କ ବୁଜାରେ ଢାକି ଢବ
ଢକ ପିଲବାରେ ଲାଗିଲେ । ମୁଁ ନ ଥରେ ଠେକିରେ ମୁଁହଁ ଲଗେଇ ଥାଏ କି କଥା । ।

ମତେ ବଡ଼ ସଂକୋଚ ଲାଗୁଆଏ । ମନେ ମନେ ଜାବୁଆଏ, ମୁଁ ତ ମିଆଁ
ପୁଅଙ୍କର ଅତିଥି ପରି । ତଙ୍କା ବାଲାଙ୍କ ବାର ଶୁଖୁଆ ଫୋଳ ପରି ନ କଲେ ହବ ନେଇ ।
ଅଧ ବୁଜାଏ ଢାକି ପାଟି ପାଖକୁ ନେଇ, କି ବିଚିକିଟିଆ ସେ ରହ ସେ ଢାତିର । ‘ନାରା’
ହେଉ ଆଉ ନଥାଏ । ପୁରା ଫେଣେଇ ଯାଇଥାଏ ।

ପ୍ରଥମ ଢୋକଣ ଗିକିଲି ନାକ, ଆଖି ବହ କରି । ଚଷିବାଟେ ରତନିଆଁ ଗିକିଲା
ପରି ଲାଗିଲା । ଦେଖୁଲି ମିଆଁ ପୁଅ ତାଙ୍କଠେବି ଶେଷ କରିବା ଉପରେ । ହଠାର ଚମାରକୁ
କହିଲେ - “କ୍ୟା ଦେଖଣା ଆଉର ହେ ତୋ ଲାଗୁ ।”

ମୁଁ ଏ ମଧ୍ୟରେ ମୋ ଠେକିରୁ ଥୋଡ଼ାଏ ଲାଗିଦେଇଥାଏ । ବାକିତକ ବୁଜା ବୁଜା
କରି ମୁଁହଁ ପାଖକୁ ନେଇ ପିଲବା ଜାଗିକରି କୁଚେଇ କୁଚେଇ ଢାକି ଦୋଇଥାଏ । ଚମାର
ଆଉ ଠେକିଏ ବୁଦା ଭିତରୁ ଆଖି ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ପାଖେ ଥୋଇଲା ।

ମିଆଁ ପୁଅ ତାଙ୍କ ଫର୍ଜିତ କରେ - “ଶାରା ବାବୁ କେ କିଏ ?” ମୁଁ ଆଉ ପାରୁ
ନାହିଁ ବୋଲି ନେହୁରା କଲି । ମୋର ବାକିତକ ତାଙ୍କ ଠେକିରେ ଢାକି ଦେଲି ତାଙ୍କ ବାରଣ
ନମାନି । ଠୋ’ ଠୋ’ ହସିଲେ ମିଆଁ ପୁଅ - “ବାବୁ, ଅବକାରୀ ହାଜିମ ହେଲେ ଦେଖିବା
- ଇଥତ ପାଣି, ବୁଜା ପାଣି । ଆପଣଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଯର ଅମୃତ ମିଳିବ, ବାବୁ ।
ଏତିକି ବେଳୁ ଟିକେ ଅମଳି କରିଥୁବେ ନା ଭଲ ।”

ମିଆଁ ପୁଅ କହୁଆନ୍ତି ଠେକି ଦୁଇଟିରୁ ଢାକି ଢାକି ସେବା କରୁଆନ୍ତି । ଦେଖୁ
ଦେଖୁ ଦୁଇଟି ଯାକ ଠେକି ରତ ରତ ହେଲା । ସେ ସାମାନ୍ୟ ଟକ ଟକ ହେଲ ଉଠିଲେ
- “ତାଙ୍କ ବାବୁ ତମର ବସ୍ତୁ ଧରିବା କଥା ।”

ଚମାର ଆଉ ଥରେ ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କ ଆଗରେ ଲମ୍ବୋଇ ପଡ଼ି ଗଲା । ଆମକୁ
ବିଦା କଲା ।

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ କେହୁପଡ଼ା କେନାଳ ‘କକ’ ପାଖ ହେଲ ଗଲା । ମିଆଁ ପୁଅଙ୍କର
ଟିକେ ତେତୋ ପଶିଲା କି କଥା । ନିଜକୁ ସଞ୍ଜତ କରି ନେଇ କହିଲେ - “ବାବୁ, ସାର
ସାଆନ୍ତୁ, ଯାଆନ୍ତୁ, । ବସ୍ତୁ ଛାତି ଦେବ ସଲାମ, ସଲାମ ନମସ୍କାର ।

ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦା ହୋଇ ବସ୍ତ୍ରାଷ୍ଟରେ ପଥଞ୍ଚାଳି । ଦେଖୁଲାବେଳକୁ ଘଣାକ ଆଗରୁ
ସାବେ ଆଠଟା ବେଳୁ ସେବିନର ସେଇ ଗୋଟିକ “ଘନ ଘନ” ବସ୍ତୁ ଛାତି ଦେଇଛି ।
ପଟାମୁଣ୍ଡେର ସେୟୁ ୨୪/୨୪ କି.ମି. ଦୂର । ଆଖି ପାଇଲା ନେଇ, ସାହାର ହେଲା
ନେଇ ଢାନି ଯିବାକୁ । ପରଦିନ ସକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଛିର କରି ମୋର
ଭାଇ ହିସାବ କେହୁପଡ଼ା ଦୁଇର ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର ପଡ଼ିବପାଦନ ପାଖକୁ ତା
ହଞ୍ଚେଇଲୁ ଗଲି । ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ଦୁଇ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନଥିବ । ତ ସାଇ ପିଲାଏ

ଦୁଇବୁ ବାହାରିଥାଏ । କଣଟା ବାଜି ନଥାଏ । ମୋ ଖବର ଶୁଣି ତର ତର କରି ମୋ
ପାଇଁ ମେସରେ ଖାଇବା ବହୋବନ୍ଦ କରି ସେ ଓ ତା ରୂମ ପିଲାଏ ବାହାରି ଗଲେ ।

ଗାଧୋଇ ଖାଇ ଖରାବେଳଟା ନିଯୋତ ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ପଢ଼ି ଆଉ
ତା ସାଙ୍ଗ ମାନେ ଆସି ମତେ ୪ଟାରେ ଉଠେଇଲେ । ବଚଦେବଜୀଙ୍କ ମହିରକୁ ଗଲୁ ।
ବୁଝା ବୁଝି କରି ସଙ୍ଗ ଆଗରୁ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଫେରିଲୁ । ହଷ୍ଟେଲରେ ପଢ଼ି ଆଉ ତା
ସାଙ୍ଗମାନେ କ'ଣ ସବୁ ଫୁସର ଫାସର ହେଲେ ।

ଟିକେ ପରେ ପଢ଼ି ମତେ ବୁଝେଇ କହିଲା - “ଆମ ହେବମାନ୍ଦର ସନା ଉଲ୍ଲା
ସବୁ ଦିନେ ସଙ୍ଗ ବେଳେ ହଷ୍ଟେଲ ରୂମ ସବୁ ବୁଝି ଦେଖନ୍ତି । ବାହାର ଲୋକ ଆଖିରେ
ପଢ଼ିଲେ ରାରି ଯାଇ ଚଢ଼ି ବିଅନ୍ତି । ଗୋଟେ ବୁଝି ଆମେ ପାଞ୍ଚକୁ । ତୁ ମୋ ଖଟରେ
ବୁଝିଆ ହୋଇଥିବା ବିଜଣା କରକୁ ଚାଦରଟିଏ ଗୋଡ଼ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଯାଏ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ
ଶୋଇଯା । ଯେ କେହି ଭାବିବ ବିଜଣା ବିତା ବୋଲି । ଯଦି ଯୋଗକୁ ଦେଖୁ ନିଅନ୍ତି,
ତେବେ ଏଇ ହଷ୍ଟେଲ ପାଖ ମେସରେ ରାତିଟା କଟେଇ ଦବୁ । ଆମେ ତାଙ୍କୁ କହି
ଦେଇଲୁ ।

ଠିକ୍ ଆଠଟା ଫେଲକୁ ଖତମ ୦କ୍ ୦କ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା ଦୂରରୁ । ଆସି ଗଲେ
ବେଳି ମତେ ଉସାରା ଦେଇ ପଢ଼ି ଓ ତା ସାଙ୍ଗ ମାନେ ବସି ପଢ଼ିଲେ ସିରରେ । ପାଠରେ
ମନ ଦେଇ । କିଛି ସମୟ ପରେ କଠର ଆମ ରୂମ ଭିତରକୁ ପଶିବା ଶବ୍ଦ ହେଲା ।
ମୁଁ ବିଜଣା କରରେ ଆଉ ଏକ ବିଜଣା ଗତ ପରି ପଢ଼ିଥାଏ । ଦୁର୍ଲାଗ୍ୟକୁ ଠିକ୍ ସେହି
ସମୟରେ ଗୀରଣ ଛିଙ୍ଗଟାଏ ଉଠିଲା ମୋର । ଯେତେ ତାପିଲି ହେଲା ନାହିଁ - ‘ଇହି !’

“ଏଟା କିଏ ” ବୋଲି ହେବମାନ୍ଦର ମାତି ଆସିଲେ ମୋ’ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ହାତ
ମାରି ଫେରୁରେ । “କିଏରେ ତୁ, ଉଠ ” ବୋଲି କର୍କଷ ସ୍ଵରରେ କହି ମୋ ହାତ ଝିକି
ରଠାଇ ଦେଇଲା ।

ପଢ଼ି ଥର ଥର ଗଲାରେ ନେହୁରା ହେଲା - “ସାର ମୋ ଭାଇ ଏଇ ଘଣାଏ
ହବ କରରେ କମି କମି ଆସିଲା । ରାତିକ ମୋ’ ପାଖରେ ଶୋଇ ସିବ ବୋଲି
ରଖନେଇବି ।”

‘ହେ ପିଲା’ ବୋଲି ରୁଷ ରାବରେ ତାକି ହେବମାନ୍ଦର ମତେ କଟ ମଟ ଅନେଇ
ବହିଲେ - “ଆରେ ତୁ ଯିବୁ, ନାଁ ତୋ ଭାଇ ବାହାରି ଯିବ ହଷ୍ଟେଲରୁ ?”

“ନାହିଁ ସାର ମୁଁ ଚାଲିଯାଉଛି କାହା ପିଣ୍ଡାରେ କରିବି ରହିଯିବି” ବୋଲି ନେହୁରା
ହେଲି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଏଣ୍ଟି ଚାଦର ଖଣ୍ଡି ଧରି ବାହାରିଲି ।

ପଢ଼ି କାହ କାହ ହୋଇ କହିଲା “ସାର ମୁଁ ତାକୁ ଏଇ ପାଖ ମେସରେ ରଖେଇ
ଦେଇ ଆସୁଛି ସାର । କର ବୋଲି...”

ଆଗରୁ ସେଇଯା କଲୁ ନାହିଁ ? କ'ଣ ତତେ ବି ନିୟମ ଜଣା ନାହିଁ କିରେ ?
ବଠୋଇ ଭାବରେ ତିରସାର କଲେ ହେବମାନ୍ଦର ।

ଚୁପ୍ତାପ ଆମେ ଦି'ଜଣ ହଷ୍ଟେଇରୁ ବାହରି ସେଇ ରାତି ଗଣ କେଳେ ମୋତୁ
ଗଲୁ । ମତେ ଖଣ୍ଡ ସରପ ମିଳିଲା ଶୋଇବାକୁ । ଖାଇବା କେବି ଥାଏ । ଶୋଇ ଶୋଇ
ପଢ଼ିବି ମନ ଦୁଃଖରେ, ଶରୀର ପାହାରେ । ରାତି ଅଧ ବେଳକୁ ମେସ ପୂଜାରୀ
ଜନ୍ମି ଉଠେଇଲା । ରାତି ରୋକ ହଜଥାଏ । ବାରଣାରେ ବସି ଲାତ, ବିରି ଡାଳି, ଆକୁ
କଦମ୍ବ ହୋଟ ମାଛ ଖୋଲ ପେଟେ ଖାଇଗଲି । ଲୋଟାରୁ ପାଣି ପିଲ ଶୋଇ ପଢ଼ିବି
ସରପ ଉପରେ ।

ପାହାର ଆଗରୁ ରାତିର ଗାଢ ଅଞ୍ଚର ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ବିଶ୍ଵ ନଥାଏ । ପେଟଣ ଗଣି
ଦେଇ ଘଟ ଘଟ ହୋଇ ରୀଷଣ ଖାତା ଲାଗିଲା ମତେ । ନୂଆ କାଗା । ରାତିରେ ଆସି
ଆଶ୍ରା ନେଇଛି । ଏଣେ ପେଟର ଦାର । ବରେ ବ'ଣ ।

ଯୋରକୁ ବାରଣା ବାରଣେ ଜଳା କବାଣ ପରି ଚାରି କଣିଆ ଶୋଇ ଯାଗାଟିଏ
ଦିଶିଲା । ଜଣେ ମଣିଷ ଅନାୟାସରେ ଯାଇପାରିବ । ଆଗ ପଛ ବିଛି ନଭାବ,
ସେଇବାଟେ ବାହାରକୁ ପକେଇଲି । ମେସକୁ ଲାଗି ବିରାଟ ସାରୁ ବିଆରା । ମେସଠାରୁ
ଦୂରେଇ ଯାଇ ସାରୁ କିଆରା ଆରପଟ ଧାର ପାଖରେ ବସି ପଢ଼ିଲି ।

ସମବ ପୁରୀଷୋସର୍ଗ କଲା ପରେ ଯୋର ଶାତି ଆଶ୍ରମି । ବ'ଣ କହିବି ।

ଜେବଳ ଆକବର ବାଦଶାହଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବିଦୁଷକ ଲଖେଇ ଥିବା ଆଶ୍ରମି
ଜୀର୍ଣ୍ଣ ସମକଷ ହୋଇ ପାରେ । ସେ ଅପାର ଆନନ୍ଦ ଲାଷାରେ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ।

ହେଲା ଯେ, ଏବେ ଶୁଭ ପୂତ ହେଇ ଫେରିବି କିପରି ? କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏହା ଜିତରେ
କେତେବେଳେ ବି ବୁଝା ପଡ଼ି ଯାଇଛି ନା' କଣ, ସାରୁ ପତ୍ର ଉପରଯାବ କଳାଏ କଳାଏ
ପାଣି ଜମି ରହିଥାଏ । ସେଥରୁ ଚାରି ଛଅଟାର ଉପଯୋଗ କରି, କମ ସାରି ଆରାମରେ
ଶୋଇଗଲି ସରପ ଉପରେ ନିର୍ବିକାର ଲାବରେ ।

ରାତି ପାହୁଣୁ ନ ପାହୁଣୁ ରୀଷଣ ପାଟି ଗୋକର ଶବରେ ନିଦ ଲାକିଗଲା । ସାରୁ
କିଆରା ପରୁ ଶୁଭୁଥାଏ - “କୋର ଶାରା ହାରାମାତାଦା ଉଚନା ମରିଲା କରକେ ରାଗା
- ଶିର ଫୋରଦୁଇଜା ଶାଲାକା ।” ରାବିଲି ବୋଧହୁଏ ସପନ ଦେଖୁଛି । ମିଆଁ ପୁଅ
ଚମାରକୁ ଶୋଧୁଛନ୍ତି । ଆଶ୍ରମକି ରଠି ବସି କାନେଇଲି - “ଶାରା ହାରାମି ବୋ ଜାଗା
ନାହିଁ ମିଳା- ହମରେ ଅଜନା ମଇଲା କରତାକା ଶାରା ହଲଜା ବିମାର ନା ବ୍ୟା ?”
ଏମିତି ବଢ଼ି ଚାଲିଥାନ୍ତି କେହି ଜଣେ ।

ଚମକି ପଢ଼ିଲି । ଧରା ପଢ଼ିଯିବି କି ଆଉ ? ଚୁପ୍ତାପ ଚରଚର ହୋଇ ନିର୍ମଳି
ସାରି ମେସ ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ଆଠଣା ବକସିସ ଦେଇ ହଷ୍ଟେଇକୁ ଚାଲିଗଲି । ହଷ୍ଟେଇରେ
ପଢ଼ି ଓ ତା ସାଜମାନକଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ବାଟରେ ବିଛି ଜଳଯୋଗ କରି
ବସିଷେଣରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଆଠ ବାଜି ନଥାଏ । ଆଉରି ଅଧଗଣାଏ ଥାଏ ବସ ଜାତିକବୁ ।
ଗହଞ୍ଜ ଯାଗା ଦେଖି ବସିଗଲି ଯେମିତି ମତେ ସହଜରେ କିଏ ଶୋବି ପାଇବେ ନାହିଁ ।
ତର, କାଳେ କିଏ କହି ଦେଇଥିବ ରାତିରେ ଯୋର ଟୋବା ଆସି ଶୋଇଥିଲା ସେଇ
ହେଇ ଥିବ ।

ଆଠଟା ବେଳକୁ “ଘନ ଘନ” ବସୁ ଛାଡ଼ିଲା । ବସୁର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶ ମତେ କେତେ ଭର ଲାଗୁଥାଏ । ସାବୁ ନିଆରା ପାଖରୁ ମତେ ଦୂରେର ନେଇ ଯାଉଛି । “ଓଃ ରକ୍ଷା” କହି ମୁହଁଆ ବିର ଉପରେ ଆରାମରେ ବସି ପଢ଼ିଲି । ଆଜି ମତେ ସେଗୁଡ଼ା ହାତୁଆ ଲାଗୁ ନଥାଏ । ଲାଗୁଥାଏ ଯେମିତି ଚୁଲାଦିଆ ନରମ ଗଢ଼ି ।

ଦଶଟା ସୁବ୍ରତା ଘଟି ପହଞ୍ଚିଲି । ଅଢ଼େର ଦିନର ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଯାତ୍ରା ଶେଷରେ ଘଟି ପହଞ୍ଚ ବୋଲକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଉଠିଲାରୁ ସେ ଯେପରି ଘତିଏ ମତେ ତାଟକା ହେଲ ଅନେଇଲା - “ତୋ କିଛ ପା’ କ’ଣ ହୋଇଥିଲା କିରେ ?”

ମତେ ଭାରି ଭୋକ ବୋଉ, ଆଖ ଖାଇବାକୁ କ’ଣ ଦେଲୁ । ପରେ ସବୁ ଜନ୍ମିଲି । ହସି ହସି ରହିବୁ ।” ରାକ୍ଷସିଆ ଭୋକ ହଜାଏ ମତେ । ତା’ ସାଙ୍ଗକୁ ନାହିଁ ନଥିବା ନିଦ । ପେଟେ ପଖାକ ଖାଇ ବିନ୍ଧଣା ଧରିଲି ସ୍ଵତ୍ତିର ନିଷ୍ଠାସ ମାରି ।

କଳତ୍ର ଆସିଲେ

ଅଛି ବେଶୀ ନହେଲେ ବି ପାଖାପାଞ୍ଜି ପଚିଷି ବର୍ଷ ଚଳଇ ବଥା । ସୁ ୧୯୭୭-୭୭ ମସିହା । ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବରେ ମୁଁ ଥାଏ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଶ୍ରମ, କର୍ମ୍ୟୋଗାଣ ଓ ଗୃହଯୋଗାଣ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ । ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସହରାଞ୍ଚଳ ବି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ସବୁ ଗଢି ଉଠି ନଥାଏ । ଶ୍ରମ ବିଭାଗ ହିଁ ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ଚାଇଲ ଜ୍ଞାତ, ପଦକା କାହିଁ, ଘର ବନେଇବା ପାଇଁ ରଖ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଉଥାଏ । ଗାଆଁରେ ସବୁ ଅଧିକାଂଶ ନତା ଛପର ମାଟି କାହିଁ ଲଗା ଲଗି ଘର । ତେଣୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଶେଷ କରି ଖରାଦିନେ ଆଉ ଶୀଘ୍ରଦିନେ ଘର ପୋଡ଼ି ବରାବର ଲାଗି ରହିଥାଏ ।

ତର୍ହିଁ କେତେ ବର୍ଷ ଆଗରୁ ଗାଆଁ ମାନଙ୍କରେ ଘର ପୋଡ଼ି ଖାପକ ଭାବରେ ହେଉଥାଏ । ମନେ ଅଛି ସୁ ୧୯୪୦-୪୭ ମସିହାରେ ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଚଳେ ମୁଁ ଥାଏଁ ଖୋର୍ଦ୍ଦିଶ ଶାସମାହାଳରେ ଉତ୍ସବିଭାର । ଶାସମାହାଳ ମେନ୍ଦୁଷ୍ଠର ଅନୁସାରେ ଗାଆଁବାସୀଙ୍କ ଭଲ ମହ, ସୁଖ ଦୁଃଖ କଥା ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଗାଆଁବାସୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ରିତରେ ଘର ପୋଡ଼ି ମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକଙ୍କ ରିତରେ ପ୍ରବାଦ : ଘର ପୋଡ଼ି ଠୋଇଁ ଦୁଃଖ ନାହିଁ, ଘୋଡ଼ା ଚଢା ଠୋଇଁ ସୁଖ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗାଆଁ ମାନଙ୍କରେ ଘର ପୋଡ଼ି ନିରୋଧ କରିବା ଦିଗରେ ଧାନ ଦେବାକୁ ହେଉଥାଏ । ପ୍ରତି ଶୁଭସ୍ଵ ତାଙ୍କ ସବର ଦରଜା ବାହାରେ ପିଣ୍ଡା ଚଳେ ହାଣିଟିଏ ପୋଡ଼ି ପାଣି ରିଷ୍ଟିକରି ରଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଅକୟୁର ନିଆଁ ଲାଗିଲେ ସେହି ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରି ଲିରେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଗ୍ରାମବାସୀଏ । ନିଆଁ ଲିରା ଗାଡ଼ି ବା ଦମକଳର ଆବର୍ଗାବ ହେଉନଥାଏ । ଗାଆଁରେ ଘରପୋଡ଼ି ହେଲେ ଗ୍ରାମବାସୀ ସର୍ବସ୍ଵାତ ହୋଇଯାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଗାଆଁ ସର୍ବରାକାରମାନଙ୍କ ରିତରୁ ଯିଏ ଏ ଦିଗରେ ସବୁତୁ ଭଲ କାମ କରିଥାନ୍ତି ଜାକୁ ପୂର୍ବଦ୍ୱାର ଦବାର ବ୍ୟବସାୟ ଥାଏ ।

ଏଇ କାଟର ଗୋଟିଏ ଗାଁ ନିମିନା । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ଉତ୍ତନଗର ସର୍ବତ୍ରିଜନର ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ବଡ଼ ଗାଆଁଟିଏ । ନାନା ବର୍ଷର, ବିଶେଷରେ ଚାଷୀକୁଳର ଅଧିକାଂଶ ଗାଆଁର ଅଧାରଧ୍ୟ । ହେଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣଠାରୁ ହରିଜନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ପାଇବର ଲୋକେ ବସବାସ କରି ରହିଥାନ୍ତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସାଇ ମାନଙ୍କରେ । ତିନିଶହରୁ ବେଶୀ ହବ ଘର ସଂଖ୍ୟା । ମୁଁ ଶ୍ରମ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ଦାଯିତ୍ବ ନେବା ଆଗରୁ ଏଇ ଗୋରେ ଘର ପୋଡ଼ି ହୋଇ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ଘର ପୋଡ଼ି ରମ୍ଭାରୁତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଷାଠିଏ ଯାକ

ଶୁଣସ ଘର ଚିଆରି ରଖ ନେଇଥାଟି । ପ୍ରାୟ ଦୂର ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିରେ ହେଁ ସବୁ ଘର ବାମ ସରି ନଥାଏ । ଜିକ୍କାପାଇବ ଚେଷ୍ଟା ସବେ ଗ୍ରାମର ଅନ୍ୟ ଅଧିବାସୀମାନେ ରଖ ନେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁନଥାଟି । କେବଳ ଏଇ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦିଗରେ ଆଗ୍ରହା ହେଉ ନଥାଟି । ଘର ପୋଡ଼ି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରୁ ନଥାଏ ।

କେତେଟି ଗ୍ରାମରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ଓ ଘାନୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରି ସମସ୍ୟାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁଧାନ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ନିମିନା ଓ ଆଖି ପାଖ କେତେକ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିରି । ନିମିନା ଗ୍ରାମରେ କେତେକ ଗ୍ରାମ୍ୟମୂରବିକ ସହିତ ଆଲୋଚନା କାହାରେ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମଦନ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ର ନାମକ ଜନେକ ପ୍ରୌଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତି ମତ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ -

ଘୋଟା ଚକାଠାରୁ ସୁଖ ନାହିଁ କି ଘର ପୋଡ଼ି ଠାରୁ ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ପ୍ରବାଦ ସମସ୍ତକୁ ଗ୍ରାମର । ଘୋଟା ଚକା ସୁଖ ଆମକୁ ଜଣା ନାହିଁ, ମାତ୍ରକ ଘର ପୋଡ଼ି ଦୁଃଖ ସମସ୍ତେ ଜଣନ୍ତି । ନିଜର ହେଉ, ବା ବନ୍ଦୁ ବାହିବ, ସାଇ ପତିଶାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖୀ ହେଉ ସମସ୍ତେ ଅଛେ ନିରେଇଛନ୍ତି । ହେଲେ ରଣ ନେଇ ନୃଥ୍ୟ ଘର କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ, କାରଣ ନିଜର ରିଟାମାଟି, ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପରି ଛାତି ଯିବାକୁ କାହାରି ରହା ବକୁ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଲି - ରଣ ମାତ୍ର ଶତାଂଶ ପରିଶି, ଅନୁଦାନ ପଞ୍ଚଶତରୀ । ସୁଧ ମାତ୍ର ଶତାଂଶ ଜରି । କୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଆଗ ମୁଲକତକୁ ଦେଇ ଶେଷକୁ ସୁଧ ଶୁଣିବାକୁ ହୁଏ । ସରବରା ଜଳରରୁ ଜାଠ ବାଉଁଶ ରିହାତି ଦରରେ ଛାତ ପାଇଁ ଦିଆଯାଏ ।

ମଦନ ବାବୁ ମୋ କଥା ମଣିରେ କହିଲେ - ସାରେ, ସେ କଥା ନୁହେଁ ଯେ ଅସର କଥା ରିଟା ମାଟି ଛାତି ଅନ୍ୟଠିକୁ ଉଠିଯିବାକୁ ନାରାତ ଆମ ରୋକେ ।

ତାଙ୍କ କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି - ଶୁଣନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କ ଗାଆଁର ଯେତେବେ ଘର ଆମେ ବୁଝି ଦେଖିଲେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିବାରର ଚାହିଦାଠାରୁ ବକୁ କମ୍ ଯାନରେ ଗହନ୍ତି ରିତରେ ଆମେ ରହୁଆଇଁ । ତା' ଛତା ସାହାରା ସାହାରା ଘର ନକରି ଅଳଗା ଅଳଗା କରି ଘର କରେ ନିଆଁ ପାଣି ରଯି ରହିବ ନାହିଁ । ଘରଗରି କତେ ଟିକେ ଖୋଲା ଯାଗା ପାଇବେ । ବାରିବର୍ଷିତା କରିବା ସୁବିଧା ହେବ । ଯେଉଁ ଘରେ ଆପଣ ଏକା ରହୁଥିଲେ ସେଠି ଆପଣଙ୍କ ତିନି ପୁଅ ତାଙ୍କ ପରିବାର ରହିପାରିବେ କିପରି ? ଆପଣଙ୍କ ଜିନି ପୁଅ ରିତରୁ ଦି' ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ନୃଥ୍ୟ ଜାଗା ଛିର କରି ଘର ପାଇଁ ରଣ ନେଇନାହାଟି ?

ମଦନ ବାବୁ ବୁଝେଇ କହିଲେ - ବୁଣ୍ଡିଲି ସାରେ ଯେ, ନିଜ ବାପ ଅଜା ଅର୍ଜିଲା ସମ୍ପରି ଛାତିବାକୁ କିଏ ରାଜି ହବ ? ଆମେ ଜାଣୁ ଯେ କଥାରେ ଅଛି ଯେତେ ରାଜ ସେତେ ଘର । ତେବେ ଆମର ଚାଷୀକୁଳ ଲୋକ-ବଳଟା ବଡ଼ ବଳ । ସେହେତୁ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକତ୍ର ରହିବାକୁ ଜାହାତି ଚାଷୀୟ । ମାତ୍ରକ କଳକ୍ରୁ ଆସିଲେ କଳକ ଉପୁଚିଲେ ସେବଥା ହୋଇ ପାରିବ ।

ମଦନ ବାବୁଙ୍କ କଥାର ତାପ୍ୟେ ବୁଝିଲି । ହେଲେ ତାଙ୍କ ଶେଷ ପବଳ
ବୋଧଗମ୍ୟ ହେଲାନାହିଁ । ପଚାରିଲି - କଳକ୍ରୁ ଆସିଲେ କ'ଣ କଳହ ହବ ନିଶ୍ଚିତ ?
ଡେବେ ଆଗରୁ ତ ଏପରି ହୋଇଥିବ । ନୃଆ ନୃଆ ଘର ଜଢ଼ି ଜଠିଥିବ ଆପଣଙ୍କ ଗୀରେ ।

ମଦନ ବାବୁ ଗଲା ସଫାକରି ବହିଲେ - ଏ ଗୀର କ'ଣ ମୂରକୁ ଏତେ ବଢ଼ ଥିଲା
କି ? ଘରରୁ ଘର ଉପୁଚି ଏତେ ଘର ହୋଇଯାଇଛି । ଏଇ ଦଶ ପନ୍ଥର କର୍ଷ ଭିତରେ
ଏପରି ବେଶୀ ବେଶୀ ହେବି । ଆଗେ ହୁଏତ କମ ଥିଲା । ଏବକୁ କଳକ୍ରୁ ଆସିଲେ
କଳହ ଉପୁଚି ଯାଉଛି ।

ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ସେ ପର୍ଯ୍ୟତ କାହିଁକି ଯିବା । କାଗା ଅପାତ ହଜତି
ବୋଲି ଆଗରୁ ଆପଣଙ୍କ ତିନି ପୁଅରୁ ଦୁରୁଚିକ ପାଇଁ ନୃଆ ଘର କରେଇ ହେଲେ ସମ୍ମେ
ପରସର ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛା ସହିଲା ବଜାୟ ରଖି କଲନ୍ତେ ।

ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସେ ବହିଲେ - ଏଇଟା ସାରେ ସାର କଥା ।
ଆମେମାନେ ଆଲୋଚନା କରି ଆମମାନଙ୍କ ପଢ଼ିଆ ପଦର ଯାଗାରେ ପାରିଗଲା
ପୁଅମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ନୃଆ ଘର କରିବା କଥା ହୀର କରି ଦରଖାସ୍ତ କରିବୁ ।
ଆମ ଚକଳକୁ ସୁହାରରା ପରି ଘରଟି ମାନ କରିବୁ ।

ଉପସ୍ଥିତ ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ଏ କଥାରେ ଏକମତ ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ପୁରୁଣା ରଣ
ବି ଘର କହିଟି ମାନଙ୍କର ବାକି କାମ ଶାସ୍ତ୍ର ସାରି ଦେବାକୁ କହି ବିଦ୍ୟ ଦେବାକୁ । କିମ୍ବାପାକ
ମିଃ ସୋମ ସମସ୍ୟାର ଆପାତ ସମାଧାନ ହୋଇଥିବାରୁ ସତ୍ତ୍ଵାଷ୍ଟ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ
- ଅତତଃ କଳକ୍ରୁ ଆସିଲେ କଳହ ଉପୁଚିବାର ସୃଜନିତିତା ଉପରେ ଆତ୍ମ ଆସୁ ଏଇଟା
ସମାକ ପକ୍ଷରେ ଶୁଳକର ହେବ ।

ଉପସ୍ଥିତ ସମ୍ମେ କଥାଟିର ଉପ୍ୟ୍ୟ ତଥା ରହସ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ କରି ହସିରଟିଲେ ।
ସେଥର ଗତରୁ ଫେରିଲା ପରେ ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ପ୍ରବାଦ ‘କଳକ୍ରୁ ଆସିଲେ କଳହ
ଉପୁଚିରେ’ର ପ୍ରାସର୍ତ୍ତିତା ବିଶ୍ୟରେ ଚିତ୍ରା କରିବାକୁ ଲାଗିରି ।

ମନେପଢ଼ିଲା ମୋର ପିଲାଦିନର କଥା । ଆଜିକୁ ପଞ୍ଚିଷ୍ଠି, ସତ୍ତରା କର୍ଷ ହବ ।
ମୁଁ ଗାଆଁରେ ରହି ଚାହାଳାରେ ଦ୍ଵିତୀୟ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଥାର୍ଥ । ବାପା ଓ ମନ୍ତିଆଁ
ବଜବାପା ବାହାରେ ରହି ଚାକିରି କରୁଥାନ୍ତି । ଦୁଇ ବତମା’ ଓ ବୋଇ, ଆଉ ମୋ ବଜ
ରଜଣୀ ଓ ମୁଁ ଘରେ ଥାର୍ଥ । ଘରେ ଆମର ଦୁଇଟି ଚାକର ବା ସହାୟକ ଥାଆନ୍ତି ।
ମନ୍ତିଆଁ ବଜାପା ତାଙ୍କୁ ହିଯୋକରୁ ପଠେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼ ବୟସର ନଟିଆ
ଦା ଆର ଜଣକ ଯୁବକ ନୀଳାରାଇ । ଦୁଇ ବତମା, ଆଉ ବୋଇଙ୍କ ଭିତରେ କେବେ
ମନାତର କି ଜଜିଆ ହବାର ମୁଁ ଦେଖନେଇଁ । ବୋଇ ସବା ସାନ ବୋଲି ରୋଷେଇଗଲସ,
ବାସନ ମଜା, ରନ୍ଧା ପାଣିଅଣା ଆଦି ସବୁ କରେ । ରନ୍ଧା ଘରକୁ ଭିତର ଘର
କୁହାଯାଉଥାଏ । ସେଠିକି ବାହାର ଗୋକ କେହି ଯିବା ନିଷେଧ । ବଜ ବତମା’ ବିଜବାରି
ବାମଦାମ, ପରସର ଆମଦାନୀ, ରଖାଥୁଆ ଆଦି ବୁଝାବୁଣ୍ଟି କରେ । ସାନ ବତମା
.ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ଗଲା ଅଲଗା, ହାତ ବଜାର ସଜଦା ଆଦି ବାହାର କାମ ସବୁ ବୁଝୁଥାଏ ।

ଏପରି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଘର ଚକାତି ଚିନିଜଣୟାକ ଯେ କୌଣସି ବିଷୟରେ କେବେ ଖଣ୍ଡାଟ ଲାଗେନେଇ ।

ବାପା, ବଢାପା ତିନି ରାଇକର ଆମେ ତିନି ପୁଅ । ତିନିଜଣଙ୍କର ତିନି କଳତ୍ର । ବଢ ବଢାପାଙ୍କ ପୁଅ ମଣିଆ ବଢାପାଙ୍କ ପୁଅଠାରୁ ଆଠ ବର୍ଷ ବଡ । ବଢରାଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ମୁଁ ମାଁ ସମାନ ମଣେ । ଆମ ବାପା ବଢାପା ମାନେ ଯେପରି ଏକାନ୍ଦରୀ ହୋଇ ଆଜାବନ ରହିଲେ ତାଙ୍କ ପରେ ଆମ ପିଡ଼ିରେ ଆମେ ତିନି ରାଇ ଏକତ୍ର ରହିଲୁ । ଆମ ତିନି କଳତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମନୋମାଳିନ୍ୟ ବା କଳହର ସ୍ଵର୍ଗପାତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଦୂର ରାଉଜ ଆରପୁରକୁ ଗଲେଣି ଗଢ ଦଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ । ଅତତଃ ଚାଲିଶ ବର୍ଷ ଏ ତିନି କଳତ୍ର ଏକାଠି ରହି ଘର ସଂସାର କରେ । କଳହ ଉପୁଚି ନଥିଲା । ଘର ସଂସାରର ମୂଳକୁଆ ହୋଇଲି ଯାଇନଥିଲା ।

ଅନେକ ରାତିରି । ତେବେ ଏପରି ଏକ ପ୍ରବାଦ ଜନ୍ମ ନେଇଲା କେବେ, କିପରି ? ଘର ସଂସାରର ସ୍ଥିତି ଦୋହରିଯାଏ ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ କଥାରୁ । ମନେପଡ଼େ ମୋ ତୀବନରେ ଘଟିଥିବା ଘରଣାଟିଏ । ମୋ ବାହାଘର ଆହିକୁ ପ୍ରାୟ ପଚାଶବର୍ଷ ତଳେ ସ୍ବୀରେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ କଟକରେ ଅବସାପିତ ହୋଇଥାଏ । ବାହାଘର ପରେ ଦଶହରା ପର୍ବ ପଢ଼ିଲା । ଦିନକର ମୋର ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ତାଙ୍କ ନବବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଦଶହରା ଉପହାର ଦେବାକୁ ସିଲକ ଶାଢ଼ୀଟିଏ କିଣୁଆଛି । ସେହି ଦୋକାନରେ ଅଗନବ ମୁଁ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ଉପହାର କିଣିବାର ଯୋଜନା ନଥାଏ । ତେବେ ବନ୍ଦୁଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନା ପକରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଧରଣର ସିଲକ ଶାଢ଼ୀଟିଏ କିଣିଲି ।

ବଢକ ବସାରେ ମୁଁ ଓ ମଣିଆଁ ରାଇ ଉଭୟ ରହିଥାଇ । ରାଉଜ ଓ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ବେଳ ମଧ୍ୟ ଥାଆଇଛି । ମୁଁ ଶାଢ଼ୀଟି ନେଇ ପ୍ରଥମ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏକାତରରେ ଦେଖେଇଲି ପସହ କରିବା ପାଇଁ । ପସହ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ପଚାରିଲେ - ବୋଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କହିତ ତ ? ସେ ନ ଜଣିବରି ମୁଁ କିପରି ଏ ଶାଢ଼ୀଟି ପିଛିବି ? ପୁଣି ଅପା ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପେଇଁ କ'ଣ ହେବ ?

ମୁଁ ଏସବୁ ଅଭୁଆରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥାଏ । ତେବେ ନବ ବିବହିତା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପହାରଟିଏ ଦେବାକୁ ମନ ବକୁଆଏ । ସାହାରବାହି ବୋଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ପଚାରିଲି ଶାଢ଼ୀଟି ଦେଖେଇ । ବେଳ ତୁରନ୍ତ କହିଲା - ରାଉଜ ପେଇଁ ଆଣିନୋଇଁ ? ରାଇ ତ ଦୂର ଯାଆକ ପେଇଁ ଦିଶନ୍ତ ଶାଢ଼ୀ ଆଣିବି ଦଶହରା ଦିନ ପିଛିବେ । ତୁ ଯଦି ଆଣିବୁ ଆଉ ଖଣେ ଆଣିଦେଇଲେ ଦି'ଜଣକର କୁଆଁର ପୂନେଇଲ୍ଲକୁ ଚଳିବ ।

ଦେଖୁଇ ବୋଉର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁସାରେ ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ ତୁରନ୍ତ କିଣି ଆଣିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ସେଇବା କରି । ତାଙ୍କ ସମେତ ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହେଲେ । ଘରେ ପରିସର ରିତରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସତିଲା ବକାୟ ରହିଲା । ସାମାନ୍ୟ କଥାଟିଏ । ଶାଢ଼ାଖଣ୍ଡକ ସେ ବାକରେ ମାତ୍ର ଦଶକା କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯଦି କେବଳ ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଲୁଚେଇ କରି

ଆଣି ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଇଥାପି, ହୃଦୟ ସେ ପିନ୍ଧିପାରି ନଥାଏ ନଚେର କଥା ଗୋଜମାଳିଆ ଧରିଆଗା । ବୋଉର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଓ ପରିବାରରେ ସତ୍ତ୍ଵଲନ ରକ୍ଷା କରିବାର କୌଣସି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନରୁ ଯାଏ ନାହିଁ । ବୋଉ ହୃଦୟ ମାଇନର ବି ପାଶ କରି ନଥିଲା । ହେଲେ ତା'ର ବ୍ୟାବସାରିକ ଅରିଷ୍ଠତା ପରିବାରର ସତ୍ତ୍ଵଲନ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସହାୟକ ହେଉଥିଲା । ବୋଉ ଆଉ ଦୂର ବତମା'କର ତିନି ଶାଶ୍ଵତ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କେବେ ଶାଶ୍ଵତ ବୋହୁଙ୍କ ଭିତରେ ମନୋମାଳିନ୍ୟ ଘଟିବାର ଜଣା ନଥାଏ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆଜିକାଲିକା ପରି ଏତେ ନୁହେଁ । ତଥାପି ଝୁଅ ବାହାଘର ସେତେବେଳକାର ପାରିବାରିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଭିତରେ ବଢ଼ ଖର୍ଚ୍ଚ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଭାଇର ଝୁଅ ବାହାଘରକୁ ତିନି ଭାଇଏ ସାଧ ଅନୁସାରେ ତୁଳେଇ ନିଅଛି । ତୋ'ର ମୋ'ର ଭାବ ନଥାଏ । ଏଥିପେଇଁ ଯଦି ଜମି ମାଣେ କି ଦି'ମାଣ ବିନ୍ଦୁ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ସବୁ ଭାଇଯାକ ଆଗେର ଆସନ୍ତି ବିନ୍ଦୁ ଦଳିଲରେ ସତକ କରିବାକୁ । ଭାଇମାନଙ୍କ କଳକ୍ରମ ପକ୍ଷରୁ ମଧ୍ୟ ଛି ଟୁଁ ହବାର ଶୁଣା ନଥାଏ । ମନେ ଅଛି ଆମ ବତଅପା ବାହାଘରକୁ ସେମିତି ବାବା ବଢ଼ାପା ମିଳିମିଶି ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳେଇ ଥିଲେ ।

ପାରିବାରିକ ସତ୍ତ୍ଵଲନ ରକ୍ଷା କରିବା ଦିଗରେ ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୃଢ଼ତାର ଗୋଟେ ଦୃଷ୍ଟାତ ମନେପଡ଼େ । ପ୍ରାୟ ଚିରିଷ ବର୍ଷ ତଳର ଘଟଣା । ମୋ' ସବା ବଢ଼ ଭାଇର ବଢ଼ ଝୁଅ ବାହାଘରର ପ୍ରାୟ ୩/୮ବର୍ଷପରେ ତା' ସ୍ତ୍ରୀମାର ମଞ୍ଚିଷ ବିକୃତି ଯୋଗୁ ସେ କାମକୁ ଅପାରଗ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତାର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ମାସିବ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ପ୍ରୟୋଜନ । ମୋ' ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଙ୍କଣ ରୋଜଗାରକ୍ଷମ ହୋଇ ଚାକିରାରେ ତୁଳିଲେଣି । ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଚାଶ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏ ଅତିଃ ଛଥ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିଶୋଭକୁ ସାହାୟ୍ୟ କରିବାକୁ ଚିଠି ଲେଖି ଜଣାଇଲେ । ଚିଠି ପାଇ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ବୋଉର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇନ କରେ । ଗୋଟିଏ ପୁଅ ତା'ର ଅକ୍ଷମତା ପ୍ରକାଶ କରି ଆମର ଜଣେ ବହୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠିଲେଖି ଖବର ଦେବାକୁ ଜଣାଇଲା । ପୁଅର କଥା ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । ନିଜ ପୁଅର ଦୁଧଖୁଆ ଖର୍ଚ୍ଚ ଜମ୍ କରି ବା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠୁଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କାଟ କରି ବଶୁକୁ ସାହାୟ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି କୋର କରି ପୁଅ ପାଖକୁ ଚିଠିଦେଲେ ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ । ମା'ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନିବାକୁ ବାଧ ହେଲା ପୁଅ ।

ଏ ସବୁ ମନେ ପକେଇ ଭାବିତ ହେଇ ରହିଥାଏଁ - ତେବେ କ'ଣ ପାଇଁ ମନନବାବୁ ଏକ ମପସଳ ଅଞ୍ଚଳର ଅବସ୍ଥା ଉର୍ଦ୍ଦ୍ଵେଶ କରି କହିଲେ - କଳକ୍ର ଆସିଲେ କଳହ ଉପୁଜ୍ବିବାର ଆଶକ୍ତା, ଭାଇ ଭାଇ ଭିତରେ ମନାତର ହେବାର ଆଶକ୍ତା, ମନ ପଚା ପଚି ହେଇ ଘର ଭାଗିବାର ଆଶକ୍ତା ଉପଜାତ ହୃଦୟ ?

ଏପରି ସାମୟିକ ଚିତ୍ରା କାମ ଚାପରେ ପୋଡ଼ି ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ପାସୋର ଗଲା । ଏ ମଧ୍ୟରେ କାଇର ଗଢ଼ି, ସମୟର ସ୍ପ୍ରୋଟରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ହୋଇ ବହୁଦିନ ବିତି ଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ସରକାରା ଚାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ରୂପନେଶ୍ୱରରେ ଅନ୍ୟ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସଦ୍ବିଷ ଘରଟିଏ କରି ପିଲାପିଲିକ ସହ ରହୁଥାଏ ସ୍ବ ୧୯୭୭ ମସିହାରୁ ।

ଏକବା ମୋର ସହକରୀ ମୁରଙ୍ଗା ବାବୁ ମୋ' ରୂପନେଶ୍ୱର ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବହୁ କିନ ପୁର୍ବ ଆମେ ଦୁଷ୍ଟେ ନଳେ ଜିକ୍କା କେନ୍ତ୍ରାପତାରେ, ମୁଁ ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଧିକାରୀ ବୁଝେ ଓ ସେ ଯୋଗାଣ ଅଧିକାରୀ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏଁ । ମୁରଙ୍ଗାବାବୁ ଅତ୍ୟତ ଅମାରିକ ଓ ବନ୍ଦୁ ବସନ୍ତ । ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପରେ ରୂପନେଶ୍ୱର ଆସିଲେ ମତେ ଶଖେବାକୁ ରୂପାତି ନାହିଁ । କେନ୍ତ୍ରାପତାରେ ଥିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ପର ପର ତିନି ଝୁଅ ହେବାରେ ତାଙ୍କ ମନ ବିଶେଷ କଷ । ପୁଅଟିଏ ନାହିଁ । କିଏ ତାଙ୍କୁ ପୁର ନାମକ ନଳରୁ ବ୍ରାହ୍ମି କରିବ ? ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ବୁଝାର ନିର୍ଭର ଦେଇଥାଏ ପୁଅଟିଏ ନିଶ୍ଚୟ ହବ । ଯୋଗକୁ ପୁଅଟିଏ ହେଲା । ମୋ' ତୁଣ ସୁରୁଣ ହେଲା ବୋଲି ଭାରି ଖୁସି ଦୂର ପ୍ରାଣୀଯାକ । ତାଙ୍କ ଘରେ ମୋ'ର ବୁଢ଼ ଆଦର ସମାନ ।

ସେଇ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ମୁରଙ୍ଗାବାବୁଙ୍କର । ତାଙ୍କୁ ବୁଢ଼ ଆଦର ଯଦ୍ବରେ ବଢ଼େଇ ଉତ୍ୟନିୟମରତିଏ ନରେ । ଜକିରା ପାଇଲାରୁ ପୁଅର ବିଭାଗର ଖୁବ ଜାକଜମକରେ କରେଇଲେ । ଖାନଦାନ ଘରୁ ବୋହୁଚିଏ ଆଣିଲେ । ପୁଅ ଦାନ-ଯୌବୁକ ବୁଢ଼ ପାଇଲା । ହେଲେ ବୋହୁଚି ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀଙ୍କୁ ମୋଟେ ଦେଖୁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ନେଇ ଦୂର ପ୍ରାଣୀକର ବିଶେଷ ମନ କଷ ।

ତାହା ଜଣିଆ । ତର୍ହା ପରେ ମୁରଙ୍ଗା ବାବୁଙ୍କୁ ପଚାରିଛି - କେବେ ଆସିଥିଲେ ରୂପନେଶ୍ୱର ? ସ୍ବା କିପରି ଅଛନ୍ତି , ଆଉ ପୁଅବୋହୁ ।

ମୋ' ଆଡ଼େ ଘତିଏ ବଲ ବଲ କରି ଅନେଇ ମୁରଙ୍ଗାବାବୁ କହିଲେ - ଯା' ଭିତରେ ସବୁ ରୂପିଗଲେଣି ମୋ' ଦୁଃଖ କଥା ? ଗତଥର ରେଟ ହେଲାବେଳେ କହିଥିଲି ସବୁ । ପୁଅଟିଏ ହବ ବୋଲି ଆମେ ଦି' ପ୍ରାଣୀ କେତେ ବିକଳ ନ ହଜଥିଲୁ ବେନ୍ତ୍ରାପତାରେ ଥିଲାବେଳେ । ଆପଣ ଭରିବା ଦେଇଥିଲେ ନିଷେ ପୁଅଟିଏ ହବ । ହେଲା । ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ କରି । ଉତ୍ୟନିୟର ହେଲା । ତାକିରି ପାଇଲା । ବାହା ହେଲା । ସବୁ ମୋ' ହାତରେ ମୋ' ନିକ ଅର୍ଜିତ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି କରି । ଭାବିଥିଲି ତାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ପୁଅ ବୋହୁଙ୍କ ପାଖରେ ଆମେ ଦି' ପ୍ରାଣୀ ଆରାମରେ ରହିବୁ । ତିନି ତିନି ଝୁଅଙ୍କ ବାହାଘର, ପୁଅର ପଦା ଖର୍ଚ୍ଚ ଆଦି ସବୁ କରି ପ୍ରାୟ ସର୍ବସ୍ଵାତ ହୋଇ ପଢ଼ିଥିଲି । ସ୍ଵତ୍ତ ଫେନସନରେ ଦିହପା, ବେମାର ଆରାମକୁ କରି, ବନ୍ଦୁ ବାନ୍ଧବ ଡୁରେଇ ଚକିତ ବନ୍ଧନର ହବ । ଗାଁନ୍କୁ ଯାଇ ରହିଲୁ । ବେମାର ଭାରି ରହିଲା । ପୁଅ ଦୂର ପାଇଲା ଆମ କଥା କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପୁଅ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଲି, ତା' ବୋଲି ବିଲେଖିଲା । ହେଲେ ବି ଦି'ଖଣ୍ଡ ଚିଠିର ଉଭର ନାହିଁ ।

ଦିନେ ତା' ବୋଲିର ବାରଣ ନ ମାନି ବସି ଦି'ଜଣୟାକ ଗଲୁ ସମଜପୂର ପୁଅ ପାଖକୁ । ପୁଅ ନଥାଏ, ଯାଇଥାଏ ରୁରରେ । ତା' ସରକାରୀ କାଟାରରେ କଣ୍ଠାଗରକୁ ଜାତି ଦୂରଟି ବନ୍ଧରା । ଗୋଟିକରେ ପୁଅବୋହୁ । ଆରଟିରେ ବୋହୁର ଭାର । ସୁଲକ୍ଷଣ ପଢ଼େ ଭରଣୀ ପାଖରେ ରହି । ବୋହୁ ମୁଁ ଶୁଣେଇ ବହିଲେ - ଆପଣ ଆଉ ବୋଲ ଆସିବେ ବୋଲି ଦି' ଖଣ୍ଡ ଚିଠି ଦେଲେ । ସୁଦିଖା ଥିଲେ ଆମେ ଚିଠି ଦେଇ

ଆସିବାକୁ କହି ନଥାକୁ ତି ? ଦେଖୁଛନ୍ତି ତ ବି ଜୋଟ ଏ ଘରଟି । କେହି କଣେ କୁଣ୍ଡିଆ ଆସିଗଲେ ବସିବାକୁ ପ୍ଲାନ ନାହିଁ ।

ତା' ବୋଇ କହିଲେ - ହୁଏ ମା' । ବେଷ୍ଟ ହ'ନା । ତମ ମାନକୁ ଦେଖୁବାକୁ ଚାଲିଆସିଲୁ ନା । ତେବେ ତ ଦେଖିଲୁ । ପୁଅକୁ ତ ଜଳମ ଦେଇ ଏହୁକୁ ଏତେ କରିବୁ । ତାକୁ ଆଉ ବେଶୀ କ'ଣ ଦେଖିବୁ । ଆମେ ଯାଇବୁ ଟିକେ ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପୁରସ୍ତମ ଆତେ ବୁଲାବୁଳି କରି ଘରକୁ ଫେରିବୁ । ଘରେ ବାରିରେ ନାହିଁ ପାଇଁ ଥେଲା । ସେଇଥରୁ ଖଣାଏ ଆଣିଥେବି । ପୁଅର ନାହିଁଆକୁ ଭାରି ଶରଧା । ତାକୁ ପିଠାକରି ଖରବାକୁ ଦବୁ । ତେବେ ଠାକୁରେ ବୁଢ଼ୀ କରିବୁ ମା' । ସୁଖ ଶାତିରେ ଥା' ।

ଯା' କହି ଉଠିଲେ ତା' ବୋଇ । ମୁଁ ଆଁ କରି ଥନେଇ ଥାଏଁ କାବା ହେଲା । ତା' ବୋଇ ଉଠିବାର ଦେଖି ମୁଁ ଆଗରୁରା ହୋଇ ବାହାରକୁ ଯାଇ ରିକସା ଖଣ୍ଡ କରିଲି । ଆମ ସୁରକ୍ଷେ ବିଜଣା, ବେଶ ଦୂରଚିନ୍ତା ବାହାରକୁ ନେଇ ରିକସାରେ ଉଦ୍‌ଦିତ । ବୋହୁ ଦ୍ୱାରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି କହିଲେ ଯେ' ତୁରରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ଅର୍ଥରେ ଥିଲେ ଉଦ୍‌ଦିତ ପଠେଇ ଥାଆନ୍ତି । କାହିଁ ଫେରିବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । କାହିଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହୁନାହାନ୍ତି ବୋଇ ।

ହୁଏ ହେଲା ମା, କହି ତା' ବୋଇ ରିକସାକୁ ଉଠିଲେ । ପଛେ ପଛେ ମୁଁ ବି ରିକସାକୁ ଉଠିଲି । ପୁଅବୋହୁଙ୍କ ଘର ପଛରେ ରହିଗଲା ।

ସମ୍ବଲପୁରରୁ ଗାଁକୁ ନ ଫେରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିଲୁ । ଏଠି ଆମ ବଢ଼ ଝୁଆ । କ୍ଲାର୍ ଉଚ୍ଚିନ୍ଦିଯର । ତା'ରି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେଇଥର ଆପଣକୁ ରେତିଥୁବି । ହେଲେ ସବୁ କଥା କହି ନଥିଲି । ପୁଅ-ବୋହୁ ଆମକୁ ଦେଖୁ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ମୋଟମୋଟି କହିଥୁଲି ।

ଏଇ ପୁଅ ବୋହୁଙ୍କ କଥା ତ ମୁଁ କେତେହିନ ହେଲା ଭାବି ଭାବି କୁଳ ଦୈନାରା ପାଉନାହିଁ ମୁରଳୀବାବୁ । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କି ହୁଅବର୍ଷ ହବ । ମଦନବାବୁ ବୋଲି କଣେ ଗଜାମଜିଲ୍ଲା ନିବାସୀ ବିଶିଷ୍ଟ ଚାଷୀ ପରିବାରର ମୁରଳୀ ଶ୍ରେଣୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ପ୍ରୌଢ଼, ଶିକ୍ଷି ରହୁଲୋକ । ଆକାପ ଆଲୋଚନାରେ କହିଲେ - କଳକ୍ରମ ଆସିଲେ, କଳକ୍ରମ ଉପୁରେଇଲ । ଆପଣଙ୍କ ଅଭିଷ୍ଠତା କ'ଣ ମୁରଳୀବାବୁ ? କ'ଣ କଳକ୍ରମ ଆସିଲେ କଳକ୍ରମ, ଉତ୍ତିଆ ଉପୁର୍ଜିବା ନିଶ୍ଚିତ ? ଘର ଭାଗିବା ନିଶ୍ଚିତ ?

ମୁରଳୀବାବୁ ସାମନ୍ୟ ଚିତ୍ରା କରି କହିଲେ - ଝୁଏତ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ । ଚେବେ ଅଧୁକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଁ, ଉପୁର୍ଜିବା ସମବ । ଏଇ ଆମରି କଥା ଦେଖୁନାହାନ୍ତି । ସେହିନ ବୁଢ଼ା ବାପମା' ବେହୁ କଥାରେ ଆଘାତ ପାର ଆମେ ତ ପୁଅ ବସାରୁ ଗଲାବୁବି । ନାହିଁ, ପୁଅତ ଆମ ପାଇଁ ବେଷ୍ଟ ହେଇ ଆମକୁ ଖୋଜି ଲୋତିବାକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଏହିଜିବି ଚିଠି ଖଣ୍ଡ ବି ଦେଲା ନାହିଁ । ସେଥର ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଥିଲାବେଳେ ମୋର ଝୁରେ ଏକସିତେଷ୍ଟରେ ଗୋଡ଼ ଭାଗିଗଲା । ଝୁଆ ଘରେ ମାସେ ରହି ଗଲ ହେଲି । ଝୁଆ ରାତ ପାଖକୁ ଚିଠିଦେଇ ଜଣେଗଲା ମୋ ଏକସିତେଷ୍ଟ କଥା । ପୁଅ ଶହେଟି ଟଙ୍କା ପଠେଇବେଳ ଜରଣୀ ପାଖକୁ । ପୁଅ କି ବୋହୁ କେହି ତ ଦିନକ ପାଇଁ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରଇ ହେଲା ପରେ ଗାଁକୁ ଗରୁ । ଗାଁରୁ ଆମ ଦାଦା ହିସାବ ହେବେ, ଗାଁ ମୁରବି । ପୁଅ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇ । ଆମ ଦିନ୍ଦିକୁ ପାଖକୁ ନେଇ ଯିବାକୁ ଲେଖିଲେ । କିଛି ପକ ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ପ୍ରିର କରି ଝୁଅ ପାଖରେ ରହି ଶେଷ ଜୀବନ କରେବି । ଆପଣ ତ ଜାଣିଥିଲୁ ମୋ' ମଜ ମତ ବାହାତି ଝୁଅଠାରୁ କିଛି ଗ୍ରୁହଣ କରିବା ବାପ ମା' ପକ୍ଷେ ବିହିତ ନୁହେଁ ବୋଲି । ସେଥିପାଇଁ ପୁଅଟିଏ ହର ବୋଲି କେତେ ବିକଳ ନ ହେଇଛି ମୁଁ ଆପଣ ଜାଣିବାରେ । ତେଣୁ ଏଠି ଝୁଅ ଘର ପାଖାପାଖି ଛୋଟ ଘରଟିଏ ରଜାନେଇ ରହିଛି । ପେନସନ ଅଛ ହେଲେ ବି ଆମେ ମାର୍ମୁ ମାର୍ମ ବି' ପ୍ରାଣୀ ତ । ଗାଁରୁ ଦାଦା ଆମ ବିଲବାରିରୁ ଧାନ, ଚାଉଳ ଆଦି ଆଦୟ କରି ପଠେଇ ଦରହନ୍ତି । କବିଯାଇଛୁ ।

ମୁରଇୟା ବାବୁ କହି ଚାଲିଥାତି - ଭାଇ ଭାଇ କଥା ତ କହିଲେ ନସରେ । ବୁଢ଼ା ବାପା ମା'କୁ ତ ଅନେଇଲେ ନାହିଁ ପୁଅମାନେ । କଳକ୍ରମ କବଳରେ ପଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ସେମାନେ ଅତୁଆ ଜଣା ପଡ଼ିଲେ । କଳକ୍ରମ ବାପ ମା' ଭାଇ ଭାଇଣୀ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଲେ । ନିଜ ବାପା ମା' ଭାଇ ଭାଇଣୀ ପିତା ।

କହିଲି ପରା, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସତ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଣ୍ଡିଲେ କିପରି ଘରେ ଘରେ ଏ ସମସ୍ୟା ବ୍ୟାପିଛି । ଆମୟର ପାଖରେ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ବୋଲି ଜଣେ ବୟକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି । ଟାଟା କମ୍ପାନୀରେ ଚାକିରି କରୁଥିଲେ । ପେନସନ ତ ନାହିଁ ତାଙ୍କର, ଏକକାଳୀନ ମୋଟା ଆକାର ଗ୍ରେହ୍ୟଟି ପାଇଲେ । ବୁବନେଶ୍ୱରରେ ଛୋଟ ଘରଟିଏ କିମି ରହିଲେ । ପୁଅ ତାଙ୍କର ସେଇ ଗ୍ରୋଟିଏ । ତାଣ୍ଡତ ଏକାଉଣ୍ଡେଣ୍ଡ । ବଢ଼ି ଚାକିରାଟିଏ କରେ । ବାପାଙ୍କ ଘରେ ରହି ଘରଟିକୁ ଦୋ'ମହିଳା କରି ଉପର ମହିଳାରେ ସ୍ବୀ ପିଲା ନେଇ ରହିଲେ । ତଳ ମହିଳାରେ ବୁଢ଼ା ବାପା ମା' ।

ମୁରଇୟାବାବୁ ନହିଚାଇଥାତି - ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ବୋହୁଳ ବାପ ମା' କେବେ କେବେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଭାଇଣୀ ଝୁଅ ବ୍ୟାର୍କୁ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି । କେବେ କେବେ ହସ୍ତାନ ବି' ହସ୍ତା ବି ରହିଯାନ୍ତି । ତେତେବେଳେ ବୁଢ଼ା ମହାପାତ୍ରବାବୁ ଆଉ ବୁଢ଼ୀ ଜାକୁପୁହୋଇ ରହିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ତ୍ୟାପି ବୋହୁଳର ଅଭିଯୋଗ, ମୋ' ବାପା ମା' କି ଭାଇ ଭାଇଣୀ ଆସିଲେ ଆପଣମାନେ ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି ଯେ ? ମୁଁ ତ ମୋ' ପରସାରୁ ତାଙ୍କ ଖାଇବା ପିଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି । ଆପଣଙ୍କୁ କିଆଁ ବାଧିବ ଯେ ? ଶାଶ୍ଵତ ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ କେବେକେବେ ତେତେଇବାର ଶୁଣିଛି ।

ମହାପାତ୍ରବାବୁ କେବେ କଦମ୍ବ ଦେଖାହେଲେ ତାଙ୍କ କରୁଣ କାହାଣୀ ଶୁଣୋଉ ଶୁଣୋଉ କେବେ କେବେ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ନ୍ତି । ନହନ୍ତି - ପୁଅ ତ ମୋର ଏପରି ନଥୁଳା । ବାହା ହେଲେ କଣ ସମ୍ପେ ମେଘା ପାଲଟି ଯାଆନ୍ତି । ସ୍ବୀ କବଳରେ ପଡ଼ି ନିଜର ନିଜକ୍ରମ ହରାନ୍ତି । ଛୋଟିଆ ଘରଣାଟିଏ ଶୁଣନ୍ତି । ବୋହୁଳ ବାପା କି ମା' ଆସିଲେ ଆମ ଘର ଶିଆପିଆର ମାନ ବଢ଼ିଯାଏ । ମାତ୍ର ମାସ ଆସେ, ମିଠା ଆସେ । ଆମ

ରାଗରେ ବି କହିବା କେମିତି ପଡ଼େ । ଆମେ ଖୁସିହବା କଥା, ହରଁ । କିନ୍ତୁ ବୋହୁଜର ଧାରଣା ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଆମ ଦି'ଜଣକୁ ଏହା ସୁଧାଏ ନାହିଁ । ଆମ ଫେର ରିତରେ କ'ଣ ଅଛି କିଏ ଜାଣେ, ମୁଁ ଖୋଲି କେବେ ପ୍ରତିବାଦ କରିଲାହୁଁ । ପୁଅକୁ ସେପରି ଧାରଣା ଦେଇ ତା' ମନ ଖରାପ କରି ଦେଇଷ୍ଟି ବୋହୁଁ । ଦିନେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ଆସିଥାଏ । ସକାଳ ଜକଣିଆ ପାଇଁ ରୋଷେଯା ପିଲା ପରଟା କରୁଥାଏ । ବୁଢ଼ା ଅଚାନକ ପଚାରିବେରେ, ଆରେ ତତେ ପରଟା କରି ଆସେ ? ବୋହୁଁ ଧରିଲେବେ ଯେ, ପରଟା କରି ତାଙ୍କ ବାପକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବାଟ ବୁଢ଼ା ସହି ପାରୁ ନାହାଏ । ପୁଅକୁ ଚଟାପଟ ଜିଲ୍ଲାବେରେ । ପୁଅ ତା' ମା'କୁ ପଚାରିଲା ତେବେ ରାଖାରେ, ତଢ଼ା ଗଲାରେ ।

ତା' ବୋହ ବୁଝେଇବାକୁ ଶେଷ କଲା ଯୁଥକୁ । କିନ୍ତୁ ପୁଅର ମନ ବିଶ୍ଵାସ ହୋଇ ଯାଇ ଥାଏ । ସେ ଅଧିକ ରାଗୁଥାଏ । ପୁଅର ଏପରି ବ୍ୟବହାର ତା'ବୋହ ନେବେ ବେଶ୍ଵ ନଥିଲା । ବେଶ୍ଵ ବାଧିଲା ତାକୁ । ରାଜି ପଡ଼ିଲା । ଏତୁ ସିକୁ ବୁଢ଼ା ପାଖକୁ ଗଲାପରି ବୁଢ଼ା ମୋ ପାଖକୁ ଯାଇ ସକେଇ ହେଇ ସବୁ କହିଲା । ମୋ ଅତରଟା ତାଟି ଭୂତ୍ୟରେ ହେଲେ ମୁଁ ବିବଶ ହେଲା ପରି ରହିଯାଇଥାଏ ।

ଆଉ କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ସେ । କାହି ପକେଇଲେ । ତାକୁ କହିଲି, ଆପଣଙ୍କ ନାହିଁରେ ତ ଘର । ବିକ୍ରି କରିଦିଅବୁ । ନିଜେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇ ବଞ୍ଚୁରିଆ ଘର ରତା ନେଇ ରହନ୍ତି । ମନ୍ଦିରରୁ ପ୍ରସାଦ ମଗେଇ ଖାଆରୁ ନରେଇ ରୁଟି ତାଙ୍କି ଆକୁ ଗର୍ତ୍ତା କରି ଖାଆରୁ । ସେଥିରେ ସଗୋଷ ଅଛି । ସୁଖ ଅଛି । ରାଗରେ ଏତକ କହି ମହାପାତ୍ରବାବୁ କ'ଣ କହୁଛି ଶୁଣିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲି ।

ମଦନବାବୁ ଘଟିଏ ଖଣ୍ଡ ଗୁମହୋଇ ରହି ଗଜା ସପା କରି କହିଲେ - ଆଜ୍ଞା ପୁଅ ଜନ୍ମ କରି ପୁଣି ତା' ଉତ୍ତି ତିପି ମାରି ପାରିବି ନା ? ସେଇ ବିଷମ ପମସ୍ୟା ମୋର । ନୀ ସହି ପାରୁଛି ନୀ ମାରି ପାରୁଛି । ନାଗ ଚତୁର୍ବା ଅବସା । ସହିଯାଉଛି, ପକ ପକ କରି ମରିଯାଉଛି ।

ମୁରଳୀ ବାବୁ ଏତକ ଏକା ନିଶ୍ଚାସରେ କହିପାରି ଚିପପଣୀ ଦେଇଲେ - ଏଥର ଆପଣ କହନ୍ତୁ, ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ପ୍ରବାଦ - କଜତ୍ର ଆସିଲେ କଜହ ଉପୁଜିଲେ ଘର ରାଜିବା କଥା ଠିକ୍ କି ନା । ସଂସାରରେ ଶହେରୁ ଶହେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଶତକତା ଶାଠିଏ ହେଲେ ହେଲା । ମୋ ମତରେ ଯହଁ ଯହଁ ଆମ ଅର୍ଥକାରୀ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରସାର ଘରୁଛି ଉହଁ ଉହଁ ଜୁହଁ ଲୋକେ ସ୍ଵାର୍ଥ ସର୍ବସ୍ଵ ହୋଇଯାଉଛି । ତାକୁ ଜଳ ମନ ବିଚାର କରିବାକୁ ତର ନାହିଁ । କେବଳ ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥ ରକ୍ଷା ହେଲେ ହେଲା । ଆଉ କୌଣସି କଥା ବିଚାର କରିବା ପ୍ରସ୍ତୁତନ ନାହିଁ । ଶୁଣୁଛି ଏବେ ପାଠୋଇ ଝୁଅ ମାନେ ପରା ନିଜ ନିଜ ରିତରେ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି କି କି ଉପାୟ କଲେ ସ୍ଵାମୀକୁ ପୁରାମାତ୍ରାରେ କବଳିତ କରା ଯାଇ ପାରେ । ଆଉ ମା' ମାଉସୀ ମାନେ ତାଙ୍କର ଏ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦେଖିଲେ ଖୁସି ହରଛନ୍ତି ତାକୁ ବୁଝିମତୀ ହୋଇ ପ୍ରକଳନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆର ତା' ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରବାଦ ଆକାରରେ ଚେତାବନୀ ମଧ୍ୟ ଗଡ଼ି ଉଠୁଛି -

ନୂଆ ବୋହୁ ନର୍ଜି ନର୍ଜି ଚାଲିଆଏ
ପାଦ ତା ପକାଏ ବକା
ଶେର୍ଜି କିନ ବୋହୁ ସବୁଖ ଚାଲିବ
ଘରେ ପଢ଼ିଯିବ ତକା ।

ମୁରଳୀ ବାବୁ ତ ନିଜେ ରୁହୁରୋଗୀ, ତେଣୁ ଅକ୍ଷାତ ରାବରେ କହି ଚାଲିଆଏ-
ଏ ସବୁ ପରିହିତିର ଶାକାର ଅଧିକାଣ୍ଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀମାନେ । ଅଛଦିନ ତଳେ
ଆମ ଅବସରପ୍ରାୟ କର୍ମଗରୀଙ୍କ ଏସୋଏଇସଲରେ ବୟସମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁତ୍ସ ରାବରେ
ଘର ଚିଆରି କରିବା ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଲୋଚନା ହତ୍ୟାଏ । ମୁଖ୍ୟମନୀ ସମେତ ଅନେକ
ରଣ୍ୟମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଲୋଚନାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ବୟସମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରସ୍ତାବ
ସପକ୍ଷରେ ଅନେକ ମତ ପ୍ରବାଶ କରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟକ ସମାଜରେ ପରିବାରରେ ସେମାନଙ୍କର
ଦୁର୍ଲଭ୍ୟ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖି କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଆଦର୍ଶବାଦୀ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ରାରଚାୟ
ସଂୟୁତିରେ ବୟସମାନଙ୍କର ସକାନିତ ସ୍ଥାନ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଏପରି ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବ
ରାରଚର ପରମରାର ପରାକ୍ରାନ୍ତାରେ ବାଧକ ହେବ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଅପରପକ୍ଷେ
ବୟସମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦର୍ଶାୟାଉଥିଲା ଯେ ରାରଚୀୟ ପରମରାର ପ୍ରହରୀରୂପେ ରଣ୍ୟ
କେତେବେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମ୍ବାଦ; ଯଥା - ଶିବାନନ୍ଦ ସେବା ସଂସାନ ପକ୍ଷରୁ ବୟସମାନଙ୍କ
ପାଇଁ ରାରଚର ବିଜିନ ଘାନରେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଘର ଚିଆରି କରିବା ଯୋଜନା
ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ସର୍ବସାଧାରଣକର ସାହାୟ୍ୟ ରିକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ
ଜନସାଧାରଣ ବିଶେଷ କରି ବୟସକ୍ଷତାରୁ ଉତ୍ସାହଜନକ ସହଯୋଗ ମିଳିପାରିଥିଲା ।
ବୟସମାନଙ୍କର ଦିନୀୟ ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଜନସାଧାରଣ ବିଶେଷତଃ ବାସ୍ତବବାଦୀ
ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସତେଜ ବୋଲି ଚହୁରା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଅପର ପକ୍ଷେ କେହି କେହି ସୁଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ବୈଧାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଏହି
ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଅଧିକ ସମାଜାନ ହେବ । ଯେଉଁ ପୁନ୍ରୁକ୍ତ
ଜନ୍ମ ଦେଇ ବହୁ ଆୟାସ ସହକାରେ ତାକୁ ଯୋଗ୍ୟତାସମନ୍ତର କରିବାରେ ପିତା-ମାତା ନିଜେ
କଷ୍ଟ ସହିଲେ, ସେହି ପୁନ୍ରୁକ୍ତ ଉତ୍ତର ଦୟିତ୍ୱ ସ୍ଵରୂପ ସେ ଅକ୍ଷମ, ବାର୍ଷକ୍ୟପ୍ରପାତିତ ପିତା-
ମାତାଙ୍କର ଭରଣ-ପୋଷଣ ଆଦି କରିବାକୁ ଆଭନ୍ତତଃ ବାଧ ହେବା ସମାଜାନ । ଏ
ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନ ନେଇ କେବଳ ଆମର ମହାନ୍ ପରମରା ବିଷୟ
ସରାସମିତିମାନଙ୍କରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାନ୍ତରେ ଦେଇଲେ ତାହା ଫଳପ୍ରଦ ହେବ ନାହିଁ ।

ମୁରଳୀ ବାବୁ ଏଥର ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିବ୍ୟ ଶେଷ କରି କହିଲେ - ଆପଣ କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ
କେଉଁ ଉପାୟ ଅବଳମନ କଲେ ଏହି ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାର ଆଶ୍ରୁ ସମାଧନ ହେବା ସହଜ
ହେବ ।

ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ଉପରପ୍ରତି, ଆଜୀ, ମୁଣ୍ଡୀ, ମୁନି, ରଷ୍ଟିକ ପ୍ରତି କଥା
ଛାତ୍ରୀ-। ତଳପ୍ରତ ଏଇ ସତ୍ତ୍ଵରୀ ଅଶୀ ବର୍ଷ ରିତରର କଥା କହୁନ୍ତି । ମୋରି.ନିଜ ଅଭିନ୍ନତା

ନଥା । ମୋ କେବେ କେଜେମା'ମାନେ, ବାପା ବଢାପା, ହୋଇ ବଡ଼ମା'ମାନେ କେହି କହାଚିର ମାରନର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ମହିଳା ପ୍ରାୟ ନିରକ୍ଷର କହିଲେ ଅତୁଞ୍ଚି ହେବ ନାହିଁ । ହେଲେ ତାଙ୍କ ମନରେ, ଦୃଦୟରେ ମଣିଷ ପଣିଆର ପ୍ରଚୁର ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିଲା । ଘର ଭିତରେ ସମପଳର ସମପଳ ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଶ୍ରୀଦା ବଢାୟ ରହିଥାଏ । “ସରଗ ସମାନ ଆହା ଅଟେ ସେହି ଘର, ପରସ୍ତର ସ୍ଵେଚ୍ଛ ଯହି ଥାଏ ନିରଜର ।” କବିକର ଏହି ଭାବଧାରା ଘରେ ଘରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥାଏ । ଅସ୍ତ୍ରୀ ଭାବ ନଥାଏ । କେବଳ ଘର ନୁହେଁ, ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ସହିତ ସେହିପରି ସ୍ଵେଚ୍ଛ-ସତିଙ୍ଗ ଭାବ । ଶାର ତରକାରୀ ଟିକେ ହେଉ ପଛେ ପଡ଼ୋଶୀକୁ ନ ଦେଇ ଖାଉ ନଥିଲେ । ବାରି ବରିତାର ଫଳ ପୁରୁଷ, ପୋଖରୀ ମାଛରୁ ଅଧେ ସାର ପଡ଼ିଶାଳ ଘରେ ବଣ୍ଣାବଣ୍ଣିରେ ଯାଏ । ଦୁଃଖୀ, ଉଙ୍କା, ଭିକାରୀଙ୍କୁ ଆଦର କରି ଭିକ କି ଖାଇବା ଦରବ ଦିଆୟିବାର ପରମରା ଥାଏ ।

ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ କେବଳ ନିଜ ପାଇଁ ନୁହେଁ ଅପର ପାଇଁ ମଧ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିରୁହେ । ଡାହାର୍ହ ମଣିଷପଣିଆ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଉଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଏ କାଳରେ ମଣିଷ ମାତ୍ରକେ ସ୍ଵାର୍ଥବନ୍ଧ ହୋଇ ନିଜ ବାପ, ମା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ, ବୁନୁବାନ୍ତବଳ ଆତେ ଅନାଉ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ପିଲାଙ୍କୁ ଆମର ମହାନ ପରମରାର ଉଦାହରଣ ଆଖ୍ୟାଯିକା ଆକାରରେ ଶୁଣାଇବା ଦରକାର । ଘରେ ମୁରବିମାନେ ଏ ଦିଗରେ ଧାନ ଦେଇ ଆମର ପୁରାଣ, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ଗ୍ରନ୍ଥ ଆଦିରେ ଉଦାରତାର ପ୍ରଚୁର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ାଇ ଶୁଣାଇ ଏବଂ ସର୍ବେପରି ପ୍ରତି ଘରର ମୁରବିମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦେନେନିନ ଆଚାର ବ୍ୟବହାରରେ ଉତ୍ସରତା ପ୍ରକଟ କଲେ, ନିଜେ ପରୋପକାର ପାଇଁ ଆଗରର ହେଲେ, ସ୍ଵାର୍ଥ ତ୍ୟାଗର ଆର୍ଦ୍ଦ ଦେଖେଇ ପାରିଲେ ଅବସା ନିଶ୍ଚୟ ସୁଧୂରିବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସଂକଟ ଦୃଷ୍ଟେ ଆଶ୍ରୁ ଫଳପ୍ରଦ ହେବାପାଇଁ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସା ମଧ ପ୍ରୟୋଜନ । ପୁଅପାଇଁ ତା'ର ବୟସ ଗୋଜଣାର ଅକ୍ଷମ ବାପର ଭରଣପୋଷଣ ଦାସିତ୍ବ ବାଧତାମୂଳକ ହେବା ଉଚିତ । ଏଥରେ ହେଲା କଲେ ସେ ବାପକୁ ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାକୁ ବାଧ ଛେବ ।

ଆଲୋଚନା କରୁ କରୁ ସେହିନ ସମ୍ଭ୍ୟା ହୋଇଗଲା । ମୁରଲୀବାବୁଙ୍କୁ ଅଣ୍ଣେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ ବିଦାକରି ।

ଘର ସୁନ୍ଦର

ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଚଳଇ କଥା । ପ୍ରାୟ ସତ୍ତରୀ ବର୍ଷ ହବ । ମୁଁ ଆମ ଗାଆଁ ବାହାଲିରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଢଢାୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଲି । ଢଢାୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳକୁ ମତେ ଛାଇ କି ସାତ ବର୍ଷ ବସସ । ସେଇ ବର୍ଷ ବଢ଼ିଥିଲା ବାହାଯର ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା ।

ଗାଁରେ ଦି ବଢ଼ମା', ବୋଉ ବଢ଼ିଥିଲା ଆଉ ମୁଁ । ବଢ଼ ବଢ଼ାପା ଆଗରୁ ଯାଇଥାନ୍ତି । ବଢ଼ାପା ହିନ୍ଦୋଳ ରଜାଙ୍କ କଟିରିରେ ଆଉ ବାପା ଗାଇପୂର ରାଜାଙ୍କ ତୁମେଷ୍ଟି ବା ତୋମେଷ୍ଟିକ ମେନେକର ଭାବରେ ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଚାକିରି କରୁଥାନ୍ତି । ବଢ଼ ବଢ଼ାପାଙ୍କ ପୁଅ ବଢ଼ାଇ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଗାଇପୂର ରାଜାଙ୍କ ନାଜର ଭାବରେ ଚାକିରିରେ ଥାନ୍ତି । ବର୍ଷରେ ସେମାନେ ଥରେ ଦିଅର ଗାଁକୁ ଛୁଟିରେ ଆସନ୍ତି । ସ୍ଵାଇଲୋକମାନେ ଗାଁରେ ରହିଲା ପ୍ରଥା ଥାଏ । ଚାକିରି ବା ବେବସାୟ ଗାଆଁକୁ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ସାଇରେ ଯିବା ପ୍ରଚଳନ ହୋଇ ନ ଥାଏ ।

ଗାଆଁରେ ବୋଉ, ଦି ବଢ଼ମା, ବଢ଼ିଥିଲା ଘରର ଯାବତୀୟ ଖବର ବୁଝେନ୍ତି । ବଢ଼ିଥିଲା ବୋଉକୁ ରହାବଢ଼ାରେ ସାହାୟ୍ୟ କରେ । ଚାଷକାମ, ବାହାର କାମ ସବୁ ବୃକ୍ଷାସୁଖ କରିବାରେ ନଟିଆ ଦା ଆଉ ନୀଳାଭାଇ ସାହାୟ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । ହିନ୍ଦୋଳରେ ତେ ଦୁଇଜଣକର ଘର । ବଢ଼ିଥିଲା ତାଙ୍କୁ ସେଠୁ ପଠେଇ ଥାଆନ୍ତି ।

ବଢ଼ିଥିଲା ବାହାଯର ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା ପରେ ଘରହାତ ନିଯାପୋଛା, ଘର ଛପର ମରାମତି ଆଦି କାମ ଲାଗି ଥାଏ । ଗାଆଁ ମୁରବି ଶ୍ରୀପତିଗାଇ, କାଶାବାଇ, ଅନ୍ତାଦା ଆଦି ଘଣ୍ଠ ଘଣ୍ଠ ବସି ବାହାଯର ପେଇଁ ଯାବତ ଜିନିଷ ବରାଦ କରିବାରେ, ବହୋବନ୍ଧ କରି ଆଖିବାରେ ସାହାୟ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । ପତୋଶୀ ଘରମାନଙ୍କର ଝିଅ, ବୋହୁ, ଘରଣୀମାନେ ଅକୁଷ୍ଟ ଭାବରେ ସାହାୟ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ବୋଉ, ବଢ଼ମାଙ୍କୁ ସବୁଥିରେ । ଧାନକୁଟା ହେଲ ଚାଉଳ ହବ, ତୁତା, ମୁଢି, ହୁକୁମ, ଗୁଡ଼, ନତିଆ, ପରିବା, ମାଛ, ଦୁଧ, ଦିଲି ଓଗେର ଯାହାଯା ଜିନିଷ ବହୋବନ୍ଧକରି ତୁଳ କରିବାରେ ଜାଗିଥାନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ।

ଗାଆଁ ମାଇପିଲ ମୁରବି ବିଶିଥିଲା । ତାଙ୍କ ପୁରା ନାଆଁ ବିଶେଷରୀ । ବିଶ୍ଵର ଉଷ୍ଣର, ମାଲିକ । ଅକାଳରେ ସ୍ଵାମୀ ହରେଇ ବାପ ଘରେ ରହିଥାନ୍ତି । ପିଲାପିଲି ହେଲ ନଥିଲା । ଶାଶୁଦ୍ଧର ଛାତି ଚାକି ଆସିଲେ । ବୟସରେ ଜଣା ହେଲେ ହେଁ ମାଇପି ମହନ୍ତର ମୁରବିପଣ୍ଣିଆ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ବଳରେ ହାସନ କରିଥାନ୍ତି ସେ । ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ବାହା ପୁଅଶୀ ଆଦିରେ କନିଆକୁ କାହଣା ଶିଖେଇବାତୁ ରହାବଢ଼ା ବହୋବନ୍ଧ, ଗାଆଁ ନିମନ୍ତଣ ଆଦି ସବୁଥିରେ ତାଙ୍କ କରାମତି କଲୁଥାଏ । ଶାଶୁଦ୍ଧିଆ ପାଟି ଖଣ୍ଡକ ତାଙ୍କର ସବୁଠୁ ବତ

ଅସ୍ତ୍ର । କେହି ଝିଅ ବୋଲୁ କି ଘରଣା ମାଇପେ ଚାଲ କଢା ନଜରରୁ ବର୍ଷ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେ କେହି ହେଉ ଥାଉ କିଛି ଗଫଳତି ଦେଖୁଇେ, ବେହେଡା ପଶ ଦେଖୁଇେ ତାଙ୍କ ଶାଶଦିଆ ପାଟି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇରଠେ । ସମସ୍ତର ତର ତାକୁ । ତାଙ୍କ କଥା ନ ଶୁଣିରେ, ମିଳାସ ବିଶିତି ଗଲେ ଖାତି ପକାନ୍ତି ଯାହାକୁ ପାରେ ତାକୁ ।

ଦିନେ ରଇବାର ହେଉଥାଏ । ଚାହାବି ଛୁଟି । ଆମ ସାର ପିରାଏ ମିଶି ଆମ ଦାଷ୍ଟଦୁଆରେ ହାଉ ହାଉ ହେଉ ଖେଳୁଥାଉଁ । ବାହାଘର ସାର ବୋଲି ବହୁରୋକ ଆତ୍ସାତ ହେଉଥାତି । ଅପା ସକାଳୁ ଆମ ଘର ଆତେ ଗଢ଼ିପଢ଼ିଲେ । ଆମ ଦାଷ୍ଟପିଣ୍ଡା, ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଲାଗି ଚଢ଼ରା କାଳ ଏସବୁ ନିପାପୋଛା ହୋଇ ନଥାଏ । କାନ୍ଧରେ ଖୋଟି ପଡ଼ି ନଥାଏ । ଚିତା ଲେଖା ହୋଇ ନଥାଏ । ଚିନ୍ତି ଖଣ୍ଡା ଘରଦ୍ଵାର ସବୁ ନିପାପୋଛା ହେଉଥାଏ । ଦାଷ୍ଟ ସଫାସୁତ୍ତରା ହେଉ ନଥାଏ । ଅପାଙ୍କ ଆଖୁ ପଡ଼ିଲା ଦାଷ୍ଟର ଅଳରା ଅଳସା ଉପରେ । ଦାଷ୍ଟ, ଦାଷ୍ଟଦୁଆର ଆତେ ଘଢ଼ିଏ ଅନେଇଲେ ଠିଆ ହୋଇ । ନାକ ଟେକିଲେ ।

ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ବୋଇ ଓପରେ ପାଟିକଲେ - ସାନଖୁଡ଼ୀ ମା , କି ଘର ସଫା ସଜତା କରୁଛ ? କଥାରେ ଅଛି ପରା ଘର ସୁନ୍ଦର ଦାଷ୍ଟଦୁଆରୁ । ତମ ଦାଷ୍ଟ, ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆର ମୁହଁ ପାଖ, କାନ୍ଧବାତ ସବୁ ଦେଖୁଇ କେମିତି ଅସନା, ଅଳରା ହୋଇଛି । ଆଉ ପାଞ୍ଚ ଛଥଦିନ ମୋଟେ ରହିଲା ବାହାଘର । ବରଯାତ୍ରୀ ଆସିବେ । ପହିଲୁ ଏଇ ଦାଷ୍ଟରେ ଠିଆ ହେବେ, ବସିବେ ନା । ବାହାରୁ ଯିଏ ସବୁ କୁଣିଆ ଆସିବେ ଏଇଠି ବସିବେ । ନା ତମ ଘର ଭିତରକୁ ସିଧା ସିଧା ଚାଲିଯିବେ ? ତମ ଦାଷ୍ଟ, ଦାଷ୍ଟପିଣ୍ଡା, କାନ୍ଧବାତରେ ନଜର ପକେଇ ଯାହା ଡଜବିଲ କରିବେ ନା । ସୁତୁରା କି ଅଳରା ଘର । ଏ ଘର ଖୁଅ ନବା, ସେ ସୁତୁରା ହେଉଥିବ କି ବାଲୁରି ହେଉଥିବ ଏଇଥିରୁ ଅନୁମାନ କରିବେ ନା ।

ଏତେବେତ ଦାଷ୍ଟ, ଦାଷ୍ଟପିଣ୍ଡା, କାନ୍ଧବାତ ସବୁ ସଫାସୁତ୍ତରା, ମରାମତି, ନିପାପୋଛା, ଖୋଟି ଚିତାପକା ଏସବୁ କ'ଣ ଦିନେକେରେ ହୋଇଯିବ ? ଆସୁନା ଦେଖୁବ କହି ବୋଉକୁ ସାଜରେ ଧରି ଦାଷ୍ଟକୁ ଗଲେ ଅପା । ଦାଷ୍ଟ ପଚକୁ ଦେଖେଇ କହିଲେ - ଦେଖୁନା ସାନଖୁଡ଼ି କେତେ ଯାଗାରେ ବାତ ରାଖିବି, ମରାମତି ହବ, ପହି ତେକା ହେବ, ଖାଲ ଖମା ପୋଡା ହେବ, ସବୁ ନିପାପୋଛା ହେବ । କାନ୍ଧରେ ଖୋଟି, ଚିତା ଲେଖା ହେବ । ଦି' ତିନି ଦିନର କାମ । ତମ ଭିତର ପଟ ଘରଦ୍ଵାର କିଏ ଦେଖୁବ କରଯାତ୍ରୀ ନା ଭବୁରୋକରୁ ? ନାହିଁ . ସାନଖୁଲ ମୋ ସାନକୁହା ମାନ ଆକି ଦାଷ୍ଟପଚ କାମ ଆରମ୍ଭ କର । ତେରି କର ନେଇ । ମୁଁ ଜାଣିଛି ପରା ସେ ଆଜୀ ରଜାର ପର୍ବକରଣ ତମ ସମୁଦ୍ର ରାରି ନାଶିଶୁଣ୍ଡି ଲୋକ । ଶେଷକୁ ଆମ ଖୁଅ ମୁଖରେ ଯିବ ନା ? କହିବେ ଏ ଘର ଚେହେରା କହି ଦଉଛି ଏ ଘର ଖୁଅ ବାଲୁରି ହେଉଥିବ । ବଜବୋଦୁ କାମ ତୁଲେଇ ପାରିବ ନେଇ ପରା । ରଇ ଘରଣାଟିଏ ହବ ନେଇ ନା ବଅଣ ।

ମୁଁ ବୋଇ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅପାଙ୍କ କଥାକୁ ପାଟି ଆଁ କରି ପିଇ ଯାଉଥାଏ । କହିଲି - ଅପା, ଆଉ ନହବତ ବାଜା ପେଇଁ ମଞ୍ଚ ଚିଆରି ହବ ନେଇ

ସେମିତି ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ଘରେ କମଳି ଅପା ବାହାଘରକୁ ହେଲଥିଲା । ଆମର ଦାଖ ଚିତରେ କରିଟି ହବ କହି ଦଜନା ?

ଅପା ପିଲାକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ପିଲାଟିଏ ଦେଖୁଣେ କେତେ ଟାହିଟାପରା ହେବେ । ଗପପପ କରିବେ । କହିଲେ - ଦେଖ ମୋ ସୁନାଟା କେମିତି ମନେପକେଇ ଦେଇଛି ସବୁ କଥା । ସତେନ ! ବିଷ ପାଶ କଲା ବର । ତା' ପେଇଁ ଜାକଜମକ କରି କରିବ ନା ? ଆମ ଫାଟକ ଓପରେ କିନା ଡେଙ୍ଗାକରି ବାଉଁଶରେ ମଞ୍ଚାଟିଏ କରିଦେଲେ ତାରି ଉପରେ ନହବତ ବାଜାବାଜାକ ପେଇଁ ଯାଗା ରଖୁଦବା ଯେ ଉତ୍ତାରୁ ବାଜା ବାଇଦ ସରସ ଶୁଣିବ । ତମ ଦାଖ ସୁନ୍ଦରରୁ ବାହାର ଲୋକେ ସବୁ ଘର ସୁନ୍ଦର କଥା ଠାରେଇବେ ନା ଘର ଚିତରେ ପଣି କ'ଣ ଅଛି ସହି ସବୁ ଆଖେଇବେ ?

ଅପାଙ୍କର ରୋକ ଠୋକ କଥା ବୋଇ ସବୁ ମନଦେଇ ଶୁଣୁଆଏ । ଅପାଙ୍କ କହିବା ମୁତ୍ତାବକ କାମ ନହେଲେ ରାଗ ହେବେ ଅପା, ପାଟିକରି କମେଇବେ । ସେ କାନରେ ଏଇମିତି ପରମରା ଥେଲା । ବଡ଼ାପାଙ୍କ ଛିଅ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା । ପଢିଶା ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା, ପରସ୍ଵରକୁ ନିଜର ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ନିଜର ପରି ଚକୁଥିଲେ । ଆଜି ଯେପରି ସହରମାନଙ୍କରେ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବରେ ତାରି କି ଛାପିବାର ଏକତ୍ର ବର୍ଷ ରହି ଭେଦି ବାହାରିବି ଲିହୁ ନାହାନ୍ତି । କେହି କାହାରିକୁ ପାଟି ପିଟୋଇ ନାହାନ୍ତି ସେମିତି ନୁହେଁ ।

ତାହୁଁ ତାହୁଁ ବଡ ଅପା ବାହାଘର ଦିନ ପହଞ୍ଚ ଆସିଲା । ବିଶି ଅପା ସବୁଦିନେ ଦି' ଓହି ଆସି ବାମ ଚଦାରଖ କରୁଥାନ୍ତି । ବାହାଘର ପୂର୍ବଦିନ ମଜ୍ଜନ । ଦାଖ, ଦାଖଦୁଆର ମୁହଁ, ପିଣ୍ଡା, କାନ୍ଦ ସବୁ ନିପାପୋଛା ହେଲ ଝକୁ ଥାଏ । ଦାଖରେ ପୂର କମକୁଟ ସାମାନ୍ୟଟିଏ ତଙ୍ଗା ହୋଇଥାଏ । ତାରି ତଳେ ବରଯାତ୍ରୀ ଆଉ ରତ୍ନଲୋକମାନେ ବନ୍ଧିବା ପେଇଁ ବେବସା ହୋଇଥାଏ । କାନ୍ଦରେ ନାନା ରକମର ଝୋଟି । କରିଟି ପାନିକିରେ ବର, ଆଉ ସବାରିରେ କନିଆର ଛବି ଅଛା ହୋଇଥାଏ । ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଲାଗି କଲସ ବଦଳୀ ଗରି ରଙ୍ଗ-ବେରଙ୍ଗ ଚିତ୍ର । ସବୁ ତାଇକବଟା ଆଶରେ ପଡ଼ିଶା ଘର ଝୁଆମାନେ, ବୋହୁମାନେ କମ କୁଟ କରି ଲେଖୁଥାନ୍ତି । ଦାଖରେ ଯତିରି ବର ପାନିକି ରହିବ ପଦ୍ମ ପୂରୁ, କଳସ, ନତିଆ ଅଦିର ଛବି ।

ଫାଟକ ଓପରେ ମଞ୍ଚା ବନ୍ଦା ହେଲ ନହବତ ବାଜା, ପେଁକାବୀ ଆଉ ଦକ୍ଷିଣୀ ବାଜା ଆସ ପଞ୍ଚ କରି ବଜୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ପିଲାଏ ବାସି ଧୋତି ଗେଣି ପିଛି ହେ ହୋ ପାଟି କରି କିଲିବିକି ହେଲ ଖେଳୁଥାର । ଅଚାନକ କିଏ ଝୋଟି ଓପରେ ଗୋଡ଼ ପକେଇ ଦେଲେ ଭୁରୁଡ଼ିଟାଏ ମାନ ଖାଇ ଦଶକ ପେଇଁ ଅବୁଶ୍ୟ ହେଲ ଯାଉଁ । ଫେରେ ଆସି ନତ ବଡ ହଉ । ସମ୍ପେ ଖୁସି ।

ବାହାଘର ଦି' ଦିନ ଆଗରୁ ବାପା, ବଡ଼ାପା, ବଡ଼ଭାଇ ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ଦାଖ, ଦାଖଦୁଆର ପିଣ୍ଡା, କାନ୍ଦ ଆଦିର ସାକସଜା ଦେଖି ଖୁସି ହଉ ଥାଆନ୍ତି । ବାହାଘର ଦିନ ସଞ୍ଚ ପହରୁ ଗେସ ଲାଇର ଲାଗି ତାରିଆତ ହାଲୋଜ .ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ପୁରୋହିତ

ଆସି ବେଦି ସଜାତିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ଓପର ଖଣ୍ଡାରେ । ଛୋଟିଷ କୃଷ ନାହାବେ ,
ନିଧି ବାରିକ ସମସ୍ତେ ସେଇଠି କାମର ଲାଗିଥାଏଅଛି । ଗୀ ମଠ ଅଧିକାରୀ, ଗୀ
ମୁରବିମାନେ ଦାଣେରେ ତୁଳ ହେଇଥାଏଅଛି ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଘଣ୍ଣୋଳିବେ । ଗାନ୍ଧି ଯାକର
ଝୁଆ, ବୋହୁ ଘରଣୀୟ ଆମ ଚିନ୍ତି ଖଣ୍ଡାଯାକ ରହି ହେଇ ରହିଥାଏ । ବଢ଼ ଅପା ବନ୍ଦିଆ
ସଜ ହେଇ ତଳ ଖଣ୍ଡା ଘରେ ବସିଥାଏ । ସାର ଯାକର ଝୁଆ ବୋହୁ ତାବୁ ଘେରି
ରହିଥାଏ ।

ବନ୍ଦି ଅପା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବଢ଼ ଅପାକୁ ଧରି ବହେ ବାହୁନ୍ତି କରି ବାହିଲେ ।
କି କରୁଣ ସେ ବାହୁନାର ସ୍ଵର । ବାପା, ବଡ଼ାପାଙ୍କ ଆଖର ଲୁହ ରହୁ ନଥାଏ । ବଢ଼
ଭାଇ କାହ ଘାବକେ କଥା କହି ପାରୁ ନଥାଏ । ସାରର ମୁରୁଜନ ମାନେ, ମୁରବିମାନେ,
ଘରଣୀୟାକ ଜଣ ଜଣ ହେଇ ବଢ଼ ଅପ ପାଖବୁ ଯାଉଥାଏ । ବଢ଼ ଅପା ଖକୁ ଧରି
ବନ୍ଦୁନ୍ତି କାହୁଥାଏ । ମଣ୍ଡିରେ ମଣ୍ଡିରେ ବାପା, ବଡ଼ାପାଙ୍କ ଲାଈଁରେ ବାହୁନ୍ତି ଥାଏ । ବେର,
ବଢ଼ ମାନେ ଯାଇ ତାକୁ ବୋଧ କରୁଥାଏ । ମୁଁ ବାହି ବାହି ଅଥୟ ହେଇଥାଏ । ବଢ଼
ଅପା ବୋତରେ ମୁହଁ ନୁଚେଇ କାହୁଥାଏ ।

ରାତି ଦି' ପ୍ରହର ସରିକି ବାଶ, ନିଶାଶ, ବାକା ଗୋଷଣି ଧରି ବର ବରଯାତ୍ରୀ
ଆମ ଦାଣ ପାଗକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠି ବାଟରଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ବାଣ
ଭିତରକୁ ସାମନା ତଳକୁ ଅଣା ଗଲା । ସମସ୍ତେ ଦାଣର, ଦାଣ ପିଆ, କାହର ସାଜସଙ୍କ,
ଦର ବସିବା ଯାଗାର ସାଜସଙ୍କ, ଘେଟି କାମ ଆତକୁ ବାରବାର ଅନ୍ତର ଥାଏ ।
ତାରିପ କରୁଥାଏ ।

ବରବାପା ହରିବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ସାଜରେ ଥୁବା ବରଯାତ୍ରୀମାନେ ଦି'ଜଣ୍ଣଙ୍କ ସହିତ
ସାଜସଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଚାଲିଥାଏ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ କହିଲେ - ବୁଝିଲ ନା ହରି
ଭାଇ ଗୁରୁଆ ଘର ପାଇଲ ବନ୍ଦୁ ଭାବରେ । ଝୁଆଟି ନିଶ୍ଚୟ ଜମ ଘରଯୋଗ୍ୟ ହବ ।
ଉପଯୁକ୍ତ ବଡ଼ବୋହୁ ହବ । ଶାଶ୍ଵତ, ଶଶ୍ଵର, ଶୁଭୁଜନଙ୍କ ସେବ, ପରଜମ, ଶାତି କୁଟୁମ୍ବଙ୍କ
ସମ୍ବାନ କୋଉଥରେ ଉଣା ପଡ଼ିବ ନେଇଁ । ଆମ ଗାର୍ଭ ମୁରବି ଶ୍ରୀପତି ଭାଇ, ବାପା,
ବଡ଼ାପା, ବଡ଼ଭାଇ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥାଏ, ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଘଣ୍ଣୋଳି ନେଇଁ ।
ଶ୍ରୀପତି ଭାଇ କହି ଉଠିଲେ - ଯାହା କହିଲେନା ହରି ଭାଇ, ଏ ଘର ଝୁଆ ଘର କମରେ,
ଶୁଭୁଜନଙ୍କୁ ସେବା ଶୁଶ୍ରାବା କରିବାରେ, ଭାଇ ବନ୍ଦୁ, କୁଟୁମ୍ବଙ୍କୁ ମାନ୍ୟତା ଦବାରେ ହାରିବ
ନେଇଁ ।

ବରବାପା ହରିବାବୁ ଶ୍ରୀପତି ଭାଇଙ୍କ କଥାରେ ଏକମତ ହେଇ କହିଲେ - ମୁଁ
ସେ ବିଷୟରେ ନିଃସହେହ ଶ୍ରୀପତି । ଆଗରୁ ସେ ସବୁ ବିଷୟ ବୁଝିପାରି ବଡ଼ବୋହୁ
କରିବାକୁ ରାଜିହେଲି ନା । ଆମର ଖାନଦାନ, ବନ୍ଦୁ ପରିବାର ଘରେ ସେପରି ଝୁଆ
ବଡ଼ବୋହୁ ନହେଲେ ଘର ଭାଜିଯିବ ଯେ ।

ମୋ ମନ ଭାରି ଝୁସି ହୁଥାଏ ଏସବୁ କଥାବାର୍ଗ ଶୁଣି । ବଡ଼ାପାଙ୍କ ହାତ ଧରି
ବାପା ବଡ଼ାପାଙ୍କ ମଣ୍ଡିରେ ଚାଲିଥାଏ । ମନେ ମନେ ବିଶିଥିପାଙ୍କ ବଡ଼ର କରୁଥାଏ ।

ଦାଣେ ଦୁଆର ପରିବେଶରୁ ଘରର ପରିବେଶ, ଘରର ପରିବେଶରୁ ଘରର ପରମରା ଏବଂ ପରମରାର ପ୍ରାବିଲୀ ବିଷୟ ଟିକେ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏଁ । ମୋ ତର ରହିଲା ନେଇଁ । ଘର ଭିତରକୁ ଦଳିଯାଇ ବୋଉ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ ଏସବୁ କଥା କହିଲି । ବଡ଼ଅପାକୁ ତା' ଶୁଣୁର କିମିତି ପ୍ରଶାସା କରି ନହିଁଲେ ସବୁ ଜଣେଇଲି । ବୋଉକୁ ନହିଁଲି - ତମେ ସବୁ ବିଶିଥାପାକ ଓପରେ ରାଗ ସିନା, ସେ ଯାହା କହନ୍ତି ଠିକ୍ କଥା କହନ୍ତି ।

ସତକୁ ସତ ବେଶ୍ ଜାକଜମକରେ ବାହାଘର କାମ ସରିଲା । ବର କନ୍ତିଆଁ ତହିଁ ଆରଦିନ ବିଦା ହୋଇଗଲେ । ବଡ଼ଅପା ସାଇରେ ସବାରିରେ ମୁଁ ଚରଠି କୁଣିଆଁ ହିସାବରେ ଆଗତୁରା ଗଲି । ଚରଠି ଦିନ ବଡ଼ଭାଇ ସାଇକେଳରେ ଆମ ଗାଆଁରୁ ଭାର ବେଭାଇ ଧରି ଗଲେ । ବଡ଼ଅପା ଶାଶ୍ଵୁ ଘରେ ଚରଠି କାମରେ ଯୋଗଦେଇ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଇରେ ଫେରି ଆସିଲି ।

ଗାଆଁରେ ତାରି ଛାନ୍ଦିନ ରହିଲା ପରେ ବାପା ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଇରେ ଗଲି ସୁନ୍ଦରଗତରେ ରହି ପଡ଼ିବାକୁ । ଆସିଲାବେଳେ ବୋଉ ବଡ଼ମା ଭାରି କାନ୍ଦିଲେ ବଡ଼ଅପାକୁ ମନେ ପକେଇ, ମୋ ପେଇଁ । ବୋଉକୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ବଡ଼ଅପାତ ଆଜୀରେ ତୋ ପାଖରେ ରହୁଛି । ଯେତେବେଳେ ତାହିଁକୁ ଯାଇ ଦେଖୁ ଆସିବୁ । ତାଙ୍କୁ କୁହାବୋଲା କରି କେବେ କେବେ ନେଇ ଆସିବୁ । ବଡ଼ଅପା ଶଶୁରଙ୍କ କଥା ମନେ ପକେଇ ଦେଇ କହିଲି ବଡ଼ଅପା ତା' ଶାଶୁଯରେ ସମସ୍ତକୁ ନିଜର କରି, ଶାଶୁ ଶଶୁରଙ୍କ ସେବା କରି ଭଲ ଘର ଛିଅବୋଲି ପ୍ରଶାସା ପାଇବ । ମୁଁ ତ ବର୍ଷକୁ ଥରେ କି ଦି'ଥର ନିଷେ ଆସିବି ଗାଆଁକୁ । ଆଜୀଯାଇ ବଡ଼ଅପାକୁ ଦେଖିଆସିବି । ଆଉ ଏବେ ଆମ ଦି'ଜଣଙ୍କ ଅତୁଆ ଅଞ୍ଚଟ ତୁଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ନେଇ ତତେ ।

ସୁନ୍ଦରଗତ ଗଲାଦିନ ଆମ ତାହାକି ବଡ଼ ମାଣ୍ଡେ ଆସି କେତେ ଭଲକଥା କହି ବୁଝେଇଲେ ମତେ । ବୋଉ ବଡ଼ମା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଆଶାର୍ବାଦ କଲେ । ସାଇ ପିଲାଏ ମୁଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡ ଅନେଇଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଆଖୁ ଛଳ ଛଳ, ମୁଁ କାହ କାହ ହେଇ ସମସ୍ତଙ୍କଠିଂ ବିଦାୟ ନେଇ ଗରି ଶଗତ ଶାତିରେ ଅରତା ପାଠଠି ବାରି ବୋଟରେ କଟକ ଯିବାକୁ । ଗାଆଁ ଛାତିବାର ତିନି ଦିନଠି ସୁନ୍ଦରଗତରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ବାପା ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତାକିରି କଲା ଭିତରେ ଘର ଖଣ୍ଡିଏ କରିଥାନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣପତା ପାଖ ପଠାଣ ପତାରେ ନୁଆଣିଆ ଖପରକି ଘରଟିଏ । ଦାଣେପଟ ମାଟି କାନ୍ଦି, ମାଟିପିଣ୍ଡା ଭିତରେ ଘରସବୁ ପକକା କାନ୍ଦି, ପକକା ପିଣ୍ଡା, ଦୁଆର ଏମିତିକା ଦୁଇ ଖଣ୍ଡା ଘର । ବାରିପଟେ ପାଇଖେନା । ସରକାରୀ ପୋଖରାକୁ ଲାଗି ଆମ ଘର ବାରି । ଦି'ଖଣ୍ଡାରେ ଠାକୁର ଘର, ରୋଷେଇ ଘରକୁ ମିଶେଇ ଛଥ ବଖରା ଘର । ସବୁ ଆଚୁ ଘର । ବେଶ୍ ସପା ସୁତରା । ଠାକୁର ଘରକୁ ଲାଗି ମୋ ପଡ଼ାଇର ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଆମ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲକ୍ୟ କଲି, ଘର ଭିତର ବଖୁରି ଗୁଡ଼ିକ, ବାରଣ୍ଡା, ଦୁଆର, କାନ୍ଦି କବାଟ ଫରକା ଏସବୁ କେବଳ ବଡ଼ ନୁହେଁ, କାଠ କାମଗୁଡ଼ିକ ଭଲ କିନିଷରେ ତିଆରି, କାନ୍ଦି ବାରଣ୍ଡା ସବୁ ପକକା, ସପାସୁତରା । ଦାଣେପଟର ମେଲା ଯର

ବାରଣ୍ଗା, କାନ୍ତି ଫରକା, କବାଟ ସବୁ ନିରସା, ମାଟି ଲେସା, ସଫାସୁତୁରା ଧୋବ ଧାଇଛିଆ
ନୁହଁ । ମତେ ବାବା ଲାଗିଲା । ବିଶିଥପା ବ'ଣ ଗାଆଁରେ ଗବା ପଟେଇ କହୁଥିଲେ - ଘର
ସୁନ୍ଦର ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆରୁ । ଯାହା ଘରର ଦାଷ୍ଟ ଅସୁନ୍ଦର ବାହାରପଟ ରଙ୍ଗା ଦଦରା, ନିକୁଳିଆ,
ସଫା ସୁତୁରା ନୁହଁ, ତା'ଘରକୁ ସୁନ୍ଦର ବହିହବ ନେଇଁ ।

ମନେ ମନେ ଭାବିଲି ଅପା କ'ଣ ତେବେ ଦୂର କଥାଟିଏ କହୁଥିଲେ ? ପୁଣି
ଆମ ବଡ଼ଅପା ଶଶୁର ଆଉ ଜନ୍ମଲୋକନାନେ କେମିତି ଆମ ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆର ସୁତୁରା ଦେଖୁ
ଘର ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ମାନିନେଇଁ ? ଘର ଭିତରେ ରହୁଥିବା ଲୋକେ ସୁତୁରା ଧରଣର
ବୋଲି ଧରିନେଇଁ ? ଏଠି ଏମିତି ଓଳଟା କଥାଟି ?

ଆମ ଘରକୁ ଲାଗି କାହୁଦାବାଳ ଘର । ଦୂର ସମର୍କୀୟ ବନ୍ଦୁ । ବାପା ରାଜାଙ୍କ
ପାଖରେ ରହିବା ପରେ ସୁପାରିଶ କରି ଚାକିରି କରେଇ ଦେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ । ସେ ରାଜାଙ୍କ
ଖମାର ଲନସପେକ୍ଷର । ତାଙ୍କ ଘରର ମଧ୍ୟ ସେଇ ଏକା ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି
ଦେଖିଲି । ବାହାର ଅଲରା ରିତର ସୁତୁରା । ଆଖ ପାଖ ସବୁ ଘରର ସେଇ ଏକା ଅବସ୍ଥା
ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି । ସବୁ ଘରର ବାହାର ପଟ, ବିକଳିଆ ଶ୍ରୀହାନ । ରିତର ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ ନଥାଏଁ ।

ମାତ୍ର ଦୂର ଜାଗାରେ ଦୂର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ କେଉଁଟା ଠିକ୍ କେଉଁଟା
ଦୂର ଜାଣିବାକୁ ମନ ବ୍ୟାକୁକ ହଉଥାଏ । ଘରର ସମାନା ପଟ ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆର ସୁନ୍ଦର
ସୁତୁରା କରିବା ଠିକ୍ ନା ଅଲରା, ଅସନା କରିବା ଠିକ୍ ? ଦିନେ ଗୋପାଳବାକୁ ପଚାରିଲି
- ଗୋପାଳଦା, ଗାଆଁରେ ଶୁଣି ଥେଲି ଘର ସୁନ୍ଦର ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆରୁ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ନିଜ
ନିଜର ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆରଟି ସୁତୁରା, ପରିଷାର, ସୁନ୍ଦର କରିଥାନ୍ତି । ଏଠି ଦେଖୁଛି ସବୁ ଘରର
ଦାଷ୍ଟ ଦୁଆର ପଟ ରଙ୍ଗା, ଦଦରା, ଅଲରା । ରିତର ପଟ ଠାରୁ କମ୍ ସୁତୁରା । ଏଠି
କ'ଣ ସମସ୍ତେ ନିଜର ସୁନ୍ଦରତା ଅନ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୁହେ ରଖିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ନା ଅବସ୍ଥା
ହେତୁରୁ ଘରର ଅଳିଆ ଦାଷ୍ଟଦୁଆରେ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଅସନା କରି ରଖାନ୍ତି । ନା
ତାଆଣୀ ଚିରିଗୁଣୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିଲାବାକୁ ଏପରି କରାନ୍ତି ?

ଗୋପାଳଦା କନ୍ କନ୍ ହେଇ ଏପଟ ସେପଟ ବହେ ଅନେଇଲାଇ । ସତେ
ସେପରି କାହାକୁ ଡରୁଛନ୍ତି । କ'ଣ ସେପରି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, କହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।
ସାହସ ହଉନେଇଁ । ଶେଷକୁ ଛେପ ଢୋକି ଚାପା ଗବାରେ କହିଲେ - ଦେଖ, ତୁ ପିଲା
ଲୋକ, କାହାକୁ କହିବୁନେଇଁ ଯଦି, କହିବି । ମୁଁ ବି ଟିକେ ଶକି ଗଲି, କହିଲି - ନାର୍ମନ
ଗୋପାଳଦା ମୁଁ ଏଠି କାହାକୁ ଚିହ୍ନିଲିଣି ଯେ ଗୁମର କଥା କହିବି ?

ପୁସ୍ତୁସ କରି କହିଲେ ଗୋପାଳଦା - ଏଟା ପରା ରାଜା ରାଜକ, ଅଧାରୀ
ମୁଲକ । ରାଜା ଖଜା ଯାହା ବୁଝିଥେବେ ସେଇଆ । କେବେ କେବେ ରାଜା ଅଧାରୀ
ବିଜେ କରାନ୍ତି । ଯଦି କାହାରି ଘର ସୁନ୍ଦରିଆ ହୋଇଛି ବୋଲି ତାଙ୍କ ନିଜର ପତେ,
ରାବନ୍ତି ଏଟା ଦେଖେଇ ହଉଛି । ଗର୍ବ କରୁଛି । ଆଉ ତାଙ୍କ ବର୍ମିଗାରୀ ହେଲଥିଲେ ରାବନ୍ତି
ରାଖ ଚୋରି କରୁଛି, କାନ୍ତ ଖାଇଛି । ତା' ମୁଁରେ ଚତୁକ ପତେ । ଅଭାଗାର ଆରମ୍ଭ
ହୋଇଯାଏ ତା' ଉପରେ । ସେଇଥ ପେଇଁ ପରା ସମସ୍ତେ ଘର ଆଗ ପିଣ୍ଡା, କାନ୍ତ

କମଟ ସବୁ ଅଳରା ଅପରହନିଆ କରି ରଖୁଥାନ୍ତି । ଝୁଆ ବୋହୁ ସଞ୍ଜ ହେଲେ ପଦାକୁ ଲଙ୍ଘାରନ୍ତି ନେଇଁ ।

ଟିକେ ଦବି ଦବି କରି ଚାପା ଗଲାରେ କହିଲି - ଏମିତି ରଜାକୁ ପୂରିସ ଧରି ନେଇ ନେଇଁ ?

ଆରେ ପୂରିସି ପରା ରାଜା ଗୋଲାମରେ । ଚା'ର କ'ଣ କରି ପାରିବ ? ଆଉ ବାବେ କିଏ ଶୁଣି ପକେଇବ ବୋଲି କହି ଗୋପାଳଦା ବୁନି ପଡ଼ିଲେ, ଉଠିଗଲେ । ସେବିନ ଏବା ଶୁଣି ମୋ' ମନ ବିଷପିତା ହୋଇଗଲା ।

ବହୁବିନ ପରେ ସ୍ବ ୧୯୪୮ରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଛବିଶ ଗତଜାତରେ ମିଶ୍ରଣ ବିଷୟ ପୁଣ୍ୟନ୍ତପୁଣ୍ୟ ଭାବେ ଜାଣିଲି । ସବୁ ରାଜା ଯେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ତାହା ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ସୁଶାସନ, ପ୍ରଜାପାଳକ ଭାବେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ କେତେକଣ ବିଦେଶୀ ଶାସକର ଅର୍ଥ ପାଇ ସେହାଚାରୀ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ପ୍ରକାପାତକ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେହି କେତେକଙ୍କ କୁକର୍ମ ହେତୁ ପ୍ରଜା ଆହୋଳନ ତାତ୍କାଳିକ ହୋଇ ଶେଷକୁ ସବୁ ରାଜାଙ୍କୁ ରାଜବ୍ଦ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗତଜାତ ଅନ୍ତରୁବୁନ୍ତିକ ଆମ ରାଜ୍ୟ ସହିତ ସେହି ବର୍ଷ ସ୍ବ ୧୯୪୮ ମସିହା ଜାନ୍ଯୁଆରୀ ପଢ଼ିଲା ବିନ ସାମିଲ ହେଲେ । କେବଳ ମନ୍ୟରଜଣର ମିଶ୍ରଣ ବର୍ଷକ ପରେ ହୋଇଥିଲା ।

ମିଶ୍ରଣ ପରେ କେତେକ ଗତଜାତ ଅନ୍ତର ସହିତ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ପରିଚୟ ହୋଇଥିଲା । ବଣେଇର ଏଭମିନିଶ୍ଚିତ୍ରର ଏସ.ଡି.ଓ. ଭାବରେ, କେନ୍ଦ୍ରର ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଭାବରେ ଏବଂ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରୂପେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗତଜାତ ଅନ୍ତର ସହିତ । ଏହିବୁ ଅନ୍ତରେ କେବଳ ରାଜା, ରାଜପରିବାରର ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ରାଜାଙ୍କର ହାଜିମ ହୁକୁମା ରତ୍ୟାବିକ ପାଇଁ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଅଛାକିବ ବା ପକକା ଘର ନିର୍ମାଣ ହେଉଥିଲା । ଧନୀ ଲୋକ ବା ବ୍ୟବସାୟୀ, ରାଜାଙ୍କ କୋପଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ଭୟରେ ସୁହର ସୁଦୃଶ୍ୟ କୋଠାଯର କରିବାକୁ କୁଣ୍ଡିତ ହେଉଥିଲେ ।

ମିଶ୍ରଣ ପରେ ଅବସ୍ଥା ରିନ ଆବାର ଧାରଣ କରିଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରି ଗତଜାତ ଅନ୍ତରେ ମଧ୍ୟ ସୁଦୃଶ୍ୟ କୋଠାଯର ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ରାଜରୋଷର ଉଦ୍‌ଦେଶ ରହିଲା ନାହିଁ । ଘର ଦୁଆର ମୁହଁ, ଦାଖପଟ ଘର ଅଳରା, ନିଜନ କରି ରଖିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଲା ନାହିଁ ।

କେହି କେହି ଜହିଥାନ୍ତି ଯେ ଆମ ଦେଶର ଦେବ ମହିରମାନଙ୍କରେ ନିର୍ମାଣ ଶୈଳୀ ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଇ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ବାହାର ପଟ, ମୁଖଶାବା ପଟ ମନୋମୁର୍ଖବର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଖରିତ ହୋଇଥିବା ଯବେ କ୍ରମଶଃ କମଳୀୟତାର ମାତ୍ରା କମି କମି ଶେଷକୁ ଦେବ ଆସାନ ବା ଗମୀର ଘରଟି କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ନିଃଶୂନ ହୋଇଥିବା କଷ୍ୟ କରାଯାଏ । କେତେକ ଆଧାମ୍ବିନ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ହାନିତାକୁ ବ୍ରନ୍ଦକର ନିରାକାର ନିର୍ମଣତାର ପ୍ରତାବ ଦେଇ ବହିଥାନ୍ତି । କବିଶୁରୁ ରବୀପ୍ରନାଥ ବହୁବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଲିଙ୍ଗଜାତ

ଓ অন্যান্য মহিৰ এ গৃপ ষিতি লক্ষ্য কৰি ত্ৰুতি সমাপৰে নিশ্চৈত নিকটৱে বাহ্য
কাৰুকাৰ্য্য প্ৰকট কৰিবাকু পৱনৰ দিৱোধাৰাসৰ একত্ৰীকৰণ আম সাংস্কৃতিক
পৱনীৱারে গ্ৰহণীয় নুহেঁ বোৱি কইথলৈ ।

অন্য পক্ষে মনস্তাৰিকমানক মতৰে দেবগণৰ, পাধাৰণ কৰিবুৰ তথা
মানবৰ বাহ্য সুহৃততা, তা'ৰ অভৱিতি উপৰে প্ৰৱাৰ পকাৰথাএ । একা
অন্যান্যাকাৰ্য্য, যে কেছি তেষা কৰি নিকৰ মুখ্যমাণিকৰে আনন্দ, পতোষৰাব
আৱোপ কলে চৰ্ছৰ প্ৰৱাৰৰে অভৱণ ষিতিৰে পৱনৰ প্ৰকটিত হৈবা
দেশায়াৰ । বাহারৰ সুহৃততা ভিতৰৰ সুলভ কাৰুচ কৰাইথাএ । ষেহি সুলভ
ও আনন্দ ও পৱনৰ প্ৰতি ঘৰে শ্ৰদ্ধা কাৰুচ কৰাএ, যাহা ফজৰে -

“পৱন সমান আহা অচে ষেহি ঘৰ
পৱনৰ ঘৰে যৰ্হ আৰ নিৰজৰ ।”

এহি মনোৱাব প্ৰত্যেক গৃহৰ পক্ষে প্ৰত্যেক ব্যক্তি পক্ষে পৱনক পৱনৰ
ও সুখময় জীবযাপন দিশৰে অপৰিহাৰ্য্য । ষেহি আনন্দময় মনোৱাব ব্যক্তি
তা'ৰ মুহূৰ আৱোপ কলে তা'ৰ অভৱ, হৃদয় যে আনন্দময়, পুৰুষিতেহৰা
স্বাভাৱিক এহা প্ৰত্যেক ব্যক্তি অনুৱৰ কৰিপাৰিবে । অপৱপক্ষে যদি আনন্দ
পৰিবৰ্ত্তে বিশৰ্ষ ভাৰ আৱোপ কৰায়াৰ চৰ্ছৰ কুপ্ৰৱাৰ মুহূৰ বিকৃত কৰিবা পক্ষে
ঘৰে অভৱকু কুটিল কৰিদেবা যম্বপৰ । তেশু মনস্তাৰিকমানক মতৰে
প্ৰয়াৰ কৰি আনন্দময় ভাৰ নিজমুখ উপৰে আৱোপ কৰিবা ভৱয় স্বাহ্য ও
হৃদয়ৰে মানবিকতাৰ বিকাশ দিশৰে পৱনৰ হোৱাথাএ । মনে হৃৎ এহি সুক্ৰূ
পুৰুণা প্ৰবাদ ‘ঘৰ সুহৃত দাণ্ড দুআৰু’ র উপৰি ।

দেব মহিৰৰে দেবতাৰ আঘান প্ৰকোষ্ঠৰে সুহৃত কাৰুকাৰ্য্যহীনতা
সপক্ষৰে আৰ এক দৃষ্টিকোণ মধ্য উল্লেখ কৰায়াৰ । মনৰ চলনতা বিষয়
সমষ্টিকু গোচৰ । দেবতা আঘান সমাপৰে পাৰ্থৰ ঘৌণ্ডৰ্য্যৰ প্ৰদৰ্শন মন
উপৰে প্ৰৱাৰ পকাৰ দেবতাঙ্কোৱু দৃৱেৱ নেবা ভয়কু অগ্ৰাহ্য কৰি হৈব
নহীঁ । ষেমানক মতৰে ষেহি হেতু গম্বাৰা ঘৰৱ কাৰুকাৰ্য্য প্ৰদৰ্শন ভাৱণ
কৰায়াৰথবা যম্বপৰ মনেহুৰু ।

“ঘৰ সুহৃত দাণ্ড দুআৰু” প্ৰবাদৰ প্ৰাপজিকতা হৃদয়জন কৰি এবং
দাণ্ড দুআৰ কেবক ঘৰৱ সদৰ দৰজা, বাৰণা আহি নুহেঁ । ঘৰ পাখ রাখাৰ
পৰিবেশ, আঁশ পাখ অঙ্গলৰ পৰিবেশ প্ৰতি মধ্য ধান দেবা আৰণ্যক । দেবক
সুহৃততা রক্ষা দিশৰু নুহেঁ । ব্যক্তিগত ও জনস্বাহ্য রক্ষা দিশৰু মধ্য চৰ্ছৰ গুৰুত্ব
উপলব্ধি কৰিবা বাঞ্ছনায় ।

ସଂଖ୍ୟା ।

ସେବିନ ରଇବାରିଆ ଚାହାକି ହୁଟି । ସାଥ୍ ପିଲା କେଇଜଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ଆମ ଘର ଆଗ ଗାଁ ଦାଖରେ ହାଉ ହାଉ ହେଇ ଖେଳୁ ଥାଏଁ ବଲ୍ ପିଙ୍ଗାପିଙ୍ଗି । ଦାଖକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଶା ବାସୁ ମଉସାଙ୍କ ଚରା ପିଣ୍ଡା ଓପରେ ଅତା'ଦା ଆଉ ଜଣେ ଦି'ଜଣ ମୁରବି ବସି ଗପ ସପ ହଉଥାଆଛି ।

ଏକିବେଳେ ତାଙ୍କପତ୍ର ଜତା ମତେଇ ଜଣେ ଚକୁଳିଆ ପଣ୍ଡା ଆସି ଆମ ଦୁଆର ଆଗରେ ଗାଁଚ ବୋଲି ଭିକ ମାରିଲେ - ଦେଇଥୁଲେ ପାଇ ଅବା ଗୋଧନ ଚରାଇ ।

ପିଲାମାନେ ଆମେ ଗୋଲହେଇ ବଲ୍ ପିଙ୍ଗା ପିଙ୍ଗି ଖେଳୁଥାଏଁ । ମୋ' ହାତରେ ବଲ୍ । ଆଉ ଚାରି ଛଅ ପିଲା ମତେ ବେଢି ଠିଆହେଇ ଥାଆଛି । ମୁଁ ମଞ୍ଚରେ ଠିଆ ହେଇ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତରୁ ଯାହାକୁ ମନ ତାକୁ ବଲ୍ , ପିଙ୍ଗୁଥାଏଁ । ଯିଏ ନ ଧରି ପାରିବ ସେ ମନୀରା । ଖେଳରୁ ବାହାରିଯିବ । ତାକୁ ଆଉ ସମସ୍ତେ ହାଉ ହାଉ ହେଇ ଚିତ୍ତେଇବେ । ଏମିତି ଜଣ ଜଣ ହେଇ ସମସ୍ତେ ମରିଗଲେ ଖେଳ ନୃଆ ହୋଇ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ରାହା ଧରା ହବ । ଯାହା ପାଖରେ ରାହା ଛିଣ୍ଡିବ, ସେଇ ମାର ଖୁଣ୍ଡ ହେଇ ବଲ୍ ରଖି ପିଙ୍ଗିବ, ମଞ୍ଚରେ ଠିଆ ହୋଇ ।

ଚକୁଳିଆ ପଣ୍ଡାକୁ ତୁରନ୍ତ ବିଦା କରିବାକୁ ମୁଁ ଦୌଡ଼ିଗରି ଘର ଭିତରକୁ ଭିକ ମୁଠି ଆଣି ପଣ୍ଡାକୁ ଦେବାପେର୍ । ତାହାଣ ହାତରେ ବଲ୍ । ବାଁ ହାତରେ ଭିକ ମୁଠି ବଣାରୁ ହାତ ମୁଠାରେ ମୁଠିଏ ଚାଉଳ ଧରି ଦୌଡ଼ି ଆସି ଚକୁଳିଆ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଥାଳରେ ଦେବି । ସେ ମୋତେ କଣେଇ କଣେଇ ଅନେଇଲାରୁ କହିଲି - ଆଉ ନ ଥେବା ପରା । ଯା' ଆଉ ଦିନେ ଦେବି ।

ମଉସାଙ୍କ ଚରା ଓପରୁ ଅତା'ଦା ମତେ ତାକିଲେ - 'ଆରେ ହେ, ଆରକୁ ଯାତୁକୁ ।' ଅତାଦା' ଟିକେ କତା ମିଜାସର ଲୋକ ଶକିଗଲି । ଥର ଥର ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ରଖି । ମୋ' କାନକୁ ଧରି ଅତାଦା' କହିଲେ - ହଇରେ ଏତୁଚେ ହେଲୁଣି ଭିକ ଗଣ୍ଡିଏ ଦେଇ ଶିଖନେଇଁ ?

ମୁଁ କିଛି କହୁ ନଥାଏ । ହେଲେ, ମୋ'ର କୁଲ୍ କ'ଣ ହେଲା । କୁଣ୍ଡ ପାରୁନଥାଏ । ତାଙ୍କ ଆତକୁ ବଲ୍ ବଲ୍ କରି ଅନେଇ ଠିଆ ହୋଇ ଥାଏଁ । ମୋ' କାନ ଧରି କରି କହିଲେ - ଯା' ଚକୁଳିଆ ପଣ୍ଡାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର ।

ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ବୋଇର ତାଗିଦ କଥା । ତୋ' ଠୋଇଁ ବତ ଯିଏ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବେ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଷ୍ଟବତ୍ତ ହବ । ହେଲେ ମନକୁ ମନ କହିଲି - ଚକୁକିଆ ପଣାକୁ ଗାଁ ଦାଖରେ ଭିକ ଦେଲାବେଳେ କେହିତ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

‘ଅଭାଦା’ ଟିକେ ଚକ୍କା ଗଲାରେ କହିଲେ -ଆରେ ଯାଉଛୁନା ପଣାଏ ପରା ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ତାକୁ ଡାକିବିରି କହିଲେ - “ଟିକେ ରହିଯିବେ ।” ମତେ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଆଗେଇଦେଇ କହିଲେ - ଯା’ ।

ସାଜ ପିଲା ଯାକ ଅନେଇ ଥାଆନ୍ତି । ମୋର ଯୁ’ ନଥାଏ ଅଭାଦା’ଙ୍କ କଥା ତଳେ ପକେଇବାକୁ । ଚକୁକିଆ ପଣାକ ପାଖକୁ ଯାଇ ଗାଁ ଦାଖ ମଞ୍ଜିରେ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଉଠି ଠିଆହେଲି । ଘଟିଏ ମୋ’ ମୁଣ୍ଡ ଆଉସି ଦେଇ କହିଲେ - ଠାକୁରେ ତୋ’ର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ପୁଅ ।

‘ଏତିକିବେଳକୁ ବୋଇ ଦାଖ ଆଡକୁ ଆସିଲାରୁ ଅଭାଦା’ ତାକୁ ଡାକି କହିଲେ - ନୂଆବୋଇ, ତମ ପୁଅ କାନ ମୋଡ଼ି ଦେଇଛି ।

ବୋଇ ହସି ହସି କହିଲା - କି ? ତୁମେ ତ ଦାଦା, ଅତ ବାପା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ତା’ ଅବିଶୁଣ ଦେଖିଲେ ତାକୁ ଆକଟ କରିବ ନେଇ ତ ଆଉ କ’ଣ ? କ’ଣ ହେଲା କି ?

‘ଅଭାଦା’ କହିଲେ - ଚକୁକିଆ ପଣା ତମ ଦାଖ ଦୁଆରେ ଭିକ ମାଗିଲେ । ଲାଖ ଦରତି ଯାଇ ଘର ଭିତରୁ ଖା’ ବାଁ ହାତେରେ ଭିକ ମୁଠାଏ ଧରି ପଣାକ ଥାଇରେ ଦେଲା । ପଣାଏ ତାକୁ ଘଟିଏ ଅନେଇ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ଯା’କୁ କହି ପଣାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମରେଇଲାରୁ ତାଙ୍କ ମନ ଟିକେ ଉଶ୍ରାସ ହେଲା । ଯାକୁ କରିଲାଣ କରିଗଲେ ।

ବୋଇ ମୋ’ ଆଡକୁ ଆଖି ତରାଟି କହିଲା - ଛି ତୁ ଏଇ ଟିକିକ ସଷ୍ଟଶା ମନେ ରଖିଲୁ ନେଇ ? ବାଁ ହାତେରେ ଭିକ ଦିଅନ୍ତି ନା ?

‘ଏତେବେଳକୁ ମତେ ଜଣା ପଡ଼ିଗା, ତୁଲ କେଉଠି ରହିଲା । ବୋଇକୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ବୋଇ ଆମେ ପରା ଖେଳୁଥିଲୁ । ମୁଁ ମାର ଖୁଣ୍ଡିରେ । ମୋ’ ହାତରେ ବକ୍ଷ । ଘର ଭିତରୁ କେହି ଭିକ ନ ଆଣିଲାରୁ ମୁଁ ଖେଳ ମଞ୍ଜିରୁ ତର ତର କରି ଯାଇ ଭିକ ଆଣିଦେଲି ସେ ଡାକିଲା କ୍ଷଣି । ଆଉ କୋଉ ହାତରେ ଦେଇଥାନ୍ତି ଭିକ ?

ବୋଇର ସବୁବେଳେ ମୋ’ କଥାକୁ ହେତାଦର । ସେ ଠୋ ଠୋ ହସି କହିଲା - “ଆରେ ଖେଳରେ ସିନା ତାହାଣ ହାତେରେ ବକ୍ଷ । ଘର ଭିତରେ ବକ୍ଷ ରଖୁ ତାହାଣ ହାତେରେ ଭିକ ଆଣିଦେଇଥିଲେ ହେଇ ନଥାତା ?” କେମିତି ଖେଳର ହେଲା ପରି କହିଲା ବୋଇ ।

ମତେ ଆଉ କିଛି ଦେଖାଗଲା ନେଇ । ବୋଇ ପାଖକୁ ଆଉଜି ଯାଇ ସବ ସକ ହେଇ କହିଲି - ସେଥିପେଇଁତ କାନ ମୋତା ଖାଇ ସାରିଲିଣି । ଚକୁକିଆ ପଣାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ସାରିଲିଣି । ଆଉରି କାହିଁକି କହୁଛୁ ମତେ ?

ବୋଇ ମତେ କୋଳକୁ ନେଇ ମୋ' ପିଠି ଆଉଁଣି କହିଲା - ସେଇଥା କହୁଛି ପରା, ତୁ ମନେ ରଖୁଥିବୁ ବୋଲି । ସବୁଥେରେ ଶଙ୍ଖଶାରେ ଚଲିବା ହୁଅଟି ଭଲ । କେହି ବାଜିବେ ନେଉଁ । ସାବାସ ପାଇବୁ । କାହାରିକୁ ହେତାଦର କରି କିଛି ଦେଲେ ସେ ଦବାର ପୁଣ୍ୟ ମିଳେ ନେଉଁ ।

ସେ ବର୍ଷ ଦୋଳ ହୁଟିକି ଗାଁକୁ ଆସିଥାଏ ବଡାପା । ଆମ ଦାଖ ପିଣ୍ଡାରେ ବଡାପା ଆଇ କେତେ ଜଣ ମୁରବି ବସି କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହେଥାଆଏ । ଛାଇନେଉଟା ବେଳ । ତଳଖଞ୍ଚା ଅଗଣାରେ ହେଁଟାଏ ପଢିଥାଏଁ । ବୋଇ ବଡମା କ'ଣ କାମ କରୁଥାଏ ରିତର ଘରେ । ହେଁଏ ଓପରେ ରତ୍ନତ ହେଉଁ ହୋଉଁ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଗୀତର ରାହା ଧରି ବୋଲି ଦେଇ ।

ଦାଖପଢ଼ୁ ବଡପା ପାଟି କଲେ - ଗୀତ କିଏ ଗାଉଟିରେ ? ବୋଇ ମୋ ଓପରେ ପାଟିବରି ଉଠିଲା - ଲେ କି ଅସବଧା କଥା । ବଡପା ଘରେ ଅଛନ୍ତି ତୁ ଏତେ ପାଟିବରି ଗୀତ ଗାଇ କମୋଳତୁ ?

ମୁଁ ଶକିଗଲି । ବାବା ଟିକିଏ କଥାରେ ରାଗିଯାଆଏ । ହେଲେ ବଡାପା ସେମିତି ରାଗଟି ନେଉଁ । ବିଏ ଯେତେବେଳେ ରାଗିଲେଖି, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ହୁଲ ହେଇଗଲା ବୋଲି ତୁଳ କରି ଉଠି ଗଲି ବଡମା'ଙ୍କ ପାଖକୁ । ମତେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ କହିଲେ - କ'ଣ କିରେ ? ବଡାପା ତୋରି ଓପରକୁ ପାଟି କଲେ କି ?

ତୁଳ ତୁଳ ତାଙ୍କୁ କହିଲି - ବଡମା, ଗୀତ ଗାଇଲେ କ'ଣ ଖରାପ କି ? ଆମେ ପରା ଚାହାଇରେ ସବୁଦିନ ପ୍ରାର୍ଥନା ଗୀତ ବୋଲୁଛୁ । ବର୍ଷବୋଧ ବହି ଗୀତ ସବୁ ରାହା ଧରି ବୋଲୁ ଚାହାଇରେ । ଅପା କହିଲେ ତାଙ୍କ ଆଗେରେ ଗୀତ ଗାଉଁ । ସେଠି ତ କେହି ରାଗ ହେଉ ନେଉଁ । ଆଇ ଘରେ ଗୀତଟିଏ ବୋଲିଲେ କ'ଣ ମାରା ହେଇଯାଉଛି କି ବଡମା ?

ବଡମା ବୁଝେଇ କହିଲେ - ହଁ, ଚାହାଇରେ କି ମହିରରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ବୋଲିଲେ, ବହିରୁ ବୋଲିଲେ ବିଏ ଅଲଗା । ଘରେ ମୁରବିଲା ଆଗେରେ ଗୀତ ଗାଇ ରାହା ଧରିବା ଅସବଧା କଥା । କହନ୍ତି ପରା ମନ ପୁଲାଣିଆ ଗୀତ ଗାଏ ଅଛି ବେହିଆ ନାଚି ଯାଏ ।

ବେହିଆ ଫେରେ କ'ଣ ବଡମା ? ପଚାରିଲି ତାଙ୍କ କଥା ଓପରେ । ସେଇଥା କହୁଛି ପରା । ଯାହା ମୁହଁକୁ ନାଜ ସରମ ଟିକେ ନ ଥୁବ ସେଇଥାକୁ ବେହିଆ କହନ୍ତି । ଯଜମାନେ ସବୁ ଯାଉରାରେ ମିଶି ନାହୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ସବୁ ନାଜ ସରମ ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି ନା ନହେଇ କ'ଣ ପଦାରେ ଏତେ ଲୋକଙ୍କ ଆଗେରେ ଗୀତ ଗାଇ ନାଚି ପାରନେ । ଗେରଷ ରାଗିଜା ଗୀତ ବୋଲା ବୋଲି ହୁଅନ୍ତେ ? ନାଜ ସରମ ନ ଜଣିଲେ କି ମଣିଷ ? ତୁ ଆଉ ସେମିତ ହୁବୁ ନେଇରେ ବାପା । ବଡାପା ସେଇ କଥା ଚେତେଇ ଦେଲେ ନା । ବଡମା'ଙ୍କ କଥା ମୋ ମନକୁ ପାଇଲା । ହେଉ ବୋଲି କହି ବାରି ଆତକୁ ପଲେଇଲି । ଯେତେ କୁଳି ଯିବି ବୋଲି ରାବୁଥାଏଁ ମୋଟେ ମନକୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ଗୀତ ତ ଠାକୁରଙ୍କର ଆଗେରେ ବୋଲା ଯାଉଛି । ମହିରରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ବୋଲାଯାଉଛି । ଏଥରେ ନାଜ କଥା କ'ଣ ଅଛି ମେଲି ଗୁଣି ହେଉଥାଏ । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ କରି ଗୀତ ବୋଲିବାକୁ ମନ ଡାକେ ।

ଚାହାଲିରେ ବଡ଼ ଚାଟ ହିସାବରେ ମୁଁ ଆଗତୁରା ପ୍ରାର୍ଥନା ବୋଲେ, ଆଉ ସବୁ ପିଲାଏ ପାଇ ଧରନ୍ତି । ଗୀତ କାହିଁକି ନାହିଁ ବଥା ହବ ବୋଲି ମନ ବୁଝେନେହଁ ।

ତୃତୀୟ ପାଖ କରି ଚତୁର୍ଥ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲି ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଥରେ ସୁନ୍ଦରଗତ । ବାପା ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ସେଠା ଭଜ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରେ ଜର୍ଜିହେଲ ପଡ଼ିଲି । ଚତୁର୍ଥ ପଞ୍ଚମ ଦି' ବର୍ଷ ପରେ ସେଠା ବି.ଏସ୍ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଷ୍ଟର୍କୁ ନିମନ୍ ଚାରିକର୍ଷ ଏମିତି ଛଥ ବର୍ଷ ସୁନ୍ଦରଗତରେ ରହି ପଡ଼ିଲି । ଦଶମ ଏକାଦଶ ଖୋଲି ନଥାଏ ସେତେବେଳେକୁ ସେଠା ହାଇସ୍କୁଲରେ ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଆମ ଘରେ ପ୍ରତି ଏକାଦଶୀ ଦିନ ନଦିଯା କାର୍ତ୍ତିନ କରାଯାଏ । ଖୋଲ, ନିରତାକ, ହାତରେଖା କାର୍ତ୍ତିନ ବହି ସବୁ ଥାଏ । ବାପା କୃଷ୍ଣ ରାତ୍ରି । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ କେଇଜଣ ଯୋଗ ଦିଅଛି । ସଞ୍ଜବେଳେ କାର୍ତ୍ତିନ ବୋଲାହୁଏ । ଆମ ଘରୁ ସମସ୍ତେ ଯୋଗ ଦିଅଛି । ମତେ ବି କାର୍ତ୍ତିନ ବୋଲିବାକୁ ପଡ଼େ । ଗିନି ନିରତାକ ବଜେଇବାକୁ ବାପା କହନ୍ତି । ପ୍ରଥମରୁ ସଂକୋଚ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ କାର୍ତ୍ତିନର ମଧୁରତା ପ୍ରଭାବରେ ସଂକୋଚ ଦୂର ହେଲଗଲା । ମନ ଉପରି ଗୀତ ଗାଏଁ ।

ଦିନେ ଦିନେ ଖୋଲ ବଜେଇବାକୁ କେହି ନ ଛୁଟିଲେ ବାପା ମୋପକଦା'କୁ କହନ୍ତି ବଜେଇବାକୁ । କିଛିଦିନ ଅତେ ମତେ ବି ଦିନେ ଦିନେ କହନ୍ତି । ହାତ ମାରୁ ମାରୁ ମୋର ବି କିଛିଟା ଅର୍ଯ୍ୟାସ ହୋଇଗଲା । କେବେ କେବେ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ କାମ ଚଳେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ମନ ପୁରିଇଲେ ।

ଭାବିଲେ ମନେହୁଏ ବଡ଼ପା ସେବିନ "କିଏ ଗୀତ ଗାଇଲାରେ" ବୋଲି ଆଶୀର୍ବାଦ ନ କରିଥେଲେ, ମୋ ସଙ୍ଗାତ ପ୍ରାତି ବହିମୁଖୀ ହେଲ ଜଡ଼ି ନୟାର ଯେ ଅର୍ତ୍ତମୁଖୀ ହୋଇ ଅଞ୍ଜେବିଲା ଫଳଗୁରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହା ହିଁ ମୋର ଅପରିଶୋଧ୍ୱତ ପିତୃଶର, ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ବଦ ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ପଡ଼ିଲାବେଳେ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ବାପା କି ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦୋଳ କିବା ଦଶରା ଛୁଟିକି ଗାଆଁକୁ ଆସେ । ବେର, ବଡ଼ମା, ବଡ଼ଅପା, ନଟିଆ ଦା, ନୀଳାଭାଇ, ଗାଆଁର ପଢ଼ା ସାଥୀଙ୍କ ମେଳରେ କିଛି ଦିନ ଜରେଇ ଫେରିଯାଏଁ ।

ସେ ବର୍ଷ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆଏଁ । ଦଶରା ଛୁଟିକି ଆସିଥାଏଁ, ବଡ଼ ଭାଇଙ୍କସାଙ୍ଗରେ ଗାଆଁକୁ । ବଡ଼ଅପା ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆଏଁ । ଗାଆଁ ପାଖ ପଟାମୁଣ୍ଡେର ହାଇସ୍କୁଲରେ । ହେଲେ ସେଇଠୁ ତାର ପଢ଼ା ବନ୍ଦ । ଏତେ ଦୂରକୁ ଯାଇ ଛୁଅପିଲା ପଡ଼ିପାରିବ ନେହଁ ବୋଲି ବୋର ବଡ଼ମା ତା' ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରିଦେଇଥାଆନ୍ତି ।

ମତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ନେହଁ । ବଡ଼ମାକୁ ପଚାରିଲି - ବଡ଼ଅପା ପଢ଼ା କାହିଁକି ବନ୍ଦ କରିଦେଲ ବଡ଼ମା ?

ବଡ଼ମା କହିଲେ - ତା' ବଅସର କୋର ଛୁଅ ଆମ ଗାଆଁରୁ ଯାଇ ପଟାମୁଣ୍ଡେରେ ପକୁଛି କି ଦେଖିଲୁ । ସେ କ'ଣ ଏକା ଯିବ ? ବଡ଼ିଲା ଛୁଅର ପଢ଼ା

ଏମିତି ଅଧିବାଚରୁ ଅଟକିଯାଏ ପରା । ତୋ ବଡ଼ପା ବି ସେଇଆ କହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାର ସମସ୍ତିକି ବୁଝେଇ ଦେଇଛି । ଏଣିକି ତା'ର ଘରକରଣା କାମ ସବୁ ଶିଖିବା କଥା । ରନ୍ଧା ବଡ଼ା ବୁଣାବୁଣି, ସିଲେଇ ଏସବୁ ଜାଣିଯିବା କଥା । ସେ ଯେଉଁକି ପଡ଼ିଛି, ତାଙ୍କ ପରା ବି.ସ. ପାଖ ବର ବାହା ହବାପେରୁ ଧରାପରା ହେବେ ।

ଆମେ ମଞ୍ଜିଷ୍ଠଙ୍କା ବଡ଼ ଘରେ କଥାବାର୍ଗୀ ହେଉଛୁ, ତଳଖଙ୍କା ଅମାର ଘରୁ ନହିଁଆ ହସ ଶୁରିଲା । ମୁଁ ପଚାରିଛି - ଘରେ କିଏ କି ବତମା ?

ବଡ଼ ମା ନହିଁଲେ- ବଣିଆସାଇ ସାବି, ବଡ଼ଅପା ସାଜ । ଦିହେଁ ଏକାଠି ପକୁଥିଲେ । ଦିହେଁକର ପଡ଼ା ବନ୍ଦ ହେଇଛି । ସେଇ ଆସିଥିବ । ଗାରି ହସକୁରି । ତୋ' ବୋଇର ତା' ଉପରେ ଗାରି ରାଗ । ବଡ଼ ଅପାକୁ ତା ସାଇନି ଛାତେ ନେଇଁ । ସିଏ କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଆସେ ।

ମୁଁ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ସାଜେରେ ଆମ କିଣେଇସି ଡିହରୁ ଜାମୁକୋଳି ପାରିବାକୁ ଯିବି ବୋଲି କହିଥାଏଁ । ମନେ ପଢ଼ିଲାରୁ ସେ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ବୋଉ ମୁଁହଁ ଫଣ ଫଣ କରି ଅମାର ଘରେ ପଶୁତି ଦେଖିଲି । କଥା କଣ ବୋଲି ମୁଁ ବି ଅମାର ଘରକୁ ଗରି । ବୋଉ ବଡ଼ ଅପାକୁ ଖାକିଲା ତୁରନ୍ତ ତା' ସାଜେରେ ଆସି କ'ଣ ଘରକାମ ନରି ଦେବାକୁ । ବଡ଼ଅପା ସାଜ ଟିକେ ଶକିଯାଇ ଉଠି ପଢ଼ିଲା - ଯାଉଛି ମରୁଆ ବୋଲି କହି ବଡ଼ଅପା ଠୋଇ ବିଦା ହେଇ ବାହାରିଗଲା ।

ସାବି ଚାଲିଗଲା ପରେ ବୋଉ ବଡ଼ଅପାକୁ ଆକଟ କଲା ପରି କହିଲା - ସେଇ ଗେଜିଶା ସାଜେରେ ସାଜ ନହେଲେ ହୁଅତା ନେଇଁ । ତତେ ପରା ନହିଁଛି- ସେଟା ଯାବତ ହେଇସିଗାଏ । କଥାରେ କହନ୍ତି- କଥା ନ ପଢ଼ୁଣୁ ହସଇ ଯିଏ, ଶହେ ଖାନିକିରେ ଖାନିକି ସିଏ । କଥା ନାହିଁ ବାର୍ଗୀ ନାହିଁ ତୁଳାକୁ ଖାଲି କରି କରି । ଏ କି ବିସ୍ତରଣ କଥା । ବକ୍ତିଲା ହୁଅତା ଦାଖରେ ଚାଲିଯାଉଛି, କଥା ନାହିଁ ବାର୍ଗୀ ନାହିଁ ହସ । ଏମିତି ଅସଂଖ୍ୟ ହୁଅ ମୁଁ ହେଲିନେଇଁ ପରା ।

ବଡ଼ଅପା ବେଶୀ କଥା କହେ ନେଇଁ । ମୁଁହଁ ଶୁଖେଇ ପକେଇ କହିଲା - ବୋଉ ମୁଁ କ'ଣ ତାଙ୍କ ତାକିଥେରି, ନା କହି ଥେଲି ଆସିବାକୁ ? ଆସିଲା ଠୋଇ ତା ସାଜେରେ ଦିପଦ କଥା ନ ହେଇ କ'ଣ କହି ତାଙ୍କ ବିଦା କରାଟି ? ମୁଁ କ'ଣ ତା' ଘରକୁ କେବେ ଯାଇବି ନା' ତାଙ୍କ ତାକୁହିଁ ଆସିବାକୁ ?

ବୋଉ ନରମିପଡ଼ି କହିଲା - ହେଲୋ ହୁଅ । ହାତୁଆ ବାତୁଆ ଘରେ ଏମିତି କଜ ଚକିଯିବ ପଛେ ଆମ ଘରମାନଙ୍କରେ ପରା ବାସନ୍ତ ହେଇସିବ । ଏମିତିକା ପୁଅ କ'ଣ ହୁଅ କ'ଣ ତାଙ୍କ ୧୦୭ ହୁରେଇ ରହିବ । ହୁଅ ପିଲାର ସନ୍ଧା ଓପରେ ପରା ସମସ୍ତଙ୍କ ନଜର ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ରଥଯାତ୍ରା ଗାରି ଜାକଜନକରେ ହୁଏ ପ୍ରତିବର୍ଷ । ରାଜବାଟୀ ପାଖ ଜଗନ୍ନାଥଗୁଡ଼ିକୁ ଦେବତାମାନେ ବାହାରି ବଜାର ପରିବ୍ରମା କରି ରଥରେ ଯାଆଏ ।

ହାତପଦା ପାଖ ପଢିଆରେ ରଥଶା ଶେଷ ହୁଏ । ଆମେ ପିଲାଏ ସାଇ ମେଳରେ ଦଳ ଦଳ ହେଲ ରଥ ସାଙ୍ଗେରେ ଯାଉ । ହିନ୍ଦୁ ପିଲାଏ ଯେମିତି ଚାକିଆ ଶୋଭାୟାତ୍ରାରେ ମୁସଲମାନ ପିଲାକ ସାଙ୍ଗେ ମିଶି ଯାଆନ୍ତି ସେମିତି ରଥ ଯାତ୍ରାରେ ମୁସଲମାନ ପିଲାଏ - ହିନ୍ଦୁ ପିଲାକ ସହିତ ମିଶି ହସଖୁସି ହେଲ ଯାଆନ୍ତି । ରଥ ବାହରିବା ଜାଗାରେ ବଜାର ଲାଗି ଯାଇଥାଏ, ରେହେଟି ଖେଂ୍ବୁ, ରଥଶା ହେଲେ ଆଗେ ଆଗେ ନାଚିକୁଦି ଯାଉଁ ।

ବଜାରପଡ଼ା ରାତ୍ରାରେ 'ନନୀ'ର ଜଳିଷ୍ଠିଆ ଦୋକାନ ପଡ଼େ । ଆମ ସାଇପିଲାଏ ନନା ଦୋକାନରେ ପୁରି, ଉରକାରି, ମିଠା ଖାଇଁ, ସର୍ବତ ପିର୍ବୁ । ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆଏଁ । ସେ ବର୍ଷ ଆମ ସହପାଠୀ ବିଜୟ ଶକ୍ତି ବୋଲି ଜଣେ ବତ ଚାଷୀ ଘରର ପିଲା ସାଇମାନଙ୍କୁ ଖୁଆଇବ ବୋଲି କହିଥାଏ । ରଥ ନନା ଦୋକାନ, ପାଖ ହେଲାରୁ ଡକାଡକି ହେଲଗଲୁ । ପୁରି, ଉରକାରି ରସଗୁଲା ଖାଇଲୁ । ସର୍ବତଚା ପାଣିଆ ହୋଇଥାଏ । ଶକ୍ତି କହିଲା, ନନାକୁ ଦୁଇ ଦୁଇ ଗିଲାସ କରି ଦିଅ ହୋ ।

ହାତପଦା ପାଖରେ ରଥ ରହିଲା । ପୁଣି ସେଠି ରେହେଟି ଖେଲିଲୁ । ରେହେଟିରେ ବୁଲିଲାବେଳେ ମୋ' ମୁଣ୍ଡ ଟିକେ ଘୁରେଇଲା । ଶକ୍ତି କହିଲା - ରେହେଟି ଖେଳ ଟିକେ ବେଶୀ ହେଲା ଇ ବର୍ଷ । ଆଉ ଜଣେ ସାଇ କହିଲା, ନାଇହୋ ଦୁଇ ଗିଲାସ ସରବତ ଯେନ ପିଆଳ ସେଥିର କରାମତି ଇଟା । ସମାପ୍ତେ ହସିଲୁ ଆମେ । ଶକ୍ତି କହିଲା-ପାନଚିଆ ହେଲେ କାଁସଟା ହେଲା । ନନା ଟିକେ ଗଞ୍ଜେଇ ଦେଇଥିଲା ବାଟି ଲାଇର ସାଙ୍ଗେ । ହେତାର କୋର ନାଇହେବା କାଏଁ ?

ଏକଥା ଶୁଣି ମୋ' ଆଖିପଥ ଆଉରି ଲାଗି ଆସିଲା । ସହବ ସହବ ଘରକୁ ଫେରି ଶୋଇଯିବାକୁ ମନସ୍ତ କଲି, କାଳେ ବାପା କି ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ପାଖରେ ଧରା ପଢ଼ିଯିବି ।

ଘରକୁ ଫେରି ଗୋପାଳ ଦା'କୁ କହିଲି - ଫେଟେ ଖାଇ ଦେଇଛି । ଆଉ କିନ୍ତି ଖାଇବି ନେଇଁ । ଯାଉଛି ଶୋଇ ପଢ଼ିବି ।

ଏତିକିବେଳେ ଗୋପାଳ ଦା' ମୋ' ପାଦକୁ ତାଙ୍କ ଚକିପାରେ ଟିକେ ମାତିଦେଲେ । ମୋ' ଚେତା ପଶିଲା । ଦେଖିଲାବେଳକୁ ବାପା ପିଣ୍ଡ ଉପରେ ବସି ଖାଇଚନ୍ତି । ମୁଁ ଅଗଣାରେ ଲୁଗା କାନିକୁ ଚେକି ଘୁରି ଘୁରି କଥା କହୁଛି । ଭାଗ୍ୟକୁ ବପାଳ ନଜରରେ ପଡ଼ିନେଇଁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶିଯାଇ ଶୋଇ ପଢ଼ିବି ।

ପୁନରଗତି ସୁଲକ୍ଷଣ ନବମ ପାଖ କଲି ସ୍ବ ୧୯୭୮ ସାଇରେ । ଦେଶରେ ରହି ହେବା ପେଇଁ ନନକ ରେବେନସା କଲିଜିଏର ସୁଲକ୍ଷଣ ଦରଖାସ୍ତ ପକେଇଥାଏଁ । ସେ ବର୍ଷ ବଡ଼ଦିନ ହୁଟିକି ଗାଁକୁ ଆସୁଥାନ୍ତି ବାପା । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ଗାଁକୁ ଯାଇଥାଏଁ ।

ଖତମପୂର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନରେ ଡିଟାଯ ଶ୍ରେଣୀ ଯାତ୍ରା ନିବାସରେ ଥୋକ ଥୋକ ହେଇ ବହୁଲୋକ ରାତିରେ ବିଶ୍ରାମ କରୁଥାନ୍ତି । ରାତିସାରା ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କ ଯିବା ଆସିବା, ପାଟିତୁଣ୍ଡ ରେଳଗାତିର ଘର୍ଜର ଶବ୍ଦ ସବେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥିବା ଯାତ୍ରାମାନେ

ଶୋଇଯାଇଥାଏ ସତେ ଯେପରି ଅଚେତ ହେଇ । ଦୂର ଯାତ୍ରାର କୁଟି ହେତୁ ବାପା ଓ ମୁଁ ସେଇ ଭିତ ଭିତରେ ଶୋଇଯାଇଥାଏ ଘୋର ନିଦରେ । ରାତି ପାହାତାରୁ ମତେ ଖାତା ଲାଗିଲା । ତର ତର ହେଇ ପାଣି ଲୋଟାଟି ଧରି ପାଖ ପାଇଖାନାକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲି ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଫେରିଆସିଲା ବେଳକୁ ବାପା ଉଠି ପଢ଼ିଗଲି । ନିଜଟରେ ଶୋଇଥିବା ଜଣେ ବୟସ ସାଧୁ ପାଟି କରୁଥିଲି - “କୌନ ହମାରେ କପତା ଆର ବିଶ୍ଵେନା ପର ପାନୀ ତାର ଦିଯା ? ଉ କୋକ ଆଦମି ନହିଁ ଜାନୁଆର ହେଁ..”

ପାଖ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ କେବଳ ମୁଁ ନ ଥାଏଁ । ମୋରି ଓପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆକ୍ରୋଶ । ଅନେଇ ରହିଥାଏ କେବେବେଳେ ଫେରିବି । ଫେରିବା କ୍ଷଣି ବାପା ସାଧୁଙ୍କ ଆତକୁ ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖେଇ କହିଲେ - ତୁ କ’ଣ ଏଇବାଟେ ଗଲୁ କିରେ ? ଲୋଟାରେ ପାଣି ନେଇ ଯାଉଥେଲୁ ?

ମୁଁ ହିଁ ଭରିଲାରୁ ପୁଣି କହିଲେ - ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଗୋତ ତଳେ ପଡ଼ି କ୍ଷମା ମାଗ । ସାଧୁ ମହାମ୍ଭାଗ ରାଗିବା ଆମ ପକ୍ଷେ କଲ ନୁହେଁ ତାଙ୍କ ଗୋତ ଧରି କ୍ଷମା ମାଗ । ମୁଁ ଉଚ୍ଚପ୍ରତି ନ ହୋଇ ତୁରତ ସାଧୁଙ୍କ ଗୋତତଳ ପଡ଼ି ତାଙ୍କ ଗୋତ ଧରି କ୍ଷମା ମାରିଲି । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ପଠାଣ ପତାରେ ରହିଥାଏଁ । ହିଦୀ କହିବା କିଛି କିଛି ଶିଖି ଯାଇଥାଏଁ । ହାତ ଯୋଡ଼ି କହିଲି - ମେରା କସୁର ହୋଇଯା ମହାରାଜ ! ମାଘ କର ଦିବୀଏ ।

ସାଧୁ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ - ଉଚନା ବତା ଲଡ଼ନା । ସରମ ନହିଁ ଆତି । ତୁ ଚିତ୍ତ ପିରନେ କୋ ପାନୀ ଲୋତାଥା । ଜୟି ପାନୀ ମେ ବିଶ୍ଵେନା କପତା ପର ତାର ଦିଯା । ଉସକେ ଜିଲ୍ଲେଦାରି କୌନ ହେବା ?

ମୁଁ କିଛି କହି ନପାରି ବାପାଙ୍କ ଆତକୁ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଅନେଇଲି । ବାପା ବୁଝିପାରିଲେ । ତୁରତ ପାଞ୍ଚକିଆ ନୋଟ ଖଣ୍ଡ ମୋ ଆତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲେ - ଦେ ଯା’କୁ ତାଙ୍କ ପାଦ ଓପରେ । ଆଉ ଥରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି କ୍ଷମା ମାଗ ।

ସେଇଥା କରି । ଏଥର ସାଧୁବାବା ଟିକେ ନରମି ଯାଇ କହିଲେ - ଦେଖୋ ବତା ଆରହା ଏସେ ନରି ନହିଁ କରନା, ଦୁସରେ କେ ସତାନା ନହିଁ । ସମଞ୍ଜ ଗ୍ରେ ।

ଆଉ ଥରେ ତାଙ୍କ ପାଦରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସାଧୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ।

ବତଦିନ କୁଟି ଗାଁରେ କଟେଇ ବାପା ଫେରିଗଲେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ । ମୁଁ ଆମ ବତାପାଙ୍କ ପୁଅ ମଣିଆ ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ କଟକ ଗଲି । ସେ ରେଖେନସା କଲେଇରେ ବି.୧. ପଢୁଥାଏଇ । କିଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲରେ ଦଶମରେ ଭରି ହେଲି । ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିଲି ।

ତହିଁ ପରବର୍ଷ ଏକାଦଶରେ ପଢୁଥାଏଁ । ସେବେବେଳେକୁ ସ୍ବ ୧୯୩୦ ମସିହା । ସୁଲରେ ଉଲ୍ଲେବସ୍ତ୍ର ଲାଗି ନଥାଏ । ଖରାଦିନେ ଟଣାପଞ୍ଜୀ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥାଏ ।

ଦିନକର ଘଟଣା । ଓଡ଼ିଆ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ କ୍ଲାସ ଆରମ୍ଭ ହବାରୁ ପଞ୍ଜା ଟଣା ହେଲାକ୍ଷଣି ଉପରୁ କାଲିଭରା ଦୁଆତଟିଏ ଠିକ୍ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଚନ୍ଦକି ଉପରେ ଖସିପଡ଼ି ତାଙ୍କ ଧୋଡ଼ି, ପଞ୍ଜାବି, ଚାନ୍ଦର ସବୁ କଳା କାଳି ଦାଗରେ ଛାଇ ହୋଇଗଲା । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଏପରି

ଏକ ଅଭ୍ୟନ୍ତ କାଣ୍ଡ ଘଟିବ ବୋଲି ସୁପ୍ରରେ ସୁନ୍ଦା ଜାବି ନ ଥେବେ । ହତବାକ ହୋଇ କାହାରିକୁ କିଛି ନ କହି କ୍ଷାସରୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ଆମେ ପିଲାଏ ପରସ୍ପରକୁ ଅନେଇ ସେଇପରି ହତବାକ ହେଇ ରହିଲୁ । କିଏ ଆମ ଭିତରୁ ଏପରି କାଣ୍ଡ ଭିଆଇ ଥବ ଭାବିପାରୁ ନ ଥାଉଁ । ଜଣେ ବି'ଜଣଙ୍କ ଜପରେ ସଦେହ ହଉଥାଏ । ହେଲେ କେହି ସାହସ କରି କହୁ ନ ଥାଉଁ । ସାରା କ୍ଷାସ ନୀରବ ନିଶ୍ଚଳ ବସିଥାଉଁ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ହେତୁମାନ୍ଦର ଶ୍ରୀୟୁତ ଏସ. ରାୟ କ୍ଷାସ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ପ୍ରତି ପିଲା ମୁଁ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ଗମୀର ଜାବରେ କହିଲେ - ପିଲାମାନେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦିନେ ତମରିମାନଙ୍କ ପରି ଛାପ୍ରତିଏ ହୋଇ ଏହିକୁ ଏବେ ଏତେଟିଏ ହେବିଶି । ସରସାହସ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣ । ଯିଏ ଏପରି ଜଥାଟିଏ ଆଗପତ୍ର ନ ବିଚାରି ମୁହଁର୍ଗର ଜିଆଇରେ କରି ପକେଇଛି, ସାହସ କରି କହିଦେଲେ ମୁଁ ବଚନ ଦରାଇ ତାକୁ କୌଣସି ଦଷ୍ଟ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ବରଂ ତା’ର ସରସାହସ ପାଇଁ କଜୁ ପୁରୁଷାର ଦିଆଯିବ । କ୍ଷଣେ ଜାବିନିଅ । ରତ୍ନତ ହୁଅନାହିଁ । ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ କହୁଛି ନିଜେ ନିଜ ମାନିଗଲେ କୌଣସି ଦଷ୍ଟ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଆ କହି ହେତୁମାନ୍ଦର ତାଙ୍କ ଅପିସକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ପରସ୍ପରକୁ ଅନାଥନି ହେଇ ଆମେମାନେ କିଛି ସମୟ ନୀରବ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇ ରହିଲୁ । ହଠାର ପଞ୍ଚପତ୍ର ଆମ ଭିତରେ ସବୁଠୁ ସାହସୀ ରୂପେ ପରିଚିତ ବିରେନ୍ ଆଗେଇ ଆସି କହିଲା - ମୁଁ ଏକଥା କରିଛି । ତାଙ୍କ ସମସ୍ତେ ହେତୁମାନ୍ଦରକୁ କହିଦେଇ ଆସିବା ।

କାନ୍ଦିଲମ୍ବ ନଳରି ଆମେ ସମସ୍ତେ ବିରେନ୍କୁ ସାଙ୍ଗେରେ ନେଇ ହେତୁମାନ୍ଦରକ ଅପିସକୁ ଗଲୁ । ମନିଚର ବ୍ରଜ ମାଧ୍ୟମରେ ବିରେନ୍ର ଦୋଷ ସୀକାର କଲୁ ।

ହେତୁମାନ୍ଦର ବିଶେଷ ଖୁସି ହେଇ ବିରେନ୍କୁ ତା’ ସରସାହସ ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ । ତା’ ସହିତ କରମର୍ଜନ କଲେ । ସବୁଠୁ ସାହସୀ ଜାବରେ ପୁରୁଷାର ପାଇବ, ତା’ର ଭବିଷ୍ୟତ ଭଲକ ହବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ । ପଣ୍ଡିତମହାଶୟକୁ ଜକାର ପିଲାମାନେ ଓ ବିରେନ୍ ଏଥିପାଇଁ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି, ତାକୁ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ଦେଲି ଆବେଦନ କଲେ, ପଣ୍ଡିତେ ବିରେନ୍କୁ କୋଳ କରି ତା’ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଶି ତାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ବିରେନ୍ ବିଷୟରେ ହେତୁମାନ୍ଦରକ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଛାତ୍ରନେତା ଜାବେ, ଜନସେବକ ହିସାବରେ, ରାଜନୈତିକ ଜାବରେ ବିରେନ୍ ଜୀବନରେ ଖ୍ୟାତିଲାଇ କରିଥିଲା ।

କଟକରେ ମାଟ୍ରିକ୍, ଆଇ.ଏ., ବି.ଏ. ପାଶ୍ କଲା ପର୍ୟେତ ପଢ଼ିଲି ସ୍ଵୀକ୍ଷଣୀୟ ମସିହାଯାକେ । ବି.ଏ. ପାଶ୍ କଲା ଉପାରେ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ଭାରି ହେଇ ସ୍ଵୀକ୍ଷଣୀୟ ମସିହା ବେଳକୁ ମୁଁ ପ୍ରଶାସନିକ ଜାବରେ ବଣେଇର ଏନ୍ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ବା ଏସ.ଡି.ଓ. ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଇଥାଏଁ । ମୋର ସେତେବେଳକୁ ବୟସ ପଞ୍ଚତିରିଶ । ତାରି

ପୁଅ, ସୀ ଆଉ ବୋଇ ମୋ' ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତି । ବାପା, ବତାପା, ବଡ଼ମା କର କାଳୁ
ସେପୁରକୁ ଗରେଣି ।

ସୀ ସବୁଦିନ ଗାଧୋଇ ସାରି ବୋଇର ଗୋଡ଼ଧୂଆ ପାଣି ମୁହଁରେ, ମୁଣ୍ଡରେ ମାରି
ପୂଜା କରି ବସନ୍ତ । ବୋଇ ଦେହ ଖରାପ ହୋଇଥାଏ । ସେ ବାରିପଟେ ବିଦ୍ୟାଏ ଖରା
ପୁଲୁବାବୁ ସେବିନ । ସୀ ଗାଧୋଇ ଆସି ଗୋଡ଼ଧୂଆ ପାଣି ପାଇବେ ବୋଇ ତାକୁ ଏପଟ
ସେପଟ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି । ବୋଇ ଏକଥା ଦେଖିପାରି ବାରିପଟ୍ରେ ତାଙ୍କୁ ତାକି କହିଲା- ବୋହୁ,
ହେଲାମ । ମୋ' ଦିନଚ ଖରାପ । ତେମେ ଗାଧୋଇ ସାରି ପାଣି ପାଇବାକୁ ଖୋଜି
ହେଲ, ସେଇ ହେଲା ନେଇକି ? ଯା, ପୂଜା ସାରି ପିଲାକୁ ଖୁଆଇ ନିଜେ କ'ଣ ଗଷେ
ପାଇରେ ଦିଅ । ସୀ ବୋଇଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି, ପାଣି ପାଇ, ପୂଜା କରିବାକୁ
ଗଲେ । ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାଶ୍ଵୀ ବୋହୁ ଉଚିତରେ ସବଣା ବ୍ୟବହାର ଅତୁଳ ଥାଏ ।

ଏସବୁ ହେଲା ସେବାକର ସବଣା ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶିକ୍ଷାଚାର
ନିକର୍ଣ୍ଣନ । ଚିରିଶ ଚାକିଶରୁ ସତୁରି ପଞ୍ଚପତରି ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଏ କାଳକୁ ଏ ଦିଗର
ଅବସ୍ଥା କେତେ ଯେ ଓଳଟ ପାଇଟ ହେଲାଣି ଭାବିଲେ କୁଳ କିନାରା ମିଳେ ନାହିଁ ।
ବିଶେଷ କରି ଶାଶ୍ଵୀ ଯଦି ପଢ଼ାପଢ଼ି କରି ନଥାନ୍ତି ଆଉ ବୋହୁ ଉଚ୍ଚ ପାଠୁଆ ।

କି ଭୁଲ୍ ନଜଳି

ସରକାରୀ ଚାକିରିରୁ ଅବ୍ୟାହତି ପାଇ ରାମରତନ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଘରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ଅବସର ସମୟ ଶାତିରେ ଯାପନ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ । ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ ସକାଳେ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୁଲିବା ଅର୍ଯ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହେବା ।

ଦିନକର ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ରାକତ୍ତ ପଢ଼ିଆରେ ପାଞ୍ଚ ଛାତ ବର୍ଷର ଟିକି ଝିଅଟିଏ ଗୁରୁ ଗୁରୁ ବୁଲିଆ ସ୍ଵରରେ ରାମ ରତନକୁ ତାଙ୍କ କହିଲା - “ମରସା, ମରସା ଶୁଣିବ ?”

ପିଲାଟିକୁ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଦିନ ସାଇ ସାଥୁଙ୍କ ସହ ଖେଳୁଥିବାର ଦେଖନ୍ତି ରାମରତନ । କେବେ କେବେ ଟିକେ ହସିଦେଇ ପଚରତି “କିଲୋ ବ'ଣ ଖେଳୁଛ ?” ପିଲାଟି ଭରସି କରି ଅନାଏ, ହସେ । ଏଇପରି ତା ସହିତ ଅଭରଙ୍ଗ ହେଲେ ରାମରତନ । ସେବିନ ତାର ଆଶ୍ରମ ଜାତିକରି ଦଣ୍ଡେ ରହି ରାମରତନ ତାଙ୍କ ଉପାହିତ କରି କହିଲେ - “କହୁନ୍ତୁ ବ'ଣ ହେବା ।”

ପିଲାଟି ସ୍ଵର ଧରି ଗାଇଲା -

“ପାନ ଗୁଆ ଖଇର ଗୁଆକାତି
ଭଲ ବେବସାୟ ରାଜନୀତି ।”

ଆଶ୍ରମହାତିଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ କହିଲା - “ଶୁଣିଲ ?”

ରାମରତନ ସଙ୍ଗାଡ଼ପ୍ରେମୀ । ଡଗଟିରେ ସାମାନ୍ୟ ଯତ୍ନିପାତ ଦୋଷ ଥିବାର ଅନୁଭବ କରି କହିଲେ - “ଶୁଣିଲ ଯେ, ଆଉଟିକେ ଭଲ ଶୁଭତା -

ପାନ ଗୁଆ ଚାନ୍ ଗୁଆକାତି,
ଭଲ ବେବସାୟ ରାଜନୀତି ।”

ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ଛୁଆଟି ମନାକଲା - “ଡମେ ଜାଣିନ ମଉସା । ଚାନ୍ ନୁହଁ ଖଇର,
ଖଇର ।” କହିଦେଇ ଦୌଡ଼ି ପକେଇଲା ଟିକି ଝିଅଟି ତେଉଁ, ତେଉଁ ହସି, ହସି ।

ବୁଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ରାମରତନ ପଦଟିକୁ ମନେ ମନେ ଶୁଣି ହେଲେ । ପ୍ରଥମ ଭାବିଲେ ଯେ କେହି ଶିଖେଇ ଥାଉ, ତାର ଯତ୍ନିପାତ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପରେ ଅଧିକ ଅନୁଧାନ କରି ଅନୁଭବ କଲେ ଆଜିକାରି ରାଜନୀତି ଯେପରି ବର୍ଣ୍ଣାତ୍ୟ, ଆବର୍ଜଣୀୟ ହେଇଛି ପାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଚର୍ଚାର ସୂଚନା ଦେବାକୁ ହେଲେ ପାନ ସହିତ ଚାନ୍ ନୁହଁ,
ଖଇର ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ହେବ । ପାନର ରଙ୍ଗ ଫୁଟି ବାହାରିବ, ଉଳ୍ଟି ଉଠିବ, ବୋଲି ଧରିବ

ସାରା ପାତି, ୪୦ ଦାତ । ଠିକଠିଲ, “ପାନ ଶୁଆ ଖଇର ଶୁଆକାତି, ଛଇ ବେବସାୟ ରାଜନାତି । ” ସେ କେହି ବଗିଚିର ସ୍ଵର୍ଗ ହେଉ ଠିକ କହିଛି । ରାଜନାତି ଠାରୁ ଅଧିକ ଲାଭକର ବ୍ୟବସାୟ ଆର କ’ଣ ଅଛି ଆଜିକାରି ? ହଠାର ରାମରତନଙ୍କ ମନରେ ଉଦୟ ହେବା - “ମୁଁ ବ’ଣ ରାଜମେତିକଟିଏ ହୋଇ ପାରି ନଥାତି ?”

ଉଚର ବ୍ୟସରେ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସରେ ଚିତ୍ତାଗ୍ରହ ହେବା ଉଦ୍‌ବିଦ୍ୟ ଉଚ୍ଛବିତ ହେବା ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ପକ୍ଷେ ହାନୀକାରକ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ରାମରତନ ନିରାପତ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଜୀବନରେ କେତେ ବଢ଼ ସୁଯୋଗ ହରାଇ ଦେଇଛି ବୋଲି ଅନୁଶୋଚନା କାତ ହେବା ଚାଲଇ । ଶୁଣି ହେଇଁ ହେଇଁ ଜୀବନ ନଦୀରେ ଜହାଣି ଘସିଗଲେ କାହିଁ କେତେ ଯୁଗର ଅସ୍ତ୍ର ଅଚାତକୁ ।

ପ୍ରାୟ ଶାତିଏ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ରାମ ରତନଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ୧୩/୧୪ ବର୍ଷ ବ୍ୟସ ହୋଇଥାଏ । ସୁନ୍ଦରଗତର ତହାଳୀନ ସେକେଣ୍ଟାରୀ ସ୍କୁଲରେ ମାଇନର ଜ୍ଞାପରେ ପଢ଼ୁଥାନ୍ତି । ଭିଶୋଇ ଟାଟା କମ୍ପ୍ୟୁଟର କାମ କରୁଥାନ୍ତି ସୁପରଭାଇଜର ହିସାବରେ । ପ୍ଲାଟ ଅଫିସରେ ସଜାଇ ୯ଟାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ୪ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ । ଟାଟା ସାକାତିରେ ତାଙ୍କୁ କାରେ ମିଳିଥାଏ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଖରା ଛୁଟିରେ ରାମରତନ ଯାଆନ୍ତି । ବଢ଼ ଅପା ଅଧିକାଶ ଦିନ ଗାଁରେ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଜାଲରେ ରହିଛାଇ ମାନେ ପ୍ରାୟ ଗାଁରେ ରହୁଥାନ୍ତି । ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ଚାକିରି ଗାଁକୁ ଯିବା କୃତିର ।

ଭିଶୋଇଙ୍କର କେବଳ ରବିବାର ଅପିସ୍ ଛୁଟି । ସେବିନ ହାଟ, ବଜାର ଆତେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରାମରତନ ବୁଲି ଯାଆନ୍ତି । ମଣିରେ ମଣିରେ ପ୍ଲାଟ ଅଫିସକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେଠୁ କାହା କାହା ସଙ୍ଗେ ରାମରତନ ପ୍ଲାଟ ବୁଲି ଦେଖିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ କାରେରେ ରହି ପୂଜାରୀ ଟୋକା ସଙ୍ଗେ ଗପ ସପ କରି ଶୋଇ ସମୟ କଟାନ୍ତି ।

କାମ କିଛି ନଥୁଲେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଭୁବ ଗ୍ରାସେ ପ୍ରବାଦଟି ଠିକ । ପ୍ରତିଦିନ ଭିଶୋଇ ଗାଧୋଇବା ଆଗରୁ ସେପଟିରେକର ଖୁରରେ ଦାଢ଼ି ଖିଅର ହୁଆନ୍ତି । ଦିନକର ରାମରତନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ପଶିଲା ଖୁର ଲଗେଇ ଖିଅର ହେବାକୁ । ହେଲେ ନିଶ୍ଚ କି ଫାଢ଼ି କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଖି ଉପର ଛୁଲତା ଦିପଟ ଠିକ ନିଶ୍ଚ ପରି ତାଙ୍କ ଆଖକୁ ଦେଖାଗଲା । ଅଚିରେ ସାବୁନ ମାରି ରେଜର ଚଲେଇ ନିପାତ କଲେ ନିଶରୂପୀ ନିରାହ ଛୁଲତା ଦୂରଟିକୁ । ଅବଶ୍ୟ ଛୁଲତାର ସେ ଖଲ ରୂପିକା ନାହିଁ ଏକଥା ନୁହଁ । ହେଲେ ରାମରତନଙ୍କର ଆମ୍ବ ବିଶୋଇ ବ୍ୟସରେ ତହିଁର ଖଲ ଉପଯୋଗ କରିବାର ଧାରଣା ବା ଆନ ଉପୁଜି ନ ଥାଏ ।

ଛୁଲତା ଅପସାରଣ ପରେ ଦର୍ଶନରେ ନିଜର ମୁହଁ ଦେଖି ରାମରତନ ଯୁଗପର ବିସ୍ମୟ ଓ ଚକିତ ହୋଇଥାଲେ । ଭିଶୋଇ ଦେଖିଲେ କ’ଣ କହିବେ ? ରେଜର ଯଥା ଛାନରେ ରଖି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ପୂଜାରୀ ଟୋକା କାମ ସାରି ୧୭ଟାବେଳକୁ ଖାଇବାକୁ ଭାବିଲା । କିନ୍ତୁ ରାମରତନ କିଆରୁ ମୁହଁ ଉଠୋଇ ନଥାନ୍ତି । ଟାଣି ଟାଣି ତାଙ୍କ ଉଠେଇ ମୁହଁ ଆତେ ଅନେଇ ଥାଁ କରି ଘଟିଏ ରହିଲା । ପରେ ଫେଁ କରି ହସି ହସି ଗତିଲା ।

ହସ ସମାଜି କହିଲା - ବାବୁ ମ, ତମ ମୁହଁଂଶୀ ଏମତେ କଣ ଦିଶୁଛି କି ? ହସ ଘାଚବେ ରଇ କରି କହି ପାରୁ ନଥାଏ । ରାମରତନ କ’ଣ କରିବେ ବୁଝି ପାରୁନଥାତି । ରିଶୋଇବୁ କ’ଣ ବୋଲି କହିବେ ? ରୋକ ଲାଗୁଥିଲେ ବି ରଇ କରି ଖାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି ମୁହଁ ମାତି ଶୋଇଗଲେ ।

ସେବିନ ରିଶୋଇ ଟିକେ ତେରିରେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ସବୁଦିନ ପରି ବାଟୁକୁ ରରମ ସିଙ୍ଗତା ନିମିକି ଆଦି ଜଳଶା ଆଶିଆତି । ରାମରତନ ଶୋଇପର ଦେଖି ଜଳିଲେ - “କିରେ କ’ଣ ଦେହ ରଇ ଲାଗୁନି କି ? ବାର୍ଷ ଉଷ୍ଣମ ତ ଲାଗୁନାହିଁ ।” ଯା କହି ହାତ ଧରି ଲଠାର ଦେଲେ । ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହି ଉଠିଲେ ବିରେ ଲାବ ? ତୋ କୁଳତା ଦିଟା କଣ କୁଆଡ଼େ ପରାଣି ?”

ମାନ୍ୟିବା ଛତା ଉପାୟ ନଥିଲା । ସବୁ ଶୁଣି ରିଶୋଇ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ଗୁଜାଏ ହସିଲେ - “ହଉ, ଯାହା ମାଜତାମି କରୁଣି କରୁଣି । ଆ, ଏ ରରମ ସିଙ୍ଗତା ଖାଇ ଦେଲେ କୁଳତା ଜଳଦି ଜଳଦି ଉଠିପଡ଼ିବ” ବୋଲି ଥାଣା ବରେ ।

ଚର୍ଚେ ପରଦିନ ମୁହଁଂଶାକୁ ଆରିଷିରେ ଦେଖି ରାମରତନ ହତାଶ ହେଲେ - କାହିଁ କୁଳତା ଉଠିବାର କିଛି ତିଥି ଦିଶୁନି । ଆଉ କ’ଣ ଉଠିବ ନେଇ କି ? କ’ଣ ହବ !!

ସାରା ସକାଳଟା ମନ ମାରି ରହିଲେ ରାମ ରତନ । ବାରଟା ବେଳକୁ ଖାଇ ସାରି ଟିକେ ଆସତ ମେଣ୍ଡେଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ବାହାରୁ ଲାଭଦ୍ୟିକରରୁ ଶୁରିଲା - “ଆଜି ତାର ଘଣେ ପର ସାକତି ସୁଲ ମୈଦାନ ମୌଁ ଏକ ବହୁତ ବଡା କୁଳସ ଅର ମିଟି” ହୋଗା । ବଢ଼େ ବଢ଼େ ନେତାଙ୍କ ପାଟନା, ଔର ଔର ଜର୍ବୁସେ ଆୟେ ହେଁ । ଆପ ସବବୋ ଦେଶକୀ ବାଚ ଶୁନାଯେଇଲେ । ଆପଲୋଗ ସବ ଆୟିଯେ - ଲନକିରାବ ଜିହାବାଦ !”

ନିଦ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ରାମରତନଙ୍କୁ ଖରାବେଳେ । ବେଳ ଗତି ଆସିଲାରୁ ପୁହାରା ଟୋକାକୁ କହିଦେଇ ରାମରତନ ବାହାରିଗଲେ ଉସୁଳ ଆତେ ବୁଲି ଆସିବାକୁ । ତାରିଟା ବାକୁ ବାକୁ ଉସୁଳ ପାଖ ପଡ଼ିଆରେ ବହୁତ ଲୋକ ଜମିଗଲେ । ରାମରତନ ଜଳ ତାର ହେଇ ସରା ମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ଠିଆହେଲେ । ମଣ୍ଡପ ସାକୁକନା ଆଉ ଲାଇ ପଚାକାରେ ସୁନ୍ଦର ରାବରେ ସଜା ହୋଇଥାଏ । ପଚାକା ମଣିରେ ଦାଆ ଆଉ ଧାନକେଣା ନାଲି ରଙ୍ଗ ଉପରେ ଛକି ପରି ଶୋଭା ପାଇଥାଏ । ରାମରତନଙ୍କ ପରି କେତେ କିଶୋର ଯୁବକ ସବୁ ସାନ ସାନ ନାଲି ପଚାକା ଧରି ଠିଆ ହୋଇ ଥାଏ ସରା ମଣ୍ଡପକୁ ବେଢ଼ି । କିଏ କଣେ ନାଲି ପଚାକାରୁ ଗୋଟିଏ ରାମରତନଙ୍କ ହାତରେ ଧରେଇ ବେଳଗଲା ।

ଅଛ ସମୟ ରିତରେ ସରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମଣ୍ଡପ ଉପରେ କେତେବେଳ ବସିଥାଏ ଆଉ ଯୁବକ ବସିଥାଏ । ବଢ଼ା ପରେ ବଢ଼ା କହି ତାରିଥାଏ “ଲାଭତ କୋ, ଲାବ ଦେଶକୋ ସୁତ୍ତନ ବନାନା ପଡ଼େଗା । ଉସଲିଯେ ସବକୁଛ ତକନା ପଡ଼େଗା, କରୁଇତ ହୋ ତୋ ଜୀବନ ଦାନ କରନେ କୋ ତପ୍ତାର ରହେନା ହୋଗା ।”

କଣେ ଯୁବ ନେତା ଅତ୍ୟତ ଉରେଜିତ ରାବରେ ରାଷ୍ଟର ଦେଇଥାଏ । “ହମବୋ ଦବାନେକେ ଛିଯେ, ମାରନେକେ ଛିଯେ, ଆୟେ ଲୋଗ ରାତି ଚାନ୍ଦେଇଲେ, ଗୋଲି

ଚାଯେଇଁ । ହମାରେ ଭାଇ ହମାରି ଉପରେ ଗୋଟି ଚାଯେଗା । ଯୋ ନଉଜ୍ଞାନ ଅପନା ଦେଖ କେ ଲିଖେ ଜାନ ଦେନେକେ ତଥାର ହୈ, ଭଠାଇଯେ ଅପନା ଅପନା ହାଥ । ଗେଲିଯେ ହମ ମରେଇଁ ପର ସୁଚନା କା ସିବା ରହେଇଁ ନାହିଁ ।”

ବହୁ ଯୁବବ ହାତ ଭଠାର ଧୂନି ଦେଇଁ - “ହମେ ସୁଚନା ଚାହିୟେ, ମରେଇଁ ପର ସୁଚନା କେ ସିବା ରହେଇଁ ନାହିଁ ।”

ହଠାର ବହୁ ଭାଠିଧାରୀ ପୁଲିଶ ସଭାସ୍ଥଳ ଘେରାଉ କରି ମଞ୍ଚ ଉପରିୟ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଓ ପରକାଧାରୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିରଟ କରି ନିଜଟରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଦୁଇଟି ଭେନରେ ପୁରେଇ ସାନ୍ତି ଥାନାକୁ ନେଇଗଲେ ।

ଶିରଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭିତରେ ରାମରତନ ସମସ୍ତଙ୍କୁଁ ସାନ ହେତୁ ପୁଣି ତାଙ୍କର ଛୁଲଭା ନଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପୁଲିଶ ଭନ୍ଦପେକ୍କର ତାଙ୍କ ଆତେ ବିସ୍ମିତ ଦୃଷ୍ଟି ନିଷେପ କରିଥିଲେ । ରାମରତନ ଭାବିଥିଲେ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ଛାତିଦେବେ । ମାତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଇରେ ହାଜର ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ରାତି ଅନେକ ହେବ । ଅହାର ଭୟ ଓ ଭୋକରେ ରାମରତନ କେତେବେଳୁ କୁକେଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ମିଜି ମିଜି ଜନ୍ମଥିବା ଲକ୍ଷନକ୍ଷିତ୍ର ଧରି ଦୂର ଚାରିକଣ ସିପେଇ ହାଜର ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ରାମରତନଙ୍କ ନୀ ଧରି ତାକିଲାରୁ ତାଙ୍କ ନିବ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ତାଙ୍କ ବାହାରକୁ ନେଇଗଲେ ।

ବାହାରେ ଭିଶୋଇଲ୍କୁ ଦେଖି ରାମରତନ ସକ ସକ ହୋଇ କାହି ଉଠିଲେ । ଭିଶୋଇ ପୁଲିଶ ଭନ୍ଦପେକ୍କରଙ୍କୁ ବୁଝୋଉଥାନ୍ତି, “ଦେଖିଯେ ସାହାର, ଉପେ ନାବାଲଶ ହେତୁ, ପିର ଭସକା ଦିମାକ ଠିକ୍ ନ ହୋଇ କାରନ ଯେନେ ଅପନା ଭୂର କୋ କାଟ ଭାଲା ହେ । ଆପ ସେତିଯେ ସାର, କୋଇ ସ୍ଵାଭାବିକ ଆଦମି ଏଇସି କର ସକତା ହେ କ୍ୟା ?”

ଭନ୍ଦପେକ୍କର ମୁଖ ତୁଙ୍ଗାରି କହିଲେ - ହମରି ସୋଚେଥେ । ତୋ ଆପ ଏକ କାମ କିଞ୍ଚାଯେ । ଆପିସି ତଳକେ ଏକ ବଣ ଲିଖ ଦିଲିଯେ କି ଭସକେ ବାଦ ଦୁସରା କୋଇ କମ୍ବୁର କି ଖବର ମିଳେ ତୋ ଭାବେ ତୁରଚ ଆପ ତୌକ ପର ହାଜର କରାଯେଇଁ ।

ବଣ ଲେଖାଇଖି ପରେ ଭିଶୋଇଲ୍ ସଙ୍ଗେ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଭାବିଅଧି । ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଭିଶୋଇ ନିଷ୍ଠୁକ ଗାଢି ଦେଲେ - ତୋ ବୟସର ଆଉ କେହି ତ ପଢାକା ଧରି ହାତ ଟେକି ନ ଥିଲେ । ଓନିଆରୁ ଗଜା ହେତୁ । ରାଜନାଟି କରିବାର ବୟସ ହେଲାଣି ତୋର ? ପାଠ ପଡ଼ି କି ଲାଇ , ନା'ରେ ତ ଆଜିଠୁ ଦାର ପଡ଼ିଲା । ତ୍ରୁପ୍ତି ତାକିରି ଖଣ୍ଡିଏ ବି ମିଳିବ ନେଇ ।

ରାମରତନ କିଛିଟା ବୁଝୁଥାନ୍ତି, ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ମନରେ ଯେଉଁକି ରାଗ ସେତିକି କୋହ । ଆମ ଦେଶଟାକୁ ବିଦେଶୀ କାହିକି ଶାସନ କରିବ ନା ? ଆମେ କ'ଣ ଅମଣିଷ । ନା' ମୋର ପାଠ ପଢା ନହେଇଁ ନାହିଁ, ତାକିରି ନହେଲା ନାହିଁ । ଏମିତି

କେତେ କଣ ସବୁ ଚାଲ ମନରେ ଉଠୁଆଁ, ମିଳେଇ ଯାଇଥାଏ । ହେବେ କିଶୋରଙ୍କ ଡରରେ ମାଡ଼ି ଯାବି ରହିଲେ ରାମରତନ ।

ଖରାହୁଣ୍ଡ ସରିଲା । ସୁନ୍ଦରରତ ଫେରିଗଲେ ରାମରତନ । ଛୁଲତା କହା ପଡ଼ି ଆସିଥାଏ । କେହି କଷି ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯଥାରାତି ସୁର ପଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ନିତ୍ତ ରାମରତନଙ୍କ ମନରୁ ଯାଉ ନଥାଏ “ଜଳକିଲାବ ଜିହାବାଦ” ଧୂନି । ରହି ରହି ଉଛି ମାରୁଆଁ । ହେବେ ସେ କାଳରେ ପୁଣି ରତକାଟ ଅମଳରେ ଏସବୁ ଚିତ୍ତିବା ବି ପାପ । କାଳ କୁମେ ଚାପା ପଢ଼ିଗଲା ଏସବୁ ଚାଲ ମନ ରିତରେ ।

ଦୁଇବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥାଏ ଏ ମଧ୍ୟରେ । ସୁନ୍ଦରଗତ ସେକେଣ୍ଟାରୀ ସ୍ଵରୂପରେ ନିଜନ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆଠି ରାମରତନ । ସ୍ଵ ୧୯୭୮ ବାଲର କଥା । ମାର୍ଟ୍ କି ଅପ୍ରେର ମାସ ହେବ । ମହାଯାଗାତ୍ମା ଚାଲର ହରିଜନ ବା ଅସୁଶ୍ୟତା ନିବାରଣ ରଷ୍ଟକ୍ରମରେ ସୁନ୍ଦରଗତରୁ ପ୍ରାୟ ୨୦ ମାରଇ ଦୂର ଝାରସୁରୁଭାତାରେ ସବା କରିବେ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ଚରପାତ୍ର ପ୍ରଚାର ହୋଇଥାଏ ।

ଗାନ୍ଧିପୁର ଗତକାଟ ମାହାତର ରାଜାଙ୍କ ଚରପାତ୍ର ମଧ୍ୟ କଜ ଆନେଖାନାମା ଜୀରୀ କରାଯାଇଥାଏ, ସେରେ କେହି ବାଯିଦା ଯବି ଝାରସୁରୁଭା ଗାନ୍ଧି ସବାରେ ଯୋଗଦିଏ ତାକୁ ବିନା ବିଚାରରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟନ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ।

ଏସବୁ ସବେ ରାମରତନ ଓ ଚାଲର ପାଞ୍ଚକଣ ସହପାଠୀ ଛୀର କରେ ରାତ୍ରିର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ସାଇକେଇ ଯୋଗେ ଝାରସୁରୁଭା ଯିବେ । ସେ ବାକରେ ସୁନ୍ଦରଗତ ଝାରସୁରୁଭା ରାତ୍ରା ଦୂରକଟ ଯୋର ଜଙ୍ଗଲପୂର୍ଣ୍ଣ । ମାତ୍ର ରାତରୋଷ ଅଥବା ହିସ୍ତ ଜନ୍ମ ରଖ କୁଳି ସେମାନେ ରାତି ୧୨ଟାରୁ ଭୋର ଷଟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଯାତ୍ରା ସମ୍ପନ୍ନ କରିଥିଲେ ।

ଝାରସୁରୁଭାରେ ବିରାଟ ଜଳତାର ରିତ । ରାମରତନଙ୍କ ପରି କେତୋଟି ଅଞ୍ଚାତ କିଶୋରଙ୍କ ପ୍ରତି କିଏ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଛି । ବିରାଟ ଜଳତା ରିତରେ ସେମାନେ ହଜିଗଲେ । ସବା ଆରମ୍ଭ ହେବ ୧୦ଟାରେ ମାତ୍ର ସକାଳ ବୁନ୍ଦି ସରାସରି ଜଳାବାର୍ଣ୍ଣ । ବନ୍ଦୁ ଆୟାସ କରି ରାମରତନ ଓ ସାଥିଗଣ ସବା ମଣ୍ଡପ ନିକଟକୁ ରାଗେ ।

ଗାନ୍ଧିଜୀ ଠିକ୍ ୧୦ଟାରେ ସରାମନ୍ତକୁ ଆସିଲେ । ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଚାଲର ଜାଣଣ । ବଶ ମିନିମ୍ ମଧ୍ୟରେ ହେବ । “ପ୍ରେୟେ ଭାରତୀୟ ଭାରତ ମାତାର ସବାନ । ଧନୀ, ନିଧନୀ, ଜତ ମାତ୍ର, ନକା ଗୋପୀ କୌଣସି ରେଦାବ ମା” ପାଖରେ ନଥାଏ । ବିକଳାଙ୍ଗ ପୁଅନ୍ତକୁ ମା’ କ’ଣ ପକେଇ କିଏ କି ? ଆମ ରିତରେ ଯେତେ ସବୁ ରେବ ଧର୍ମର, ଭାଷାର, ଜାତିର, ବର୍ଣ୍ଣର ସବୁକୁ ଜଳାଇଛି ଦେବା । ଆସ ଆଜି ଶପଥ ନେବା ଏଥୁପାଇଁ । ଏବଂ ଯାହାର ଯାହା ଶତି ଏଥ୍ପାଇଁ ସାହ୍ୟ କର, ବାନକର । ଯୁବବକୁ ଯୁବତୀ ସେବକରବ ସେବିକା ରାବେ ଆଗେଇ ଆସ । ପ୍ରଥମ ସୋପନ ସ୍ଵରୂପ ଆମେ ଦେଖରୁ ଅସୁଶ୍ୟତା ଦୂରକରିବା । ”

ଧୀର ଗମୀର ଅତ୍ୟତ ହୃଦୟସର୍ଣ୍ଣୀ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ବାଣୀ । ସରଳ ସହଜ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଲାକ୍ଷଣ ଶେଷକରି ଦୂର ବିଶାଳ ବାହୁ ପ୍ରସାରି ଦେଇ ଜନତାର ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅହୃତ୍ୟତ ନିବାରଣ ପାରିପାର ।

ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଯେ କେହି ନ ଦେଖିଛି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ମହିଳାମାନେ ଦେହରୁ ସମ୍ପଦ ଆକୁଷଣ, ପୂରୁଷମାନେ ତାଙ୍କ ପାଞ୍ଚରେ ଥିବା ସମ୍ପଦ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅକାତରେ ଦାନ କରିବାକୁ ବ୍ୟପ୍ତ । ମହାମ୍ଭାଗାତ୍ମି କି କହ୍ୟ' ଧୂନୀ ଦେଇ ଅଜସ୍ର ଜନତାର ପ୍ରୋତ୍ସହ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରପର ହେବାର ଦୃଶ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ମୁଖର ଭାବ ଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ନ ଦେଖୁଣ ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ବର୍ଣ୍ଣନାଟାଟ । ରାମରତନ ଓ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଯତ୍କିଞ୍ଚିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ହାତରେ ଧରି ଜନତା ପ୍ରୋତ୍ସହରେ ଭାସି ଗଲେ ।

ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ନିଜରେ ଉପସିଦ୍ଧ ହୋଇ ନିଜର ସର୍ବସ୍ଵ ଦାନ କରିବା ଅବସରରେ ତାଙ୍କ ଦିବ୍ୟ ହସ୍ତକୁ ସର୍ବ କରିବାର ଦୂର୍ଦ୍ଦମ ଆଜାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରି ସେ ସର୍ବରୁ ନିଜକୁ ମୁଠ ନକରିବାର ଅଭିଭାଷ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ହେବ ନାହିଁ । କେବଳ ରାମରତନ ନୁହନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁରୁଷ, ନାରୀ, ବାଳକ, ଯୁବକ, ବୃଦ୍ଧ ସମସ୍ତଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ଆଗ୍ରହର ତାତ୍ତ୍ଵ ଦେଖୋଛି ।

ରାମରତନ ଓ ତାଙ୍କର ସାଥୀଗଣ ସଂକଳ କରିଥିଲେ ଯେ ସରାପରେ ସ୍ମୃତ୍ସେବକ ଭାବେ ନାମ ଲେଖାଇବେ । ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ଶ୍ରୀ ନାଥୁ ଭାଇଙ୍କ ଘରେ ଏଥୁ ନିମିର ଦସ୍ତର ଖୋଲା ଯାଉଥାଏ । ସେଠାକୁ ଯାଇ ନାମଟି ମାନ ଲେଖାଇଲେ । ମାତ୍ର ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ଜନେବ ବନ୍ଦୁଙ୍କ ଏତ୍ରେସ ଦେଇଥିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଯାହା ପରାବର ସେଥି ନିମିରି ସେମାନେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ମାତ୍ର ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କୁ ବିପଦର ସମ୍ବୁଧୀନ ଭାବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ । ତେଣୁ ସୁହରଗତ ଏତ୍ରେସ ନ ଦେଇ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଏତ୍ରେସ ଦେଇଥିଲେ ।

ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଯିବା ଦିନ ପରି ଫେରିବା ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ଭାତିର ଘନ ଅନ୍ତକାର ମଧ୍ୟରେ ଆସି ପରଦିନ ଘୋରରୁ ଲୋକେ ନିଜକୁ ଭିତିବା ଆଗରୁ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲେ ରାମରତନ ଓ ତାଙ୍କ ସାଥୀଗଣ । ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଯାନ ବିଷୟ ତେଣୁ କେହି ଜାଣି ପାରି ନ ଥିଲେ । ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭାଜରୋଷ ଉପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବାର ସମାବନ୍ଦା ନଥିବାରୁ ଆଶ୍ରମ ହେଲେ ।

ମାତ୍ର ସ୍ମୃତ୍ସେବକ ଭାବରେ କେବେ ତାଙ୍କର ଆସିବ ଅନାହଁ ଅନାହଁ ଛାଇ ମାସ ବିତିଲା । ପରେ ରାମରତନ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ ନାଥୁଭାଇଙ୍କ ଘରୁ ପୁରୁଷ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ପଦଯାତ୍ର ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ସମ୍ପଦ ଭାଗଙ୍କ ଜବର କରି ନେଇଥିଲେ । ହୃଦୟ ଝାରସୁଗୁଡ଼ାରେ ତାଙ୍କର ସାଥୀମାନଙ୍କର କୌଣସି ତେର ନପାଇ ନିରପ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଥିଲେ ।

ସୁହରଗତ ସ୍ମୃତିରେ ପକ୍ଷ ସାରି ଜଳ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ରାମରତନ କଟକ ନିରଜିଏରୁ ଝୁଲୁ ଓ ପରେ ରେଖେନ୍ଦ୍ରୀ କଲେଜରେ ଭାର୍ତ୍ତି ହୋଉଥିଲେ । ସ୍ବ ୧୯୩୪-୩୫ ସାଲ ଦିନାମାନ ରାମରତନ ଚତୁର୍ଥ ବାଷ୍ପିକ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର । ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ଅସହଯୋଗ ଆହୋବନ,

ସୁର କଲେଜ ବର୍ଜନର ସମୟ । ତାଙ୍କର ସମ ସାମୟିକ କେତେବେଳେ ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର କଲେଜ ପଡ଼ା ଛାତ୍ର ଆହୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଦିନକର ଘଟଣା । ରାମରତ୍ନକର ଭବନମିଳ୍ସ କୁସ ଚାଲିଆଏ । ଉପରବେଳେ ପ୍ରାୟ ମତ୍ତା ସମୟ । କେତେବୁନ୍ଦିଏ ସାନ ସାନ ପିଲାକର ଏବ ଶୋଭାଯାତ୍ରା କଲେଜ ସାମନା ରାତ୍ରା ଦେଇ ଯାଉଥାଏ । ପିଲାଏ ଧୂମ ଦେଇ ଚାଲିଆନ୍ତି - ମହାମ୍ୟଗାନ୍ତି କି କୟ; ରାତର ମାତା କି କୟ; ଭନକୁବ ଜିନାବାଦ । ଏହିପରି ବାନର ସେନ ପଢ଼ୁଆର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଯେ ନିଆୟାଉଥାଏ । କନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ ଖେଳିଯାଉଥାଏ ।

ଏବିନ ବାନରେଣ୍ଟା ପଢ଼ୁଆର ଓପରେ ଅଚାନବ ଲାଠିଧାରୀ ପୁଲିଶର ଆକ୍ରମଣ । ଜଣେ ଅଶ୍ଵାଶୋହୀ ଗୋରା ପୁଲିଶ ଅଫିସର ପହଞ୍ଚ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମାତ୍ରଦେଇ ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ନିର୍ବେଶ ଦେଉଥାନ୍ତି ସିପେର ମାନଙ୍କୁ । ସିପେରମାନଙ୍କର ବର୍ଷରେତିତ ପଦାୟାତରେ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ରାତ୍ରାକତ ନକାରେ ଗଢ଼ି ଯାଉଥାନ୍ତି । ହେବେ ଆର୍ଦ୍ଦନାଦ କରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ହାତରେ ଟିକି ଟିକି ଜାତୀୟ ପଢାକାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଆନ୍ତି । ସିପେରମାନେ ପଢାକା ଛତେଇ ନେଇ ଚିରି ଲକ୍ଷ କରି ଦେଉଥାନ୍ତି ।

ପିଲାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅମାନୁଷିକ ଅତ୍ୟାଚାରର ଦୃଶ୍ୟ ଅସହ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ରାମରତ୍ନ ସମତେ ୪/ଜଣ ଛାତ୍ର କୁସ ରୁମ ଫରକା ବାଟେ ଲମ୍ବେଇ ରାତ୍ର ଉପରକୁ ଦୌଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ । କଲେଜ ପିଲାଏ ଆସିବାରୁ ପରିଷ୍ଠିତ ଜିକ ହୋଇପାରେ ଭାବି ପୁଲିଶ ସାହେବ ଓ ସିପେରମାନେ ସେ ଶାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଚାଲିଯାଉଥିଲେ ।

ରାମରତ୍ନ ଓ ସାଥୀଙ୍କ ଆହୁତି ପିଲାମାନଙ୍କର ଯଥାସାଧ ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିଆଇଲେ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଦଙ୍କେ ବାନରସେନା ପିଲାଏ ଏବଂ ଜଣେ ଯୁବନେତା ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚ ପଢ଼ୁଆରକୁ ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତ କରିଥିଲେ । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରହମ ପ୍ରତି ଏମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ରାମରତ୍ନ ଓ ତାଙ୍କ ସହପାଠୀମାନଙ୍କୁ ଗରାର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ସେମାନେ କୁସକୁ ନ ଫେରି ବାନରସେନା ପଢ଼ୁଆରରେ ପହରେ ଧାତି ନାହିଁ ଚାଲିଲେ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପଢାକା ଧରି ସ୍ଲୋଗାନ ଧୂମ ଦେଇ ଅବଶେଷରେ କଂଗ୍ରେସ ଭବନଠାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ।

କଂଗ୍ରେସ ଭବନଠାରେ ଜଣେ ବଯୋଜ୍ୟସା ନେତା (ଦୁଃଖରେ ବିଷୟ ସେ ଆଜି ସ୍ଵର୍ଗପୁରରେ) ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଦଳକୁ ଉଦ୍ବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ । ରାମରତ୍ନ ପ୍ରଭୃତି ଯୁବକଙ୍କୁ ଦଳରେ ସାମିଳ ହୋଇଥିବା ଦେଖି ଖୁସି ହୋଇଥିଲେ । ସ୍ମୃତ୍ସମେବକ ରୁପେ ତାଲିକାରୁଡ଼ ହେବାକୁ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ପରେ ରାମରତ୍ନ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ ଗ୍ରହଣ କରୁ କରୁ ଯେତେବେଳେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ ଚର୍ଚ୍ଚ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର, ବାନରସେନା ସନ୍ଦସ୍ୟକ ପ୍ରତି ପୁଲିଶର ନିର୍ମିମ ବ୍ୟବହାରରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ କୁସ ଛାତ୍ର ଆସିଛନ୍ତି । କିମ୍ବା କଣ ଚିତା କରି କହିଥିଲେ- “ଯୁଦ୍ଧ ବହୁଗ୍ରାମ, ବାନରସେନାର କୁନ୍ତୁ ବାଲକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁଲିଶ ଅତ୍ୟାଚାର ଦେଖି ତୁମମାନଙ୍କ ମନରେ

ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେବା ସ୍ଵାରାବିକ । ମାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରେ ଗରୀର ଭାବରେ ଚିତ୍ତାକଳେ ହୃଦବୋଧ ହେବ ଏହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟ ମୁକୁରେ କ୍ରୋଧ ଓ ପ୍ରତିହିସିଥା ଭାବ ନିହିତ । ତୁମେମାନେ ଜାଣିଥିବ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭାବଧାରା ଦେବକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନୁହେଁ, ହିସାମୁକ ଭାବନାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରେ । ଉପରତ୍ତୁ ତୁମେମାଜେ ବ୍ୟକ୍ତିଶୀଳ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର, ଆଜି ମାସ ଦୂର ତିନିଟିରେ ଶେଷ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରି ଦେଖଇ ଏହି ଅହିସା ଆଦୋଳରେ ଯୋଗ ଦେବା ସମ୍ଭାନ ହେବା ।”

ରାମରତନ ଓ ସାଥ୍ମମାନେ ବୟୋମ୍ବେଷ ନେତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଫେରିଗଲେ । ରାମରତନଙ୍କ ମନରେ ଅବଶ୍ୟକ ଦେଖ ସେବାପାଇଁ ସୁଯୋଗ ମିଳିବା ନାହିଁ । ହଞ୍ଚେଇକୁ ଫେରି ସହପାଠୀମାନଙ୍କୁ ରେଟିଲେ । ଅଚାନକ କ୍ଷାସରୁ ତାଳି ଯାଇଥିବା ହେତୁ ଅଧାପକ ଅସତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ କି, ସେମାନଙ୍କର ନାମରେ ରିପୋର୍ଟ କରିଥିଲେ କି ବୋଲି ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ । ବଞ୍ଚୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ବେଢ଼ିଯାଇ କହିଲେ - ବରଂ ଅଧାପକ ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ବାଜକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁଣିଶର ବର୍ଷରୋତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର ଦେଖି ଅବସାଦ୍ରୁଷ ହୋଇଥିଲେ । ମୁକୁ ହୋଇ ବସି ରହିଲେ । କ୍ଷାସରେ ପଡ଼ାପଡ଼ି ନ ହୋଇ ସମସ୍ତେ କ୍ଷାସ ସରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁକୁହୋଇ ବସି ରହିଥିଲେ । ପରିଅତ୍ତ ଓରର ହେଳାରୁ ଅଧାପକ ଦୀଘଶ୍ଵାସ ନିଷେପ କରି ନଚମସ୍ତକ ହୋଇ କ୍ଷାସ ଡ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ରାମରତନ ବୟୋମ୍ବେଷ ନେତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ସମସ୍ତକୁ ଶୁଣାଇ ଥିଲେ । ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋର୍ୟ ଧରି ରହିବାକୁ କହିଥିଲେ ।

ଅଛୁ କେତେ ମାସ ପରେ ରାମରତନଙ୍କର ବି.ଏ. ପାଇନାର ପରୀକ୍ଷା । ଭାବେଜୀ ସହିତ୍ୟରେ ଅନର୍ତ୍ତ କୋର୍ସ ତାଙ୍କର । ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି କିପରି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇବେ । ଅଚାନକ ମାତ୍ର କେତେ ମାସ ହେବ ତାକିରିରୁ ଅବସର ନେଇଥିବା ପିତାଙ୍କର ଅଛୁ କେତେ ଦିନର ବେମାର ପରେ ଅଭୟାସ ଦେହାତ ହୋଇଥିଲା ।

ସ୍ଵର୍ଗତଃ ପିତାଙ୍କର ଅତ୍ୟେକ୍ଷିତ୍ୟା ପରେ ରାମରତନ କଲେଜକୁ ଫେରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ପିତାଙ୍କ ଅତେ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ଦୟିତ୍ବ ତାଙ୍କୁର ବନ୍ଦନ କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ବୁଝି ପାରିଥିଲେ । ମାନସିକ ଅଶ୍ଵାସି ଓ ଆର୍ଥିକ ଅନାନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟଶ୍ରେଣୀ ମାନ୍ୟତା (ଅନର୍ତ୍ତ) ପାଇ ଉତ୍ତର୍ମାନ ହେଲେ । ମାତ୍ର ଅବିଜ୍ଞାନ ପରିବାରର ଜରଣ ପୋଷଣ ପାଇଁ କୌଣସି ଅବଲମ୍ବନ ନ ହେଲେ ନ ଚଲେ । ଦେଖସେବା କରିବାର ବାସନା କ୍ରୁମେ ମନ୍ଦିର ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ସକ୍ରାୟ ଦେଖ ସେବକ ଭାବରେ ନିଜକୁ ରକ୍ତିବାର ସ୍ଵପ୍ନ ରାମରତନଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଭାଜିଗଲା ଯେଉଁଦିନ ସେ ସରକାରୀ ଦସ୍ତଖତରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଖଣ୍ଡିଏ ତାକିରି ପାଇବାର ସୁଯୋଗ ଭାବ କଲେ । ଜୀବନର ପେଶା ନିଶାରେ ପରିଣତ ହେବାର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦୃଷ୍ଟାତ ସମସ୍ତକୁ ଗୋଟର । ତାହାର୍ହ ଘଟିଥିଲା ରାମରତନଙ୍କ ଜୀବନ ଦଶାରେ ।

ଚିତ୍ତମନ୍ତ୍ର ଅବସାରେ କିଶୋର ଓ ଯୌବନ କାଳର କେତେକ ଦରତୁଳା ସୃତି ରାମରତନଙ୍କ ମନ ଜହଣରେ ଚିତ୍ରପଟ ସଦୃଶ ଭାବିଗଲା । ଦଷ୍ଟେ ରହି ରାମରତନ ଭାବିଲେ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ସୁଯୋଗ ଥରେ ଆସେ ତାହା ଆଉ ଥରେ ଆସେ ନାହିଁ

ବୋଲି କହନ୍ତି, ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ରାଜନୈତିକଟିଏ ହେବା ପାଇଁ ତିନି ତିନି ଅର ସୁଯୋଗ ଆସିଥିଲା । ସେ କିନ୍ତୁ ତହିଁର ସଦୁପ୍ରୟୋଗ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ନିଜ ଉପରେ ଷୋଇ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ - “କି ଭୁଲ ନକରି ? ଅଚତଃ ମଧ୍ୟାତ୍ମିକ ହୋଇ ବସିଥାଏ ଏବେ !”

ଅଧିକ ଭାବିବାରେ ଲାଗିରେ ରାମରତନ । ପ୍ରକୃତରେ କ’ଣ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି ସେ ରାଜନୈତିକ ହବାର ସୁଯୋଗ ହରାଇ ? ଯାହା ପରିସିଦ୍ଧ ହେଇଛି ସେ କ’ଣ ପାରିପାରି ଉଠେ ? ପାରିବେ ? ଅକୟାର ପ୍ରିୟ ସୁହୃଦ ସହଦେବ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ତାଙ୍କର ।

ସହଦେବ ଖ୍ୟାତନାମା ଶିକ୍ଷାବିର ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷ ପ୍ରଶାସକ ଓ ଧୂରନ୍ତର ସାହିତ୍ୟକ । ଛାତ୍ର ଜୀବନରେ ନେତା ଭାବରେ ଛାତ୍ର ରାଜନୀତି କରିଛନ୍ତି । ଚକ୍ରାବୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବେସରକାରୀସହକାରୀ ଥାଇ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ରଜନୀତି ସହିତ ସମର୍ପ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଭା, ଦକ୍ଷତା ଓ ରାଜନୈତିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦର୍ଶାଇ ତାଙ୍କୁ ଶାସକଦଳ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରାପ୍ତୀ ଜରାଗଲା । କେତେକ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ବାରଣ ନମାନି ସେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାକୁ ସ୍ବାକାର କରିଥିଲେ ।

ମାତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ସଂଗ୍ରାମରେ ପରାପ୍ରତି ହୋଇଗଲେ । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କାଳରେ ଯେଉଁ ତିତ୍କା ଅନୁଭୂତି ହୋଇଥିଲା ତାଙ୍କର ଏକ କଣ୍ଠ ବ୍ୟଙ୍ଗାମ୍ବଳ ଅଭିଭେକରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଅଧୁନା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିକିତ ନୀତି ହୀନତା ପ୍ରତି ନଟାକ୍ଷପାତ କରିଥିଲେ । ଲୋକ ଚରିତ୍ର ଉପରେ ଆଜୋକପାତ କରି ସହାପିତ ହୋଇଥିଲେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ ଦୃଢ଼ିଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶ କରି ରାମରତନ ସମବେଦନା ଜଣାଇଥିଲେ ତାଙ୍କୁ ।

ରାମରତନ ଆହୁରି ଅଧିକ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଲେ । ରାଜନୀତି ଷ୍ଟେଟ୍‌ରେ ପରିସିଦ୍ଧ ଯେ ଅତ୍ୟର ଦୟନୀୟ ଏଥରେ କାହାରି ସଦେହ ନାହିଁ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ପରିସିଦ୍ଧ ସୁଧୂରିବ ତହିଁର କୌଣସି ସୂଚନା ନାହିଁ । ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କର ତ୍ରୁଷାଚାରର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ସୁରସମାଜ ସେହି ପଥର ପଥକ ହେବାପାଇଁ ବନ୍ଧୁପରିକର । ଜାତି, ଧର୍ମ, ଭାଷା ସଂପ୍ରଦାୟଗତ ବିଦ୍ୱେଷୀ, ସଂଗର୍ଷ ପରିବାୟାପ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବନ୍ଧୁ ସହଦେବଙ୍କ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ନିମିତ୍ତ ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହର ହୋଇଥିବାର ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଜଣା । ତାଙ୍କ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କଥା ବିସ୍ମରଣ ହେବା ବୁଦ୍ଧିମାନର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । ରାଜନୀତିର ସାମ୍ପତ୍ତିକ ସ୍ଵରୂପ ଯାହା, ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଯୁଗର ରାଜନୀତିରୁ ତାହା କେଉଁ ପ୍ରତକୁ ଖ୍ୟାତ ଯାଇଛି ତହିଁର କହନା କରି ହୁଏନାହିଁ ।

ରାମରତନ ଜୀବନରେ ରାଜନୈତିକଟିଏ ହୋଇ ପାରି ନଥବାରୁ, ତାଙ୍କର ଅନୁଶୋଚନାର କାରଣ ନାହିଁ । ବିମର୍ଶ ହେବାର ପ୍ରଯୋଜନ ନାହିଁ । ବରଂ ଦୂରରେ ରହି ତହିଁର ସ୍ଵରୂପକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି, ତର୍ଜମା କରି ତ୍ରୁଷାଚାର ଗ୍ରୁଷ ରାଜନୈତିକର ମୁଖ୍ୟ ଖୋଲିଦେବା ସମାଜ ପ୍ରତି, ଦେଶ ପ୍ରତି ଅଧିକ ମଜ୍ଜାଙ୍କର ହେବ । ରାମରତନ ସ୍ଵପ୍ନରେ ନିଷ୍ପାସ ମାରିଲେ ।

❖❖

୪୭

ଦେବଦର୍ଶନ

କେତାଣି କେତେ କାହାର କଥା । ସତ୍ତର ବର୍ଷରୁ ଜଣା ହବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆମ ଗାଁ ଚାହାଣୀରେ ଢୂତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଆଏଁ । ଗାଆଁରେ ଆମେ ବୋଇ, ବତ ମା', ବତଅପା, ନଟିଆଦା, ଲାକାଇାଇ ଆଉ ମୁଁ ।

ସେ ବର୍ଷ ଦୋଳକୁ ଏକ ବତାଇ ଗାଆଁକୁ ଆସିଥାଏଇ । ସୁନ୍ଦରଗତ ଫେରିବାକୁ ଦି'ଦିନ ଥାଏ, ଗାଆଁ ର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ଜତାଇ । ଗାଆଁରୁ ଅଗାଦାଙ୍କ ମାର୍ପିତରେ ପନ୍ଧର-ସତର ଜଣ ମିଣିପେ ମାରପେ ତାର୍ଥକରି ଯାଇଥାଏଇ ଦୋଳ ଆଗରୁ । ସେହିନ ଫେରୁଆଏଇ ଗାଆଁକୁ । ଆଠ ବର୍ଷ ଦିନ ବାହାରେ ରହି ପୂରୀ, କୁବନେଶ୍ୱର, ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଯାଇପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପତା ଆଦି ତାର୍ଥ ସାରି ଲେଉଛୁଆଏଇ । ଗାଆଁ ମଠ ସାଇରୁ ଆରମ୍ଭ କରି, ବଣିଆ ସାଇ, ଗୋପାଳ ସାଇ, ମାହାତ୍ମୀ ସାଇ, ବିଶ୍ୱାଳ ସାଇ, କୁମାର ସାଇ ଏମିତି ପ୍ରତି ସାଇରୁ ଜଣେ ଦି'ଜଣ ଲେଖା ଯାଇଥାଏଇ, କେବଳ ହରିଜନ ସାଇକି ଛାଡ଼ି ।

ଗାଆଁ ପାଖ ଅରତା' ଘାରେ ଜେନାଇରେ ବାରି ବୋଟ ଦେଇ ଜଟକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ସେଠୁ ରେଳରେ ପୂରୀ, ସେଠୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଆଉ ଭୁବନେଶ୍ୱର । ପୁଣି ସେଠୁ ରେଳରେ ଯାଇପୁର । ସେଠି ବିରଜାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସାରି ଦର୍ଶଣୀ ମହାତ୍ମିନାୟକଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପରେ କେନ୍ଦ୍ରାପତା । କେନ୍ଦ୍ରାପତାରେ ବଳଦେବଜାତଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସାରି ଘରକୁ ଫେରୁଆଏଇ ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରୀଏ ।

ଏମିତି ଜମାଏତ ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରା ପରେ ଗାଆଁକୁ ଫେରିଲାରୁ ଆଗ ଗାଆଁ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖେ ଜଟାଇ କରି ସ୍ଵାଗତ କରାଯାଏ । ଗାଆଁଟୀଯାକର ସବୁ ଘରୁ ତାର୍ଥକ, ଫେରିବା, ତାଳି, ଘିଅ, କାଠ, କିଣ୍ଠି କିଣ୍ଠି ନଗଦ ପଇସା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ଜଟାଇ ପେଇ । ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରୀଏ ଗାଆଁ ମୁଖରେ ମଠ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଫେରିବା ଖବର ଦିଅଛି । ଅଧିକାରୀଏ ଗାଆଁ ମୁରବୀମାନଙ୍କୁ ଖବର ପଠେଇଲେ ତାଙ୍କ ଜରିଆରେ ସବୁଯରେ ଖବର ପହଞ୍ଚେ । ସଥା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ । ଠାକୁରାଣୀ ଇନ୍ଦ୍ରନ ପିଲାଏ, ମୁରବି, ଗାଆଁଗୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ମିଶି ଶଙ୍ଖ ଘରୀ ବଜେଇ ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୋଳି ନିଅଛି ଠାକୁରାଣୀ ଆୟାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରୀଏ ଠାକୁରାଣୀ ପୋଖରୀରେ ଗାଧୋଇ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିଛି । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପୂଜା ମାଜଣା ଆଦି ସରିଲା ପରେ ପିଲାଙ୍କ ଠୋଇଁ ବୁଢ଼ାଏ ସମସ୍ତେ ହରିବୋଲ ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରାଙ୍କୁ ସୁଇ ଘରକୁ ପାଛୋଡ଼ି ନିଅଛି । ସ୍ଵାଗତ କରିଛି । ତାର୍ଥୀଯାତ୍ରାଙ୍କ ଭଲ ମହ, ଠାକୁର ଦର୍ଶନ ଆଦି କଥା ବୁଝେଛି ।

ଜତାଳରେ ଅନ୍ତ, ତାଙ୍ଗମା, ଖଟା, ଶିରା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଲାଗିକରି ଗାଆଁଟା ସାକର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ଧୂର ଘରେ ପରଷା ଯାଏ । ଜତାଳ ସରିଲେ ଯେ ଯହା ପରକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଶିଆପିଆ ସରିଲେ ମଠ ପୁତ୍ରାରୀ ବଢ଼ି ଚପକାରେ ଚପକାଏ ଶିରି ଧରି ଗାଆଁଟିଯାକ ସବୁ ଘରେ ଜତାଳ ଗୋଗ ତକ୍କିଏ ଲେଖାଏ ଦେଇଯାନ୍ତି । ବିଦାକି ନିଅନ୍ତି । ତୀର୍ଥୀଯାତ୍ରା ଜତାଳ ଗୋଗଙ୍କୁ ଅତି ସରାଗରେ ମାରପେ ପାଆନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ମାରନ୍ତି, ସତେ ଯେପରି ତୀର୍ଥ ଗୋଗ । ମାରପେ କେହି ଜତାଳଙ୍କୁ ଆସନ୍ତି ନେଇଁ ।

ସେବିନ ଜତାଳରେ ବଢ଼ ଭାଇଙ୍କ ଗୋଟାଏ ପାଖେରେ ମୁଁ, ଆର ପାଖେରେ ନଟିଆଦା, ନୀଳାଗାର ବିଶିଥାନ୍ତି । ଜତାଳ ପାଖରୁ ନଟିଆଦା ବଢ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ଲଗେଇ ଥାଆନ୍ତି ବଢ଼ଭାବୁ ମତେ ତକ୍କିଏ କେହୁପଢ଼ାରେ ବଢ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରେଇ ଆଣନ୍ତିନେଇଁ ।

ତିନି ବର୍ଷ ହେଲା ଆମ ଦାଷ ଗଛ ନିତିଆ ସବୁ ସାଇତି ବର୍ଷଙ୍କୁ ବର୍ଷ ବଢ଼ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇବି ପରା । ମନ ଡାଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । ଆଖିଙ୍କୁ ଦୁରୁଷ ଏଣିକି କମି କମି ଆସୁଛି । ରାତିରେ ରଇ ଦୁରୁଷ ହଉନେଇଁ ।

ଘରକୁ ଫେରି ବି ବଢ଼ ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ସେମିତି ଲଗେଇ ଥାଆନ୍ତି । ବୋଉ ନଟିଆଦା'ଙ୍କ ନେହୁରା ଶୁଣି ତାଙ୍କର ହେଇ କହିଲା- ସତେ ବନ୍ ବଢ଼ଭାଇଙ୍କ ତାକ ନାଁ ନଟକୁ ଟିକେ ଦର୍ଶନ କରେଇ ଆଶ୍ରମା ? କେତେ ଦିନ୍ ମନ କରେଣି । ଆଖି ଦୁରୁଷ କମି କମି ଯାଉଛି ଆମର ।

ବୋଉକୁ ବୁଝେଇ କହିଲେ- ବଢ଼ଭାଇ - ହେଉ ଖୁବି ! ଏଥରତ ଛୁଟି ସରିବା । ଦଶରାକୁ ଯଦି ମୁଁ ଆସେ ନଟକୁ ନେଇ ଦର୍ଶନ କରେଇ ଆଶିବି ।

ଉପରେ ପଡ଼ି ବୋଉ କହିଲା - ତେବେ ଆମ ସମସ୍ତିକି ନେଇ ଦର୍ଶନ କରେଇ ଆଶିବ ।

ବଢ଼ ଭାଇ ଖୁସି ହେଇ କହିଲେ -ହେଉ ସମସ୍ତେ ଯିବା । ସେଇ ଦିନ ନହେଲେ ତା' ଆରଦିନ ଫେରି ଆସିବା ।

ମୋ' ମନ ଭାରି ଖୁସି ହଉଥାଏ । ବଢ଼ ଅପା ପାଖକୁ ଦର୍ଶି ଯାଇ କହିଲି - ବଢ଼ ଭାଇ ଆମ ସମସ୍ତିକି କେହରାପଡ଼ା ବଳଦେବଜୀ ଦର୍ଶନ କରେଇବେ ଦଶରାକୁ ଆସିଲେ । ବଢ଼ ଅପା ମନ ବି ଖୁସି ହେଇଗଲା । ମତେ କୁଣ୍ଡର ପକେଇ ଆଇସି ଦେଲା ମୋ' ମୁଣ୍ଡକୁ ।

ନଟିଆଦା ମତେ ସବୁଦିନେ କାନ୍ଧରେ ବସେଇ ଚାହାବା କି ନିଅନ୍ତି ତିନିବର୍ଷ ହବସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲା ଦିନ୍ । ଚାହାବାରୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ମୁଁ ସାଇ ପିଲାକ ମେରରେ ଆସେ ଚାଲି ଚାଲି । ଜତାଳ ପରଦିନ ମତେ କାନ୍ଧରେ ବସେଇ ନେଇବେଳେ କହିଲେ - ବଢ଼ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବସେଇ ନେବି । ଗାବେଲେ ଯରଠି ଚାଲିବାକୁ ପତିବ ମୁଁ ତମଙ୍କୁ କାନ୍ଧେରେ ବସେଇ ନେବି । ବଢ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲାବେଲେ ତାଙ୍କ ଗମାରା

ଗରେ ଦାପ ମିଞ୍ଜ ମିଞ୍ଜ ଆକୁଆରେ ତମେ ଯାହା ଦେଖିବ ମତେ ଉଚକରି କୁଣ୍ଡର ଦବ । ଠାକୁର ସିଂହାସନରେ ବସିଥୁବେ, ପଣ୍ଡ ପଡ଼ିଆରା ଯାହା ପୁଚାସେବା କରୁଥୁବେ ସବୁ ମତେ କହିଦବ; ମୋ ସୁଲାଟା ପରା ।

ଏମିତି କହୁଁ ନହୁଁ ନଟିଆଦା’ଙ୍କ ବଷ ଯେମିତି ବସି ବସି ଆସିଲା । ମୁଁ ନର୍ପତି ତାଙ୍କ ମୁହଁଆତେ ଅନେଇ ଦେଖିଲି ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଲକେଇଛି । ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ତାଳକା ହେଲ ଘତିଏ ଅନେଇ କହିଲି - ନଟିଆଦା’ ତେମେ କ’ଣ କାହୁତ କି ?

ତାଙ୍କ ଗୁରା ବାନି ଉଠେଇ ମୁଁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ନଟିଆଦା କହିଲେ - ନାଇମ ସାନବାବୁ, ମୋ ଗୀର ବଥାଟିଏ ମନେ ପଡ଼ିଲା ଯେ କୋହ ଉଠୁଥେଲା ।

ଶାହକି ପାଖ ହେଲ ଯାଇ ଥାଏ । ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ମନ ବକୁଆଏ, ପଚାରି ପାରିଲି ନେଇଁ । ସେବିନ ଚାହାଇବୁ ଫେରି ଆଗ ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ଖୋଜିଲି । ସେ ଖାଇସାରି ଟିକେ ଆସକତ ମାରୁ ମାରୁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଲାଗି ଯାଇ ଥାଏ । ସେ କୁହେଇ ପଢିଆନ୍ତି, ମୋର ଘରେ ସପ ପବେଇ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ି ଅନେଇ ଥାଏ କେତେବେଳେ ଆଖି ଖୋଲିବେ ।

ହଠାର ନଟିଆଦା ବିକିବିକେଇ ଉଠିଲେ - ହେ ମହାୟ ପିଲାଟିକୁ ରକ୍ଷା କର ମାହାୟ ।

ମତେ ଭାରି ତର ମାତ୍ରିଲା । ମୁଁ ଜଠି ପକେଇଲି ସେଠୁ ।

ପରେ ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ସବୁ କଥା କହିଲି । ସେ ହାର୍ଗ୍ଗାସଟିଏ ପକେଇ ବହିଲେ-ମୋ ଅଧା ବଥସ ବେଳକୁ ମୋ’ ସ୍ଵାକୁ ସମିଆ ହେଉଗଲା । ଆମ ପଢିଶାଘରେ ବଜାା’ ହିସାବ ହବ ରାଷ୍ଟ ବୁଢ଼ାଟିଏ ବାର ଘରେ କାମ କରି ତା’ ନାଟିକୁ ପୋଷେ । ବର୍ଷେ ଆମ ଗାର୍ଥୀରେ କଲରା ଲାଗିଲା ଯେ ବୁଢ଼ାର ପୁଅ ବୋହୁ ଆଗପଛ ହେଲ ତାଳିଗଲେ । ବୁଢ଼ା ଆଉ ପାଞ୍ଚ ଛଅବର୍ଷର ନାଟିଟିଏ ବର୍ତ୍ତିଗଲେ । ହେଲେ ଦି’ମାସ ପରେ ନାଟିକି ଧଇଲା ପିହୁକା ବେମାରୀ । ଥବ ଥବ, ହଠାର ସାରା ଦିହ ଥରି ଉଠିବ । ପାଟିରୁ ଗରଳ ପରି ବାହାରି ଦାନ ଜାବ ପଡ଼ିଯିବ । ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ପିଲାଟି । ବୁଢ଼ାକି ବୁଢ଼ି ଦିଶିଲା ନେଇଁ । ଗାର୍ଥୀ ବଲଦ ବଟିକା ଦେଲେ ଯେ ଧଇଲା ନେଇଁ । ବୁଢ଼ାକି ତାରିଆତ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଇଲା । ମତେ କହିଲା - ନେଇଯା ତୋ’ ପୁଚୁରାକୁ ଗାର୍ଥୀ ମନ୍ତ୍ରିର ବତ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖେରେ ପାଣି ଛାତେଇ ଦବୁ । ଯାହା ସେ କରିବେ ।

ସେଇଆ କଳି ତର୍ହି ଆରଦିନ ପିଲାକୁ ପିହୁକା ମାରିବାକ୍ଷଣି । ମନ୍ତ୍ରିରେ ଠାକୁରଙ୍କ ସାମନା ନାଟ ମଣ୍ଡପରେ କଥକାପତ୍ର ବିଶେଷ ହୁଆଟିକୁ ବେହୋସ ଅବସାରେ ଶୁଆଇ ଦେଲି । ସମ୍ବା ଆରତି ସରିଲା ପରେ ବତ ପଣ୍ଡ ପିଲା ଚାରିପଟେ ପାଣି ହାତ ବୁଲେଇ ଆଣି ତାକୁ ବତ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଉପର୍ଗ୍ରେ କଲେ । ବିଜଳ ହେଲ ତାଳିଲେ - ହେ ବତ ଠାକୁର ଅରଶିତକୁ ସାହା ହୁଅ ମହାବାହୁ । ସେବିନ ରାତିରେ ପିଲାଟିକୁ ବଢ଼ପଣ୍ଡ ଆଉ ମୁଁ ଜରିକରି ଶୋଇଲୁ ନାଟ ମଣ୍ଡପରେ ।

ରାତି ପହିବା ସମୟରେ ମାଛି ଅନ୍ଧାର ଥାଏ । ମଁ ସପନଟିଏ ଦେଖିଲି । ବଢ଼ି ଠାକୁରେ ଆବିର୍ବାବ ହେଉ କହିଲେ - ନେଇଯା ଗେ' ପିଲାଟିକୁ । କିଛି ହବ ନେଇ ତା'ର । ଭଲ ହେଇଯିବ ।

ନିଯମ ଦେଇବା ପରି ସେଇ ଦିନତୁ ପିଲାଟା ପୂରା ଭଲ ହେଉ ଗଲା । ମନ୍ଦିରରେ ବୁଡ଼ା ଉଷ୍ଣତା ଭୋଗ କରି ବାଳ-ମହୋସବ ନରାଗଲା । ପିଲାଏ ଖାଇ ସାରି ହରିବୋଲ ଦେଲେ । ପ୍ରତି ରଇବାର ଦିନ ପିଲାଟିକି ନେଇ ଯାଏଁ । ଠାକୁର ଦର୍ଶନ କରି ଆମେ ଫେରୁ । ପିଲାଟି ବଢ଼ି ହେଉ ମେଟ୍ରୋକ ପାଖ କଲା । ହିଥୋଳ ରାଜ୍ଞୀ ଦୟାକରି ତାଙ୍କ କଟିରୀରେ ତାକୁ କାମଟିଏ ଦେଲେ । ବୁଢ଼ୀର ମନବାଆ ପୂର୍ଣ୍ଣକଲେ ବଢ଼ି ଠାକୁରେ ।

ମତେ ବାପ ପରି ମାନେ ପିଲାଟି । ବୁଢ଼ୀ ମତେ ପୂର୍ବାରକି ଜରେ । ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଗଲା ପରେ ମନଟା କାଉଳି ବାଉଳି ହେଉ ରହିଥାଏ । ଘରେ ମନ ଲାଗେ ନାହିଁ । ମୋର ତ କମିବାତି କିଛି ନଥାଏ । ଯା'ର ତା'ର ବିଲ ଭାଗ ତାଷ କରି ଚକିଯାଏ । ଏମିତି ଏମିତି ଚାରିବର୍ଷ ଗଲା । ଦିନେ ବୁଡ଼ା ନାଜରଙ୍କୁ କଟିରୀରେ ଭେଟେଇଲି । ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେଲେ । ତମ ଘରକୁ ଯାଇ ରହିବାକୁ କହିଲେ । ନାଜରଙ୍କୁ ଗଡ଼ିଯାକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ମୋ' ମନ ମାନିଲା । ଘରହାର ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ପୁତ୍ରବାକୁ ସମିଦେଇ ଚାଲିଆସିଲି ଯେ ଚାରିବର୍ଷ କି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ହେଉଗଲାଣି । ପିଲାଟି ବେଳେ ବେଳେ ଚିଠି ଦିଏ । ଚାଲି ଯିବାକୁ ଲେଖେ । ହେଲେ ଆଉ ମନ ଡାକିଲା ନେଇ ତମମାନକୁ ଛାତି ଯିବାକୁ । ଭଲା ହେଲା ନେଇଁ । କେବଳ ଏ କେତେ ବର୍ଷ କହିଠି ବଢ଼ତାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିପାରି ନେଇ ବୋଲି ମନଟା ତାକୁଛି । ପୁରସ୍ତମ ନହେଲେ ବି କେହରାପଡ଼ାରେ ବଢ଼ି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ଏଣେ ଦିହର ବଳ ସାଇକୁ ଆଖିର ଦିରିଶ କମି କମି ଯାଉଛି । ଏକାଯାର ଦର୍ଶନ କରି ଆସିବାକୁ ଭରସି ପାରୁନେଇଁ ।

ଏଇଥୁ ଲାଗି କାହୁଥେଲ ନଟିଆଦା - ତାକୁ ପଚାରିଲି ।

ମ, ତମେ କେମିତି କାହୁତ ଯଇଟା ତମେ ଚାହୁଁଟ ନହିଁଲେ କି ନ ପାଇପାରିଲେ - ହସି ହସି ନଟିଆଦା କହିଲେ ।

ତାକୁ ଘତିଏ ଅନେଇଲି । ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ କେତେ ଭଙ୍ଗାଟ ହୁଇବାଟି ନଟିଆଦା ବୋଲି ଆଁ କରି ଆଉରି ଘତିଏ ଅନେଇଲି ତାକୁ ।

ଯୋଗକୁ ସେ ବର୍ଷ ବାପା ଆସି ପାରିଲେ ନେଇଁ ଦଶରାକୁ । ବଡ଼ଭାଇ ଆସିଲେ । ହିଥୋଳରୁ ବଡ଼ଭାଇ ଆସିଲେ । ଦଶରା ବାସି ଦିନ ଚାଲିଯିବେ ବୋଲି କହିଲେ । ରାତାପାର ଝୁଅ ବାହାଘର । ସେ ପୂରା ଛୁଟିଟା ରହି ପାରିବେ ନେଇଁ ବୋଲି ଜଣେଇଲେ । ବଡ଼ଭାଇ ଗାଢ଼ୀରେ ପହଞ୍ଚିଲା ଦିନ ନଟିଆଦା ତାକୁ ମନେ ପନେଇ ଦେଇ କହିଲେ - ମନେ ଅଛି ନା ବଡ଼ଭାବୁ ମତେ ନେଇ ଟିକେ ବଡ଼ତାକୁର ଦର୍ଶନ କରେଇ ଆଖିବା କଥା ? ବର୍ଷପାକର ନଟିଆ ବସ୍ତାରେ ପୁରେଇ ରଖିଛି ଆମ ଦାଖ ନଟିଆ ଗଛର । ତେମେ ଯଦି ନିଜେ ଯିବ ନେଇଯିବ, ଆମେ ଆଉ କାହା ହାତେରେ ଦବା କାହିଁକି ?

ବଡ଼ରାଇ ହସିଲେ- ହଁ ଯେ ଦଶରା କାମ ସରିଲେ ସମସ୍ତେ ଯିବା । ମୁଁ ଦଶରା ପରେ ବି ୭/୮ଦିନ ରହିବି । କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ ।

ନଟିଆଦା ଖୁସି ହେଲଗଲେ । ଦଶରା ପର୍ବ ପେଇଁ ସବୁ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ମତେ ବି ଘାରି ଖୁସି ଲାଗୁଆଏ ତାର୍ଥ କରି ଯିବାକୁ । ବୋଉକୁ ପଗରିଲି ଆମେ ଫେରିଲେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖେରେ ଜତାକ ହବନେଇଁ ?

ବୋଉ ହସିଲା - ଗାଆଁ ଯାକର ମିଶିକରି ଗଲେ ସିନା ଜତାକ ହୁଏ । ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଘରୁ ଦି'ଜଣ ଚାରିଜଣ ଗଲେ ନୁହେଁ । ଆମେ ତ ଖାଲି ବେହୁପତା ଯିବା, ସେବଦିନ ଫେରି ଆସିବା ।

‘ଏହା ଶୁଣି ମୋ’ ସରାଗ ଟିକେ ଜଣା ହେଲେ ବି ଖୁସି ଲାଗୁଆଏ । ସେ ବର୍ଷ ଦଶରା ପର୍ବ ଆନନ୍ଦ ଜ୍ଞାନରେ ପାଇବି ହେଲା ସବୁ ବର୍ଷ ପରି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ପିଠାପଣା । ପେଞ୍ଚାରଙ୍କ ଠାକୁର ବାତିରେ ଗାଆଁର କଳସ ପୂଜା ସବୁ ବର୍ଷ ପରି କାକ କମକରେ କରାହଇଥାଏ । ନଅ ଦିନ ପୂଜା ପରେ ଦଶଦିନ ଦଶରା । ବିସର୍ଜନ ପୂଜା ପରେ ଠାକୁରାଣୀ ପୋଖରୀରେ ରଷାଣି ସାରି ସଜ ଉଠାରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ହୃଦୟଙ୍କ ପୋଥ୍ର , କରଣ୍ଙ୍କ ଚାକପତ୍ର ଲେଖନ, ଛାତ୍ରାତ୍ମକ ବହି ବସ୍ତାନି, ଚାଷୀଙ୍କ କଇକ ଫାକ, ବଢେଇକ ବାରିଶି, ବଣିଆଙ୍କ ନିହାଣ, କୁମାରଙ୍କ ହାତି ପିଣା ଫାକ, ଗୋପାଳଙ୍କ ପଦ୍ମ ଏମିତି ଯେତେ ରକମର ହାତ ହଜିଆର । ଯେଥାର ଯେଣ୍ଟ ସଜ ଖ୍ରାପସ କରାଯାଇ ଘୋଗ ତାରା ଫେରନ୍ତ ପରେ ପର୍ବ ଶେଷ ହୁଏ ।

ସେବଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ବଡ଼ରାଇଙ୍କ ଆଉରି ଥରେ ମନେ ପକେଇ ଦେଇ କହିଲେ ନଟିଆଦା’ - କହିବିନ ଜମକୁ ସଜ ହବ ବଡ଼ବାବୁ, ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ପରା ?

ବାଲି ସବାକୁ ବାହାରିବା ବୋଲି ବଡ଼ରାଇ ଦଶରା ମଣ୍ଡା ଖାର୍ଦ୍ଦ ଖାର୍ଦ୍ଦ କହିଲେ । ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ ।

ଚର୍ଛିଆରଦିନ ସବାକୁ ସକାକୁ ମୁଖରେ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ନଟିଆ । ବୋଲି ଆଉ କାନ୍ଦ ଓପରେ ମତେ ବସେଇ ନଟିଆଦା’ ଆଗେ ଆଗେ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ଯେତେ କହୁଆଏ ମୁଁ ଚାଲିବି ବୋଲି ଖୁସି ଘାତକେ ସେ ମତେ ଓହୁର ଦୋଷ ନଥାନ୍ତି । ବଡ଼ ଭାଇ ବୋଉ, ବଡ଼ଅପା ଆଗ ପଛ ହେଇ ନଟିଆଦା’ଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ । ବଡ଼ମା’ ଦୁର୍ବଳିଆ ଲାଗୁଛି ବହି ରହିଗଲେ । ନାକାରାଇ ବି ରହିଲେ ।

ଅରତା ଘାଟକୁ ବାରିବୋଟ ଧରି ଦିନ ୧୨ଟା ବେଳକୁ କେହୁପତା ଇନ୍ଦ୍ର ପାଖେରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେଇଠୁ ଚାଲି ଚାଲି ପ୍ରାୟ ୨୮ ଟା ବେଳକୁ ପହଞ୍ଚକୁ ମହିର ସାମନା ଆମ ପଣ୍ଠାକ ବସା ଯାରେ । ଯହିଏ ରହି ଧୂଆ ଧୋଇ ହେଇ ପ୍ରସାଦ ସେବା କରି ମହିର ବେଳାରେ ପ୍ରାୟ ୪୮ଟାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ବେଳା ସାରି ମହିର ରିତରକୁ ଗଲାବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ୪୮ ଟା ।

ମୁଁ ନଟିଆଦା’ଙ୍କ ହାତ ଧରି ଚାଲିଆଏ । ନାମେଣ୍ଟପ ପାରହେଇ ଘୋଗ ମଣ୍ଡପ କରେ କରେ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ରହୁ ସିଂହାସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଲୁ । ଦର୍ଶନ ପେଇଁ ଜିତ ହେଇ

ନଥାଏ । ସେଇଠି ବଡ ପଣ୍ଡାଏ ଆମକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଣ୍ଡିଆମାରି ଉଠିଲାରୁ ଛତା ପୂର ତୁଳସୀ ପାଇବାକୁ ଦେଇଲେ । ବଡ଼ଭାଇ ରଷାବଙ୍କ, କାକରା, କରଞ୍ଜ ଗୋଗ ବରାଦ କହିଲେ । ଆମ ପଣ୍ଡାଏ ଆଣିଦେଲାରୁ ଗୋଗ ଲଗାହେଲା ବଡ ଠାକୁରଙ୍କୁ । ଆମ ଗଛ ନଟିଆ ବୋଣ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଲେଟିବନ୍ତି । ତହିଁରୁ ଦେଖି ଗାଞ୍ଜି ଗୋଗ ଲଗେଇ ପଣ୍ଡାଏ ଆମକୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଗ ସାଇରେ ଦେଇଲେ ।

ନଟିଆଦା'ଙ୍କ କରେ କରେ ଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ଅନେଇ ଥାଏ । ଥରକୁ ଥର ମୁଁ ଆଖି ପୋଛି ପକୋଇଥାନ୍ତି । ଆଖି ବୁଦ୍ଧି, ଓଠ ଥରେଇ କ'ଣ କହୁଥାନ୍ତି ବଡ ଠାକୁରଙ୍କୁ । ମୁଁ ଏକା ଲୟରେ ତାଙ୍କୁ ଅନେଇ ଥାଏ । ଆଉ ସମସ୍ତକର ଏଣେ ଚେଣେ ଭକ୍ଷ୍ୟ । ତାଙ୍କର କୁଆଡ଼ିକି ନାହିଁ । ଯେପରି କ'ଣ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହଇଛନ୍ତି ବଡ ଠାକୁରଙ୍କ ସାଇରେ । ବଜ ଅଛିଆ କଥା ।

ଗୋଗ ଦାମ, ବିଦାହି ସବୁ ଦେଇ ବୋଉକୁ ବହିଲେ ବଡ଼ଭାଇ - ଖୁବୀ, ଏଥର ଚାଇ ଯିବା ।

ବୋଉର ଯେମିତି ମନ ହେଉ ନଥାଏ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ । କହିଲା - ବନ, ଏତେ ଦିନକେ ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇଥାର । ତିକେ ସମ୍ପା ଆଜାତି ନ ଦେଖୁ ଯିବା ନା ? ନହେଲେ ଆଜିକି ରହିଯାଇ ବାଲି ସକାଳ ବାରିରେ ଫେରିବା ।

ବଡ଼ଭାଇ କହିଲେ ନେଇ । ଅଛ ସମୟ ପରେ ସମ୍ମା ଆଜାତି ବେଳ ହେଲା । ଘଣ୍ଠା ଘଣ୍ଠା, ମହୁରୀ ବାକି ଉଠିଲା । ଆମେ ସବୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଆଜାତା ଦେଖି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା ବେଳକୁ ଦେଖୁଣି ନଟିଆ' ସେତିକିବେଳୁ ଲମ୍ବ ହେଲ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କ ଆଗେରେ । ତାଙ୍କ ଗୋତକୁ ହରେଇ ଦେଇ କହିଲି - ନଟିଆଦା' ଭାବ । ବଡ଼ଭାଇ, କେଉ ହେରିକା ବାହାରିଲେଣି ପରା । ସେ ଯେପରି ଉଠିବାକୁ ତାହୁଁ ନଥାନ୍ତି । ଆଉ ଥରେ ରଇ କରି ହରେଇ ଦେବି ତାଙ୍କୁ । ସେ ଧତ୍ତପତ କରି ନିଦର୍ଶ ଉଠିଲା ପରି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ।

ଗୋଗ ଭୋଗେଇରୁ ଅଧା ନଟିଆଦା'ଙ୍କୁ ଜିମା କରି ବୋଉ ବଡ଼ଭାଇ, ବଡ଼ଅପା ବାହାରକୁ ଚାଲିଲେ । ନଟିଆଦା' ଆଜରି ଥରେ ଲମ୍ବ ହେଲ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଯାରି ଗୋଗରାଗ ଧରି ବାହାରିଗଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଥାଏ । ବହାରେ ଅବୁଶ ପ୍ରମ ପାଖରେ ବୋଉ ହେରିକା ଠିଆ ହେଲ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ସାଇସେ କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥାନ୍ତି । ଆକି ଆଉ ବୋଟ ପାଇ ହବ ନାହିଁ ବୋଲି ରାତିକ କେନାଳ ଲକ୍ଷ ପାଖ ସାଁଚ ସାଇ ଗାଁରେ ବଡ ଭାଇଙ୍କ ଶୁଶ୍ରୂର ଘରେ ରହି ଯିବାର ପିର କରିଥାନ୍ତି । ଏ ଚିତରେ ବେଉ ଆଉ କିଛି ଗୋଗ ବଡ ଭାଇଙ୍କ ଶୁଶ୍ରୂର ଘର ପେଇଁ ବରାଦ କରି ଅଣେଇ ଥାଏ । ସବୁତେ ଗୋଗ ସଜାତି ଏକାଠି କରିବାକୁ ନଟିଆଦା'ଙ୍କୁ ଦର ଦର ବୋଉ କହିଲା - ନଟ, ଭଲ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ? କେତେ ନିରୋକାରେ ଆମକୁ ଦର୍ଶନ ମିଳିଗଲା । ବଡ ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟା । ହେଲେ ତେମେ ଜିଗର କଲାରୁ ସିନା ଆସି ଦର୍ଶନ କରେ ।

ନଟିଆଦା' ଗୋଗ ସବୁ ବାହୁ ବାହୁ କହିଲେ - ଖୁବୀ ମୋର କି କିଗର ମ ? ଠାକୁର ନିକେ ନ ଚାହିଁଲେ ତା' ପାଖକୁ ନିଏ ଆସି ପାରିବ ? ଆଉ ମୁଁ ବା ମୋ ତମ

ଆଖିରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ କ'ଣ ଦେଖିବି ? ହେଲେ ସେ ଯଦି ମତେ ଆଜି ଆଖିରେ ଟିକେ ଅନେଇ ଦେଖିଥିବ ସେଇ ମୋ ଭାଗ୍ୟ । ସେଇ ଆଶା କରି ଆସିଥେଇ ନା ।

ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନଥାଏ । ବଢ଼ ଭାଇ ନଟିଆଦା’ଙ୍କ ପିଠି ଆଉଁଷି ପବେଇ କହିଲେ - ତମ ଧର୍ମରୂ ଆମେ ଆସି ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ କଲୁନା । ତମ ପରି ଅଟକ ବିଶ୍ୱାସୀ ନଥେଇ ଠାକୁରଙ୍କୁ କିଏ ପାଇ ପାରିବ ? ନା, ତମେ ନ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ ସେ ଦେଖିଲେ । ସେଇ ତମର ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କହି ପାରିବ ।

ମୁଁ ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ବଳ ବଳକରି ଅନେଇ ଥାଏ । ଆମ ନଟିଆଦା’ କେତେ ଧର୍ମାମ୍ବା ଲୋକ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଖୁସି ହଉଥାଏ ।

ସେବିନ ରାତିରେ କେନାଳ ଜଳ ପାଖ ବଢ଼ ଭାଇଙ୍କ ଶ୍ଵେତ ଘରଠି ରହିଲୁ । ତାଙ୍କ ଘରେ ଭୋଗ ଦେଲୁ । ପରଦିନ ସକାଳୁ ବାରିବୋଟ ଧରି ଅରତା ଘାଟରେ ଦିନ ୧୨ ଟାରେ ପହଞ୍ଚ ଗାଁକୁ ଫେରିଲୁ । ପ୍ରଥମେ ସମସ୍ତେ ଗାଁ ଠାକୁରାଶୀ ଆଉ ମଦନମୋହନଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରି ଘରକୁ ଗଲୁ । ଗାଁରେ ସାଇ ପଡ଼ିଶା ସାଇଭାଇଙ୍କ ଘରେ ଭୋଗ ବଢ଼ା ହେଲା ।

ତହିଁ ଆର ବର୍ଷ ବୋଲ ପରେ ବଢ଼ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ସୁନ୍ଦରଗତ ଗଲି ସେଠି ରହି ପଡ଼ିବାକୁ । ଚାହାଳି ବଢ଼ ମାଣ୍ଡେ ରଙ୍ଗାଧର ସାର ମତେ ବହୁତ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସାନ ପୁଅ ବି ମୋ ସାଙ୍ଗେରେ ଚାହାଳୀରେ ପଢ଼େ । ମତେ ବିଦା ଭରିବାକୁ ଦିହେଁଯାକ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ବଢମାଣସ୍ତେ ମତେ କୋଳରେ ବସେଇ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁଷି ଦଭଥାନ୍ତି । କେତେ କଇଭାଣ କରୁଥାନ୍ତି ଭଲ ପଡ଼ିବାକୁ, ଭଲ ମଣିଷ ହବାକୁ । କହୁଥାନ୍ତି, ଆଖିରି କୁହ ଗତାଉ ଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପୁଅ ସକ ସକ ହେଲ କାହୁଥାଏ । ମୁଁ କୋହ ସମାଜି ପାରିଛି ନେଇଁ । ସାରଙ୍କ କୋଳରୁ ତେଇଁ ପକେଇଲି । ଘର ଭିତରେ ରେଁ ରେଁ ହୋଇ କାହିଁ ବଢ଼ଅପା କୋଳରେ ଭୋଟି ପଢ଼ିଲି ।

ସତୁରା ବର୍ଷ ତତ୍ତର ଏସବୁ କଥା ମୋ’ ମନରେ ଅଳିଭା ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖିହେଇ ରହିଛି । କାଳି ପରି ଲାଗୁଛି । ସେ କାଳର ଗାଆଁକୁ ଭୁଲି ହଉ ନାହିଁ ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଧର୍ମରୂ ମେଟ୍ରିକ ନବମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ି ଦଶମକୁ ଆସିରି କଟକ କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲକୁ । ସୁନ୍ଦରଗତରେ ପୁରା ହାଇସ୍କୁଲ ହେଲ ନଥାଏ ସେକାଳରୋ କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲରୁ ମେଟ୍ରିକ ପାଶ କରି କଟକ ରେବେନ୍ସ୍ୟା କଲେଜରେ ବି.ଏ. ପଢ଼ିଲି । ବି.ଏ. ପାଶକରି କାଳକ୍ରମେ ଭାଇୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ସେଇ କେହୁପତାରେ ତେପୁଟି କଲେବୁର୍ବ ଭାବେ ସ୍ବ ୧୯୪୭-୪୭ ଦିବର୍ଷ କଟକରି ।

ଗାଆଁ ଆମର କେହୁପତାରୁ ବେଶୀ ଦୂର ହେବନେଇଁ । କୋଟିଏ ବାଇଶି କି.ମି. ହେବ । ମତେ ପାଖାପାଖି ବଢ଼ିଶି ବର୍ଷ ହେଇଥାଏ । ବାହା ସାହା ହେଲ ଦୋଟି ପୁଅ ହୋଇଥାନ୍ତି । ବଢ଼ ଅପା କେବାଟୁ ବାହା ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଗାଆଁରେ କେବଳ ବଢ଼ବୋଇ ଆଉ ବୋଉ । ନଟିଆଦା’ ବୁଢ଼ା ହେଲ ଯାଇଥାନ୍ତି । ନାକାଭାଇ ବାହା ହେଲ

ତାଙ୍କର ବି ପିଲାପିଲି ହେଇଥାଏଟି । ସେ ଅଳଗା ଘର କରି ଆମ ଗୀରେ ରହିଥାଏଟି । ଆମ ଘରେ ତାଙ୍କ କାମ ଦେଖା ଦେଖି କରୁଥାଏଟି । ବାପା, ବଡ଼ବାପା, ବଡ଼ଭାଇ ତାଙ୍କରେ ଗାହୁରେ ଥାଆଏଟି ।

କେହାପଢାରେ ଥିବା କାହରେ ମଞ୍ଚରେ ଗାଆଁକୁ ଆସୁଥାଏ । କେତେ ବେଳେ ବୋଇ, କେତେ ବେଳେ ବଡ଼ମା ମୋ' ପାଖରେ କେହାପଢାରେ ରହନ୍ତି । ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରି ଖୁସି ହୁଅଛି । ନଟିଆଦା'ଙ୍କୁ କେହାପଢା ଯିବାକୁ ଡାବେ । ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ବରିବା ଲୋର ଦେଖାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦୂର୍ବଳ ହେଉ ପଡ଼ିଥାଏ । ତା' ଛତା ଆଖିରେ ଦୃଷ୍ଟି ଶତ୍ରୁ ଅଧିକ ଜମି ଯାଇଥାଏ । ବିଶେଷରେ ମନର ବଳ ରାଜି ପଡ଼ିଥାଏ । କୌଣସି ବଥାରେ ଆସୁଥି କରୁନଥାଏ । ଏପରିବି ହିଯୋଳରେ ନିଜ ଗାଆଁକୁ ଯିବାକୁ ମନ ବହୋଉ ନଥାଏ । ଆମ ଗାଆଁ ଆମରି ଘରକୁ ସର୍ବସ୍ଵ ଭାବି ମାଟି କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ି ରହିଥାଏ ।

ନଟିଆଦା'ଙ୍କ ଘନି ମନଟା ଭବାବ ରହିଥାଏ । ଏଇପରି ସମୟରେ ଦିନେ ଅକୟାର ମୋ' ସରକାରୀ ହୋଟିରେ ଗୀ ଚାହାକିର ହେତମାଣ୍ଡ୍ରେ ରଙ୍ଗାଧର ସାର ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବୟସ ପଞ୍ଚଷ୍ଟରା ପାରହୋଇଥାଏ, ହେଲେ ଚଳ ପ୍ରଚଳ କରିବାରେ ଚିହ୍ନ ଅସୁବିଧା ନଥାଏ । ଦେହ ଭଲ ରହୁଥାଏ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ତୁରତ ଚିହ୍ନ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ତ୍ତନା କରି ବୋଇକୁ ଭିତରୁ ଡାକି ଚିହ୍ନେଇ ଦେଇ ।

ସାର କହିଲେ - ଆମ ଗାଆଁର ଦି'ଜଣକ ସାଙ୍ଗେରେ ଆସିଥେଇ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । ବସ୍ତ୍ରାଣରେ ଶୁଣିଲି ତୁମେ ଏଠି ହାକିମ ହେଉଛ । ମନ ହେଲା ତୁମକୁ ଟିକେ ଦେଖିବାକୁ ଭାଲିଆସିଲି ।

ବୋଇ କହିଲେ - ନାର୍ଦ୍ଦିତ ଏଇଠି ଦି'ନି ରହିବ । ପୁଅ ତମର ଦର୍ଶନ କରେଇବେ । ତା'ପରେ ଗାକୁ ଫେରିବ ।

ମାଣ୍ଡେ କଥା କଟି କହିଲେ, ନାର୍ଦ୍ଦିତ ମାଉସା । ଗାଆଁର ଆଉ ଦି'ଜଣକ ସାଙ୍ଗେରେ ଆସିବ ତ । ସେମାନେ ଆଗତୁରା ମହିରକୁ ଗଲେଣି । ମୁଁ ନ ଗଲେ ମୋ' ନେଇ ବେଷ୍ଟ ହେବେ ସେମାନେ ।

ମୁଁ ସାରଙ୍କୁ ଆଉ ବୋଇକୁ ଗାତିରେ ନେଇ ମନ୍ଦରକୁ ଗଲି । ସମସ୍ତେ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲୁ । ସାର ପଚାରିଲେ କେବଳ ବଡ଼ଠାକୁରେ ଏଠି କାହିଁକି ପୂଜା ହୁଅଛି, ଜଗନ୍ନାଥ ଆଉ ସୁରତ୍ରା · କାହିଁକି ନୁହନ୍ତି ? ବଡ଼ ପଣ୍ଡାଏ ସାରଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଲେ - ଏଇଠି ବଳଦେବ ତୀର୍ଥ । ବଡ଼ ଠାକୁରେ ଏଇଠି ଦୁଷ୍ଟ କହରାସୁରକୁ ବଧ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କରି ପୂଜା ପାଇଁ ଏଠି ସେକାଳର ରାଜା ମହିର ଗୋକୁଳରେ । ସେଇ ଦିନରୁ ଏ ବଳଦେବ ତୀର୍ଥ ବୋଲି ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ସେଥିପେର ଏ ପ୍ଲାନର ନାମ କେହାପଢା ହେଲା ।

ଦେଉଳ ବେଢାରେ ସାରଙ୍କ ଗାଆଁର ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ରେଟିଲୁ । ଜଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗେରେ ଧରି ଆମ ହାତରକୁ ସମସ୍ତେ ଫେରିଲୁ । କଥା ହେଲା, ରାତିକ ଆମ ଘରେ ରହି ପରଦିନ ସକାଳେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଗାଆଁକୁ ଫେରିଯିବେ ।

ମହିରରୁ ଫେରିଲା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ଯେପରି ସାରଙ୍କ ମନରୁ ସରାଗ ଟିକେ କମି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ମହିରରୁ ପ୍ରସାଦ ମଗେଇ ଥାଏଁ । ସମସ୍ତ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ବିଶ୍ଵାମ କରୁ । ପରଦିନ ସକାଳ ଟାରେ ଜଳକ୍ଷା କରି ସାରଙ୍କୁ ବସ୍ତେଷେଣେରେ ନେଇ ବସେଇ ଦେବାକୁ ବାହାରୁଥାଏଁ ବୋଲି ଭିତରୁ ଉକେଇ ପଠେଇବା ମତେ । କହିଲା - ତୋ' ସାରଙ୍କ ଫେର୍ ଧୋଇ ଚାହର ଯୋଡ଼ିଏ ମଗେଇ ଆଣିଛି । ତାଙ୍କୁ ତାକ ପିଞ୍ଜେଇବା, ସେ ଯିବେ । ବୋଉର ଏ ଉଦାର ଗୁଣ ସବୁ ଦିନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରି ଭଠିଲା ।

ସାରଙ୍କୁ ଘର ଭିତରକୁ ତାକି ଆଣିଲି ବୋଉ ତାକୁଛି ବୋଲି କହି । ବୋଉ ତାଙ୍କୁ କହିଲା ଯୋଡ଼ିଟି ପିଞ୍ଜାବକୁ - ପୁଆକୁ କେତେ ସ୍ବେହ କର । କେତେ କରିଲାଣ କରିଟ ତାଙ୍କୁ ! ତା' ଟିକିପୁଆ ଦୋଟିକୁ କରିଲାଣ କର । ସେ ମଣିଷ ହୁଆକୁ ।

ସାରଙ୍କ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । କହିଲେ “ମାଉସୀ, କାଲି ମହିରରେ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲା ବେଳେ ଖାଲି ପୁଅର ପିଲାଦିନ ଚେହେରା ତା’ ସାଙ୍ଗ ପିଲାକ ଚେହେରା ମୋ’ ଆଖିକୁ ଦୁଶ୍ରୁଥାଏ । ମତେ ଲାଗିଲା ସତେ ଯେମିତି ସେଇମାନେ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ ବେଳି କରି ଠିଆ ହେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଖାଲୁ ସବୁ କହୁଛି ପିଲେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର । ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କୁ କହ ତମକୁ ମଣିଷ କରନ୍ତୁ । ପଛକୁ ପଛ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ଜାଗାରେ ସେଇ ମୁଁଛ ଖାଲି ମତେ ଦେଖାଗଲା ।

ଦର୍ଶନ ସାରି ଫେରିବା ବାଟରେ, ରାତିରେ ଶୋଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ନେବଳ ସେଇକଥା ଗୁଣି ହେଉ ଥାଏଁ । ମୁଁ କେତେ ପାପା । ମହିରରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ନଦେଖି ଖାଲି ପିଲାକୁ ଦେଖିଲି, ଯାହାକ ସାଜେରେ ମୋ’ ସାରା ଜୀବନ କଟିଗଲା, ବୁଢ଼ା ହେଲି । ମୋହ ମାୟା କାଟି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମନଟା କେମିତି କେମିତି ଲାଗୁଥାଏ । ନିଦ ହେଇଗଲା । ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ମାଉସୀ ! ରାତି ରୋର ହେଲା ବେଳକୁ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଲି ସତେ ଯେପରି ବଡ଼ ଠାକୁରେ ମୋ’ ଆଗରେ ଉଭାହେଇ କହୁଛନ୍ତି, - ରଙ୍ଗାଧର ତମେ ଜୀବନ ସାରା ଯୋଉ ଟିକି ଟିକି ପିଲାକୁ ମଣିଷ କରିବାରେ ଲାଗିବ, ତାକରି ଭିତରେ ପରା ମୁଁ ଅଛି । ସେଇମାନଙ୍କ ଛବି ତମ ମନରେ ଆକି ହୋଇଛି ବୋଲି ମନ ଜଣା କରୁଛ କାହିଁକି ? ତମ ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି ।

ନିଦ ତାର୍କ କିନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମାଉସୀ । ଦେଖିଲି କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । ରାତି ପାହିବା ଉପରେ । ବିଜ୍ଞାନ୍ତ ଉଠିପଢ଼ି ବଢ଼ିଠାକୁରଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଣ୍ଡବଡ଼ ହେଲି । ଜନ୍ମ ମୋର ସାର୍ଥକ ହେଇଛି ବୋଲି ଖୋଦ ବଡ଼ ଠାକୁରଙ୍କ ତୃଷ୍ଣରୁ ଶୁଣିଲି । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଵପ୍ନରେ ହେଉ ପଛେ ଦେଖିବାକୁ ମନ ତାକୁଥାଏ । ତମ ପୁଆ ଲାଗି ଆକି ତାକର ସ୍ଵରୂପ ଦେଖିଲି । ଜୀବନର ମୂଳ୍ୟ ବୁଝିଲି ।”

ସାର ଜାବପ୍ରବନ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିଥାଓ । ଆଖିରୁ ଝର ଝର କୁହ ବହି ଯାଇଥାଏ । ମୋ’ ସ୍ଵୀ ଆଉ ଦୂର ଟିକି ପୁଆ ଦୋଟିକୁ ଆଖି ତାକ ପାଦରେ ଲୋଟେଇ ଦେଲି ।

ସମାପ୍ତ କିଗର କରି ନୂଆ ଯୋଡ଼ି ପିଛେଇଲୁ । ପରେ ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇ ତାଙ୍କୁ ଓ ତାଙ୍କର ଦୂର ସାଡ଼କୁ ବସଷେଣେରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲି ।

ଘେ ଆଜିକି ଚାଲିଶ, ବୟାଳିଶ ବର୍ଷ ଚଳଇ କଥା । ସୁ ୧୯୪୮ରେ ଗଢ଼କାଳ ମିଶ୍ରଣ ପରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପତାରୁ ବଣେଇର ଏତମିଲିଷ୍ଟ୍ରେଟର ବା ଶାସକ ଭାବରେ ଯୋଗିବେଳେ ସେଠାରେ ତିନି ବର୍ଷ ରହିବା ପରେ କେଳାନାଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ରାଜରକେଳା, ବିଦେଶରେ ବର୍ଷେ, ପରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କ୍ଲାୟାପାଳ ଭାବରେ ତିନିବର୍ଷ ଏପରି ପ୍ରାୟ ଚର୍ଚଦରକ୍ଷେ କଟେଇ ପୁଣି ସୁ ୧୯୭୨ରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲି ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ଅତିରିତ ଶାସନ ସର୍ବିବ ଭାବରେ ।

ଏତେ ବର୍ଷ ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଫେରି ଆସିଥିବା ହେତୁ ସପରିବାର ଇଲାକାକ ମନ୍ତ୍ରିରରେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଗଲୁ । ମନ୍ତ୍ରି ପରିସର ରିତରେ ଆମ ପଞ୍ଚକୁ ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚାରି ଆତକୁ ଉକ୍ତ୍ୟ କରୁଥାଏଁ । ଜଣେ ପୌତ୍ର ବୟସର ପଞ୍ଚ ଆମ ଆତକୁ ଆସୁ ଥିବାର ଦେଖି ସ୍ଵାଙ୍କ୍ରିୟାରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରାବସ୍ଥ ବୋଲି ଚିହ୍ନିପାରିଥିଲେ । ପଞ୍ଚ ମହାଶୟ ଆମର ନିବବେରୀ ହେବା ମାତ୍ରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଆମକୁ ହାତ ଉଠାଇ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଜଣାଇଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କରି କହିଲି - ଯେ କ'ଣ କଲେ ଆପଣ ? ଆପଣ ଇଲାକା ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ସେବକ । ପୁଣି ବୟସରେ ବଡ଼, ଆମେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ପ୍ରଶାନ୍ତ କରିବା କଥା । ଆପଣ କ'ଣ ଆଗ ହାତଚେକି ଦେଲେ । ବୋଧହୃଦୟ ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚ ମହାଶୟ ଦ୍ଵିତୀୟ ହାସ୍ୟକରି କହିଲେ - କ'ଣ ହେଲା ? ଆପଣ ଆମ ଯତମାନ ଜଣନାଥ ବାବୁ କେଇଟା ବର୍ଷ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ ବୋଲି ଚିହ୍ନିବି ନାହିଁ ନା ? ଏବେ ପରା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗକୁ ହାକିମ ହେଲା ଆସିଛନ୍ତି ?

ପଞ୍ଚଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବର୍ଷ ହବାକୁ ପିଲାଙ୍କୁ ସୁଚାର କହିଲି । ମୁଁ ଓ ସ୍ଵା ଭର୍ଯ୍ୟ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବର୍ଷ କଲୁ । କହିଲୁ - ନାହିଁ ଏପରି କରିବେ ନାହିଁ । ଆମର ପାପ ହବ ।

ପଞ୍ଚ ମହାଶୟ ବୁଝାଇ କହିଲେ - ହେଲେ ଏବେ କେପିଟାଇ ହେଲା କିନ୍ତୁ ହିସାବ ବଦଳିଛି ଆଜ୍ଞା । ନୂଆ ନୂଆ ବାବୁ ସାହେବମାନେ ପରା ଅଭିଭାବ ବୁଝୁଛନ୍ତି । ଆମେ ହାତ ଚେକି ମୁଣ୍ଡିଆଟେ ମାରି ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ସେବା ସୁହାରଦ୍ଧି । ହର ହେଲା ଏବେ ଆମେ ତ ଆଗେ ହାତ ଚେକି ଆଶାର୍ବାଦ କରୁ ଥିଲୁ ଆଉ ଚାଷଶେ ବାଜର ହାତ ଚିନେ ଉଠେଇ ଦେଲେ କର ଅସୁବିଧା ହେଇଛି ଯେ । ପରବର୍ତ୍ତ ଏଇଆ ତ । ଆଜ୍ଞା ଏ ପରା ପେଟପାଟଣା କଥା । ପେଟ ପୋଷ ନାହିଁ ଦୋଷ ।

କହିଲି - ହର ଆପଣକର ଇଲା । ଆମର କିନ୍ତୁ ସେଇ ପୁରୁଣା ରାତି କେବ ।

ମଇତ୍ର

ମୁଁ ଆମ ଗାଁ ଚାହାନ୍ତିରେ ପକୁଥାଏ । ଖରା ଛୁଟି ଲାଗି ଚାହାନ୍ତି ବଦ ଥାଏ । ଆମ ପଡ଼ିଶା ପାଣୁ ବିଶ୍ଵାଳ ଆମର ମଉସା ହିସାବ ହେବେ । ଦିନେ ସକାଳ ପହଞ୍ଚ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ଦାଖିପିଣ୍ଡାରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ମୁଁ କେବେ ସାଙ୍ଗ ପିଲାଙ୍କ ସାଥରେ ଗାଁ ଦାଖରେ ଖେଳୁଥାଏ । ମଉସା ମତେ ତାକି କହିଲେ - ଆରେ ଟିକେ ତୋ' ବଢ଼ ମା'କୁ ତାକିବୁକି ମଉସା ତାକୁଛାନ୍ତି ବୋଲି । ମଉସା ପିଲାଙ୍କ ଭାରି ଆହର କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବାରିରେ ପିଲୁଣ୍ଡି, ଆମ କି କହନୀ ପାଇଲେ ଯାତି କରି କେବେ କେବେ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ଘର ରିତରକୁ ଦୌତିଯାଇ ବଢ଼ମା'କୁ ତାକିଦେଲି । ମୋ ସାଙ୍ଗେରେ ମଉସାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ଟାଣିଲି ।

ବଢ଼ମା' ଦାଖକୁ ଆସିଲାରୁ ମଉସା କହିଲେ - ଭାଇଜ, ପୁଅ ବାହାଘର ଆଉ ଦିନ ପହରଣା ରହିଲା । ମଇତ୍ରେ କ'ଣ ଆସି ପାରିବେ ନେଇ ବୋଲି ବେଳରା ଦେଇଛନ୍ତି ଶୁଣିଲି ?

ବଢ଼ମା' ଟିବେ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଇ କହିଲେ-ଏଇ କାଳିକି ପଥରି ଟିଠି ଦେଇଛନ୍ତି ରାତ୍ରି । ତମ ଟିଠି ପାରନ୍ତି । ହେଇସେ ସେତିକିବେଳକୁ ଭାଗ୍ୟର କ'ଣ ଜରୁରା କାମ ଫେରଁ ଆସିପାରିବେ କେଇଁ । ବନଙ୍କୁ ପଠେଇବେ । (ବଢ଼ ଭାଇକ ତାକ ନାଁ ବନ)

ଭାଇଜ, ଲାଖ କି କଥା । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ ମୋର । ତା' ବାହାଘରକୁ ମୋ ମଇତ୍ର ନ ଆସିବ କେମିତି ମ ? ରହ ମୁଁ ରାଣ ପକେଇ ଲେଖୁଛି କେମିତି ନ ଆସିବେ ଦେଖିବା । ଆଉ ତମେ ସବୁ ଟିକେ ଆଖି ପକେଇ ଆସୁନା କ'ଣ ହେଇଛି ନ ହେଇଛି । ମଫସଳ ଜାରାରେ ତେବେ ମିଳିଲେ ମସଲା ମିଳୁନେଇ । ଭାଇଟି ମିଳିଲେ ବାଜା ମିଳୁନେଇ । କି ହେଇରାଣ ମୁଁ ନ ହୋଇଛି ଯେ । ତା' ବୋର ଥେଲା ଯେ ମାରପି କଥା ସବୁ ତାକୁ ଏକା ନିଆଷ । ସେ ଗଲାରୁ ଏବେ କିଏ ଅଛି କହିଲ ?

ବଢ଼ମା' ମଉସାଙ୍କ ବୁଝେଇ କହିଲେ- ହଉ, ପାଣୁ ମୁଁ ଆଉ ସାନବୋଇ ଯାଇ ବୁଝାବୁଛି କରିବୁ । ଅଛି ତ ଆଉରି ପହର ଦିନ । ବଲେଇ ଯିବ ନେଇ । ତମ ବୋଲ ଆମ ବୋଲ ନୁହେଁ କି ?

ମଉସାଙ୍କ ଫେରଁ ବୋର ଘର ରିତରୁ ପାନ ଥାକିଆରେ ପାନ ପଠେଇଲା ନଟିଆଦା'ଙ୍କ ହାତରେ । ମଉସା ପାନ ଦି'ଖଣ୍ଡ ନେଇ ଉଠିଲେ ।

ସତକୁ ସତ ଆଠଦିନ ଠେରଁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ଟିଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ମଇତ୍ରଙ୍କ ବୁଝେଇ ଲେଖିଛନ୍ତି ପୁଅ ବାହାଘରକୁ କୁହାବୋଲା କରି, ହାତ ଓଠ ଧରି ଚାରିଦିନ ଛୁଟି

କରେଇଛନ୍ତି । ସିବି ବୋଲି କହି ଦବାକୁ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ପାଖକୁ ରେଖିଆଏ, କାଳେ ତାଙ୍କ ଚିଠି ପାଇ ନ ଥେବେ ମଇତ୍ରେ । ବରାଦ କରିବାକୁ ରେଖିଆଏ ମଇତ୍ରେ ଘର ପେର୍ ବଡ ଲତ୍ତ ମିଠେର ଗଜା ଭାରେ, ନଟିଆ କଦମ୍ବ ଭାରେ, ମାଛ ଦହି ଭାରେ, ପନିପରିବା ଭାରେ ଆଉ ଭାରେ ଚୂଡ଼ାଇଶୁଢ଼ା । ଯୋଖରାରୁ ମାଛ ଧରେଇବା ବେବସ୍ତା କରିବାକୁ ବଚରେ ଥାଏ । ତାଙ୍କ ଘର ପାଇଁ ଯୋତ ଶାବ୍ଦୀ ଯାହା ଦରକାର ସେ ସାଜରେ ଆଣିବେ ବୋଲି ରେଖିଛନ୍ତି । ନଟିଆଦା ଆଉ ନୀଳାଭାର ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ସବୁ ବେବସ୍ତା କରିବାରେ । ଆମ ଘରେ ଶୋଗ ବାହ୍ୟରଚିତ୍ର ହେଲାପରି । ଗୋର, ବତାପା, ନଟିଆଦା ଆଉ ନୀଳାଭାରକି ତର ନଥାଏ ସବୁ ବେବସ୍ତା କରିବାକୁ ।

ମତେ ବୁଝା ପତ୍ର ନଥାଏ ମଇତ୍ର କଅଣ କି ବାପା ଏତେ ଦୂରରୁ ବାହା ହାତ ୩୦ ଧରି ଦିନ ଛୁଟି କରେଇ ଆସିବେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ବାହ୍ୟରକୁ ? ଆଉ ପୁଣି ଏତେ ସବୁ ଜିନିଷପତ୍ର ଭାର ଭାର ହେଲ ଦିଆଯିବ ? ମନେ ମନେ ଗୁଣି ହେଉଥାଏ ।

ବେଳକାଳ ଉଷ୍ଣି ବୋଉକୁ ପଚାରିଲି ଶୋଇଲା ବେଳକୁ - ବୋର ମୋର ମଇତ୍ର ହେଲେ ଯଦି ତାଙ୍କ ପୁଅ କି ଝୁଆର ବାହ୍ୟର ହବ, ତାଙ୍କ ଏମିତି ସବୁ ଦବାକୁ ହବ ? କି ଆମ ବତାପା ବାହ୍ୟରକୁ ସିଏ ଆମକୁ ଏଇମିତି ଦେବେ ନା ?

ବୋର ତ ମୋ କଥାକୁ ସବୁବେଳେ ଟାଙ୍କୁରି ଟାପରା କରେ । ହସି ହସି ଖଟ ଓପରେ ରାତି ଗଲା । କହିଲା - ଆରେ ମେଞ୍ଚତ, ତୋର କୋଉ କାଳେ ମଇତ୍ର ହବ, ତୁ ତା' ପୁଅ ବାହ୍ୟରକୁ ଭାରଥୋର ଦବୁ, ସେଥିପେର୍ ଆଖୋର୍ ତୋ ମୁଣ୍ଡ ବଥେଇଗାଣି ? ଏଇଥିପେର୍ ରାତି ପହରେ କେଳାଣି ତୋ ଆଖିକି ନିଦ ନାହିଁ ?

ତୁ ତ ଖାଲି ବେପସନ କରିବୁ ମୋ କଥାକୁ । ଖାଲି ହସିବୁ, ରୁଷିଲା ଗଲାରେ କହିଲି ବୋଉକୁ । ଆହା କହିଲୁ ବୋର, ମଇତ୍ର ହବାକୁ କ'ଣ ବଅସ ଦେଖାଯାଏ । ମୋର କ'ଣ ଏବେ କେହି ମଇତ୍ର ହବନେଇଁ କି ମୁଁ କାହା ମଇତ୍ର ହେଲପାରିବି ନେଇଁ ? ଆଉ ଦି ଭଣଙ୍କ ବଅସ କ'ଣ ସମାନ ହେଉଥିବ ? ଆଉରି କହିଲୁ ମଇତ୍ର କେମିତି ହୁଅଛି । କ'ଣ ବାହ୍ୟର କି ବ୍ରୁତ ଘର ପେରି ବେବସ୍ତା ସବୁ ହୁଏ ? ହସନେଇଁ ମ ଏତେ । ମତେ ତିକେ ବୁଝେଇ ଦଉନାହିଁ ?

ମତେ ଏତେ ସବୁ ପ୍ରତାଙ୍ଗ କଥା ଆସିବ ନେଇଁରେ ଶୋକା । ତୁ ଶୋଇଲା । ମଇତ୍ର କଥା କ'ଣ ତୋ ଆଖିରୁ ନିଦ ହରି କେଳାଣି କିରେ ?

ଭାର ମାତ୍ରିକା ମତେ । କାରି ବଢ ମା'ଙ୍କ ଠର୍ ସବୁ ବୁଝିବି ଯେ - କହି ରୁଷିକରି କାଙ୍କ ଆତମ୍ବ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଶୋଇଗଲି ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ ନଟିଆଦା'ଙ୍କ କାନ୍ଦରେ ବସି ତାହାକି ଯିବା ବାଟରେ ତାଙ୍କ ପଚାରିଲି - ନଟିଆଦା ତମର ମଇତ୍ର ଅଛନ୍ତି ?

ଗଲା ସଫା କରି କହିଲେ ନଟିଆଦା - ନାହିଁମୁଁ ହୁଆଗବୁ । ମୁଁ ପୁଣି କି ନୋକରେ ନୋକ ଯେ ମଇତ୍ର କି ଧରମ ବନ୍ଦୁ କରିବି ? ଏମିତି ତ ଆମର ଯେତେ ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦବ

ତାଙ୍କ ବାନ୍ଧ ପୁଆଣି, ଛୁଟିକିଆ, ମୂର୍ଖିକିଆ ବାମ ବେଳକୁ ଲାରବେଲାର ଦବା କାଠିକର ପାଠ । ଏ' ଓପରେ ମଇତ୍ର କରି ତୁରେଇ ପାରିଲେ ହବନା ?

ନଚିଆଦା ଜହିଲ - କ'ଣ ଗରିବ ହେଲେ ମଇତ୍ର ହେଲ ପାରିବ ନେଇଁ । ଫେରେ ମୋ ରତ୍ନା ପିଲା କ'ଣ ମଇତ୍ର ହେଲ ପାରିବେ ନେଇଁ ? ବୋଉକୁ ପଚାରିଲି ଯେ ସେ ହସ୍ତରେ ଉତ୍ତେଇ ଦେଲା ମୋ କଥାକୁ । ଜହିଲା - ମୁଁ ତ ଏତେ ପ୍ରତାଳ କରିପାରିବି ନେଇଁ । ତମେ ଟିକେ ବୁଝେଇ ଦେଇ ମତେ ?

ଛୁଆବାବୁ, ମୁଁ ତ ମୁରୁଖ ନୋକ । ମତେ ଏସବୁ କଥା ମାଲୁମ ନାହିଁ ମ । ବଡ଼ମା'କୁ ପଚାରିବ କି ସେ ସବୁ ବୁଝେଇ ଦେବେ ।

ଚାହାଲି ପାଖ ହେଲ ଯାଇ ଥାଏ । ନଚିଆଦାଙ୍କ ଆଉ କିଛି ପଚାରି ପାରିଲି ନେଇଁ ।

ଚାହାଲିରେ ଆମ ଗାଆଁ କୁହୁର ସାଇ ରାମ ପାଖରେ ମୁଁ ସବୁ ଦିନ ବସେ । ଖେଳଜୁଟିରେ ଆମେ ଦିହେଁ ସାଇହେଇ ଠାକୁରାଣୀ ପୋଖରା କୁକରେ ଭଇଟି ବୋଲି ତୋରୁଁ । ଯାତ୍ରୁସାତୁ ଗପ ହେଇଁ । ଖେଳୁଁ । ସେବିନ ମୋ' ମନ ହେଲା ତାରି ସାଇରେ ମଇତ୍ର ହୁଅଛି । ମଇତ୍ର କ'ଣ କେମିତି ହୁଅଛି କିଛି ନ ଜାଣି ଥେଲାରୁ କିଛି ମୁଁହଁ ଖୋଲି କହି ପାରିଲି ନେଇଁ ।

ସେବିନ ଚାହାଲିରୁ ଫେରି ଆଗ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ବଡ଼ମା' ଭିତର ପିଞ୍ଚାରେ ଶାଗ ବାହୁଅଛି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ି ପଚାରିଲି - ବଡ଼ମା' ଜହିଲ ମୋର କୁହୁର ସାଇ ରାମ ସାଇରେ ମଇତ୍ର ହବାକୁ ମନ ହେଉଛି । ମୋ ସାଇରେ ପଢ଼େ । ଜହାଲିରେ ସବୁଦିନ ଆମେ ଦିହେଁ ଏହାଠି ବସୁ । ହବ ?

ବଢ଼ ମା' ମୋ ମୁଣ୍ଡ ସାର୍ଜିଲେ ଦେଇ କହିଲେ - ମନ ହେଉଛି ଯଦି ହର । ମନା କିଏ କରୁଛି ?

ବୋଉ ଜହିଲା ପରା ମୋଞ୍ଚତାଏ ତୁ କାହାର ମଇତ୍ର ହବୁରେ । ସେକ'ଣ କିଛି ବୁଝେଇ କରି କହିବ । ଖାଲିତ ହେଠାଦାର କରି ହସି ହସି ଗଡ଼ୁଛି । ରୁଷିଲା ଗଲାରେ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ଜହିଲି ।

ବଡ଼ମା' ଆଦର କରି କହିଲେ - ତୁ କାଲି ରାମକୁ ତାକିଆଣ କି ମୁଁ ତମ ଦିହେଛି ମଇତ୍ର ବସେଇ ଦେବି ।

ମୋ ମନ କୁଷେମୋଟ ହୋଇଗଲା । ପଚାରିଲି ବଡ଼ମା' ମଇତ୍ର ହୁଅଛି କାହିଁକି ? ଦବାନବା କରିବାକୁ କି ? ତେବେ ଗରିବ ଘର କେହି ତ ମଇତ୍ର କି ଧରମ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ପାରିବେ ନେଇଁ । ନଚିଆଦା ସେଇଥା କହୁଥେଲେ । ସେ ଗରିବ ବୋଲି ତାଙ୍କର କେହି ମଇତ୍ର କି ଧରମ ବନ୍ଧୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଆଉରି ଜହିଲି ବଢ଼ ମା' ଖାଲି କ'ଣ ପୁଆମାନେ ମଇତ୍ର ହେବେ, ହୁଅମାନେ ହୋଇପାରିବେ ନେଇଁ । ସାନ ପିଲା ହେଲେ କ'ଣ ମଇତ୍ର ବସି ହବ ?

ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ପୁଣି ହାତ ବୁଲେଇ ଆଖି ବଜମା' ବରଳାଏ କରେ - ପୁଆର
ମୋର କେତେ ବୁଦ୍ଧି । ହରେ, ତୁ ମଇତ୍ର ବସିପାରିବୁ ସାନ ପିଲା କ'ଣ ବଢି ମଣିଷ
କ'ଣ, ବଅସରେ କିଛି ଯା ଆସେ ନେଇଁ । ସାନ ପିଲା ହେଲେ ଯାହାର ଜଣକର ବାପା
କି ମା' ମଇତ୍ର ବସେଇ ଦେଇ ହେଲା । ସେଥିପେଇଁ ଖର୍ଚ୍ଛାତ ଲାଗିମା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ
ତ ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି । ପୂଜା ହେଉଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ମୁର୍ରିଏ କି ଦି' ମୁର୍ରି ମାହାର୍ଦ୍ଧ ଥାଏ ।
ସେଇଥରୁ ମୁର୍ରିଏ ହେଲେ ଚକିବ । ନ ଥେଲେ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଖଇ, ରଖୁବା,
କଦଳୀ ଗୋଟିଏ କରାହବ । ଦି'କଣ ଯାବ ଏକା ପତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ଖାଇବ । ତୁ ତାକୁ ସେ
ତତେ ଖୋଲ ଦବ । ଠାକୁରଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବ । ବାପା ମା ଯିଏ ଥେବେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବ ।
ମଇତ୍ର ମଇତ୍ର ବୋଲି ଡକା ଡକି ହେବ । ସରିଲା ବାମ ।

ନହେଲେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ କରେ ହେଲା । ଆମ ଘରେ ତ ଠାକୁର
ଅଛନ୍ତି । ମାହାର୍ଦ୍ଧ ଅଛି । ରାମକୁ ଡାକି ଆଣିବୁ । ସେ ତା' ଘରେ ବହିବରି ଆସିବ ।
ତା' ବୋଇ ଯଦି ଆସିବ ରାଜ । ମୁଁ ତମ ଦିନ୍ଦିଙ୍କ ମଇତ୍ର କରେଇ ଦେବି । ଦି'କଣ ଯାବର
ନା' ଯଦି ଏକା, ସଜ୍ଜାତ ଡକାତକି ହବ ।

ବଜମା' ବୁଝାଇ ଚାଲିଥାନ୍ତି - ଅସର କଥା ହେଲା ଦି' ମଇତ୍ର ଉଚ୍ଚେରେ କ'ଣ
ଦବାନବା ହବ ସେ କଥା ନୁହେ । ତୁ ତାକୁ ସେ ତତେ ସବୁ କଥାରେ ନିଯା କରିବ ।
ସୁଖରେ ନହେଲା ନାହିଁ, ଦୁଃଖରେ ଜଣେ ଆରକ୍କୁ ସାହା ହବ । ମୁଁ ପରା ରାମାୟଣ
ମହାଭାରତ ପଢୁଛି । ରାଗବତ ପଢୁଛି । ସବୁଥରେ ସଜ୍ଜାତ ମଇତ୍ର କଥା ପଢୁଛି ।

ରାମାୟଣରେ କହିଛି ମଇତ୍ର ଦୁଃଖକୁ ନିଜ ଦୁଃଖ ୦ର୍ବ ଗରୁ ମଣିବ । ତା'
ବିପଦରେ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଧନ ଜୀବନ ଦବାକୁ ଡିଆର ହବ । ତା' ଦୁଃଖରେ ରାଜା
ହବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅଯୋଧ୍ୟା ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସାମାନ୍ୟ ବାନର ରାଜା ରାଜ ସୁଶ୍ରୀବ
ସାଜ୍ଜରେ ମଇତ୍ର ହେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ହନୁମାନ ନିଆଁକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଦି'ଜଣଙ୍କୁ ମଇତ୍ର
କରେଇଲେ । ସେଠି ତ ମନ୍ତ୍ରି ନ ଥେଜା । ଘୋର ବନସ୍ତ୍ର ରିତରେ ମଇତ୍ର ବସିଲେ
ଦି'କଣ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସେଇଠି ମଇତ୍ରର ଗୁଣ ବୁଝେଇ ଥେଲେ ।

ମଇତ୍ର ଯଦି ଅବାଚରେ ଯାଏ, ଖରାପ କାମ କରେ, ତାକୁ ରାଜ ବାଟ ବଚେଇ
ରାଜ ବାଟକୁ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଇତ୍ରଙ୍କୁ ବିପଦ ପଡ଼ିଲେ ତାକୁ ସବୁ ମନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟ
କରିବାକୁ ହେବ । ମଇତ୍ର ସାଜ୍ଜରେ ସଦାବେଳେ ସରକ ବେରାର କରିବ, କୁଟିଳ ବେରାର
କରିବ ନେଇଁ । କଥାଏ କହିବ, ଆଉ କଥାଏ କରିବ, ଏଇଟାକୁ କୁଟିଳ ବେରାର ବହୁତି ।
ଯାହା କହିବ ପ୍ରାଣ ଗଲେ ବି ସେଇଆ ଭରିବ, ଏଇଆକୁ ସରକ ବେରାର ବହୁତି ।
ମଇତ୍ରୀୠର୍ବ କିଛି କଥା କୁଚେଇବ ନେଇଁ । ଦି'ଜଣଙ୍କ ରିତରେ କୁଚାନ୍ଦପା କିଛି ନଥିବ ।

ପୁଣି ମହାଭାରତର ମହାବାର କର୍ଣ୍ଣ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ନିଜ ଭାଇ ହେଲେବି କୌରବ
ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନଙ୍କ ମଇତ୍ର ହେଲାରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କରି ପକ୍ଷରେ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କରି
ପାର୍ବ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରାଣ ଦେଇଲେ । ନିଜ ଭାଇ ବୋଲି ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ
ପକ୍ଷକୁ ଗଲେ ନେଇଁ ।

ଆମ ଦେଶରେ କବାର ବୋଲି କଣେ ମହାନ୍ ସାଧୁ ଥିଲେ । ଶହ ଶହ ହେଲ
ଆଜିକୁ ପାଞ୍ଚ ଶହ ବର୍ଷ ଆଗରୁ । ସେ କହିଥେଲେ ପ୍ରକୃତ ମରତ୍ର ଢାଳ ପରି । ସୁଖ
ସମୟରେ ଘର ଭିତରେ ଥାଏ । ବିପଦ ବା ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଆଗୁଆ ହେଲ ମରତ୍ରକୁ
ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରେ । ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି ହାତେକେ ଖଣ୍ଡା ଆର ହାତେକେ ଢାଳ ।
ଖଣ୍ଡାରେ ମାରନ୍ତି, ହାଣନ୍ତି । ଢାଳରେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ମରତ୍ର ସେଇ ଢାଳ ବୋଲି
କବାର କହିଥେଲେ ।

ବଡ଼ମା' କହି ଚାଲିଥାନ୍ତି - ଝୁଆମାନେ ମରତ୍ର ନବସି ପୁଲ କି ଫଳ ନାଆଁରେ
ସଙ୍ଗାତ ହୁଅଛି । କିଏ ବଉଳ, କିଏ ଗୋଭାପ, କିଏ ତୁଳସୀ, କିଏ ଅଶୋକା, କିଏ
ସେବଚା, କିଏ ଜମଳା ଏମିତି ସବୁ ବସନ୍ତି । ବଉଳ ପୁନରୁ ଦି'ମାଳ ରୁହି ପିଷାପିଛି
ହେଲେ ହେଲା । ତୁଳସୀ ପତ୍ରରୁ କେଇଟି ଲେ ତା' ପାଟିରେ ସିଏ ଯା ପାଟିରେ ଦେଲେ
ହେଲା । ଚଉରା ପାଖେରେ କି ଠାକୁରଙ୍କ ଆଗେରେ ମାଳ ବଦଳ କଲ କି ଖିଆଖେଲ
ହେଲେ ହେଲା । ଚଉରାକୁ କି ଠାକୁରଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ସଙ୍ଗାତ ହୁଅଛି ଝୁଆମାନେ ।

ପୁଅ ହର କି ଝୁଅ ହର ଜାବନସାରା ମରତ୍ର ସଙ୍ଗାତ ତୋରି ଲାଗି ରହେ । ଲେ ତା' ଜନ୍ମ ଦିନରେ ସିଏ ଯା ଜନ୍ମ ଦିନରେ ମିଠେଇ ଘୋର ଦିଆନିଆ ହୁଅଛି । କେହି କେହି
ଧୋତି ଜମିଜ ବା ଶାଢ଼ୀ ଦିଆନିଆ ହୁଅଛି । ହେଲେ ଏଇ ଦିଆନିଆ ମୋଟେ ବତ କଥା
ନୁହେଁ । ବଡ଼ହେଲା ଲେ ତାକୁ ସିଏ ଯାକୁ ସାହା ହବା । ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଭାଗୀ ହବା ।

ଏତେବେଳେକେ ମୁଁ ବଡ଼ମା'ଙ୍କୁ ପଚାରିଲି - **ନଟିଆବା'** କ'ଣ କହୁଥେଲେ
ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧୁ କଥା । ସେବା କ'ଣ ମରତ୍ର ନା ସଙ୍ଗାତ ୦ର ନିଆରା ?

ବଡ଼ମା' କହିଲେ - ହୁଁ ନିଆରା ଏଇଆ ଯେ, କିଏ କାହାକୁ ଧରମ ପୁଅ, କି
ଧରମ ଭାଇ, ମାର୍ମୁ, କି ଅପା, କି ଝୁଅ ଏମିତି ସବୁ କରନ୍ତି । ଠାକୁରଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି
କରାହୁଏ । ବନ୍ଧିଥିବା ଯାକେ, ନା ଚିରଦିନକୁ ବନ୍ଧୁପଣ ବନ୍ଧୁରହେ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିଲେ ।
ଏଥରେ ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବରେ ଚଲେ । ହୃଦିକିଆ, ମୁର୍ଦ୍ଦିକିଆ, ବାହାଘର, ବ୍ରତ, ପୁଆଣୀ
ସବୁଥରେ ଗୁଆ ଚାଲିବି, ନିମନ୍ତଣ । ଭାଇ ବେଳାର ଦିଆନିଆ । ମରତ୍ର କି ସଙ୍ଗାତରେ
ଏବବୁ ସେତେ ନାହିଁ । ସଖ୍ୟ ମତେ ପଲେ ପୁଷ୍ପ ଯାହା କିନ୍ତି ସେହରେ ଦେଲେ ଚକିବ ।

ରହ ମନେପତିଲା । ଆମର ବି ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି । ବତ ହେଲେ ଜାଣିବୁ, ଚିନ୍ତିବୁ ।
ତାବଚେରର ମହେଶ ବାବୁ କଲେଜର ବତ ମାଷ୍ଟର । ତାଙ୍କ ସ୍ଵୀକୁ ମୁଁ ପୁରା ବତ
ଦେଉଳରେ ମହାପ୍ରସାଦ ଦେଇ ଝୁଅ କରିଥେଲି । ଧର୍ମ ଝୁଅ । ଆଜି କି ଦଶ ବାରବର୍ଷ
ହବ । ତାଙ୍କର ଆମର ଗୁଆ ଚାଲାଚକ ହୁଏ । ବତାପା ଆସିଲେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିବୁ ସବୁ
କହିବେ । ତୁ ବଡ଼ହେଲ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲେ କେବେ କ'ଣ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମହେଶ
ଭାଇଙ୍କି କହିବୁ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି - ଶୁଣ ବଡ଼ମା' କାଲିକି କ'ଣ କୁହୁର ସାଇ ରାମକୁ ତାକିଆଣିବି
ମରତ୍ର ହବାକୁ ।

ନାହିଁରେ ଏବେ ତାକନା । ଆଉ ଦି’ ଚାରି ଦିନେ ତ ତୋ’ ବାପାଙ୍କ ମରତ୍ର ପୁଅର ବାହାଘର ଯେ, ବାପା ଦିନକ ଆଗରୁ ଆସିବେ । ଏବେ ତ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଭାର ଥୋର ବେବସ୍ତା କରିବାରେ ବେଶ୍ଟ । ବାପା ଫେରିଗଲା ପରେ ଦିନେ ତାକୁ ତାଙ୍କ ଆଶିବୁ । ଆଗରୁ ତାକୁ କହିଥିବୁ ଘରେ ବାପା ବୋଉଛୁ ଜଣେଇଥବ ।

ଚାରିଦିନ ୩୦ରୁ ବାପା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କ ବରାଦ ଅନୁସାରେ ସବୁ ବେବସ୍ତା ହୋଇଥାଏ । ଖାଲି ପୋଖରୀରୁ ମାଛଧରା ବାକି ଥାଏ । ବାପା ସବୁ ଜିନିଷ ଦେଖି ଖୁସି ହେଲେ । ବଡ଼ମା, ନଚିଆଦା, ନୀଳାରାଇ, ବଡ଼ଅପା ସମତିକି ପ୍ରଶଂସା କରି କହିଲେ । ବାପା ଆସିଲା ପରେ ଅତାଦା, କାଶୀରାଇ ଆଉ ଆଉ ମୁରବିମାନେ ମଠ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସବୁ ବେବସ୍ତା ଠିକ୍ ହେଲାଟି ବୋଲି ପସଦ କଲେ ।

ବାହାଘର ଦିନ ସବୁ ଭାରଯାକ ପଠାଗଲା ମରସାଙ୍କ ଘରକୁ । କେବଳ ଦହି ଆଉ ମାତ୍ର ରହିଲା ଚରିଟି ଭୋକି ଦିନ ପଠା ହବାକୁ ।

ବାପା ମରସାଙ୍କ ପୁଅ ଧନୁରାଇଟି ବାହା କରେଇ ଗଲେ । ତହିଁ ଆରଦିନ ବରବାହୁଡ଼ା । ବର ବରଯାତ୍ରୀ ସେଦିନ ଫେରୁ ଫେରୁ ରାତି ପାହାଡ଼ା ହେଲା । ତା’ ଆରଦିନ ଚରିଟି ପଡ଼ିଲା । ଆମ ପୋଖରୀରୁ ମାଛ ଧରାହେଲେ ପ୍ରାୟ ମହଣେ ହବ ବଡ଼ ମାଛ, ଆଉ ଦୁଇ ବଡ଼ ବଡ଼ ହାଣ୍ଡିରେ ଦହି ଏମିତି ଦି’ ରାରରେ ପଠାଗଲା । ସଞ୍ଜକୁ ଚରିଟି ରୋକି । ଦହି ଆଉ ମାଛ ରୋକି କାମରେ ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତେ ପଥଦ କଲେ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ବାପା ସୁନ୍ଦରଗତ ଫେରିଲେ । ଫେରିବା ଆଗରୁ କହିଗଲେ ମୁଁ ଚଢ଼ୀୟ ପାରୁ କରି ବର୍ଷ ଶେଷକୁ ସୁନ୍ଦରଗତ ଯାଇ ସେଇଠି ପଡ଼ିବି ।

ବାପା ଗଲାପରେ ବଡ଼ମା’ଙ୍କୁ ପଚାରିବି- ଆଉ ଦି’ ତିନି ମାସରେ ତ ସୁନ୍ଦରଗତ ଯିବି । ଗାଁରେ ମରତ୍ର ନ ବସି ସୁନ୍ଦରଗତରେ ମରତ୍ର ବସିଲେ କେମିତି ହୁଅଥା, ଏଠି ଆଉ ଭାରକି ମରତ୍ର ବସିବି ? ବଡ଼ମା’ ରାକି ହେଲେ । ମୋର ମରତ୍ର ହବା ଘୁଷିଗଲା ।

କୀବନସ୍ପୋତରେ ରାସି ରାସି ଯାଉ ଯାଉଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ ଯୋଗଦେଇଥିଲି ଓ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଗଭଜାତ ମିଶ୍ରଣ ପରେ ବଣେଇର ଏତମିନିଷ୍ଟ୍ରେର ବା ଶାସନ ରୂପେ ଯୋଗଦେଲି ।

ବଣେଇରୁ ସ୍ବ ୧୯୪୧ ମସିହାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବଦଳି ହେଇ ଆସିଲି ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ଅନୁଶାସନ ସିବିଚ ଭାବରେ । ବଣେଇରେ ମୋର ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ଓ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେ ସମୟର ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗ ମହୀ ମତେ ତାଙ୍କ ବିଭାଗକୁ ନବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗରେ ଦୁଇବର୍ଷ ରହିଲା ପରେ ମିଳିତ ଜାତିସଂଗ ପକ୍ଷରୁ ଦୂରି ଭାରକରି ସାମାଜିକ କଲ୍ୟାଣ ପ୍ରଶାସନ ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ନିର୍ବିତି ହେଲି । ବିଭାତର ଦକ୍ଷିଣ- ପଣ୍ଡିତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନିର୍ମାଣ କରିବାର ଜାତି ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ି ପରେ ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବୋର୍ଡିଓ, ସିଙ୍ଗାପୁର ଆଦି ଦେଶରେ ଆଦିବାସୀ ଓ ଯୁବକଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେ ଆନ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ଜାତି ମାସ ଏପରି ମୋଟ ପ୍ରାୟ ଏକବର୍ଷ ବିଦେଶରେ ନିର୍ମାଣ ସ୍ଵ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଲି । ଆଦିବାସୀ

ବିଭାଗରେ ପୁନର୍ବାର ଅବସ୍ଥାପିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ରାଜରକେଲା, କେଳାନାଳ, ନେହୁଣ୍ଡର ଆଦି ପ୍ଲାନରେ କିଛି କାଳ ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବରେ ରହି ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗକୁ ଫେରିଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ଅତିରିକ୍ତ ଶାସନ ସତିବ ରୂପେ ସ୍ବ ୧୯୭୪ ମସିହାରେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଦ୍ୱାବାସରେ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳ ବିଶେଷକରି ଆଦିମ ଅନୁନ୍ଦତ ବର୍ଣ୍ଣର ଆଦିବାସୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗରେ ଧାନ ଦେବାକୁ ହେଉଥାଏ । ସେହି କ୍ରମରେ କୋରାପୁଟ କିଲାର ମାଲକାନଗିରି ଅଞ୍ଚଳସ୍ଥ ପାର୍ବତ୍ୟ ବଣ୍ଣାମାନଙ୍କୁ ରେବେବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ମୋ' ପୂର୍ବରୁ କେହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବା କୋରାପୁଟ କିଲାପାଳ ସେଠାକୁ ଯାଇ ନ ଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଲି । ଭେରିଆର ଏକଭରନ (Verrier Elwyn) ନାମକ ଜଣେ ବ୍ରିଟିଶ ଗବେଷକ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ରସତରି ବଣ୍ଣାମାନଙ୍କ ତାବଳଧାରଣ ଓ ସାମାଜିକ ବନ୍ଦଶି ଉପରେ ଏକ ତଥ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ଟକ ରଚନା କରିଥିଲେ ।

ବଣ୍ଣାମାନେ ଅତ୍ୟତ କ୍ରୋଧୀ ଓ କୁର । ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଉରେଇତ ହୋଇ ଧନୁଶର ପ୍ରୟୋଗ କରି ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଓ ଅପରର ପ୍ରାଣପାତ କରିବା କଥା ଉଦ୍ଦେଶ କରା ଯାଏ ଓ ଲୋକ ମୁଖରେ ଶୁଣା ଯାଏ । ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ପାହାଡ଼ ତଳ ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମ ଉପରେ ଚଢ଼ୋଇ କରି ସେମାନଙ୍କର ଗୁହ୍ୟାଳିତ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଲୁଣନ କରିବା, ହାତ୍ରୁ ତୋର ଜବଦଦତ୍ତ ଭିନ୍ନପତ୍ର ଲୁଟ କରିବା ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯାଏ । ତେଣୁ କରି ତେତେବେଳର କୋରାପୁଟ ଅତିରିକ୍ତ କିଲା ମଜଳ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ସୁଧାକର ରାୟ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଦୁ ସହ ମୋ' ରହଣରେ ବଣ୍ଣା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇଥାତି କିଛି ଅଗରଣ ଘଟିରେ ମୋ'ର ସହାୟତା କରିବେ ବୋଲି ।

ପାହାଡ଼ ତଳ ଖ୍ୟାରପୁଟ ଗ୍ରାମରୁ ଆବତା ଖାବତା ପାହାଡ଼ ରାଷ୍ଟାରେ ଜିଯୁ ଯୋଗେ ମୁଦୁନି ପଡ଼ାରେ ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟରେ ପହଞ୍ଚ ଆଖପାଖ କେତେ ଗାଆଁ ପରିବର୍ଣ୍ଣନ କରି ମୁଦୁନି ପଡ଼ାକୁ ଅପହାହ୍ନ ୪ଟା ସୁଦ୍ଧା ଫେରିଆସି ଝୁଲ ହତାରେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲି । ନିକଟେ ଏକ ପାହାଡ଼ ଝରଣା ‘ସୀତାକୁଣ୍ଠ’ ଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଶୁଣି ତହିଁର ନାମକରଣ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଗ୍ରାମସେବକଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଲି ଯେ ଶ୍ରୀରାମ, ଭକ୍ଷୁଣ ଓ ସୀତାଦେବୀ ବନବାସ ସମୟରେ ଦଶକରଣ୍ୟ ଦେଇ ଯିବା ବାଟରେ ବଣ୍ଣା ଅଞ୍ଚଳରେ କିନ୍ତୁଦିନ କଟାଇଥିଲେ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି । ସେହି ସମୟରେ ଉତ୍ତର କୁଣ୍ଡରେ ଉତ୍ତର ଅବସ୍ଥାରେ ସାତା ଦେବୀଙ୍କୁ ସ୍ଵାନ୍ତରତ ଦେଖି କେତେକ ବଣ୍ଣା ରମଣୀ ହାସ୍ୟ ସମରଣ କରିପାରି ନଥିଲେ । ଦେବୀ ସାତା ତ୍ରୁଟା ତୁନ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଥିଲେ ଯେ, ବଣ୍ଣା ସ୍ରୀଲୋକମାନେ ତାଙ୍କର ବନ୍ଦଦେଶ ଆବୁରୁ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଉତ୍ସୁକ ରଖିବେ । ବସ୍ତୁ ପରିଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଜଙ୍ଗର ସର୍ବସ୍ଵ ନିପାତ ହେବ । ସେହିଦ୍ଵାରା ବଣ୍ଣା ରମଣୀ ତାଙ୍କ ବନ୍ଦଦେଶ ଉତ୍ସୁକ ରଖିଛନ୍ତି । ବାଟ ମାତି, କାର୍ଗିଚ ମାଲିଦ୍ଵାରା ଯବିକୁଣ୍ଠିତ ଆବୁର କରିଥା'ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅବସ୍ଥା ।

ଶ୍ରୀରାମ, ଭକ୍ଷୁଣ, ବୈଦେହୀ ବଣ୍ଣା ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ ଦଶକରଣ୍ୟକୁ ଯିବା କେତେଦୂର ସମ୍ବନ୍ଧ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ମନେ ହେଲା ବନବାସ କାଳରେ ଶ୍ରୀରାମ, ଭକ୍ଷୁଣ,

ବୈଦେହୀ ଯଦି ବଣ୍ଣା ଅଞ୍ଚଳରେ କିନ୍ତୁ ଦିନ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଥୁବେ ଜିଷ୍ଠିଷ୍ଠାରେ ବାନର ରାଜ ସୁଶ୍ରୀବଙ୍କ ସହିତ ମିତ୍ରତା ସ୍ଫୁରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲାପରି ବଣ୍ଣାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେ ପ୍ରକାର ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କରିଥାଏ ପାରନ୍ତି । ଅଚାନକ ମୋ' ନିକଟରେ ବସିଥିବା ବଣ୍ଣା ଯୁବକଟି କୁ ପଚାରି ଦେଖି - ତମେ ମଇତର ହୁଆକି ?

ଯୁବକଟି ମୋତେ କିଷ୍ଟିଷ୍ଠା ନିରିଷ୍ଠା କରି ଉତ୍ତର ଦେଖା - ହର ମଇତର ହେବି ।

ମୁଁ କିମ୍ବା ଅପ୍ରତିର ବୋଧ କଲି । ଚିତ୍ତାକଲି, ମୋ'ମନର ରାବନା ଜାଣିପାରି ଉତ୍ତର ଦେଇବି ସୁବକଟି ନା ପ୍ରଶ୍ନର ଉଦେଶ୍ୟ ବୁଝି ନପାରି ? ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ମଇତ୍ର ବସିବା ଚକଣି ତାଙ୍କ ସମାଜରେ ଅଛି କି ନା । କିନ୍ତୁ ସେ ବୋଧହୂଣ ଜାଣିବା ମୁଁ ତା' ସହିତ ମଇତର ହେବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।

କହିଲି - ରଇ । ତୁର ଆଉ ମୁଁ ମଇତର ହୁବ । କି କି ଜିନିଷ ଲାଗିବ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ଆମେ ଯୁଗାଡ଼ କରିବା ।

ମଇତ୍ର ହବା ପାଇଁ ଯାହା ଯାହା ଜିନିଷ ଗୋଡ଼ା ଦୁଇଜଣ ଯାକ ଯୋଗାତ କରି ଆଣିବା କଥା । ଆମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ତ ବଣ୍ଣା ଯୁବକ ସବୁ ଜିନିଷ ଯୋଗାତ କରି ଦେଇଥେଲେ । ଯେତେ ଯାଚିଲେ ମଧ୍ୟ ଚଙ୍ଗା ନେଲେ ନାହିଁ । ଦିଶାରୀକୁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲେ ମଇତ୍ର ବସିବାରେ ଏ କଥା କତାକଟି ଭାବରେ ଧରାଯାଏ ନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ ଗ୍ରାମ ଦେବାତାଙ୍କ କୋଠ ପାଣିକୁ ଯାହା ଲାହୁ ଦେଇପାରେ ବୋଲି ବୁଝାଇଲାରୁ ମୋ' ପକ୍ଷରୁ କୋଟିଏ ଲଜ୍ଜା ଦିଆହେଲା ।

ଗୋଟିଏ ବଢ଼ କନଙ୍କୀ ପତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋ ହେବ, ଚାତା, ଗୁଡ଼ ଓ ପାରିଜା କନଙ୍କା ଗୋଗ ପାଇଁ ବଢ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଗ୍ରାମ ଦେବତାଙ୍କ ପାଇଁ ଶାକୁନାର ଲୁଗା ଓ ଚାଦର, ଦିଶାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବଣ୍ଣା ଧୋତି । ପୂଜା ଆରମ୍ଭ ହୋମ ପାଇଁ ନିଆଁ ଜଜା ହେଲା । ଯିଅ ଆହୁତି ଦିଆଗଲା । ଦିଶାରୀ ଗ୍ରାମ ଦେବତାଙ୍କ ଆଗରେ ଘୋଷଣା କରେ - ଗ୍ରାମ ଶିରୀ, ଏ ଦୁଇଜଣ ତତେ ଆଉ ନିଆଁକୁ ସାକ୍ଷୀରଖି ମଇତର ହେଲେ । ଏ ଦୁଇଜଣ ମତି ଗତି ମଇତର ପରି ରଖିବୁ ପ୍ରକୃତି । ମାହାପୁରକୁ ଜୁହାର ହବାକୁ କହିଲେ ଆମ ଦିହଙ୍କି । ଜୁହାର କରିଯାରି ଆମେ ଦୁହେଁ କୋଜାକୋଳି ହେଲୁ । ସମସ୍ତିକୁ ହାତ ଦେବି ଜୁହାର କଲୁ । ମଇତର ବୋଲି ତକାତକି ହେଲୁ ।

ଦିଶାରୀ ଚାତା କନଙ୍କା ଗୁଡ଼ରେ ସଳପ ରସ ଦେଇ ତକଟା କରିଥେଲେ । ରୋଗ ଲାଗେଇଥେଲେ ଗ୍ରାମ ଦେବତାଙ୍କ । ଚର୍ଦ୍ଦିରୁ ସମସ୍ତକୁ ବାରିଲେ । ନିଜେ ଖଣ୍ଡ ପତ୍ର ମେର ରୋଗ ପାଇଲେ । ଆମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପତ୍ରରେ ରୋଗ ବାଢ଼ିଦେଲେ । ଆମେ ଦୁହେଁ ମଇତର ହିସାବରେ ସେ ମତେ ଆଉ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଖୁଆର ଦେଲୁ । ମଇତର ହେବା କାମ ବଢ଼ିଲା ।

ମଇତର ମତେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ଡାକିଲେ । ରାଯବାବୁ ମୁଁ ଓ ଗ୍ରା ମୁଖିଆ ମିଶିକରି ମଇତର ସାଇରେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲୁ । ତାଙ୍କ ବାପମା'ଙ୍କ ଜୁହାର ହେଲୁ । ତାଙ୍କର ଦୁଇ ବଣ୍ଣା ଘର, ଗାଇ, କୁକୁତା, ପୁଷୁରା ସବୁ ଆମକୁ ବୁଲେଇ ଦେଖେଇଲେ ।

ପଣସ ରହ, ସବୁ ଗଛ, ସପୁରୀ ଆର କଦଳ ଗଛ ସବୁ ବାରିରେ ଚିହ୍ନେଇ ଦେଲେ ।
ମଇତରର ଯାହା, ସବୁ ଜମାର ବୋଲି ମଇତରର ବାପା କହିଲେ । ତାଙ୍କ ଗରୁ ବିଦା ହେଲା
ବେଳକୁ ସଜ ହେଲ ଅସିଥାଏ । ବସା ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲୁ ।

ମଇତର କହିଲେ- ନାହିଁ ମଇତର ର ଘରେ ଏକା ରହିବ । ର ଟା ଜମାର ଘର
ଆର କୁଠି କି ଖାସି ରହବ କି ?

ମୁଁ ହସି ହସି ମଇତରର ହାତ ଧରି ବୁଝେଇ - ଦେଖୁଚ ତ ମୋର ସାଜରେ
ଆଇମାନେ ଅଛନ୍ତି । ମୋର କେତେ କାମ ବି ଅଛି । ସେଠା ନ କରେ ହେବ କି ?
ତମେ ମଇତର କାମ ସାରି ସେଠାକୁ ଆସିବ, ଏକାସାଜେ ଖାଇବା, ଶୋଇବା ।

ମଇତର ମୁଣ୍ଡ ହଇଲେ ମନୀ କଲେ । ତାଙ୍କ ବାପା କହିଲେ - ହଉ ପୁଅ, ସେ
ତ ସରକାରୀ ନୂକ । ତା'ର କାମଦାମ ଦେଖିବ, ସବୁ ନୂକକୁ ରେଚିବ । ହେଲା, ଆମର
ଘରଟା କେ ତା'ର କହିଲେ ହେଲା । ତୁଙ୍କ ଖାଇସାରି ମାଝି ଘରକେ ଶୁଣିବାକୁ ଯିବୁ ।

ମଇତର ଉଥାପି ଅରାଜି । କହିଲେ- ନାହିଁ ବାପା, ସେ ଏହଠି ଏକା ଖାଇବ
ଏହଠି ନି ଶୁବ । ମୋ ମଇତର ମୋ ପାଖରେ ଏକା ରହିବ ।

ବିଷମ ସମସ୍ୟା । ମାଝି ବା ଗୀ ମୁଖିଆଙ୍କ ସାହାୟ୍ୟ ଲୋଡା । ସେ ଆସି
ପହଞ୍ଚିଲେ । ସବୁ ଶୁଣି କହିଲେ - ସବା ଘରେ ନୂକମାନେ ଜମିଛନ୍ତ । ଆମର ସାହାବ
କିମ୍ବ ବତକିବ ଶୁଣିବେ ସେ । ତୁଙ୍କ ରି ଆସ ସେଠକୁ ।

ସରାୟରେ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ କାଳ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲୁ । ବଣ୍ଣାମାନଙ୍କ ସ୍ତର ବିଷୟ
ପଣସ, ସପୁରୀ ଆଦି ଫଳ ଚାଷ କଥା, ଧାନ ଚାଷକୁ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ପିଇବା ପାଇଁ
ସମସ୍ୟା ଏପରି କେତେ ବଥା ଆଲୋଚନା ହେଲା ।

ଆଲୋଚନା ପରେ ରାଖିବାକୁ, ମୁଁ, ଗ୍ରାମ ସେବକ, ଗୀ ମୁଖିଆଙ୍କ ସଜ୍ଜେ ତାଙ୍କ
ଘରକୁ ଫେରିଲୁ । ମଇତର ବି ଆମ ସଜ୍ଜେ ସେଠିକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁଖିଆ କହିଲେ-
ରହି ଯା, ମଇତର ପାଖେ । ଏଠି ଖାଇବୁ, ରହିଯିବୁ ।

ମଇତରଙ୍କ ଉଥାପି ସେଇ ଜିଦ । ମତେ କହିଲେ ଆମର ଗୀରେ ମୋର ମଇତର
ହେଲ । ଆମ ଘରେ ଖାଇବ, ରହବ । ମୁଁ କି କରି ଜମା ଖାଇବି ?

ମୁଖିଆ ମଇତରଙ୍କୁ ପୁଣି ବୁଝେଇଲେ - ଆରେ ତୋର ମଇତର ତୁ ଏକା ନାହିଁ ।
ତା'ର ସାଜରେ ତ ସରକାରୀ ନୂକମାନେ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଛାତି କି କରି ତୋର ମଇତର
ଯିବ ତୋର ଘରକେ ?

ମଇତର ଏକା ଜିଦ - ନାହିଁ ସେ ଯିବ ଆମ ଘରକୁ ।

କହିଲି - ମଇତର ତାଙ୍କ ଜମାର ଘରେ ଖାଇସାରି ର ଯାଗାକୁ ଆସି ଶୁଇବା ।
ରାଖିବାକୁ ଓ ମୁଁ ଗଲୁ ମଇତର ଘରେ ରାତ, ତାଲି, ସାଗୁଆଡ଼ି ପକା ଖାଇ ରହିବାରା
ଖାଇ ଫେରିଲୁ । ମଇତର ପଜ୍ଜେ ଆସିବେ ବହି ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିଲେ ମତେ ବିଦାକରି ।

ସାରାଦିନର ନାଳାଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗୁ କୁଚହେର ମୁଁ ଅତିରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ପରଦିନ ଗୋରରୁ ଜାଣିବି ରାଖିବାକୁ ସାରାରାଟି ଶୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି । ରାଟି ରିତରେ ମରଚର ଦୂର ତିନିଥି ଆମ ଶୋଇବା ଯାଗାକୁ ଆସି ରାଖିବାକୁଙ୍କୁ କହୁଆନ୍ତି ମରଚରକୁ ତାବିଦିଅ ଆମର ଘରରେ ଯିବେ । ରାଖିବାକୁଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଓ ତାଙ୍କ ଦୃଢ଼ତା ଯୋଗୁଁ ଫେରି ଯାଇଥାନ୍ତି । ପୁଣି କିଛି ସମୟ ପରେ ଆସୁଥାନ୍ତି ମୁଁ ଉଠିଲିଣି କି ନା ।

ପରଦିନ ସବାଳେ ରାଖିବାକୁ କହିଲେ- ସାର ଏ ମରତ୍ରିକୁ ସାଇରେ ନେଇଯିବାକୁ ହବ । ତାଙ୍କୁ ଆମ ବିଭାଗରେ ଖଣ୍ଡେ ତାକିରୀରେ ଭର୍ଜିକରି ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ ରଖିବାକୁ ହବ ।

ମୁଁ ହସିଲି । ରହସ୍ୟ କରି କହିଲି - ମତେ କୋରାପୁଟର ଚିଲ୍‌ଲାପାଇ ରାବେ ଅବସାପିତ କରିବାକୁ ସରବାରଙ୍କଠାରେ ଆବେଦନ କରେ ମୁଁ । ତେବେ ଯାଇଁ ମୁଦୁଳିପଢ଼ାର ଉପର ବନ୍ଦା ଯୁବବର ମୋ'ପ୍ରତି ମୋହ ତୁଟି ଯାଇପାରେ ।

ସେଦିନ ସକାଳ ଜଳକ୍ଷା କରିବାକୁ ମରଚରକୁ ନିମାଞ୍ଜଣ କଲି । ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଅରିମାନର ଚିତ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଆଦର କରି ମୋ' ନିକଟରେ ବଷେଇ ଆମ ଦୁର୍ଦ୍ଵାରା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତ୍ରରେ ଜଳକ୍ଷା ବାଢ଼ିବାକୁ ଭସାରା ଦେଲି ରାଖିବାକୁଙ୍କୁ । ଦୁର୍ଦ୍ଵେ ଏକତ୍ର ବସି ଶାଇଲୁ ।

ମୁଁ ଅଛ ସମୟ ପରେ ମୁଦୁଳିପଢ଼ା ଛାତି କୋରାପୁଟ, ବାହାରିଯିବି ଜାଣି ତାଙ୍କ ଦୂଦୟ ଦୁଃଖରେ ଭରି ଯାଇଥାଏ । ସେ ମୁଁ ଖୋଲି ପଦେ କଥ୍ୟ କହିପାରୁ ନଥାନ୍ତି, ଖାଇବା ପରେ ତାଙ୍କ ହାତଧରି ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନବା ସମୟରେ ଅଚର୍ଜିତ ରାବରେ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଦୂରଖଣ୍ଡ ଦଶକ୍ଷିଅା ନୋଟ ବଢ଼େଇ ଦେଲି ।

ମରଚର ଘଟିଏ କାଳ ମୋ' ମୁହିଁକୁ ଅନେଇ ରହିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଦି' ତୋପା କୁହ ଖସି ପଡ଼ିବା ତଳକୁ । ଛେପ ଢୋକି କହିଲେ-ମରଚର ତୁଲ ମୋର ମନକେ କୁଟିଏ ଚଙ୍ଗାରେ ଘିନି ନହୁ ? ମୁର ତୋର ମନକେ କେତେ ଚଙ୍ଗାରେ ଘିନି ପାରିବି ? ମରଚର, କହତ ମୋର ତ ଚଙ୍ଗା କିଛି ନାହିଁ । କି ଟା ଦେଇ ଘିନି ପାରବି କି ?

ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ଭୁଲକ ଦୁଷ୍ଟ ପାରିଲି । ଆମେ ଚଙ୍ଗାରେ ସବୁ ମିଳିପାରେ ବୋଲି ଭାବୁ, କିନ୍ତୁ ମନ, ଦୂଦୟ କ'ଣ ସତରେ ଚଙ୍ଗାରେ କିଣି ହେଲ ପାରେ କି ? ଚଙ୍ଗା ମରଚର ହାତରୁ ନର ରାଖିବାକୁଙ୍କୁ ଆଉକୁ ବଢ଼େଇ କହିଲି - ରାଖିବାକୁ ତିନିଖଣ୍ଡ ବନ୍ଦା ପିନ୍ଧା କପଟା ଆଉ ଟିଅମାନଙ୍କ ପିନ୍ଧା ଖଣ୍ଡେ ମଗେଇ ନିଅନ୍ତୁ ଏବେ । ଆଉ ଯାହା ଚଙ୍ଗା ଲାଗିବ ଦେଇଦେବି ।

ମରଚରକୁ ପାଖରେ ବଷେଇ ବଥାହେଲି - ମରଚର ମନେ ରଖିବ ମତେ ? ମୋର ସାଙ୍ଗେ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯିବା କାହା ?

ଘଟିଏକାଳ ଦୂର ପାହାଡ଼, ଖାତ ଜଙ୍ଗଲାନ୍ତାତେ ନିଯାକରି ମରଚର ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ କହିଲେ - ନାହିଁ ମରଚର, ତପେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯେମିତି ମତେ ର ପାହାଡ଼ କଙ୍ଗଳ

ସେଇଟା ଏକା । ଆଉ ଫେର ମୋର ତ ସୁଚେ ନି କପଟା । କୁରୁତା, କୁତା କିଛି ନାହିଁ,
ରତା ଜଗନ୍ନ ପଣ୍ଡ ଦେଖେବେ ନାହିଁ କୁକମାନେ ? ଏବେ ଥାର । ଆଉଥରେ ତୁଲ ମୋର
ଘରକେ ଆଇଲେ ତୁଲ କହିବୁ ବରେ ଯାଇ ଦେଖିବା ।

ଆମେ କୁହେଁ କଷି କଥାବାରୀ ଦର ହଜ ରାଏବାବୁ ତିନିଶତ ମରଦ ପିତା ବଣ୍ଡା
ବୁଣ୍ଡା କପଟା, ଆଜଗୋଟେ ମାରପି ପିତା କପଟା ଆଣି ପହଞ୍ଚିଲେ । କିନ୍ତୁ ଖଣ୍ଡ ମରଦ
ପିତା କପଟା ନେଇ ମରତରଙ୍ଗ ବାହରେ ପକେଇ କୁହାର ହେଲି । ପିତିବାକୁ କହିଲି ।
ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ମରତରଙ୍ଗ ହାତକୁ ବଢ଼େଇଦେବାକୁ ଉସାରା ଦେଲି ରାଏବାବୁକୁ । ସେ ତାକୁ
ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଇ ମତେ ପିତେଇଦେବାକୁ କହିଲେ । ମରତର ସେଇଟା ମତେ ଦବାକୁ ଥାଇ
ଥାଇ ହେଲେ । କହିଲେ ମୁଁ ଲ ଆଣିଦେବି ସିନା । ଇଟା ତ ତୁଲ ଆଣିଛୁ ।

ରାଏବାବୁ ମଲତରଙ୍ଗୁ ଉସାହିତ କରି କହିଲେ- ମଲତର କଥା ରଖ ବାବୁ । ଇଟା
ଏବେ ତାକୁ ପିତେଇ ବେ । ଆଉଥରେ ଆଇଲେ ତୁଲ ଘିନା ପିତାଟା ତାଙ୍କୁ ପିତିବାକୁ
ଦେବ ।

ମରତର ଥର ଥର ହାତରେ ସେଟି ନେଇ ମୋ ଗଳାରେ ବେଢ଼େଇଦେଲେ,
ମତେ କୁହାର ହେଲେ । କୁହେଁ କୁହେଁକୁ କୋଳାଗ୍ରହ କଲୁ ।

ଅନୁଭବ ବରି ସେଇ ମୁହଁର୍ଭରେ ମଣିଷ ମାତ୍ରେ ସମାନ । ସେ ନିସ୍ତର ବଣ୍ଡା
ହୋଇପାରେ, ନିରକ୍ଷର ଲଜ୍ଜା ହେଲ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ତା ଅଭରର ସ୍ଵେଚ୍ଛା-ଶ୍ରୁଦ୍ଧା ପ୍ରେମର
ଅଭାବ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ଅପରର ହୃଦୟ ପ୍ରତି । ତା'ର ଦୁଃଖକୁ ଦେଖିପାରେ, ସ୍ଵେଚ୍ଛ
ପ୍ରାଚିର ମଣିଷ ପଣିଆର ଅଭାବ ନଥାଏ । ମଲତ୍ର ହିସାବରେ ଲାର କ୍ଷତିର ହିସାବ କରେ
ନାହିଁ । ତା' ମନ ଭାବିଛି, ସେ ମଲତର ହେଇଛି । ହେଞ୍ଚ-ପେଞ୍ଚର ପ୍ରଣ୍ଣ ନାହିଁ । ଅନାବିକ
ମିତ୍ରଭାର ନିଦର୍ଶନ ।

ଭାଷା-ପିପାସା

‘ଭାଷା’ ଶବ୍ଦ ସହିତ ମୋର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ହେଉଛି ‘ଚିଠି’ । ଯେପରି ଦୂର ବିଦେଶରେ ଥିବା ମୋ ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଚିଠି ଆସିବାରେ ବିକମ୍ବ ହେଲେ ବୋର ପଦିଶା ଦିନୁକାଳ ବା ଆଉ କାହାରିକୁ ନେହୁରା ହେବାର ମୁଁ ଶୁଣିଛି - ଦିନୁ କୁଆଡ଼େ ପଟାମୁଖେର ଯାଉଛି ବି ? କାହିଁ ତମ ଦାତାଙ୍କଠାରୁ ଭାଷା ଖଣ୍ଡ କେତେକାକୁ ପାଇନାହିଁ । ଚିକେ ତାକ ଘରେ ତାପାସ କରି ଦେଖନ୍ତ କି ? ଦିନୁକାଳ ମୋ ବଢାପାଇ ପୁଅ । ବୋରକୁ ବୁଝେଇ କହି ଦେବେ ନେଇବି । କଥଣ କାମ ପଢି ଯାଉଥିବ । -ହେଲେ ବି’ ଅକ୍ଷର ଲେଖି ବି’ ଧାଡ଼ିର ଭାଷାଟିଏ ପନେଇ ଦବାକୁ କ’ଣ ତର ନାହିଁ ? ବୋର ଅଧିକ ନେହୁରା ହୋଇ କୁହେ । ସେଇ “ଭାଷା” ଆଜି ଆଉ ସାମାନ୍ୟ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିବୁ ବୁଝୋଉ ନାହିଁ । ‘ଭାଷା’ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଏତେ ବ୍ୟାପକ, ଏତେ ଚାପ୍ଯୁର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲାଣି, କବନା କରି ହୃଦୟନାହିଁ ।

ଧୂନାରୁ ଉପଜାତ ଶବ୍ଦ ଭାବବୋଧକ ଓ ବାହକ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଭାଷାର ସୁର୍ବିହେବା କଥା, ତାହା ପୁଣି ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ, ଜାତି, ସଂପ୍ରଦାୟ ଆଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉନ୍ନି ଉନ୍ନି ଜାତ, ଆକାର, ପ୍ରକାରରେ ବିକାଶକାଳ କରିବା, ତଥା ସହସ୍ରାଧିକ ଭାଷା, ଉପଭାଷା, କଥତ, କିଣିତ ଆଦି ରୂପରେ ଆୟପ୍ରକାଶ କରିବା ଓ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ବିଷୟରେ ମୋର ସମ୍ବନ୍ଧ ଧାରଣା ହେବାକୁ ବହୁକାଳ ବିଚିଯାଇଥିବା ।

ଗୀ ଚାଶାଳୀରେ ଦୂର ଚିନିବର୍ଷ ପଢ଼ିବା ପରେ ବାପାଙ୍କ ଚାକିରୀ ଗୀ ସୁନ୍ଦରଗଢକୁ ଯାଉଥୁଣି ପଡ଼ିବା ପାଇଁ । ସେଠି ପହଞ୍ଚ ଦେଖେ ଯେ, ଆମ ଗୀ ଅଞ୍ଚଳର କଥତ ଭାଷାଠାରୁ ସେଠା ଭାଷା ଅନେକ ପୃଥିବୀ । ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବୋଲି ଯାହାକୁ କହନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ, ହିମୀ, ଲାକ୍ଷ୍ମୀ ଉତ୍ୟାଦି ଭାଷାମାନଙ୍କର ମିଶ୍ରିତ ଆଞ୍ଜଳିକ ଭାଷା । ଅଜଣା ହେଲେହେଁ ବେଶ ଶୁଭିମଧୂର ଜାଗିଲା ।

ସୁନ୍ଦରଗଢ ସୁଲରେ ଚତୁର୍ଥୀ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଛାତ୍ରକାଳ ପଢ଼ିଲି । ଘରେ ବୁଢ଼ୀ ନରିହାଣୀ ଚାକରାଣୀ ସହିତ, ସୁଲରେ ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କର ସହିତ ସମ୍ବଲପୁରୀ ଭାଷାରେ ହିଁ କଥାବାରୀ କରୁ କରୁ ଅଚିନ୍ତ୍ୟରେ ସେ ଭାଷା ପରଟି ଗଲା । ଚତୁର୍ଥ ମଧୁରତା ପ୍ରତି ସୁଜ ଆକୃଷ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ବିଚିଯାଇଥୁଲେ ହେଁ କିଶୋର ବୟସରେ ଉତ୍ତର ଭାଷା ପ୍ରତି ଜାତ ହୋଇଥିବା ଆଚିରିକ ଆଦର ମୋ ହୃଦୟରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବବର ବଳବର ହୋଇରହିଛି । ତାହା କିଣିତ ଓ ସରଜାରା ଭାଷା ରୂପେ ଗଣ୍ୟ ହୋଇନାହିଁ । ହେଲେ ଯେଉଁ ଅତରଙ୍ଗ ସଂପର୍କ ସେ ଭାଷା ସହିତ ଗୁଡ଼ି ଉଠିଥିଲା, ତାହା ଅତିରିକ୍ତ ହେବା ଦୂରେ ଆଉ, ହ୍ରାସ ମଧ୍ୟ ପାଇନାହିଁ ।

ସମଗ୍ରୀର ଅନ୍ତର ଅର୍ଥାତ୍ ସମଗ୍ରୀର, ସୁନ୍ଦରଶତ, ବରାଜୀର, ବଳାହାଣ୍ତି ଆଦି ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ଅଧିବାସୀ କୌଣସି ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହ ସେହି ଭାଷାରେ ହିଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାରେ ଅପାର ଆନନ୍ଦ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ବୋଧକୁସି ।

ସୁନ୍ଦରଶତରେ ନବମୀ ଶ୍ରେଣୀ ପାଖ କରି ସେଠାରେ ଅଧିକ କୁସ ନଥବାରୁ କଟକ ଜିଲ୍ଲାଏର ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ି ମେଟ୍ରିକ୍ ଓ ପରେ ରେଲେନ୍ସ୍‌ କଲେଜରେ ୩/୪ବର୍ଷ କଟାଇ ଭିତ୍ରୀ ହାସର କରାପରେ ସରକାରୀ ଚାକିରୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । କିଛିବର୍ଷ ପୂରା, କଟକ ଆଦି ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଅବସାପିତ ହେଲାପରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଗଡ଼କାତ ମିଶ୍ରଣ ହେବକୁ ବଣେଇର ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ଭାବରେ ସେହିବର୍ଷ ଭାନୁଯାରୀ ପହିଲା ଦିନ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି ।

ବଣେଇ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଶତକତା ୨୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ମୁଣ୍ଡା, କୋହୁ, ଓରାମ୍ପ, ରୂପୀଂ, କୁଆଜ ଆଦି ଆଦିବାସୀ ଉପକାରୀ ରୋକ । ମୁଣ୍ଡା ଓ କୋହୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଟ । ମିଶ୍ରଣ ଦିନ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଧନୁତୀରଧାରୀ ପ୍ରାୟ ୪୦୦ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଏକ ବିରାଟ ପଢୁଆର ମିଶ୍ରଣ ବିରୋଧୀ ଧୂନାମାନ ଦେଇ ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ଅଟ୍ୟସ ଘେରାଇ କରିଥିଲେ । ପରିଷିତି ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଜାପ ଆଜୋରନା ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ଗୁରୁତର ଶାତିଶ୍ଵର ଶାତିଶ୍ଵର ଅବସ୍ଥା ଏହାର ପାରିଥିଲି । ବଣେଇର ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲଭାବରେ ବୁଝି ବୁଝାଇ ଶାସନରେ ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ଲାଭ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି ।

ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ଭାବରେ ଯୋଗଦେବାର ୧୦/୧୫ ଦିନ ପରେ ବଣେଇ ଗଡ଼ରୁ ୧୨/୧୪କି.ମି. ନୂର ଏକ ଆଦିବାସୀ ଅନ୍ତରେ କେତୋଟି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ରେତି ତାଙ୍କ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ଅନୁଧାନ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ସତକ ଛାଡ଼ି ଏକ ବିପ୍ରୀର୍ଷ ପ୍ରାଚର ଦେଇ ପ୍ରାୟ ଦୂଇ କି.ମି. ଦୂର ଗାଁକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ଯୁବକ ଯୁବତୀ, ବୁଜୁବୁଜ୍ଜ୍ଵାଳା, ବାଜକବାଜିକା ନାନାଦି କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥିବାର ଦେଖିଲି । କେହି ଘାସ ଜାଟିବାରେ ଅନ୍ୟ କେହି ଗୋବର ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ କେହି ଜାଳ ପାର୍ଛ କୁଟାକାଠି ଗୋଟେଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେହେରାରୁ ସମସ୍ତେ ମୁଣ୍ଡା ଆଦିବାସୀ ଜାତୀୟ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି ଡ୍ରାଇଭରକୁ ଜିପ୍ ଅଟକେଇବାକୁ କହିଲି । ସେମାନଙ୍କ ଦିଶରେ ଚାଲି ଚାଲି ଅଗ୍ରପର ହେଲାରୁ ସମସ୍ତେ ଭୟରେ ଦୌଡ଼ି ପକାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼ା ବର୍ତ୍ତକାରୀ ସ୍ବାକ୍ଷର ଦୌଡ଼ି ନ ପାରି ନିକଟସ୍ଥ ଅଧାକଟା ଗଛ ଗଣ୍ଡ ଉପରେ ତୁପ୍ତ ଭାବରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ । ଭୟ ନକରିବାକୁ ଆଶ୍ଵାସନା ଦେଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଅଗ୍ରପର ହେଲାରୁ ସେ ସେପରି ରହୁ ଉପରୁ ତକ୍କୁ ତେଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଜଦ୍ୟତ ହେଲେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକନମତି ଡ୍ରାଇଭର ମୁଣ୍ଡା ଭାଷାରେ ପ୍ରୌଢ଼ାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ ମତେ ବୁଝଇଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଆବୋ ଜାଣୁ ନ ଥିବାରୁ ମୋ କଥାର ଅର୍ଥ ବୁଝି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତହୁଁ ତୁରନ୍ତ ଜିପ୍କୁ ଫେରି ଗାଁ ଆଜକୁ ଅଗ୍ରପର ହେଲି । ପଡ଼ିଆରେ କର୍ମରତ ଲୋକମାନେ ସେହି ଗାଁର । ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଭୟର କାରଣ ଅବଶ୍ତ, ହୋଇ

ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ସ୍ତ୍ରୀ, ପିଲା, ବାଜକ, ଯୁବକ-ୟୁବତୀ ଘରଜୀତି ଜଗନ୍ନାଥ ଚାଲିଯାଇଥାଏଟି । ଦ୍ରାବିର ଗାଁଟ ସାରା ବୁଲି ବୁଲି ୪/୭ ଜଣ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚାହି ଆଖିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆଶଳାର ଛବି ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ।

ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ବୁଝୁଇ କହିଲ ନୂଆ ଏହମିନିଷ୍ଟର ରାବେ ମୁଁ ବଣେଇରେ ଯୋଗଦେଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ଦେଖିବା ମୋ କମ । ତାଙ୍କର ବ'ଣ ବ'ଣ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି ବୋଲି ପଚାରିଲି ।

ପ୍ରତ୍ୟେବଙ୍କ ମୁହଁରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ ପଦ - “ହର , ହର” । ଦ୍ରାବିର ମୁୟା ରାଷ୍ଟା କିଛି କିଛି ଜାଣିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ମଞ୍ଚରେ ମଞ୍ଚରେ ବୁଝେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । ତାଙ୍କର ବି କିଟା ଦରକାର ମୁହଁ ଖୋଲି କହିବାକୁ ଉପାଦିତ କରୁଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ, ତାଙ୍କର ରାଷ୍ଟା କହି ଜାଣେନାହିଁ । ତାଙ୍କ କଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ଚାଲିବେଳ କିଛି ନାହିଁ । ସେ କି ଉପକାର କରିବ - ଏ ରୂପ ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସର ଆରାସ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ମିଳୁଥାଏ । ସେମାନେ ନୀରବ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ନିରପ୍ତ ହୋଇ କେବେ କେବେ ଗଡ଼କୁ ଗଲେ ଦେଖାକରିବ ବୋଲି କହି ଉଦାସ ରାବ ନେଇ ଫେରିବ । ଅନ୍ୟ ଗାଁକୁ ଯିବାର ଉପାହ ହେଲା ନାହିଁ ।

ସଂକଷ୍ଟ କରି ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ଏଇମାନଙ୍କ ରାଷ୍ଟାରେ ସାଧାରଣ ରାବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେଲାଇବି ମୁୟାରାଷ୍ଟା ଶିଖିନେବି । ଦ୍ରାବିର ଅନ୍ୟ ଏକ ପାଖ ଗାଁରୁ ଓଡ଼ିଆ ଦୂରରେ ମାଇନର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଥିବା ମୁୟା ଯୁବକଟିଏକୁ ବୁଝାବୁଣ୍ଡି କରାଇ ୭/୮ଦିନ ଭିତରେ ମୋ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇଲା । ସେ ଗାଁର ଆଦିବାସୀମାନେ ଖୁବୀରୁ ଧର୍ମ ଦୀକ୍ଷା ନେଇଥାଏ । ଯୁବକଟି ନାମ ଡେରିବ । ମୋ ପାଖରେ ରହିବାର ଆପ୍ରତି ପ୍ରକାଶକରି ରହିଲା ।

ଡେରି ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷା, ଯକ୍ଷାଏ ମୁୟା ରାଷ୍ଟାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ଖାଚାରେ ଟିପିନେଇ ପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ତୁରାଷ୍ଟ ବହି ଯୋଗାଡ଼ କରି ମୁୟାରାଷ୍ଟା ଶିକ୍ଷା କରିବାରେ ଲାଗିଲି । କଟେରାରେ, ଗନ୍ଧ ସମୟରେ ମୁୟା, କୋହୁ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଭୁଲ ସବେ ନିଃସଂକୋଚରେ ମୁୟା ରାଷ୍ଟାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେଲି । ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ରାବରେ ମୁୟା ରାଷ୍ଟାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ପାରିବାର ସାହାସ ଅର୍ଜନ କରି ।

ଯେଉଁ ଗାଁରୁ ତିନିମାସ ପୂର୍ବେ ଉଦାସ ରାବ ନେଇ ଫେରିଥିଲି, ପ୍ରଥମେ ସେହି ଗାଁକୁ ଯାଇ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ରାଷ୍ଟାରେ ଆକାପ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଲାକସା ହେଲା । ଗଲି ସାଇରେ ଜିଯ ଭ୍ୟାଇରର ଓ ହାନୀୟ ପରାମର୍ଶଦାତା ବମିଟିର ସମସ୍ୟ । ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ସାଧାରଣ ଦୈନିକିନ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ବେମାର, ଆରାମ, ପିଲାଙ୍କ ପାଠପଢା, ଚାଷବାସ, ଜାକ ଓ ଘର ମରାମତି ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠକୁଟା ସଂପ୍ରତି, ଅବକାରୀ ମାମିଲା, ଖଜଣା ଅସୁର ଉତ୍ସାହ କଥା ଆଲୋଚନା ତାଙ୍କର ରାଷ୍ଟାରେ ବରି । ଆରମ୍ଭ ୧୦/୧୨ ଜଣ ଗ୍ରାମବାସୀ ଆଲୋଚନାରେ ରାଗ ନେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ବ୍ରମଣ୍ଣ

ଗୀର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବୁଢା ବୁଢା, ଯୁବକ ଯୁବତୀ ତଥା ପିଲମାନେ ମତେ ବେଳି ଯାଉଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ସରସତ, ହସ । ମନଖୋଲି ଜଙ୍ଗର ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ବିଶ୍ୱସ କହୁଆଛି । ମନଦେଇ ଶୁଣୁଆଛି ମୋ କଥା ।

ମନରେ ସତୋଷ ଲାଇ କଲି । ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚୂ ଆଜାୟ୍ ଓ କେତେକ ମିସନାରାଜ୍ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିଛି ମୁଖ୍ୟାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଶିକ୍ଷା ବହି କେତେଟି ସଂଗ୍ରହ କରି ଉତ୍ତର ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରକରଣ ରଖାଦି ରଜରାବରେ ଶିଖି ହଅମାସ ଭିତରେ ବିଭାଗୀୟ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାଖି କଲି । ମୁଖ୍ୟ, କୋହୁ, ସାତାଳ ଆଦି ମୁଖ୍ୟାରି ବର୍ଗ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମନୋରାଷ୍ଟୀ ସହିତ ସହଜ ରାବରେ ଆନାପ ଆଲୋଚନା କରି ପାରିଥିଲି । ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସରାଜନ ହୋଇ ପାରିଥିଲି ।

ବଣେଇବୁ ଫେରି ସ୍ଵ ୧୯୪୧ରେ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ଅନୁଶୀଳନ ସଚିବ ଭାବରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲି । ରାଷ୍ଟ୍ରାଗତ ଜ୍ଞାନ ହେତୁ ମୁଖ୍ୟ, କୋହୁ, ସାତାଳ, ସଭରା, ବଣା ଆଦି ମୁଖ୍ୟାରୀ ବର୍ଗର ରାଷ୍ଟ୍ରର ମନୋରାଷ୍ଟୀ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ମନୋରାବ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲି । ଆଦିବାସୀଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ନିମିର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ଅନାୟାସରେ ଲାଇ କରିପାରିଥିଲି । ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ତଥା ଶିକ୍ଷାୟତନମାନଙ୍କରେ ନିୟମ୍ଭୁତ କର୍ମଚାରୀ, ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆଶ୍ରିତ ଆଦିବାସୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଶିକ୍ଷା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନୀତିଶତ ଭାବେ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ପରେ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ କାଳରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳ ରଷ୍ଟ କରି ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ନିବିତ ସଂପର୍କରେ ଆସି ପାରିଥିଲି । ସେମାନଙ୍କ ଆଶା ଆକାଶା, ଦୋଷ ଗୁଣ ସମ୍ୟକ ଭାବରେ ବୁଝିପାରିଥିଲା । ଭାବ ବିନିମୟ ଅନାୟାସରେ ହୋଇ ପାରିଥିବା ହେତୁ ତାହା ସମ୍ବ ହୋଇଥିଲା । ଏବଂ ଭାଷା ହେଉ ଏହି ସୁଯୋଗ ଦେବାରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ମାତୃଭାଷା ପ୍ରତି ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଆସନ୍ତି ବଳବର ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ହୋଇଥିଲା । ମାତୃ ଏହା ଯେ, ଆଦିବାସୀ ଅନ୍ତାଦିବାସୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଷେତ୍ରରେ ସମଭାବରେ ପ୍ରୟୁକ୍ଷ୍ୟ, ଏଇ ବ୍ୟକ୍ତିଶାକ ଅନୁଭୂତିରୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥିଲି ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଭୂପେ ପୁନଃବାଣୀ ଜିଲ୍ଲା କି. ଉଦୟଗିରି କନ୍ଧମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ ସମୟରେ ଏକ ବିଦେଶୀ ଶ୍ରୀଷ୍ଟିଯାନ ମିସନାରୀ ଚରପରୁ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ନିମିର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗୋଟିଏ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ପରିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପକ୍ଷରୁ ଆଗତ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିଥିଲି । ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ସମୟରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସନ୍ଦର୍ଭ ସତକରେ ପହଞ୍ଚିବା କଷଣ ଅପେକ୍ଷାରତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଯୁବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସ୍ଥାଗତ ଜଣାଇ କହିଲେ - “ନମ୍ବାର, ଏହି ବାଟରେ ଆସନ୍ତୁ ।” ଭୁମାନିଆନ ରୀର୍ଜ୍ ଅଧୀନ ବିଦେଶୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବୟସ ୨୫/୨୭ ହେବାର ସମ୍ବ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଦିପଦ କହି ସ୍ଥାଗତ କରିବା ଶିଖି ନେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବିବି ପଚାରିବି, “ଆପଣ ବିଦେଶାଗତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବେଶ ଓଡ଼ିଆ କହି ପାରୁଛନ୍ତି କିପରି ?”

ଯୁବକ ବୁଝାଇ କହିଲେ - “ଲାଭତରେ ପହଞ୍ଚ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମରେ ଯୋଗବାନ
ପୂର୍ବରୁ ଜଥମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କଠାରୁ ଓଡ଼ିଆ । ଲାକ୍ଷା ଶିକ୍ଷା ବରିଥୁଳି ।
ନିର୍ଭର୍ୟୋଗ୍ୟ ଆନ ହାସଇ ବିଜାପରେ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବାୟିକୁ ବହନ କରି ।”

ଆମେମାନେ ଗୋଟିଏ ସୋରିଷ ଦିଆରା ଦେଇ ଚିତ୍ରାମଟରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଢ଼କୁ
ଯାଉଥାର୍ଯ୍ୟ । ଅଚାନକ ସୋରିଷ ଫୁଲଆଟେ ଅନୁକୁ ନିର୍ଭେଣ କରି ପଚାରିଲି - “ଲୁ
କି ଫୁଲ କି ?”

ଉତ୍ତରତଃ ନ ହୋଇ ଯୁବକଟି ଉତ୍ତର ଦେଇଥୁଲେ - “ସୋରିଷ ପରା ।”

ଉତ୍ତର ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଆତେ ଘବିଏ ଅନେଇ ରହିଗଲି । ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କରି -
“ସୋରିଷ ତ ସୋରିଷ, ପରାଟି କଥଣ ?”

“ପରା ଅର୍ଥ ସୋରିଷ ହିଁ, ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ - "Mustard and nothing
else" ବୋଲି ଇଂରେଜି ବ୍ୟବହାର କରି ମତେ ବୁଝେଇ ଥିଲେ ।

ଯୁବକଙ୍କ ପ୍ରତି ଯୁଗପର ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଓ ସମ୍ବାନ୍ଧ ଲାଗ୍ରେତ ହେଲାଥିଲା ମୋ ହୃଦୟରେ,
ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଓଡ଼ିଆରାକ୍ଷା ବ୍ୟବହାର କରିବା ହେତୁ, ସମ୍ବାନ୍ଧ ଚାକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ନିପୁଣୀତା
ହେତୁ । ଆଉଥରେ କରନାର୍ତ୍ତନ କରି ଚାକୁ ସାଧୁବାଦ ଜଣାଇଥିଲି । ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିଚାଳନା
ଶିକ୍ଷାଦାନ ଉତ୍ସାହିରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣତା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥୁଳି । ଛାତ୍ରୀ ନିବାସ
ନିମିତ୍ତ ଆବେଦନକୁ ସୁପାରିଷ କରିଥୁଳି । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟର ବ୍ୟବହାର
କରିଦେଇଥୁଲି ।

ସେଇଁ ‘ମିଶନାରୀ କିଲ’ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବିଶେଷ
କରି ଜନମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟକୁମରେ ନିଯୋଜିତ କର୍ମୀଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦିଆଯାଇଥାଏ, ସେହି
missionary zeal ର ଅପୂର୍ବ ନିର୍ବର୍ଷନ ଯୁବକଙ୍କଠାରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲି । ଉପରକୁ
ଲାକ୍ଷାର ସଦୃପ୍ୟୋଗ ବିଷୟରେ ଚାକର ସତେଚନତା ମତେ ବିଶେଷ ଭାବରେ
ଅନୁପ୍ରାଣୀତ କରିଥିଲା । ଯୁବକଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝିଥୁଲି ସେ ମଧ୍ୟ କଷ ସଂପ୍ରଦାୟର ‘କୁର’
ଲାକ୍ଷା ଶିକ୍ଷା କରିଥୁଲେ ଓ ଛାତ୍ରୀ ତଥା ସେମାନଙ୍କର ଅଭିଭାବକଙ୍କ ସହିତ କୁଇ ଲାକ୍ଷାରେ
ହିଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିବାର ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଅନୁନ୍ତ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ କୁଶକତା ଭାର ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ରାକ୍ଷାର
ସହାୟତା ବିଶେଷ ପନ୍ଦିତ ବୋଲି ଉତ୍ସ ଯୁବକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟାତ ଦେଇ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ
ଆଶ୍ରମିକ ଆଦିବାସୀ ଲାକ୍ଷା ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରିଥୁଲି ।

ଏବେ, ବହୁକାଳ ପରେ ସରକାରୀ ଚାକିରାରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ
ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛି । ଆଗେ ଯେପରି ସହରରେ ଚାକୁଥିବା ଅଧିକାଂଶ ରିକ୍ସାର ଚାକକ
ଆକ୍ରମିତ ନିବାସୀ ଥିଲେ, ଏବେ ବହୁ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ରିକ୍ସାର ଚାକକ ଭାବେ
କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଅନେକେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ଦୃଷ୍ଟିମାନଙ୍କରେ କପ୍ରାଣୀ,
କିରାଣୀ ଉତ୍ସାହି ଚାକିରା କରୁଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ଷେବରେ ସେମାନେ ଚାକର ସ୍ତ୍ରୀ, ପିଲା

ଏବଂ କେତେକ ବୁଦ୍ଧ ବାପ ମା'ଙ୍କ ସହିତ ହୋଟ ହୋଟ ଶୁଣୁଡ଼ିଯର କରି ରହୁଛନ୍ତି । ସ୍ଵୀଳୋକମାନେ ବାବୁଗାୟାଙ୍କ ଘରେ ଚାକରାଣୀ ସ୍ଵରୂପ ଠିକା କାମ କରି ଜୀବିକା ଅଞ୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହି ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ସମୟରେ ରାତ୍ରାୟାରେ ଯାତାୟତ କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ବୟବ୍ୟା ସ୍ଵୀମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟମାନେ ବେଶ ପୋଷାକ, କେଶ ବିନ୍ଦ୍ୟାସ ଆଦି ଦିଗରେ ପୁରୀ କଟକ ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ବା ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ପରିପାଣୀ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଚେହେରାର ବିଶେଷତା ବାହଦେଲେ ବାରି ପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

କିନ୍ତୁ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ‘କୁଇ’ ରାଷ୍ଟାରେ । ତହିଁରୁ ଜାଣି ହୁଏ ସେମାନେ ଫୁଲବାଣୀ ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ । ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ କଥୁତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କ୍ରମଶଃ ଶିଖି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହି ଭାଷରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ‘କୁଇ’ ରାଷ୍ଟା । ସହକାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରି । ମାତ୍ରଭାଷା ହରାଇବା ଦୂରିତ । ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଶିଖିବା ଅଥବା କହିବା ଦୂରିତ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସମ ମାତ୍ରଭାଷା ଦୂରକଣ୍ଠକ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବିଶେଷ କାରଣ ନଥାଇ ଅନ୍ୟ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର ପ୍ରତ୍ୟାଶାକଳକ ନୁହେଁ ।

ଅପରତ୍ତ ଅଧୁନା ଅପର ଭାଷାଭାଷା ଅଞ୍ଚଳର ଦୀର୍ଘବାଳ ବସବାସ କରି ଜୀବିକା ଅଞ୍ଜନ କରୁଥିଲେ ହେଁ ଉଚ୍ଚ ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷା ଶିଖି ସେହି ଭାଷାରେ ପ୍ରତିବେଶୀଙ୍କ ସହିତ ଆକାପ ଆରୋଚନା କରିବା ଦିଗରେ ଉଦୟୀନ ରହିବାର, ଅପରଭାଷାକୁ ଉପେକ୍ଷା, ହତାହାର କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଏ ରୂପ ମନୋଭାବକୁ ସମର୍ଥନ କରି କୁହାଯାଏ ଯେ, ଆମେମାନେ ଭାରତୀୟ ତେଣୁ କୌଣସି ଆଶ୍ଚିକ ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ନହେବା ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିବାର କାରଣ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ନିଜକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବୋଲି କହି ଅନ୍ୟର ଧର୍ମ ପ୍ରତି ଘୃଣାଭାବ ପୋଷଣ କରିବ ଯାହା, ଅପର ଭାଷା ପ୍ରତି ହେଯାନ ଅଥବା ଘୃଣା କରିବା ତତ୍ପରେ ଅଧିକ ଅସୁହଣୀୟ । ତାହା ଭାରତୀୟତାର ପରିପତ୍ରୀ । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଅପର ଭାଷାଭାଷା ଅଞ୍ଚଳରେ ରହି ଜୀବିକା ଅଞ୍ଜନ କରିବା ସହେ ଉଚ୍ଚ ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷା ନ ବୁଝିପାରିବା ବା ନ କହିପାରିବା ଅତ୍ୟତ ପରିଚାପର ବିଷୟ । ଅଧୁନା ବହୁ ପ୍ରାତରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ଭାଷାଗତ ବିଦେଶର ସଂଘର୍ଷ ମୂଳରେ ଅଣଭାରତୀୟ ଆଶ୍ଚିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରତିପାଦନ କରେ । ତାହା ଭାରତୀୟ ଉଦୟ ଭାବଧାରା ନୁହେଁ । ଏହା ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟତ ଗହିତ ଓ ସର୍ବଧାରା ବର୍ଜନୀୟ ।

ମୁରବୀ

ବହୁକାଳ ଆଗର କଥା । ସ୍ଵ ୧୯୭୪ ସାଇ । ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ଚାକିରା ଗାଁ ସୁଦୂର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ପକୁଥାଏଁ । ପଞ୍ଚମ କି ଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀରେ । ବୟସ ମତେ ୧୦ ବି ୧୧ ହବ ।

ସେକାଳର - ପରମରା ଅନୁସାରେ ସୀ ଲୋକମାନେ ସ୍ବାମୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଙ୍କ ଚାକିରା ଗାଁକୁ ଯାଇ ନଥାନ୍ତି । ଗାଁରେ ଘର ସମ୍ମାଦି ରହୁଥାନ୍ତି । ମୋ ବୋଇ, ବଢ଼ି ମା' ମଧ୍ୟ ଗାଁରେ ଆଇ ଜମିବାତି, ଘରଦ୍ୱାର ବଥା ବୁଝନ୍ତି । ଚାଷବାସର ବନୋବନ୍ତ, ଫରସର ଆମଦାନୀ, ଘର ଛପର, ମରାମତି ଆଦି ଯାବଢ଼ାୟ କଥା ଦେଖାଶୁଣା କରନ୍ତି । ବାପା, ବଢ଼ାପା' ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଦି'ଥର ଦଶରା, ଦୋଳ ଆଦି ପର୍ବ ଛୁଟିରେ ଆସନ୍ତି, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ମେଳରେ ପର୍ବରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଆସେ, ପୁଣି ଫେରିଯାଏଁ । ଆମ ଗାଁର ଆଇ ଜଣେ ଦି'ଜଣ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ଚାକିରା କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଛୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଆସିରେ ସୁଲ ଛୁଟି, ଯେପରି ଶ୍ରୀସ୍ବର୍ଗଟି ବେଳକୁ ଆସେ । ବୋଇ ପାଖରେ, ଗାଁ ପିଲାଙ୍କ ମେଳରେ କିଛିଦିନ କଟେଇ ଫେରିଯାଏ ।

ଗାଁକୁ ଆସିବା ଆଗରୁ ବାପା ଚାରିଦ କରି କହନ୍ତି, ଗାଁରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖା କରିବୁ । ବୟସରେ ବଡ଼ ସମସ୍ତକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବଚ ହବୁ । ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିବାଷଣି ବୋଇ ମଧ୍ୟ ସେଇକଥା ଦୋହରାଇ ଦିଏ ।

ସେକାଳରେ ଚକଣିରେ ଗାଁର ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଏକା ପରିବାରରେ ଲୋକ ପରି, ଜାଗନ୍ତି । ବୟସରେ ବଡ଼ ଯେ କେହି ଯେ କୌଣସି ସାନ୍ଧୀଲାଙ୍କୁ ଆବଳ କରିବା ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଦୋଷାବହ ନଥାଏ । ପିଲାଏ ମଧ୍ୟ ସବୁ ବଢ଼କୁ ମୁରବୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖି ଭୟ ଭାବି କରନ୍ତି । କଥା ମାନି ଚକନ୍ତି । ଏଥରେ ଜାତି, ସଂପ୍ରଦାୟ ବାନ୍ଦ ବିଚାର ନଥାଏ । ଏପରିକି ହରିବନ ଶ୍ରେଣୀର ବୟସ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟବର୍ଗର ପିଲାଙ୍କୁ ଆକଟ କରି କହିବାରେ କେହି ବାଧା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସବୁ ବୟସ ଲୋକଙ୍କୁ ପିଲାମାନେ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ମାନ୍ୟତା ଦେବାର ପରମରା ବଜାୟ ରହିଥାଏ । ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ ଶୁଣିବା ଅଭୂତ ରହିଥାଏ ।

ସେଥର ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାସାରି ଦିନ୍କୁ ରାତକ ସାଙ୍ଗରେ ଦଶ ପନ୍ଥ ଦିନପାଇଁ ଗାଁକୁ ଆସିଥାଏ । ଘର ଘର ବୁଲି ସବୁ ବୟସକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା କାମ ସାରିଥାଏ । ଉଥାପି ଗାଁ ଚାଟଶାଳା ଶିକ୍ଷକ, ଆଇ କେହି କେହି ବୟସ କେବେ କେବେ

ଆମ ଘରକୁ ଆସିଯାଆଏ । ତାକୁ ସବୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବଚ କରିବାରେ ହେଲା କରେନାହିଁ । ଆଉ, ସାଜମାନେ ତ' ଦିନସାରା ଯା' ଆସ କରୁଥାଏ ।

ଦିନେ ସବାକୁ କଲଖିଆ ଖାର ଦଶପର ଚରକି ଉପରେ ବସି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପୂରୁଷା ପଢାବହି ଧରି ପକୁଥାଏଁ । ବୋଉ ଦାଶପର କାଇ ସବୁ ଗୋବର ପାଣି କନାରେ ଲିପୁଥାଏ । ଛୋଟ ସିତିରେ ଚଢ଼ି କାଇ ସବୁ ହସ୍ତାରେ କି କି' ହସ୍ତାରେ ଥରେ ଲିପି ପିଠୋଇ ପାଣିରେ ଖୋଟି ପକେଇବା କାମ ବୋଉର । କେତେ ନିପୁଣ ଭାବରେ କାନ୍ତସବୁକୁ ଲିପିଦିଲ୍ଲି । ଶୁଣିଲା ପରେ ଖୋଟ ପକେଇ କାନ୍ତସବୁ ସଫା ସୁତୁରା ସୁହର କରିଦିଲ୍ଲି । ଦେଖିଲେ ଆଖି ଲାଖି ରହେ । ବୋଉର କାମ ଆତେ ମଞ୍ଚରେ ମଞ୍ଚରେ ବହିରୁ ମୁଣ୍ଡ ଚେକି ଅନୋଉଥାଏଁ । ତା ସାଜରେ ଗାଁ ସାଜପିଲାଙ୍କ କଥା, ସୁହରଗଡ଼ କଥା ହୋଉଥାଏ ।

ଏଇପରି ସମୟରେ ‘ଦୁଖାଦା’ ଘର ଭିତରକୁ ପଣି ଆସିଲେ । ବୟସ ତାକୁ ସେବେଳକୁ ପାଖ ଉପରକୁ ହବ । ମୋ ଠୋରଁ ଚାଲିଶବର୍ଷ ଅଧିକା, ଡେଙ୍ଗା, ହାତୁଆ ଦେହ । ନିଃସଦେହରେ ବୟସ । ତାଙ୍କ ଉପରେ ଆଖି ପଢିଲା ମାତ୍ରେ ଚରକିରୁ ଉଠି ତାଙ୍କ ଗୋଟ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବଚ କରି । ‘ଦୁଖାଦା’ ହଠାତ୍ ପାଇକରି କହିଛଠିଲେ -ହାଁ ହାଁ ରେ କ'ଣ, ଗଣନାଥ ଦା’, ମୁଁ ପରା ତମର ପୁତୁରା ହିସାବ ହେବି, ବୋଉର ନାତି । ଆଉ ତମେ କ'ଣ ମତେ ଦଶବଚ କଲଣି ?”

ମୁଁ କହି ବୁଝି ନୟାରି ବୋଉଥାଦେ ବର ବର ନର ଅନେଇ ଥାଏଁ । ସବୁ ବୟସକୁ ତ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦଶବଚ ହବାକୁ ବାପା ପୁଣି ବୋଉ ତାରିଦ ନରି କହିଛନ୍ତି । ଯାଇ ବେଳକୁ ଅଳଗା ହେବ କେମିତି ?

ବୋଉ ବୁଝେଇ କହିଲା - ଆରେ ସେ ମୋ’ ହିସାବରେ ପରା ନାତି ହବ । ତୁ ତା’ର ଦାଦି ହିସାବ ହବୁ । ଦୁଖା ଠିକ୍ କହିଛି । ତୁ’ ତାକୁ ଦଶବଚ ହବୁ ନେଇ କି ସେ ବି ଚତେ ହବ ନେଇ । ଖାଲି ଦାଦି ବୋଲି ଯାହା ତାକିବ ।

ଆଉ ସମସ୍ତେ ତ ତାକୁ ‘ଦୁଖାଦା’ ବୋଲି ତାକୁଛନ୍ତି । ବେଶ୍ଵରରା ଗଲାରେ ବୋଲକୁ ପଚାରିଲି ।

ବୋଲ ପୁଣି ବୁଝେଇ କହିଲା - ତମ ଗାଁ, ହିସାବରେ ଠିକ୍ ଯେ, ମୋ ହିସାବରେ ପରା ସେ ନାତି ହେବ । ସେଇ ହିସାବ ସେ ଧରିଛି । ଏମିତି ସବୁ ହୁଏ । ତୁ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବୁ ନେଇବେଳି ଗଲା ।

‘ଦୁଖାଦା’ ଚାଲିଗଲା ପରେ ବୋଉ ସାଜରେ ଲଗେଇଲି -ତୁ ଯାହା କହ ପଛେ, ଏତେ ବଢ଼ି ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ ଦୁଖା ବୋଲି ତାକି ପାରିବି ନେଇ, ଦୁଖା ଦା’ ତିକିବି । ମୁଣ୍ଡିଆ ପଛେ ନ ମାରିବି ।

ବୋଉ ହସି ହସ କହିଲା - ହଉ ତାକ, ତୁ କଉଠି ଏଠି ରହୁଛୁ ଯେ ଦୁଖାଦା’ କି ଦୁଖା ବୋଲି ତାକ ସେ ତୋର ଶୁଣିବ ।

ସେକାହର ଗୁରୁତ୍ବନମାନକୁ, ବଯୋକ୍ଷେଷମାନକୁ ମାନ୍ୟତା ଦେବା ପ୍ରଥା ତାଙ୍କ ମୂରବୀପଣିଆକୁ ସ୍ଵୀକାର କରିବା ପରମରା ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ ଶୁଣ୍ଡଳା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେଉଥାଏ ।

ସୁନ୍ଦରଗତ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍କୁଲରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଖ କରି ମୁଁ ବଚକ କଲିଛିଏହେ ସ୍କୁଲରେ ସନ ୧୯୭୫ ମସିହାରେ ଦଶମରେ ଉର୍ବିହେଲି । ମୋ ସୁନ୍ଦରଗତ ସହପାଠୀଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ସମଜପୁର, ଜଣେ ଦି'ଜଣ ରାଖିପୁର, ଆର ଜଣେ ରଘୁଗାର କଲିବଜାରେ ପଡ଼ିଲେ, ଯେପରି ମୁଁ ବଚକରେ । ଆମ ଭିତରେ ଠିକ୍ କରି ଥାର ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିକି ସମସ୍ତେ ଏକ ସଙ୍ଗେ ଖାରସୁରୁତା ରେଳସେସନରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ସୁନ୍ଦରଗତ ଯିବାକୁ ।

ପ୍ରଥମ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିକୁ ପିଲାକୁ ପାଞ୍ଜଣି ନେବାକୁ ରଘୁଗାରର ଦଫେର ଶକରବାବୁ ସେସନକୁ ଆସିଥାଏ । ରଘୁବୀର ତ୍ରେତାର ଓହେଇ ନଈପଢି ଦି'ହାତରେ ଦଫେଇବ ପାଦ ଛୁଲୁଛେଲା । ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା ନେଇ ।

ପରେ ତାକୁ ଏ ବିଷୟ ପଚାରି ବୁଝିଲି । “କିରେ କ’ଣ ଦଫେଇବ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାକୁ ଛାତ ଲାଗିଲା କିରେ ?”

“ନାହିଁ ଯେ କଲିକତାରେ ବାପାଙ୍କ ବସା ଘରକୁ ଲାଗି ବହୁ ବାହୁରାୟାଙ୍କ ଘର । ତାଙ୍କର ସବୁ ଏଇ ଚକଣି । ଆମ ବସାକୁ ଗାଁ ପାଖର ବି ଗାଁର ବେହି ପିଲା କୁଳି ଆସିଲେ ବାପାଙ୍କ ସେଇ ପ୍ରକାର ଓହଗି ହୁଅଛି । କାହିଁ ବାପାଙ୍କ କିଛି ବେହେତା ହେଲା ବୋଲି କହନ୍ତି ନେଇଁ । ସର୍ଯ୍ୟ ଯାଗାରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ଉଠିଗଲାଣି, ବୁଝିଲୁ । ପାଦ ଛୁଲୁ ପ୍ରଶାନ କରୁଛନ୍ତି ।” ରଘୁବୀର ତା’ କଲିକତା ଅଭିଷତା ବୁଝେଇ ବହିଲା ।

“କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଏ ପ୍ରଥା ଚକି ନଥିବ । ତୋ’ ଦଫେଇ କ’ଣ ଲାବିଥିବେ କେଜାଣି ?” ସଦେହ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲି ।

ପ୍ରକୃତରେ ସୁନ୍ଦରଗତରେ ବା ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟତ୍ର ହାତରେ ପାଦ ଛୁଲୁ ପ୍ରଶାନ କରିବା ଚକି ନଥାଏ ।

କଟକରେ ରହି ସ୍କୁଲ ଓ ପରେ କଲେଜରେ ସ୍ଵ ୧୯୩୬ ଯାଏଁ ପଡ଼ିଲି । ଚେତେବେଳୟାଏ ବୟସମାନକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ପ୍ରଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲ ନଥାଏ । ମନେଅଛି, ଆମ ଗାଁର ବିଶିଷ୍ଟ ଓକିଲ ପାରେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ କଟକ ଘରକୁ ଯେବେ ଯାଇଛି, ତାଙ୍କୁ ଓ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବ୍ୟୋକ୍ଷେଷକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ପ୍ରଶାନ କରିଛି । ଚକର ବହୁବର୍ଷ ପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ପ୍ରଥାର ବିଲୋପ ହୋଇ ନଥାଏ ବ୍ୟୋକ୍ଷେଷମାନଙ୍କର, ମୂରବୀଯାନୀୟ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ପ୍ରତିପରି, ମାନସକ୍ଷମ ସମାଜରେ ବଜାୟ ରହିଥାଏ । ପରିବାର ତଥା ସମାଜରେ ଶୁଣ୍ଡଳା କାଏମ ରହିଥାଏ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ କଲେଜରୁ B.A. ପାଖ କରି ସରକାରୀ ଚାକିରାରେ ଉର୍ବିହୋଇ ସ୍ଵ ୧୯୪୦ ରୁ ୧୯୪୦ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ସାନରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲ ସ୍ଵ ୧୯୪୧ ମସିହାବେଳକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅନୁଷ୍ଠାନି ସିଂବ ଜାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥାଁ ଆଦିବାସୀ ବିରାଗରେ ।

ଆମ ଗାଁର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ତର ଏବଂ ଓକିଲ ଭାବରେ ଖ୍ୟାତି ଅଞ୍ଜଳି କରିଥିବା ବ୍ୟୋଜେଣ୍ସ ପାରେଶ୍ୱର ବାବୁ । ପ୍ରଖ୍ୟାତ ମଧୁବାରିଷ୍ଟରଙ୍କ ସହକାରୀ ଭାବରେ ଓକିଲାଟି କାମ ଶିଖି କଟକରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓକିଲ । ଏ ସମାପ୍ତେ କେତେକାକୁ ସ୍ଵର୍ଗପୁରକୁ ଗଲେଣି । ପାରେଶ୍ୱରବାବୁ କଟକରେ ଘର କରି ରହି ଓକିଲାଟି କରୁଥିଲେ ହେଁ ସବୁ ଜରକୋର୍ମ ଛୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଆସନ୍ତି । ଗାଁର ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ସ୍ମୃତି ମନତା । ଗାଁଟି ଯାକର ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀଷ୍ଟା, ଭାବୁ କରନ୍ତି, ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଛୁଟିରେ ଆସିଲେ ନିଜ ନିଜର ଭଲ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ୟା ନେଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । ସେ ମଠ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବସି ସବୁ ପାଦସଳା କରି ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବାହୁବିତାର ନଥ୍ୟାୟ, ନିଜ ପର ନଥ୍ୟାୟ, ଜାରି ଅଜାତି ନଥ୍ୟାୟ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖି ମୀମାଂସା କରିଦିଅନ୍ତି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ବହୁକାଳ ବିଚିଗାଣି । ମୁଁ ସରକାରୀ ଚାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହୁଛି । ଚାକିରା କାଳରେ ଏଣେତେଣେ ବହୁ ଯାନରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେବାରୁ ଗାଁକୁ ଯିବାର ସ୍ଵୀଯୋଗ ମିଳୁ ନଥିଲା । ଏବେ ଯାଇ ପାରୁଛି ।

ଗାଁର ବହୁବିଧ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ ସେକାଳର ବ୍ୟୋଜେଣ୍ସ ମୁରବୀ ବିବେଚିତ ବୟସଗଣକର ମାନସକ୍ଷାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ାକୁ ହତାଦର କରିବା, ସେମାନଙ୍କୁ ନିରିମାଣି ଅବସାରେ ନିଃସହାୟ ଭାବରେ ଜୀବନଯାପନ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ସାମାଜିକ ପ୍ରଭାବରେ କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଏହି ଅସହାୟ ବୟସଙ୍କର ସେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉପରତାର ଦୃଷ୍ଟାତ ଦେଖନାହିଁ । ଏପରିକି ପୁଅ, ବୋହୁ, ଭାର ଭାଉଙ୍କ ପ୍ରଭୃତି ନିକଟତମ୍ ସମର୍କୀୟଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ବିଧବା ବୁଢ଼ାଙ୍କ ଅବସା ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଦୟନୀୟ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହିକେହି ଭିକ୍ଷାବୁରି ଅବଳମ୍ବନ କରିବାକୁ ବାଧ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଅପର ପକ୍ଷେ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଜୁଡ଼ି ଜୁଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକ ସାବାଦ, ଶୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟର ବାତାବରଣ ଦେଖିଥିଲି ତହିଁର ଅଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି । ସହରରେ ଯେଉଁଠି ସାମାଜିକ ପରମରା ଆଦୋ ନଥିଲା ସେଠିକା ତଥା ଅଲଗା, କିନ୍ତୁ ଗାଁର ଏ ବିଷୟ ଗରାର ଦୁଃଖଦାୟକ ମନେ ହେବା ।

ଗାଁରୁ ଯେଉଁମାନେ ଯାଇ ସହରରେ ଚାକିରା ବା ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ କରି ରହିଲେ ତାଙ୍କର ଗାଁ ଆତକୁ ନଜର ଗଲା ନାହିଁ । ରହୁ ରହୁ ସହରରେ ବସବାସ କରି ପିଲାପିଲିଙ୍କ ସହିତ ରିଗଲେ । ପିଲାଏ ଗାଁର ମୁହଁ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ସହର ଚକଣି ତାଙ୍କୁ ସୁହାଇଲା । ପାଠଶାଳ ପଢ଼ି ନବ୍ୟ ସର୍ବ୍ୟ ହେଲେ । ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖି ନାକ ଚେକିଲେ ।

ଅଧିକ ଷୋଭର ବିଷୟ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ଗାଁରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଗାଁ ପ୍ରତି ଉଦାସ ଲାବ ପୋଷଣ କଲେ । ଏପରିକି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଦିରେ ଚାକିରା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଗ୍ରୀସ୍କ ଛୁଟିରେ, ଦଶହରା ଛୁଟିରେ ଲମ୍ବା ଅବକାଶ ପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସହର ଛାତି ଯିବାକୁ ମନ ବନେଇଲେ ନାହିଁ । ମୋର କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ବହୁଙ୍କୁ ପଚାରିଛି ।

ତାଙ୍କମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରକାଶ ଯେ ସୀଳୋକମାନେ ସହର ଛାଡ଼ି, ଉଲ୍ଲେଖି, କଳଚୂରୀ, ପାଣିକଳ, ପକଜା ଘର, ତାତ୍ପରଖାନା ଆଦି ଛାଡ଼ି ଗାଁକୁ ସିବାକୁ ନାରାଜ । ଘରଣୀ ନ ଚକ୍ରିଲେ ଘରବାଲା ନାଚାର ।

ଗାଁର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଆଦି ଯାବତୀୟ ବିଷୟ ଗାଁ ଟାଇରେ ରାଜନୈତିକ କାରପଣ୍ଡାରଳ ହାତରେ ରହିଲା । ଗାଁ ମାନ ରମାତଳକୁ ରାଜା । ଏବେ ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ଯେଉଁ ଘୋର ଅଧ୍ୟପତନ ପଟିଛି ଅନୁରବୀ ସିନା ବୁଝିପାରିବ ।

ସେବିନ ବନ୍ଧୁ ସୁରେଶ ସାଙ୍ଗେ କଥାରାଷ୍ଟା ହରଁ ହରଁ ଏ ସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଚର୍ଚାକରି ମୋର ମନର ଗରୀର କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରି । ସେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ପ୍ରକାଶନିକ ସେବା ସଂସାରୁ ଅବସର ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହେ । ହେଲେ ଗାଁ ସାଙ୍ଗରେ ସଂପର୍କ ରଖିଛି । ଗାଁର ଭରମାହ ବୁଝାବୁଝି କରୁଛି । କହିଲା - “ସତ ଯେ ଗାଁର ଏ ଦୁରାବସ୍ଥା ପାଇଁ ସହରରେ ତଥାକଥ୍ଯତ ଶିକ୍ଷିତ ଭବ୍ରଲୋକଙ୍କ ଆଚରଣ ଖୋରାକ ଯୋଗାଉ ନାହିଁ ? ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ବ୍ୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଟଙ୍କୁ ଅମାନୁଷିକ ହତାଦରର ଆଖି ଦେଖା ଗୋଟିଏ ଦୁରାଟି କଥା ଶୁଣ-

ମହାପାତ୍ରବାବୁ ଏଇ କେତେବର୍ଷ ତଥେ କଳିକତାର ଏକ ବଢ଼ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ଫେରିଲେ । ଫେନସନ ନପାରଙ୍ଗେ କ’ଣ ହେଲା, ମୋଟା ଅକର ଗ୍ରେଟ୍ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏକକାହାନ ପାଇଲେ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଛୋଟ କୋଠାଘରଟିଏ କିଣି ରହିଲେ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ା ଦୁଇ ପ୍ରାଣୀ । ଏକମାତ୍ର ପୁଅ ସଦ୍ୟ କଳିକତାରୁ ଉଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପାଶ କରି ଆସିଥାଏ ।

ପୁଅ କିନ୍ତୁ ଚାକିରୀ ନକରି ଲେହଟିଏ ପକେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ବ୍ୟବସାୟ କରିବ ବୋଲି ଇହୁକାଳା । ସେ ସମୟକୁ ଛୋଟ ବା ବଡ଼ ଆକାରର ଲେଦ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପଡ଼ି ନଥାଏ । ବାପା ତାଙ୍କ ଗ୍ରେଟ୍ ଟଙ୍କାରୁ ଦଶ ହଜାର ପୁଅକୁ ଦେଇ ଲେହଟି ପକେଇବାରେ ସାହାୟ୍ୟ କଲେ । ବୌରାଗ୍ୟକୁ ପାଞ୍ଚ ସାତ ବର୍ଷ ବିତରେ ବ୍ୟବସାୟଟି ଲାଭଜନକ ହୋଇ ମୁକଧ୍ୟ ଉଠିଗଲା । ପୁଅର ବ୍ୟବସାୟ ବୁଝି ହେତୁ ତା’ ଲେଦ କର୍ମଶାଳାଟି ଛୋଟକାରେ କାରାଖାନା ରାବରେ ରହିଥିଅଇଲା । ବାପା ମା’ ଏକପ୍ରତି ରହି ସ୍ଵରୂପରେ ଚକିଲେ ।

ପୁଅର ବିରା ହେବାର ବୟସ ହେଇଛି । ବ୍ୟବସାୟରେ ନିଜକୁ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିଛି । ଟିକେ ବିଶ୍ଵାମ ପାଇପାରିବା ଆଶାରେ ମା’ ଜିଗର କରି ପୁଅର ବିବାହ ସ୍ଵର କରେଇଲେ । ଉପରେ ଦି’ ବନ୍ଧୁରୀ ଘର ଓ ଗାଧୁଆ ଘରଟିଏ କରେଇଦେଲେ ପୁଅ ବୋହୁକଳ ଚକିବାରେ ସୁବିଧା ହବ ବୋଲି । ନିଜେ କିଛି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ବାପା ସେତକ କରେଇ ଦେଲେ ।

ଯଥା ସମୟରେ ପୁଅର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା । ବୋହୁ ଘରକୁ ଆସିଲା ପରେ ତଳକୁ ଆସି ରୋଷେଇବାସ କରିବିଏ । ମାତ୍ର ବର୍ଷ ନ ପୁରୁଣ୍ଣ ବୋହୁକୁ ତଳ ଉପର ସବାକୁ କଷ ଲାଗିଲା । ଦେଶୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବରାଦରେ ପୁଅ ଉପରେ ବନ୍ଧୁରିଏ ରୋଷେଇ ଘର କରେଇ ଦେଲା ।

କିନ୍ତୁ ଯା'ପରେ ଯାହା ଘଟିଲା ବୃଦ୍ଧ ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ହୃଦ ବିଦାରି ହୋଇଯାଏ । ବୋହୂ ରୋକଠୋକ ଜଣେଇଦେଲା, ରାତିଓଳା ଶୁଣିଲା ରୁଚି ଆଉ ସନ୍ତୁଳା, ଦିନବେଳା କାଢି, ତାଙ୍କି, ଆକୁରିରୀ ପାଇଁ ସୁଆଦ ପାଇଁ ମାଛ ଖଣ୍ଡ କି ରୁଚି ରାଜିକା ପାଇଁ ଦୁଧ ଟୋପାଏ ନିରିଲା ନାହିଁ । ଅଧିକ ପତି ଦିଆଯାଇ ପରିବନ୍ଧାଇଁ । ବୋହୂ ସାତାଣାଙ୍କ ହୁକୁମ । ପୁଅ ଅସହାୟ ପରି ବୁଝ ରହିଲା । ଏମିତି କିଛିଦିନ ହତସନ୍ତରେ ଚଳିଲା ପରେ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ଭୁବେନଶ୍ଵର ଜାତି ଗାଁକୁ ବାହୁଡ଼ିଲେ ।'

ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟି ଚର୍ଚିରୁ ଅଧିକ କରୁଣ । ବାପା ଗାଁ ପ୍ରାଇମେରୀ ସୁଲ ଶିକ୍ଷକ । ଦୁଇ ପୁଅରୁ ବଢ଼ି ଗାଁରେ ରହି ବାପାଙ୍କୁ ଚାଷବାସରେ ସାହାୟ୍ୟ କରେ । ସାନ ପୁଅ ସବୁ ପ୍ରଭରେ ବୁଦ୍ଧି ପାଇ ବି.୯.୬ମ.୬. ପାଇ ବଳାପରେ ସର୍ବରାଗଚୟ ସେବା ପ୍ରତିଯୋଗୀତାରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଆଇ.୬.୬ସ.ରେ ଯୋଗଦେଲା । ଏବେ ଜିଲ୍ଲାପାଇଁ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ । ଏକ ଧନୀ ପରିବାରରେ ବିବାହ କରି ପିଲାପିଲିଙ୍କ ସହ ଚାକିରା ଯାଗାରେ ରହେ । ଗାଁକୁ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ବାପା ଚାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ଗାଁରେ ରହୁଛି । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ପୁଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିବାକୁ ମନ କରେ । ବୁଢ଼ାକୁ ନେଇ ଦୂର ଯାଗାକୁ ଯିବାକୁ ପ୍ରଥମେ ବୁଢ଼ା ଅମଙ୍ଗ ହଜଥୁରେ । କିନ୍ତୁ ମା'ର ପୁଅକୁ ଦେଖିବାର ଗରାର ଆଗ୍ରହକୁ ଏହେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ବାପା ବୋଇ ବସ୍ତାନ୍ତରୁ ରିକ୍ଷାରେ ଯାଇ ଜିଲ୍ଲାପାଇଲଙ୍କ ବଜାରାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ ସୁରକେଶ ଧରି ଘର ରିତରକୁ ମୁହଁଊଛାଇଛି । ତପ୍ରାସି ବାଟ ଓରାନି ପଚାରିଲା - କିଏ, କିଏ ? କ'ଣ ସିଧା ସିଧା ରିତରକୁ ପଶିଯାଉଛି ? ସାହାବ ପରା ଏଠି ଅପିସ ପରେ ବସିଛନ୍ତି ।

ତାକୁ ଉଭର ନ ଦେଇ ବାପା ହୋଇ ଘର ରିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଇଦ୍ୟତ ହୁଅଟେ ତପ୍ରାସି ଆକଟ କରି ରହିଲା - “ରହ ରହ ମୁଁ ରିତରୁ ପଚାରି ଆସେ ।”

ତପ୍ରାସି ସହିତ ଏ ପ୍ରକାର ବଚସା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ ଜିଲ୍ଲାପାଇଁ ସେ ବରଣା ଶେଷ ଭାଗରେ ନିଜ ଅପିସ ଭୁମରେ ବସି କେତେକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନାରତ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଜଣେ ସେ ଦିଶରେ ଜିଲ୍ଲାପାଇଲଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି କହିଲେ - “କେହି ଅଭିଥ୍ତ ଆସିଛନ୍ତି ହୋଇଥୁଏ ।”

ଜିଲ୍ଲାପାଇଁ ଆଗନ୍ତୁକଳାତେ ଅନାଇ କହିଲେ - “ଆମ ଗାଁରୁଆସିଛନ୍ତି । ରହତୁ ସାରିଦେଇ ଯିବା ।”

ତପ୍ରାସି ସେ ପର୍ଯ୍ୟତ ଘର ରିତରୁ ଫେରିଲା ନାହିଁ । ଅପରପକ୍ଷେ ପୁଅ ବାପ ମା'ଙ୍କ ଗାଁଲୋକ ବୋଲି କହିବା ବାପାଙ୍କ କାନରେ ବାହିଛି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ବାଧୁଛି ।

ଅଧିକ ଅପଦସ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯାନତ୍ୟାଗ ବିହିତ ବୋଲି ହୃଦ୍ୟବୋଧ ହେବା ମାତ୍ରକେ ବାପା ସାଙ୍କୁ ତୁରଇ ଧୀର ଭାବରେ ଯାଇ ରିକ୍ଷାରେ ବସି ପଢ଼ିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଉଭୟ ଯେଉଁ ରିକ୍ଷାରେ ଆସିଥିଲେ, ଚର୍ଚିରେ ବସି ବସ୍ତାନ୍ତରୁ ପେରିଗଲେ ।

ଏଇଥର ବୁଝିବୁ ସହରବାସୀ ଶିକ୍ଷିତ ତଥା କଥୁତ ଭାବୁଲୋକଙ୍କ ଆଚରଣ କେଉଁ ଦିଗରେ ଗତି କରି କେଉଁ ପ୍ରରକୁ ଗଲାଣି । ଗୀରୋକେ ସହରର ଶିକ୍ଷିତ ପଦସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କ କହାଚାର ଅନୁକରଣ କରିବାକୁ ବେଶୀ ଦିନ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଛି । ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ, ବିଯୋଜ୍ୟେଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମାନସକ୍ଷାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା କୁଆଡ଼େ ଗଲାଣି । ମୁଣ୍ଡିଆ ॥ ମାରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବାପା, ମା' ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କ ପାଦରେ ହାତ ଦେବାର ଛଳନା କରି ନମସ୍କାର ହେବା ପ୍ରଥା ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରଚଳନ ହେଲାଣି । ବଡ଼ଭାଇଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ହାତ ମିଳାଇ ହାଣ୍ଡେକ କରିବା ପ୍ରଥା ଚଲିଲାଣି ।

ବିଯୋଜ୍ୟେଷ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରତି ସନ୍ଧାନ, ସଂତ୍ରମ ଉପି ସବୁ ଲୋପ ପାଇଗଲାଣି । କିମ୍ବା ଲୋପ ପାଇବା ଉପରେ । ବିଯୋଜ୍ୟେଷ୍ଟମାନେ ‘ଆପଣା ମହତ ଆପେ ରଖି’ ନ୍ୟାୟରେ ଖୋଜିପା ରିତରେ । ଏ ରୂପ ପରିସିଦ୍ଧିରେ ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ ସୃଜନପ୍ରବୃତ୍ତର ଜୀବରେ ଯେଉଁ ଶୁଣ୍ଡବା ପରିଜକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲା ତହିଁର ଅବକ୍ଷୟ, ଅବସାନ ଘଟିବା, ତଥା ଅସାମାଜିକତାର ପ୍ରାଦୁର୍ଜ୍ଵାବ ଦୂଢ଼ି ହେବା ସ୍ଥାନବିକ୍ ।

ନା ତୁ କ'ଣ ଭାବୁକୁ କହୁନ୍ତାରୁ ।

ମୁଁ କେବଳ ଦୀଘଶ୍ଵାସ ମାଧ୍ୟମରେ ମନର ଘାନି ମାତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବା ଅବସାରେ ଥାଏଁ । ଅନ୍ୟଥା ‘ଦାରବୁଦ୍ଧୋ ମୁରାରା’ ପାଇଟି ଯାଇଥାଏଁ ।

ପୁରନାମକ ନର୍ତ୍ତ

ସୁ ୧୯୪୭ ମସିହା । ମୁଁ ଥାଏ କଟକ ଜିଲ୍ଲା କେନ୍ଦ୍ରପଦ୍ଧା ସରତ୍ତିକିଳନର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ, ସେକେଣ୍ଡ ଅଫିସର । ସେକାଳରେ ଆଜିକାରି ପରି ମାଳ ମାଳ ଅଫିସର ନ ଥାଅଛି । ଏସ.ଡି.ଓ. ସ୍ଵର୍ଗତଃ ନଚକର ସାହୁ, ତାଙ୍କ ତଳକୁ ମୁଁ ଓ ଆଉ କଣେ ଆଆଏ ଥାଏ ଅଫିସର, ସ୍ଵର୍ଗତଃ ଆନନ୍ଦବାବୁ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିରାଗୀୟ ଅଫିସର ରିତରେ ସିରିଲ କୋର୍ଟର ମୂଳସପ ସ୍ଵର୍ଗତଃ ଗତିକୃଷ୍ଟବାବୁ । ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଦୁଇଜଣ ଡାକ୍ତର, ସଫ୍ରାଇ ସୁପର ରାଜକର ବାରିକବାବୁ, ଆଉ ପୁରିଶ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ରମାବାବୁ - ଏଇ କେଇଜଣ । ଅଫିସରମାନଙ୍କ ଭିତରେ ହେଲମେଲ ଭାବ ଲାଇ ବେଶ୍ ଥାଏ । ସଫ୍ରାଇ ସୁପରରାଜକର ବାରିକବାବୁ ସବୁଠ ସାନ ହେଲେ ହେଁ ଅତ୍ୟତ ମେଲାପି । ହସ ଖୁସି ମିଞ୍ଚାସର ଲୋକ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସାହାବ ତାଙ୍କର ।

ସେଇ କାଳରୁ ମୋର ସକାଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୁନ୍ଦିଯିବା ଅଭ୍ୟାସ । ଭୋରରୁ ସରକାରୀ କୁଟୀରୁ ବାହାରି କେନାଲ ବନ୍ଦ ଉପର ଦେଇ ସାଆତ ସାଇ କେନାଲ ପୋଇ ପାଖରୁ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଗୋବରୀ ନଦୀ କୁଳ ରାତ୍ରା ଦେଇ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଲି ଆସେ । କେନାଲ ବନ୍ଦ ଛାଡ଼ିଆସିଲା ପରେ ପରେ ସଫ୍ରାଇ ସୁପରରାଜକର ବାରିକବାବୁଙ୍କ ଘର ରାତ୍ରା କତରେ ପଡ଼େ । କେବେ କେବେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହୋଇଗଲେ ଦି'ପଦ କଥା ହେଉଥାଏଁ ।

ସେଇନ ସକାଳକୁଳା ବାଟରେ ଆସୁ ଆସୁ ଦେଖିଲି ବାରିକବାବୁ ମଙ୍କ ଉତ୍ତା ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଏକୁଟିଆ ଏପଟ ସେପଟ ହୁଅଛି । ମୁଁ ବିଶ୍ରଦ୍ଧ । ଆଖି କଳ କଳ ଦେଖାଇଲା । କ’ଣ କିଛି ଅପରାଧ ଘଟିଲା କି ବୋଲି ଭାବି ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ପଚାରିଲି - କିମ୍ବା ବାରିକବାବୁ କଥା କ’ଣ ? କାରିକି ଉଦାସ ଥିଲାପରି ଦିଶୁଚ ।

ମନର କୋହ ଆଖିବାଟେ ଦି'ଗୋପା ଲୁହହେଇ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା ତାଙ୍କର । ନିଜକୁ କୌଣସି ମତେ ସମାଜି ନେଇ ବାରିକବାବୁ ତାପାଗଳାରେ କହିଲେ - ପୁଣି ଝିଅଟେ କାଳି ରାତିରେ ହେଲା, ଆଜ୍ଞା । ଯା'କୁ ମିଶେଇ ତିନି ।

ସେକାଳରେ ଯୋତୁକ ଦାଉ ଆଜି କାଲିକା ଭବି ଅସମାଳ ହେଲ ନଥାଏ । ଜନ୍ମ ନିଯନ୍ତ୍ରଣ କି ନିରୋଧ କଥା ଶୁଣା ନଥାଏ । ବାରିକବାବୁଙ୍କ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲି - ଝିଅ କ’ଣ ପୁଅ କ’ଣ । ସବୁ ସମାନ ବାରିକବାବୁ । ତମେ ମୋ ଠୋଇ ପିଲାଟାଏ । ପିଲାପିରି ହେବା ବୟସ କ’ଣ ଗଡ଼ି ଗଲାଣି କି ତମର ? ଝିଅ ହେଲବି ପୁଅ ଲିଖ୍ୟ

ହେବ । ନହେଲେ ବି କ'ଣ ହେଇଯିବ ଯେ ? କ୍ଷାର୍ଗୁ ପରା କ୍ଷାର୍ଗୁଥ କହନ୍ତି । କିଅ ବଦଳରେ ପୁଅ ପାଇବ । ସେମାନେ କ'ଣ ପୁଅ ପରି ହେବେ ନେଇ କି ?

ହେଲେ ସେମାନେ କ'ଣ ପୁର ନର୍କରୁ ପାଇ କରିବେ ଆମକୁ ? ଆମେ ମରେ ମୁଖ୍ୟାବ୍ଦି ଦେବେ, ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ଦେବେ ? ଆଉ ପୁଣି କିଅ ଜନମ ପରା ପର ଘରକୁ । ଥରେ ବାହାହୋଇଗଲେ ଗଲାନା ? ବାରିକବାବୁ ଉଦ୍‌ବାସ ରାବରେ କହିଲେ ।

‘କାର୍ତ୍ତିକ’, ମୁଁ ତ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଥରେ ଦି’ଅର ବଢ଼ିଅପା ଘରକୁ ଯାଏ ଆଉ ବଡ଼ ଅପା ତ ଆମ ଘରକୁ ବର୍ଷକୁ ନିଯମିତ ଥରେ ଆସେ ବୋଇ ସାଜରେ କାର୍ତ୍ତିକ ହବିଷ କରିବାକୁ । ବାରିକବାବୁଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଲି ।

“ମୋ ପୁଅ ଥୁଲେ ସିନା ଅପାମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ସ୍ଵେଚ୍ଛ ଆଦର ପାଆଇବା । ଆମେ ତ ବାପା ମା’ ହିସାବରେ କିଅ ଘରକୁ ବାର ବାର ଯାଇପାରିବୁ ନେଇ । ଅକାତେ ସକାତେ ଯାଇ ବୁଲି ଆସିବା କଥା । ପୁଣି ତାଙ୍କର ପିଲାପିଲି ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆମକୁ ଜଳ ସର୍ବ ମନା । ସେମାନେ ବି ସେମିତି ଆମ ଘରକୁ କବଦ୍ବା କେମିତି ଆସି କୁଳିଯିବେ ନା । ତାଙ୍କର ନିଜ ଶାଶ୍ଵତ, ଶଶ୍ଵତ, ସ୍ଵାମୀ ପରିବାର, ପିଲାପିଲି ନେଇ ସେ ରହିବେ । ପୁଅ କଥା ଅଲଗା । ପୁଅ ଆମକୁ ମୁଖ୍ୟାବ୍ଦି ଦବ, ଆମର ଶ୍ରୀଷ୍ଟ କରିବ । ତା’ଘର ଆମ ଘର ନା । କିଅ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ’ଣ ସେ କଥା ହବ । ଅସବ, ଆମକୁ ପୁର ନର୍କରୁ ଉଷାର କିଏ କରିବ, କିଅ ?” ବାରିକବାବୁ ତାଙ୍କ ମନର କଥା କହି ଚାଲିଲେ ।

“ଧରତୁ ମୋର ଚାକିରାଗଲା । ମୁଁ ଅବସର ନେଇ । ଆମେ ବୁକାବୁକୀ ହେଲେ କ’ଣ ଯାଇ କୋଉ କିଅ ଘରେ ରହିବୁ ? ଆମର କି ହାତୀ ତା’ ଘରଦ୍ଵାର ସମରିରେ ?”

ବାରିକବାବୁଙ୍କ କଥା ପ୍ରୋତ୍ତରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି - ରହ , ରହ ବାରିକବାବୁ, ତେମେ ନର ନଦେଖୁଣ୍ଡ ଲଜ୍ଜା ହେଇପଡ଼ୁଛ । କିଓ ତମର ପୁଅ ନ ହବ ବୋଲି ଧରିଲଭବ କାହିଁକି ?

ବାରିକବାବୁ ସାମାନ୍ୟ ହସି କହିଲେ - ଧରତୁ ପୁଅ ନହେଇ ଆଉରି କିଅ ହେଲା ?

‘ଯା କାହିଁକି ନ ହେବ ଯେ ତିନିକିଅ ପରେ ତିନିପୁଅ ହେବେ’ ଉପାହରରା କଷରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ଉପରେ କହିଲି ।

ମୋ ଆତେ ଅନେଇ ବାରିକବାବୁ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିଲେ । ଦୁହଁ ହସି ହସି ଗଢ଼ିଗଲୁ ।

କୁମାଶ : ତିନିକିଅ ହବା କଥା ଦିହସୁହା ହୋଇଗଲା ବାରିକ ବାବୁଙ୍କର । ତାହଁ ତାହଁ ସାନକିଅ ଜନ୍ମ ହେବାର ବର୍ଷେ ହେଲା । ନାତି, ନାତୁଣୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଜନ୍ମଦିନକୁ ସେମାନଙ୍କ ଅକା, ଆଉ ଉପବରେ ଯୋଗଦେବା କଥା । ସତ୍ୟନାରାଯଣ ପୂଜାଟିଏ କରେଇ ପ୍ରସାଦ ସେବାର ବ୍ୟବସା କରିଥାନ୍ତି ବାରିକବାବୁ । ତାଙ୍କର କେତେକ ବନ୍ଦୁ ନିମନ୍ତଣ ଥାଏ ।

ପୂଜା ଶେଷରେ ଅଜା ଆଉ ନାଡୁଣୀ ପାଇଁ ଆଣିଥିବା କାମା, ପେଣ୍ଠି, ଖତୁ, ଅଣ୍ଟାସୁଦ୍ଧା ଆଉ ସୁନାଚେନ, ଆଉ କିଛି ମିଠୋଇ ତୋଗ ପାଇଁ ପୁରୋହିତଙ୍କ ଆଡକୁ ବଢେଇଦେଇବେ । ପୁରୋହିତେ ଥାଇଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେଖେ ରଖଇଲେ । ଟିଆକୁ ଆଣିବାକୁ କହିଲେ । ମା' ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ ତାଣେଟେ ଭକୁଣା ଟାଣି ଟିଆକୁ ଧରି ଆସିଲା । ଶାଶ୍ଵତ ହାତକୁ ବଢେଇ ଦେଲା । ଶାଶ୍ଵତ ସମୁଦ୍ରଶିଳ ହାତକୁ ଦେଇଲେ । ଆଉ ଥଗାକରି କହିଲେ— “ଆଇଲେ ଆମ ଚିନି ନମ୍ବର ମହାଜନ । କେତେ ଖଦେଇବୁ ଗୋ ବାପଠୋଇଁ ଚୋକା ?”

କଣେଇ କଣେଇ ଜୋଇଁ ବାରିକବାବୁଙ୍କୁ ଅନୋଇଥାଆଏ, ଗେଇ କରୁଥାଆଏ ଟିକି ନାଡୁଣୀକି ଆର ।

ବୁକା ପୁରୋହିତେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁରବୀ ଉକିଆ ଅଚାନକ ଆଇକୁ ପଚାରିଦେଇଲେ-ଆଉ, ଅଜା ଆଇକ ୦୭ କେତେ ଖଦେଇବ ସେବା ପଚାରିଲେ ନେଇଁ ?

ଆଉ ଟିହିଁକି ଉଠି କହିଲେ - “କି ? ଅଜା ଆଇକର ତାଙ୍କ ମହାଜନ ସବୁ ବସିନାହାନ୍ତି କି ? ସେ କାହାକି ତମ ମହାଜନଙ୍କ କରଇ ଶୁଣିବେ ବା ?”

ଗୋଜରେ ଗୋଜରେ କଥା କଟାଇଛି ହେଲଗଲା । ଦେଖିଲି, ବାରିକବାବୁଙ୍କ ମୁହଁରୁ ସରାଗ ଶୁଣିଗଲା ଯେପରି । ପୂଜା ଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସାଦ ସେବାକରି ଉପବିଷ୍ଟ ସାଜ କଲୁ ।

କିଛିମାସ ପରେ ଉଭୟ ବାରିକବାବୁ ଓ ମୋର କେନ୍ଦ୍ରାପତାରୁ ବଦକି ହେଲଗଲା । ମୁଁ ଗଲି ସୁଦୂର ଗଡ଼କାତ ଅଞ୍ଚଳ ବଣେଇକୁ, ଆଉ ବାରିକବାବୁ ଗଲେ ରଞ୍ଜାମ ଡିଲା ବ୍ରହ୍ମପୁରକୁ ।

ସ୍ନାନର ବ୍ୟବଧାନ, କାଳର ଗତି ଓ କାମ ଧହାର ବ୍ୟପ୍ତତା ଉଚିତରେ ସମୟର ଗତି ବାରିହେଲା ନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ତିନିବର୍ଷ ବିଚିଗଲା । ହଠାର ଦିନେ ବାରିକବାବୁଙ୍କୁ ଟିଠି ଖଣ୍ଡ ପାଇଲି । ପୁଅଟିଏ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର । ମନ ଖୁସିରେ ବାରିକବାବୁ ଲୋଖିଚନ୍ତି - ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ତିନିଟିଏ ପରେ ପୁଅଟିଏ ହେଇଛି । ତା' ଏକୋଇଶା ଅଗସ୍ତ କେଟିଏ ତାରିଖ ଦିନ । କାହିଁ କୋଇ ଦୂର ରାଜକରେ ଅଛନ୍ତି, ଆସି ନପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଇଠି ଥାର ପୁଅଟିକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ ।

ବନ୍ଦୁ ବାରିକବାବୁଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ଘୋହାର୍ଦ୍ୟ ମନେପକେଇ ଅଭିରୂଚି ହେଲି । ନବଜାତ କୁମାରର ଦୀର୍ଘଜାନ କାମନା କରି ରଜବାନଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିକ୍ଷା କରି, ଆମ ମାନଙ୍କର କଲାଯାଣ ଜଣାଇଲି ।

ତହିଁର ତିନିବର୍ଷ ପରେ କେଳାନାଇରେ ଥାଏ । ବାରିକବାବୁଙ୍କ ୧୦ରୁ ବାରିପତାରୁ ଟିଠିଏ ପାଇଲି । ତାଙ୍କର ତତ୍ତ୍ଵ କଲାଯା ରହିର ଆବିର୍ଭାବ ଜଣାଇ ଏକ ଉତ୍ତାସମୟ ପତ୍ର । ଅନେକ ରକମ ବୁଝାଇ ଲେଖିବି ବାରିକବାବୁଙ୍କୁ ଅତିଃସ୍ତର ସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁତ୍ରସନାନ ଲାଭ ଚେଷ୍ଟାରୁ କ୍ଷାତି ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ।

ଏ ଘଟଣା ପରେ ବାରିକବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗାଯୋଗ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ଵିଜ
ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ଏ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ସରକାରୀ ଚାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ
ବସବାସ କରି ରହୁଛି । ସବାଳ ଓ ସଞ୍ଜରେ ଘୋରାଏ ଦେଖା ବୁଝିଆସିବା ଅଭ୍ୟାସରେ
ପରିଶତ୍ ହେଉଥିଲା ବନ୍ଦୁ ଦିନରୁ ।

ଏକ ଶାତୁଆ ସକାଳ ପ୍ରମହରରେ ବୁଝି ଯାଏଁ ଯାଏଁ ଅଭ୍ୟତ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ
ବାରିକବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରାତ୍ରା ଉପରେ ଦେଖା ହେଉ ଗଲା । ବହୁଦିନ ପରେ ଅଚାନକ
ସାକ୍ଷାତ ହେବା ହେତୁ ଉଭୟ ଅଭିରୂତ ହେଉପଡ଼ିଲୁ । ବାରିକବାବୁଙ୍କର ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଆଶମନ କାରଣ ପଚାରି ବୁଝିଲା । ତାଙ୍କ ବଢ଼ିଅ ଘରକୁ କିଛିଦିନ ହେବ ଆସିଛନ୍ତି ।
କ୍ଷାର୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଭାବରେ ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ । ମୋ ଘରଆଟେ ବୁଝି ଆସିବାକୁ
କହିଲାରୁ ବାରିକବାବୁ ପ୍ରକାଶ କଲେ - “ଏ ମଧ୍ୟରେ ଅଚାନକ ଏକ ସ୍ତୁର ଦୁର୍ଘଟଣାର
ସମ୍ମଳନ ହେଲା । ଗୋଡ଼ହାତ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା । ତାତ୍ପରଖାନାରେ ଦୁଇମାସ ରହିବାକୁ
ପଡ଼ିଲା । ଝିଅମାନେ ପାଇଁ କଳା ପରି ମୋର ସେବା ଶୁଣୁଷା କଲେ । ରଜ ହେବାରୁ
ଟିକେ ଟିକେ ଯିବାଆସିବା କରିପାରୁଛି । ବଡ ଝିଅ ଘର ଏଇ ପାଖେରେ । ଗୋଡ଼
ଚକପ୍ରଚଳ ରଖିବା ପେଇଁ ସାମନ୍ୟ ବୁଝାବୁଲି କରୁଛି ।”

ଆମଘର ବି ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । କାଲି ଓପରାଙ୍କି ତମ ଝିଅ ଘରୁ ତମକୁ
ସାଇରେ ନେଇଆସିବି । କିଛି ସମୟ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା । ସାମନ୍ୟ ତାହା ଜଳକ୍ଷା
କରି ଫେରିବା । ଗାଡ଼ିରେ ତମକୁ ଝିଅପରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେବି ।

ତହେଁ ପରଦିନ ଇଞ୍ଜିନିୟର ପ୍ରିୟକ୍ରତ ବାବୁଙ୍କ ଘରୁ ବାରିକ ବାବୁଙ୍କ ସାଇରେ ନେଇ
ଆସିଲା । ଦୁଇବନ୍ଦୁ ବହୁକାଳର କଥା ମନେ ପକେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା । ବାରିକବାବୁ
ତାଙ୍କ ନିଜ କଥା କହୁଁ କହୁଁ କହିଲେ - ମନେଅଛି ନା ଦୀର୍ଘ ଚାଲିଷବର୍ଷ ଜଳେ ପୁରନର୍କରୁ
ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାକୁ ପୁଅଟିଏ ପାଇଁ କେତେ ବିଜଳ ନ ହେଉଥିଲି ମୁଁ । ଆପଣଙ୍କ
ଆଶାର୍ବାଦରୁ ପୁଅଟିଏ ପାଇଲା । ହେଲେ ନର୍ଜିରୁ ପ୍ରାହି ପାଇଲି କି କ୍ଷାର୍ ଥାଏଁ ଥାଏଁ
ନର୍ଜିରୋଗ ଲାଗି ହେଲା କେଜାଣି ?”

ଆପର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲି, କାଇକି , କ’ଣ ହେଲାକି ?

ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ପକେଇ ବାକିକବାବୁ କହି ଚାଲିଲେ - ଚାରିଝିଅଙ୍କ ବାହାଘର, ପୁଅ
ପାଠପଡ଼ା, ପୁଣି ବାହାଘରେ ବେଶଗୁଡ଼ିଏ ଗଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି । ସାନଝିଅକୁ ବାହା
କଳାବେଳକୁ ଆଉ କିଛି ସମ୍ବଲ ନପାଇ ଜମି ଜିନିଏକର ବିକିଳି । ଗ୍ରେଟ୍‌ୟାଟ ପ୍ରତିତେଷ୍ଠ
ପଣ୍ଡ ଆଦି ଗଙ୍କାର ଯାହା ଥିଲା ତହେଁରେ ମିଶେଇ ସାନଝିଅକୁ ଉଠେଇଲା । ସେ ବି
ଇଞ୍ଜିନିୟର ସ୍ବାମୀ ପାଇଲି । ଝିଅମାନଙ୍କ ବାହାଘର, ପୁଅ ବାହାଘର, ଏସବୁରେ ବେଶକିଛି
ଖର୍ଚ୍ଚାଟ ହେଲି ।”

ବାରିକବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ବାଧାଦେଇ କହିଲା - ଇଞ୍ଜିନିୟର ପୁଅ ବାହା କରେଇଲା,
କିଛି ପାଇଦା ଉଠେଇ ପାଇଲି କେହିଁ ?

“ଛିଆମାନଙ୍କ ବାହାଘରରେ ସେପରି କିଛି ବିଶେଷ ଯୌତୁକ ଦାବୀ ନମ୍ବେଇଥିଲେ ବି ତୋରମାନଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷା କରି ଗହଣାଗାନ୍ଧି, କୁଗାପଟା, ଖାଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ, ବର ଘର ବାଣ ରୋଷଣୀ, ବାଟଖର୍ତ୍ତ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଅଭିଭାବ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଝିଅ ପାଇଁ ତିରିଶ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି । ହେଲେ ପୁଅ ବାହାଘର ବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରାଖର୍ତ୍ତ କି ଅନ୍ୟ କିଛି ପାଇଁ ଦାବି କରିବାକୁ ମୁଁହଁ ଖୋଲିଲା ନାହିଁ । ଅଭିଭାବ ପଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ମୋ ହାତରୁ ବାଜିଲା । ଲାର ଉଠେଇବି ଆଉ କ’ଣ କେମିତି ?” ବାରିକବାବୁ ମୁଁହଁ ଶୁଣେଇ କହିଲେ ।

“ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲି - ଭର କରିଟ ବାନିରବାବୁ; ଭିକ ମାରି ନା’, ଭର କରିଟ ।”

ନିଜ ପ୍ରତି ତାପର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲାଇଲି ବାରିକବାବୁ କହିଲେ - “କେବାଣି ? ମାଗି ତ ଜାଣିଲି ନେଇ, ପାରିଲି ନେଇ । ଏବକୁ ପେନସନ ଛତା ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ । କେବଳ ବାପ ଅଜା ଅଛିତ ଜମି ଦଶବାର ଏକରରୁ ଧାନ ଯାହା ଆମଦାନୀ ହୁଏ, ଭାଗଚାଷୀଙ୍କ ଦୟାରୁ ଖାଇବାଖର୍ତ୍ତ ଚକିଯାଉଛି । କିଛି ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଆପଦ ବିପଦ ପାଇଁ ସମ୍ବଲ ଦୋଇ କିଛି ନାହିଁ ।”

ତାକୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - “ବଡ଼ଲୋକି ଆମର କ’ଣ ଦରକାର କି ? ତମର ମାମ୍ ମାର୍ଗ ଦି’ ପ୍ରାଣୀ । ପୁଅ ତ ଉଜ୍ଜିନିଯର ହେଇବି, ତା’ କଥା ସେ ବୁଝୁଥିବ । ପେନସନରୁ ଯାହା ପାଉଛ, ସାଧାରଣ ଭାବରେ କ୍ଷେତ୍ରିଯିବା ନଥା । ଗାଁରେ ରହୁଛ, ଦେହ ପା’ କେମିତି ରହୁଛି ? ପୁଅ ପାଖରେ ରହିଯାଉନ ?”

ବାରିକବାବୁ ମୋ ଆଡେ ଘଟିଏ ନିଯା କରି ଛେପ ହୋଇ କହିଲେ - “ବାହାଘର ପରେ ସ୍ଥାମାର ବାପ ମା’ଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ଥାମାକୁ ଦୂରେଇ ନବା କଳା କୌଶଳରେ ଆଜିକାଳି ଝିଅକର ପୁରା ତାଳିମ । ମୁଁ ଏକା ନୁହେଁ ଏଇ ଦଶା ଗୋଗୁଛୁଛି ସବୁ ପୁଅକର ବାପା ମାଆ ।”

କୌତୁଳ୍ୟ ଏତେଇ ନପାରି ପଚାରିଲି - “କ’ଣ ପୁଅ ତମକୁ ହତାଦର କରୁଛି କି ବାରିକବାବୁ ?”

ଗଜା ସପା କରି ବାରିକବାବୁ କହିଲେ- “ଆଉ କ’ଣ କି ? ସୁଚର ଏକସିତେଷ୍ଣ ପରେ ବାଲେଶ୍ଵର ତାତ୍ତ୍ଵାରଣାନାରେ ପଢିଥାଏ । ଦି’ ମାସ ରହିଲି । ପୁଅ ଥାଏ ସମ୍ବଲପୁରରେ । ଖବର ଗଲା ଯେ ପଦର ଦିନ ପରେ ଦିନକ ପାଇଁ ଆସି ଶହେଟି କଳା ତା’ ବେଳ ହାତରେ ଧରେଇ ଦେଇ ସେଇଦିନ ଫେରିଗଲା । କାମ ଅଛି ବୋଲି କହି ବୋଲୁ ଦିନକ ଫେଲା ଆସି ଦେଖି ବି ଗଲାନେଇ । ସେବା କରିବା ତ ଦୂରର ନଥା । କହୁଥିଲି ପରା ଝିଆମାନେ ପାଇଁ କରି ଆସି ମୋର ସେବା ନ କରିଥିଲେ, ମୁଁ ହୁଏତ ଏଥରୁ ଉଧୁରି ନଥାନ୍ତି ।”

ଏ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ଜଳଞ୍ଜିଆ ଆସି ଯାଇଥାଏ । ବାରିକବାବୁଙ୍କ ଆଗରେ ଯୁଗେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲି - “ସାମନ୍ୟ କିଛି ହଉ ।”

“ଆଆ ଦିନଥିଲା ସାମାନ୍ୟ କ’ଣ କେତେ ପୁରୁ ଜିଯାଇଥାଏ । ଏବୁ ଏହି ଗୋଟିବ ବୁକେଇବ । ଆଉ ଆପଣଙ୍କର ?” ରହସ୍ୟ କରି କହିଲେ ବାରିବବାବୁ ।

“ହୁ ହବ । ବଳ ବୟସ ରତ୍ନରେ ସମ୍ପଦର ସେଇ ଏବା ଦଶା ।” କହି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦେଇ ।

କହଣିଆ ଖାର ଖାର ବାରିବବାବୁ କହିଲେ - “ଆମ ପୁରୁଷା କହିଆଇ ମଜରେ ଝିଅ ବାହାହେଲା ପରେ ତା’ପରଦୀର ପରିବାର ସେ ସମାଜିବ । ତା’ ସ୍ଵାମୀ ପିଲାପିଲି, ସ୍ଵାମୀର ବାପା ମାଆ, ଭାଇ, ଦାଦୀ ଖୁତାଙ୍କୁ ନିକର କରିବ । ଆମ ଆତେ ଆର ନିଯା କରିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ହେଲେ କାରେକା ରାଷ୍ଟାର ପ୍ରବାଦ - “ଝିଅ ମଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଝିଅ ହୋଇରହେ, ପୁଅ ବାହାହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଅ ହୋଇ ରହେ ।” ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ ଦେଖୁଛି । ପୁଅ ବିଷୟରେ ଆମ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ବି ସେଇବା କହୁଛି । ଏହି ସେବିନ ଶୁଣିଥୁବି ଗୋସ୍ବାମୀ ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କ ଶ୍ରୀରାମ ଚରିତ ମାନସ । ସେଇ କଥା ସେ କହିଛନ୍ତି କବିଯୁଗ ଉଷ୍ଣତା ରିତରେ ।

ବାରିକ ବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ବାଧାଦେଇ କହିଲି - “ହେଲେ ମୋ ନିକ ଅନୁରୂପ, ପୁଅ ଠିକ୍ ଥିଲେ ସେଇ ନାହିଁ । ଦୁର୍ବଳ ମତି, ଶ୍ରୀଷ ହେଲେ ଅବଶ୍ୟ...”

ବାରିକବାବୁ ମୋ କଥା ଉପରେ କହିଲେ - “ପୁଅ ଗୁଡ଼ାକ ତ ମେରା ପାଇଟିରେ ଆଜ୍ଞା । ପୁଅ ଝିଅଙ୍କର ବେଶରୁଷା ପରିପାଠୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ - ପୁଅମାନେ ଝିଅଙ୍କ ପରି ଦବୁରା ବାକ ମୁଖରେ ରଖିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ରଜ୍ଜବଜ୍ଜର ଜ୍ଞାନ କୁରୁତା ପିନ୍ଧିବାବୁ ଭାବାଯିବା । ଝିଅମାନେ ପୁଅଙ୍କ ପରି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବାକୁ ବ୍ୟାପ୍ରୁ । ତେବେ ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁମ ଥାଇପାରେ । ସେ ସବୁ exceptions prove the rule ପର୍ଯ୍ୟାୟର ।”

ତାହା ପିଇ ପିଇ ବାରିକବାବୁ କହି ତାଇଲେ - “ନହେଲେ ଯୋଇ ପୁଅକୁ ପେଟରୁ କାଟି ମୁଁ ମଣିଷ କରି, ବାହା ହେଲା ପରଠାରୁ ଆମ କୁକା କୁକା ବାପା ମାଆଙ୍କ ନିଯା କଲାନେଇ କାହିଁକି, କେମିତି ?”

ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚିତ୍ତିତ ହେଇ ପଡ଼ିଲି । ଉଦାସ ଆଖୁରେ ବାହାରକୁ ଅନେଇଥାଏ । ବାରିକବାବୁ କହି ତାଇଥାପି - “ଜାଣିଚିତି ନା ଆଜ୍ଞା ଏବେ Social studies ବୋଲି ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ଶିକ୍ଷା କହି, ଯେ, ନାୟ ଶ୍ରେଣୀ ତିକି ତିକି ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ପଢ଼ାହରିଛି, ସେଥିରେ ପରିବାର ବିଷୟରେ କ’ଣ ସବୁ ରେଖା ହେବାଟି ?

“ସେ କହି ମୋ ଦୃଷ୍ଟି ଆସିନେଇ ବାରିକବାବୁ । କ’ଣ ବି ?” ମୁଁ ଆପ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲି ।

“ପରିବାରକୁ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିରତ କରି Single ବା ଏକକ ଓ Joint ବା ଯୌଥ ପରିବାର ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇଛି । ଏକକ ପରିବାରରେ ବାପା ମାଆ ଓ ସେ ଦୁର୍ବଳ ପୁଅ ଝିଅ ଥାଆଇ । ଯୌଥ ପରିବାରରେ ଅଜା, ଆଇ, ବାପ ମାଆ, ବାଦା ଖୁତା, ପୁଅ ଝିଅ, ପୁରୁତା ଝିଆରୀ ଏପରି ବହୁ ସମ୍ପଦକ ଲୋକ ଥାଆଇ । ପୁଣି ପରିବାର

ବିଶ୍ୱପରେ ଚର୍ଚମା କରି ଲେଖାଯାଇଛି, ଏକକ ପରିବାର ଚଳେଇବା ସହଜ, ଯୌଧ ପରିବାର ଚଳେଇବା କଷ୍ଟକର ।” ତିପ୍ପଣୀ ଦେଇ ମୁଁ କହିଲି - ତା’ବି ଠିକ୍ ନୁହେଁ କି ?

“ଠିକ୍ ଯେ, ଏଥରୁ ପିଲାକର, କୋମଳମତି ବାଲକ ବାଲିକାକର କି ଧାରଣା କହିବ କହିଲେ ?” ବାରିକବାବୁ ମତେ ଓଟା ପ୍ରସ୍ତୁ କରି ତହିଁର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ - “ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ହବ ଯେ ଯେହେତୁ ଏକକ ପରିବାର ଚଳେଇବା ସହଜ, ସେହି ପରିବାର ଆମର ବାମ୍ୟ । ପରିବାରରେ ବାପା ମାଆ ଛତା, ଦଦେଇ, କକେଇ, ଅଜା, ଆଇ, ପୁତ୍ରା ଝିଆରା ଏସବୁ ରହିବା ଅନୁଚ୍ଛି । ସେମାନଙ୍କର ମନରେ ପିଲାକାକୁ ଯେଉଁ ମଞ୍ଜି ବୁଝାଯିବ, ତଥା ହଁ ତାଙ୍କର ବଢ଼ କାଳକୁ ମତାମତରେ ପରିଣତ ହବ ।” ବାରିକବାବୁ ମୋ ଆଜେ ଦୃଷ୍ଟି ନିଷେଷ କରି ମୋର ମତାମତ ଛୋଡ଼ିଲେ ।

ତାଙ୍କ ସାପ୍ତରେ ଏକମତ ହେଇ କହିଲି - ହବ ତ ! ତେବେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି କଥା ମୁଁ ଉଚ୍ଚକରି ବୁଝିପାରୁନେଇ । ଧର ଜଣକର ଚାରିପୁଅ । ସେମାନେ ସବୁ ବଡ଼ହେଇ ବାହାସାହା ହେଲେ । ତାଙ୍କର ପିଲାପିଲି ହେଲେ । ବାପ ମାଆ ତ ଅଜା ଆଇ ପାଇଟିଶିଲେ । ପୁଣି ଏକକ ପରିବାରରେ ଯଦି ଅଜାଆଇକର ଘାନ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ା ଯିବେ କୁଆତେ ? ସେହି ବାପ ମାଆଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅଥିରେ ବି ସେଇ ପରିଷିତି ଉପୁଜିପାରେ । ଏପରି ଷେତ୍ରରେ କଥଣ କରାଯିବ ?

ବାରିକବାବୁ ସାମାନ୍ୟ ବିଚକିତ ହେଇଇଥିଲେ - ପଚାରିଲେ - ତେବେ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ା ସବୁ ଯିବେ କୁଆତେ ? ବାପା ମାଆ, ଅଜା ଆଇ ହେଲା ମାତ୍ରେ କରିବେ କଥଣ କ’ଣ ବାନପ୍ରସ୍ତ ଉଚିବାକୁ ବାଧ ହେବେ ?

ତାଙ୍କୁ ଦୁଇର କହିଲି - ଏ ଯେଉଁ ଏକକ ପରିବାର ପରିକଳନା ସବୁ ବିଲେଇ ଆଖିବୁଛି ଦୂଧ ପିଲବା କଥା । ଭାବି ଦେଖ, ବିପଦ ଆପଦ, ଘଟଣ ଅଘଟଣ କାହାକୁ ବା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ କିଏ ପିଠିରେ ପଢ଼ିବ ସେକଥା ଭାବି ନାହାନ୍ତି ଏକ ପରିବାରର ରଚିତମାନେ । ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଦୃଷ୍ଟାତ ଦେଲେ ଏକଥା ଆଉରି ସମ୍ବନ୍ଧ ହେବ ।

ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ଯୁବ ତାତ୍ତ୍ଵରକ କଥା କହୁଛି । ମୋର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପୁଅ ଜଣେ ଉପାୟମାନ ତାତ୍ତ୍ଵର । ବାପା ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରୁ ଅବସର ନେଇ ଏଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହନ୍ତି । ତାତ୍ତ୍ଵର ପୁଅର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଓ ଝିଅଟିଏ । ରାତରକେଲା ରହସ୍ୟାଦ ତାତ୍ତ୍ଵରଖାନାରେ କାମକରନ୍ତି । ତାତ୍ତ୍ଵର ରାବରେ । କୌଣସି ଏକ ଆଲୋଚନାବୁନ୍ଦରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଯାଇଥିଲେ ଦିନ୍ମୀ । ଫେରିବା ବାଟରେ ମଥୁରା ଷେବନରେ କିଛି “ପେତା” ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ତ୍ରେନରୁ ଓହ୍ଲୋଇଲେ । ଫେରୁ ଫେରୁ ତ୍ରେନ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ତରବରରେ ନିଜ ତବାରେ ଉଠୁ ଉଠୁ ଗୋଡ଼ ଖୁଣିଗଲା । କୌଣସିମାତେ ପ୍ରାଣହାନି ନ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ହରାଇ ବସିଲେ । କହନ୍ତୁ ତାତ୍ତ୍ଵର ଜୀବନ କି ଅଭାବିତ ବିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ମାନ ନହେଲା ! ଏପରି ଷେତ୍ରରେ ତାତ୍ତ୍ଵର ବାପା ବା ଅନ୍ୟ ଭାଇମାନେ ସହାୟତା ନକରିଥିଲେ, ଭାଇର ବିପଦକୁ ନିଜର ବିପଦ ବୋଲି ନଭାବିଥିଲେ, କି ଦୂର୍ଜ୍ଞ ଦୂର୍ଦ୍ରଶ୍ୟାର ଶୀକାର ନ ହୋଇଥାତେ ତାତ୍ତ୍ଵର ପୁଅଟି ?

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘଣା କରିବତାର । ବାପା ମାଙ୍କର ଚାରିପୁଅ ବାପା କରିବତାର ବର୍ଣ୍ଣରେସନରେ ତାତ୍ର ଥିଲେ । ରିଟାଯାର ନିଜ ଘରେ କରିବତା ସହରେ ରହନ୍ତି । ଚାରି ପୁଅରୁ ଦୂରପୁଅ ଉଞ୍ଜିନୀୟର ଗୋଟିଏ ତାତ୍ର, ଆଉ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟ କରେ । ତାତ୍ର ପୁଅ ଅତ୍ୟତ ପ୍ରତିଗାଣାତୀ । ଆମେରିକାରେ ନିଜର ଦ୍ଵିନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ମୋଟା ରୋଜଗାର କରେ । ଆମେରିକାର୍ ଏକ ଧନପତିଙ୍କ ଛିଅଙ୍କୁ ବିଭାବରି ରହିଯାଇଛି କିଛିବର୍ଷ ହେବ । ସବୁ ପୁଅମୁକ୍ତିକ ବାପ ମାଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁଗ୍ରତ ଓ ପରସର ସେହୀଙ୍କ ।

ତାତ୍ର ପୁଅ ନିୟମିତ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠିପତ୍ର ଓ ଚକ୍ର ପଠାଇ । ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ଆମେରିକାରେ ରହିଗଲା ପରେ ବାପା ମା'ଙ୍କ ନିଜଟରେ ରହି ତାଙ୍କର ସେବା ନଥା ରାଇ ରାଜମାନଙ୍କର ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଲାଗ କରିବାକୁ ମନ ବହିଲା । ଦିନେ ସେ ମା'ଙ୍କ ବୁଝିରେ ଦେଖିଲା । ମା' ତାଙ୍କ ଖୋଜୁଛି, ନ ପାଇ ବାହୁଦୂତ । ବାପା ମା'ଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାର ବାସନା ପ୍ରବଳ ହେବାରୁ ସ୍ବୀଙ୍କୁ ପ୍ରସାବ ଦେଲା । “କରିବତାରେ ସାଇ ବାପା ମାଆ, ରାଇ ରାଜଙ୍କ ସହିତ ରହିବା । ସେଇଠି ଦ୍ଵିନିକିଏ ଆରମ୍ଭ କରିବା । ରଇ ରୋଜଗାର ନ ହେଲେ, ମନ ନଲାଗିଲେ ଫେରି ଆସିବା ।”

ସ୍ବୀ ତାଙ୍କର ରିନ ପରିସରରେ ଏକକ ପରିବାର ପରିବେଶରେ ବଢ଼ିଛି । ବୁଢ଼ା ବାପ, ମା, ତିନି ତିନି ରାଇ ରାଜଙ୍କ, ତାଙ୍କ ପିଲାପିଲି ଏତେବୁଟିଏ ଲୋକଙ୍କ ଗହଳିରେ ଜିପରି ଚକିବା ବୋଲି ମନର ଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଅବଶେଷରେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ରାହିଲେଣେ ।

କରିବତାରେ ପହଞ୍ଚ ନିଜ ଘରେ ରହିଲେ । ବାପା, ମା, ରାଇ ରାଜଙ୍କ ବହୁତ ଖୁସି ହେଲେ । ଘରର ପରମରା ରିତରେ ବିଦେଶୀନୀ ଦେଖିଲେ ସବୁ ରାଇ, ନିଜ ନିଜର ଅର୍ଜିତ ଅର୍ଥ ମା' ପାଖରେ ଜମା ଦେଉଛନ୍ତି ମା' ଘର ସଂସାରର ଯାବତୀୟ ଖର୍ବ ନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମଦୃଷ୍ଟି ସମରାବ ରଖି । କେହି ଦେଖା ରୋଜଗାର କରୁଛି ବୋଲି ମା' ସ୍ବୀ ବା ପିଲାଙ୍କୁ କୌଣସି ସୁତସ ଖାଦ୍ୟ, ବା ପରିଧେଯର ବ୍ୟବସା ନାହିଁ । ପ୍ରଥମରୁ ବିଦେଶୀନୀଙ୍କୁ ଏହା ଅଡୁଆ ଅଡୁଆ ରାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ସୁଖରେ ବାଧା ଦେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ସହି ସମାଜି ଚକିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ଛାମାଏ ପରେ ଦିନେ ଅବାନବ ଆମେରିକାରୁ କେବୁଲ ଆସିଲା ବିଦେଶୀନୀଙ୍କ ମା' ଅତ୍ୟତ ଗୁରୁତ୍ବର ଲାବେ ପାତିତା । ତୁରତ ଆସ ତୁମକୁ ଦେଖିବାକୁ ମା' ବ୍ୟାକୁଙ୍କ - ଏହି ମର୍ମରେ । ଉତ୍ତାଜାହାତ ରତା ଅତରଙ୍ଗ ସାତ ହଜାର ଚକା ଲାଗିବ । ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ ମାତ୍ର ଦୂରହଜାର, ପାରିବାରିକ ପାଣିରେ । ଆଉ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ତିନି ଚାରି ଘଣା ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗାତ କରିବାକୁ ପତିବ । ବାପା ମା' ଆଉ ରାଇ ରାଜଙ୍କ ଏବାଠି କରି ବିଚାରକରିବା ସମୟେ ରାଜମାନେ ନିଜ ନିଜର ଗହଣା ଦେହରୁ ବାଢ଼ି ମା'ଙ୍କ ଜିମା ନରିଦେଲେ । ବିଶ୍ଵୀ ହେଉ ବା ବନ୍ଧୁ ହେଉ, ଯେ କୌଣସି ଜପାୟରେ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଚକା ଯୋଗାତ କରି ନିଅକୁ ବୋଲି ଆଗ୍ରହର ସହିତ ମା'ଙ୍କ ବହିଲେ ।

ବିଦେଶୀନୀ ରସି ରସି ଏକ ପକ୍ଷରେ ମା'ଙ୍କ ଗୁରୁତର ଅବସ୍ଥା ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ
ପରିବାରର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଅତିତନୀୟ ଉଦାରତା ବିଶ୍ୱ ଚିତ୍ତା କରି ପ୍ଲମୀରୂପ ହୋଇ
ପଡ଼ିଥୁଲେ ।

ବହୁତ ବାରିବାବୁ, ଏହାପରେ ଏକବ ଓ ଯୌଧ ପରିବାର ସମର୍ପଣେ ଆଜ
ଅଧିକ ବିକ୍ଷି କହିବା କରନାର କି ?

ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ବାରିବାବୁ ମଧ୍ୟ ଗରୀର ଭାବରେ ଚିତ୍ତମସ୍ତ ଓ ଉଦାସ ଭାବରେ
ପାଖୁ ହୋଇ ରସି ରହିଥୁଲେ ।

ବାରିବାବୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଝିଅ ଘର ପାଖରେ ଛାଡ଼ି ବିଦ୍ୟାୟ ନେଉ ନେଉ ପଚାରିଲି
“କ’ଣ ପୁରୁଳ୍କ ରୂପ ତମ ମନକୁ ଓହ୍ଲେଇଗାଣି ନା ବସାବାହି ରହିଛି ?”

ବାରିବାବୁ ହସି ହସି ମୋ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରୁ କରୁ କହିଲେ, “ଆଉ କ’ଣ କହୁଛନ୍ତି
ଝିଅଙ୍କ ଜରିଆରେ କ୍ଲାଇମାନଙ୍କ ଘର ସମଦ ଉପଯୋଗ କରି ଚକିବା ଶ୍ରେୟଦର ହେବ ?
ମୋ ମୁଖ ଗୋଲମାଳିଆ ଧରୁଛି, ଆଜି ଏତିକି ଥାର ।”

କଳି ଟୋକେଇ

ଅପାଳ ରଇ ନୀଁ ‘ବିଶ୍ଵସଗା’ । କେତେବୁ ଆର ପୁରକୁ ମାହୁଡ଼ିଲେଣି । ପୁର
ନୀଁ ଧରି କେହି ତାଙ୍କୁ ବେବେ ତାଙ୍କୁ ନଥୁରା । ତାକ ନୀଁ ଥିଲା କିଣି ଅପା । ହେଲେ,
ଉଚ୍ଚ ପୁରା ଆଉ ତାକ ନୀଁକୁ ସାର୍ଥକ କରିଥିଲେ ଅପା ତାଙ୍କ ଜୀବଜ୍ଞାରେ ।

ପୁର ନୀଁର ଖୟାତ୍ୟ ବିଶ୍ଵ ବ୍ରଦ୍ଧିଶରେ ଇଶ୍ଵରୀ, ମାଲିକାଣୀ । ଅପାଙ୍କ ସାର ଗାତି
ଯାବ ଯେପରି ଲାବରେ ମାନତି, ଉଚ୍ଚତି - ସ୍ୱର୍ଗ ଦୂରୀ, ବାହାଙ୍କୁ ସେପରି ମାନୁ ନଥୁବେ,
ତରୁ ନଥୁବେ । ଏବେ ତ ମା ବାଜୀ, ଚଣ୍ଡାଙ୍କ ସୁନା ବି ରୂପା ଛାଇଣି ଜିର ଓଟାରୀ ଓପାତି
ନେବାର ଦୃଷ୍ଟି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ।

ଅପାକର ଯେଉଁ ଜଗ୍ନ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ମନେ ଅଛି ତାହା ଏମତି । ମୁଣ୍ଡରେ
ବୁଝିବୁଥା ଧଳା ମିଶା କଳାବାଳ । ସେ ବାଳ ପୁଣି ବଢ଼େ କି ନ ବଢ଼େ କେତାଣି,
ସବୁବେଳେ ଆଜିବାରିତା ‘ବୟକ୍ତି’ ପରି କାନ୍ତ ଛୁଇ ଛୁଲୁଆଏ । ଅପାଙ୍କ କେହି କେବେ
ଓଡ଼ିଶା ଦେବାର ଦେଖିନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡକୁ ହରେଇ ଯେତେବେଳେ ଅପା ବଧା ବହୁଥିବେ,
ପାଇବାଲାଙ୍କ ବାଳ ପରି ମୁଣ୍ଡ ସାଜରେ ବାଳ ଝୁଲିଯାଇଥିବ ।

ପାନଶିଆର ପାତି ଅପାକର ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଅନ୍ଧାରୁଆ ବିବର ପରି
ଦେଖାଯାଏ; ଅବଶିଷ୍ଟ ଥିବା ଦାଉରୁ ଗୋଟିଏ ଦିଅଟି ନାହିଁ ମିଶା କଳା ବୋଲିଦିଆ
ରଙ୍ଗର । ଆଉ ସବୁ କେଉଁକାଙ୍କୁ ପଢ଼ିଗଲାଣି । ଦୁଇ ବହଳ ୫୦ । ଦେବ ନାହିଁ ବୋଲରେ
ଚଳେ ।

ପୁଥୁକ ବକ୍ଷ ଦେଖ । ତହୁଁ ପୁଥୁକ କଟା ଅପାକର । ରମ୍ଯ ବହଦିଆ ପାଦ
ଉପରକୁ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଗୋଡ଼ । ହାତ ଗୋଡ଼ରେ ରମ୍ଯ ଲମ୍ବ ରୁମା । ସାରାଦେହ ମୁହଁ ପ୍ରିପଣ
କଳା । ପିନ୍ଧି ଅପା ରଙ୍ଗ ଦେଇଗର କଷା । ବେବେ କେମିତି ଅପା ଧଳା ଧୋତି ପିନ୍ଧି
ବାହାରିଲେ ତାଙ୍କ ଦେହ ଉପରେ ଧୋତି ଦାଉ ଦାଉ କରେ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ କଷା
ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଅପାଙ୍କ ସମ୍ବରେ ବାରିହୁଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧାର ସାଥରେ ଯେପରି ମିଶି ଯାଇଥାପି ।
କହୁ ରାତିରେ ବାତ୍ରୀଟରେ ଏକୁଟିଆ ଅପାଙ୍କ ଲେଟିଲେ ରେଣ୍ଟା ହୋଇଯିବା ବଥା ।

ବିଶାଳ ଦେହ ସାଜକୁ ବିଶାଳ ପାତି ଚଢା ସ୍ଵର । ଅପା ହସିଦେଲେ କଣାପତେ
ଯେପରି ପାତି ଦୁଇ କାନ ମୁଣ୍ଡକୁ ଲାଗିଯାଇଛି । ଝିଅ ବୋହୁଚ ଅପାଙ୍କ ଜାଳକୁ ତରଚି ।
ଟୋକାମାନେ ମରଦମାନେ କେହି ଅପାଳ କଥା ଉପରକୁ ବଥା ଜହିବାକୁ ଲାଗେ ପାରନ୍ତି
ନାହିଁ ।

ପବେ କଥାରେ, ସାକ୍ଷାର ରଣଚିତ୍ତ । ସମୟେ ଅପାଙ୍କୁ ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି ଚକ୍ର । ଅପାଙ୍କୁ ବେଶୀ ନ ପାରିବା ହିସିନା ଲୋକ କେହି କେହି କହନ୍ତି - ହୃସିଆର, ଅପା ଲୋଭରେ ଚାରି ଯାଉଥିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗିଯିବ ନାହିଁ ପବନରେ ଉଡ଼ିଯିବ ।

ଏହିପରି କେବ୍ଳସ୍ଵାମୀ ପ୍ରତାପଶାଳାମୀ, ମହିଳା ଥିଲେ, ବିଶିଅପା । ସାରା ଗାତ୍ର ଯେପରି ତାଙ୍କର କଥାରେ, ବୋଲରେ ଆଚ୍ୟାତ, ଯେପରି ତାଙ୍କର ଜାଗିରି । ତେଣୁ ସାକ୍ଷାର ବିଶ୍ଵେଶ୍ଵରା ରୂପେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତାପ କହିର ରହିଥିଲା ।

ତାଙ୍କ ନୀଁ ବିଶିଅପା ବା ‘ବିଷ’ । ଅର୍ଥାର, ବିଷ ବୁକ୍ଷର ଫଳ ସ୍ଵରୂପା ଅପାଙ୍କ ମୁହଁର କଥା ଏତେ ଶାରିଚ, ଦାକୁଆ ରାକୁଆ, ଯେ ନ ଜାଣିଲା ଲୋକ ତାଙ୍କ କଥା ମାତ୍ରରେ ଲାଗି ପଢିବ । ଗୀଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଖେଳିଲାବେଳେ କେହି ପିଲା ଯଦି ଆଉ କେହିଁ ପିଲାକୁ ମାରିଲା ବି ଅନ୍ୟଥା ବେହେଡା ହେଲା, ଅପାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲେ ତ୍ରୁଟି ନାହିଁ ତାର । ତୁଣ୍ଡରୁ ତାଙ୍କର ଅସ୍ତିବର୍ଷା ହୁଏ । ଝିଅ ବୋହୁଙ୍କୁ ବେହେଡା ହେବାର ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ଲାଷା ଆହୁରି ପ୍ରଚନ୍ଦ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ହୁଏ । ଯେପରି କେହି ରତ ନିଆଁ ଖଣ୍ଡ ଦେହରେ ଗେଞ୍ଜି ଦେଲା ।

ହେଲେ ଏକା ମୁଁ ନୁହେଁ, ସବୁ ପିଲାଏ ବୁଝିଥିଲେ, ବିଷବୁକ୍ଷ ଫଳ ଯେପରି ବିଷ, ଗରନରେ ଜରି ହୋଇଥାଏ, ଅପାଙ୍କ ଅତର, ହୃଦୟ ସେପରି ହଳାହଳମୟ ବା କଠୋର ନଥିଲା । କେବଳ ବାହାରଣା କଠୋର ଟାଣ । କହା କଥା ମାତ୍ର ମନଟା କୋମଳ ନରମ ଥିଲା ଅପାଙ୍କର । ତେଣୁ ବାହ୍ୟକ ବ୍ୟବହାରରେ ସେ ତାଙ୍କର ତାଙ୍କ ନୀଁର ସାର୍ଥକତା କରୁଥିଲେ ହେଁ, ଅତରରେ ନୁହେଁ ।

ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ ରତ୍ନିତ୍ରିର ଏହି ବିସ୍ମୟକର ଦିଗଟି ସହିତ ପରିଚିତ ଥିଲେ କି କ’ଣ, ତାଙ୍କ କଠୋର ଆବରଣ ସବେ ଅପାଙ୍କୁ ରେଟିଲେ ବେଳି ଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଭୁରୁତ୍ତିଶାଖ ଖାଇବାକୁ ସୁଖ ପାଉଥିଲେ ଯେପରି । ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କ କାନି ଟାଣି, ତୁମୁଟି ଦେଇ କେହି ଦେବାକୁ ଲଇ ପାଉଥିଲେ ଅବା । ପିଲା କାଳରେ ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ସହ ଅପାଙ୍କ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଟାହୁରି କରିଛି, ଭୁରୁତ୍ତି ଖାଇଛି । ଉପରୋଗ କରିଛି ।

ବାହାହେବାର ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ବିଧବାହେଲ ଅପା ବାପ ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ିଆ ଆସିଥିଲେ । କେହି କେହି କହୁଥିଲେ ତାଙ୍କ କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚା ମୁଣ୍ଡ ବାଳ ହିଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟାଗର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । ଆଉ କେହି କେହି ତାଙ୍କର ବିଶାଳ ତୁଣ୍ଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ତାଙ୍କର ବିରାଟ ପାଦ ଉପରେ ଦୋଷ ଲାଗୁ ଥିଲେ । ସେ ଯାହାହେଲ ମୁଁ ଅପାଙ୍କୁ ଦେଖିଲାବେଳୁ ସେ ବାପପର ଲୋକଙ୍କ ସାଜରେ ପୂରାପୂରି ସାମିର ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ମୁରବାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗଣା ହେଲ ସାରିଥିଲେ ।

ନିକ ଘରେ ଯାହା କହି କାମ କରି ସାଇ ସାଇ ବୁଲି ଆସିବା ଅପାଙ୍କର ନିତିନିଆ ଅର୍ଯ୍ୟାସ ଥିଲା । ଯୋଉଦିନ ଯୁଆଡ଼େ ମନ ଡାକିଲା ଗୋଡ଼ ଆଗେଇଲା, ତାଲିଲେ । ସାହ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଘରଣୀମାନେ, ଝିଅ ବୋହୁମାନେ ଅପାଙ୍କ ପାଛୋଟି ନେଇ ସପ, ମସିଣା ବିଛେଇ ଦେଇ ଆଦର କରି ବସୋଉଥିଲେ । ସାନବେହୁ ତରତର କରି ପାନ

ତାରା ଆଣି ପାନ ଭାଙ୍ଗି ବସୁଥିଲା । ପିଲାଏ ବେଢ଼ି ପାଉଥିଲେ । ଅପା, ନେତି ଅପା ବାହାଘର କଥା ଟିକେ କହିଲ ବୋଲି ନେହୁରା କରୁଥିଲେ ।

ଅପାଙ୍କ ଜପ ପେଡ଼ି ପିଟିଲେ ସୁଅ ଚାଲେ । ବାଣ ରୋଷଣୀ ବଥା କେବି ଉପରେ ହାତ ରଖି ପକା କଥା, ରୋତି ଭାତ ବଥା, ଶେଷକୁ ଝିଅ ଦିଦାବଥା । କେମିତି ଅପା ଝିଅକୁ କାହଣା ଶୁଣେଇଥେଲେ, କେମିତି ସାରା ମାଇପେ କନିଆକୁ ଧରି ବାହୁନିଲେ । କହୁ କହୁ ଆପେ ବାହୁନି ବସନ୍ତ କି ବୁକୁ ଫଟା ସେ ବାହୁନା । ବାହୁନୁ ବାହୁନୁ ଆଖିରୁ ଧାର ଦିଗେ । ସତ ଝିଅ ଦିଦା ପରି ଲାଗେ । ବାହୁନା ସ୍ଵର ଶୁଣି ଆଖ ପାଖ ଦେଇ ଘରୁ ଝିଅ ବୋହୁ ପରଣୀ ଜମି ଯାଆନ୍ତି । କେହି କେହି ପରଣୀ ଅପାଙ୍କ ଆଖୁ ପୋଛି ପ୍ରବୋଧ ଦିଅନ୍ତି । କହନ୍ତି ଏବେ କାହିଁମ ଏମିତି ବାହୁନା, ଖାଲି ସକେଇ ବାହୁନ୍ତି, ଦେଖେଇ ହେବନ୍ତି ନା ।

ପ୍ରବୃତ୍ତରେ ବୁକୁ ଫଟା ଅପାଙ୍କ କାହଣା, ତାଙ୍କ ବାହୁନାର ରୀତି, ବେଦନା ଭବ କାହାଣୀ, ବାପା, ବୋଉ, ମଉସା, ମାଉସୀ, ମାର୍ମୀ, ମାର୍ମିଭାଇ, ଲାଭଜଳୁକରୁଣା ନିବେଦନ, ପଥରର ବୁକୁ ଥରାଇ ଦେବ । ନ କାହିଁଲା ମଣିଷର ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଆର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵୟ ହୋଇ ମୁଁ ଭାବେ । ଯେଉଁ ଅପାଙ୍କ ନିର୍ମିନ ନିଦାରୁଣ ବୋଲି ଅପବାଦ ଦିଅନ୍ତି ଲୋକମାନେ, କେଉଁଠୁ ଆସିଲା ତାଙ୍କ ବୁକୁ ରିତରକୁ ଏ କୋହ ? କିପରି ଏ ମର୍ମିଷଣୀ ରାଷ୍ଟା, କବିତାର ଘସ କେଉଁଠୁ ସେ ପାଇଲେ ? ମୁଁ ଆବୋ ରାତି ନଥ୍ରି ଅପାଙ୍କ କଠୋର କୁର ବୋଲି କହିବାକୁ । ଆର କାହା ସାଜରେ କ'ଣ କେଜାଣି, ଆମ ପିଲାଙ୍କ ସାଇରେ ସେ ପିଲାହେଇ ମିଶନ୍ତି, ଖେଳନ୍ତି, ହସନ୍ତି, ରହସ୍ୟ ବରନ୍ତି ।

ଦିନକର ଘଟଣା । ଅପା ଘରର ବାସି ଭାମ ଶେଷ କରି ସକାଳୁ ନିଷ୍ଠାର୍ମ ପୂଜା ପାଠ ସାରି ଆମ ଘରଆତକୁ ବୁଝି ଆସିଲେ । ଯଥାରାତି ଆତର ଅର୍ଯ୍ୟନୀ ପରେ ବୋଉ ନୂଆବୋଉ ତାଙ୍କ ପାଛୋଟି ନେଇ ଠାକୁର ଘର ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ମର୍ମିଷଣ ପବେଇ ବସେଇଲେ । ପାନପର୍ଦ ପରେ ସାମାନ୍ୟ ପୋଡା ପିଠା କରିଷ୍ଟିଆରେ ଚର୍ଚା କରାଗଲା । ଅପାଙ୍କ ମୁଁ ମୋ ସାନ ଭାଇ ଭରଣୀମାନେ ବେଢ଼ିଯାଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବର ବର କରି ଅନେଇ ତାଙ୍କ ଅନର୍ଜିତ କଥା ଶୁଣୁଥାଉଁ । ଆମ ପିଲାଙ୍କ କାନକୁ ନ ସିବା ରହିଆ ବଥା କ'ଣ କହିବେ କି କଥା, ଅପା ଆମ ଆତକୁ କଟମଟ କରି ଅନେଇ ଘସାରା ଦେଇ ଉଠିଯିବାକୁ । ତୁପଟାଯ ଉଠିଗଲୁ ଆମେ । ଦୂରେର ବରି ଠିଆହୋଇ ମୁହଁ ଶୁଣେଇ ଅନେଇ ରହିଲି ମୁଁ - ଆଜି ଅପା ଆମ ପିଲାଙ୍କ କାହିଁକି ଉଠି ଦେଇଲେ ।

ତାପରେ ମୁଁ ରକ୍ଷ୍ୟ କରି ଆମ ଘର ଆରପଟ ମେଳା ମାଉସୀଙ୍କ ଘର ଆତେ ହାତ ବଢ଼େଇ କ'ଣ ସବୁ କହୁଥାନ୍ତି । କହୁ କହୁ ରାଗି ଉଠୁଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଖୋ, କଷସୁର କମି ଉଠୁଥାଏ । ପିଲାଏ ଆମେ ଶକି ଗଲୁ । ଦୂରେର ଗଲୁ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଆମ ବାରିପଟରୁ ରାଷ୍ଟଣ ପାଟି ଗୋଲର ଶବ ଶୁଣାଗଲା । କଥା ହେଲା ବୋଲି ବୋଲ, ନୂଆବୋଲ ବାରି ଆତକୁ ତାଙ୍କ ଭାଇ ହେଲାଗଲେ । ପିଲାଙ୍କ ରିତରେ ବଡ଼ ହିସାବରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆକଟ କରି ରିତରେ ରଖାଇ, ମୁଁ ଅଲକ୍ଷିତ

ଗାବରେ ବାରି ଦୁଆର ପାଖକୁ ଯାଇ କବାଟ ପାଇରେ ମୁହଁ ଗଲେ ଯାହା ଦେଖିଲି
ଆସି ଖୋସି ହୋଇଗଲା ।

ଦେଖିଲି ଅପା ତାଙ୍କ କୁଗା କାନିକୁ ଅଞ୍ଚାରେ ଶୁଭେଇ ଦେଇ ରଣଚଣ୍ଡୀ ବେଶ
ଧାରଣ କରିଛି । ସିନ୍ଧୁବାଢ଼ ଆରପଟେ ଠିଆହୋଇଥାଟି ମେଳା ମାଉସୀ । କୁହା
ପାତିକି ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ରଚ ନିଆଁ ଖଣ୍ଡେ । ତାଙ୍କର ବି ରଣଚଣ୍ଡୀ ବେଶ । ପାତି
ଗୋକ ହାଇ ହାଇ ଭିତରେ ଯାହା ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି ମେଳା ମାଉସୀ କହୁଆଟି -
“ଆଲୋ ଘରତା ଖାଇ, ଅଷ୍ଟିର ଚଣ୍ଡୀ, ଶାଶୁଯର ଖାଇସାରି ଅଷିଲା ନେଇଁ ଯେ
ବାପଘର ଆସି ଅଧା ଖାଇ ରହୁଣି । ପିତାଶୁଣି, ତୁ କ'ଣ ମତେ ଉଗେଇବୁ । ତୋ
ଶୁମର ସବୁ ମତେ ଜଣା ଲୋ ।

ଅପା କି ହଟିଯିବା ଜନ୍ମ ଆଲୋ ମାକିତା, ମୁଁ ତ ଜାଣି ଶୁଣି ପିତାଶୁଣି ସମସ୍ତକୁ
ଖାଇସାଇଛି, ହେଲେ ତୋ ଭକିଆ ନୁହେଁ ଲୋ । ସବୁ ଅଛି, କିଛି ନାହିଁ । ଘରତା ଆର
ଘରତା ନାହିଁ । ବାହାଘର ଚାଲିଶ ବର୍ଷ ବିତି ଗଲାଣି କଷି ପିଟିରା ନେଇ । ଫଳ ତ
ବତ କଥା । ଆଲୋ, ମୁଁ ତାଆଣୀ ହେଲେ ତୁ ଚିରୁଗୁଣୀ ଲୋ ।

କୁହାକୁ ଉଚର ଚାଲିଲା ନକିଆର ସୁଅ । ବୋଇ ନୂଆବୋଇ ବାରିପଣ୍ଡ, ଲୋଇଟି
ଆସି ଥରି ଥରି କୁହାକୁହି ହେଲେ କଥା କ'ଣ କି ମେଳାଙ୍କ ସାନ ନଶନ, କେତେ ବତ
ଟୋକଳୀଟା, ସପନା ପାଶ ପୁଅ ସାଇରେ ହସା ହସି ହେଲ କ'ଣ କଥା ହେଉଥିଲା ।
ଅପାଙ୍କ ଆଖରେ ପଡ଼ିଲାରୁ ଅପା କି ଛାଡ଼ିଛି ? ପାତି କମେଇଲେ । ଯାହା ମୁହଁକୁ ଆସିଲା
ଶୋଧୁ ଦେଇଗଲେ । ଗାଟିଯାକର ମରଦ ମାରପେ ଶୁଣିଲେ, ଜାଣିଲେ ଏ କି ଲଜ୍ୟା
କଥା ବୋରି ଛି ଛାକର କଲେ ।

ମେଳା ମାଉସୀଙ୍କର ତ ଶାଶ ଦିଆ ପାଟି । ସେ କୋଇ ଛାଡ଼ିଲେ । ଉଗେଇଲେ
ଅପାଙ୍କ ସାତ ପୁରୁଷ । ଅପା ଚରବରରେ ଥିଲେ କି କ'ଣ କିଛି ନ କହି ଚାରି ଯାଇଥିଲେ ।
ଆକି ସବାକୁ ସେଇ ରାଗରେ ଅପା ଆସି ମେଳା ମାଉସୀଙ୍କୁ ଉଗୋଇଛି ।

ଘୋ, ଘା ପାଟିଗୋକ ଚାଲିଥାଏ । ଯାଇ ଦିପଦକୁ ତାର ଚାରି ପଦ । କେହି
ହଟିଲାବାଲା ନୁହନ୍ତି । ମେଳା ମାଉସୀଙ୍କ ଚାରି ଦଜତି କଟାକୁ ଅପାଙ୍କର ଆଠ । କିଏ
ଛାଡ଼ୁଛି ଜାହାକୁ ? ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ବେଳ ଦି ଘତିରୁ ଉପର ହେଲା । ଖରାଦିନ ଖରା ସକାକୁ
ଟାଣ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠିଲାରୁ ଖରା ଚେଜ ଆହୁରି ଟାଣ, ପ୍ରକଶର
ହେଲା । ହେଲେ, ଝାକନାକ ହେଲ ଅପା ଆର ମେଳା ମାଉସୀ ଲାଗିଥାଟି ଝଟାକୁ ପଟା ।
ଦିନ୍ଦିକ ଦିନ ଝାକ ଗମ ଗମ, କୁଗା ପଟା ଠିକଣା ରହୁନାହିଁ । ଏଣେ ହଙ୍ଗା ଉତି ଯାଉଛି,
ଶୋଷରେ କେବି ଅଠା ଧରିଲାଣି ।

ଅପା ସିନ୍ଧୁବାଢ଼ ପାଖକୁ ଧସିଯାଇ ଦାତ ଖତେଇ ହେଇ ପାଟି ନଲେ - ରହରୋ
ସତ୍ୟାନଶା । ଚିରଗୁଣୀ ତୋ ଅତ ବୁଲୁଚା ଯଦି ନ ନିକାଲିଛି ମୋ ନୌରେ କୁରା ପାଇବୁ ।
କ'ଣ କରି ପାଇବୁଣି କି ମୋତେ ?

ସା କହି ଫେଟି ଆସିଲେ ଆମ ଘର ରିତରକୁ । ମୁଁ କବାଟ ପାଖରେ କୁଠି କରି ଠିଆ ହୋଇଥାଏଁ ସକାଳ ପହଞ୍ଚି । ଅପାକର ମୂର୍ଖ ଦେଖି କବାଟ ଲଣକୁ ଲୁଚିଗଲି । ଅପା ମୁହଁର୍ବକରେ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ରବକ୍ଷଣ ଟଙ୍କା ଟୋକେଇ ଆମ ଘରୁ ଆଶି ବାରିପଟକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ମେଳା ମାଉସୀ କାଣିଲା ପରି ତାଙ୍କ ଘର ରିତରୁ ଯା ରିତରେ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ର ଟୋକେଇ ଆଶି ହାଜର । ବଢ଼ ଏପାଖ ସେପାଖରେ ଜକି ବରୁଥିବା ଥାନରେ ଠିଆ ହୋଇ ଟୋକେଇଟିମାନ ଉଗୁଡ଼େଇ ପୁଁ ପୁଁ ହୋଇ ଖତେଇ ହେଲେ ପରସର ଆତକୁ ଚାହିଁ ।

“ରହ ତୋ ମଜା ନିକାଲୁଛି” କହି ଅପା ଧପ ଧପ କରି ଆମ ଘର ରିତରକୁ ପର୍ଶିଗଲେ । ମେଳା ମାଉସୀ ବି ତାଙ୍କ ଘର ରିତରକୁ ତାରିଗଲେ । ପାଟି ଘୋ ଘା କ୍ଷଣରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ବାରି ପିଣ୍ଡାକୁ ଆରଜି କେତେବେଳୁ ମୁଁ ପଥର ପାଇଟି ଯାଇଥାଏ । ଅପାକୁ ବିଦା କରି ବୋଉ ମତେ ଖୋଜିବାକୁ ଆସିଲା । ପଚାରିଲି - “ସେ ଟୋକେଇ ରିତରେ ସବୁ କ’ଣ ଅଛି କି ବୋଉ ?” ବୋଉ ହସିଲା । କହିଲା “କିଛି ନାହିଁରେ । ଖାଲି ଟୋକେଇଟା ପରା ଅପା ଆମ ଘରୁ ନେଇକିରି ଗଲେ ତୋରି ଆଗେ ଆଗେ ।”

ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନାହିଁ ମୋର । ବୋଉ କାନି ଧରି ଟାଣିଲି । “ଟାଳ ମୁଁ ଦେଖିବି ।” କହି ଅଛଟ କଲି । ଟାଣି ଟାଣି ବୋଉକୁ ଟୋକେଇ ପାଖକୁ ନେଇ । ଟୋକେଇ ରିତର ଦେଖିବାକୁ ଲାଗୁ ହଉଥାଏ । ତରେ ହୁଇବାକୁ ମନ ହୁବ ନଥାଏ । ସାହସ ବାହି ଗୋଟରେ ଗୋଟାଏ ଦେଇ ଟୋକେଇକି , କହିବାଟ ଗଢ଼ିଗଲା ।

ବୋଉ ଜିର କାମୁଡ଼ି କହିଲା - “ଦୁଷ୍ଟ ଟୋକା କ’ଣ କରୁ । ଅପା ଦେଖିଲେ ଆଉ ବାସ କରିବେ ନା ? ଆଶ ଆଶ ତାକୁ, ଯୋରଠି ଥୋଲା ଠିକ୍ ସେମିତି ରଖ ସେଇଠି ।”

ଟୋକେଇ ରିତରେ କିଛି ନଥିବା ଦେଖି କାବବା ହୋଇଗଲି । “ତେବେ କ’ଣ ଘୋଡ଼େଇ ରଖ ଦେଇ ଗଲେ ଅପା”, ବୋଲି ପଚାରିଲି । ‘ବୁଝ’ ବୋଲି କହି ବୋଉ ନିଜେ ଟୋକେଇକି ଆଶି ତା ଜାଗାରେ ଉଗୁଡ଼େଇ ଥୋର ଦେଲା । ମତେ ଟାଣି ଟାଣି ଘର ରିତରକୁ ନେଇଗଲା ।

ଖାରଦିନ । ଦୋହତାରେ ପଖାଇ, ଶାଗ, ବଢ଼ି ଛେତା, ଆମ ଚଣଣୀ ଖାର ସମାପ୍ତ ନିଦ ଗଲେ । ମୋ’ ଆଖିକୁ କିନ୍ତୁ ନିଦ ନାହିଁ । ମିଛରେ ଆଖି ବନ୍ଦକରି ପଡ଼ିଥାଏଁ । ଭାବୁଥାଏଁ, ଅପା ଆଉ ମେଳା ମାଉସୀ ତ ଗାଲି ଦିଆ ଦେଇ ହେଲେ । ଟୋକେଇ ଦିଗାର କ’ଣ ଦରକାର ଥିଲା ? ପ୍ରୁଥମରୁ ଭାବିଲି ଏଥିରେ ଟେକା ଗୋଟେଇ ରଖି ମରାମରି ହେବେ ନା କ’ଣ । କିନ୍ତୁ ଟୋକେଇ ତଳେ ତ ଟେକା ନଥେଲା । ତେବେ କଣ ପାଇଁ ଟୋକେଇର ଆୟୋଜନ ? ସାରା ଦି’ ପହରଗା ଯାକ ଆଖି ପିଛୁତା ପଡ଼ି ନଥେଲା । ଭାବି ହେଉଥାଏ ।

ଛାଇ ଲେଉଟା ବେଳକୁ ଅପା ଆମ ବାଣ ଦୁଆର ବବାଟ ବାତେଇ ତାନିଲେ । ନୁଆବୋଉ ଉଠି କବାଟ ଖୋଲି ଦେଲାରୁ ଅପା ଗରଁ ଗରଁ ହେଇ ବାରିପଟକୁ ଫେଟି ଗଲେ

- “ରହ ରହ ଆଜି ତା ପିଇ ନିବାରି ଦୁର୍ଦ୍ଦି” ବୋଲି ବାତ କତମତ କରି ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ
ଅଳକରେ ମୁଁ ବାରିପଟ ପିଣ୍ଡାକଣ୍ଡକୁ ଯାଇ କୁଠି କରି ଠିଆ ହେଲ ରହିଛି ।

ସତେ ଯେପରି ତା ବାରି କବାଟ ପାଟ ଦେଇ ଅନେଇ ରହିଥିଲା ନା’ କ’ଣ
ମେଳା ମାରସା । ଘରୁ ବାହାରି ଆସି ତାଙ୍କ ଟୋକେଇ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲା । ଅପା
ବାତ ପାଖକୁ ଚିହ୍ନିବ ଯାଇ କରୁଥା ଟୋକେଇକୁ ଓଳଟେଇ ଦେଲେ । ମେଳା ମାରସା
ବି ତାଙ୍କ ଟୋକେଇ ଓଳଟେଇଲେ ।

ଅପାଙ୍କ ପାଟ ଗଞ୍ଜି ଉଠିଲା - ଆଲୋ ଚେମିଶି ସକାଳ ପାନକ ଅଞ୍ଚିଲା ନେଇ
କିଲୋ ? ଆଲୋ ତୁ ତ ନିଜେ ଖାନିକି ତୁ କାହାକୁ ଆକଟ କରିବୁ ବା ? ଆହୁରି ନିଆଁକୁ
ଠେଲି ଦସ୍ତୁ ନା ।

ମେଳା ମାରସା ସେ ପାଖରୁ ଗଞ୍ଜି ଉଠିଲା - ଆଲୋ ହେ ତାଲୁଣି ତୁ ପୁଣି
ଛୁଷ୍ଟିକି କହୁବୁ କୋର ଗୁଣବୁ ମ ? ତୋ ଗୁଣ ଗ୍ରାମ ପରା ଶାଶୁଭର ଠାରୁ ବାପ ଘର
ଯାଏ ବ୍ୟାପାରି ଲୋ । ଆଲୋ ପିତାଶୁଣୀ କଥାରେ ତୁ ତରିବୁ ନାହିଁ ମ, ତତେ ତତା
ନିଆଁ ଚେଂଖ ଦରକାର ।

ଏଇମିତି ଲାଗି ଲାଗି ପୁଣି ଟଙ୍ଗ ପଟା । ଅପା ପୁଣି ବାତ ପାଖକୁ ଚିହ୍ନି ଗଲେ ।
ମତେ ଲାଗିଲା ବାତରୁ ଖଣ୍ଡେ ଟଙ୍ଗ ଓଟାରି ଆର ପାଖକୁ ତେଣୁ ପଢ଼ିବେ କି ବଅଶ ।
କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ଯେପରି ଆରପତ୍ର କିଏ ତାଙ୍କୁ ପେଇ ଦେଲା ତିରହୋଇ ପଢ଼ିଗଲେ ଭୁଲ୍ଲରେ ।
ଗୋତ ହାତ ଛାଟିପିଟି ହେଲେ । ସତେ ଯେପରି ବାତ ମାରିଲା ।

ଅଚାନକ ଅପାଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଵା ଦେଖି ଆଖ ପାଖର ଦୁଇ ଚାରି ଜଣ ଘରଣୀ ଦୋଡ଼ି
ଆସିଲେ । ସତେ ଯେପରି କୁଟିଛପି କିଅିଆ ଗୋକ ଉପରୋଗ କରୁଥିଲେ । ବାତ
ଆରପତ୍ର ମେଳା ମାରସା ଆର ଦୁଇ ତିନିଜଣ ମାରପେ ଆସି ଜମିଗଲେ । କିଏ ଅପାଙ୍କ
ମୁହଁକୁ ପାଣି ଛାଟି ଲାଗିଲା ତ କିଏ ତାଙ୍କପତ୍ର ପଞ୍ଜାଟିଏ ଆଣି ବିଷ୍ଟ ପକୋରଥାଏ । ଆର
କିଏ ଅପାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବାହାରୁଥିବା ଯେଣ ମିଶା ଲାଙ୍କ ପୋଛି ଦୋଉଥାଏ । ପିଣ୍ଡ ଉପରୁ
ଆର ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ମୁଁ ଡରିଗଲି । କାନ୍ତି ପକ୍ଷେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ କୌଣସିମତେ ରତି
ନ ଛାଟି ରହିଗଲି ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସାହାସ ବାହି ଅନେଇଲାରୁ ଦେଖିଲି ଅପାଙ୍କ ଚେତା ଫେରିଛି ।
ସାହାମ ହୋଇ ବସିଚନ୍ତି । ତାଙ୍କ କେଗା କେଗା ଆଖି ଚାରିଆଡ଼କୁ ବୁଲାଇ ଆଣିରେ ।
ଶେଷକୁ ଟୋକେଇ ଓପରେ ନଜର ପଢ଼ିଲାରୁ ଉଠିପଢ଼ି ମେଳା ମାରସାଙ୍କ ବାରି ଆତକୁ
ଅନେଇଲେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସାଇରେ ମେଳା ମାରସା ଅପାଙ୍କ ବେଳି ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ।
ଅପାଙ୍କ ହୋସ ଆସିବାର ଦେଖି କେତେକ ପଢ଼ିଶା ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ମେଳା ମାରସାଙ୍କ ଦେଖି ନ ପାରି ଅପା ତାସଳ୍ୟ କରି ହସି ହସି କହିଲେ -
ବୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଚିରଶୁଣୀ । ତା ମଜା ନିକାଲି ଦେବି ଆଜି । ଯା କହି ମଟ ମଟ
ଆଖିରେ ଚାରି ଆତକୁ ଅନେଇଲାରୁ ଯେ ସୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ । ତା’ପରେ ଅପା ଆମ
ଘର ବାଟ ଦେଇ ତଙ୍କ ସାଇକୁ ବାହୁଡ଼ିଲେ ।

ବୋଇ ଯାଇ ଆମ ଟୋକେଇଟାକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣିଲା । ପଚାରିଲି ବୋଉକୁ - ଟୋକେଇ ଭିତରେ ତ କିଛି ନଥିଲା । ଖାଇ ଟୋକେଇଟାମାନେ ନେଇ କ'ଣ କରୁଥୁବେ ଅପା ଆଇ ମେଳା ମାଉସା ?

“ମହା ବିଜିଶ୍ଵେରିଆ ଟୋକା । ତୋର ସେଥିରେ କଷ ଯାଏ ଆସେ । ସବୁ କିନିକିଶ ଜାଣିବ । ଆରେ ହୁଅ । କିନିଆ ଯଦି ଛିଣ୍ଡି ନୟାଏ, କିନି ସମୟ ବାଦେ ଫେରେ କହିଆ ଲାଗିବାର ହୁଏ, ତେବେ ଖିଅ ରଖିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ।” ଟୋକେଇ ତଳେ ଏଇ ଖିଅକୁ ଘୋଡ଼େଇ ପକେଇ ଯାଆନ୍ତି । ବୋଇ ଚିତ୍ତ ଚିତ୍ତ ହୋଇ କହିଲା ।

ଉଖୁରେଇ ହେଇ ପୂଣି ପଚାରିଲି - “କଷ ସମ୍ପଦ ପରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ‘କବି ଟୋକେଇ’ ରଖିଥାନ୍ତି ।”

ବିରତ ହୋଇ ବୋଉ କହିଲା - “କେଜାଣି ମୁଁ ଜାଣିନେଇଁ । ଅପା ଯୋଇ ଦିନ ଆମ ଘରକୁ ଫେରେ ଆସିବେ ପଚାରିବୁ ତାକୁ ଯେ ଭଲ ବାନ ମୋଡା ପାଇବୁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ।”

ନିଃସହାୟ ହେଇ ଟୋକେଇଟି ଆତେ ଅନେଇ ରହିଲି । କିନ୍ତୁ ଦିନ ପରର ପଚଣା । ମେଳା ମାଉସାଙ୍କ ଘରେ ସାଇଟି ଯାଇବ ନିମନ୍ତ୍ରଣ । ମାଉସାଙ୍କର ଶୁଣୁଳେ ଶ୍ରାବ । ଦି ପହର ବେଳକୁ ଖିଆଯିଥା । ସବାକୁ ଆମେ ପିଲାଏ ମାଉସାଙ୍କ ଘରେ ବୁଝ ହେଇ ଖେଳୁଥାଇଁ ତାଙ୍କ ଦାଖରେ । ଖାଇସାରି ଫେରିବୁ ।

ସାର ଭିତରେ ଯାଇ ଦେଖିଲି ବିଷ ଅପା ରହାବଢା ତଦାରକ କରୁଛନ୍ତି । ପରିବା କଟା, ମାଛ ବଜା ସବୁ ବରାଦ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସାଇଟିଯାକର ଝୁଅ ବୋହୁ ମିଳିମିଶି ରୋଷେଇ ବାସରେ ସାହାୟ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ସର ଘରୁ ଜିନିଶ ନିଆ ଅଣା କରୁଛନ୍ତି । ଯେପରି ନିଜ ଘରେ କରନ୍ତି । ଝୁଅ ଭିତରେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ କୁଆରୁ ପିଲବା ପାଣି ଆଣି ନହିଆ ମାନଙ୍କରେ ରହି ଭରି ରଖୁଛନ୍ତି । ଆଉ କିଏ କିଏ କନଦଳ ପତ୍ର ସବୁ କାଟି କୁଟି ସକାଟି ରଖୁଛନ୍ତି । ସରିଏ ଭାରି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେକାରରେ ଗାଁର ପରମରା ଏଇ ପ୍ରକାର ଥିଲା । ଆଜି କାଲିତ ଝାତି ଭାଇ ପାଞ୍ଚ ଜଣକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ରୋଷେୟା ତହିଲିଆ ନହେଇ ନଜଳେ ।

ଘତିଏ ଖଣ୍ଡେ ଅପାଙ୍କ ଅନେଇ ଇକ୍ଷ୍ୟ କରି । ତାଙ୍କ ଆଖୁରେ କି କଥାରେ ଭାଗ କି ରୋଷ କିଛି ନାହିଁ । ବେଳେ ବେଳେ ମେଳା ମାଉସାଙ୍କ ସାଇରେ ହସ ଖୁସି ଟାହି ଟାପରା ହଉଛନ୍ତି, ଯେପରି ସବୁଦିନେ ହୁଅନ୍ତି । ମାଉସାଙ୍କ ବି ଉକ୍ଷ୍ୟ କରି, ସତେ ଯେପରି ଦି’ଜଣଙ୍କ ଭିତରେ କିଛି ଅଗରଣ ଘଟି ନଥିଲା । ଏଣେ ଏତେ ବଢି ଟୋକେଇଟା ମାନ କହିଆ ଖିଅ ରଖିବାରେ ଲାଗିଥିଲା ଏଇ ସେ ଦିନ । ଆଜି କ’ଣ କିଛି ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ ? ଆଖି ମୋର ଫାଟି ହୋଇଗଲା ।

ବୋଇ ସେତେବେଳକୁ ମାଉସାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସି ଗଲାଣି । ମତେ ସେପରି ତାଙ୍କା ହୋଇ ଠିଆ ହେବାର ଦେଖି କହିଲା - ‘ଯାଇନ୍ତି ଖେଳିବୁ ସାଇମାନଙ୍କ ମେଳରେ । ସେମିତି ଖୁବିକୁ ଆଉଛି ବଳ ବଳ କରି କ’ଣ ଅନେଇବୁ ? ଯା’ ଖେଳିବୁ ଯା’ ।’

ମନଟା ମୋର ପରେ ଗୋଜମାହିଆ ହେଉ ଯାଉଥାଏ । କଥାଟା ମନ ଭିତରେ
କୁହୁକୁଥାଏ ।

ଘରକୁ ଫେରିବା ପରେ ବୋଇକୁ ପଚାରିଲି - “ସେହିନ ଏବେ ଏବେ ବଡ
ଚୋକେଇଗମାନ ଧରି କହିଆ ବରେ, ଆଖି ହସା ହସି ହରଚିତି । ଲାଖ କ’ଣ ମ ?”

ବିରତି ମିଶା ରହାରେ ବୋଇ କହିଲା - ଆରେ କୁଣ୍ଡା ସେହିନ କହିଆ କ’ଣ
ଲାଗି ରହିଥାଆଇ ? ସେଇଠି ଛିଣ୍ଡିଲା ନା ।

କେତେକାଳ ଯାଏ ମନରୁ ଯାଉ ନଥାଏ । ବଡ ହେଉ ଯେତେବେଳେ ମହାଭାରତ
ସୁନ୍ଦ କଥା ପଡ଼ିଲି, ଜାଣିଲି ଯେ ପାଞ୍ଚବ ଲୋରବଙ୍କର ଯୋର ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥାଏ । ପ୍ରତିହିନ
ସଂଧାରେ ଯୁଦ୍ଧ ବିପତ୍ତି ହୁଏ । ସଞ୍ଜପରେ ଆଉ ଶତବିର ଲେଖ ରହେ ନାହିଁ । ସବୁ ଯୁଦ୍ଧ,
ଧର୍ମ ଯୁଦ୍ଧ । ଧର୍ମ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଧର୍ମଦେବ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ, ନିୟମ ସଞ୍ଜମ ମଧ୍ୟରେ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟାଷ୍ଟ ଯୁଦ୍ଧ ବିପତ୍ତି ପରେ ଏବ ପକ୍ଷର ଅଳ୍ପ ପକ୍ଷକୁ କେହି ଚାହିଁରେ ନିର୍ଭୟରେ ଆସି
ଦେଖା ଶୁଣା ସାଧାରଣ ସୌଜନ୍ୟ ମୁକୁତ ଆକାପ ଆଲୋଚନା କରିବାରେ କିଛି ବାଧା
ନଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ସିନା ଯୁଦ୍ଧ ଶତବିର, ତା’ପରେ ଆଉ କ’ଣ ଆଖି ? ଲାଗିଲା, ଠିକ
ଆମ ପେଣ୍ଠୁ ବା ପୁଣ୍ଠବିର ଖେଳାଖେଳି । ଖେଳବେଳେ, ମେତ ବେଳେ ସିନା କଳ କଳ,
ଜୟ ପରାଜୟ । ଖେଳ ପରେ ସମସ୍ତେ ସାଥୀ ସାଥୀ, ଲାଇ ଲାଇ ।

ସେ ଭାକ କଥା କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଜେତେଦୂରରେ ରହିଗଲାଣି । କହାଣୀ ପରି, ଜାତିପ୍ରଭୁ
ପରି ଲାଗୁଛି । ଏବକୁ ଶତ୍ରୁ ତ ଶତ୍ରୁ ଦିନରେ କ’ଣ ରାତିରେ କ’ଣ ? ଶତ୍ରୁର ପରାଇବ
ପରାଜୟ, ନିଯାତ ହିଁ ଏକମାତ୍ର କାମ୍ୟ । କିଏ ମହାପଣ୍ଡିତ ପରା କହିଛନ୍ତି - ଯୁଦ୍ଧରେ
ଓ ପ୍ରେମରେ ନାହିଁ ନିୟମ, ସଞ୍ଜମ ଶୁଷ୍କବ କିଛି ନାହିଁ !

ଶତ୍ରୁ ଜଣେ କେବେ ମିତ୍ର ହୋଇ ପାରିବ ? ସେ ନା, ତ ପୁଅ, ନାତା, ଅଣନ୍ତା
କେହି ? ତାକୁ ଯେମିତି ହେଉ ସେମିତି ନିୟାତ କରିବାହିଁ ନିୟମ । ତାର ସବା ତାର
ବଂଶ, ଉତ୍ତର ଲୋପ କରିବା କଥା । ଏଇ ସେହିନ ବାଲାଦେଖ ପ୍ଲାପ୍‌ଯିତା ଶେଖ ମଜ୍ଜିବୁର
ରହମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲା ।

ସାରା ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମଶ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିଶ୍ଚେପ କରେ, ଏବର ମାନବ ସମାଜ ଯୋର
ଦୁର୍ବିଶ୍ଵାସ୍ତ୍ର ବୋଲି ସହକରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ହୁଏ । ଜାତିଗତ ବିବାଦରେ, ଧର୍ମଗତ
ବିଦେଶରେ, ଭାଷାଗତ କଳହରେ, ରାଜନୀତି ଖେଳରେ, ଏପରିବି ବିଦ୍ୟାୟତନ
କାର୍ଯ୍ୟକୁମରେ ମଧ୍ୟ ଯୋର ବିକ୍ରାଟ, ପରିଶେଷରେ ସଂଘର୍ଷ ହୋଇ ବହୁ ଜନକ୍ୟ
ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଭାବେ ସାମାନ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ଲାଇ ପାଇଁ, ଚେନାଏ କମି
ଜାଗା ପାଇଁ ଛୁରା ମରାମରି, ନରହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଏପରିକି ଉତ୍ସ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ
ପଞ୍ଚାରପଦ ହେଉନାହାନ୍ତି ।

ଏ ଅଧୋଗତିରେ କଥା ଅତ ନାହିଁ ? କଥା କଥୁତ ପ୍ରଗତିର ଚକ କଥା ଦିନେ
ପୁରାମଣ୍ଡଳ ଘୂରି ଆସିବ ନାହିଁ ? ବିଶ୍ୱାସ, ଆସିବ ।

“ପୂର୍ବ, ପଶ୍ଚିମ, ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ”

ବର୍ଷକୁ ଉପର ହବ ବୁନ୍ଦନସ୍ତର ଛାଟି ଗାଁକୁ ଯାଉପାରି ନଥୁଲି । ଏକମାତ୍ର ବାଧା ସ୍ଥାପ୍ୟହାନି । ଭାବୁରଙ୍ଗର ତାପିଦ - ସର୍ବସାଧାରଣ ଯାନ ଅର୍ଥାର ବସ୍ତ ଯୋଗେ ରାତ୍ରାକୁ ନ ଯିବା ପାଇଁ । ମନ ଅନେକ ସମୟରେ ଧାର୍ଯ୍ୟାଏ, ସତୁରି ପଞ୍ଚପତ୍ର ବର୍ଷ ତଳେ ମୋ ଶୈଶବର ଲାକାଷ୍ଟେତ୍ର ଆମ ଗାଁକୁ । ଗାଁର ସାଇରାଇ, ପତିଶାଙ୍କ ମେଳରେ ନିଜକୁ ହଜାର ଦବାକୁ ମନ ବଳେ । ହେବେ ନାଚାର ।

ଏବେ ଦିନେ ପୁଅର ଜଣେ ବନ୍ଦୁକର ରାତିଟିଏ ମିଳିଲାରୁ ପୁଅ ସାଇରେ ଦିନକ ପାଇଁ ଗାଁରେ ବୁଲି ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । ଗାଁରେ ମୋ ସ୍ଵୀ ତିନି ହସ୍ତାରୁ ଅଧିକ କାଳ ରହି ବାଷିବ ଧାନ ଅମଳ, ଘର ଛପର, ଖଜଣା କଳକର ଆଦି ପରିଠ କରାଇଥିଲେ । ଗାଁରେ ସମସ୍ତକୁ ସଞ୍ଜୋକି ସ୍ଵାକ୍ଷ୍ରୁ ନେଇ ଆସିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ।

ନାତୁଣୀ ହିସାବ ହବ ଝିଆଟିଏ ବି.କମ୍ ପାଖ କରିଛି, ଓଡ଼ିଆ, ରାଜେବୀରେ ଟାଇସ କରି ଶିଖିଛି । କିରାଣୀ, ଶ୍ରେମୀ ବି ଟାଇସିଷ ଆଦି କାମଟାର ପାଇବାକୁ ଦି'ବର୍ଷ ହେବ କେତେ ଦରଖାସ୍ତ କରି, ଉତ୍ତରଭିତ୍ର ଦେଇ ଚେଷ୍ଟା କରିଚାଇଛି । କିନ୍ତୁ ହେବପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯାଉଥିବା ଖବର ପାଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ମତେ ରେଟିଲା । ସ୍ଵୀ ଟିକ୍କୁର ଦେଇ କହିଲେ - ଆମ ମହନ ଝିଆ ମ । ବି.କମ୍ ପାଖ କରିଛି । ଘରେ ବସିଛି । ଚାକିରାଟିଏ ପେଇଁ କେତେ ଧାଁ ଦଜତ କଲାଣି, ହେବ ପାରୁ ନେଇଁ । ତା' କଥା ଟିକିଏ ବୁଝିଲା ।

ଝିଆଟିର ଅବସବଲୁ ତା' ବୟସ କଳନା କରିବା କଷ । ପାତିକୀ ହେବ ଗେଣ ଝିଆଟିଏ । ଭାବୁଥରି ମେଟ୍ରୋ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବ । ବି.କମ୍. ପାଖ କରିଛି ଶୁଣି ରହସ୍ୟ କରି ଜହିଲି- ଆଲୋ, ମୁଁ ତ ଭାବିଥେଲି ତୁ ନବମ ବି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବ । ଆଜିବାରି କେତେ ଟିକେ ଟିକେ ଝିଆ ସବୁ ବି.ଏ. , ଏମ.ଏ. ପଢ଼ିଲେଣି ମ ? ଆମ ପିଲାକାଳରେ କଟକ ଜଳିଛିଏ ସ୍କୁଲରେ ବି ମେଟ୍ରୋ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆମ ପୁଅ ପିଲାଙ୍କ ସାଇରେ ପଢ଼ୁଥେଲେ ଜଣେ ବି ଦି ଜଣ ଝିଆ । ରେବେନ୍ସା ଗାର୍ ସ୍କୁଲରେ ଅବଶ୍ୟ କେତେ କେତେ ଝିଆ ମେଟ୍ରୋ.କ ପଢ଼ୁଥାନ୍ତି, ସ୍ଵ ୧୯୩୪ରେ ମୁଁ ରେବେନ୍ସା କଲେଜର ବି.ଏ. ପଢ଼ୁଥାଏଁ । ଆମ ସାଇରେ ଦି' ତିନି ଲଣ ଝିଆ ଥାଆନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଜଣେ କି ଦି'ଲଣ ଓଡ଼ିଶାରେ ଚାକିରା କରୁଥିବା ବାହାର ପ୍ରଦେଶବାସୀଙ୍କ ଝିଆ ।

ଝିଆଟି ବୁଝେଇ କହିଲା - ଏବେ ପରା ଆମ ପଟାମୁଣ୍ଡେର କଲେଜରେ ଦେଖିବ ଅଧିକାରୀ କୁଟୀରେ ଯେତିକି ପୁଅ ପିଲା ସେତିକି ହୁଅ । କେବେ, ତମ ଦିନ ଭାବ ବନ୍ଧା

ଆଉ ଅଛିନା ? ସେଇଥିପେଇଁ ପରା ଚାକିରାଟିଏ ପାଇବା ଲାଗି ଏବେ କଷ୍ଟ । ଟିକେ ବୁଝିଲ ମୋ କଥା ।

ଆଉ ଟିକିଏ ରହସ୍ୟ କରି କହିଲି - ତୁ ଚାକିରା ପେଇଁ ଏମିତି ହାଇପାଇଁ କାହିଁକି ହରବୁ ଯେ ? ସବୁ ଝୁଅଯାବ ପାଠ ପଡ଼ି ଚାକିରା ପଛରେ ଗୋଟେଇଲେ ଘରଦ୍ୱାର ସମାବିବ କିଏ ? ଝୁଅମାନେ ବାହା ହେଲ ଘରଦ୍ୱାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଁ , ଝୁଅ ପିଲାଙ୍କ ମଣିଷ କରେ କେତେ ଭଲ ହୁଆଗା , ପୁଅ ଝୁଅ ସମସ୍ତେ ଚାକିରା କରେ ଘର ଆଉ ଘର ହେଲ ରହିବ ନା ?

ଏଥର ଝିଅଟି ତା' ମରମ କଥା କହିଲା - ବୁଝିଲ ଜେତେ , ଆମେ ତ ଗରିବ ଘର ଝିଅ । ଆଜି କାଲି ଯୋଇ ଯୌତୁକ ଶୋଷ ତାକୁ ମେଘେଇବାକୁ ହବ ନା ବାହାଘର ହବ । ପୁଣି ଯଦି ଝୁଲୁ ମାଛିଟାଏ ଜମ୍ବ ପଢ଼ିଲା , ଶଶୁର ଶାଶୁଳ ଠୋଇ ଜୋଇଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ବିଷଦୃଷ୍ଟି ବିଚାରା ବୋହୁ ଉପରେ । ଏଣୁ ତେଣୁ କି ଯଦି ଚାକିରା ଖଣ୍ଡ କରୁଥାଏଁ , ତେବେ ବା ଯୌତୁକ ବୋହୁ ଟିକିଏ ଉଶ୍ଵାସ ହୋଇପାରେ । ପୁଣି ସବୁ ପୁଅକୁ ଚାକିରା ମିଳିବ ଏ କଥା କେହି କହି ପାରିବ ନେଇ । ଏବେ ପୁଅ ବୋହୁଙ୍କ ପୋଷ୍ଟି ଏମିତିରେ ବୋହୁ ପୁଅକୁ ପୋଷିଲେ କ'ଣ ଅଶୁଭ ହୋଇଯିବ କି ?

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ସମାବି ପାରିଲେ ନେଇ ବିରତ ହେଇ କହିଲେ - ଏ ପିଲାଟା ସାଇରେ କେତେ ଫଳେ ହରଚ ମଁ ? ସେତ କହୁଛି ଚାକିରାଟିଏ ପେଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ତମକୁ କହିବାକୁ ଆସିବି ଯଦି କାହାକୁ ତା' ପେଇଁ ପବେ କହି ସାହାୟ କରିପାରିବ । ତମେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲଣି ତା' ବାହାଘର , ପିଲାଙ୍କାଳ ପାଖରେ ।

ତାଙ୍କ ଆତେ “ହଉ ହେଲାହେଲା” କହି ଝିଅଟିକି କହିଲି - ତୁ ତ ବି.କମ୍. ପାଖ କରିବୁ । ଟାଇପ୍ ଷ୍ଟୋନୋପ୍ରାପ୍ତି ଶିଖୁରୁ । ତତେ ତ ଚାକିରିଟାଏ ପାଇବାକୁ କଷ୍ଟ ହୁଆଗା ନେଇ । ଶୁଣ ମୋ ଅପେ ନିରୋଧ୍ୟବା କଥାଟିଏ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ୧୯୪୭ ମସିହା ବଥା । ଦେଖି ନୁହେଁ ତିରିଶ ବର୍ଷ କକର ଘଣ୍ଟା । ମଁ ଥାଏ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ଉପନିଦେଶକ । ଅନୁନ୍ତ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳ ପୁଲବାଣୀ ଜିଲ୍ଲାର ଶକ୍ତିରାଖେଇରେ ଗୋଟିଏ କନ୍ୟାଶ୍ରମ ବା ଝିଅପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗାଜୀ ପ୍ରରତ ସ୍କୁଲଟିଏ ଆରମ୍ଭ କରୁଥାଏଁ । ହେତୁଣିଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ପାଇଁ ବି.ଏ. ପାଖ କରା ଝିଅଟିଏ ଦରକାର ହଉଥାଏ , ମାତ୍ର ବହୁ ଚେଷ୍ଟା ସବେ ମିଳୁ ନଥାଏ ।

ଭାଗ୍ୟକୁ ଜନକର ଜଣେ ସମ୍ମାନ ବଂଶର ସବ୍ୟ ବି.ଏ. ପାଖ କରା ଝିଅଟି ବଥା ଶୁଣିଲି । ତାଙ୍କ ବାପା ଜଣେ ଜନ୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମାଜସେବକ । ରାଜି ହେଲାଗଲେ । ଝିଅଟି ମଧ୍ୟ ରାଜି ହେଲା । ତାକୁ ସୁଦୂର ପୁଲବାଣୀ ଅଞ୍ଚଳର ତହାକୀନ ଯାତାଯତ , ବସବାସ ଆଦି ଯାବତ ଅସୁବିଧା ବଥା ବୁଝାଇ କହିଲି । ଚାକିରା ସାଧାରଣ ପଇସା ଅର୍ଜନର ମାଧ୍ୟମ ନ ଭାବି ଅନୁନ୍ତ ଦରିତ୍ର ସମାଜର ସେବା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବୁଝାଇଲି । ଝିଅଟି ଜନ୍ମଥାଏ ଏତେ ଦୂରରେ ଜଣାଇ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକୁଟିଆ ଯିବାକୁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରାସିଟିଏ ଦେବାର ବ୍ୟବସା କଲାଙ୍କ ଓ ଜିଲ୍ଲା ଆଦିବାସୀ କନ୍ୟାଶ୍ରମ ଅପିସରଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କ ଜିପରେ

ଯିବାର ସୁବିଧା କରିଦେଇବୁ ଉପାହିତ ହେଲଗଲା । କିମ୍ବାପାହଳ ପାଖକୁ ଝିଅଟିର ପରିଚୟ ପଡ଼ୁ ତା'ର ହାତରେ ଦେଇ । ବାଟରେ କିମ୍ବାପାହଳକୁ ରେଟି କର୍ମସ୍ଥଙ୍କ ଶଳାଶ୍ଳୋରକୁ ଯିବାକୁ ବୁଝାଇ କହିଲା ।

ସେବିନ ମତେ ଶତ ଜିଣିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ସହସା ବିବାହୀୟ ସତିବ ଓ ମଧ୍ୟାଳୁ ଏ ସୁ-ଖବର ଜଣାଇ ଦେଇ ଆମ୍ବୁଷତୋଷ ଲାଗ କରିଥିଲା । କିରୁ ହାୟ, ଦିନ ପଦରତା ନ ଯାଉଣୁ ଝିଅଟି ଦିନେ ହଠାର ମୋ ଅପିସ ହୋଠରାକି ପଶିଆସି ମତେ ଖଣ୍ଡ କାରକ ଧରେଇ ଦେଇ କହିଲା - ନିଅତ୍ର ମୋ ରଖିପା ପଡ଼ୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଏତିକି ଜଣାନାହିଁ, ଜଣେ ସମ୍ମାନ ଘରର ଶିକ୍ଷିତା ଝିଅକୁ ଗୋରୁ ଗୁହାକ ପରି ଘରେ ରହିବାର ବ୍ୟବସା କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ସିଂଘାଣୀ ନାନି, ଉକୁଣି ମୁଣ୍ଡ, ବୋତରୀ ଝିଅକ ଭିତରେ ରହିବାକୁ ? ଓଡ଼ିଆ ଶବ ଉଚାରଣ କରିପାରୁ ନଥୁବା ମକିମୁଣ୍ଡିଆ ଝିଅକୁ ପଢେଇବାକୁ ନିଯୁତ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ? ଦରକାର ନାହିଁ ମୋର ଚାକିରୀ ।

ମୁଁ କାହବା ହେଇ ହସିବି କି କାହିବି ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥାଏଁ । ନିଜକୁ ସଞ୍ଚାର କରି ବୁଝେଇ କହିଲା - ବସନ୍ତ । ମୁଁ ପରା ଏଇ ସେବିନ ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁ ଅସୁବିଧା ନଥା ନହିଁ ନିଜେ ଅନୁଷ୍ଠାନଟିଏ ଗଢ଼ିବ, ଅଶିକ୍ଷିତ, ମୁକ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ଲାକ୍ଷା ଦବ, ତାଙ୍କର କୃତ୍ସନ୍ଧତାଭାଜନ ହବ, ନୁଆ କରି ଅନୁଷ୍ଠାନଟିଏ ଗଢ଼ିବାରେ ଯେଉଁ ଗଠିନ ପରିଶ୍ରମ ଅଭାବ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମାନ ହବାକୁ ପଡ଼େ, ସବୁ ବୁଝେଇ କହିଥିଲା, । ଆପଣଙ୍କ ପୂର୍ବଜମାନେ ଦେଖେସବାରେ ଜନୟେବାରେ କେତେ ଯଶ ଲାଗ କରି ନାହାନ୍ତି ! ତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ ଆପଣ, ହାରିଯିବେ ?

ଅଧ୍ୟେତ୍ୟ ହେଇ ଝିଅଟି କହିଲା - ଥାଉ ଆଜ୍ଞା, ମୋର ଆଉ ଧୀର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ, ମୋର ଚାକିରୀ ଗୋତାନାହିଁ ।

ଏତିବି କହି ଝିଅଟି ଯେପରି ଆସିଥିଲା, ଝତ ପରି ବାହାରିଗଲା । ବାର୍ଷିଶ୍ଵାସ ତ୍ୟାଗ କରି କର୍ମକୁ ଆଦରି ରହିଲା । ଶାସନ ସତିବ ଆଉ ମଧ୍ୟାଳୁ ଦୁଃସମ୍ମଦନ୍ତ ଜଣାଇଲା । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବଠିନଟା ବିଶ୍ୱସ ଉପରଥ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ସେବିନ ଚାକିରୀ ବଜାର ପ୍ରାର୍ଥୀର ନିଯୁତ୍ତିଶାଧୀନ ଥିଲା । ତେଣୁ ନିଯୋଜା ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ Miss Roy ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେଇ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତର ଥିଲି ଚାକିରୀଟି ପ୍ରହଣ କରିବାକୁ । ଏବକୁ ଅବଶ୍ୟ କେତେଟା ବଦଳି ଯାଇଛି ପରିଷିତି ।

ନାହଣୀ ଝିଅଟି ସବୁ ଶୁଣି ମୁରୁକି ହସି କହିଲା - ଜେତେ, କେତେଟା କ’ଣ କହୁଛ । ପୂରା ଓଳଟ ପାଇଟ ହେଇଛି କହୁନା । ତେମେ କ’ଣ ଆଜିକାଲିକା ଖବର କିଛି ରଖିନା ? ଚାକିରୀଟିଏ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଏବେ ପରା ଚାରି ଘେରକୁ ଜଗିବାକୁ ପଢୁଛି - ପୂର୍ବ, ପର୍ମିମ, ଉଭର, ଦକ୍ଷିଣ । ସବୁ ଦିଗରୁ ଯିଏ ବଜିଆର, ସେଇ କେବଳ ଜନିରୀ ପାଇ ପାରିବ । କୁହାବୋଲା ନକରେ, ତେଣା ନକରେ କ’ଣ ଜିଛି ହରଚି ଆଜିକାଲି ?

ବିଶ୍ୱିତ ଭାବରେ ତା'ଆଡ଼େ ଅନେଇ ପଚାରିଲି - ଆଗୋ ! ଏଥରେ ଯେ' ପୂର୍ବ, ପର୍ମିମ, ଉଭର, ଦକ୍ଷିଣ କଥା କ’ଣ ରହିଲା କିଲୋ ?

ଶିଥିଟି କିମ୍ବାର ନଲାଇଲି ‘ହୁଁ’ ଚାଏ ମାରି କହିଲା - ଜେବେ, ତେମେ ତ ଅସଲ ମଞ୍ଜ କଥା ଜାଣିନ ? ସେଇଥିପେଇଁ ବାଉଳା ହେଇ ଏଣୁଡ଼େଣୁ କହୁଛି । ଶୁଣ ‘ପୂର୍ବ’ ହେଲା ତମ ବଂଶରେ କେହି ମାତ୍ରବିରିଆ ଲୋକ ଥେରେ ବି ଅଛନ୍ତି ଯାହା ମୁଁକୁ ଅନେଇ ଜୀ କଥା ବିଚାରକୁ ନିଆୟାଇ ପାରେ । ପଣ୍ଡିମ ହେଲା ତମ ପଛରେ କେହି ମତା କି ଏମ.୧ଙ୍କ.୧. ତୋଆରମେନ୍ କି ନହେଲେ ଥେବାଗାଲା ଲୋକ ଅଛି କି ? ଉଚର ହେଲା ପରୀକ୍ଷାର ବିବା ଉଷ୍ଣରିତରେ ତମ ନା’ରେ କଟେଇ ଦେଇ ହବ କି ନା । ଆଉ ସବୁଠ ଟାଣୁଆ ଦିଗ୍ବ ହେଲା ଦକ୍ଷିଣ ଅର୍ଥାର ଦକ୍ଷିଣା ଦବାକୁ କେତେ ଶବ୍ୟ ତମର !

ପାଟି ଆଁ କରି ଶୁଣୁଥାଏ । ଶିଥିଟି ବହ ହେଲାରୁ କହିଲି - ଆଗୋ ଶିଅ ଏ ସବୁ ତୁ ମନରୁ ଫାହିନରି ବହୁତୁ ନା କୋଉଁଠୁ ଶୁଣିଥେଲୁ ଲୋ ? ମୁଁ ତ ଏକଥା ତୋ ଠୋଇଁ ପ୍ରଥମ କରି ଶୁଣୁଛି । ଆଉ କୋଉଁଠୁ ଶୁଣି ନଥେଇ ।

ଶିଥିଟି ଗମୀର ହେଇ କହିଲା - ଶୁଣ କେବେ, ରୟେ ମୁମର କଥା । ହେଲେ ଶୁଣାଜଣାରେ ଚାକିରା ଖୋଜୁଥିବା ଏବର ସବୁ ଯିଲାଏ ଜାଣିଛି । ମୋ ମାର୍ମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ ହିସାବ ହବ ଦି ବର୍ଷ ହେଲା ଖୁବି କୋଉ ମନୀଙ୍କ ଘରେ ଚାକିରାଟିଏ ପାଇବା ଆଶାରେ । ମେଟ୍ରିକ ପାଶ କରିଛି ଚାଇପ୍ ଶିଖିଛି । ସେଇ ମତେ କହୁଥେଲା ପରା । କିଛି ମନଗଢା କଥା ନହଁ । ନିରୋଳା କଥା । ତେମେ କେମିତି ମୋ ପେଇଁ କଥାଣ କରି ପାରିବ କହିଲା ।

ତାକୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ଯାହା ତୋ କଥାରୁ ବୁଝିଛି, ଏ ଚାରେଟିରୁ ଉଚର, ଦକ୍ଷିଣ ଦୂରଟି ତୋ ତକ । ପରୀକ୍ଷାରେ କି ଉଷ୍ଣରିତରେ କିପରି ଉଚର ଦେଇତୁ ବା ଦକ୍ବୁ ସେଇଟା ତୋ ଉପରେ ପୂରା ନିର୍ଭର । ଆଉ ଦକ୍ଷିଣ ତୁ କେତେ କାହାକୁ କେମିତି ଉପାୟରେ ଦେଇ ପାରିବୁ ସେଇଟା ବି ତୋ ନିଜ ଅଣା ଆଉ ବୁଦ୍ଧିବଳ କଥା....

ଶିଥିଟି ମୋ କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲା -ଶୁଣ କେବେ, ପରୀକ୍ଷା ବି ଉଷ୍ଣରିତ କେବଳ ଧର୍ମକୁ ଆଖିତାର ମାରିବା କଥା । ଯିଏ ପରୀକ୍ଷା କି ଉଷ୍ଣରିତ କରିବ ତାକୁ ଆଗୁରୁ ବରାଦ କାହାକୁ କାହାକୁ ବାହିବାକୁ ପଢିବ । ଉପରୁ ହୁକୁମ । ସେ ବିଚରା କରେ କଥା ? କାଗଜପତ୍ର ସେଇମିତି ସଜାତି ଦିଏ ।

“ଏସବୁ ଶୁଣି ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଗୋମାକିଆ ଧରିଲାଣି । ତୁ ଯାହା କହୁତୁ ଏମିତି କାଁ ରାଁ ହୁଅଥିବ ନା” ମୁଁ ପଚାରିବି ଉଚ୍ଚପ୍ରତଃ ହେଇ ।

ଶିଅର ଜୋର ଦେଇ କହିଲା -ନାଇ କେବେ, ଏଇଟା ନିୟମ ହେଲାଣି । ଏଇ ପରା ସେବିନ ମୁଁ ଗୋଟେ କୁକି କିରାଣୀ ଚାକିରା ପେଇଁ ଉଷ୍ଣରିତ ଦବାକୁ ଯାଇଥାର୍ୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ । କେତେ ଆହୁ କେତେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜମା ହେଇ ଥାଆନି । କିନ୍ତୁ କ’ଣ ହେଲା କେଜାଣି ହୋଇ ଆମମାନଙ୍କୁ ଶୁଣେଇ ଦିଆହେଲା ଉଷ୍ଣରିତ ତାରିଖ ଦି’ମାସ ପୁଅସେଇ ଦିଆଗଲା । ଯିଲାଏ ପାଟି କରେ - କାହିଁକି ଆମକୁ ହଇରାଣ କର ? ଅପିସର ବିଚରା କାଇଲି ହେଇଯାଇଥାଏ । ଶେଷକୁ ଆମକୁ ବୁଝେଇ ରହିଲେ, ଭୁଲ ହେତୁ କେତେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କି ଡକା ଯାଇପୁରି ନଥେଇଲା । ପରେ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କ’ଣ ନା କର ମନୀଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ।

ଜଳାୟାର ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ କପର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଲଙ୍ଘରିଲ ପୁଷ୍ଟିକ । ଆଉ ଚିନକୁ ରହିବ । ସେଇଥା ହେଲା । ବି' ମାସ ପରେ ପୁଣି ସେଇ ଲଙ୍ଘରିଲ । ଛଅକଷ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବଜା ହେଲେ । ତହିଁରୁ ଜଣେ ମହୀୟ ସେଇ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଯାହାକୁ ଜଳାୟାର ନଥ୍ରା ।

ଝିଅଟିକୁ ଭରିବା ଦବା ହଜରେ ବହିଲି - ଓହୋ, ଝିଅଟିକୁ ଧର ଗୋଟିଏ ଗଲା ମହୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ । ଆଉରି ପାଞ୍ଚ ଚ' ରହିଲାଣି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଫେର୍ । ମୋ କଥା ଓପରେ କହିଲା ଝିଅଟି - ମହୀୟର ଜଣେ ହେଲେ । ଆଉ ଯିଏ ସବୁ ଲଙ୍ଘରିଲ ବରୁଥୁରେ ତାଙ୍କର ଫେରେ, ତାଙ୍କ ଓପର ହାଜିମଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥୀ ସବୁ ନାହାନ୍ତି ନା ? ସେଇଆକୁ କୁହତି କୁହାକୁହି ଧରାଧରି- ପର୍ବ, ପଣ୍ଡିମ, ଦକ୍ଷିଣର ବରାମତି । ଆମ ଉଦ୍‌ଦିଇଥାନ୍ତି, ଅରକ୍ଷିତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ଯାଗା କାହିଁ ?

“ଆଉ କେବେ ଦକ୍ଷିଣ କଥା କହୁଛ ଯେ, ମତେ ତେମେ କର ରାଜା ଘର ଝିଅ ବୋଲି ଜାଣିବ କି ? ଚପରାଣୀ ଫେର୍ ପରା ଦକ୍ଷିଣା ପାଞ୍ଚହଜାରକୁ ଗଲାଣି ଆଉ କୁହି କିରାଣୀ ଫେର୍ ତ ଦଶହଜାର । ତେମେ ନ ଜାଣିଛ ଯଦି ଆଜବି ପଚାରୁନା ଆମ ଅବସା କଥା । ହଜାରେକୁ ଆମ ଶବ୍ୟ ଅଛି ନା ? ତେଣୁ ଯଦି ବିଜ୍ଞା ଆଖା ଥାଏ ପୂର୍ବ, ପଣ୍ଡିମ ଦୂରଟି ମାତ୍ର । ଧରାଧରି କରି କୁହାବୋଲା ବରି ଯଦି ଯଦି ବିଜ୍ଞା ହେଲପାରେ । ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଆଖା ସେମିତି ସେମିତି ।

ବୁଝେଇ କହିଲି - ଶୁଣ ଝିଅ ଦରକାର ପଢ଼ିଲେ ମୋ' ନଁ ଲେଖି ହେଲପାରୁ ତୋ' ଦରଖାସ୍ତରେ ଯେ ତୋ' ପୂର୍ବକ କେହି ଦାୟିତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦବୀରେ ଥିଲେ । ତହିଁର ଯଦି କିଛି ମୂଲ୍ୟ କି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଥାଏ ତୋ' ସପକ୍ଷରେ ଯିବାକୁ, ମୋର ବିଜ୍ଞା ଆପରି ନାହିଁ । ମୁଁ ବରଂ ଖୁସି ହେବି ।

ଶୁଣ କହୁଛି, ଦିନ ଥିଲା ଯେବେ ପୂର୍ବଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳପୁନ ବିବେଚିତ ହଉଥିଲା ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ । କ୍ରିତିଷ୍ଠ ରାତ୍ରି ଅମଳରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ପକ୍ଷରେ ତା'ର ବଂଶ ପରାପରାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସର୍ବଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଥିଲା । ମନେକରାଯାଉଥିଲା ସଦବଂଶକ ଯୁବକ ସଜରିତ୍ର ଆଉ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟନ ହବା ସ୍ଵାରାବିକ । ତେଣୁ ବାହି ବାହି ସଦବଂଶକ ପ୍ରାଥୀଙ୍କୁ ଅଗ୍ରାଧକାର ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

କହି ତାଲିଲି - ମୋର ମନେ ପଢୁଛି, ବରେଜରେ ବି.ଏ. ପକୁଆର୍ ସନ ୧୯୩୪-୩୫ ମସିହାରେ ଆଜିକୁ ପଚାଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଧ୍ବ ହବ । ଦାୟିତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶାସନିକ ତେପୁଣି ନଇୟକୁ ପଦବୀ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୃତିର ଅର୍ଥାର ଏମ.୧.୬. ଅଥବା ଏମ.୧୬୧.୧.ରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ହାସଇ କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତାଲିକାରେ ଉଚ୍ଚ ଯାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା ଛାତ୍ର ଅନାୟାସରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇପାରୁଥିଲେ । ପ୍ରୟୋଗ ସକେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଖ କରି ଉଚ୍ଚ ତାଲିକାରେ ଉଚ୍ଚ ଯାନ ପାଇଥିବା ସଦବଂଶକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇପାରୁଥିଲେ ।

. ମାତ୍ର ଏକାକୁ ଏ ଦିଗରେ ରାତି ବଦଳିବି । ବଂଶ ପରମାର, କୌଣସି ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ନାହିଁ । ବଂଶରେ କେହି ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦବୀ ଲାଭ କରିଥିଲେ ତହିଁର ପ୍ରଗାହ

ଭବିଷ୍ୟତ ବାଶଧର ପାଇଁ ଭବ୍ୟ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ହେଉଛି କ'ଣ ? ଉଚ୍ଚ ବୋଲାଇ ଥିବା ବଂଶ, ବର୍ଗ ଘରର ପିଲାଏ ଚାକିରୀ ବାକିରୀ ପାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ତ ପରମରାଗର ଦେବସା ଯଥା ଚାଷ କି ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଧାରା ନଥିଲା । ଫଳରେ ହେଲେ ବେକାର । ହେଲେ ଅସାମାଜିକ । ଆଜିକାରି ଦେଖୁବାକୁ ମିଳୁଛି ଭବିଷ୍ୟର, ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ପିଲାଏ ଅସାମାଜିକ କାମରେ, ଯଥା ଚୋରୀ, ଗୁଣ୍ଠାମୀ ଅଦିରେ ଲିପ୍ତ । ଅପରପକ୍ଷେ ଯରମାନେ ପରମରାହୀନ, ସାମାଜିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବିହୀନ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ତାଙ୍କ ପିଲାକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇ ଚାକିରୀବାକିରୀରେ ଭର୍ତ୍ତ କରାଯାଉଛି । ମୋଟ ଫଳ ଚାକିରୀରେ ଯର ତୁଷ୍ଟାଚାର ଚାଲିଛି, ସମାଜର ଚାରିଆଡ଼େ ଯର ଅସାମାଜିକତା ବ୍ୟାପୁଛି, ହବାର କଥା ହଉଛି ହବ ।

ଏଣୁ ବର୍ଷମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପୂର୍ବଦିଗ ଆତ୍ମ କୌଣସି ପ୍ରଭାବରେ ଆଶାନାହିଁ । ଏବେ ପରିମି ଦିଗର କରାମତି ଦେଖାଯାଉ । ତୋ' ପଛକୁ କେହି ପ୍ରଭାବଶାକୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଥା ମନ୍ତ୍ରୀ, ଏମ.ୱର.୧. ଚେଆରମ୍ୟାନ, କାହାରି ରାଜନୈତିକ ବଳ ଅଧିବା ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଧୀକ ବଳ ଅଛି କି ?

ଝିଅଟି ମୁଁ ଶୁଣେଇ କହିଲା - ତେମେ କ'ଣ ଜାଣିନ କେଇ ଏ ନିରାମାଳିର ଏମିତି କେହି ଏ ସାରା ସଂସାରରେ ନାହିଁ ବୋଲି ?

କହିଲି - ଆହ୍ନ ତୁ କହୁଥେଲୁ ତୋ'ର ମାମ୍ବୁ ପୁଅ ଭାଇ କିଏ କର ମନ୍ତ୍ରୀ ପାଖରେ ଥାଏ ବୋଲି । ତା'ରି କଥା ଭାବୁଥେଲି ।

ନାକ ଚେକି ଝିଅଟି କହିଲା - ଛି ! ସେ ପରା ତା' ନିଜ ପେଇଁ କିଛି କରେଇ ପାରୁନେଇଁ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘରେ ପେଟ ଖାଇ ପଢ଼ିରହିଛି ବର୍ଷକୁ ଉପରେ ହବ । କେଇ, ମୁଁ ଜାଣିଛି ଆଜିକାରି ସବୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାତରେ ତୁଳ । ସେଇ ପରା କହୁଥେଲା ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଥିବା ବିଭାଗମାନଙ୍କରୁ ମରେଇ ନିଅଟି ବର୍ଷ ଭିତରେ କ'ଣ କ'ଣ ସବୁ ନୂଆ ଚାକିରୀ ଖେଳିବ । ଯୋଗ୍ୟତା କ'ଣ ରଖାଯାଇଛି, ଦିରମା କେତେ ହେବ ସବୁ ତଥ୍ୟ । ତାଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ମନ୍ତ୍ରକୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ସାଇସାଥୀ, କର୍ମୀମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଚାକିକା ସଂଗ୍ରହ କରି ଲାଗିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ନିଜ ବିଭାଗ ଆର ସହକର୍ମୀଙ୍କର ବିଭାଗରେ ପୂରେଇବାକୁ । ତାଙ୍କ ପାଖଲୋକ, ସମର୍ଥକ ଏ ବିଷୟରେ ତ୍ୟର ରହନ୍ତି । ସବୁ ଚାକିରୀ ତେଣୁ ତାଙ୍କରି ଏକଟାଟିଆ ହୋଇ ରହୁଥାଏ । ମୁଁ ତମ ସାଙ୍ଗେରେ ଲଗେଇ ବି ତେମେ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଏମ.ୱର.୧ ଯାହାକୁ ଜାଣିଛି ଚିକେ ମୋ' ପେଇଁ ମୁଁ.ନ ଖୋଲିଲେ ହବ ନେଇଁ ।

ମୋ' ସ୍ଵାଙ୍କ ଧୌର୍ଯ୍ୟ ତୁଟିଲାଣି ସେତେବେଳକୁ । କହିଲେ - ହୁଆଟା କହୁଛି । ତେମେ କହିଦିଇନା ଦି'ପଦ । ତା'ଭାଗ୍ୟରେ ଥେଲେ ହବ ।

ବୁଝେଇ କହିଲି ଝିଅଟିକୁ - ମୁଁ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଏମ.ୱର.୧ଙ୍କ ଭିତରୁ ଦି' ପାଞ୍ଜଣଙ୍କୁ ଜାଣିଛି ଅବଶ୍ୟ । ତେବେ ଜାଣିନେଇଁ ମୋ କଥା କାଟୁ କରିବ କି ନା । କର ଏମ.ୱର.୧. କି ମନ୍ତ୍ରକୁ କହିବାକୁ ହବ, ତାଙ୍କ ଯଦି ଜାଣିଥାଏଁ କହିଦେବି । ତେଣିକି ଜେ' ଭାଗ୍ୟ ।

ଖେତେ କାଗଜରେ ଝିଆଟି ତା' ନୀଁ , ଯୋଗ୍ୟତା, ଦରଖାସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟରିକ ଚାରିଷ୍ଠ
ଆଦି ଲେଖି ମତେ ଧରେଇଦେଲା । ଦେଖିଲି ସେଇ ସେଇ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଟିବ
ବା ଉପସତିବଳୁ ମୁଁ ଜାଣେ । ପରାରିଲି ଶୁଣ ମହୀୟ, ଏମ.ୱେଲ.୬.କୁ ନ କହି ସେବ୍ରେଣ୍ଟରା
କି ତାଙ୍କରେବୁର ଆଦିକୁ କହିରେ ହୁଆଗା ନେଇଁ ?

ଝିଆଟି ମୁଁ ମୋଡ଼ି କହିଲା - ଛି । ସେବ୍ରେନ୍ଟକ ମାର ନୁହନ୍ତି ବି ଗାର ନୁହନ୍ତି ।
ତାଙ୍କରେ ଶାର ସିଫିବନେଇଁ । ମହୀୟ ବୁକୁଚାହୁଥା, ସେ ବ'ଶ କରିବେ । ତାଙ୍କ କହି
ତମ ମୁଁ ହରେଇ କାହିଁକି ଜେବେ । ଯଦି ଯୋର ଚାକିରୀ ପେଇଁ ମହୀୟ ପ୍ରାପ୍ତୀ ହେବି
ନଥବେ, ସବୁ ପରା ସେଇମାନେ ଶାଶୁଣା ପରି ଶିକି ଦେବେ ।

ଦୀପିନିଶ୍ଵାସ ପକେଇ ବାଗଜ ଖଣ୍ଡିନ ରଖିଲି । ଝିଆଟିକୁ ଆଶ୍ଵାସନା ଦେଇ କହିଲି
- ହଉ ଯା କହିବି । ପକୁ ବ'ଶ ହବ ମୁଁ ଜାଣିନେଇଁ । ତେ ଭାଗ୍ୟ ।

ସେଇ ଦିନକ ଗାଁରେ ରହି ଚର୍ଚ୍ଚ ପରଦିନ ସ୍ବାକୁ ସାଥରେ ଧରି ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଫେରିଲୁ । ନାତୁଣୀ ଝିଆଟି ସହ ବଥାବାରୀ ସବୁ ମନରୁ ଯାଇନଥାଏ । ସରବାର ଘରେ
ଦୀର୍ଘ ତିରିଶବର୍ଷ ଚାକିରୀ କରି ସ୍ବ ୧୯୭୭ରେ ଅବସର ନେଇବା ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ
ଘରଟି କରି ରହିଆସୁଚି । ତେଣୁକରି ସହକର୍ମୀ ପ୍ରଶାସନିକ, ରାଜନୈତିକ ନେଇ ଯଥା
ମନ୍ତ୍ର, ଏମ.ୱେଲ.୬.କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କ ସହ କିଛିଟା ସଂପର୍କ ଯେ ନାହିଁ ତାହା ନୁହେଁ ।
ତେବେ ସବୁ ସଂପର୍କ ସାମାଜିକ ବା ସାଂସ୍କୃତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ । କହାରି କୌଣସି ବିଭାଗୀୟ
ସେମିନାର, ଆଲୋଚନାକ୍ରମରେ ଭାଗ ନେବାର ସ୍ଵୀଯୋଗ ପାଇଛି, ମାତ୍ର ବାହାରି ସହିତ
ଅତରଙ୍ଗତା ରହି ଉଠିନେଇଁ । ଅତନ୍ତିହିତ କର୍ମପଦଚି ସହିତ ପରିଚୟ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୀଣ । ଯାହା
ସବୁ ଶୁଣାଶୁଣିରେ । ଝିଆଟିକି ବଥାଦେଇବି, ରକ୍ଷାକରିବି ବିପରି ବୋଲି ଭାବୁଆସ୍ୟ ।

ପ୍ରଥମେ ଭାବିଥୁଲି କୌଣସି ମହୀୟ ବା ଏମ.ୱେଲ.୬.କ ନହିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଭାଗୀୟ
ଶାସନ ସତିବ ବା ଉପସତିବଳୁ କହି ଦେଖିବି । କିନ୍ତୁ ହତୀର ମୋର ମନେପତିଲା ଗୋଟିଏ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତା ବିଷୟ । ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ତଳେ ଘାନୀୟ କୌଣସି ଖବର କାଗଜରେ
ଅଭିଯୋଗଟିଏ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ସରକାରକର ଉନ୍ନୟନ, ଜନମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ
ଜ୍ଞାନପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବରାୟାର ନଥବାରୁ ସବୁ ସରବାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ସମାଦିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେସବୁ ସଫଳ କାମ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗୀୟ
ଶାସନସତିବଳୁ ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପର୍କ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଏ ବିଷୟ ରହସ୍ୟ କରି କହିଥୁଲି ।

ବନ୍ଦୁ କୌଣସି ଶୋଇ ପ୍ରକାଶ ନବରି ଧୀର ପିଲା ଭାବରେ କହିଲେ - ଶୁଣନ୍ତି
ଖବର କାଗଜ ଅବସ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ସୁହାଇଲା ରହିଆ ସମ୍ଭାବ ପରିବେଶଶ କରିବା
ସ୍ଵାଭାବିକ । ପ୍ରକୃତ କଥା ତ ସେମାନେ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ସମୟର ପ୍ରଶାସକ
ଆର ଏବର ଦ୍ରୁଗ୍ରାସକ ହିତ୍ତରେ ତୋର କଥା କହୁଛି । ଶାସନ ସତିବ ହିସାବରେ ମତେ
ମହୀୟ ତଳେର ପଠେଇଗେ ମୁଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଅର୍ଜେଣ୍ଟ ପ୍ରାୟ କୋର କହି ଆଉ ପେନସିଲଟିଏ
ନେଇଯାଏ । ମହୀୟ ଦୟରରେ ତାଙ୍କ ଯେବି କେତେକଣ ଏମର.ୱେଲ.୬. ପଞ୍ଚାମୀତି
ସମିତି ଚେଯାଇମେନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସରପଞ୍ଚ ଓର୍ଡମେମ୍ବର ଆଦି ବସିଥାନ୍ତି ।

ଆରୋଚନା, ଅଭିଯୋଗ ଆଦି ଜାଲିଆଏ । ଅନେକ ବିତ୍ତିଗୁଡ଼ୁ ତୁରନ୍ତ ସେଠୁ ବନ୍ଦକି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନୁବ ଓରରସିଯର ଠିକ ଭାବରେ କାମ ମାପ, ତଥାରଖ ଆଦି କରୁନାହିଁ । ମଧ୍ୟ ମହେଦୟ ସବୁ ଶୁଣି ଯଉଟା ପାଇଁ ମତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଅଛି, ଆହୁ ଏଇଟା ତିକେ ଦେଖିବେ ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଦିଅଛି, ମୁଁ ସେଇଟି ତପିନିର୍ମୀ । ଅପିସକୁ ଫେରି ତେପୁଣି ସେବ୍ରୁତେରାକୁ ସେ ଖଣ୍ଡିବ ଧରେଇ ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଏ ।

ବନ୍ଦୁ କହିଚାଇଥିଲେ- କୁହକୁ ତ ଦେଖୁ, ଯେଉଁ ଗୋକୁଳମଳ ଆର ଆର୍ଥିକସମଳ ଦ୍ୱାରା ଉନ୍ନୟନ ବାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂପାଦିତ ହୁଏ, ତହିଁର ନିୟାମକ ତ ସେହି ଗୋକୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆଜି କେଉଁ ବି.ଡି.ଓ., ଏସ.ଡି.ଓ. ଏପରିବି କଲେକ୍ଟରର କୁ' ଅଛି ଏହି ସର୍ବନିୟମା ଶୁଣିବ ଉପେକ୍ଷା କରିବ ?

ପୁଣି, ପ୍ରଶାସନିବ କାହିଁକି ଅଯଥାରେ ପଥର କାହରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିବାକୁ ଯିବ ? ଯେଉଁ ବାଟରେ ଗଲେ ଗୋଡ଼ରେ ନଷ୍ଟା ନପୁଣିବ, ସେଇ ବାଟ ସେ ବାହି ନଇଛି । ମୁଁ ଯଦି ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ସ୍ମର୍ଣ୍ଣରୁ ମିଳିଥିବା କୌଣସି ପ୍ରାତାବର ଅୟଥାର୍ଥୀଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣାଇବି, ତେବେ ମୁଁ ନାଭାବକ ବିବେଚିତ ହେବି । କିନ୍ତୁ ନହେଲା ବେଳକୁ ମତେ ଅସମୟରେ ଅସୁରିଧାଜନକ ପ୍ଲାନକୁ ବନ୍ଦକି କରିବେ । ମୋ' ପିଲାଏ ହଲରାଣ ହେବେ । ପ୍ରଶାସକ ତେଣୁ ଭାଦାପାଇବ ଭାବ ବରଣ କରି, କାହୁଆରେ ପଶି ବୃଥା ଗୋଡ଼ ଧୋଇବାକୁ ନାର୍ଯ୍ୟତଃ କୁଣ୍ଡିତ । ଲାଂରେଜାରେ ଯାହାକୁ Line of least resistance କହାନ୍ତି, ସେଇ ପକା ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହା । ଆପଣ ବା ଆଜି କେହି କହିପାରାନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରଶାସକ ତା'ର ନେଡ଼ୁବୁ, ନିଷାମ, ଉନ୍ନିବିଏଟିର ହରାଇ ବସିଛି । ଯଦି ହରାଇଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ତା'ର ଅସହାୟ, ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟାନୁହେଁ କି ?

ବନ୍ଦୁ କହିଚାଇଥାନ୍ତି - ତେଣୁ ଆଜି ଅଧିକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଶାସକ ସେମାନକର ନୈତିକ ବଳ ହରେଇ ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ଉପଦେଶ୍ୟ ନହୋଇ ହାତବାରିସା ବନ୍ଦି ଅର୍ଥନୈତିକ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନରେ ନେତାଙ୍କୁ ସାହାୟ କରିବାକୁ ପଣ୍ଡାପଦ ହରନାହାନ୍ତି । ଏଥକୁ କ'ଣ କରାଯିବ ?

ବନ୍ଦୁ ବଢ଼ ହତାଶ ହେଇ ପଡ଼ୁଆନ୍ତି । ଏଇ ଦୁଇ ଚିନ୍ତିବର୍ଷ ରିତରେ ଅବସ୍ଥା ଅଧିକ ଦୟନୀୟ ହେଇଛି । ପ୍ରଶାସକ ତା'ର ନୈତିକ ସାହସ ହରାଇ ଚାଲିଛି । ଏଥବୁ ମନେପକେଇ ନାତୁଣୀଟିର ସହାୟତା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଶାସକର ସାହାୟ ଲୋତିବା ନିଷକ ପ୍ରଯାସ ମାତ୍ର ହୁବ ଭାବି ତହିଁରୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବି ।

ମନରେ ଦସ ବାହିଲି । ଯାମାୟ ଏମ.ଏଲ.ଏ.କ ସହାୟତାରେ ମହାକୁ କରିବାକୁ ଯିର କରି । ସେ ମହିଶ୍ୟ ବିଦେଶ ଗଞ୍ଜରେ ଯାଇଥିବାର ଖବର ପାଇ ବିଧାସକଳ ମହାକୁ ଜେଟି କରିବାକୁ ସଂକଳନ କରି । ନାତୁଣୀଟିର ଅତହାନ ଆକୁ ଆବେଦନ ଏତେଇ ପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କହିବି, ତେଣିକି ତା' ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହା ଥିବ ।

ଦିନେ ସାହସ ବାହି ଗଲି । ମଧ୍ୟ ପୂରୁଣା କାଳର ପଦସ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବେ ମତେ ଆଦର ସନ୍ନାନ କଲେ । ବାହିକ ଆସିବି ବୋଲି ପଚାରିଲାରୁ ନାତୁଣୀ ଝିଅଟି ବିଷ୍ୟ

ସବୁ କହିଲି । ଅଡ଼ି ଦରିଦ୍ର କେହି ତା'ର ନାହାପି ବୋଲି ଗୁହାରି କଲି । ଯୋଗ୍ୟତା ଆଦି
ଜ୍ଞାନଥିବା କାଗଜଟି ଦେଖାଇଲି ।

ମହୀ ମନୋନିବେଶ କରି ପଡ଼ିଲେ । କହିଲେ - ଆପଣ ଏଟିକୁ ସେନୋକୁ
ଦେଉଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ଦେଖିବି ।

ମନରେ ଆଶାର ଉନ୍ନେଷ୍ଟ ହେଲା । ସେନୋବାବୁ କାଗଜଟି ଦେଇ ଘରକୁ
ଫେରିଲି । ନାଚୁଣୀ ଝିଅଟିର ସାଙ୍କେତିକ ବଥା ରାବି ମନକୁ ମନ ବହେ ହସିଲି ମନେ
ପକେଇ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ଆମ ରାଜ୍ୟକୁ ତ କ୍ଷମିତା ପଣ୍ଡିମ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ପାକୁଛି, ଚାକିରୀ
ପାଇବାରେ ତହଁର ପ୍ରବାହ ରହିବା ହୁଏବ ସ୍ଵାରାବିଲ । ଦେଖାଯାଇ ନାଚୁଣୀ ଝିଅଟିର
ରାଗ୍ୟ ଏଇ ପ୍ରକ୍ଷର ସମାଧାନ କରିବ ।

ମୋ ଛୀବନରେ ଗୁଡ଼ାଖୁ

ଦାତକଷା ଗୁଡ଼ାଖୁର କନ୍ତୁ ଦୂରାତ ଏ ଅବଧ ରହସ୍ୟାବୃତ । ଲୋକମୁଖୁ ଯେତେଦୂର ଶୁଣାଯାଏ ଦାତକଷା ଗୁଡ଼ାଖୁର କନ୍ତୁ କଟକ ସହରରେ । ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ (ବଜ୍ର ଭାଷାରେ ତାମାଖ) ହୁକକାରେ ଦେଇ ସେବନ କରାଯାଏ ତାହା ବୋଧହୃଦୟ ମୁସଲମାନ ନବାରମାନଙ୍କର ତମାଖୁ ବା ଧୂଆଁପତ୍ର ସେବନ ଉପଯୋଗୀ କରିବା ନିମିତ୍ତେ ଉଚ୍ଚାବିତ ହୋଇଥିଲା । ଦାତକଷା ଗୁଡ଼ାଖୁ ସେହି ତମାଖୁ ବା ଗୁଡ଼ାଖୁରୁ ଉପଜାତ ହୋଇଥିବାର କେହି କେହି କହିଥାଏଇ । କିନ୍ତୁ କେବେ ଓ କେଉଁ ବୁଦ୍ଧିମତ ପୁରୁଷ ଦାତ ଘଷିବାପାଇଁ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଆବିଷାର କଲେ ତାହା କହି ହେବନାହିଁ । କେତେକ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ କଟକର ଜନେଇ ଆକବର ଖାଁ ଏହାର ଉଚ୍ଚାବକ । ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ତାଙ୍କର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଦାତକଷା ଗୁଡ଼ାଖୁ ପ୍ରତିକିତ । ସେ କେବଳ ଏହାର ପ୍ରସାର କହେ କେତେକ ଫଳପ୍ରଦ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ସନ ୧୯୭୯ ମସିହାରେ ମୁଁ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାକୟର ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ କଟକ ଆସିଲାବେଳକୁ ଦାତକଷା ଗୁଡ଼ାଖୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛି କିଛି ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିଥାଏ । କରିବିଏଇ ସ୍ଵର ହଣ୍ଡେଇର ଦଶମ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ଏହାର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ଜନ୍ୟକରି । ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଏ ଅଭ୍ୟାସ ନଥାଏ ।

ମୁଁ ରହୁଥିବା ପ୍ରକୋଷ୍ଟରେ ତିନି ଜଣ ଅତେବାସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଉମେଶ ବର୍ଷନ ନାମକ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଜଣେ ଯାଇପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଛୋତୋଟିଆ ବଜ୍ରାଙ୍ଗ ଜମିଦାର ପର ଭାତ୍ର ରହୁଥାଏ । ତାଙ୍କ ବାପା ଜମିଦାର । ଜମିଦାରୀ ସଂକ୍ରାତ ମାଲିମକଦମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟରେ କେବେକେବେ ଆସି ରହନ୍ତି ହଣ୍ଡେଇର ଗେଷରୁମରେ । ତାଙ୍କର ଦୈନିକ ଆହାର ପ୍ରାୟ ତାରି ସେଇ ଗାଇ କ୍ଷୀର । ଷୋର ଭାଗି ସକାଳୁ ୩/୪ ଘଣ୍ଠା ସିଙ୍ଗାଯାଏ । ତହିଁରେ ସେ ଖାଇଥିବା ମୁହାବକ ଅପିମ ପଢି ସିଁଝି ସିଁଝି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ସେଇ ରାବିତି ସଦୃଶ ରହିଯାଏ । ଅପିମ ଯୋଗ ହୋଇଥିବାରୁ ଦୂରର ରଙ୍ଗ ଲାକ ପଢିଯାଏ । ଦିନ ଭିତରେ ୨/୮ ଥରକେ ଏହା ଭଦରସ କରନ୍ତି । ତା ସାଇକୁ ରସଗୋଲା ଓ ସିଙ୍ଗତା ।

ଜମିଦାର ମହାଶୟ ସକାଳୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ୮ ଟା ବାଜିଯାଏ । ଘଣ୍ଠାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷି ଘଷି ପାଇଖାନା ଯାଆଏ । ପୁଅ ଉମେଶଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରକାଶ ଯେ ବାପାଙ୍କର ଅପିମ ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁ ଅପାର କୋଷକଠିନ୍ୟ ନିତ୍ୟ ନୈମିରିକ ଅନୁରୂପ ହୁଏ । ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷିବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେ ଡାର ମୁକାବିଲା କରିପାରିଛନ୍ତି । ବାପାଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ୟିକ

କୋଷକାଠିନ୍ୟ ଦେଖାଦେବାରୁ ସେ ପାଇଖାନା ଗଲାବେଳେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାଦ୍ୱାରା ବେଶ ସୁପଳ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ମୋତେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥୁଲେ ଚର୍କାର ପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ନେଇ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ।

କୋଷକାଠିନ୍ୟ କାହାର ନାହିଁ ? କାହାର କାହାରି ଏ ଉପସର୍ଗ ଜୈନିତିକ ଭାବରେ ଥାଏ । ଅନ୍ୟ କେହି କେବେ କେବେ ତାହାର ଶାକାର ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ କିପରି କେବେ ଏହା ରୋଗିଛି । ଅସ୍ତ୍ର ଅନୁଭବ କରିଛି । ସେ କୌଣସି ଆକାରରେ ତମାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସେବାକରେ ଏକ ରହେଚ ଆଚରଣ ଭୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଥିଲା । ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଆଗରେ ପାନ, ବିତି, ସିପ୍ରେର ଖାଇବା ତଥା ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷିବା ଏତାଦୁଷ ଆଚରଣ ଦୋରି ଧରାସାରଥିଲା । ତେଣୁ ପିଲାଏ ଏ ସବୁ ତମାଖୁପଟିତ ତ୍ରୁପ୍ୟ ଲୁଚାଚୋରା ଭାବରେ ହିଁ ବ୍ୟବହାର ବରୁଥୁଲେ ।

ମାତ୍ର ପାଇଖାନା ଭିତରକୁ ଯାଇ ରୁଦ୍ଧ ପ୍ରକୋଷ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ବିଛି ଅସୁବିଧା ନଥାଏ । ତେଣୁ ସାମାନ୍ୟ କୋଷକାଠିନ୍ୟ ଅନୁଭବ କରେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଟିକିଏ ଉମେଶ ବାବୁଙ୍କଠାରୁ ମାରି ନେଇ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । କୁମଶଃ ଦେଖାଦେଇଲା ଗୁଡ଼ାଖୁ ଟିକିଏ ନ ଘଷିଲେ ଖାତା ତଳବ ହେଉନାହିଁ । ତେଣୁ ଉମେଶ ବାବୁଙ୍କଠାରୁ ନ ମାରି ନିଜେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ରଖି ଦୈନିକିନ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ଗଢ଼ିତିଲା ।

ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ରେଲେନ୍ସ୍ୟା କଲେଜରେ ଭର୍ତ୍ତ ହୋଇ ହଞ୍ଚେଲରେ ଦେଖିଲି ଅତେବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । କେହି କେହି ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ଆଉ କେତେକ ଲୁଚାଚୋରା, ପାଇଖାନା ଭିତରେ । ମୋ ବଡ଼ଭାଇ ତେତେବେଳେ କଲେଜରେ ଆଇନ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥାଏ । ବିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଅଭ୍ୟାସ ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କ ସଜ୍ଜେ ହଞ୍ଚେଲରେ ଏକ ପ୍ରକୋଷରେ ରହିଲା । ତେଣୁ ମୋତେ ପାଇଖାନା ଭିତରେ ହିଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବିନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଅଭ୍ୟାସ ତେତେବେଳକୁ ମୋର ବନ୍ଧମୂଳ ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

କଲେଜରୁ ବାହାରି ଚାକିରୀ ଓ ବିବାହିତ ଜୀବନ ପ୍ରାୟ ଯୁଗପର ଆରମ୍ଭ କରି । ସ୍ଵା ମୋର କଟକ ଅଧ୍ୟାସିନୀ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଅଭ୍ୟାସ ତାଙ୍କ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ମୋତେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷିବାର ଦେଖିଲେ କେବେ କେବେ ଏହା ଏକ ବହ ଅଭ୍ୟାସ ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କରିଥାଏ । “କୁମର ତ ଚାହା ପାନ, ସିପ୍ରେର ଉତ୍ୟାଦି କିଛି ବହ ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ, ଏଇଟା କାହିଁକି ଧରିଛ ?” ବୋଲି କେବେ କେବେ ଆଶ୍ରେ କରି କହନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପିତା ସେତେବେଳେ କଟକରେ ଅବକାରା ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥାଏଅଛି । “କୁମ ବାପାଙ୍କର ଅବକାରା ଆୟ ବଢ଼ାଇବା ଦିଗରେ କିଛି କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି” ବୋଲି ରହସ୍ୟ କରି ତାଙ୍କ ବାଧା ଏତାର ଦିର୍ଘ । ଗୁଡ଼ାଖୁ ସେତେବେଳକୁ ଓବିଶାର ଜ୍ଞାନ ବତ ସବୁ ସହର ଏପରିକି ପ୍ରାମର ଖୁରୁରା ଦୋକାନମାନଙ୍କରେ ମିଳୁଥାଏ । ଗ୍ରାମ ଓ ସହରମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟାସୀମାନେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷିବା ଏକ ‘ସଲକ’ ହିସାବରେ ପ୍ରହଣ

କରିଥିଲା ପରି ମନେ ହୁଏ । ସମୟେ ସମୟେ ଲାଗେ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଯେପରି ଓଡ଼ିଶାପ୍ରୋତ ଭାବରେ ଜାତିତ ।

ଦେଶର ସ୍ଵାଧୀନତାର ପ୍ରାକକାଳରେ ୧୯୪୮ ମସିହାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ବଣେଇର ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ରେ ରୂପେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଇଥାଏଁ । ବଣେଇ ଏକ ଶ୍ରାବ ଅରଣ୍ୟପୂର୍ବ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅନୁନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ । ବଣେଇରେ ଯାଇ ଦେଖିଲି ବୟସ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଆଦିବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଶିଖିଛନ୍ତି । ମୋ ପକ୍ଷରେ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଉଦେଶ୍ୟଥିଲା କୋଷକାଠିନ୍ୟ ଦୂର କରାଇବା । କିନ୍ତୁ ସମୟ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଉଦେଶ୍ୟହାନ ଭାବରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର ମତେ କିଛିଟା ବିସ୍ମୟକର ମନେ ହୋଇଥିଲା ।

ବଣେଇର ଆହ୍ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ପଦରୁ ଯାଇ ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ଅନୁଶାସନ ସବିବ ରୂପେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେବା କାଳରେ ଜାତିସଂଘ ଆନ୍ଦୂଳ୍ୟରେ ଏକ ବୃଦ୍ଧି ଲାଭକରି ପ୍ରଥମେ ବିଭାଗ ଓ ପରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସାମାଜିକ ଶାସନ (Social Administration) ପଦତି ବିଷୟରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ବର୍ଷ କାଳ ଶିକ୍ଷା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥାଇ । ୧୯୪୮ମସିହାରେ ବିଭାଗ ଗାଲାବେଳେ କିଛି ଗୁରୁତ୍ୱ ସାଇରେ ନେଇ ଯାଇଥାଇ । ତେବେଳୁ କାଉଣ୍ଡିର ରାଜ୍ୟାଳୀ ଏକସିଟରରେ ଅବସାନ କରି ଦକ୍ଷିଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (University of the South West) ରେ ପ୍ରାୟ ୨ ମାସ ଭାବେ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟନ କରୁଥିଲାବେଳେ ମିଷ୍ଟେସ ଟୋଜର (Mrs. Tozer) କର ଅତିଥିରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହୁଥାଇ ।

ମିଷ୍ଟେସ ଟୋଜର ପ୍ରାୟ ୪୦ବର୍ଷ ବୟସା ପ୍ରୌଢ଼, ଶ୍ରେଷ୍ଠୀ ଓ ଅତିଶ୍ୟ ରହୁ । ପ୍ରତ୍ୟେହ ମୋ ପ୍ରକୋଷର ଆସବାବପତ୍ର ସଜାତି ଦିଅଛି ମୁଁ କଲେଇଁ ଯାଇଥିବା ଅବସରରେ । କିନ୍ତୁ ଦିନ ଅତେ ଦିନେ ସାନ୍ଧ୍ୟରୋଜନ ପରେ ସେ ଅଚାନକ ମୋତେ ପ୍ରସା କଲେ - “ମିଃ ଦାସ୍, ଯଦି କିଛି ମନେ ନିଜରଟି ମୁଁ ପଚାରି ପାରେ କି ଆପଣଙ୍କ ଦେଇନିହିନ ବ୍ୟାବହାରିବ ବ୍ୟାର (Overnight bag) ରେ ଯେଉଁ କଳା ଜିନିଷପୂର୍ଣ୍ଣ ତବା ଅଛି ତାହା ମୋ ନିଜରେ ପଢିଛି । ଉତ୍ତର ତବାରେ ଥିବା ପଦାର୍ଥଟି କଥା ? ତାହା ଅପିମ ନୁହେଁ ତ ?”

ଦ୍ୱିତୀୟ ହାସ୍ୟ କରି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପଚାରିଥାଇ - “ଆପଣଙ୍କ ଅନୁମାନ କଥା ?”

“ଅପିମ ମୁଁ କେବେ ଦେଖି ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଯାହା ବନ୍ଦୁମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଛି ତାହାର ସ୍ଵରୂପ ଉଚ୍ଚ ଭବାରେ ଥିବା ପଦାର୍ଥ ପରି । ତେଣୁ ମୋ ମନରେ କିଛି ସମୟ ଧରି ସନ୍ଦେହ ଭାବି ମାରିଛି । ତାହାକୁ ଚାପି ନପାରି ପଚାରିଲି । କିଛି ମନେ କରିବେ ନାହିଁ ।”-ବୋଲି ମିଷ୍ଟେସ ଟୋଜର କ୍ଷମାଭିଷା ସୂଚକ କଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେରର ଦେଇଥାଇଲେ ।

ଆପଣଙ୍କ କୌତୁଳ୍ୟ ଆଦୌ ଅସଜତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଭାରତୀୟ ବାତିଷ୍ଠା ପେଣ୍ଟ । ତମାଙ୍କ, ଗୁଡ଼, ଚାନ୍ଦ ପ୍ରଳୁପ୍ କେତେକ ଉପାଦନାରେ ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ଦାତ ସଫା କରିବା ବ୍ୟାପାର ଏହାର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ

ଭାରତୀୟମାନେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି । ଅପିମଠାରୁ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥକ । ଅପିମର ଗନ୍ଧ ଭିନ୍ନ । ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ”- କହି ମିଷେସ ଟୋଜରଙ୍କୁ ବୁଝାଇଥିଲି । ମିଷେସ ଟୋଜରଙ୍କ ସ୍ଥାମୀ, ପୁଅ, ଡିଆ ଓ ଅନ୍ୟ ଅତିଥି ଉପିପରେ ମି. ହାନ୍ନା, ମିଷେସ ଟୋଜରଙ୍କ ସହ ହାନ୍ଦିକ ହାସ୍ୟଗୋଳରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ରଙ୍ଗଶ୍ଵର ଓ ଉଭୟରେ କେତେକ ଦେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରେ ସିଂହକ (ଅଧୁନା ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ)ରେ ଦୁଇମାତର ରହି ସେ ଦେଶର ସାମାଜିକ ପ୍ରଶାସନ ବିଷୟ ଅନୁଧାନ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥାଏ । ଯଥାସାଧ ସାବଧାନତା ସହିତ ବ୍ୟବହାର କଲେ ସୁନ୍ଦର ସାଇରେ ବ୍ରିଜେନ୍କୁ ନେଇଥିବା ଗୁଡ଼ାଖୁ ସରିଆସିଥିଲା । ତେଣୁ କଲମୋ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦୁ ଯାଦବ ବାବୁଙ୍କୁ କଲମୋ ଠିକଣାରେ ମୋ ପାଖକୁ କିଛି ଗୁଡ଼ାଖୁ ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି ।

କଲମୋରେ ପହଞ୍ଚାର କିଛି ଦିନ ପରେ ସେଠାକାର ଅବକାରୀ ଅପିସ୍ତରୁ ଏବ ଛାପା ନୋଟିସ୍ ପାଇଲି, ଅପିସ୍ତରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚାରିଖରେ ହାଜର ହେବାକୁ । ବିଦ୍ୟୁତ ହେଲି ମୋର କଲମୋର ସଠିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଠିକଣା ଏମାନେ ପାଇଗେ କିପରି, ଏବଂ ମୁଁ କୌଣସି ମାତରକ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ସେବନ ପାଇଁ ରଖୁ ନ ଥିବାରୁ ଅଥବା କଲମୋର କୌଣସି ବିଦେଶୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କିଣାକିଣି ଚତୁରଧି କରି ନ ଥିବାରୁ କଲମୋର କଷମସ ବିଭାଗର ଢୁକ୍ଷି କିପରି ଆକୁଣ୍ଡ କରି ? ଭାବିଲି, ବୋଧହୁଏ ବ୍ରିଜେନ୍ ଓ ଉଭୟରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟରେ କୌଣସି ଦେନିଯମ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁ ଏହା ହୋଇ ପାରିଥାଏ ।

‘ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚାରିଖ ଦିନ କଲମୋ କଷମସ ଅପିସ୍ତରେ ହାଜର ହେଲି । ସେଠାକାର ତଳିଆ ଭର୍ମକର୍ମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରୁ ଦେଖିରି ମୋତେ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ନିଯମିତ ଛଣ୍ଡ ଅପରାଧୀ ବୋଲି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଭାରତୀୟ ଅପିମ ଆମଦାନା କରୁଛି ତେଣୁ ସିଂହକ ଦେଶର ଅବକାରୀ ନିଯମର ବିଭୁବାରେଣ୍ଟ କରିଛି । କିଛି କୈପିୟତ ଅଛି କି ବୋଲି କଷମସ ଅପିସ୍ତର ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନକରେ । ପରେ ପରେ ଭାରତରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକିଳୋ ଧରିବାରୁ ଏକ ଟିଶ୍ଟିବା ମୋ ନାମରେ ପାର୍ଶ୍ଵର ହୋଇ ଆସିଥିବାର ଦେଖାଇଲେ । ପାର୍ଶ୍ଵରଟି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ଦେଖିଲି । ତାହା ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବନ୍ଦୁ ଯାଦବ ବାବୁ ପଠାଇଛନ୍ତି । କଲମୋର କଷମସ ବିଭାଗ ତାକୁ ଖୋଲି ଅନୁସଥାନ କରିଛନ୍ତି ।

“ଏହା ଅପିମ ବୋଲି କିପରି ଜାଣିଲେ ?” ବୋଲି ପଚାରିବାରୁ କଷମସ ଅପିସ୍ତର ମହୋଦୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଛମ୍ପ୍ୟ କରି ତାଙ୍କୁଣ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲେ- “ମୁଁ ଦ୍ଵା ବର୍ଷ ଧରି ଚାକିରା କଲିଛି । ଏ ପ୍ରକାର ଅନେକ ମାମକା ପରିଚାଳିତ କରିଛି । ମୋତେ ଆପଣ ପଚାରୁଛନ୍ତି କିପରି ଜାଣିଲି । ତତ୍କିରୁ ଉଠିପଡ଼ି ଗୁଡ଼ାଖୁ ତବାଟି ଖୋଲି ମୋ ନାକ ପାଖରେ ଧରି ପୁଣି କହି ଉଠିଲେ - “ଭଲ କରି ଦେଖକୁ, ଶୁଣନ୍ତୁ ଏହା ଅପିମ ଛତା ଆଉ କିଛି ହୋଇପାରେ କି ?”

କ୍ରମଶଃ ବିରକ୍ତ ଭାବ ତାକର ଦୃଷ୍ଟି ପାରଥାଏ । ମୋତେ ବସିବାକୁ ବି କହୁ ନ ଥାଏ । ତାକ ସଙ୍ଗେ ଅଧିକ ବାକ୍ୟ ବିନିମୟ ନ କରି “ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଉପରିଷ

କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଚାହେଁ” ବୋଲି କହିଗାରୁ, ଏକ ପ୍ରକାର ହୃଦୟର ସହ ନିଜ ଆସନରୁ ଉଠିପଡ଼ି ତାଙ୍କ ପ୍ରସାରିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଲେ - “ଏ ଲୋକକୁ ତୁରନ୍ତ ନେଇଯାଆ ଆସିଥାଏ କଲେବୁରଙ୍ଗ ରଜନୀପାତାଙ୍କୁ ।” ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଟରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ଗଲାବେଳେ ବିହୂପରିବା କଷରେ ସିଂହବା ରାଷ୍ଟାରେ କେତେ କଣ କହିଗଲେ । ମୋତେ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଉ ରପ୍ତାଶିଟି ମୋ ଆତମ୍ବୁ ଚାହିଁ ହସି ପକାଇଥିଲା ।

ଆସିଥାଏ କଲେବୁରଙ୍ଗ ରେଟିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକା ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଇହି ମଧ୍ୟରେ କଷମୟ ଅପିସର ତାଙ୍କୁ ମୋ ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚଯ ଜଣାଇଥିବେ କି କଥା, ମୋତେ ତକାଇ ନେଇ ହଠାତ୍ ମୋ ଉପରେ ରମଣ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଆପଣଙ୍କ ଅପିମ ତ ଜଗତ ହେବ, ମାତ୍ର କଷମୟ ତିନିଟି ବାବଦକୁ ଟ.୧୦୦୦.୦୦ (ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା) ଓ ଛୋରିମାନା ବାବଦକୁ ଟ.୨୦୦୦.୦୦ (ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା) ଏପରି ତିନି ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରନ୍ତୁ ।

ମୁଁ ରାତରେ ଡିଲା ସରକାରଙ୍କ ଜଣେ ଦାୟିତ୍ବସମ୍ପର୍କ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଜାତିସଂସକ୍ଷମରୁ ବୁଝି ପାଇ ସାମାଜିକ ପ୍ରଶାସନ ବିଷୟରେ ଅନୁଧାନ କରିବାକୁ ସିଂହବାଙ୍କୁ ଆସିଛି ବୋଲି ମୋର ପରିବନ୍ଧ ପତ୍ର ଦେଖାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି । ମାତ୍ର ଆସିଥାଏ କଲେବୁର ମହାଶୟ ମୋର କୌଣସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ବିଲାତର ମିଶ୍ରସ ଗୋଜରଙ୍କ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ରତ୍ନ ମହିଳା ମଧ୍ୟ ଏତାଦୃଶ ଅଞ୍ଜଳିବରଶତ ଶୁଭାଖୁଙ୍କ ଅପିମ ବୋଲି ମନେ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ବୁଝାଇଦେନାରୁ ସରକ ଓ ସହଜ ଭାବରେ ପ୍ରକୃତ କଥା ହୃଦୟଜମ କରି ପାରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଯାହା ଦେଖି ପାରୁଥିଲି, ଏମାନଙ୍କର ମନୋବୁଧି କଠୋର ଓ ଘୋର ଘୋର ଏକାକି ଅଭାବ । ତଥାପି ନମ୍ରତାର ସହିତ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି - ମହାଶୟ, ଏହା ଅପିମ ନୁହେଁ । ଏକ ପ୍ରକାର ଭାରତୀୟ ଦାୟିତ୍ବ ପଦାର୍ଥ । ଶୁଭ, ଚାନ୍ଦ, ଧୂଆୟପତ୍ର ଉତ୍ୟାଦିର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ । ରାସାୟନିକ ପରାମାର୍ଶ କଲେ ଆପଣ ଅଳେଖରେ ବସିପାରିବେ ।

“ଏସବୁ ବାଜେ କଥା ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଯାହା ଜନ୍ମିଲି ସେ ପ୍ରକାର ନକରେ, ତୁମକୁ ଗିରିପ କରାଯାଇ କେଜକୁ ପଠାଇଦିଆଯିବ ।” ବୋଲି କହି ଆସିଥାଏ କଲେବୁର ଅନ୍ୟ ଜାମରେ ମନୋନିବେଶ କଲେ ।

ମୋର କ୍ରମଶ୍ୟ ଘୋର୍ଯ୍ୟରୁ ଘରୁଥିଲା । “ଯଦି ଅପିମ-ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି ତେବେ ଏହାର ଦାମ ଭାରତୀୟ ମୁହାରେ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଜଣା ହେବନାହିଁ । ଆପଣ ଏହାଙ୍କୁ ସମ୍ମତ ଗର୍ଭକୁ ପିଛିଦେଇ ନଷ୍ଟ କରିଦିଅଛୁ । ମୁଁ ଦୁଃଖିତ ହେବି ନାହିଁ ବୋଲି ଦୁଃଖାର ସହ ତାଙ୍କୁ କହିଲି ।

ଆସିଥାଏ କଲେବୁର ମୋ ପ୍ରତି ବକ୍ର ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ । ରାଷ୍ଟ ଭାବରେ ବହିଲେ, “ଯଦି ଏହା ଦାତ ଘରୀବାର ଏକ ପ୍ରକରଣ, ମୋ

ସାକ୍ଷାତରେ ଅଜତଃ ୪୦ ଗ୍ରାମ ନେଇ ବ୍ୟବହାର କରି ଦେଖାଇ ଦିଅ ।” ପରମଣୁରେ
କଷମସ୍ତ ଅପିସରକୁ ଫୋର କରି ଗୁଡ଼ାଖୁ ଡବାଟି ମନାଇନେଇ ।

ବୁ ବର୍ଷର ଅଭ୍ୟାସ ସବେ ଏକଜାତୀୟ ୪୦ଗ୍ରାମ କତା ଦାତାଯଷା ଗୁଡ଼ାଖୁ
ଘଷିବା ଦୂରୁହ ବ୍ୟାପାର । ତଥାପି ଆମ୍ବୁସନ୍ଧାନ ରକ୍ଷାକରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବଢ଼ ଚେଳାଏ
ଗୁଡ଼ାଖୁ ନେଇ ଆସିଥାଏ କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ଅପିସ ବାରଷାରେ ଗୋଟିଏ ତୁଳ ଉପରେ ବିପତ୍ତି
ଘଷିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇ । ଅପିସର ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଜପି ରହିଥାଏ । ଅଧ୍ୟବ୍ଧାରୁ
ଉପର ଲାଗିଲା ଘଷି ସାରିବାକୁ । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଏକାବେଳକେ ବ୍ୟବହାର
କରିବାରେ ମୁଣ୍ଡ ଦୂରେଇଦେଲା । ମୁହଁହାତ ଧୋଇ ଆସିଥାଏ କଲେକ୍ଟର ସମ୍ମାନରେ
ଉପସିତ ହୋଇ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଡବାଟି ଦେଇ ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ।

ଆସିଥାଏ କଲେକ୍ଟର ଏକ ପରାହତ ଜତୁ ପରି ଗର୍ଜିରଠି ଚପ୍ରାଶିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
ଦେଇ - “ତୁରତ ଏହାକୁ ବିଦା କରିଦିଅ । କଷମସ୍ତ ଅପିସରକୁ କହ ତାକର ପାଶ୍ଚିତ୍ତ
ଦେଇଦେବେ ।” ଅଧିକ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟବ ନକରି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରାରୁ ନିର୍ଣ୍ଣତ ହୋଇ କଷମସ୍ତ
ଅପିସର ଗୁଡ଼ାଖୁ ଡବାଟି ସଂଗ୍ରହ କରି ଫେରିଛି ।

ହୋଇବୁ ତ୍ରିଷ୍ଣାକୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ଚିତ୍ରା କରି ଗୁଡ଼ାଖୁ ଆଉ ବ୍ୟବହାର କରିବି
କି ନାହିଁ । କଷମସ୍ତ ଅପିସରେ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଉପରେ ପ୍ରଥମତଃ ସ୍ଵାରାବିଜ୍ଞାନ
ରାବରେ କ୍ରୋଧ ଉପୁକଥିଲା । ମାତ୍ର କଷମରଧ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ସାଧାରଣତଃ
ଯେଉଁ ଅପାର ଆଗ୍ରହ ଓ ଆକର୍ଷଣ ଉପକାତ ହୁଏ ତାହାର୍ହ ଶୈଷରେ ବିକର୍ଷ ଲାଗ କଲା ।
ହିର କରି ଏହିତକ ଗୁଡ଼ାଖୁ ସରିଗଲେ ଆଉ ଗୁଡ଼ାଖୁ ବ୍ୟବହାର କରିବି ନାହିଁ ।

ସିଂହକରୁ ସିଙ୍ଗାପୁର ଯାଇ ସେଠାରେ ଏକ ମାସରୁ ବିହି ଅଧିକ କାଳ ଅବସାନ
କରି ଯୁବକର୍ଯ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଧାନ କରିବା ପରେ ବୋଷିଅ ଯାତ୍ରା କରି । ଖୁଣ୍ଡିଙ୍ଗିଚ
ଗ୍ରାମବିକାଶ ଓ ଆବିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାୟ ଦେବମାସ ରହି ଅନୁଧାନ କରୁଥିଲା ।
ଉତ୍ତର ଅନୁଧାନ ସ୍ଥାନରେ ସମୟିତ ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଅନୁଧାନ । ବୋଷିଅ ଦେଖର ‘ଦାୟାର’
ଜାତୀୟ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ମୂଳକରି କରି ଏହି ଅନୁଧାନ ରହାଯାଇଛି । ଦାୟାକମାନେ
ଆମ ରାଜ୍ୟର ‘ବିଷା’ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଆଦିମ ସ୍ମୃଦାୟ ଲୋକ ।
ବିଷା ମାନକପରି ଦାୟାକମାନେ ନରହତ୍ୟା ପରାଯଣଶତରେ । ଗ୍ରାମର ମୁଖିଆରୁପେ ବହା
ଯିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଥିଲା - ଜଣେ କେତୋଟି ମୁଣ୍ଡ ନିପାତ କରିପାରିଛି । ଆଉ ଜଣେ
ତାକୁ ବିପତ୍ତିରେ ସେ ମୁଖିଆ ବୁଝେ ହେଉଥିଲା । ଗ୍ରାମର, ସମାଜର ଏହା
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶତକୁ ସଂହାର କରିବା ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ ଉଦେଶ୍ୟ । ମୋର ବେର୍ଣ୍ଣିଅ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସମୟକୁ ବିଷାମାନଙ୍କ ପରି ଦାୟାକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତି କମି କମି ଆସୁଥିଲା ।

ଉତ୍ତର ଅନୁଧାନରେ ଜିଜି ଦିନ ରହିଲା ପରେ ଏକ ଦାୟାକବସ୍ତିରେ ଗ୍ରାମ ମୁଖିଆଙ୍କ
ଅତିଥି ରୂପେ ରହିଥିଲା । ଅନୁଧାନରେ କେତୋକ ଦାୟାକ ପରିବାରକୁ ରଖି ସେମାନଙ୍କର
ସବାଜାନ ବିକାଶ ଦିଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କରାଯାଉଥିଲା । ଏକ ଅଭିନବ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁଷ୍ଠାତ
ହେଉଥିଲା । ଅନ୍ୟତ୍ର ସେ ବିଷୟ ବିପ୍ରାରିତ ଭାବେ ଆରୋଚନା କରିବାର ବାସନା ରହିଲା ।

ସିଙ୍ଗାପୁର ଓ ବୋର୍ଡ୍‌ଫ୍ଲେଟନ କାଳରେ ସାବଧାନତା ସହ ଅଛ ଅଛ ଶୁଭାଷ୍ଣ
ବ୍ୟବହାର କରି ପ୍ରାୟ ଚିନି ମାସ ଚକାଇ ନେଇ । ସନ ୧୯୪୪ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର
ମାସରେ ସ୍ଵଦେଶକୁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଶୁଭାଷ୍ଣ ସରିଆସିଥାଏ । ପୂର୍ବର ସଂକଳ ସବେ
ଶୁଭାଷ୍ଣ ରାଜ୍ୟକୁ ଫେରି ଆସିଲା ପରେ ଅଭ୍ୟାସର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଶୁଭାଷ୍ଣ ଘଷିବା
ବଜାୟ ରଖିଲା । ଦାରୁଣ ସିଙ୍ଗେଟ ଅଭ୍ୟାସ ପରିଚ୍ୟାଗ କରିଥିଲେହେଁ ଶୁଭାଷ୍ଣ ପାଖରେ
ବହୁଦିନ ହାର ମାନି ରହିବାକୁ ପଢ଼ିଥିଲା ।

ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ କର୍ତ୍ତା ଅରଞ୍ଜେଲକ "1984" ଶାର୍କ୍‌ସ ପୁସ୍ତକ ପଡ଼ିଲା ପରେ ଓ
ଦେଶ କାଳର ଗତିକୁ କ୍ରମାବଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସନ ୧୯୮୪ ମସିହା ଏକ ବିପୁଲପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ
ହୋଇପାରେ ଓ ଅରଞ୍ଜେଲଙ୍କ ରବିଷ୍ୱାସ ବାଣୀ ସତ୍ୟରେ ପରିଶତ ହୋଇପାରେ ବୋଇ
ମୋର ଧାରଣା ଜନ୍ମିଥିଲା । ଏହି ଚାର୍ପ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନୃତ୍ୟ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଦିନ ଶୁଭାଷ୍ଣ ବର୍ଜନ
କରିବି ବୋଲି ସଂକଳ କରିଥିଲା । କୌତୁଳ୍ୟର ବିଷୟ ଉପରେ ଦିନ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ
କୋଷକାଠିନ୍ୟର ପ୍ରବୋଧ ଅନୁରବ ବରିଥିଲା । ଶୁଭାଷ୍ଣ ଘଷିବା ସବେ ସ୍ଵପ୍ନ ମିଳି
ନଥିଲା । ଦୁଇରେ ପଡ଼ିଲା । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଯାହା ହେବାର କଥା ତାହାର୍ହ ହେଲା ।
ମାନସିକ ଦୂର୍ବଳତାରେ ପୁଣି ଶୁଭାଷ୍ଣ ଅଭ୍ୟାସର ଶାକାର ହୋଇଗଲା । ବହୁଦିନର
ବଦର୍ୟାସ ପାଖରେ ହାର ମାନିଥିଲା ।

ପ୍ରବନ୍ଧଟିର ପାଶୁକ୍ରିପ୍ତ ୧୯୮୪ ମସିହା ଜନ୍ମ ନେବାର ପରେ ପରେ ପ୍ରଶନ୍ତନ
କରି ସାରିଥିଲେ ହେଁ ମୁଁ ସ୍ଵପ୍ନରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବିନଥିଲି ଯେ ଉପରେ ମସିହା ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ
ଜୀବନର ଏକ ସ୍ଵତତ୍ତ୍ଵ ମାଲର ଖୁବି ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବ । ନିତାତ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ
ଭାବରେ ୧୯୮୪ ମସିହା ଜାନୁଯାରୀ ୨୭ ତାରିଖ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସରେ ମୁଁ ହୃଦ
ରୋଗରେ ଆକ୍ରାତ ହୋଇ ରାଜଧାନୀ ବଢ଼ ତାତ୍ତ୍ଵରକ୍ଷାନାରେ ଦୁଇ ମାସରୁ ଅଧିକ ବାକ
ଚିକିତ୍ସାଧୀନ ରଖିଲା ।

ମାନବ ତାର ଜୀବନଶାର ଉତ୍ତର ଭାବରେ କିଶୋର ବୟସରୁ ଯୌବନ ଓ ପ୍ରୌଢ଼
ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ-ଦେଇ ଗତି କଲାବେଳେ ଯାହା ସବୁ ସୁଖ ସମ୍ମୋହ ଉପରୋଧ କରିଥାଏ
ଓ ଯେଉଁ ଶତି ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆଦି ଜଳା ଓ ବାର୍ଷିକ୍ୟର ପ୍ରକୋପରେ ହରାଇଥାଏ ସେହି ବିଷତ
ସୁଖକୁ ଝୁରି ହୁଏ, ଜଳା ବାର୍ଷିକ୍ୟର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଵାକ୍ରମ ଅତିରିକ୍ତ ଶୁଭରୁଦ୍ଧ ହେଲ ଚିତ୍ରପ୍ରତ୍ତ
ହୁଏ । ସେ ତା'ର ଦୀଘୀ ଜୀବନର ଅତୁଳନୀୟ ଦାନ ସୁରିପ ଦେଇ, ପ୍ରେମ ତୁଳ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ
ଅନୁଭୂତି ଭୁଲି, ଦୁଃଖ ଦେଖି, ନିଃସମ୍ମାନକୁ ସୁମରି ସୁମରି ଆକ୍ରାତ ବୋଧ କରେ ।

ମୁଁ ମୋର ଉତ୍ତର ବୟସରେ ଦୀଘୀକାଳ କଠିନ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପଢ଼ି
ସ୍ଵାୟମ୍ଭାନା ଓ ଶାରାରିକ ଦୂର୍ବଳତାପ୍ରତ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଅନିର୍ବିଜନୀୟ ନୃତ୍ୟ
ଅନୁଭୂତି କାରି ନରିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଵର ଭାବ ହୋଇଥିଲା, ମୋର ବହୁ ବାକର
ବଦର୍ୟାସ ଶୁଭାଷ୍ଣପକ୍ଷାକୁ ପରିହାର କରିପାରିଥିଲା । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଶୁଭାଷ୍ଣ ପାଖରେ
ମୋର ଜୀବନଶାର ଆଜ କେବେ ପରାଜୟ ସ୍ଵାକାର କରିବାକୁ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ ।

“ମୁଁ ଚାହା ଖାଏଁ”, “ମୁଁ ସିନ୍ଧ୍ରେ ପିଏଁ”, “ମୁଁ ପାନ ଖାଏଁ” ବୋଲି ଜହିବାକୁ କାହାରି ଏତେ ଟିକିଥ ସଙ୍ଗେତ ଏପରିବି ଗାଁ ଗଣ୍ଠାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳନାହିଁ । କିନ୍ତୁ “ମୁଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷେ” ବୋଲି ଜହିବାକୁ ଆଗରର ହୃଥିତି ନାହିଁ । ନିଜେ ମୁଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷେଁ, କିନ୍ତୁ ପାଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଯେପରି ଚାହା, ପାନ ବା ସିନ୍ଧ୍ରେ ଖାଇହୁଥୀ, ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷୁଛୁରେ ସେପରି ନହେଇ ମନରେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ କୁଗଛପା ଭବଥାଏ । ମୁଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷୁଛି ବୋଲି ଦେଖି ଦେଲାକିରେ ! ଉତ୍ତର ସମାଜରେ ଗୁଡ଼ାଖୁର ଅବାଧ ଓ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଚକନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଉଗବାନ କରନ୍ତୁ କେବେ ନ ହେଉ ।

ପିତୃଗଣ

ପ୍ରାୟ ଚିନ୍ମିତ ଦଶହିରୁ ବିଛି ଜର୍ଷ କାଳ ହେବ, ସନ ୧୯୭୦-୭୧ ସାଲରେ କେନ୍ଦ୍ରର ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଇ ରୂପେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଅବସ୍ଥରେ ଏକ ବନ୍ଦହରା ହୁଟିରେ ସପରିବାର ଗ୍ୟା ଯାଇ ମୋର ସ୍ଵର୍ଗତଃ ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ କରିବାକୁ ସିର କଲୁ । ଉଭୟେ ବନ୍ଦୁ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଉଦ୍‌ଧାମ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ଯିବା, ଯିବା ହେଉଁ ହେଉଁ ଯାଇ ପାରି ନଥିଲୁ । କେନ୍ଦ୍ରର ବିହାର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦେଇ ଉତ୍ତମ ରାଜପଥ କେନ୍ଦ୍ରର ଗତକୁ ଗ୍ୟା ସହ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବାରୁ ସ୍ବାକ୍ଷର ବନ୍ଦୁଦିନର ଅଭିକାଷ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମମ ହୋଇଥିଲି ।

ପଥରେ ବିହାର ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦର୍ଶନୀୟ ଓ ଚାର୍ଥସାନ ଯଥା ରାଜଗୃହ, ନାଲହା, ବୁନ୍ଦଗ୍ୟା ପ୍ରକୃତି ପରିଦର୍ଶନ କରି ଗ୍ୟାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲୁ । ଶ୍ରୀ ରାରତ ସେବକ ସମାଜର କେତେକ ବନ୍ଦୁଙ୍କ ସହାୟତାରେ ମୋର ସ୍ଵର୍ଗତଃ ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ ପ୍ରକରଣ ପୂଣ୍ୟ ଅନ୍ତଃସ୍ଵରିତା ପଲଗୁ ନଦୀ ବକ୍ଷରେ ସୁସମାଦିତ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ସେହିବେଳେ ବନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଅକୁଣ୍ଠ ଓ ସାକଷ ସାହାୟ୍ୟ ମୁଁ ଜୀବନରେ କେବେ ଭୁଲି ପାରିବିନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଉପର୍ଯ୍ୟତ ଯୋଗୁଁ ଗ୍ୟାର ବୁଝ୍ୟାଚି ସମଜ ପୁରୋହିତ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କର କୌଣସି ପ୍ରକାର ଦୌରାମ୍ୟ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲୁ ।

ଆମ ଗାଉର ଭ୍ରାତାର ଶାମ, ତା'ର ମୃତ୍ତି ମାତାଙ୍କର ପିଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ଲାହୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ, ପଣ୍ଡ ପୁରୋହିତମାନେ ସେ ସସୀକ ଆସି ନ ଥିବାରୁ ତାହା ପକ୍ଷେ ଏହା ସମାଦନ କରିବା ସମ୍ବପନ ହେବନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସସୀକ ଥିବା ହେଉ, ଲାହୁ କଲେ ତା' ପାଇଁ ପିଣ୍ଡଦାନ କରିପାରେ ବୋଲି ମତ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଭିନ୍ନ (ରଜକ) ଜାତିର ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ ଏହା ଅକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବା ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ, ତେଣୁ ଏଥିପାଇଁ ଜାତି କୁଳର କୌଣସି ବାଧା ନାହିଁ ବୋଲି ପୁରୋହିତ ମହାଶୟ ବୁଝ୍ୟାଇ କହିଥିଲେ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ସହକାରେ ଆମେମାନେ ତା'ର ସ୍ଵର୍ଗତଃ ମାତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ କୁଣ୍ଡ ସମଜ କରିଥିଲୁ । ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝିପାରିନାହିଁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବା ପରେ ମୁଁ ଓ ମୋର ସ୍ବା ଜାହିକ ଅପାର ସତ୍ତ୍ୱର ଲାଭ କରିଥିଲୁ । ଭ୍ରାତାର ଆନନ୍ଦଶ୍ରୀ ମୋ' କଷ୍ଟକୁ ମଧ୍ୟ ଆର୍ଦ୍ର କରିଥିଲା । ତା'ର ସ୍ଵର୍ଗତଃ ମାତାଙ୍କର ଆମ୍ବା କଥା ସତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ପ୍ରତ୍ର ଏହି ପିଣ୍ଡଦାନ ପାଇଁ ? ପିଣ୍ଡଦାନ ପ୍ରକରଣ ପରେ ଶାତି ଓ ସତ୍ତ୍ୱର ଲାଭକରି ଆଶାର୍ବାଦ ବର୍ଷଣ କରୁଥିଲା ? ବାପ୍ରବରେ ଜଥାଗା କଥା କେଜାଣି ?

ମୁଁ ଓ ମୋର ସ୍ବା ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ମୋର ସ୍ଵର୍ଗତଃ ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡ ଅର୍ପଣ କରୁଥିବା ଅବସରରେ ପଲଗୁ ନଦୀର ସୁଦୂର ପ୍ରସାରି ସୈକତ ବକ୍ଷଦେଶ

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମାତା ସୀତା ଦେବୀଙ୍କର ଶୁଣୁର ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦଶରଥ ମହାରାଜଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡଦାନ ପୌରାଣିକ ଉପାଖ୍ୟାନ ସ୍ଵତଃ ମନରେ କାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କରି ପଦାଳ ଅନୁସରଣ କରି ଶତ ଶତ ବର୍ଷଧିର ସହସ୍ର ସହସ୍ର ରାତାୟ ସେମାନଙ୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟର ପୂର୍ବପୂରୁଷମାନଙ୍କର ଆୟାର ସହିତ ନିମିର ଏହି ପୃଣ୍ୟାନନ୍ଦୀର ସୈକତ ବନ୍ଧର ଉଚ୍ଚ ସଳରେ ପିଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରି ଆସିଥାଏଛି । ଆମେ ଯେଉଁଦିନ ଏହି ସହକାର୍ୟ ସମନ କରିଥିଲୁ ଅସଂଖ୍ୟ ହାନରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ହାରା ତଦ୍ୱାପ କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ ହେଉଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲୁ ।

ପୃଣ୍ୟଶ୍ରୋନୀ ଏହି ଚଟିନୀ ଯେ ଅଭ୍ୟବାଳୀକା ତାହା ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ଶୁଣିଥିଲେ ହେଁ ଅନୁମାନ କରିଥିଲି ଏହା ଏକ କ୍ଷୀଣକାୟା ସାମୟିକ ନଦୀ ହୋଇଥିବ । ଯାହା ବର୍ଷାକାଳୀନ ଜଳ ପ୍ରବାହ ବହନ କଲାପରେ ବର୍ଷର ଅଧିକାଶ ସମୟ ଶୁଷ୍ଟ ଜଳବିହାନ ହୋଇ ରହିଥିବ ଯେପରି ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅଗଣିତ ଗିରି ଝର, ଶୁନ୍ଦ୍ର ନଦୀ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମାତ୍ର ସ୍ଵର୍ତ୍ତରେ ନଦୀର ସ୍ଵରୂପ ଦର୍ଶନ କଲାପରେ ମୋର ଏହି ତ୍ରୁମ ଧାରଣା ଦୂରୀରୁ ହୋଇଥିଲା । ଦିଗତ ପ୍ରବାରୀ ପୃଣ୍ୟା ଫଳଗୁ ନଦୀ ଏକ ବିରାଟ ଚଟିନୀ ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ମଧ୍ୟମ ଆବାରର ନଦୀ ଆଖ୍ୟା କାହିଁ କରିବାପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୁକ୍ତା ।

ଅଭ୍ୟବାଳୀକା ହେବା ଉପାଖ୍ୟାନ ରାମାୟଣ ଅତି ଗ୍ରୁହରୁ ଅଛେ ବହୁତେ ଅବଶତ ଥିଲେହେଁ ଉପର୍ଯ୍ୟତ ହ୍ରାନୀୟ ପଣ୍ଡା ପୁରୋହାତମାନଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଥିଲି । ଅତି ଉପାହର ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଆମମାନଙ୍କ ଅବଶତି ନିମନ୍ତେ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିଥିଲେ । ଏହି ପୃଣ୍ୟତୋୟା ନଦୀ ପ୍ରଥମରୁ ଅଭ୍ୟବାଳୀକା ନଥିଲେ । ପୁରାଣ ପୁରାଣରେ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ବୈଦେହୀ ଓ ସୌମିତ୍ରୀ ବନବାସ କରୁଥିବା ସମୟରେ ପିତା ଦଶରଥ ମହାରାଜଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ପାଇବାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପିତାଳ ଉଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ ନିମିର ଏହି ଚଟିନୀର ତୀର ଦେଶରେ ଉପନୀତ ହୋଇଥିଲେ । ବୈଦେହୀଙ୍କୁ ରାଇ ସୌମିତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ପିଣ୍ଡଦାନ ନିମିର ଚଷ୍ଟୁକ ପ୍ରାତି କେତେବେଳେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ପଦାର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଗଲେ । ଉଦ୍ୟବସରରେ ପିଣ୍ଡଦାନର ସମୟ ଉପର୍ଯ୍ୟତ ହେବାକୁ ବସିଲାରୁ ସୀତା ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ବିଜୟ ହେତୁ ଉଦ୍ଦିଗ୍ଗ ହୁଅତେ ସୌମିତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଚଷ୍ଟୁକ ଅବ୍ରେଷ୍ଟରେ ବହିର୍ଗତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ପିଣ୍ଡଦାନ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେବାକୁ ବସିଲାରୁ ସୀତା ଦେବୀ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଚଷ୍ଟୁକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ନଦୀର ବାଲୁକା ବ୍ୟବହାର କରି ପିଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଶୁଶ୍ରୁରଙ୍କର ଉଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏକ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣାକଳାରୂଷିତ ହସ୍ତ ଶୂନ୍ୟରୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ତାହା ଗ୍ରୁହଣ କରିଥିଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ, “ମୁଁ ତୁମର ଶୁଶ୍ରୁର ଦଶରଥ ସାଦରେ ପିଣ୍ଡ ଗ୍ରୁହଣ କରୁଛି ।” ସୀତା ଦେବୀ ଚିକିତ୍ତା ହୋଇ ଏହା ଶୁଶ୍ରୁର କରିଥିଲେ । ପରେ ସ୍ଵାମୀ ଓ ଦେବରଙ୍ଗେ ବିଶ୍ୱାସରାଜନ ହେବା ନିମିର ନଦୀ ଓ ସନିକଟ କେତନୀ ବୃକ୍ଷକୁ ଉଦ୍ବୋଧନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଯେଉଁ ପରିଷିତିରେ ଚଷ୍ଟୁକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ନଦୀର ବାଲୁକା ଦ୍ୱାରା ପିଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପିଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଓ ତାହା ସୂର୍ଯ୍ୟର ଶୁଶ୍ରୁରଙ୍କର ଗ୍ରୁହଣୀୟ ହୋଇଥିଲା, ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ତର୍ହିର ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ।

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପର ପର ସୌମିତ୍ରୀ ଉପସିତ ହୋଇ ସୀତା ଦେବୀଙ୍କ ମୁଖେ ବାଲୁକାମୟ ପିଣ୍ଡଦାନ ବିଷୟ ଶୁଣନେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ଵାସ ଶୁଣୁ ହେବାରେ ସୀତା ଦେବୀ ଫଳଗୁ ନଦୀ ଓ ଭାବ କେତକୀ ବୃକ୍ଷକୁ ସାକ୍ଷୀ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । “ଆପଣମନେ ଦୟାବହି ମୋ ଜାତିର ସତ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଅବହିତ କରନ୍ତୁ ।”

ମାତ୍ର ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବିରତି ପରିଲକ୍ଷିତ କରି ରଯ୍ୟରେ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାରଣରୁ ଉର୍ଧ୍ଵ ନଦୀ ଓ କେତକୀ ଦୂଷ ନିରୁଭର, ନାରବ, ମୌନ ରହିଥିଲେ । ତେଣୁ ସୀତା ଦେବୀ ସେମାନଙ୍କର ଉପରେ କୃପିତା ହୋଇ ଅଭିଶାପ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯେ ନଦୀର ଜଳ ପ୍ରବାହ ଓ କରନିମାଦ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ନାରବ ରହିବ । ନଦୀର ବକ୍ଷ ଜଳଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଜଳ ପାତାଳଗାମୀ ହେବ । ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବଙ୍କ ପ୍ରିୟ କେତକୀ ପୁଷ୍ପ ଦେବଯୋଗ୍ୟ ହେବନାହିଁ ।

ପୁରୋହିତ ମହାଶୟ ଉପରୋତ୍ତ ପୌରାଣିକ ଉପାଖ୍ୟାନ ଅତି ହୃଦୟସର୍ଵୀ ଭାବରେ ଆମମାନଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣ୍ଵାରିତ ଭାବେ ଜଣାଇଥିଲେ । କହିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରବାଦ ଅଛି, ସେହିତିନଠାରୁ ପୃଣ୍ୟତୋୟା ଫଳଗୁ ନଦୀ କୁମଶଙ୍କ ଶୁଷ୍ଠ ହୋଇ ଜାଳକ୍ରମେ ଅଞ୍ଜିଷକୀକା ହୋଇଯାଉଥିଲେ । ଅଧୁନା କେବଳ ବର୍ଷାବାତରେ ଘୋର ବୃକ୍ଷିପାତା ହେଲେ ନଦୀ ବକ୍ଷ ଉପର ଦେଇ ଜଳ ପ୍ରବାହ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ଗଢି କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟଥା ବର୍ଷର ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ନଦୀ ଅଞ୍ଜିଷକୀକା ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ଏହି ପୌରାଣିକ ଆଖ୍ୟାନ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ମୁଁ ଯେପରି ତ୍ରେତ୍ୟା ଯୁଗରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ସତା ସୀତାଦେବାଙ୍କର ଶ୍ଵରଙ୍କ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ ପ୍ରକରଣ ସ୍ଵଚକ୍ଷୁରେ ପରିଦର୍ଶନ କରୁଥିଲି । କଳ ନିନାହିନୀ ପୃଣ୍ୟତୋୟା ଫଳଗୁ ଯେପରି ସତା ସୀତାଙ୍କର କଠୋର ଅଭିଶାପ ପ୍ରାବରେ କୁମଶଙ୍କ ମୁଘମାଣ ହୋଇ ହୋଇ ଶେଷକୁ ଏକ ନିଃଶ୍ଵର, ନିଷ୍ଠକ ମରୁପ୍ରାତରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ବତ ଜଳଗୁ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ।

ପର ମୁହଁର୍ଭରେ ପୁରୋହିତଙ୍କର ନିର୍ଦେଶ ମାନି ପିଣ୍ଡଦାନ କର୍ମପ୍ରତି ଧାନ ଦେଇଥିଲି । ପିଣ୍ଡ କର୍ମାଦି ପ୍ଲାନ ସନିକଟରେ ଅଞ୍ଜିଷକୀକା ନଦୀ ବକ୍ଷ ଚିରଦେଲା ମାତ୍ରକେ ବିଶ୍ଵାସ ପବିତ୍ର ଜଳ ନିମିଷକେ ଠୁଳହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଏହି ଜଳରେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବା କଥା । ଗଞ୍ଜାଜଳ ସମ ପବିତ୍ର ଓ ସୁମଧୁର । ପିଣ୍ଡ କର୍ମ ସମାପନାତେ ନଦୀ ଚଟପ୍ତ ବିଷ୍ଟ ମହିରରେ ଦେବ ଦର୍ଶନ କରିଥିଲୁ ।

ପୁରୋହିତ ମହାଶୟ ବିଦ୍ୟା ନେବା ପୂର୍ବରୁ ମହିର ସନିକଟରେ ଅଭିଶାପଗ୍ରୂହ ହତରାଗ୍ୟ କେତକୀ ଦୂଷ ପ୍ରତି ଆମର ଦୃଷ୍ଟି ଆବର୍ଣ୍ଣଶ କରିଥିଲେ । ଏକ ଚିରହରିର ବିରାଶ ଦୂଷ । ବକ୍ଷରେ ଚାହାର ଅନ୍ତରୁ ପୂରୁଷା ଓ ସମ୍ବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ସୁରଜମୟ ପୁଷ୍ପରାଶି । ସୁରଜରେ ଆଖ ପାଖ ମହିରଗାମୀ କେହି ଯାତ୍ରୀ ବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂଷ ନିକଟେ ଯାଇ ପୁଷ୍ପବଂଗୁହ କରିବାର ପ୍ରୟାସ, ଏପରିକି ସାମାନ୍ୟତମ ଭାବୀ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକଟ କରୁ ନ ଥାଏ । ମୁଁ ବୃକ୍ଷର ଏକ ପୁଷ୍ପକେଣ୍ଟା ଅବନମିତ କରି ସମ୍ବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପୁଷ୍ପଟି

ଆୟାଶ କରିବାକୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ ହୁଅତେ ସ୍ମୀମୋଡେ ବାରଣା କରି କହି ଜଠିଲେ - “ସତା
ସୀତାଙ୍କ ଅଭିଶାପର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରନାହିଁ ।” ଅଗତ୍ୟା ନିରାପତ୍ତ ହେଲି । ମାତ୍ର ପୁଷ୍ପର
ସୁଦୃଶ୍ୟ ଗଠନ, ରଙ୍ଗ ଓ ସୁଗନ୍ଧ ମତେ ଗୁରୁ ଭାବରେ ଆକୃଷ କରୁଥାଏ । ଏକ ଉତ୍ସରେ
ବୃକ୍ଷ ଓ ନିକଟପ୍ରକାଶ ଫଳଗୁ ନଦୀର ସୈକଟମୟ ବକ୍ଷ ଦିଗରେ ନିରାକାଶ କରୁ କରୁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ
ଇରେଇ କବି Thomas Gray କର ବହୁ ଜନ ସମାଜକୁ କବିତା “Elegy” ର
ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପଂକ୍ତିମାନ ସ୍ମୃତିଗୋଚର ହୋଇଥିଲା -

“Full many a flower is born to blush unseen,-

And waste its sweetness on the desert air.”

ଏକ ଦିଗରେ ମହିର ସଂଭଗ ଫଳଗୁ ନଦୀର ବାଲୁକାମୟ ବିଶ୍ଵାର୍ଯ୍ୟ ବକ୍ଷ ଓ
ଅବହେଳିତ କେତକୀ ପୁଷ୍ପଗୁରୁର ପରିବେଶ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ କବିକର କହନାମୟ
ମରୁଭୂମିର ପରିବେଶ - ଭାବୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସାମଜିକ୍ୟ ବିଷୟ ଭାବୁ ଭାବୁ ଏକ
ରବ ପାଇଁ ଭାବ ବିହୁବ ହୋଇ ଜଠିଥିଲା ।

ଘୟାରେ ସୁର୍ଗତଃ ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କର ପିଣ୍ଡଦାନ କରୀ ନିର୍ବିଶ୍ୱରେ ସମାହିତ କରି
ପାରିଥିବାରୁ ମୋ ସ୍ମୀ ଓ ମୁଁ ଅପାର ସତୋଷ ଭାବ କରିଥିଲୁ । ବିଶ୍ଵାପାଦ ମନ୍ତ୍ରରେ
ଦେବ ଦର୍ଶନ ସମାପନ କରି ଆମୋଡ଼ିତ ତିରରେ ଘୟାରୁ ବିଦ୍ୟା ନେଇଥିଲୁ । ଆମ
ହୁହୁଙ୍କଠାରୁ ଆମ ଘାଡ଼ିର ତ୍ରାଇରର ତାର ସୁର୍ଗତଃ ମାତାଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡଦାନ
କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଖୁସିଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବୃଦ୍ଧି ଭାବ
କରିଥିଲୁ । ମୁଁ ତା ପାଇଁ ପିଣ୍ଡଦାନ କରିଥିବାରୁ ଆମ ପିଲାମାନେ ସେହିଦିନ ଠାରୁ ତାକୁ
“ଦାଦା” ବୋଲି ସମୋଧନ କରିବାକୁ ଭାଗିଥିଲେ । ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ କୌତୁଳ୍ୟମୟ
ଓ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

ଘୟାଠାରେ ଫଳଗୁ ନଦୀର ଅତଃସଲିକତା ସେହିନ ମୋ ମନରେ ଭରାର
ରେଖାପାତ କରିଥିଲା । ନଦୀ ବକ୍ଷର ଯେକୌଣସି ଅଂଶ ତିରବା ମାତ୍ର ସାମାନ୍ୟ ଏକ
ପୁଟ ଭରାରରେ ନିର୍ମଳ, ବିଶୁଦ୍ଧ ଜଳ ସମାର ଦେଖାଦିଏ । ତାହା ସୁଶୀଳକ, ଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ
ଅବସ୍ଥାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥାଏ । ସାଧାରଣ ନଦୀର ଜଳରେ ଯେପରି
ଆବିଜତା ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେପରି ହେବାର ସମାବନା ନଥାଏ । ବିଶ୍ୱାବିଷ
ହୋଇ ତିରା କରୁଥାଏ, ଏହା ସତୀ ସୀତା ଦେବୀଙ୍କର ଅଭିଶାପ ନା ଆଶୀର୍ବାଦ ?

ସୁର୍ଗତଃ ପିତାମାତାଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ଘୟାରେ ପିଣ୍ଡଦାନ କରି ସେମାନଙ୍କର ରଣର
ଅତଃ କିମ୍ବଦଂଶ ପରିଶୋଧ କରି ପାରିଥିବା ହେତୁ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେ କରୁଥିଲି ।
ପିତାଙ୍କର ତହୁଁ ଅଧିକ ମୂଳ୍ୟବାନ ଅବଦାନ, ଯାହାକି ମୋର ହୃଦୟରେ ସୁର୍ଗୀୟ ସମାତ
ପ୍ରେମ ଓ ସମେଦନଶୀଳତା ଉଭୟର ବୀଜବପନ କରିଥିଲା । ତହୁଁକିମ୍ବ ରଣରୁ ମଧ୍ୟ
କିଞ୍ଚିତ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମଣୁଥିଲି ।

ଓରାମ ଯୁବକର ନୂତନ ସ୍ତ୍ରୀ ରଦ୍ଦ ଲାଭ

ପ୍ରାୟ ପର୍ବତାଳିଶ ବର୍ଷପୂର୍ବେ ସନ ୧୯୪୮ ମସିହା ଜାନୁଆରୀରେ ବଣେଇର ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଚର (ପ୍ରଶାସକ) ରୂପେ ଯୋଗଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକର ଭାଷା, ଖାଦ୍ୟପେଯ, ଚାଲ-ଚକଣ, ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ, ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ମୋର ବିଶେଷ କିଛି ଧାରଣା ନଥୀଏ କହିଲେ ଚବେ ।

କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବାର ଅଛି କେତେଦିନ ପରେ ଦସ୍ତରରେ ବସି ବଣେଇର ପୂର୍ବତନ ଭାକାଙ୍କର ନିଜେସୁ ସମ୍ପରି ତାଙ୍କିକା ବିଷୟକ କେତେକ ଗୁରୁତର ସମସ୍ୟାମାନ ଅଧ୍ୟନରତ ଥିଲାବେଳେ ଏକ ସବଳ, ସୁଦୃଢ଼୍ୟ, ଯୁବକ ହଠାର ଦସ୍ତର ଲିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି କହିଲିଠିଲା- ‘ହଙ୍କୁର ମୋର କନିଆଟାକେ ନେଇଗଲା ।’

ଏପରି ଅପ୍ରଭାଶିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପାର ଘଟାଇଥିବା ଯୁବକଟି ପ୍ରତି ବିରତିମିଶା କଞ୍ଚକୁ ନିଷେପ କରି ଲକ୍ଷକରି ସୁଠାମ, ସ୍ଵାସ୍ୟବାନ ଦ୍ୱିଗ୍ରହ ଓ ଦାର୍ଘ୍ୟକାୟ ଯୁବବଳ । ବୟସ ବେଶୀ ହେବନାହିଁ । ୨୨ରୁ ୨୫ ମଧ୍ୟରେ । ଆହୁତ ହିସ୍ପ୍ରକର୍ତ୍ତ୍ବ ସଦୃଶ ଜଗନ୍ନିଶ୍ଚାସ ତ୍ୟାଗ କରୁଥାଏ । ଏପରି ଏକ ଆକର୍ଷଣୀୟ, ଆଦରଣୀୟ ଯୁବକର ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ତାକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର ପକାୟନ କରିପାରେ, କହନା କରିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଯୁବକର ଆଗମନ ଯେପରି ଅପ୍ରଭାଶିତ ତା'ର ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଦ୍ରୁପମୟ ପ୍ରତାୟମାନ ହେଲା । ଗରୀର ଚିତା ନକରି ଯେପରି ରୋଷକଷାୟାତ କରିବା ଉଦେଶ୍ୟରେ ଅଚାଳକ ଜଳର ଦେଇଥିଲି- “ତୋର କନିଆକୁ କିଏ ନେଇଗଲାତ ତୁଲ କାହାରଟା ନେଇଆ ।”

ଇଶ୍ୟ କଲି ଯୁବବ କିଷ୍ଟଶ ମୋ ପ୍ରତି ତୀରୁ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲା, ପରିଷଣରେ ଦସ୍ତରରୁ ଝପରି ଲିର୍ଣ୍ଣତ ହୋଇଗଲା ।

ସେହି ଅବସରରେ ମୁଁ ଯୁବକର ସଂକଳନବଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ମୁଖମଣ୍ଡଳର ଦୃଢ଼ତାପ୍ରତି ସତେଜନ ହୋଇ ଚିତାକଳି, ସହି ଯୁବକ ମୋର ଶିଆଳି ମନ୍ଦବ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଲାବି ପ୍ରକୃତରେ ଅନ୍ୟ କାହାରି ସ୍ତ୍ରୀ ହରଣ କରିନିଏ । ଯେପରି ପ୍ରକେ ଘଟଣା ଗୁରୁତର ଆକାର ଧାରଣ କରିପାରେ । ମୋର ପ୍ରୋପାହନରେ ତାହା ଘଟିଲେ... ! ତରକାରୀ ଜିଜିରେ ଥିବା ପୁରୁଷ ଜନେଷ୍ଟବଳକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ, “କ୍ଷଣକ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଯୁବବ ଦସ୍ତରରୁ ବାହାରିଗଲା ତାକୁ ଖୋଜି ନେଇଆସ । ଶୀଘ୍ର ।”

କିଛି ସମୟ ପରେ କନେଷ୍ଟବଳ ଆସି ତା'ର ବିପଳ ପରିଶ୍ରମର କାହାଣୀ ଶୁଣାଇଲାବେଳକୁ ମୋତ୍ତମା ସବୁର ବିଚାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସାରିଥିଲା, କନେଷ୍ଟବଳ କଥାକୁ କର୍ଷ୍ଣପାତ କରିବା ଅବସର ନଥିଲା ମୋର ।

ନୂଆକରି ମିଶିଥିବା ଗଡ଼କାତ ଅଞ୍ଚଳର ଶାସନ, ଉନ୍ନୟନ ସଂକ୍ରାତୀୟ ଯାବଜ୍ଞାୟ ସମସ୍ୟା ନେଇ ଅହରହ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିବାରୁ ଆଦିବାସୀ ଯୁବବର ସେହି ବ୍ୟପ୍ତିଗତ ବ୍ୟାପାର ଅଟିରେ ମନରୁ ପାଶୋରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ଭାରାରେ, ଏକ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଦିନର କୁଣ୍ଡ ନେଇ ମୁଁ ଦସ୍ତରରୁ ଉଠିବା ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଏକ ଦୀର୍ଘକାୟ, ତେଜିଯାନ ଯୁବକ ତରୁଣାଟିଏକୁ ଓଟାରି ଓଟାରି ଦସ୍ତର ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି । ଦୃଷ୍ଟିପାତ ମାତ୍ରେ ଚିହ୍ନିଲି ଯୁବବକଟି ପୂର୍ବୋତ୍ତମ ପଦାହରା ଆଦିବାସୀ ଛତା ଆଉ କେହି ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଯୁବତାଟି କିଏ ? କେଉଁ ହତରାଜ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁହିଣାକୁ ହରଣ କରି ନେଇ ଆସିଲା, ଏ ଉପାମ ଯୁବବକ ? କାହାର ସର୍ବନାଶ ସାଧନ କଲା ? ଅଥବା, ତା'ର ସ୍ଵୀୟ ସ୍ଵୀକୁ ପାଇଁ ପାରିଲାକି ?

ଆଶା, ଆଶକା ଓ ଉତ୍ସବାର ଦୃଢ଼ ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚୟବ୍ଲୁ ଉଚ୍ଚଲାସ ନିକଟକୁ ଆସିବାକୁ ରଖିତ କଲି ।

ତରୁଣାଟି ଦସ୍ତର ଭିତରକୁ ପୁଣି ଉଚ୍ଚଲାସ ସନ୍ତିକଟକୁ ଆସିବାକୁ ଗରାର ସଂକୋଚ ପ୍ରକାଶ କରୁଥାଏ । ଯୁବବକ ବଳପୂର୍ବକ ଉଚ୍ଚଲାସ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ତାକୁ ଟାଣି ଟାଣି ଆଣିଲା । ମାନସିକ ଦୃହରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସହ ବାକ୍ୟାଳାପ ବରିବାକୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ ହେଉ ନ ଥାଏ । ଶେଷକୁ ଯୁବବକକୁ ପଚାରିଲି - “କାହାର କନିଆଁ ଲଣା ?” ଯୁବବକ ଯୁବତୀ ଆତେ ଅନୁରାଗ ରତା ଆଣିରେ ଚାହିଁ କହିଲା -

“କହ ତୁ କିଏ ଯେ । ହାକିମକୁ କି ଲାଜ ?” ଯୁବତୀ ଚଥାପି ନିରୂପର । ତକକୁ ମୁଁହେପୋଡ଼ି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା । ଯୁବବକ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି - “କାହାର କନିଆକେ ଯିଟି ଆଣିଥିଲୁରେ ପିଲା ?”

ଯୁବବକ ଆଉଥରେ ଯିଦି କଲା - “କହ କାହାର କନିଆଁ ତୁର ।” ଚଥାପି ନିରୂପର ରହିଲା ଯୁବତୀ ।

ତହୁଁ ଯୁବବକ ବୁଝାଇ କହିଲା - “ହକୁର କହିଲା ଭରାରୁ ବେତେ ନୁକରୁ କନିଆମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲି , ମୋରଟା ନେଇଛି ମୁଁର କାରଣ ନେମି ବୁଝି । କେନସିଟା ମନଙ୍କୁ ପାଇଲାନି । ସବୁରା ବାସୀଟା । ଖୁବି ବୁଝୁଥାଏଁ । ଏଟାକେ ଦେଖିଲି ତାଙ୍କର ଗାଁ ପାଖର ହାଟରେ । ବେତେ ଭରା ଲାଗିଲା । ଘିରିଲି । ମତେ ଦେଖି ହସିଲା । ମନ ମିଳିଗଲା । ବିହାଦେମୁଁ କରି ତାର ବୁଆ ମାଁକେ ଆଉ ମୋର ବୁଆ ମାଁକେ କହିଲୁ । ସରେ ରାଜି, ସରେ ଖୁସି । ହକୁର କିଟା କହୁଛ ?”

ମନରୁ ଦୁଇମାସ ତଳର ବୋଣଟା ଉତ୍ତରି ଗଲା । ଓହା ବୋଲି ବୃଦ୍ଧିର ନିଶ୍ଚାସ ମାରିଲି । ଘିଟା ଟଣା ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାର ବିବାହ ପ୍ରଥା ବୋଲି ଜାଣିଲି । ରକ୍ଷା ହେଲା, ମୋରି କଥାରେ କାହାରି ପଦାକୁ ହରଣ କରିଲାହିଁ ଏ ପ୍ରତଞ୍ଚ ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ ଯୁବବକ । କହିଲି -

“ଦୁଇଜଣ ସାରା ଆସ, ମୋର କନିଆକୁ ରେଟିବ । ସେ ତୁମକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହେବେ ।” ଅପିସ୍ ନିକଟସେ ମୋ କୋଠାକୁ ଆସିରେ ସେମାନେ । ସ୍ଵୀ ମୋଠାରୁ

ସମ୍ପଦ ବୃତ୍ତାଚ ଶୁଣି କହୁଛ ଶୁଣିଛେନେ । ସମ୍ପଦ ମିଶି ଖାରପିଇ ଶୋଟକାଟର ଘରୋଇ
ଉଷବଟିଏ ପାଇନ କହୁ ।

ପରଦିନ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କର ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଡକାର ଅଣାଗଲା । ଯୁବକର
ପିତାମାତା ସର୍ବହାନ ଭାବେ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ବୋହୁଳିପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସନ୍ଧି ହେଲେ ।
ମାତ୍ର ଯୁବତୀର ପିତାମାତା ସର୍ବବାଦି କହିଲେ ସେ ଓରାମ ସମ୍ପୂଦାୟର କୌଳିକ ପ୍ରଥା
ଅନୁସାରେ ଯୁବକର ପୂର୍ବତନ ସ୍ଥାକୁ ହରଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯୁବକଙ୍କୁ ନିୟମାନୁସାରେ କ୍ଷତି
ପୂରଣ ଦେବାକୁ ହେବ । ଯୁବକ ତାହା ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ଯେପରି ସେ ତାର
ପୂର୍ବ ସ୍ଥା ଉପରେ ବୌଣସି ପ୍ରକାର ଦାବୀ ଜାହିର କରି ନ ପାରେ, ଅଥବା ତାକୁ
ପାଇବାକୁ ଉଦ୍‌ୟମ କରି ନ ପାରେ । ଅପର ପକ୍ଷେ, ସ୍ଥାର ମଧ୍ୟ ଯୁବକ ଉପରେ କୌଣସି
ଅଧିକାର ନ ରହେ । ଯୁବକର ପିତାମାତା ଏଥରେ ସନ୍ଧି ହୋଇଥିଲେ । ଅନିଲ୍ଲା ସହେ
ଯୁବକ ହରଣକାରୀ ନାମ ଧାମ ଦେଇଥିଲା ।

ନିକଟବର୍ଷୀ ଏକ ଓରାମ ଗ୍ରାମରେ ଯୁବକ ଯୁବତୀ ସମେତ ସମ୍ପଦ ଦୁଇଦିନ
ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ହରଣକାରୀର ପିତାମାତା ଆସନ୍ତେ ତାକୁ ସମ୍ପଦ ବିଷୟ ବିଦିତ
କରାଗଲା ଓ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବୀ ବିଷୟର ସମ୍ବନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ
ଓରାମ ମୁରବୀମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠର ମାନିନେଇ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରଠ କରିଥିଲେ । ସର୍ବ
ସମକ୍ଷରେ ତାହା ଯୁବକ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଫଳରେ ସେ ଓ ତା'ର ପୂର୍ବ ସ୍ଥା, ପରସ୍ଵର
ଉପରେ ସମ୍ପଦ ପ୍ରକାର ସବୁ ହରାଇଥିଲେ ।

ଯୁବକ ଯୁବତୀ ସେମାନଙ୍କର ପିତାମାତାଙ୍କ ରହୁା ନୁମେ ବଣେଇଗତ ସନ୍ଧିକଟ
ଉଚ୍ଚ ଓରାମ ଗ୍ରାମରେ ହିଁ ଓରାମ ପ୍ରଥା ଅନୁସାରୀ ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ
କରାଯାଇଥିଲା । ଉଦେଶ୍ୟ ମୁଁ ଓ ମୋର ସ୍ଥା ବିବାହ ଉଷବରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରିବୁ ।

ବହୁ ଉପାହ ଓ ଉପାପନା ସହକାରେ ଦୁଇଦିନ ଧରି ବିବାହ ଉଷବ ପାଇତି
ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ଓ ମୋର ସ୍ଥା ସମ୍ବାନ୍ଧିତ ଅତିଥ ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଇ ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ
ଉପରୋଗ କରିଥିଲୁ । ଓରାମ ବିବାହର ପ୍ରଶାଳା ରାତି ନାତି ବିଷୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ରାବରେ
ଅବହିତ ହୋଇଥିଲୁ ।

ବଣେଇରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଓରାମ ଯୁବତୀ ବଣେଇ
ଗଢକୁ ଆସିଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ମୋ ସ୍ଥା ଓ ମୋ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ
କରି ଯାଇଥିଲେ । ଶାଶ୍ଵତ ଯାହା ଆଏ ନିଷ୍ଠାଆର ମଧ୍ୟ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଲା । ଆମକୁ
ଧର୍ମ ପିତାମାତା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅନାବିକ ସ୍ଥାନ ଆମମାନଙ୍କୁ
ବିଶେଷ ସୁଖପ୍ରଦ ହୋଇଥିଲା ।

ଆମର ବଣେଇ ଛାତିବା ତିରିଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଫ ହେଲାଣି । ହେଲେ, ସେହି
ଆଦରଣୀୟ ଓରାମ ଦ୍ୱାରି ଓ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାର ବର୍ଷଙ୍କର ସ୍ନେହ ଘୋହାର୍ଦ୍ଦୟ ଆମେ
ବୁଲିପାରି ନାହିଁ ।

ଧର୍ମଘଟ

ସନ ୧୯୭୭ ସାଲ । ଆଜିକୁ ଷାଠିଏ ବର୍ଷରୁ ବହକା ହବ । ତେତେବେଳେ ମୋର ତେର ଉଦ୍‌ବର୍ଷ ବୟସ । ସୁନ୍ଦରଗତରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଆଏ । କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଆମ ଗାଁ ଚାହାବିରୁ ବୃତ୍ତୀଯଶ୍ରେଣୀ ପାଶ କରି ସନ ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ସୁନ୍ଦରଗତ ପ୍ରାଚମେରୀ ସୁଲରେ ଉର୍ଫିହୋଇ ଛଅବର୍ଷ ଉଚିତରେ ହାଇସ୍କୁଲର ନବମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆସିଆଏ ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବାପା କି ବଡ଼ରାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦଶହରା ଛୁଟିକି ଗାଆଁକୁ ଯାଏଁ । ଚାଲକି ସାଙ୍ଗରେ ଫେରେ । ପଛକୁ ଅଷ୍ଟମରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳକୁ ଟିକେ ବଡ଼ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଗୋପାଳ ଦା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରାସ୍ତୁତ ଛୁଟିକି ଆସି ମାସେ ଫେବୃରୀ ସାଙ୍ଗରେ ରହି ଫେରେ । ସେବର୍ଷ ଗୋପାଳ ଦା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଆଁକୁ ଆସିଆଏ ।

ଗାଆଁରେ ନଟିଆ ଦା' ଆଉ ନୀଳାରାଇ ଆମ ଚାଷବାସ, ଘରବାରି କାମ ଦେଖାଦେଖି କରି ବୋଉ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ସବୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଆଛି ଆଗପରି । ନଟିଆ ଦା' ଏ ଉଚିତରେ କେତେ ବୁଦ୍ଧି ପରି ଦେଖା ଗଲେଣି । ତାଙ୍କ ଆଖକୁ ଭଲ ଦିରିଶ ହଉ ନଥାଏ । ରାତିରେ ଅଣ୍ଟାଳି ଉଣ୍ଡୁଳି ନିଜ କାମ ନିଜେ କରୁଆଛି । ଛଅ ବର୍ଷ ଉଚିତରେ ନଟିଆ ଦା' କେତେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଆଛି ।

ଗାଆଁକୁ ଆସିଲେ ମୋର ଅଧେ ସମୟ କଟେ ପିଲା ଦିନ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ସାଥରେ । ଆଉ ଅଧିକ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ଜତିରେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ତାଙ୍କ ଗାଆଁ କଥା ଆଉ ଆମ ଗାଆଁ କଥା ସବୁ ଶୁଣିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । କାହାରି ନିଯା କଥା କେବେ ବହସି ନେଇଁ ନଟିଆ ଦା' । ତାଙ୍କ ଅଣିରେ ସମସ୍ତେ ଭଲ । କାହାରି ଅବିମୂଳ ଦେଖିଲେ ସେ ଆଖି ବୁଝି ଦିଅଛି । କଜିଆ ଗୋଲ ହେଲେ କାନ ବସନ୍ତି ଦିଅଛି ।

ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଲଗାଛି ସୁନ୍ଦରଗତିଆ କଥା ଶୁଣିବାକୁ । ମତେ ତାଙ୍କ ହିମ୍ବେଳିଆ ଭାଷାରେ କହନ୍ତି - ଏ ବାନବାବୁ ବସି ଟିକେ ମୋ' ପାଖରେ, କିମ୍ବ କରୁଛ ଯେ, ହରବର ହତହ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସୁନ୍ଦରଗତିଆ ଭାଷାରେ କହେଁ - ନାହିଁ ବସିପାରେନ ଭଲ୍ଲେନ । ମୋର କେତେ ନାହିଁ କେତେ କାମ । କାହିଁ ବସି ହେବା ଗପ ମାରିବାର ଭାବି ?

ଏତକ ଶୁଣି ହସି ହସି ଗଢ଼ି ନଟିଆ ଦା' । କହନ୍ତି ଭାବା କହୁଛ ସାନବାବୁ ବୁଝିହନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ।

ସେଦିନ ସହକ ସହକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ବିଲାରୁ ଫେରିଆଛି ନଟିଆ ଦା' । ଗୋତହାତ ଧୋଇ ମୋଳାଘରେ ବସିପଢ଼ି କାହିଁକୁ ଆରାଜି ଆସବତ ମାରୁଆଛି । ମୁଁ

ଠାକୁରାଣୀ ଯୋଖରାରେ ଗାଘୋରସାରି ଫେରିଆସି ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ବସିପଡ଼ି ପଚାରିଲି
- ଆଜି କିରା କାମ ହେଲା ନଟିଆ ଦା' ?

ନଟିଆ ଦା' ହସି ହସି କହିଲେ - ସାନବାବୁ ଆଜି କିଛି କାମ ନାଇକରି । ଆଜି
କାମର ଛୁଟି ।

ଏମିତି ହସ ଖୁସିଗପ ରହସ୍ୟ କରୁ କରୁ ହଠାର ଆମ ବାରିପଢ଼ୁ ଶୁଣିଲା ବାଜା
ପେଂକାଳି ଶବ୍ଦ । ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କୁ ପଚାରିଲି - ଉଥ କ'ଣ କି ନଟିଆ ଦା' । ଆମ ବାରିରେ
କ'ଣ ବାଜା ପେଂକାଳି ବାଜୁଛି ?

ସାନବାବୁ ସତେ ତ ମୁଁ ତମକୁ କଥାଟେ କହିବାକୁ କୁଣି ଯାଇଛି । ତମ ଗାଆଁର
ପେସକାର ବାବୁଙ୍କର ବାହାଘର ହବ ପରା । ତାଙ୍କର ତ ଦୂର କନିଆ ମରି ଯାଇଛି ।
ଏବେ ଆଉ ଗୁଟେ ବାହା ହେବେ ଯେ, ଆଗ ସାହାଦା ଗଛକୁ ବାହା ହେଲ ସାରି ତେବେ
ଯାଇ ଆଉ ଗୁଟେ ବାହା ହେବେ । ଏମିତି କଲେ ନୁଆ କନିଆ ତିନି ହବ ନେଇ ତ,
ଚାରି ହବ । ତିନିଟା ଭାରି ଖରାପ ବୋଲି ଏମିତି କରାହୁଏ ।

ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ହେଲ ପଚାରିଲି ମୁଁ । ଗଛଟାକୁ ବାହା ହେବେ ପେସକାର
ବାବୁ ? ହେଲେ ତାଙ୍କ ଗଛକୁ ବାହା ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଆମ ଗଛକୁ କ'ଣ ପେର୍ବ ବାହା
ହେବେ ?

ସାନବାବୁ ତମର ସେଇ ପିଲା କାଳର କଳ ଗଲାନାର୍ହ । ସବୁ କଥାକୁ ଗୋଲେଇ
ପଚାରିବ । ତାଙ୍କ ବାରିରେ ସାହାଦା ଗଛ ନାହିଁ ପରା । ପାଖ ପଢ଼ିଶା ବାରିର ବି ନାହାର୍ ।
ଆମ ବାରିର ସାହାଦା ଗଛଟି ପାଖବୋଲି ଆମରି ଗଛକୁ ବାହା ହେବେ ।

ଆହୁ ନଟିଆଦା' ସାହାତା ଗଛକୁ କାହିଁକି ବାହା ହେବେ ? ଆଉ ଆଉ ଗଛ
ବରଗଛ କି ବାଲ୍ମୀକି ଗଛକୁ ବାହା ହେଲେ ହୃଥତା ନେଇଁ ?

ଡେମେ ଖୁଲ୍ବାଳି ପଚାରିବ ସାନବାବୁ । ସେ ମତେ ସେବିନ କ'ଣ ସାହାଦା
ସୁଦରୀ କଥା କହୁଥେଲେ । ମୋ'ର ଆଉ ମନେ ନାହିଁ । ତମକୁ ଶୁଦ୍ଧି ବୁଝେଇ ଦେବେ ।

ପୁଣି କହିଲେ - ହଉ, ଏଥର ତାଳ ଦେଖିବା ଆମ ସାହାଦା ଗଛମୂଳେ କ'ଣ
ସବୁ କରୁଛନ୍ତି ।

ନଟିଆଦା'ଙ୍କ ସାଜରେ ଆମ ବାଢ଼ି ସାହାଦା ଗଛ ପାଖକୁ ଗଲୁ । କୃଷ ନାହାକ
ଆମ ଗାଆଁ ଜନ୍ମିଷ, ପୁରୋହିତେ, ବାଜାବାନା ସବୁ ଜନ୍ମିଥା'ଟି । ବାଜା ଶୁଣି କେତେ
ପିଲାଏ ଆଉ ଗାଆଁ ମାଇପେ କେଇଜଣ ଜମି ଥାଆନ୍ତି ଦେଖିବାକୁ କ'ଣ ହରାନ୍ତି ।

ସାହାଦା ଗଛକୁ ଲାଗି ଛୋଟିଆ ବେଦାଟିଏ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଗଛ ଚାରି
ପାଖ ସପା ସୁତୁରା କରା ହୋଇଥାଏ । ସେବିନ ଗଛକୁ ପୂଜା କରା ହେଇଥାଏ । ଆଉ
ଚାରିଦିନଠୁଁ ବାହାଘର ତିଥରେ ବାହାଘର ହବ । ପେସକାର ବାବୁ ବର ସାଜି ପାନିକିରେ
ବସି ଆସିବେ ବାହା ହବାକୁ । ହୋମ ପୂଜା ସବୁ ହବ । ଯିଏ ସବୁ ବାହାଘର ଦେଖିବାକୁ
ଆସିଥିବେ ତାଙ୍କୁ ଭୋଗ ବଞ୍ଚା ହବ ।

ସାହାଦା ଗଛକୁ ଝୁଆଇ କାରିଆ ପିଣ୍ଡେର ଦିଆ ହୋଇଥାଏ । ଗଛ ମଧ୍ୟାନରେ ସିନ୍ଧୁର ଲଗାହେର ପୂନହାର ପିଣ୍ଡେର ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ନେପଟିଆ ହେଇ ଗଛଟି । କାରିଆର କାନିଏ ଗଛ ଓପରକୁ ଡକ୍ଷାପରି ବୁଲେଇ ଦେଇଥାପି । ଝୁଆଟିଏ ପରି ଦିଶୁଥାଏ ସାହାଦା ଗଛ ।

ଗଛ ପୁଲା ସରିଲାରୁ ମୁଁ କନକନ ହଉଥାଏଁ କାହାକୁ ପଚାରିବି କାଇକି ସାହାତ ଗଛକୁ ବାହା ହୁଆଟି । ନଟିଆଦା’ କୃଷ୍ଣ ନାହାକକୁ ରରସି କରି କହିଲେ - ଜୋତିଷ ବାବୁ, ଉଠ ଆମ ସାନବାବୁ, ମତେ ବସେଇ ଉଠେଇ ଦଉନାହାତି କାଇକି ସାହାଦା ଗଛକୁ ବାହା ହୁଆଟି ବୋରି । ତେମେ ଆପଣେ ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ବୁଝେଇ ଦେଇ ।

ବୋର ସେଠି ଥାଏ । ମୋ’ଆଡ଼େ ବଣେଇ କଣେଇ ଅନେଇ କୃଷ୍ଣ ନାହାକକୁ କହିଲା ମେଞ୍ଚତ ଖଣ୍ଡକ ଯାର ସବୁ କଥାରେ ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରତାଳ । ତାକୁ କ’ଣ ବୁଝୋଇବି କୃଷ୍ଣ ବୁଝା ।

କୃଷ୍ଣ ନାହାକ ବୋରକୁ କହିଲେ - ଖୁବୀ, ତମ ଠୋରଁ ଅଧିକ ବଶ ମୁଁ ବୁଝେଇବି ସାହାଦା ସୁନ୍ଦରୀ କଥା । ସେଇ କଥା ତ ପୁଆକୁ ବୁଝେଇ କହି ଦବ । ଖାଲି ସାହାଦା ଗରହ ମହତ କଥା କଣା ଅଛି କି ନାର୍ଦ୍ଦି ମୁଁ ସେ କଥା ତାକୁ ପଛେ ବୁଝେଇ ଦେବି ‘ତିନି ମରକଟ ମରଣ ନିକଟ’ କାଇକି ସାହାଦା ଗଛକୁ କାଟେ ନେଇଁ ।

ଘରକୁ ଫେରି ବୋଉ ସାଜରେ ଭଗେଇଲି - କହ ବୋଉ ସାହାଦା ସୁନ୍ଦରୀ କଥା । ବୋଉ ଭୁରୁଡ଼ିଟାଏ ପକେଇ କହିଲା - ଟିକେ ଥୟ ଧ, ମୁଁ ଟିକେ ଦେଖି ଆସେ ଭିତର ଘର ଆତୁ । କ’ଣ ସବୁ ହବ ନ ହବ ।

ମୁଁ ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ତାକିଆଣି ମଣିପର ଅରଙ୍ଗରେ ସପ ପକେଇ ନଟିଆଦାଙ୍କୁ ବସେଇଲି ବୋଉ ଆସିଲେ ସାହାଦାସୁନ୍ଦରୀ ଗପ ଶୁଣିବାକୁ । ବୋଉ ଆସି ଆମ ପାଖରେ ବସିପଡ଼ି ନଟିଆଦା’ଙ୍କୁ ଦେଖି କହିଲା - କ’ଣ ନଟ, ତେମେ ପରା ଥରେ ଶୁଣିବ ସାହାଦାସୁନ୍ଦରୀ କଥା । ହଜ ଶୁଣ ଆଉଥରେ ।

ସେ କାଳର ଗୋଟିଏ ରଜା ରାଇକରେ ନିଚାତ ଗରିବ ଘରେ ଝୁଆଟିଏ ଥାଏ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ବଢ଼ିଲା ଯେ ସତେ ଯେମିତି ସରଗ ପରା । ରଜାକର ଅନେକଟ ରାଣୀ । ହେଲେ ସେଇ ଗରିବ ଘର ଝୁଆଟିକି ରାଣୀକରି ଆଣିବାକୁ ମନ । ମହାକର ବି ତା’ରି ଠେରଁ ନିଯା । ଆଉ ଆଉ କେତେ ଯେ ସେ ଝୁଆକୁ ବାହା ହବାକୁ ସକ ସକ ହୁଏ ଥାଏ । ତା’ର ସାମା ନାର୍ଦ୍ଦି । ତାକୁ ବାଟ ଟଲେଇ ଦର ନଥାଏ । ଗରିବ ଘର ଝୁଆ ଟାଙ୍କା କରିବ, ଗୋବର ଗୋଟେଇବ, ବୋଲାହାକ କି ଘରକାମ ନକଲେ ପେଟ ପୋଷିବ କେମିତି ? ହେଲେ ସାଇ ଟୋକାଏ, ବହାଡ଼ି ଲୋକେ ତା’ର କାଳ ହେଲେ । ଶେଷକୁ ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ନଈ କୂଳ ସାହାଦା ଗଛ କୋରଦରେ ଲୁହିକରି ରହିଲା । ରାତି ଥାରଁ ଥାରଁ ନରରେ ଗାଧେଇ ପଡ଼େ । ପାଣି ଲୋକାଏ ନେଇ ସାହାଦା କୋରଦରେ ଦିନସାରା ଲୁହି ଥାଏ । ସାହାଗ ପଚର ଖାଇ ବଞ୍ଚେ ।

ଥରେ ଉଷ୍ଣର ପାର୍ବତୀ ଆକାଶରେ ଉଦ୍‌ଧି ଉଦ୍‌ଧି ଯାଉଥାଏଟି । ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଆଖିରେ ପଢ଼ିଲା ଏକୁଚିଆ ଶୁଅଟିଏ ନରକି ଯାଇଥି । ଭାବିଲେ ଆର କ'ଣ ବୁଦ୍ଧି ମରିବାକୁ ଯାଉଦି ଶୁଅଟି । ମହାଦେବଙ୍କୁ କହିଲେ - ହେବି ଦେଖିଲ, ଏ ଶୁଅଟି କଥା ବୁଝ । ସେ କ'ଣ ବୁଦ୍ଧି ମରିବାକୁ ଯାଉଦି ନା କ'ଣ ? ମହାଦେବ କ୍ଷଣକରେ ବାସୁଆକୁ କହି ନରକୁଳରେ ଓହେଲେ । ପାର୍ବତୀ ଶୁଅକୁ ପଚାରିଲେ-ରାତି ଥାର୍ଜ ଥାର୍ଜ ନରକି କାହିକି ଯାଉଛି ଶୁଅ ?

ଶୁଅଟି କଥିଲା ନହୁଁ କାହିଁ ପକେଇଲା । ନହିଲା - ଘରେ ମତେ ରଖେଇ ଦର ନାହାଏଟି । ରାତାଙ୍କ ଲୋକ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଲୋକ, ସାର ପଡ଼ିଶା ଯାକ । ତେଣୁ ମୁଁ ଏଇ ବୁଦ୍ଧା ସାହାତା ଗଛ କୋରତରେ ବୁଟିଛି । ରାତିରୁ ଗାଧେଇ ପତ୍ରୁଚି, ଦିନସାରା କୋରତ ରିତରେ ରହି ଯାଉଛି । ସାହାତା ଗଛର ପତ୍ରୁଖାର ବଞ୍ଚି । ଲୋକେ କହୁଛନ୍ତି ମୁଁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଯେପରି ସରଗର ପରା । ସେଇଥା ମୋର ଅଭିଶାପ । ତମେ ମା' ନିଶ୍ଚୟ ଠାକୁରାଣୀ । ମତେ କାହିଁ କୋତରୀ କରିଦିଅ ମା' । ମୁଁ ଏ ଲୋକଙ୍କ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଏଁ ।

ପାର୍ବତୀ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଉପିତରେ କହିଲେ ଶୁଅଟିକୁ ସାହା ହବାକୁ । ମହାଦେବ ତ ଆଶ୍ରୁଗୋପ । ଶୁଅଟିର କରୁଣ କାହାଣୀରେ ତାଙ୍କ ଦୂଃଖ ତରକି ଗଲା । ଶିଅ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଥୋଇ କହିଲେ - କହି ଚିତା ନରନା । ତେହି ତୋର କିଛି କରିପାରିବେ ନେଇଁ । ତୋର ବାକି କୋତରୀ ହବା ଦରକାର ନାହିଁ । ସାହାତା ଗଛ ଆଶ୍ରାରେ ଥାଆ । ଅଛ ଦିନେ ତୋ'ର ଦୁଃଖ ଯିବ । ସାହାତା ଗଛ ତତେ ଆଶ୍ରା ଦେଇଛି । ଯିଏ ସାହାତା ଗଛର ଆଶ୍ରା ମାରିବ ତା' ଆଶା ସଫଳ ହେବ । ଦୁଃଖ ଦୂରହେବ । ତୁ ବି ଜଗତରେ ନାଆଁ ଅଞ୍ଜନ୍ମୁ । ସମସ୍ତେ ତୋ' ନା ରଖିବେ ସାହାତା ସୁନ୍ଦରା । ଯା' ନହି ସାହାତା ଗଛ ଉପରକୁ ତାଙ୍କ ବମଣକୁରୁ ପାଣି ଛିଣ୍ଡିଲେ । ସାହାତା ସୁନ୍ଦରାକି ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ଦୁହେ ଉଷ୍ଣର ପାର୍ବତୀ ବାହୁଦ୍ଧିରେ ।

ସାହାତା ସୁନ୍ଦରୀ ସେଇ ଗଛ କୋରତରେ ରହୁଥାଏ । ରାତି ପାହିବା ଆଗରୁ ନିଦାରେ ଗାଧେଇ ପାଧେଇ ଦିନ ସାରା ସାହାତା ପତ୍ରୁଖାର ନରିପାଣି ପିଇ ରହେ । ଜିଛି ଦିନ ଅତେ ଦିନେ ସେ ରାଜକର ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ରାତି ପାରିଧିରୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ପାହୁଁତା ହେଲା । ସେତିକି ବେଳେ ସାହାତା ସୁନ୍ଦରୀ ତା' ହାବୁତରେ ପଢ଼ିଲା ସାହାତା ଗଛ ମୁକରେ । ମନ୍ତ୍ରୀପୁଅ ତା' ପାଟି ବଦକରି ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ବସେଇ ନେଇଗଲା ତାକୁ ନିଜ ଘରକୁ । ଘରେ ସବୁକଥା ତା'ତୁ ଶୁଣି ତାକୁ ଗୁପ୍ତରେ ବାହା ହୋଇ ଲୁଚେଇ କରି ରଖିଲା । କେବଳ ତା' ରଉଣୀ ମରୁଆ ଆଉ ମା' ଜଣିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ଜାଣିଲେ ନେଇଁ ।

କିଛିଦିନ କଟିଗଲା ସୁଖରେ ମନ୍ତ୍ରୀପୁଅ ଆଉ ସାହାତାସୁନ୍ଦରୀଙ୍କର । ମନ୍ତ୍ରୀପୁଅ ବେବ୍ସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କରି ବେଶ୍ ଦି' ପଇସା ରୋକଗାର କରୁଥାଏ । ସେଇ କାମରେ ତାକୁ ବିଦେଶ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଘରୁ ଦୁଇମାସକାଳ ବାହାରେ ରହିବାକୁ ହବ । ହେଲେ ତାରା ନାହିଁ । ଗଲା ଆଗରୁ ମନ୍ତ୍ରୀପୁଅ ରଉଣୀ ମରୁଆକୁ ଏକାତରେ କହିଲା - ଭାରତକୁ କଦାଚ ବାହାରକୁ ଛାତିବୁ ନେଇଁ । ସଦାବେଳେ ଆଖି ଆଗରେ ରଖୁଥିବୁ । ରାତିରେ ଦିହେଁ ଏକାଠି ଶୋଇବ । ତାକୁ ପଚାରିଲା ବିଦେଶରୁ ତୋ' ପାଇଁ କଥଣ ଆଣିବି ? ମରୁଆ କହିଲା -

ଭାଇ ମୋ ପେରଁ ଗୁଞ୍ଜର ପରୁଆ ଆଣିବ । ଓପର ଥାକରେ ମୋଡ଼ିର କାନପୁଲ, ମଣି ଥାକରେ ମାଣିକର ନାକପୁଲ, ଶେଷ ପରୁଆରେ ହାରାର ମୁଦି । ଭାଇ ହଁ ଭରିଗା ।

ସାହାତା ସୁହରା ବି ତାରିଦ କରି କହିଲା ମରୁଆ ସାଙ୍ଗ କେବେ ନଛାତିବାକୁ । ତୃକୁ ବି ପଚାରିଲା - ତୋ ପାରଁ କ'ଣ ଆଣିବି ବିଦେଶରୁ । ସାହାତା ସୁହରା ବରାଦ୍ର କଲା ହଳେ ହୀରା ନୀକାର କାପ ଦୂର କାନ ପେରଁ ।

ମହୀୟ ଦୂର ମାସ କାକ ବାହାରେ ରହିଲାରୁ ସାହାତା ସୁହରା ତାକୁ ଝୁରି ହେଲା । ଉଦ୍‌ଦେଶ ଭାବରେ ଦିନ କାଟିବାରେ ଲାଗିଲା । ନଶହର ଥଣ୍ଡା ତାମସା ତାକୁ ସୁଖ ଲାଗିଲା କ'ଣ ବାଧୁଲା ।

ଦିନେ ମରୁଆ ଗେହ୍ନେଇ ହୋଇ ଭାଉଜକୁ ପଚାରିଲା - ଭାଇ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ମୋ ମନ କଷ ହରାଚି । ତମକୁ କେତେ ବାଧୁନଥିବ । ଭାଇପରା କହିଯାଇଛନ୍ତି ଦି'ମାସ ଗଲାପରେ ଫେରିବେ । ମନ ଜଣା କର ନେଇଁ । ସାହାତା ମରୁଆକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ଧରି ବହେ କାହିଲା - ମରୁଆ ସତେମ ମନଟା କ'ଣ ହେଇ ଯାଉଛି । ଚାଲ ଆଜି ରାତି ପାହାତାରୁ ନର କୁଳାଢ଼େ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିବା, ମନଟା ଟିକେ ଆନମାନ ହବ ।

ମରୁଆର ମନେ ପଢ଼ିଗଲା ଭାଇ କଥା - ଘର ବାହାରକୁ କେବେ ହାତିକୁ ନେଇ । ଭାଉଜକୁ ନହିଲା - ଭାଉଜ ଆଉ ଦିନ କେଇଟାରେ ଭାଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ତମେ ଦି' ଜଣ ମିଶିକରି ଯିବ ଯେ ଭଲହେବ । ଆମେ ଈଅ ଦି'ଟା ଏକା ଏକା ବୁଲିଗଲେ ତରମାତ୍ରିବ ନେଇଁ ?

ନାରୀମ ମରୁଆ, ଆମେ ଏଇଠି ଥେଲାପରି ନର କୁଳାତୁ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିବା ନା । କାର କୋଇଲି କେହି ଭଠି ନଥେବେ । କେହି ଆମକୁ ଦେଖିବେ ନାହିଁ । ଚାଲ ଆଜି ଯିବା ।

ଭାଉଜ ଜିମର କଲାରୁ ମରୁଆ ଶେଷକୁ ରାଜି ହୋଇଗଲା । ପାହାତା ପହରରୁ ସାହାତା ମରୁଆକୁ ଉଠେଇଗଲା । ଭାଇ ଭାଇ ହେଇ ଦିହେଁ ନର କୁଳାତେ ଗଲେ । ନରକୁଳରେ ପହଞ୍ଚ ବସିଲେ ଘତିଏ ସେଇ ସାହାତା ଗଛ ମୂଳରେ । ଫର୍ଜୀ ହୋଇ ନଥାଏ । ଜାଗୁରୁ ଜାଗୁରୁ ଆକୁଆରେ ଦୂରରୁ ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ହୋଇ ନଥାନ୍ତି । ଦି' ଜଣ ଯାକ ବସି ଖୁସି ଗପ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଏଇପରି ସମୟରେ ସେ ଦେଶର ରାଜା ରାତି ପାରିଧୂରୁ ଫେରୁଆନ୍ତି ସେଇ ବାଚରେ । ନରକୁଳରେ ଦୂରଟି ଈଅ ବିସିଥ୍ବାର ଦେଖି ଦୂରରୁ ସେଇଆଡ଼େ ଘୋଡ଼ାକୁ ମୁହାରିଲେ । ମରୁଆ ଓ ସାହାତା ଭୟରେ ଦୌଡ଼ି ପକେଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ସାହାତା ନର କୁଳରୁ ମହୀ ଘର ରାଷ୍ଟା ଭଲଗାବରେ ଚିହ୍ନି ନଥାଏ । ମରୁଆ ଆଗୁଆ ହୋଇ ଗଲି ଭିତରେ ଅନ୍ଧଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ସାହାତା ବାଉଜା ହେଇ ଗଲି ମୁହଁରେ ଥକା ମାରି ଠିଆ ହେଲା । ରାଜା ତାକୁ କାହୁ କରି ଘୋଡ଼ାରେ ବସେଇ ଉଆସକୁ ନେଇଗଲେ । ଅନିଦ୍ୟ ସୁହରା ଈଅଟିଏ ଦେଖି ରାଜାକର ସାହାତା କଥା ମନେ ପତିଗଲା । ସେ ତାକୁ ରାଣୀକରି ହଂସପୁର ଘରେ ରଖିଲେ । ଏକଥା ବାହାର କୋକ କେହି ଜାଣିଲେ ନେଇଁ ।

ମରୁଆ ଅଣିଶ୍ଵାସୀ ହେଲ ଘରକୁ ଫେରି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡାହେଲ ପଢ଼ିଗଲା ।
ଯୋଗକୁ ସେଇଦିନ ମହାପୁଅ ବିଦେଶରୁ ଫେରିଲା । ସବୁ ଶୁଣି ହତାଷ ହେଲା ।
ସାହାତା ବିନା ବଞ୍ଚପାରିବ ନେଇ ବୋଲି ସେଇଦିନ ରାତିରେ ତାଙ୍କୁ ନିଦ ହେଲାନେଇ ।
ତହିଆର ଦିନ ଘରହାତି ଯୋଗୀ ବେଶ୍-ଧର୍ମ-ହାରା ନାବା କାପ ହଜକୁ ମହିରା କରି
ସାହାତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ଆଶାରେ ବାହାରିଲା । ଘୋଟା ରଖିଥିବା ଖୋଜକ ଶୀଘ୍ରକୁ ଯାଇ
ରିକମାରି ରାତ ରାଇ ଗାଇ ଚାଲିଲା -

ତୋହ ଲାଗି ଏତେ ସରି ହେଇ ଲୋ ।

ହୀରାନୀଲା କାପକୁ ଯେ

ମହିରା କରିବି ଲୋ ।

ରଜାଗର ଯେଉଁ ଦରଜାରେ ଯୋଗୀ ଗୀତଗାଇ ଭିକ ମାରିଲା, ଯୋଗକୁ ସେଇଟି
ନୂଆ ରାଣୀ ସାହାତାର ଉଥାସ ଦରଜା । ରାଣୀ ହୀରାନୀଲା କାପ କଥା ଶୁଣି ନିଜ
ହାତରେ ଭିକ ଥାକି ଧରି ଦରଜା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଭିକାରୀ ବେଶଧାରୀ ମହା
ପୁଅକୁ ଚିହ୍ନିପାରି ସାହାତା ମୁଣ୍ଡାଯାଇ ସେଇଠି ଟବି ପଡ଼ିଲା । ପକଳା ଚଣାଶରେ ତା’
ମୁଣ୍ଡ ପଢ଼ିହେଲ ଫାଟି ଗଲା । ରତ୍ନ ହୋଇ ଗଲା । ମହାପୁଅ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଉପରେ
ଦୌଡ଼ି ପକେଇଲା ।

ବରଦ ତକେଇ ନୂଆ ରାଣୀଙ୍କର ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଚେତା ଆସିଲା
ନେଇ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସାହାତା ମରିଗଲା । ଏ ଖବର ଚାରିଆଡ଼େ ଖେଳିଗଲାରୁ
ବହୁ ଲୋକ ସାହାତା ଶବ ଶୋଭାୟାତ୍ମାରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଲୋକ ଗହକି ଭିତରେ
ଯୋଗୀ ବେଶ ଧାରୀ ମହାପୁଅ କାପ ହଇକ ଧରି ଶୁଶ୍ରାନ୍ତକୁ ଗଲା । ଚିତା ଜକି
ଉଠିଲାକ୍ଷଣି ଯୋଗୀ ଜଜତା ନିଆଁ ଭିତରକୁ ଡେଇପଡ଼ିଲା । ସାହାତା ସାଇରେ ନିଜକୁ
ଝାସ ଦେଲା ।

ଏ ଖବର ରାଜବାଟାରେ ପହଞ୍ଚାକ୍ଷଣି ରାଜା ନିଜକୁ ସମାଜି ପାରିଲେ ନେଇ ।
ଘୋଟା ଫପଟେଇ ଶୁଶ୍ରାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଚିତା ପାଖକୁ ପାଗକ ପରି ଦୌଡ଼ିଯାଇ ସେ ବି
ହେର୍ ପଢ଼ିଲେ ଜଜତା ନିଆଁ ଭିତରକୁ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଚିତି ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଦେହ ରସ ହୋଇଗଲା ।

କ୍ରମେ ସବୁ କଥା ପ୍ରସତ ହେଲା । ଗରିବ ଘର ଝିଅ ସାହାତା ପେଇଁ ରାଜ୍ୟର
ମହାପୁଅ ଆଉ ଖାସ ରାଜକର ପ୍ରାଣ ଗଲା । ଗୋଟିଏ ଚିତାରେ ତିନି ଜଣକର ଜୀବନ
ଶେଷହେଲା । ରାଜବାଟା ରାଣୀହୁପୁରର ଅନେକତ ରାଣୀଙ୍କର ବିଳାପରେ କମମାନ-
ହେଲା -

ଯୋଗୀ ସିନା ମରା ଯୋଗିଆଣୀ ପାଇଁ

ରାଜା ମଲେ କାହାପାଇଁ ।

ଅନେକୋଡ଼ ରାଣୀ ରାଣୀ କରି ଗଲେ

ଛାର ଯୋଗିଆଣୀ ପାଇଁ ॥

ବୋର ସାହାଡା ସୁନ୍ଦରୀ କଥା ଶେଷକରି ଦାର୍ଢ ନିଃଶ୍ଵାସ ପବେର କହିଲା - ଶୁଣିର ନଟ ଏଇ ହେଲା ସାହାଡା ସୁନ୍ଦରୀ କଥା । ସାହାଡା ଗଛକୁ ନିଜେ ମାହାଦେବ ଆଶାରୀର ଦେଇଥିଲାରୁ ତାରି ବକରେ 'ତିଳିମରକଟ' ଦୋଷ କଟେ ସେଇ ଗଛର ଆଶ୍ରା ନେଇରେ । ସେଇଥିଲାଗି ତୃତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ବାହାଦେବା ଆଗରୁ ସାହାଡା ଗଛକୁ ସାହାଡା ସୁନ୍ଦରୀ ପରଚେ କରି ବାହା ହୁଅଛି । ତୃତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ତିନି ହେଇ ରହେନେଇଁ ତାରି ହୋଇଯାଏ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି - ମହାଦେବ କ’ଣ ଏଇଥିପେଇଁ ସାହାଡା ଗଛକୁ ବର ଦେଇଥେଲେ ?

ବୋର ଠୋ ଠୋ ହେଇ ହସିଲା । କହିଲା ତୋର ସବୁଦିନେ ଏମିତି ଅଖାଡୁଆ କଥା ।

ଠିକ୍ ସେଚିକିବେଳକୁ କୃଷ୍ଣ ନାହାକେ ଆସି ଆମ ପରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବୋର ତାକୁ ଦେଖି ସପ ପାରି ଦେଇ ନହିଲା - ବସ କୃଷ୍ଣ । ଏତେବେଳପାଇଁ ମୁଁ ସାହାଡା ସୁନ୍ଦରୀ କଥା ଶୁଣେଇଥେଲି ଯାକୁ । ସେ କହୁଛି କ’ଣ ଏଇଥିଲାଗି ମହାଦେବ ସାହାଡା ଗଛକୁ ବର ଦେଇଥେଲେ । ତୃତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ବାହା ହବା ଆଗରୁ ସମସ୍ତେ ସାହାଡା ଗଛକୁ ବାହା ହେବେ ? ଯାକୁ ଟିକେ କ’ଣ କହି ବୁଝେଇଲା ।

କୃଷ୍ଣ ନାହାକ ମୋ ଆଡ଼େ ଅନେଇ କହିଲେ - ପୁଅ ଠିକକଥା ପଚାରିଛି । ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝେଇ ଦେଇଛି । କେମିତି ମହାଦେବଙ୍କ ବରଯୋଗୁଁ ନିଜେ ମହାଦେବ ଦିନେ ତା’ର ପରାଇବ ପାଇଲେ । ପୁଣି ସାବିତ୍ରୀ କେମିତି ସାହାଡା ଗଛ ଆଶ୍ରା ଯୋଗୁ ସତ୍ୟବାନଙ୍କ ଜୀବନ ଫେରିପାଇଲେ ।

ଦିନେ ମହାଦେବ କୌଣସି କାରଣରୁ ବାହନ ବାସୁଆ ଉପରେ ରାଗିଥିଲେ । ଆଜି ବାସୁଆକୁ ଓପାସ ରଖିଦେଲେ ତା’ର ବୁଦ୍ଧି ହବ ବୋଲି ରାବି ମହାଦେବ କୈଜାସକୁ ଫେରିବାରେ ବିକଟ କଲେ । ତେଣେ କୈଜାସରେ ପାର୍ବତୀ ମହାଦେବଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ନରି କରି ସମ୍ମା ପାଖ ହୋଇଯିବାରୁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଠିକ୍ ଏହିପରି ସମୟରେ ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ମହାଦେବଙ୍କ ଭୟରୁ ବାହିରିଥିଲା । ପାର୍ବତୀ ତର ତର ହେଇ ଖାଇବା ପାଖରୁ ଉଠି ସଂଖୁଡ଼ି ପତ୍ରସହ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରୁବ୍ୟସବୁ ବାସୁଆ ଖାଇବା କୁଣ୍ଡରେ ଡାଳିଦେଲେ । ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ଦ୍ୱାର ଖୋଲି ମହାଦେବଙ୍କୁ ସଂଖୋଳିବାକୁ ଗଲେ ।

ମହାଦେବ ବାସୁଆକୁ ତା’ ଯାନକୁ ଆଗେଇ ଦେଇ ପର ଭିତରକୁ ଗଲେ । ପରେ ମହାଦେବ ବାସୁଆ ଉପରେ ଅସତ୍ରୁ ଥିବା କଥା ପାର୍ବତୀଙ୍କ କହି ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ନଦେବା ଫେରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ବାସୁଆ ସୁମିଷ ଖାଦ୍ୟରୁ ଫେଟେ ଖାଇସାରିଥାଏ । ଏ କଥା ଶୁଣି ମହାଦେବ ବାସୁଆକୁ ପଚାରିଲେ । ବୁଦ୍ଧିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ମର୍ଯ୍ୟରେ ଏକ ସାହାଡା ଗଛର ପତ୍ର କେତୋଟି ଖାଇଥିଲେ ବାସୁଆ ।

ମହାଦେବ ଏହା ଶୁଣି ପାର୍ବତୀଙ୍କ କହିଲେ - ଏହା ସେଇ ଗଛର କରାମତି, ଯାହାକୁ କିମ୍ବିଦିନ ତଳେ ତମ ଭାଲୁମାତେ ମୁଁ ବର ଦେଇଥୁଲି ।

କୃଷ ନାହାକେ ପୁଣି ଗଲା ସଫାଳରି କହି ଲାଗିଲେ -ଆଉରି କଥାଏ ଶୁଣ । ତୁମେ ସାବିଦ୍ରୀ ସତ୍ୟବାନ କଥା ଜାଣିଛ । ସେବିନ ଜଙ୍ଗରେ କାଠ ହାଣୁ ହାଣୁ ସତ୍ୟବାନ ଅସୁନ୍ଦ ବୋଧ କରି ଗଛରୁ ଓହ୍ଲେଇ ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ ସାହାତା ଗଛତକେ ବସିଥିବା ସାବିଦ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ତାଙ୍କରି କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡଦେଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ତହିଁ ପରକଂଠୀ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁ ନିପରି ସାବିଦ୍ରୀ ଯମ ଦେବତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଇ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଜୀବନ ଫେରି ପାଇଥିଲେ । ସାହାତା ଗଛର ଆଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାନଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣଜୀବନ ଲାଇ ପାଇଁ ସାହା ହେଇଥିଲା ।

ଏପରି ମହାନ ଶତ୍ରୁ ସାହାତା ଗଛର । ମହାଦେବଙ୍କ ବର ପାଇଲାରୁ ଏ ରୂପ ଶତ୍ରୁ ହେଲା ସାହାତା ସୁନ୍ଦରାକୁ ଆଶ୍ରୀ ଦେଇଥିବାରୁ । ସେହି ଆଶ୍ରୀ ଲାଇ କରିବାକୁ ପ୍ରତାଙ୍କ ରୂପେ ସାହାତା ଗଛକୁ ବିଲା ହୁଅଛି 'ତିନି ମରକଟ' ଦୋଷ କଟେଇବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଏ ଦୋଷ ଏତିକିରେ ପୂରା ଜଟେ ନେଇଁ । ସାହାତା ଗଛକୁ ବାହା ହବା ଆଗରୁ ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବ୍ରୁତ ପାଇନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ସେ ବ୍ରୁତ୍ତି ହେଲା - ଧର୍ମେଶ୍ଵର ବ୍ରୁତ । ତମେ ସବୁ ଦେଖିଥିବ ଆଜି ସାହାତା ଗଛମୂଳେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ମାଟି ଘଟ ଥୁଆ ହୋଇ ଥାଏ । କବସ ଠାରୁ ସେ ଘଟ ଟିକେ ବଡ ଆକାରରେ । ତାହା ପରିଷାର ପିଲବା ପାଣିରେ ଉର୍ବି ହେଇଥାଏ । ତହିଁରେ ସୁରଜ ତଥା ପରିବା, ଘିଅ, ଲୁଣ, ଲକ୍ଷ, ଲୋମ୍ବୁଆଦି ସହ ସେହି ଘଟଟି ଦାନ କରାଯାଏ । ଆଜି ସାହାତା ଗଛ ପୂଜା ହେବୁ ସେହି ଜାଗାରେ ବ୍ରୁତ ବାବଦ ପଦାର୍ଥ ଉପର୍ଗ୍ରହ କରାଯାଇଲା । ଅନ୍ୟ ଦିନ ଯଜମାନଙ୍କ ଘରୁ ଯାଇବ ଏହା ଗ୍ରୁହଣ କରାଯାଇଲା । ସାଧାରଣତଃ ପଶାସଂସ୍କରିତ ଦିନରୁ ଏ ବ୍ରୁତ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ ମାସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପ୍ରତିଦିନ ନିଷାର ସହ ବ୍ରୁତ ପାଇନ କରିପାରିଲା ପରେ ସାହାତା ଗଛକୁ ସାହାତା ସୁନ୍ଦରୀ ତୁଳ୍ୟ ମନେକରି ଧର୍ମରଙ୍ଗ ଭେଦିକମତେ ବିବାହ କଲେ 'ତିନି ମରକଟ' ଦୋଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଖଣ୍ଡନ ହୁଏ । ସାହାତା ଗଛର ଶତ୍ରୁଶାଖା ଆଶ୍ରୀ ଲାଇ ହୁଏ ।

କୃଷ ନାହାକେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ବୁଝେଇ ସାରିଲା ପରେ ମତେ ପଚାରିଲେ - କ'ଣ ଏଥର ମନକୁ ପାଇଲାଟି ଜାହିଁ ସାହାତା ଗଛକୁ ବାହା ହୁଅଛି ବ୍ରୁତୀୟ ବାହା ଆଗରୁ । ତିନି ଜଣିଆ ହେଲ କୁଆଡ଼କୁ ଅନୁକୂଳ କରି ଯିବାକୁ ଯେପରି ବାରାତି, ଅନ୍ତରଃ ରାତ୍ରାରେ ଗୋଟାଏ ବାବ ବୁଦ୍ଧିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଉ ଜଣକୁ ନିଆହୁଏ ସାଙ୍ଗରେ, ରଖ ସେଇପରି କଥା । ଆଉ ତମ ମନରେ କିଛି ସହେଲ ରହିଲା ବି ବୋଲି ପଚାରିଲେ ମତେ କୃଷ ନାହାକେ ।

ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ନାହିଁ କଲାରୁ ବୋଉଠାର୍ଜ ମେଲାଣି ମାଗି ଦିଧାଟିଏ ପାଇ ଭାଟିଲେ କୃଷ ନାହାକେ ।

ଉତ୍ତିକଣ ପ୍ରଗନ୍ଧାର ପେଞ୍ଚାର ବାବୁ ଦିଶ୍ଵନାଥ ଦାସ ମୋର ଦାଦା ହିସାବ ହେବେ । ତାଙ୍କର ଦୂର ସ୍ଵୀ ପର ପର.ପ୍ରଥମ ବିଲାର ଚାରି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସାମାନ୍ୟ ବେମାରି ହେଇ

ମରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତି ସ୍ଵୀ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ପୁଅ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଚଳେଇବା କଷ୍ଟଜର ହେଉଥାଏ । ତେଣୁ ଢଢ଼ୀଯ ସ୍ଵୀ ଗ୍ରୁହଶ କରିବା କଥା । ମାତ୍ର ତିନି ମରକଟ' ଦୋଷ ଯୋଗେ ହେଉ ପେଅ ହେବ ଦ୍ଵିତୀୟ ସ୍ଵୀ ମରିବାର ଦି'ବର୍ଷ ରଚ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ବାହାଘର ଯୋଗାଡ଼ କରି ହଇ ନଥାଏ । ଏପରି ବର ବାନ୍ଧବ ହେଉଥିବା କଥା । ଲୋକେ ଡରିବେ ଝୁଅ ଦବାକୁ । ହେଲେ ଉତ୍ତିକଣ ଜମିଦାରଙ୍କ ପେଥାର । ତାଙ୍କ କଥା ହୋସରା ।

ଜମିଦାର କଲିକତା ନିବାସୀ ମିତ୍ର ସାଙ୍ଗିଆ ବଜାକୀ । ସୂର୍ଯ୍ୟାଷ୍ଟ ଆଇନ ବଜରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜମିଦାରୀ ସବୁ ନିଲାମ ହେବ ଯାଉଥାଏ କଲିକତାରେ । ସେଠା ଧନୀ ଲୋକେ ଅଛ ପଇସାରେ କିଣି ନେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି ଜମିଦାରୀ ସବୁ । ବଜାକୀ ହେତୁ ତାଙ୍କର ଯାନୀୟ ମୁଖ୍ୟ ପେଥାରବାକୁ ସର୍ବେସର୍ବ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତାପ କହିଲେ ନ ସରେ । ଯାହା କହନ୍ତି ଗରିଣୀ ଗାଇ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଚାଲିବା କଥା । ପେଥାର ବାକୁ ବି ଖଜଣା ନିଲାମରେ ଜମି ସବୁ ଧରି ବାଟିଏ ସମରିର ମାଲିକ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଦୈନିକ କଞ୍ଚା ପରସା ରୋଜଗାର । କେବଳ ଗାଆଁର ନୁହେଁ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ଧନୀ ଆଉ ପ୍ରତାପୀ ବ୍ୟକ୍ତି । କଟିରା ବରକହାଜକୁ କଣେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଖତା ପହରା ଦିଏ । ଖରା ବର୍ଷାରେ କଟିରାକୁ ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି ତାମୟାନୀରେ । ଗଣ୍ଠାଏ ବେହେରା ଜାରିରୀ ଜମି ଖାଇ ରହିଥାନ୍ତି ତାମୟାନୀ ବୁଝାଇବାକୁ । ଜମିଦାର ବା ତାଙ୍କ ମେନେଜର ଆସିଲେ ତାମୟାନୀ ଚଢ଼ି ଜମିଦାରୀ ଗପ୍ତ କରନ୍ତି ।

ଧର୍ମଘଟ ବ୍ରତ ସରିବାରୁ ଦି' ଦିନ ୩୦ୟ ବିଭାଗର ଚିଥ୍ରେ ପେଥାର ବାବୁଙ୍କ ସାହାତୀ ଗଛ ସାଇରେ ବାହାଘର । ସେହିନ ସକାକୁ ଆମ ସାହାତୀ ଗଛ ମୂଳ ବେଦୀ ଲିପାପୋଷା ଖେଟି ଦିଆ କାମ ସରିଥାଏ । କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ହାତିବାଜା ପେଂକାଳି ସାଇକୁ ତେଜି ବାହି ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲା । ଗାଆଁଟ ଯାକର ପିଲାଏ ରୁଣ୍ଡ ହେବ ହୋ ହେଉଥାନ୍ତି ।

ପରେ ପରେ କୃଷ୍ଣ ଅବଧାନେ ଆଉ ପୁରୋହିତେ ଆସି ବେଦୀ ସରଜାମ ତନିଷି କରିନେଇ । ବେଦୀ ଉପରେ ସାଜସରଜାମ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥାନ୍ତି ନିଧି ବାରିକ । ବର ବନ୍ୟାକ ନୋକ ମୁଳୁଟ ସାହାତ ସୁନ୍ଦରାଙ୍କ ପାଞ୍ଚ, ବରକ ବରକପାଟ ଆଦି ତାଙ୍କରେ ସବେଳ ରଖିଥାନ୍ତି ।

କିଛି ସମୟ ଅଟେ ପାଲିକି ଚଢ଼ି ପେଥାରବାକୁ ବର ବେଶରେ ବାଜା, ମମକ, ପେଂକାଳି ବଜେଇ ଆସି ବେଦୀ ପାଖେରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସାହାତୀ ଗଛ ବାହାଘର ପାଖକୁ ମାଇପେ କେହି ଯାଆନ୍ତି ନେଇଁ । ମିଶିପେ ଜମା ହେଉଥାନ୍ତି ।

ବର ଆସିଗଲାରୁ ବାହାଘର ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲା । ନିଧି ବାରିକ ସାହାତ ଗଛକୁ ପାଞ୍ଚ ପିଛେଇଲେ । ବରକୁ ବୋଉକୁ ପାଟ । ହୋମ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପାଞ୍ଚ ଆର ବରକା ପାଟକୁ ଗଣେଇ ଦେଇ ହାତଗଣ୍ଠି ରଚନା କରାଗଲା । ପୁରୋହିତେ ଶ୍ରୋକ ବୋଉଲେ - ଯଥା ରାମସ୍ୟ ସୀତା, ଉତ୍ସ୍ରସ୍ୟ ଶତା, ନକସ୍ୟ ଦମୟତା ଆଦି ଉଚାରଣ କରି ବାହାଘର ଶେଷ କରେ ।

ଯାତେ ଗାଆଁ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ମାଜଣା ସରିଥାଏ । ଜତାଳରେ ଭାତ, ତାଳମା, ଖଟା, ଶାଖ, ଝିରା ରଷା ହେଉ ଗୋଗ ଲାଗିଥାଏ । ବାହାଘର ସାରି ବର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ମୁସିଆ ମାରିରେ । ଜତାଳରେ ଗାଥାଟିଯାକର ଲୋକ ଯୋଗଦେଇ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ସାରି ଯେଣା ଘରକୁ ଗଲେ । ବାହାଘର ଶେଷ ହେଲା ।

ଯାର ସାତଦିନ ୧୦େ ପେଞ୍ଚାର ବାବୁଙ୍କ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ବାହାଘର ମହା ଆତମରରେ ହେଲା । ଆମ ଗାଆଁରୁ କେତିଏ କିଲୋମିଟର ଦୂର କେନ୍ଦ୍ରାପତା ପାଖ ଗରାପୂର ଗାଆଁରେ ଶଶୁର ଘର । ବାଇଦ, ପେଂକାଳି, ଟମକ, ନିଶାଶ, ଗେସ ଖାଡ଼ସହ ଆମ ଗାଁର ଅଧେ ଘରୁ ବରଯାତ୍ରୀ ପ୍ରାୟ ସତ୍ତରା ଜଣ ବର ପାଇବି ସାଥରେ ଗଲେ । ବୁଢା ବୁଢା କେଇଜଣଙ୍କ ପେର୍ ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ି, ଦୁଇ ଚାରିଶଙ୍କ ସୁଆରି ବରାଦ ବରା ହୋଇଥାଏ ।

ତତ୍ତ୍ଵୀ ଦିନର ବାହାଘର ଭୋକି ରାଜାଘର ଜ୍ଞାନା ଭକ୍ତି ମନରୁ ଭୁଲ ହୁଏନା । ପଳୋଇ, ଝିରା, ମାଛ ଚରକାରୀ, ଛେଅଡ଼ା ଆଦିରେ ଉପେଇ ଦେଇଁ ସମସ୍ତକୁ । ଏବୁ ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ଘଟଣା । ହେଲେ ମନରୁ ପାପୋର ଯାଉନାହିଁ ।

ପ୍ରୀଷ୍ଠା ହୃଦିପରେ ଗୋପାଳଦାଙ୍କ ସାଇରେ ସୁହରଗତ ଫେରିଲି ସେଇବର୍ଷ ସ୍ବର୍ଗ ୧୯୭୭ ବେଳକୁ ମୋରଙ୍ଗବହିରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ସ୍ଵାଧୀନତା ଆହୋଳନ କୋର ସୋରରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଥାଏ । ସୁହରଗତ ପରି ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ତହିଁର କିଛି କିଛି ଜୀବର କାଁ ର୍ହା ପହଞ୍ଚ ଥାଏ । ଜବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହରୁ ଅସୁଖ୍ୟତା ନିବାରଣ, ଅହିଂସା ଅସହଯୋଗ, ହରତାଳ, ଧର୍ମଘଟ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଥା କାନରେ କେବେ କେବେ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ଧର୍ମଘଟ କଥା ଶୁଣି ଆଣ୍ଟ୍ୟ ହୁଏ । ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଧର୍ମଘଟ ସ୍ଵରୂପ ଧାର୍ମିକ ବ୍ରୁତର ପ୍ରୟୋକ୍ତନ କ'ଣ ? ତହିଁର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ କିପରି ? ଆଉ କ'ଣ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଖରେ ବ୍ରୁତ ଉପବାସ ଆଦି ପାଇନ କରି ତାକର ଦୟା ଭିକ୍ଷା କରାଯାଏ ? ତେବେ ହରତାଳ କ'ଣ ହରତାଳିକା ବା ରଣେଶଙ୍କ ପୁରୀ ବିଧାନ ? ରାଜନୀତିରେ ସପଦକାମ ହେବା ପାଇଁ ଭରବାନଙ୍କ ସହାୟତା ଭିକ୍ଷା ?

ସେଇବର୍ଷ ଗାନ୍ଧିଜୀ ସୁହରଗତ ସନ୍ତିକଟ ସମ୍ମଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଖାରସୁନ୍ଦାକୁ ଅସୁଖ୍ୟତା ନିବାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପଦୟାତ୍ରୀ କରି ସେଠାରେ ଏକ ସାଧାରଣ ସରାରେ ଯୋଗ ଦେବାର ଥାଏ । ଗାଜପୁର ରାଜାଳର କତା ହୁକୁମ କେହି ଷେଟବାସୀ ଯଦି ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ସତାରେ ଯୋଗଦିଷ୍ଟ ତାକୁ ଷେଟକୁ ନିର୍ବାସନ କରାଯିବ । କେହି ସେ ସରାରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଭରସୁ ନଥାନ୍ତି ।

ଆମେ ପାଇଁ ଛାଅ ଜଣ ନବମ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲା ଗୁପ୍ତରେ ଠିକ୍ କଲୁ ସରାରେ ଯୋଗଦେବାକୁ । ରାତିର ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ସାଇକେଲରେ ଯାଇ ପରଦିନ ସରା ପରେ ପୁଣି ରାତାରାତି ଫେରିବାକୁ । ଭାଗ୍ୟକୁ ସେବିନ ରବିବାର ସ୍ଵର୍ଗହୃଦୀତି ।

ସରାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜାପଣଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଯାନୀୟ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ହିୟାରେ ଜାପଣ ଦେଇଁ ଆମେ ଶାତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଦେଶୀ ଶାସକ ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରି

ତା'ର ସମ୍ପଦ କାର୍ଯ୍ୟ ପଣେ କରିଦେବା । ସୁଲ, କରେଜ, ଅର୍ପିଷ, କଟିରୀ ସବୁଠି ଅସହଯୋଗ, ସବୁଠି ହରତାଳ, ଧର୍ମଘଟ । ସ୍ଵାଧୀନତା ହାସର କରିବା ଆମର ଧର୍ମ, ଗୋକାବାରୁଦ ଆମର ହଠ ବା ଚିହ୍ନ । ମରିବା ପଛେ ହାରିବା ନାହିଁ । ଧର୍ମ ଓ ହଠକୁ ଏକତ୍ର କରି 'ଧର୍ମଘଟ' ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ବଳ ଦେଖେଇଦେବା ।

ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୁଝାଇ କହିଲେ - କୌଣସି ସବ ବା ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଆଗରୁ ଆମ ଭିତରର ଅସର ବା ଅନ୍ୟାୟକୁ ଶେଷ କରିଦେବା । ହରିଜନମାନେ ଆମର ରହ ରହଣି । ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ତ୍ରୟ କରି ଝଣିବା ଘୋର ଅନ୍ୟାୟ, ମହାପାପ । ଯାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ହବ । ଆସନ୍ତୁ ଏହି ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ସ୍ଵାଧୀନମ ଲାଇ ପାଇଁ ଅହିସା ଉପାୟରେ ବ୍ରତ୍ତିଷ ସରକର ସହିତ ମୁଲବିଜ୍ଞ କରିବାକୁ ହେବ । ଗୋକୁଳ ଭୟ ଆଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ଜମ ପାଇଁ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସନ୍ତୁ ଯୁବକମାନେ । ଧର୍ମହଠ କରି ଏକଯୁଗ ଫେର ଆମର ଦବି ହାସର କରିବ । ମାତ୍ର ଅହିସା ଉପାୟରେ । ଶାତିପୃଷ୍ଠ ଅସହଯୋଗ ମାର୍ଗରେ ।

ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭାଷଣ ଶୁଣି ମନରେ ଦୃଢ଼ ଦୂରହେଲା । ତୃତୀୟ ବିବାହ କରିବା ପୂର୍ବରୁ 'ଚିନ୍ତି ମରିଗ' ଦୋଷ ଏହାରବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଧର୍ମଘଟ ବ୍ରତ ପାଇନ କରାଯାଏ ତାହାଠାରୁ ରାଜନୈତିକ ଉଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ନିମିର ଧର୍ମଘଟ ରିନ । ସବ ଉଦେଶ୍ୟକୁ ଧର୍ମରୂପେ ପ୍ରହଣ କରି ହଠ ବା ଚିହ୍ନ ପୂରଣ ପାଇଁ ଯେଉଁ ବାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏକତ୍ରିତ ରାବରେ କରାଯାଏ, ତାହା କାଳକୁମେ ଧର୍ମହଠରୁ ଧର୍ମଘଟରେ ରୂପାବରିତ ହୋଇଥିବା ନିଃସ୍ଥିତି । ମହାମ୍ବା ଗାନ୍ଧୀ ଧର୍ମହଠକୁ ଅହିସା ଅସ୍ତ୍ରୂପେ ପ୍ରୟୋଗ କଲା ପରେ ତାହା କାଳକୁମେ ପ୍ରାକୃତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଧର୍ମଘଟରେ ପରିଣିତ ହେଲାପରି ଜଣାଯାଏ ।

ମାତ୍ର ହରତାଳ ଯେ ହରତାଳିବା । (ଗଣେଶ ପୁକା ଶହର ଅପତ୍ରିଂଶ) ତା'ର ସୁଚନା କୌଣସି ସୁତ୍ରରୁ ମିଳେନାହିଁ । ଏହା ଅବଶ୍ୟ ଅହିସା ଅସହଯୋଗର ଏକ ସ୍ଵରୂପ, ଏକ ବିଶେଷ ଧର୍ମଘଟ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ମାତ୍ର ତର୍ହିର ଉପରି ବିଷୟରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ସୁ ୧୯୩୪ରେ ମୁଁ ବଟକ ରେରେନସା ବଲେଜରେ ତୃତୀୟ ବାଷିକ ଶ୍ରେଣୀଛାତ୍ର । କଲେଜର ପଣ୍ଡିମପଟ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥାଏ । ଆଗେ ପିଲାମାନେ ନିଜେ ବାବଧାନ କରି କେତେବୁଦ୍ଧି ମେସି ଚଳୋଇ ଥିଲେ । ଏଥରେ ତାଳର ପଢାପଡ଼ିରେ କେତେବା ବ୍ୟାପାତ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥାଏ ଏବଂ ମେସ ଖର୍ଚ୍ଚ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ଅସ୍ତ୍ର କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ବିଲମ୍ବ ଘଟୁଥାଏ । ସୁ ୧୯୩୭ ମଧ୍ୟାତାରୁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁକରିର ମେନେଜର ମେସର ଖାଦ୍ୟ ଗତାନୁଗତିକ ରାବରେ ପ୍ରତିଦିନ ସମାନ ରକମର ଖାଦ୍ୟ ମିଳିଲାରୁ ପିଲାଏ ଅସତୁଷ ହେଲେ । ମେନେଜରଙ୍କ ବାରମ୍ବାର କହିବାରେ କିଛି ପଳ ହେଲାନାହିଁ । ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିଷେଣ୍ଡ ପାଖରେ ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ ।

ହସ୍ତେଲ କମନ୍ ରୂମରେ ସରା କରି ପିଲାକ ପକ୍ଷରୁ ଷ୍ଟୋର ପ୍ରକାଶ କରା-
ଗଲା । ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲକୁ ତୁରତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ
କରାଗଲା ।

ମାତ୍ର ହାୟ ! ମାସେ ବିତିଗରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଫଳ ହେଲାନାହିଁ । କମନ୍ରୂମରେ
ପୂଣି ସରାକରି ହିର କରାଗଲା ମେସି ବୟକର କରିବୁ ପାଇଁ । ତହିଁର ଏକ କିତା ନକଳ
ମଧ୍ୟ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲକୁ ଦିଆଗଲା । ଏକ ସପ୍ତାହ ଗତେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି
କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନ ହେବାରୁ ମେସି ବଜ୍ଞନ୍ କଲେ ପିଲାମାନେ । ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତ୍ଯେ ଖାଦ୍ୟତ୍ରବ୍ୟ
ନଷ୍ଟ ହେବାରେ ଲାଗିଲା ।

ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡ ଏତ୍ତାରା ରାଗିଯାଇ ଷ୍ଟେବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀର ହୁଲକଣ ଅତେବାସୀ
ଛାତ୍ରଙ୍କ ହସ୍ତେଲରୁ ବହିଷ୍ଟାର କଲେ । ଏହା ସମସ୍ତ ଅତେବାସୀଙ୍କୁ ଏକ କଠୋର ଆୟାଚ
ଦେବାରୁ ପୂନରାୟ କମନ୍ରୂମ ମିଟିଂ କରି ହିରକଲୁ ଯେ, ସମସ୍ତେ ଅନଶ୍ଵନ ଧର୍ମୟତ
କରିବେ । ପ୍ରତାବର ନକଳ ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲକୁ ଦିଆଗଲା । ତୁରତ ଅନଶ୍ଵନ
ଧର୍ମୟତ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା ।

କ୍ରମାଗତ ଚିନ୍ତି ଓକି ଖାଦ୍ୟ ପାନୀୟ ଢ୍ୟାର କରିବା ହେତୁ କେତେକ ଛାତ୍ରଙ୍କର
ଅବସ୍ଥା ଖରାପ ଆତକୁ ଗତିକାରୀ । ନରେଜ ତାତ୍ପର ଏ ବିଷୟରେ ଏକ ଜକ୍ରାରୀ ରିପୋର୍ଟ
ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡେ ଓ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲକୁ ଦେବାରୁ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଡିଇକ (Duke) ସାହେବ
ସମସ୍ତ ଅତେବାସୀଙ୍କୁ ସେବିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରେଟିବାକୁ ଲାଗୁପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।
ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଡେ ୨ନାରାୟଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ତଦନୁସାରେ ପିଲାଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ମିଟିଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମରୁ ଷ୍ଟେ ବାର୍ଷିକ ଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଜଣେ ଅତେବାସୀଙ୍କ
ବୟାନ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହିଁରେ ଡିଇକ ସାହେବ । ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଡିଇକ ସାହେବ ଲମ୍ବା ଚରଢା
ଦୀର୍ଘକାଯ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟକ୍ତି । ପର ପର ହାତ ଜଣ ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଆତରିକ ବୟାନ
ଶୁଣି ତାକର ହୃଦୟରେ ହେଲା ଯେ, ପ୍ରକଳ୍ପରେ ମେସି ପରିଚାଳନାରେ ତୁଟି ହେତୁ ପିଲାଙ୍କର
ଅସତ୍ରୋଷ । ଏହା କପୋକକଷିତ ନୁହେଁ ।

ଥର ଥର ଗଲାରେ ଡିଇକ ସାହେବ ସେବିନ କହିଥିଲେ - ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମଥର
ପାଇଁ ଦୂର୍ବଳ ଅନୁଭବ କଲାପରି ବୋଧ ହେଉଛି ମତେ । ତୁମ ମାନଙ୍କର ହୃଦୟର ବାଣୀ
ମତେ ସର୍ବ କରିଛି । ତୁମ ମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଦାବି ହସ୍ତେଲରୁ ବହିଷ୍ଟାର କରାଯାଇଥିବା
ଦୂରକଣ ଅତେବାସୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ ତୁରତ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ । ଏହି ଦାବି ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି ।
ତାଙ୍କ ତୁରତ ତମମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଘେନିଆସ । ତୁମର ଦ୍ଵିତୀୟ ଦାବି ଅନୁସାରେ ଚାରିକଣ
ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧି, ମେସି ମେନେଜର ଓ ହସ୍ତେଲର ଆସିଷାଣ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଙ୍କୁ ନେଇ
ଏକ ମେସି କମିଟି ଗଠିତ ହେଉ । ମେସର ସୁପରିଚାଳନାରେ ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କର
ପରାମର୍ଶ ପ୍ରତି ଧାନ ଦିଆଯିବ । ଏ ଦାବି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ମାନି ନେଉଛି ।

ମୁଁ ଆଶା କରୁଛି ମୋର ଛାତ୍ରମାନେ ଏଥର ସହୃଦୟ ହୋଇ ଅନନ୍ତନ ଧର୍ମପଟ
ଚୂରତ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବେ ।

Long Live Mr. Duke ଡିଇକ ସାହେବ ଦାର୍ଯ୍ୟଜୀବୀ ହୁଅକୁ ବୋଲି
ସମସ୍ଵରରେ ଧୂଳା ଦେଇ ସମବେଚ ପିଲାଏ ପ୍ରିନିସିପାଲକୁ ବେଢ଼ିଗରେ । ଡିଇକ ସାହେବ
ଭାବ ବିହୁଳ ହୋଇ ଆଗ ଧାଉର ପିଲାକୁ ସ୍ଵେହରେ କୋଳାପ୍ରିତ କଲେ । ଦାର୍ଯ୍ୟଜୀବୀ
ହୁଅ ପିଲାଏ ବୋଲି କହି କମନ୍ସ୍ଟ୍ରୁମ୍ବୁ ବାହାରିଲେ ।

ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକଜୁଣ ହୋଇ କଲେଇ ପାଖ ବରତ କଳ ଗଢ଼ ମେସକୁ
Long live Mr. Duke ଧୂଳା ଦେଇ ଦେଇ ଗଲୁ । ବହିଷ୍ଟୁ ଦୂର ଛାତ୍ରକୁ ଏକ
ଶୋଭାୟାତ୍ରରେ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଆଣି ତାଙ୍କ ରୁମରେ ଛାତିଲୁ । ରଜିଆ ଦୋକାନକୁ
ରସଗୋଲା ମଗାର ସମସ୍ତେ ଅନନ୍ତନ ଭଜ କଲୁ । ଧର୍ମପଟରେ ବିଜୟ ହାସଇ କରି
ଆହୋକନ ସମାପ୍ତ କଲୁ ।

ଧର୍ମପଟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ମୋର ହୃଦବୋଧ
ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ ମହତ ବା ଯଥାର୍ଥ ଉଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ନିମିତ ବହୁ ରୋକ
ଏକମତ ହୋଇ ପାରିଲେ, ଜନସାଧାରଣକର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିପାରିଲେ ରତ୍ନ ବାସ୍ୟ
ସଫଳକାମ ହେବା ସମବ । ଭାଗବତ ବାଣୀ - “ସରବେ ହୋଇ ଏକ ମୁଖ । ବୋଲରେ
ନାରାୟଣ ରଖ” - ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ତାପ୍ରୟୁଷିତ । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭଗବାନଙ୍କ
ଆଶୀର୍ବାଦ ମିଳିଥାଏ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ସେକାଳରେ ମୋର କିଶୋର ବୟସରେ ଧର୍ମପଟ ସହିତ
ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ଏବଂ ଯୁବକ ବୟସରେ ଧର୍ମପଟ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ବନ୍ଧ ନିଜେ ନିଜ ଅଙ୍ଗେ
ନିରେଇ, ଉପହାପନା କରି, ତର୍ହିରେ ବପିରି ବିଜୟ ଲାଭ କଲୁ ।

ସୁ ୧୯୩୭ ରେ କଲେଇ ପଡ଼ା ସମାପ୍ତି ପରେ ସରବାରୀ ଚାନିରିରେ ଭର୍ତ୍ତ
ହୋଇ କାଳକୁମେ ଭାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା ଓ ସର୍ବଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରେ
ଯୋଗ ଦେବା ବେଳକୁ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧର୍ମପଟ ଆୟୁଧର ପ୍ରୟୋଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତାହା
କିପରି ବ୍ୟାପକ ରୂପ ଧାରଣ କଲାଣି ।

ସେ କାଳରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପହାପିତ ଓ ସୀମିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଆୟୁଧ, ଧର୍ମପଟର ରୂପରେଣ ଏବଂ ତର୍ହିର ଉଦେଶ୍ୟ ଓ ଏକାଳରେ ତର୍ହିର ରୂପରେଣ
ତଥା ଉଦେଶ୍ୟରେ ବିରାଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଦୁଏ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏହି ଆୟୁଧକୁ କେବଳ
ସର ବା ଯଥାର୍ଥ ଉଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ ଏବଂ ଅହିଂସା ଅସହ୍ୟୋଗ ବା ସହନଶୀଳ
(Passive resistance) ପଦା ଅନୁସରଣ କରି ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଭବିତ ମଣ୍ଡୁବା
ବେଳେ, ଏକାଳକୁ ଏହା ଉତ୍ସବ ଯଥାର୍ଥ ଏବଂ ଅନ୍ୟାୟ ଉଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ନିମିତ
ଯେନକେନ ପ୍ରକାରେଣ, ବ୍ୟବହୃତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲାଣି । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଅମାଳରେ ନିଜେ
ମାତ୍ର ଖାର ମଧ୍ୟ ସେହି ସହନଶୀଳ ପଦା ଅନୁସରଣ କରି ଶାତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସହ୍ୟୋଗ ମାର୍ଗ

ଅବଳମ୍ବନ କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଏକାଳରେ ଏହା ଉତ୍ତର ହିନ୍ଦୁମାଳ ପଥ ଅନୁସରଣ କରି ପ୍ରୟୋଗ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏପରିକି ଶିକ୍ଷାୟତନ ଓ ସାମାଜିକ ସେବା ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଶିଖାଚାର, ସଂସମ ଓ ଶୁଣ୍ଡଳା ତ୍ୟାଗକରି ଅନୁମଣାମୂଳକ ପଥାରେ ଧର୍ମଘଟ ଉପହାସିତ କରିବା ବ୍ୟାପକ ହେଲାଣି ।

ଘଟନା କ୍ରମେ ସ୍ବ ୧୯୭୫ ବେଳକୁ ମୁଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଶ୍ରମ ବିଭାଗରେ ଶାସନ ସତିବ ଭାବରେ ଅବହାସିତ ହେଲି । ସେତେବେଳକୁ ଧର୍ମଘଟ ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ, ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ଆଦି ବିଚାର ବହିରୂଚ କଥାରେ ପରିଣତ ହୋଇ କେବଳ ନିଜର ଦାବି ପୂରଣ ଏକମାତ୍ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ରୂପେ ଗୁହୀତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଧର୍ମଘଟ ଲାତି ସନ୍ଧତ କି ନୁହେଁ ସେବା ବିଚାରିବାର ବସ୍ତୁ ନୁହେଁ । ବିଚାରିବା କଥା ନେବଳ ନିୟମ ସନ୍ଧତ କି ନୁହେଁ । ଯଥା କେତେକ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଶିଖାନୁଷ୍ଠାନ ଯାହା ସର୍ବସାଧାରଣ ସେବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ (Public Utility Service) ତହିଁର କର୍ମୀମାନେ ପରିଚାଳକଙ୍କୁ (Management) ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସଂଖ୍ୟ୍ୟକ ଦିନ ଆଗରୁ ଖବର (Notice) ନଦେଇ ଧର୍ମଘଟ (Strike) କରିପାରିବେ ନାହିଁ । କଲେ ଏପରି ଧର୍ମଘଟ ବେଆଇନ ଘୋଷିତ ହେବ ଓ ସରକାର ଚିହ୍ନରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ବହ କରାଇବେ । ଏଥରେ କର୍ମୀମାନଙ୍କର ଦାବା ନ୍ୟାୟସଂଗତ କି ନୁହେଁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ନିୟମସନ୍ଧତ କି ନୁହେଁ ଏକମାତ୍ର ବିଚାର୍ୟ ବିଷୟ ।

ସେକାଳର ଯୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରୀବିହାନ ଯୋଧାକୁ ଆନୁମଣ କରିବା, ସାବଧାନ ନ କରାଇ ଆନୁମଣ କରିବା ଅନେତିକ ହେତୁ ବିଧ୍ୟୁତ୍ସନ୍ଧତ ନଥିଲା । ଏବେ ଶତ ସହସ୍ର ଯୋଜନାରୁ ସୁଦୂର ରେବି ଶତ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଶତ ଦେଶର ନିରୀହ ନିହିତ ଶିଶୁକୁ, ଚିହ୍ନାକୟରେ ଚିକିତ୍ସା ରୂପରେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପକାଇବା ଯୁଦ୍ଧରେ ଅନେତିକ ନୁହେଁ । ସେହିପରି ଧର୍ମଘଟରେ ଦାବି ନାୟ ବା ଅନାୟ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ନେତିକ ବା ଅନେତିକ ତାହା ବିଚାର୍ୟ ନୁହେଁ ।

ସେକାଳର ଧର୍ମଘଟ କ୍ରତାରୁ ଏକାଳର ଧର୍ମଘଟ ଆୟୁଧ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ସମୟର ବ୍ୟବଧାନ ନୁହେଁ, ଭରଯର ଆଧ୍ୟେ ବସ୍ତୁ ବା ବାନ୍ଧବ ସ୍ଵରୂପର ବ୍ୟବଧାନ, ପାର୍ଥ୍ୟକ୍ୟ କେତେ ବିସୁୟକର ତାହାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ବିଷୟ । ଏହା କ’ଣ ମାନବ ସର୍ବସାଧାର ପ୍ରଭାତିର ପ୍ରତୀକ, ତା’ର ଅଭ୍ୟଦୟର ନିର୍ଦଶନ ?

ମୋହମାୟୀ

ଅଗିରା ପୁନେଇ ପୁର୍ବଦିନ ମୋ ଜନ୍ମ ଆମ ଗୀରେ ଆତିଥି ଅଷ୍ଟା ବର୍ଷ ଆଗରୁ ସ୍ବ ୧୯୧୩ ମସିହାରେ । ସେଇଠି ବୋଉ ବଢ଼ି ମା'ଙ୍କ ବୋଲରେ ବଢ଼ି ମତେ ଚାରିବର୍ଷ ହେଲା ଉତ୍ତାରୁ ମୋ ବାନଫୋଡ଼ା, ଖତିଛୁଆଁ କରାହେଲା । ପାଠ୍ୟଦା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଗୀ ଚାହାଳିରେ ପ୍ରଥମରୁ ବୃତ୍ତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡିନିବର୍ଷ ।

ବାପା ବଢ଼ାପା ଦିହେଁ ଯାବ ଚାକିରା କରି ଥାଆନ୍ତି । ବର୍ଷକୁ ଥରେ କି କି'ଅର ଗୀକୁ ଆସନ୍ତି । ଦୋକ, ଦଶରା ଆଦି ପର୍ବ ବେଳକୁ । ଗୀରେ ଛୁଟି ବଢ଼େଇ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି ଚାକିରା ଗୀକୁ । ବଢ଼ରାର ମେଟ୍ରିକ ପାଶ କଲାପରେ ବାପାଙ୍କ ସାଜରେ ଯାଇ ଗାଜପୁର ରାଜା ଘରେ ସେ ବି ଚାକିରି କରୁଥାଆନ୍ତି । ନାକର ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ବାପା ଥାଆନ୍ତି ରାଜାଙ୍କର ତୁମେଷି ବା ତୋମେଷିକ ମେନେଜର । ବଢ଼ାପା ହିନ୍ଦେବ ରାଜା ଘରେ ତରଜୀ କାମ କରୁଥାଆନ୍ତି । ମଣ୍ଡିଆଁ ରାର ଚାଙ୍କରି ପାଖରେ ରହି ହିନ୍ଦେବ ଦୂରରେ ସପ୍ରମ କି ଅଷ୍ଟମରେ ପକୁଥାଆନ୍ତି । ହିନ୍ଦେବରୁ ନଟିଆଦା ଆଉ ନୀଳାରାଇ ଦୂରଜଣକୁ ଆମ ଚାଷକାମ, ଘରବାରି, ଗାରଗୋରୁ କାମ କରିବାକୁ ବଢ଼ାପା ପଠେଇ ଥାଆନ୍ତି । ନଟିଆଦା ଦରବୁଡ଼ା ବଅସର । ଘର କାମଦାମରେ ସାହାଯ୍ୟ ବରନ୍ତି । ମତେ ସବୁଦିନ କାନ୍ଧରେ ବସେଇ ଚାହାଳିକି ନିଅନ୍ତି । ନୀଳାରାଇ ସୁବା ବଅସର, ଚାଷକାମ ବିଲବାରି କାମଦାମ ବୁଝାବୁଝି କରନ୍ତି ।

ବଢ଼ିଭୋରରୁ ଭଠି ବାରିପିଣ୍ଡାରେ ବସିଲା ବେଳେ, କୃଷ ବଢ଼ାପାଙ୍କ ବରିଗାରେ ଆମ ପୋଖରୀ ପଛପଟ ଆମ, କଣ୍ଠୀ, ପଣସ, କର୍ଣ୍ଣ ଗଛମାନଙ୍କରେ କେତେ ସବୁ ଚଢ଼େଇ, କେତେ ରକମ କିରି ମିଚିରି ଦେଉଥିବାର ଶୁଣ୍ୟାୟାଏ । ତା' ଭିତରେ କାଇର କା କା କୋଇଭିର 'କୁ କୁ' ବାରିହେଇ ପଡ଼େ । ହେଲେ ଚର୍ଦ୍ଦିରୁ ଅଧିକ ବାରିହେଇ ଯାଏ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚଢ଼େଇର 'କୁ, କୁଇ, କୁ; କୁଇ କୁ' ରାବ । ମନେହୁଏ ସତେ ଯେମିତି କାହାକୁ ନ'ଣ କହୁଛି ତା' ଦୁଃଖ କଥା ବେଳେ ବେଳେ ତା' ରାବ ଶୁଣି ମନଟା କେମିତି କଣ ହେଇଯାଏ । ତା ବୋବାଳି ଆତିକି ଆଜୁଠି ବଢ଼େଇ ବୋରକୁ ପଚାରେ - ରଖ କର ଚଢ଼େଇ ବୋବୋରିଚି କି କୁ, କୁଇ, କୁ, କୁ, କୁଇ, କୁ । ଯେମିତି କଥା ବହିଲା ପେରି ଶୁଭୁଚି ।

ମୋ କଥା ଶୁଣି ବୋଉ ହସିଲା - ହଁ ରେ, ସେ ପରା ଜାପତା ଚଢ଼େଇ । କେବେ କୋଇ କାପତା ତା' ପୁଅକୁ ଧାନ, ଚାଉଳ, ଆଧାର ଘୋଟେଇ ଆଣିବାକୁ ପଠେଇଥେଲା । ଥର ଥର କରି ଭବି ଛୁଆୟି ବିଲବାରିରୁ, ଘର ଦୁଆୟି ଥଣ୍ଡରେ

ଧାନ, ଚାଉଳ ଗୋଟେର ଜମା ଜଳା ତା' ବସା ଦୁଆର ମୁହଁରେ । ହେଲେ ତା' ମା ମନକୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ସେ ଛୁଆଟିକି ଆକଟ କରି ଥରକୁ ଥର ପଠୋଇ ଥାଏ ଆଉରି ଆଉରି ଗୋଟେର ଆଣିବାକୁ । ନିଜେ ଯାଏ ପୋକଯୋକ ଆଧାର ଗୋଟେରବାକୁ । ଫେରିଲାବେଳକୁ ଦେଖିଲା ପୁଅ ଆଇ ଅକପ କିଛି ଗୋଟେରଛି ଧାନ ଚାଉଳ । ଥକକା ମାରି ବସା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବସିଛି । ରାଗହେଲ ତା' ଓପରେ ପାଟିକରି ଶାକିଦେଲା - ଏଇ ବକଟକ କରିବୁ ସକାଳ ପହରୁ ? ତତେ ନାହିଁ ? ଆଉ କୋର ପୁଅ ହୋଇଥୁଲେ ଏତେବେଳକୁ ସେରେ କି ମାଣେ କରି ସାରଗାଣି । ଯା ଆଉରି ଆଣ । ସେରେ କି ମାଣେ କରେ ଆଜି ତତେ ଖାଇବାକୁ ଦେବି । ନ ହେଲେ ମାଡ଼ ଖାଇବୁ ।

ଛୁଆଟି ମାଟ ଉରରେ କିଛି ନକହି ଉତ୍ତିଶଳା । ସେବିନ ତାକୁ ମିଳୁ ନଥାଏ ବେଶିଧାନ, ଚାଉଳ ବିଲବାରିରେ କି ଘର ଦୁଆରେ ଆଉ କିଛି ଆଣି ଜମେଇଲା ବସା ଦୁଆର ମୁହଁରେ । ହେଲେ ତା ମା'ମନକୁ ପାଇଲା ନେଇଁ । ଦେଖା ମେଲେଇ ମାତ୍ରିଆସିଲା ଛୁଆଟି ଆଉକୁ କେତେ କ'ଣ ଶାକି ଦେଇ ଦେଇ । ଛୁଆଟି ମାଡ଼ ଉରରେ ଉତ୍ତିଶଳା ।

ଏତେ ଥକି ଯାଇଥାଏ ଛୁଆଟି ଭଲକରି ଉଦ୍‌ଧିପାରୁ ନଥାଏ । ଧଇଁସଇଁ ହେଇଗଲା ସେ, ଆଉ ଫେରିଲା ନେଇଁ । କଉଠି ଗଲରେ ପିଟିହେଇ ଗଲା କି ନଇ, ନାଳ, ପୋଖରାରେ ଖସି ପଡ଼ି ବୁଢ଼ିଶଳା ବୋଲି ଭାବି ହେଇଥାଏ ମା' । ତାକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ ବସା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବସି ରହିଥାଏ । ଯାହା ଆଧାର ଆଣିଥାଏ ତା ପାଟିକି ଯାଉ ନଥାଏ । ଖରାବେଳ ଯାଇ ଛାଇ ନେଉଟିଲା । ତଥାପି ପୁଅର ଦେଖାନାହିଁ ।

ଆଉ ଟିକେ ଗଲେ ସଞ୍ଚ ମାତି ଆସିବ । ତାକୁ ହତାଶିଆ ଲାଗିଲା । ବସା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବସି ବିକଳ ହେଇ କାହିବାରେ ଲାଗିଲା । - ସେଇକି ପୁରିଲା, ମାଣକ ପୁରିଲା, ଆରେ ପୁତା, ଉଠରେ ପୁତା । ତା' ବିକଳ କାହଣା ଶୁଣି ଆଖ ପାଖ ଗଛର କାପଦା ଚଢ଼େଇଯାକ ତା' ବସା ପାଖକୁ ଉତ୍ତିଆସିଲେ - କ'ଣ ହେଲା ଲୋ କ'ଣ ହେଲା ? ଏତେ ବିକଳ ହେଇ କାହିଁକି କାହୁତୁହି ?

ମା' ଚଢ଼େଇଟି ଏକାବେଳକେ ଏତେ ପତିଶାଙ୍କ ଆଶ୍ଵାସନା ଶୁଣି ଥୟ ଧରି ପାରିଲା ନେଇଁ । ଅଧିକ ବିକଳରେ ବୋବାକି ଛାଢ଼ିଲା- ପୁଅରେ କୁଆଡ଼େ ଗଲୁ ? ମୁଁ ହେଲେ ମରି ହଜି ଯାଇଥାଏତି । ମୋ ଛୁଆଟି କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? କିଏ ତାକୁ ଖାଇ ଗଲା, କି କୋଉ ନାଳ, ପୋଖରୀରେ ଖସିପଡ଼ିଲା ? ମୁଁ ତାକୁ ଉରେଇ କରି ଧାନ ଚାଉଳ ଗୋଟେଇବାକୁ ପଠୋଇଲି । ତାକୁ ମାରିଦେଲି । ମତେ ତେମେ ସବୁ ମାରିଦିଅ ।

ପତିଶାଙ୍କ ଭିତ୍ତି କେଇଜଣ ବାହାରି ପତିଲେ ଟିକି ଚଢ଼େଇକି ଖୋଜିବାକୁ । ଆଉ ଥୋକେ ମା' ଚଢ଼େଇକି ବୁଝେଉଥାଆନ୍ତି - ଆମେ ସମସ୍ତେ ତ ଆମ ଛୁଆକୁ ପଠେଇବୁ ଆଧାର ଗୋଟେର ଆଣିବାକୁ । ତମ ଛୁଆ ରାଗିଟି କି ରୁଷିଟି । କଉଠି ଲୁଚି ଯାଇଥିବ । ଚାଇ ସମସ୍ତେ ପାଟିକରି ତାକିବା - “ସେଇକି ପୁରିଲା ମାଣକ ପୁରିଲା ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା ।”

ରାତି ଅନ୍ଧାର ହବାଯାଏ ଏକାଠି ପାଟିକରି କହୁଆଟି ସେଇଆ ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା । ସମସ୍ତଙ୍କ ତାକ ଛୁଆ ଚଢ଼େଇ କାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଲେ ସେ ରାଗ ରୁଷା ରୁଷି ମା' କୋହକୁ ପକେଇ ଆସିବ । କେତେବେଳେଯାଏ ବୋବେଇଲେ ଏମିତି । ସଞ୍ଜ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିଗଲା । ରାତିରେ କାପତା ଚଢ଼େଇଲେ ରାବିବାର ନୁହେଁ । ତୁନିପତି ନିଜ ନିଜ ନୀତକୁ ବାହୁଡ଼ିଲେ ।

ମା' ଚଢ଼େଇଲୁ ରାତିଯାକ ନିଦ ନାହିଁ । ବସା ମୁହଁରେ ଏକଶୋଡ଼ିକିଆ ହେଲ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । କେତେବେଳେ ତାକୁ ନିଦ ଘୋଟିଗଲା । ଆଖି ମେଲିଲା ବେଳକୁ ସିନ୍ଧରା ପାଟିବାକୁ ଯାଉଛି । ଖୋଜି ପକେଇଲା ବସା ରିତର ଚାରିପତ । କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । ଛୁଆ ଚଢ଼େଇର ଦେଖାନାହିଁ । ତକା ବୋବାକି ପକେଇଲା - ସେଇକ ପୁରିଲା ମାଣକ ପୁରିଲା ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା । ଆଖପାଖ ପଡ଼ିଶା କାପତାଏ ରାତ ଦିନକଥା ମନେ ପକେଇ ସମସ୍ତେ ବୋବେଇ ଉଠିଲେ - ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା ।

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା । ମା' ଚଢ଼େଇମାନେ ଛୁଆକୁ ଆଧାର ଖୋଜି ଆଣିବାକୁ ପଠେଇଲେ । ନିଜେ ବସା କରି ରହିବା କଥା । ହେଲେ ପଡ଼ିଶା ପୁଅଛେଇଷ୍ଟ ମା' କଥା ମନେପକେଇ ସେମାନେ ବି କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ଉଚିତିଲେ । ଏଠି ସେଠି କିଛି ସମୟ ବସି ବୋବେଇଲେ - ଉଠରେ ପୁତା, ସେଇକ ପୁରିଲା ମାଣକ ପୁରିଲା, ଆରେ ପୁତା । ବୋବେଇ ଲାଗିଲେ ଏଇ ଆଶାରେ ଯେ ଯଦି ହଜିଲା କାପତା ଛୁଆଟି ଶୁଣିପାରିବ ତା ମା' ତାକୁ ଖୋଜୁଛି ତାକୁଟି ରାବି, ରାଗରୋଷ ରୁଜି ମା' କୋହକୁ ଉଚିଆସିବ । ଏମିତି କେତେବିନ ପୁଅ ଛେଇଷ୍ଟ ମା' କାପତାକୁ ସାହା ହେବାପେଇଁ ପଡ଼ିଶା କାପତାଏ ରାବି ଲାଗିଲେ - ସେଇକ ପୁରିଲା, ମାଣକ ପୁରିଲା, ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା । ହେଲେ ହଜିଲା ଛୁଆଟି ଆଉ ମିଳିଲାନେଇଁ ।

ପୁଅ ଛେଇଷ୍ଟ ମା'ଟି ତା ଦୁଃଖ ରୁଜି ପାରିଲା ନେଇଁ । ହଜିଲା ପୁଅଟିକି ମନେ ମନେ ଶୁଣିହେଲା । ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା ବୋଲି ହଜିଲା ମଲାପୁଅକୁ ଡାକିବାରେ ଲାଗିରହିଲା । ବଞ୍ଚଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ିଶାମାନେ ଦୁଃଖିହୋଇ ସେମାନେ ବି ରାବିବାରେ ଲାଗିଲେ । ନିଜ ନିଜ ପୁଅମାନକୁ କେବେ ରାଗହେବେ ନେଇଁ ବୋଲି ଆଗରୁ ଚେତେଇ ଦଉଥାଟି ନିଜକୁ ପୁଅଛେଇଷ୍ଟ ମା'ର ବୋବାକି ବି ଦୋହାରେଇ ।

କେତେକାଳ, କେତେ ଯୁଗ ବିଚିଗଲାଣି ସେଇଦିନୁ । କାପତାକର ଏ ବୋବାକି ଅଭ୍ୟାସ ରହିଯାଇଛି । ଏବେ ବି କାହେ କୋଉ କାପତା ତା' ପୁଅକୁ ରାଗ ହବ, ଆଉରି ଆଉରି ଆହାର ଗୋଟେଇବାକୁ ଜିଦି କରିବ, ମାଡ଼ ମାରିବାକୁ ଡରେଇବ, ତାକୁ ଚେତେଇ ଦବାକୁ କାପତାଏ ରାବି ଚାଲିବି - ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା ।

ପାଟି ଆଁ କରି ବୋଉର କାପତା ଗପ ଶୁଣୁଥାଏଁ । ଝାଁ ରୁଂ ନ କହି, ହଳ ଚର ନହେଇ । ବୋଉ ତା' କଥା ଶେଷ କଲାରୁ ଛେପ ଢୋକି ପଚାରିଲି -ବୋଉ, ଏ କାପତା ଚଢ଼େଇକର ଏତେ କଥା ମନେଥିବ ନା ?

ବୋଲି ହସିଲା -ଆରେ ଏତେ କଥା କ'ଣ ଅଛି ଏଥରେ ? ପୁଅ ଛେରଣ୍ଡ ମା'ଟିଏ ତା' ମରା ହଜିଲା ପୁଅ ଫେରଁ କାହୁଛି । ଉକୁ ବିକଳ ହେଇ ତାଙ୍କୁ ତୁ କୋରଠି ଅଛୁ ଆ । ଏଥରେ ମନେ ରଖିବା କଥା କ'ଣ ଅଛି ?

ପଚାରିଲି -ଆର ଯୋର କାପତାଙ୍କ ପୁଅ ମରି ହଜି ଯାଇ ନେଇଁ ସିଏ କାରାକ ବୋବେଇବେ କୋରଠି ଅଛୁ ଆ ବୋଲି ?

ବୋଲି ବୁଝେଇ କହିଲା - ମଣିଷମାନେ ଯେମିତି ସାଇରେ, ଗାଁରେ , ଏକାଠି ରହି ଇଥ ତାକୁ, ସିଏ ଯାକୁ ଦୁଃଖରେ ବିପଦରେ ସାହା ହୁଅଛି, ପଢ଼ିଶା କହିଲେ ଯାହା ବୁଝାଏ, ଜୀବର ଜୀବକୁ ସମସ୍ତକର ସେଇ ଏକା କଥା । ତୁ ଦେଖୁ ନୋହିଁ ଆମ ଘରେ କାହା ଦିହ ଖରାପ ହେଲେ କାଣ୍ଠାରାଇ, ଅତାଦା ହେରିକା ଆସି ପଚାରି ହୁଣ୍ଡି ଓଷଦ, ପଥ ଆଶି ଦିଅଛି । ସେମିତି ଚକ୍ରେ ଗୁଡ଼ିଏ ଗୋଟିଏ ଗଛରେ କି ଆଖପାଖ ଗଛରେ ବସାବାହି ଅଛନ୍ତି । ଯଦି କୋଇ ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ସାପ କି ଚିଲ ଆସି କାହା ବସାରୁ ଅଣା କି ହୁଆ ଧରିନବାକୁ ବସିଲା, ରାବିଦେଲେ ସବୁଯାକ ଚକ୍ରର ଆସି ରୁଣ ହୋଇଯାଆଛି । ଶୁଣି ପକାତି - ସାପ ହଇ, ଚିଲ ହଇ, ନିଜର ହେଇ ।

କାପତା ଛୋଟ ପକ୍ଷୀଟିଏ ହେଇ କ'ଣ ହେଲା ? ନିଜ ହୁଆଠେରୁ ସବୁ ଜୀବକୁଙ୍କର ସେହି ମମତା ରହିଛି । ମା' ହୁଆକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇ ତାକୁ ଏହୁଟିଏରୁ ଏହେଟିଏ କରେ । ହୁଆ ବଢ଼ି ହେଇ ନିଜକୁ ନିଜେ ସମାନେ । ମା' ଆଉ କୋଇ ପଢ଼ିଶାକୁ ସାହା ହୁଏ । ପୁଣି ତା'ର ହୁଆ ହେଲେ ସେ ହୁଆକୁ ପାଇଁ , ଏହୁଟିରୁ ଏତେ କରି ବକାଏ । ଆମ ଗୁହାରେ ଗାଇ ହୁଆ କଲେ ମା' କେମିତି ହୁଆକୁ ଚାଟିଚୁଟି ସପା ସୁତୁରା କରି ଦିଏ । ତା' ପହାରୁ କ୍ଷୀର ଖରେ । ବାହୁରା ତା' ମନକୁ ମନ ପହା ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ ଦୂଧ ପିଏ । ମା ଟିକି ବାହୁରାକି ପଦେ ପଦେ ଜଗିଥାଏ । ଯେମିତି ମଣିଷ ସେମିତି ଜୀବକୁ ପକ୍ଷୀ ସମାପ୍ତେ । ଆମର ଦେଖୁ ନୋହିଁ ସାରା ଗାଁଟ ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ପରିବାର, ଗୋଟିଏ ଘର ଭବିଆ ଆମେ କହୁଆଇଁ । ଉଚ୍ଚ, ନୀଚ ଧନୀ ଗରିବ, କିଛି ବାହବିଚାର ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସମାପ୍ତେ ଭାଗୀଦାର ପରି କଲୁଛେ ଆମେ । କନ୍ତୁକୁଠା ପକ୍ଷୀଙ୍କର ବି ସେମିତି । କାପତାଙ୍କର କାର୍ତ୍ତିକ ବା ନହେବ ?

ବୋଲଠେରୁ କାପତା ଚକ୍ରେ କଥା ଶୁଣିଲା ଦିନ୍ତୁ ତା' ପ୍ରତି ମୋ ମନରେ ଆଦର ସୋହାର ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା । ପରସର ପ୍ରତି ଏତେ ସହାନୁଭୂତି ମମତାପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ବାସ୍ତବିକ ମନୁଷ୍ୟ ପକ୍ଷେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଗୋଟିଏ ଚକ୍ରେର ବ୍ୟଥାକୁ ସାରା ଜାତି ହୃଦୟରେ ଧାରଣ କରି ରଖିବା ଓ ପରସର ପ୍ରତି ମମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଆଦର୍ଶ ସାନୀୟ ସାମାଜିକ ଆଚରଣ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ଗୁହାତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଗାଁରେ ଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ କାପତା ରବ ଶୁଣିବାକୁ କାନ ଡେରି ଥାଏଁ । ଶୁଣିଲେ ପୁଅ ରେଣ୍ଡିଷ୍ଟ ମା' କଥା ମନେ ପଡ଼େ, ମନରେ ଉଦାସ ଭାବ ଉପୁରେ । ମରା ହଜିଲା ହୁଆଟି କଥା ଭାବି ମନଟା କ'ଣ ହୋଇଯାଏ । କୋହ ଉଠେ । କୁଆଡ଼େ

ଗଲା ହୁଆଟି ତା'ର ? ସୁଗ୍ରୀ ଧରି ଝୁରି ଛଇଟି ତା' ମା । ଏତେ ଆଦର ଏବେ ମମତା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନା ସେମିତି ଆଉ କରିଠି ।

ଗୋ ଚାହାଇରେ ଢତୀୟ ପାଖ କରି ଗଲି ସୁହରଗତ । ବାପା ବଡ଼ଭାଇର ପାଖରେ ରହି ପଡ଼ିବାକୁ ସେଠା ସ୍ଵରୂପ । ସୁହରଗତରେ ଛଅ ବର୍ଷ ରହି ଚର୍ବିରୁ ନବମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିବି । ଏବେ ସୁହରଗତ ସେପରି ସହରିଆ ହୋଇଗଲାଣି ସେକାହରେ ସେପରି ନଥୁରା । ଉବ ନହାନ୍ତକ ଅଜରାପାଟ ପାହାଡ଼ ବଣଙ୍ଗଲରେ ଭରିଥୁରା ।

ସୁହରଗତରେ ପଡ଼ିବା ସମୟରେ ସାଇ ମାନଙ୍କ ସାଥୀରେ ନଦୀକୁଳ ଜଙ୍ଗଲଆଡ଼େ, ଆଖ ପାଖ ଆଦିବାସୀ ଗୋ ଆଡ଼େ ବୁଲିଯାଉଁ । ଜଙ୍ଗର ବାଟରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପାତିଲା କେହୁ, କାମ୍ବ, ଆମଫାଦି ଯାହା ଯେବେ ମିଳେ ଖାଇଁ, କେତେ ରବମର ସୁହର ସୁବାସ ଫୁଲ ତୋରୁଁ । କେବେ ପକ୍ଷୀଙ୍କର ରବ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଁ । ମୁଁ କାନ ତେରେ କାପତା ରାବ ଶୁଣିବାକୁ । ବିକୁ ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ । ଆଦିବାସୀ ଗୋ ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ କାପତା ଚବ୍ବେଇ ଦେଖିବାକୁ ବା ତା' ରାବ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ତେବେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସାଇରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ତାଙ୍କ ଚାଲିଗଲା, ସାମାଜିକ ବ୍ୟବହାର କିନ୍ତୁ କିନ୍ତି ଲଖାପତେ । ପରସର ଭିତରେ ସାଇଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରତ୍ୱର ରାବରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଚାଷକାମ, ଘର ମରାମତି, ଜଙ୍ଗଲରୁ ବାଠ ସଂଗ୍ରହ ଆଦି ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି କରିଛି । ପରସର ସ୍ଵେଚ୍ଛା ମମତା ପ୍ରତ୍ୱର ଜୀବନଯାପନ କରିଛି । ଯେପରି ଆମ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଗୋରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ପରି ଚକିବାର ଦେଖାଯାଏ ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବୁଏ ସୁହରଗତର ପ୍ରାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ।

ଅଷ୍ଟମ, ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ିବା ସମୟରେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ନିୟମିତ ରାବରେ ସାଇମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ବଡ଼ଦିନ କୁଟିରେ ବଣରୋକି କରିବାକୁ ଯାଉଁ ଦୂର ଗୋକୁ । ଚାରି ପାଞ୍ଚଦିନ ଜଙ୍ଗର ଅନ୍ତରୁ ଗୋ ମାନଙ୍କରେ ବୁଲି ଫେରୁଁ । କୌଣସି ଗୋରେ ବା ଜଙ୍ଗରେ କାପତା ଚବ୍ବେଇ ଦେଖିବାକୁ ପାଇ ନାହିଁ । ତା' ରାବ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇନାହିଁ । ବିକୁ ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ପରସର ମମତା ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଯାପନ କରୁଥିବାର ଦେଖୁଁ । ଅଧ୍ୟକାଶ ଗୋ ହୋଇ । ଗୋଟି ଯାକ ମୋଟିଏ ପରିବାର ପରି ଚକିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପରସର ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛା ମମତାର ଅରାବ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ସୁହରଗତରେ ଛଅ ବର୍ଷ ରହି ନବମ ପାଖ କଲା ପରେ କଟକ ଆସି ମେଟ୍ରୋ ପାଠ ଶୈଖକରି ରେରେଦୟା କଲେଜରେ ଚାରିବର୍ଷ ପଡ଼ି ବି.ଏ. ପାଖ କଲାବେଳକୁ ସ୍ଵ ୧୯୩୪-୩୫ । କଟକରେ ରହି ପଡ଼ିବା ସମୟରେ ଗୋକୁ ଘନ ଘନ ଯିବା ଆସିବା ଜାଗିରହିଥାଏ । ଗୋର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିବେଶ ଭିତରେ କାପତା ରାବ - ଛଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା ସକାକୁ ସକାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଛୁଆ କାପତା ମରି ହଜିଯିବା କୋର କାହର ଜାଣିପୁଥା ବୋଇ କହିଥୁବା କାପତା କଥା ତୁହାର ତୁହାର ମନେପତେ । ପୁଅ ଛେଇଏ ମା' କଥା ରାବ ମନ ଉତ୍ତାପ ହେଇଯାଏ । ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ପୂର୍ବପରି

ପରବର୍ତ୍ତର ମମତା ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଧପୁଣ୍ଡ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ପରି ଚକ୍ରଥବୀ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ମନ ସତୋଷ ହୁଏ ।

ବି.୬. ପାଶ କରି ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ଉଚ୍ଚତର ଖେରୀ, ବାଣପୂର, କଟକ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟପଦ୍ଧା ଆଦି ଜାଗାରେ ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବରେ କିଛି କିଛି ବର୍ଷ କଟେଇବା ଭିତରେ ସବୁଠି କାପତା ଚଢ଼େଇର ରାବ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଛି । ସେଇ ଏକ ରକମ ରାବ ଜାଗ୍ରତ ହେଉଛି ମନରେ - ନ ଶୁଣିଲେ କାନ ଫେରିବାକୁ, ଶୁଣିଲେ ଉଦାସ ରାବ ।

ଅପରପକ୍ଷେ ଏ ସମସ୍ତ ଜାଗାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିହାମାନେ ପୂର୍ବପରି ପରସ୍ତ ସ୍ଵେହ ସୌହାର୍ଦ୍ଧମୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରି ଚକ୍ରଥାତି । ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ଜନ ସମାଜର ସହଯୋଗ ଲାଭ କରିଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାଗାରେ । ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ସରକ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ସରକ ଭାବାପନ ହେଉ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବ୍ୟବହାର କଲେ ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ରୁଚିକର ହୁଏ । ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରବେଶ କରି ନ ଥାଏ ।

ସ୍ବ ୧୯୪୭ ରେ ମୁଁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟପଦ୍ଧାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେବା କାଳରେ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା ଏବଂ ପରବର୍ଷ ସ୍ବ ୧୯୪୮ରେ ଗତକାତ ମିଶ୍ରଣ । ମୁଁ ବଣେଇ ଗଢ଼କାତ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରଶାସକ ବା ଏଭମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲି ବଣେଇଗଢ଼ରେ । ବଣେଇଗଢ଼ର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ହ୍ରାନ୍ତଶୀ ନଦୀର ତୀର୍ଥୟାଟ ନିକଟରେ ବଣେଇର ପ୍ରୟେଷି ବାଣେଷ୍ଟର ମହିର । ପ୍ରବାଦମାତେ ପୂରାଣ ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ବଣେଇ ଅଞ୍ଚଳ ବାଣୀପୁରର ରାଜ୍ୟ ଥିଲା । ସେ ଶିବରତ୍ନ ଥିଲେ ଏବଂ ବାଣେଷ୍ଟର ଶିବମହିର ତାଙ୍କରି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଦିନେ ଦିନେ ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣ ବା ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣ କରିବାକୁ ମୋ ସରକାରୀ କ୍ଵାର୍ଟ୍‌ରୁ ତୀର୍ଥ୍ୟାଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଏଁ । ଦିନେ ପ୍ରାତଃ କାଳରେ ଅଚାନକ ମହିର ବାତି ବରିତା ଭିତରୁ କାପତାର ରବ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି -୭୦ରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା । ତୁହାର ତୁହାର ବୋବାକି ଜ୍ଞାନୁଥାଏ କାପତାଟିଏ ବରିତାର କୋର ଗଛ ଭିତରୁ । କାବା ଲାଗିଲା ସେ କାଳର ବଣେଇ ଘଞ୍ଚ କଇଲ ଅଞ୍ଚଳ । ବଣେଇକୁ ଲାଗିଥିବା ସୁଭରତ କଇଲାରେ କାପତା ଦେଖିବାକୁ ପାଇ ନଥିବି । ଦିନେ ଭାବିଲି ମୋର ମନର ବିକାର ନୁହେଁ ତ ? କିଛି ସମୟ ଧାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲି । କାପତା ରାବ ଛତା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ବରିତା ଭିତରେ ଏଣେତେଣେ ବୁଲି କାପତାକୁ ଠାର କରିବାକୁ ଦେଖା କରି । ମାତ୍ର ଦେଖି ପାରିଲି ନାହିଁ ସେବିନ ।

ତହ୍ରି କିଛି ଦିନ ପରେ ଆମ ଦେଶର ବିଶିଷ୍ଟ ପକ୍ଷୀ ବିଶାରଦ ତଃ ସାନ୍ତିମ ଅନ୍ନ ବଣେଇର ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷକୁ ଅନୁଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ମୋ ସିଦ୍ଧି ସାନ୍ଧ୍ୟାଟ ହେଲା । ତାଙ୍କୁ କାପତା ଉପଖ୍ୟାନ ଯାହା ବୋଉ ପାଖରୁ ଶୁଣିଥିଲେ ସବୁ କହିଲି । ସେ ଅବିରାଦ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ପକ୍ଷଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଓ ତା'ର ରାବ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ।

ସେହି ଦିନ ଓପର ୩ଙ୍କ ମହିର ବର୍ଣ୍ଣିତାକୁ ଯାଇ ବୁଲାବୁଲି କରୁଛୁ, କାପତା ରହି ରହି ରାବିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଉଠରେ ପୁତ୍ରା, ଆରେ ପୁତ୍ରା ।

ଡଃ ଅଲ୍ଲୀ ଅନେକ ସମୟ ଚିତ୍ତା କରି ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ, ପକ୍ଷୀମାନେ ତାଙ୍କର ମନର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରାବ ରାବ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାପତାର ରାବ ଦୁଃଖ ସୂଚକ ଓ ମୁଢ଼ ଶାବକର ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ପାଇଁ ଆକୁଳ ଆହୁନ ବେଳି ନିଧାର୍ୟ ଭାବରେ କହି ହେବ ନାହିଁ । ସେ ଅଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ତାଙ୍କର ବଣାଇ ରହଣି ମଧ୍ୟରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବେ ଓ ପରେ ତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠି ଜଣାଇବେ ବୋଲି କହିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅନୁରୋଧ କଲି ଯେ ଯଦି ପକ୍ଷୀ ମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭବ ଛତା ସାମାଜିକ ବା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଅନୁଭବ ଥାଏ, ପୁଅ ଛେଉଣ କାପତା ଛତା ଅନ୍ୟମାନେ ଉପର ରାବକୁ ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଥାପି କି ଏ ବିଷୟରେ ଅନୁଧାନ କରିବେ ।

ଡଃ ଅଲ୍ଲୀ କହିଲେ ଯେ ପକ୍ଷୀ ମାନଙ୍କର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭବ ଅଛି ତାହା ନିଃସମେହ । କେତେକ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ଆଚରଣ ଓ ବ୍ୟବହାରରୁ ଦେଖାଯାଏ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଅନୁଭବ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ କାପତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ପ୍ରୟୁକ୍ଷ୍ୟ କି ନା ଅନୁସନ୍ଧାନ ବିନା କହିହେବ ନାହିଁ । ସେ ଏ ବିଷୟରେ ଯଥା ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବେ ବୋଲି ଭରସା ଦେଇ କହିଲେ ।

ଡଃ ଅଲ୍ଲୀ ଆହୁରି ବୁଝାଇ କହିଲେ ଯେ କେତେକ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଅନୁଭବ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭବଠାରୁ ଅଧିକ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ସେମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଗ୍ରହ ଠାରୁ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଆଗ୍ରହକୁ ଆଗ୍ରାଧକାର ଦିଅଛି, ଯେପରି ମାନବ ସମାଜରେ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆଗ୍ରାଧକାର ଦେଇଥାପି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିଷୟକୁ ଗୌଣ ମନେ କରନ୍ତି । ସ୍ଵାର୍ଥଠାରୁ ପରମାର୍ଥକୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେସ୍ତ ମନେ କରନ୍ତି । କାପତାଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁଟି ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବା ଉରୟ ସମାନ ଅନୁପାତିକ ତାହା ନିର୍ବିରଣ କରିବାକୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ୟ ସମୟପାଇସନ୍ ।

ଡଃ ଅଲ୍ଲୀଙ୍କ ବିଶେଷଣରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ମଣିଷପରି ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଉରୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସାମାଜିକ ଅନୁଭବ ଅଛି । ମଣିଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ତାହା କେତେକଙ୍କଠାରେ ସମାନ ଅନୁପାତରେ ଦେଖାଯାଏ, କେତେକଙ୍କ ଠାରେ ସାମାଜିକ ଅନୁଭବର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉରୟ ଅନୁଭବ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବା ସ୍ଵାର୍ଥର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର ନିଜଠାରେ ଓ ନିଜ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟକଠାରେ ମଧ୍ୟ.ମମତା ଆଏ ବୋଲି ବୋଇର କାପତା କଥାରୁ ପ୍ରଥମ ଜାଣିଲି । ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷଷ ଅଲ୍ଲୀଙ୍କ ଠାରୁ ତହୀର ବିଶେଷଣ ବୋଇକୁ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲେ ସେ ଖୁସି ହୋଇଥାଗା । ମାତ୍ର କିନ୍ତି ଦିନ

ପୂର୍ବରୁ ସେହି ବଣେଇଠାରେ ତା'ର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ବୋଇ ଠାରୁ ପାଇଥିବା କ୍ଷାଣ ଆଲୋକ ସାହାଯ୍ୟରେ ତଃ ଅଳ୍ପାକର ବିଶ୍ଵେଷଣ ମୋ ପକ୍ଷରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ ଅନୁସନ୍ଧାନର ପକାପକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ବୋଲି କହି ବିଦାୟ ନେଇଥିଲି । ଦୁଃଖର ବିଷ୍ୟ ତଃ ଅଳ୍ପୀ ତାଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଶେଷ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଉହଜଗତରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଥିଲେ ।

ସରକାରୀ ଚକିରାର କ୍ରମ ଅନୁସରଣ କରି ମୁଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର, ରାଉରକେଳା, କେଳାନାଳ, କେନ୍ଦ୍ରରଥାଦି ପ୍ଲାନରେ ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇ, ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗୁଡ଼ରେ ବାରମାର ଯାଇ ସେଠାକାର ଜନସାଧରଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଛି । ବିଭିନ୍ନ ସମାଜର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମଧ୍ୟ ପାଇପାରିଛି । ବଣେଇ ସ୍ବ ୧୯୪୧ରେ ଛାଡ଼ିବା ପରତାରୁ ସ୍ବ ୧୯୭୭ରେ ସରକାରୀ ଚକିରାରୁ ଅବସର ନେବା ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ଯେ କ୍ରମାନ୍ତର ଭାବରେ ମାନବ ଅଧିକାର ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଜ୍ଞାନକ ବା ସ୍ବାର୍ଥପର ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଆଗ୍ରହ ସେହି ଅନୁପାତରେ କମି କମି ଯାଇଛି ଏବଂ ବିଶ୍ଵତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବ ୧୯୭୭ରୁ ୧୯୯୧ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଅଧ୍ୟୋଗତି ଦ୍ରୁତତର ହୋଇ ଚାଲିଛି ।

ସ୍ବ ୧୯୭୭ ରେ ମୁଁ ସରକାରୀ ଚକିରାରୁ ଅବସର ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘରଟିଏ କରି ପିଲାପିଲିଙ୍କ ସହ ବସବାସ କରି ଆସୁଛି । ଯେପରି ଅନ୍ୟ ବହୁ ଅବସରପ୍ରାସ୍ତ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୌଳିକ ଭାବରେ ଗ୍ରାମାନ୍ତିମୁଖୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଅବସର ନେଇପରେ ଗ୍ରାମରେ ରହି ଅବଶେଷ ଜୀବନ କଟାଇବାକୁ ଛାଲା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଦିନର ଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ମାୟା ମୋହରେ ଭାଟା ପଡ଼ିଥିଲା । ତର୍ହିର କାରଣ ଗ୍ରାମର ବାତାବରଣ ବିଶ୍ଵତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନଗାମୀ ହୋଇ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ତିମୁଖୀ କରିଦେଇଛି । ଯେଉଁ ଗ୍ରାମକୁ ଗୋଡ଼ିଏ ପରିବାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମୋର ହୋଇଥିଲା ପିଲାକାଳରେ, ସୁବାବସାରେ, ସ୍ଵାଧୀନତା କାରି ପରକାଳରେ । ଯେଉଁ କାଳରୁ ରାଜନୀତି ଜନସେବାର କ୍ଷେତ୍ର ନହୋଇ ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଣତ ହେଉଛି ମାନବିକ ମୂଳ୍ୟବୋଧ ହ୍ରାସ ପାଇ ନିମ୍ନତମ ପ୍ରରରେ ଉପର୍ଯ୍ୟତ ହୋଇଛି ସେଇ କାଳରୁ ଗ୍ରାମର ଶିରୀ ତୁଟିଯାଇଛି । ଗାଁ ବର୍ଷମାନ ନିମ୍ନମାନର ବ୍ୟକ୍ତିଗଣଙ୍କ ହାତମୁଠାରେ । ସେହିମାନଙ୍କ ପ୍ରାଦୂର୍ଜ୍ଵାବ ହେତୁ ଗାଁର ଦୂରବସା ।

ଏବେ ମୁଁ କୁଚିତ ଯାଇପାରୁଛି ଗାଁକୁ । ଅବଶ୍ୟ ତର୍ହିର ଅନ୍ୟ କାରଣ ମୋର ଦ୍ୱାସ୍ୟର ଅବସା । କିନ୍ତୁ ଯେତିକି ଅଛ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଛି, ତର୍ହିରେ ଗାଁରେ ଥିବା ସମୟତକ ଅଶାନ୍ତିମୟ ଭଣାପତ୍ରୁଛି । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ । ଅନ୍ୟକୁ ଅନେଇବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ମଣିଷର ସମସ୍ତ ମମତା, ମାୟା, ମୋହ ତାରି ନିଜ ଠାରେ, ନିଜ ପୁଅ, ପରିବାର ଠାରେ ସାଂମାବନ୍ଦ୍ର । ପରିବାର ବର୍ଷମାନ ମୁଁ ମୋର ସ୍ବ ୩ ଓ ପୁଅ ଝିଅ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ପର । ମୋ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି ପଥରେ ବାଧକ । ଅତ୍ୟବ ମୋର ଶତ୍ରୁ ।

ମାତ୍ର ମାନବର ମୌଳିକ ପ୍ରକୃତି କ'ଣ ବିକୃତ ହୋଇଯାଇଛି ? ମାନବ କ'ଣ ଦାନବ ପାଇଟି ଯାଇଛି ? ବିଶ୍ୱାସ କରି ହୁଏନା ।

କଣେ ଜଣାଶୁଣା ହିହି କବି ଓ ଗୀତିକାର ପ୍ରଦୀପ ମାନବର ଦୟନୀୟ ଅଧୋଗତି ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରି କହିଛନ୍ତି -

କିଚନା ବଦଳ ଗୟା ଇନ୍ସାନ

ତାହ ନା ବଦଳା ସୂରଜ ନା ବଦଳା ନା ବଦଳା ଆସମାନ

କିଚନା ବଦଳ ଗୟା ଇନ୍ସାନ (ଇତ୍ୟାଦି)

ସବନୀୟତା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆହାନ କରି ପ୍ରଦାପ କହିଛନ୍ତି - ଜଗତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରଶନ୍ତ ଆକାଶ କୌଣସିଟାର କିନ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ । କେବଳ ମାନବର ଶୋଚନୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁ ?

ଅଧୁନାତମ ମାନବ ସମାଜକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଵାକାର କରିବାକୁ ହେବେ ଯେ ପରମାନାରୂଣିକ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅମୃତର ସନ୍ଧାନରୂପେ ସର୍ଜନା କରା ଯାଇଥିବା ମାନବ ଜଗତର ବାହାବରଣ ପ୍ରଭାବରେ ବିପଥଗାମୀ ହୋଇଛି । ଅଧିକାଂଶକର ଅଧପତ୍ନ ଘଟିଛି ମାତ୍ର ମାନବ ମାତ୍ରକେ ଶକୁନି ବା ମନ୍ଦରାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ବିଦୁର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଦ୍ୟମାନ । ମାନବ ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ମାଧ୍ୟମ ସବା ତା'ର ବିବେଳ ଓ ଆୟାର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟାର ନାହିଁ । ସାମୟିକ ଭାବରେ ଶକୁନି ଓ ମନ୍ଦରାର ପ୍ରଭାବ ତା' ଅତରର ପ୍ରେମର ଅମୃତଧାରା ଏବଂ ସତ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟର ଜ୍ୟୋତିକୁ ଆକାଶର ନଳୀ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ଶକ୍ତି ଉପରେ ଆଇପାରେ ମାତ୍ର ଯେପରି ଆଲୋକର ଜ୍ୟୋତିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବାର ଶକ୍ତି ଅନ୍ଧବାରର ନାହିଁ ବରଂ ଆଲୋକର ଅନ୍ଧକାରକୁ ବିନାଶ କରିବାର ଶକ୍ତି ଅଛି, ସେହିପରି ମାନବ ଅତର୍ଗତ ସର୍ବୀୟ ପ୍ରେମର ଧାରା ଓ ସତ୍ୟ ଏବଂ ନ୍ୟାୟର ଜ୍ୟୋତିକୁ ବି ନଷ୍ଟ କରାଯାଇ ନପାରେ ।

କ୍ଷୀଣ ଭାବରେ ହେଲେହେଁ, ସ୍ଵର୍ଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଲେହେଁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ତର୍ହିର ସବା ଅଛି ଓ ରହିଥିବ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଷ୍ଠତାରୁ ତର୍ହିର କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟାତ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୁହସରୋତ ଭପରେ ଆମ ଘର । ପୂର୍ବକୁ ବି.ଜେ.ପି. ପ୍ଲାଟର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଖ ସରକାରୀ କ୍ଷାତର । ଅଧିକାଂଶ ବି.ଜେ.ପି. କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ଏବଂ ଅଛ କେତେବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାର ବର୍ଷକ ବାସପାନ । ଅବସର ନେଇପରେ ପ୍ରାତଃ ଓ ସାହ୍ୟ ଭ୍ରମଣ ଏକ ଦୈନିକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ମୋର । ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଓ ସଂଧାରେ ବୁଝିଗଲା ବେଳେ ବି.ଜେ.ବି. ପ୍ଲାଟ ରାତ୍ରାହେଲ ଯାଏ । ଜନଗହଳି ଓ ଗାଡ଼ିମୋଟର ଶକୁନ ଲୁହସରୋତ ଆତେ ଯାଏନାହିଁ । ଦୁଇଅଳି ବୁଝିଯିବା ବେଳେ କେତେଗୁଡ଼ିଖ. ଯୁବକ, ଓ କିଶୋର ଟିକି ଟିକି ପୁଅ ଝିଆଳ ସହିତ ରେତ ହୁଏ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚୟ ଓ ଟିକି ଟିକି ପୁଅଝିଆଳ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠତା ହୋଇଯାଇଛି । ପିଲାଏ.ମତେ ଦେଖି ଦୂରରୁ କେହି ଅଜା, କେହି ମହିଦା

କେହି ଦୟା ଆସନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଟିକେ ଗେଲା କରିଦେଲେ କୋଣିଧି ପାଇବା ପରି ହୋଇ କେହି କେହି ମତେ ଟିକେ ଗେଲ କରି ଦିଅଛି । କେହି ମୋ' ବାତିଟି ନେଇ ମୁଁ ଚାଲିଲା ଭାଇ ଚାଲି ହସନ୍ତି । ସମ୍ପଦ ମୁହଁରେ ଅନାବିଳ ହସ, ଅତର ପ୍ରେମର ପ୍ରତାକ ଅମୃତର ସତାନ ଏମାନେ । ପ୍ରେମର ସ୍ତ୍ରୋତ ଆବିଳ ହୋଇନାହିଁ ବା ଶୁଣିଯାଇ ନାହିଁ ଖୁବାବତ ସେମାନଙ୍କ ଅତର ରୁ । ପିଲାଟିମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି କେହି ଟିକେ ବଡ଼ ହେଲା ପରେ, ଆୟ ସତେତନତା ଲାଭ କଲା ପରେ ଆଗ ପରି ରାଷ୍ଟା ଉପରକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସି ଗେଇହବାକୁ ନ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିତିହାସ ପ୍ରକାଶ କରି ସାଦର ସମାଷଣ ଜଣାଇବାକୁ କୁଣ୍ଡାବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଜଗତର ଆବିଳ ବାତାବରଣ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବ କରି ପାରିନାହିଁ । ବିଷ୍ଟଗାମୀ କରି ପାରି ନାହିଁ । ମାଧ୍ୟବକର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ସେମାନେ, ସେମାନଙ୍କ ଅକୁଣ୍ଡ ସେହରେ ପ୍ରାଣ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଉଠେ । ରରି ଯାଏ । ମନେ ହୁଏ ସେଇମାନଙ୍କଠାରେ କୁହୁକ ସର୍ବ ଅଛି ମାନବର ମାନବତ୍ବ ବଜାୟ ରଖିବା ଦିଗରେ ପ୍ରେରଣା ଦେବାକୁ । ବୟସମାନେ, ପ୍ରୌଢ଼ମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସରସଙ୍ଗରୁ ଏହା ଲାଭ କଲେ ସମାଜ ପକ୍ଷେ ମଞ୍ଜଳକର ହେବ ।

ଏଇ କେତେବିନ ତଳେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାମରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଉଥିଲି । ସେଠି ଝୁଆ, କ୍ଵାର୍ଚ, ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ ମେଲରେ କିଛିଦିନ ରହୁଁ ରହୁଁ ପ୍ରାୟ ଦେବମାସ ରହିଗଲି । ଦିଲ୍ଲୀ ଉନ୍ନଯନ ନିଶମ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟଟି ପ୍ରଶାସନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ତହେ ମଧ୍ୟରେ ସିରର ବିରିନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ପ୍ରାଚୀନ ବୃକ୍ଷସବୁର ସଂରକ୍ଷଣ । ରାଷ୍ଟା କତର ପୁରାତନ ଗଛବୁ ସୁରକ୍ଷିତ । ପ୍ରତି ଅଞ୍ଚଳରେ ପାର୍କ ଛାପନ କରି ସେଠାରେ ଥିବା ପୁରୁଣା ଗଛମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା । ଦିଲ୍ଲୀ ସହରର ସବୁଦିମା ପ୍ରକୃତରେ ଚିରାକର୍ଷକ । ଆମର ଏଠି ରାଷ୍ଟାକଡ଼ ବନୀକରଣ ଯୋଜନାରେ ଲଗାହୋଇଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକ କେତେବର୍ଷ ପରେ ଅନ୍ତର୍ଭାନ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରାର ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ଅକ୍ଷତ ସୁରକ୍ଷିତ ଅବସାରେ ରହିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ରହୁଥିଲି ନେତାଙ୍କୀ ନଗରରେ । କ୍ଵାର୍ଚଙ୍କ ସରକାରୀ କ୍ଷାତ୍ରର ଚାରିଆଟେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ । ଦିନେ ସକାଳେ ପ୍ରାତିକୃତ୍ୟ କରିବା ଅବସରରେ ହୋଇ ଗଛ ଗଛକି ଚରଫରୁ ଶୁଣିଲା ଚକ୍ରେରର ରାବ-ଉଠରେ ପୁତା, ଆରେ ପୁତା । କାନକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିନି ନାହିଁ । ନାତୁଣୀଙ୍କ ତାକି ଶୁଣେଇଲି ଚକ୍ରେଇଲିର ରାବ । କହିଲା - ହେ ଜେଜେ ଆମେ ତ' ସବୁଦିନେ ଶୁଣୁଚୁ ତା' ବୋବାକି । ଶୁଣିଲେ ମନଟା କେମିତି କେମିତି ହୋଇଯାଏ । ସତେ ଯେପରି ଚକ୍ରେଇଟି କ'ଣ କହୁଛି ତା' ମନର ଦୁଃଖ କଥା କହୁଛି ।

ମୁଁ ରହି ରହି ଶୁଣୁଥାଏ କାପତାର ବୋବାକି । ନାତୁଣୀଙ୍କ ବୋଇ କହିଥିବା କଥା ସବୁ କହିଲି । କର ଯୁଗରୁ ପୁଆ ଛେଉଣ କାପତାର ହଜିଲା ପୁଆକୁ ପାଇବାକୁ ସାରା କାପତା ଚକ୍ରେ ବଂଶ ରାବି ଚାଲିଛନ୍ତି । ତାକି ଚାଲିଛନ୍ତି ହଜିଲା ପୁଆ ଫେରି ପାଇବାକୁ । କାପତା କଥା ଶୁଣି ନାତି ନାତୁଣୀ ଦୁହେଁ ଦୁଃଖ କଲେ । କି ମୋହ ମମଟା ହଜିଲା ପୁଆ - ଠେର୍ ! ପୁଣି ସବୁ କାପତାକର ପୁଆ ଛେଉଣ ମା' କାପତା ପ୍ରତି କେତେ ମମଟା କେତେ ସହାନୁଭୂତି ॥

ଦିଲ୍ଲୀରେ ଦେହମାସ ରହିବା କାଳରେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ନାତୁଣୀ ଓ ମୁଁ ଏକଠି କାପତା ରାବ ଶୁଣୁ । ପରେ ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଉଁ । ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣ ବିଚରେ ଯେଉଁ କେତୋଟି ଆମ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ହେଲେ ଛତାବାବୁ, ଗାଡ଼ିବାଲା, ‘ଚରିବା’ ଓ ମୋହନ କୁମାର ।

ଛତାବାବୁ ଜଣେ ବୟସ ବ୍ୟକ୍ତି । କୌଣସି ବାଚ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାତ ହେଲ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟି ଆଶ୍ଵି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫୁଲିଥାଏ । ବୋଧହୃଦୟ ତାଙ୍କରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କୁମେ ପ୍ରତିଦିନ ଦୂର ଓହି କିଛି କିଛି ତାଙ୍କି । ତାଙ୍କିଲାବେଳେ ବାଢ଼ି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଛତାଟିଏ ଧରିଥାଏଇ । ବାତିପରି ତାଙ୍କର ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ବୋଧହୃଦୟ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଛତାରୂପେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବେ ବୋଲି ।

ଦିନେ ଦିନେ ଛତାବାବୁ ଆମ ଆଗରୁ ଆସି ଯାଇଥାଏ । ଏତେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲନ୍ତି ଯେ ବେଶି ଆଗକୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ଆମେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଚପିଯିବାକୁ ଚାହୁଁନା । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଉଁ, କାଳେ ଚପିଗଲେ ତାଙ୍କ ମନରେ ନିଜର ବର୍ଷମାନ ଅବସ୍ଥା ଦୁଷ୍ଟ କଷ୍ଟ ହେବ । ଯେଉଁଦିନ ଛତାବାବୁଙ୍କୁ ରାତ୍ରାରେ ନଦେଖୁ, କାଳେ ଦେହ କ'ଣ ଖରାପ ହେଲା ବୋଲି ମନ ଦୁଃଖ କରୁ । ଲାଗ ଲାଗ ଦୂର ଚିନ୍ତି ଦିନ ନ ଦେଖିଲେ ମନ ଅଧୁକ ହଲଚଲ ହୋଇଯାଏ । ପୁଣି ରାତ୍ରାରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନ ଉକୁସି ଉଠେ ।

ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼ ବୟସର କୁଷ ରୋଗାକ୍ରାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଠେଲାଗାଡ଼ିରେ ବସେଇ ସେଇ ରାତ୍ରାଦେଇ ଯିବାର ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ଦେଖୁ । ତାଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିବାଲା ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ଥାଉଁ । ଆମ ପାଖରେ ଯାହା କିଛି ରେଜା ଥାଏ, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଦର୍ଶି । କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ଗ୍ରୁହଣ କରନ୍ତି । ଆଶାର୍ବାଦ କରନ୍ତି ଆମକୁ । ଆମେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହଉଁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଜ ଏପରି ଅପାରଗ ବ୍ୟକ୍ତିକର ସହାୟତା କରିବାକୁ ଆପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନ ହୁଏ ଆମ ସମାଜ ଅଭିଷ୍ଟପୁ ହୋଇ ରହିବ । ତେଣୁ ଦାନର ମାହାମ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ବ ଆରୋପ କରି ସତ ମହାମ୍ୟ ଗଣ ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଦିନେ ଦିନେ ଗାଡ଼ିବାଲାଙ୍କୁ ରାତ୍ରାରେ ଯିବାର ନ ଦେଖିଲେ ମନଟା ଆଜିକୁ ପାଉଚୁ ହୁଏ । ପରଦିନ ଦେଖିଲେ ଉଭୟ ଦିନର ଦାନ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଦେଇ ଅପାର ଆନନ୍ଦ ଲାଗ କରୁ । ଦିନେ ଘରୁ ବୁଲି ବାହାରିଲା ବେଳକୁ ଘର ସାମନା ରାତ୍ରାରେ ନାତୁଣୀ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା ପଢ଼ିଥିବାର ଦେଖି ଆଜି ଗାଡ଼ିବାଲାଙ୍କୁ ଦବା ବୋଲି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସେବିନ ତାଙ୍କୁ ଲେଟି ନଥିଲୁ ଏବଂ ପର ପର ତାରି ପାଞ୍ଚଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ସହି ଦେଖା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ବୋଧହୃଦୟ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗିରି ନରିବାକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ଟଙ୍କାଟି ନାତୁଣୀ ସାଇତି ରଖିଛି । ଗାଡ଼ିବାଲା ନିଶ୍ଚଯ ଫେରିବେ ବୋଲି ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ । ତାଙ୍କୁ ସେ ଦବ । ଅସହାୟ ଦରିଦ୍ରଙ୍କୁ ସାହାୟ କରିବା ମାନବଙ୍କୁ ମୋଷ ଦାନ କରିଥାଏ ବୋଲି ଆମ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ତାହା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଧର୍ମଗ୍ରହରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ରାତଃ କ୍ରମଣ ଶେଷ ପାଦରେ ଆମେ ନେବାଜା ପାର୍କକୁ ଯାଉଁ । ପାର୍କର ପରିବେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ରମଣୀୟ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ରହି ବୁଲାବୁଲି କରି ଫେରୁ । ଏଇ କେତେବେଳେ ହବ କେତେବୁଡ଼ିଏ ବିକଳକାଳ ରହ ହଠାତ୍ ପୂର୍ବ ସମ୍ଭାବରେ ଉଚ୍ଚପୁର । ସାରା ଗଛବୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଫୁଲମଧ୍ୟ । ସେଇ ଗଛବୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ହୁଆବ ରିଢ଼ । ବାପା ମାଆଙ୍କ ପାଖରେ ଓଜର, ଆମକୁ ଏଇ ଫୁଲରୁ ଗୋଟାଏ ଥାଣିଦିଅ ।

ସେଇ ପିଲାଙ୍କ ରିତରେ ଥାଏ ମୋହନ କୁମାର । ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷର ଶୁଭମରିଆ ହୁଆଟିଏ । ବାପା ସବୁଦିନେ ସକାଳେ ବାଖକରି ମୋହନକୁ ବୁଲେଇ ଆଖି ପାର୍କକୁ । ସେବେଳି ମୁଁ ଏକା ବୁଲି ବାହାରିଥାଏ । ନାତୁଣୀ ଅକସ୍ମାତା ହୋଇ ଭଠି ନ ଥାଏ । ମୋହନ ଠକୁ ଠକୁ ହେଇ ପାର୍କ ଘେର ଆଜକୁ ଆଗେର ଆସିଲା । ବାପା ତା'ର ଆଜ ଜଣକ ସହିତ ଗପ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ମୋହନ ଗଟ ପାଖରେ ନଳ୍ଲପଢ଼ି ତକୁ ମାଟି ଉଠେଇ ନେଇ ଖାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । “କେଉଁ ବେଳା” ବୋଲି କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତା ପାଖକୁ ଯାଇ ପାଇରୁ ମାଟି କାହିବାକୁ ଗଲାରୁ ଅବିହ୍ଵା ବାରି ମୋହନ କାହି ଉଠିଲା । ପୁଅର କାହ ଶୁଣି ବାପା ସେଠାକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆସିଲେ । ତାକୁ ମୋହନର ମାଟିଖିଆ କଥା କହିଲାରୁ ସେ ପୁଅକୁ ଆକଟ କରି ସବୁ ଚାପୁଡ଼ାଟିଏ ମାରିଲେ । ସେ ଅଧିକ କାହି ଉଠିଲା ।

‘ଆଓ ବେଳା’ ବୋଲି ନାହିଁଲେଇ ବହି ମୋହନକୁ କୋଳକୁ ନେଇ କାଖ କରି । ସେ ତୁରତ ତୁନି ହେଇ ମୋ କାଖରେ ଲାଖି ରହିଲା । ବାପା ତା'ର ଠିକ୍ କହିଲେ - “ଠିକ୍ ହେ ତାତାକେ ପାଖ ରହୋ । ମୌଁ ଚଲା ।” ଯା କହି ତାଲିମିବାର ବାହାନା କଲାରୁ ମୋହନ ବାପା ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଛାଟିପିଟି ହେଇ କାହିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ବାପା ତାକୁ କାଖେଇ ନେଇ ଘେର କଲେ । କହିଲେ - ଦେଖୋ ମୋହନ, ସେ ତୁମ୍ଭରା ତାତା ହେ । ଜନସେ ହାତ ମିଳାଏ ।

ମୋହନ ସୁନାପିଲାଟି ପରି ହାତ ବଢ଼େଇ ମୋ ସହିତ ହାଣ୍ଡେବ କଲା । ତାକୁ ତା ତା କହି ହାତ ହଲେଇଲାରୁ ସେ ମୋ ଆଡେ ହାତ ହଲେଇ ତା ତା କଲା ।

ଏଇ ଆମ ଦୁର୍ବଲର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ । କଞ୍ଚକାର ସୂତ୍ରପାତ । ଚର୍ଚପରେ ପ୍ରତିଦିନ ମୋହନକୁ ଦେଖିବା ଆଶାରେ ତର ତର ହୋଇ ପାର୍କକୁ ଯାଏ । ମୋହନ କଥା ଶୁଣି ନାତୁଣୀ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ ତା' ପାଇଁ ଘୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଟପି ଧରି ପାର୍କକୁ ବୁଲି ଆସିଲା । ମୋହନ ଆମ ଦୁର୍ବଲର ଆକର୍ଷଣର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ହୋଇଗଲା । ପାର୍କରେ ମୋହନ ସହିତ ପ୍ରତିଦିନ ଘଟିଏ ଖେଳୁ । ଯେଉଁଦିନ ଅକସ୍ମାତ କୌଣସି କାରଣରୁ ଦେଖା ନହୁଁ ମନଟା ପିକା ପଢ଼ିଯାଏ ।

ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଛାତିବାର ଦୁଇଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପୁରା ଗୋଟିଏ ଟପି ପାକେଟ ନେଇ ମୋହନକୁ ପାର୍କରେ ରେଟି ଗେଲ କଲି ଖେଳିଲୁ । ଟପି ପାଇ ମୋହନ ଭାରି ଖୁସି । ମୋହନଠାରୁ ବିଦାୟ ନେବାବେଳେ ମୋ' ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ମୋହନ ବିଶେଷ କିନ୍ତୁ ବୁଝି ପାରୁ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ତା' ବାପାଙ୍କ ଆଖି ମଧ୍ୟ ଛଳ ଛଳ ହେବାର ଜନ୍ମ୍ୟ କରିଥିଲି । ମାତ୍ର ତିନିବର୍ଷର ଏତେ ଟିକେ ହୁଆ ମୋହନ । ମୋଟ ଦେବ ମାସର

ପରିଚୟ ତା ସହିତ ଆମର । କିନ୍ତୁ ମୋହନ ଯେଉଁ ଆସନ ପାତି ରଖିଛି, ଆମ ଅତିରରେ
ଜଣାଗଲା ଯେପରି ତା' ସହିତ ଆମର ଜନ୍ମଜନ୍ମାତରର ସମକ୍ଷ । କିଏ ଜାଣେ
ହୋଇଥାଇପାରେ ମଧ୍ୟ ।

କବିକର ଦୂରଟି ମର୍ମସର୍ପୀ ପଂକ୍ତି ମନେପଡ଼େ -

କାହିଁ ବହୁତା କାହିଁ ପ୍ରେମ ସୁନ୍ଦର ।

ଯାର ପ୍ରାପତ୍ତି ଲାଗି ଦେବତା ନର ॥

ସେହି ବହୁତା ଓ ପ୍ରେମର ଉଷ ମାନବ ଦୃଦୟରୁ ଶୁଣିଯାଇ ନାହିଁ । କାପତା
ଚଢ଼େଇ ପରି ଅଗାଧ ମମତାର ଭଣାର ତା' ଅତିରରେ । ତାହା ହିଁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରିଲେ
ମାନବର ମାନବପଣିଆ । ଭନ୍ଦସାନିଯର ବଞ୍ଚାଇବ ।

ନାପିତ୍ତୁଣୀ

ସୁ ୧୯୭୭ ସାଲ । ଆଜିକୁ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଚଳେ, ମର ୨୭ ତାରିଖ ତିଥକୁ ବଡ଼ ଅପାଳ ବାହାଘର ସ୍ଥିର ହେଲା । ବାପା, ବଡ଼ଭାଇ ପନ୍ଥର ଦିନ ଲୋଖୀ ଛୁଟି ମାଗିଲେ । ବାପା ଗାଇପୂର ରାଜାଙ୍କର ତୁମେଷ୍ଟ ମେନେଜର, ଭାଇ ନାଜର ଭାବେ ନାମ କରୁଥାଏ ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ରେ । ସେଇ ପାଖାପାଖି ତିଥକୁ ଗାଇପୂର ରାଜାଙ୍କ ଝିଅ ବାହାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଥାଏ । ବାପାଙ୍କୁ ବାହାଘର ତାରିଦିନ ଆଗରୁ ଆଉ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ସାତଦିନ ଆଗରୁ ଛୁଟି ମିଳିଲା ।

ମୁଁ ସେତେବେଳେକୁ ସୁନ୍ଦରଗତ ହାଇସ୍କୁଲର ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ୁଥାଏ । ବାପା ମତେ ପାଖକୁ ତାଜି କହିଲେ- ବଡ଼ ଭାଇ କି ମୁଁ ତ ଅପା ବାହାଘରର ହସ୍ତାକ ଆଗରୁ ବି ଯାଇପାରୁନୋହି ଗାଆଁକୁ । ତୋ ସୁଲ ମର ପହିଲାରୁ ବହଦୁବ ଗ୍ରୀକ୍ ଛୁଟି ପେଇଁ । ତୁ ଗୋପାଳ ଘାଇରେ ସୁଲ ଛୁଟିପରେ ପରେ ଚାଲି ଯା ଗାଆଁକୁ ।

ଗାଆଁରେ କୃଷ୍ଣ ବଡ଼ଭାପା, ମଠ ଅଧିକାରୀ, ପାଣ୍ଡି ମନ୍ଦିରା, କାଶୀ, ଅଚ୍ଛେରିକା ମୁରବିମାନଙ୍କୁ ଛେଟି ତାଙ୍କ କହିବା ମୁତାବକ ଯାହା ସବୁ ବେବସ୍ତା କରିବାକୁ ହବ ବରେଇବ । ମୁଁ ତୋ ହାତରେ ତାଙ୍କମାନଙ୍କ ପାଖକୁ, ବଡ଼ମା ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେବି । ଏତୁ ଯାହା ଯାହା ନବାକୁ ହବ, ତାଲିକା କରି ତୁରନ୍ତ ପଠେଇ ଦେଲେ ବଡ଼ଭାଇ ଆଉ ମୁଁ ଛେକ ଛେକ କେ ନେଇଯିବୁ ।

ହିଦୋକରୁ ଭାଇ କେବେ ଯାଇପାରିବେ ଜଣାନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ତାଲିକା କରି ପଠେଇଲେ ସେଠୁ ଯାହା ସୁବିଧାରେ ଆଣିଛବ ସେ ଆଣିବେ ।

ଆଉ ଶୁଣ ଘରହାର ନିପାପୋଷା ହବ, ଖେଟି ମରାଯିବ । ତିନି ଖଞ୍ଜା ଘର ସମୟ ଲାଗିବ, ଆଗରୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ ଦାଖରେ ସାମନା ଚଙ୍ଗା ହବ, ନହବତ ବାଜା ପେଇଁ ଦାଖ ପାଟକ କତିରେ ଉଚ୍ଛାକରି ଭାବି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୋଳବାଜା, ତେଲଙ୍ଗା ବାଜା, ଲାଇଟି ଖାତ ସବୁ ବରାଦ ହବ । ଭଦ୍ରଲୋକ ବସିବା ପେଇଁ ଆମ ଘରେ ବଡ଼ ଦରି ଅଛି, ତାଙ୍କୁ ସଫା କରେଇ ଦବ । ଦରକାର ହେଲେ ପଟାମୁଣ୍ଡେଇରୁ ବଡ଼ ଦରି ନଚିରିରୁ ମାଗି ଆଣିବାକୁ ହବ ।

ସେତେବେଳେ ଜିନିଷ ବରାଦ କରିବାକୁ ହବ, ଧାନ, ଚାଉଳ, ନତିଆ, କଦଳୀ, ପନିପରିବା, ଚୁଡ଼ା, ଦୁଧ, ଦହି, ଗୁଆ ମସଲା, ତେଲ ଘିଆ, ଲୁଗାପଟା, ଝିଆ କୋର୍ଜଙ୍କ ଜିନିଷ, ସାଆଡ଼ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜିନିଷ, ରଙ୍ଗ ବାସନ ଏମିତି ନିଃ ୧୦ ନିଃ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର ଜିନିଷ କରିବୁ କିଣା ହବ, ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦବକୁ ଭାଇ ବେଭାର ସବୁ ଅଳଗା ଅଳଗା ତାଲିକା

କରି କିଏ କର କିନିଷ କିଣିବ, ବରାଦ କରିବୁ । ତୋ ପାଖରେ ଚାଲିକା ରଖି ଯିଏ ବେବସ୍ତା କରିବ, ତାକୁ ତା' ବାବଦ ଚାଲିକାର ନକଳ ଦେଇବୁ । ତେବେ କେହି କୁଳିବ ନେଇଁ କି କୁଠେର ପାରିବ ନେଇଁ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ନିମତ୍ତ କରିବା ପେଇଁ କରିଟିକି ଶୁଆ ଚିଟୋର ଚାଲିବାକୁ ହବ, ଗୁରୁ ଗୋପେଇଁ ମଇତ୍ର ବନ୍ଧୁ, ଯାହାକୁ ଯୋଇ ମାନ୍ୟତାରେ ନିମତ୍ତ କରିବା କଥା ଦିନକୁ କହି ରଖେଇବୁ । ତା' ଅକ୍ଷର ଭଲ । ଶୁଆ ଚିଟୋର ନିମତ୍ତ ଚାଲିବାରେ ତେବେ କରିବ ନେଇଁ ।

କିଣାବିକା ପେଇଁ ଏବେ ତୋ ହାତରେ ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ନେଇଯିବୁ । ବୋଇ ପାଖରେ ଟଙ୍କା ରଖେଇବୁ । ତୋ ଠୋଇଁ ଚିଠି ପାଇଲେ ଆଉ ଟଙ୍କା ପଠେଇବି । ଭାଇ ଗଲାବେଳକୁ ଏଠୁ ଯାହା କିନିଷପତ୍ର ନବାକଥା ନବ, ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ନେଇଯିବ ।

ଡୁ ଡରି ଯିବୁ ନେଇଁ । ଭାବି ହବୁ ନେଇଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଜରେ ମାନ୍ୟତାରେ ସନ୍ଧାରେ କଥାବାରୀ ହେଲେ ସମସ୍ତେ ଆସି ନିଜର ପରି କାମ କରିଯିବେ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନେଇଁ । ହିସାବ ରଖି ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିବୁ । ଯାହାକୁ ଯାହା ବସନ୍ତ ଦିଆଯିବା କଥା ହବୁ । କାମ ହାତକୁ ନେଲା ୩୦େ ବାର କଣା ପଢ଼ିଯିବ ଯେ ।

ମତେ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଆଏ । କେମିତି ଏତେଶୁଦ୍ଧିଏ କାମ ନେଇଅଣି ଥୋଇ ପାରିବି । ବଡ଼ ଭାଇଙ୍କ କହିଲି । ସେ କହିଲେ - ଗୋଟିଏ କାମ ଭର । ବାପା ତ ଏତେ କାମ କଥା କହିଚନ୍ତି, ମନେ ରହିବ ନେଇ ସବୁ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଚିପି ନେ ଗୋଟିଏ ଖାତାରେ । କୁଳିଶଙ୍କେ ଅସୁବିଧା ହେବ ।

ଡୁରତ ଯାଇ ସେଇଥା କରି । ସବୁ ଚାଲୁ ପଢ଼ି ଶୁଣେଇଲି । ଭାଇ କହିଲେ - ସବୁ ତ ଚିପି ଦେଇଛୁ । ସବୁଥେରେ କୁଷ ବଚାପା, ପାଣ୍ଡ ମରସା, ଅଭାଦା, କାଶୀ ଭାଇ ହେରିକାଳ ପଚାରି କରୁଥିବୁ । ବୋଇ ବଡ଼ମାଳୁ କରୁଥିବୁ । ଆଉ ଶୁଣ, ବାପା କହିଚନ୍ତି ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ଦେବେ ବୋଲି । ମୁଁ ଦେବି ତିନିଷ । ଝିଅ କୋର୍ବିକ ପେଇଁ ଯାହା କିଣା ହବା କଥା ପଜାମୁଣ୍ଡାର ବଜାରରୁ କିଣି ନହୁ । ନ ମିଳିଲେ ଡୁରତ ରେଖିବୁ, ମୁଁ ଏଠୁ କିଣିନେବି ।

ଆଉ ଟଙ୍କା ନବାକୁ ଡର ମାତିଲା । କହିଲି, ଭାଇ ସେଠି ସେମିତି ଭଲ କିନିଷ ମିଳିବ ନେଇଁ । ଡମେ ଗଲାବେଳକୁ ଏଠୁ କି ଖାରସୁଗୁଡ଼ାରୁ କିଣି ନବ । ମୁଁ ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚ ସେଥିର ତାଙ୍କିକା ପଠେଇ ଦେବି । ବଡ଼ଭାଇ ଭାଙ୍ଗି ହେଲେ । ମତେ ଚିକେ ଉଷ୍ଣାସ ଲାଗିଲା ।

ମର ଦୁଇ ଟାରିଖ ୩୦େ ସୁଲ ହୁଟି ହେଲା । ତହେ ପରଦିନ ଗୋପାଳ ଦା'ଙ୍କ ସାଜରେ ଖାରସୁଗୁଡ଼ାରୁ ରେଳଯୋଗେ ଖଡ଼ଗପୂର ଯାଇ ସେଠି ରେଳ ବଦଳ କରି ନଟକ ପହଞ୍ଚିଲୁ । କଟକରୁ ବାରିବୋଟ ଯୋଗେ ଅଳକା କୋନାଲରେ ଯାଇ ଅରଦା ଘାଟ ୩୦େ ଓହେଇଲୁ । ଓପର ଓକି ଟାରିଖା ସୁନ୍ଦା ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ପରେ ପହଞ୍ଚୁ ବୋଲ, ବଡ଼ମା, ନଟିଆ ଦା' ନାବା ଭାଇକୁ ରେଣ୍ଟି ବଡ଼ମାଙ୍କୁ
ବାପା ଦେଇଥିବା ଚିଠିଟି ଦେଲି । ବଡ଼ଅପା ଅମାର ଘର ରିତରେ ଥାଆନ୍ତି, ବାହାରକୁ
ବାହାରୁ ନଥାନ୍ତି । ବଡ଼ ମା' କହିଲେ ଯାଇ ନେଉଁ, ବଡ଼ଅପାକୁ ରେଣ୍ଟି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି
ଆସିବୁ । ମତେ କାଇକି କେଜାଣି କେମିତି କେମିତି ଲାଗୁଥାଏ । ଗଲିନେଉଁ । କହିଲି
- ରହ ମୁଁ ଆଗ ଚିଠି ଯାକ ମଠ ଗୋସେଇଁ, କୃଷ୍ଣ ବଡ଼ାପା, ପାଶୁ ମଉସା ହେରିକାଙ୍କୁ
ଦେଇ ଆସେ ।

ବଡ଼ମା' ପାଟିକଲେ - ଆରେ ଗୋପାଳ, ତୁ ପାଟିରେ ଗଣ୍ଠାଏ ପଖାଳ ପକେଇ
ଦେଇ ଯା'ରେ । ତୁ ଚିଠି ବାଣିବୁ । ନ ଶୁଣିଲା ପରି ହେଇ ଚିଠି ତକ ଧରି ପକେଇଲି ।

ବଡ଼ ଅପାଙ୍କ ବାହାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହେଇ । କୃଷ୍ଣ
ବଡ଼ାପା କହିଲେ ପର୍ବକରଣଙ୍କ ବି.ଏ. ପାଶକରା ପୁଅ ଜୋର୍କ୍, ସବୁ କଥା ଭଲ ଭାବରେ
ବେବସା କରିବାକୁ ହେବ । ତୁ ପାଶୁ ମଉସା, ଅଛ, କାଣୀ ଦିନ୍ଦୁ ଆଉ କୃଷ୍ଣ ନାହାକଙ୍କୁ
କହିବୁ କାରି ସକାଳେ ତମ ମେଳା ଘରକୁ ଆସିଲେ ତାଳିକା, ଚିଟୋର ସବୁ ତିଆରି
କରିଦିବା । ବଡ଼ାପାଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣେଇ ଦେଇ ଆସିଲି ।

ବୋଇକୁ ଟଙ୍କାଟକ ଧରେଇ ଦେଇ ଖାଇ ବସିଲି । ଖାର୍ଦ୍ଦ ଖାର୍ଦ୍ଦ ବଡ଼ମା'ଙ୍କୁ କହିଲି
- ବଡ଼ଅପା ଆଉ ଜୋର୍କ୍କ ପେଇଁ ସବୁ ଜିନିଷ ବଡ଼ାଇ ସାତୁ କଣି ଆଶିବେ । ତେମେ
ଆଜି ତାଳିକା କରିଦେଲେ କାରି ଭାଇକ ପାଖକୁ ତାକରେ ପଠେଇ ଦେବି ।

ବଡ଼ମା କହିଲେ-ଖିଆପିଆ କାମ ସବୁ । ରାତିରେ ତୁ ବସିବୁ । ବୋଇ ମୁଁ ଯାହା
ମନେପଢ଼ିବ ତାଳିଦବୁ, ତୁ ଲେଖିବୁ କାରି ସକାଳେ ସମସ୍ତେ ଆସିଲେ ଦେଖେଇ ଦବୁ-
ଯାହା ସମସ୍ତେ କହିବେ ।

ଶୋଇବାକୁ ଯିବା ଆଗରୁ ବଡ଼ଅପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ମତେ କୋଳକୁ ଟାଣିନେଇ
ମୁଖ ଆଉଁସି ଦର୍ଢି ଦର୍ଢି କର୍ବ କର୍ବ ହୋଇ କାହିଲେ । ମୁଁ ସମ୍ବାଦ ନପାରି ବଡ଼ଅପାଙ୍କ
କୋଳରେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲି । ଛାଟିପିଟି ହେଇ ପକେଇଲି ।

ଆରଦିନ କୃଷ୍ଣ ବଡ଼ାପା ହେରିକା ସମସ୍ତେ ଆସି ବସିଲାରୁ ଆଗ ଝିଅ ଜୋର୍କ୍କ
ତାଳିକା ଧରେଇ ଦେଲି ବଡ଼ାପାଙ୍କୁ । ବଡ଼ାପା ଅତାଦାଙ୍କୁ ତାକି କହିଲେ - ଅଛ ଚିକେ
ଯିବୁ ମଧ୍ୟ ପୁନାନନ୍ଦକୁ ତାକି ଆଣିବୁ । କାରି କହିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି । ତାଙ୍କ ନାଁ । ଆମେ
ଏ ରିତରେ ତାଳିକା ତିଆରି ଆରମ୍ଭ କରୁବୁ । ତାଳିକା ତିଆରି ହରଥାଏ । ପୁନାନନ୍ଦକୁ
ନେଇ ଅତାଦା ଆସିଲେ । ଟାଣ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ତାଳିକା ତିଆରି ସରିଲା । ପ୍ରତି
ଜିନିଷର ଅରଗା ତାଳିକା କରାଯାଉଥାଏ । କରତୁ କର ଜିନିଷ ଆସିବ ତାଳିକାରେ
ଚିପାଯାଉଥାଏ । କିଏ କର ଜିନିଷ ବେବସା କରିବ ସେକଥା ବି ଚିପାଯାଉଥାଏ ।
କିଣାଯିବା ଜିନିଷର ଦାମ ପକେଇ ଦିଆହୋଉଥାଏ ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ।

ଓପର ଓକି ଚିଠି ଲେଖି ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ସୋଠାରେ କିଣାହବା ଜିନିଷ ତାଳିକା
ପଠେଇଲି ପଟାମୁଣ୍ଡେଇବୁ । ହିହୋଇକୁ ବି ଚିଠି ଲେଖି ଜଣେଇଲି ବଡ଼ାପାଙ୍କୁ ।

ପଚାମୁଣ୍ଡେଇରେ ଯାହା ଯୋଡ଼ ଶାଢ଼ୀ କିଶାହେବ, ଅଗାଦାଙ୍କ ସାଜରେଯାଇ ମୁଁ କିଶିଳେଇ
ଆସିବା ଠିକ୍ କରାହେଉଥାଏ । ଅଗାଦାଙ୍କ କହିଲାରୁ ସେ ଜହିଲେ - ହାଟପାବିରେ ଯାଇ
କିଶିଲେ ରଇ ହବ । ସେ ଦିନକୁ କଟକ ବେପାରିମାନେ ନୂଆ ମାଳ ଆଣନ୍ତି । ଆହି
ଶୁଭ୍ରବାର । ରଇବାର ଦିନ ସକାଳୁ ଯିବା । କେତେ ଟଙ୍କା ରିତରେ ବେଇଯୋଡ଼ ଶାଢ଼ୀ
କିଶାହେବ ଲେଖା ହେଲଛି । ସେଇ ମୁତ୍ତାବଳ ଟଙ୍କା ନେଇୟିବାକୁ ବଢ଼େଇରେ ।

ସେବିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ବୋଉ ବଡ଼ମାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି କୋଉ ଚାଲିବାରେ କେତେ
ଟଙ୍କାର ଜିନିଷ କିଶା ହେବ ସବୁ ହିସାବ କରି ବୁଝେଇଲି । ବାହାଘର ପେରଁ ବାପା
ବଡ଼ାପା ଯୋଉ ଟଙ୍କା ପଠେଇ ଥାଆନ୍ତି, ଧାନ ବିକା ଟଙ୍କାସବୁ ବୋଉ ତା' ପାଖରେ
ରଖି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ଦଉଥାଏ ।

ଯୋଡ଼ ଶାଢ଼ୀ ଚାଲିକା ପକୁ ପକୁ ଦେଖିଲି ନାପିତୁଣୀଙ୍କ ପେରଁ କୋଡ଼ିଏ କୋଡ଼ିଏ
ଟଙ୍କାର ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଶାଢ଼ୀ । ନାପିତୁଣୀ କ'ଣ ବୁଝି ନପାରି ବତ ମା'ଙ୍କୁ ପଚାରିଲି -
ଲେ ନାପିତୁଣୀ କିଏ କି ? ଆମ ସାଇ ମାଇପେ, ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦବ, ମରଳା, ମରତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ
ସମ ସରି, ନାପିତୁଣୀଙ୍କ ପେରଁ ଶାଢ଼ୀ । କ'ଣ କୁଇ ଲେଖା ହେଲଛି କି ?

ନାର୍ଦ୍ଦରେ କୁଇ କହିଲି ହବ । ସେ ପରା ବାରିକାଣୀ । ଚାକୁର କହି
ନାପିତୁଣୀ । ବାହାଘରରେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ବଡ଼ କାମ ନା, ସେଥିପେରଁ ସମାନ କରଇ ଶାଢ଼ୀ
ତାଙ୍କୁ ଦିଆୟାଏ - ବଡ଼ମା କହିଲେ ।

ତାଙ୍କର କୋଉ ବଡ଼ କାମ କି ? ଧୋବଣୀ ଆଉରି କଷ୍ଟ କାମ କରନ୍ତି । ମରଳା
କୁଗା ସପା କରନ୍ତି । ଧୋବା କାଠ ଚିରିଦିଅନ୍ତି, ବୋହି ଆଣନ୍ତି ରୋଷେଇରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହବ
ବୋଲି । ନାପିତୁଣୀ କୋଉ କଷ୍ଟକାମ କରନ୍ତି ? ପାଚାରି ବଡ଼ମା'ଙ୍କୁ ।

ବଡ଼ମା' ଚିକେ ହସି କହିଲେ - ନାପିତୁଣୀର ବହୁତ କାମ ନା । ସେ ପରା ମଜନ
ଦିନ ନୂଆଶାଢ଼ୀ ପିଛି କଳସ କାଖେଇ ଦିଅଁ ମଜୁନିବାକୁ ଯିବ । ବାହାଘରର ପ୍ରଥମ କାମ
କରିବ ସେଇ । ଝୁଅର ନଖ ସଫାକରି ମଳିବମ କାଢି ଅଲତା ସିହୁର ପିଣ୍ଡେଇଦବ
ବାହାଘର ଦିନ । ଚନ୍ଦନ ବାଟି ନାଇଦବ । ରହଣାଗଣ୍ଠ ପିଣ୍ଡେଇ ଶାଢ଼ୀ ପିଣ୍ଡେଇ ସରେଇ
ଦବ । ଝୁଅକୁ ବେଦୀ ଉପରକୁ ନିଆ ଅଣା କରିବ । ତା' ପାଖେରେ ପାଖେରେ ରହିଥିବ
ବାହାଘର ସରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପୁଣି ବାହାଘର ପରେ କିମ୍ବା ସାଙ୍ଗେରେ ତା' ଶାଶୁ ଘରକୁ
ସାଇ ତାଙ୍କୁ କେତେବିନ ନୂଆ ଜାଗାରେ ଚଲେଇବ । ଆଉ କ'ଣ ? ତା' କଥା ନିଆରା ।
ତା' ସାଥରେ ଧୋବଣୀ ସମାନ ହୋଇ ପାରିବ ?

ପୁଣି କୋଉ କୋଉ ନାପିତୁଣୀ ଚିତା କୁଟେଇ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଝିଅମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ
ଗାଇରେ, ଚିତୁକରେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ବୋଲି ଚିତାଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି । ଆମ ବିଶି ଅପାଙ୍କ ମୁହଁରେ
କଳା ଚୋପିଚାଏ କର ନାପିତୁଣୀ କୁଟି ଦେଇଥେଲା ଯେ, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ବାହାଘର କଲେ ।
ଅପାଙ୍କ ମୁହଁକୁ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲା କଳାକାରଟି । ଏବେ ବି ସେମିତି ଝଟକୁଟି ?
ଏଇ ସବୁଥିପେରଁ ନାପିତୁଣୀଙ୍କୁ ବାହାଘରରେ ରଇ ରଇ ଶାଢ଼ୀ ଆଉ ତା' ପକ୍ଷରୁ ରଇ
ବିଦାକି ମିଳେ ପରା ।

କଥାବାର୍ଗୀ ହଉ ହଉ କେତେ ରାତି ହେଲଗଲା । ଡାଲିକାଯାକ ଯାହାର ଯାହା
ଦେଇ ଦବାକୁ ସକାହି ରଖିଲି ।

ଆରିଦିନ ସକାଳେ ବିଶିଷ୍ଟିଅପା ଆମ ଗରକୁ ଆସିଥାଏ । ବଢ଼ ଅପାଙ୍କ ବାହାଘର
ନଥା ପଡ଼ିଲା । ଅପାକୁ ପଣରିଲି - ଅପା ବାରିକାଣୀକୁ ନାପିତୁଣୀ କାହିଁକି କହନ୍ତି କି ?

ବିଶି ଅପାଙ୍କର ବିଷ ଦାତରୁ କେଇଟା ଝାତି ପଢ଼ିଲାଣି ଯା' ଭିତରେ । ବଅସର ରିତି
ସମସ୍ତଙ୍କ ଓପରେ । ତଥାପି ତାଙ୍କ କଥାବାର୍ଗୀ ବାରି ହେଲଯାଏ । କହିଲେ - ତୋର ସେଇ
ପିଲାଦିନ ଛଜ ଛାନ୍ତିଲେ । ସବୁ ବଥାରେ ଖୋଲ, ତାତ, ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରତାକ । ତୋ' ବୋଇ
ପରା ଏଇଥିପେଇଁ ତୋ' ଉପରେ ତିତୁଥେଲା ପିଲାଦିନେ । ହଉ ଶୁଣ । ନାପିତୁଣୀ କାହାକି
ତା' ନା ହେବିଲି । ତମେସବୁ ତ ଆମ ଶାହାସ୍ତ ପୁରାଣ କଥା ଶୁଣୁମା, ଜାଣିବ କୁଆହୁ ?

ଗୋପରେ ନହ ରାଜା ଘରେ ବକୁଥେଲା ବେଳେ ପରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାପିତୁଣୀ
ବେଶହେଲ ଶ୍ରୀରାଧାକୁ କାଢ଼ ପିନ୍ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ - ଯେ କବି ଗାଇଛି - ‘ତୋ’ ହାତକୁ
କହାକାଟ ମାନିବ ସଖି ମାନିବ ପରା’- ସେଇ କାଳରୁ ଆମ ଗାଉଳ ଭାଷାରେ ଯାହାକୁ
ବାରିକାଣୀ କହଁ ଆମେ, ଶାହାସ୍ତ ପୁରାଣରେ ତାକୁ ନାପିତୁଣୀ କୁହନ୍ତି । ବୁଝିଲୁ ।

ହଁ ହେଲା । ଅପା କି ବଢ଼ମା ନହେଲେ ଏମିତି ବୁଝେଇ କିରି କିଏ କହିବ ? ଆଉ
କୋର କୋର ନାପିତୁଣୀ କୁଆହେ ମୁହଁ ହାତରେ ଚିତା କୁଟି ଦିଅତି ମାନିବ ବୋଇ ?

ଅପା କହିଲେ - “ଆରେ ହଁରେ । ମୁଁ ପରା ଚିକେ ଅସୁହରିଆ ବୋଲି ନିଧି
ବାରିକ ଭାରିଜା ମୋ’ ମୁହଁରେ କଜାଜାଇ ଚୋପି କୁଟି ଦେଇଥିଲା ଯେ, ସମସ୍ତେ ତାକୁ
ବାହାବା ଦେଇ ।” ମୋ ଆହିକୁ ଚିକେ କଣେଇ କଣେଇ ଅନେଇ କହିଲେ - ତୋର
ମୁହଁ କି ହାତରେ ଚିତା କୁଟେଇବାକୁ ମନ ହୁଇଛି କିରେ ?

କହିଲି ହଁ ! ପୁଅ ପିଲା କ’ଣ ଚିତା କୁଟାଟି ? କେଜାଣି ମାଇଚିଆ ପିଲା
ହେଇଥିଲେ କୁଟେଇଥିଲେ କ’ଣ କି, ଆମ ବଢ଼ଅପା ମୁହଁରେ କୁଟେର
ଦେଇ ହୁଅନ୍ତା ନେଇ, ତମର ଯେମିତି ଚୋପି କୁଟେଇଥେଲେ ?

ଅପା ପାଟିକରି ଉଠିଲେ - ତୋ’ ବଢ଼ଅପା ମୁହଁତ ତୁଳାକୁ ସରଗ ତହ, ତା’ର
ଚୋପି କୁଟେଇବା କ’ଣ ଦରକାର ? ବଢ଼ମା’କୁ ପଚାରୁନୋହି ।

ନେହୁରା ହେଲ କହିଲି - ତେମେ କହିଲେ ବଢ଼ଅପା କି ବୋଉ ବଢ଼ମା କେହି
ନାହିଁ କରିପାରିବେ ନି । ତମେ ଚିକେ କହିଦିଅ ଅପା ।

ଅପା ବଢ଼ମା’କୁ ତାଙ୍କ କହିଲେ - ଶୁଣିଲାଣି ଖୁଡ଼ା ତମ ପୁଅ ଭଜ କଥାଟିଏ
କହୁଛି । ନାପିତୁଣୀକୁ କହିଲେ ଭାନୁ (ବଢ଼ଅପା) ମୁହଁରେ ଚୋପିଟିଏ କୁଟି ଦିଅନ୍ତା ।
ମୁଁ ତାକୁ କହିଦେବି କୁଟିଦବ । କେତେ, ଚକାଏ କି କେତେ ନବ ତ । ମୋ’ ବେଳକୁ
ଆଠଣା ନେଇଥେଲା ।

ବଢ଼ମା’ କହିଲେ - “ହୁଙ୍କ ତେମେ ଯଦି-କହୁତ କର ।” ଯା କହି ବଢ଼ମା ତଳ
ଖଞ୍ଜାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଅପାକୁ ପଚାରିଲି - ବଢମା' କହୁଥେରେ ନାପିତୁଣୀ ନଖ ସଫା କରିଦିଏ,
ମକିଚମ କାଢିଦିଏ । ଉଥ ମକିଚମ ବଢା ତ'ଣ କି ଅପା ?

ଅପା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ କହିଲେ- ଲଇ ଟୋକା ତୁ । ହଲ ଶୁଣ । ଆମ
ପାଦରେ ଧୂଳି ମଳି ତ ସବୁବେଳେ ଲାଗୁଛି ।

ପାଦଚଳ ତ ସହକେ ମଇକା ଧରେ । ଚାରିପାଖ ଚମ କି ମଇକା ହୁଏ ।
ଯଇମାନେ ମାଟି ଗୋବର ହୁଆଏ, ଗୋଷେଇ ଘରେ ହାତି ବକା ସଫା କରନ୍ତି, ବାସନ
ନାଜନ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଦ ଚାରିପାଖ ଚମ ବେଶି ମଇକା ଧରେ । ପର୍ବତୀଣୀ ବାହା ପୁଆଣି
ଉସବରେ ଝିଆ ବୋହୁ ମାନେ କଳକ ଅଳଚା ଲଗେଇ ଆ'ଏ । ଅଳଚା ମଇକା ଚମ
ଲପରେ ଚକ୍ର ଦିଶେ ନେଇଁ । ମଇକା ଚମକୁ ଚରଢା ନହୁତୁଣୀରେ ବାଢ଼ି ଦେଇ ଅଳଚା
ଲଗେଇଲେ ରଙ୍ଗ ରୋର ପିଟେ । ସେଇଆକୁ କହନ୍ତି ମକିଚମ କାଢିଦିବା । ନାପିତୁଣୀଙ୍କ
ପାଖରେ ଆଏ ଚରଢା ନହୁତୁଣୀ, ଯଇଥେରେ ମକିଚମ କାଢ଼ି ଦିଅଛି ସେମାନେ ।

ବାହାଘର ପାଖେଇ ଆସିଲାରୁ ବାମଧହା ଜୋରଦୋର ଚାଲିଥାଏ । ଗାଆଁ
ମୁରବିମାନେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଆସି ମେଲାଘରେ ଶଢ଼ିଏ ଦି'ଘଢ଼ି ବସି ବୁଝାବୁଝି ବରି
ଯାଆଏ । ଦିନେ ଦିନେ ମଧ୍ୟେ ପୁନାନୟ କି ଆସି ବୁଝାବୁଝି ବରିଯାଆଏ । ସେବିନ
ପୁନାନୟ ଆସି କହିଲେ - କୋଡ଼ିଏ ସାଆଚ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବାହାଘରେ ହୁଅ ସାଜରେ
ପୋଇଲିଟିଏ ନିଶ୍ଚଯ ଯିବା କଥା । ଅଭତଃ ଦଶ ପଦର ଦିନ ହୁଅବୁ ଚଳାଚଳ
କରେଇଦେଇ ଆସିବ । ତମ ଗାଆଁ ନାପିତୁଣୀ କି ଆଉ କେହି ସେପରି ବିଶ୍ଵାସୀ ସ୍ଥା
ଲୋକଟିଏ ଘୋଗାଡ଼ କରି ପଠେଇବ । ଆଉ ତା' ଘର ପିନ୍ଧା ପେଇଁ ଖଣ୍ଡ ରଙ୍ଗ ଶାଢା 'କରିଦବ । ବହୁ ଘରେ ନିକୁଛିଆ ହେଇ ଚଲିଲେ ଆମକୁ ନିଯା ।

କହିଲି - ତାଲିକାରେ ତ ନାପିତୁଣୀଙ୍କ ପେଇଁ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଶାଢା ଲେଖା ହେଇଛି ।
ଅଣା ସରିବି କି ।

ପୁନାନୟ ବୁଝେଇ କହିଲେ - ସେଥରୁ ଗୋଟିଏ ବିଅମଙ୍ଗୁଳିବା ପେଇଁ, ଆରଟି
ତାଙ୍କ ମଜୁରା ଆଜକୁ । ଘରପିନ୍ଧା ଖଣ୍ଡକ ତା' ଓପରେ ଦିଆଯାଏ ।

କୁମେ କୁମେ ନାପିତୁଣୀଙ୍କ ଗୁରୁତ୍ବ ବୁଝିପାରୁ ଥାଏଁ । ଘର ପିନ୍ଧା ପେଇଁ କି
କାଢ଼ିଏ ଟଙ୍କିଆ ଶାଢାଟିଏ ଆଣିଲି ।

ତହୀଆରଦିନ ନିଧୁ ବାରିଜ ରାରିଜା ନାପିତୁଣୀଙ୍କୁ ଡକେଇ ବୋଇ ବଡମା ତାଙ୍କ
ଜଳିଅମା ମିଠା ଖୁଆଇ କେତେକରି କହିଲେ ବତଅପା ସାଜରେ ତାଙ୍କ ଶାଶ୍ଵତ ଘରକୁ ଯାଇ
କିଛିଦିନ ଝିଅକୁ ଚଳେଇ ଦବାକୁ ସେଠି ।

ନାପିତୁଣୀ କହିଲେ - ଯିବି ଯେ, ଘର ପିନ୍ଧାକୁ ମୋର ରଙ୍ଗ କିଛି ଶାଢା ନାହିଁ ।
ଖଣ୍ଡ ଘରପିନ୍ଧା ଶାଢାଦବ ମତେ । ନହେଇ ମୋ ନିକୁଛିଆ ଶାଢା ଦେଖି ପର୍ବକରଣ
ଘର ସମସ୍ତେ ନାକ ଟେକିବେ ।

ବଡମା ତାଙ୍କୁ କହିଲେ - ତମ ଘରେ ପିନ୍ଧା ଶାଢା କିଣା ସରିବିମା । ଦେଖିବ ?

ନାପିତୁଣୀ କହିଲେ - ନାହିଁ ମ । ତମ ପସହ ୦ର୍ଜ ମୋ ପସହ କ'ଣ ବଳେଇ
ଯିବ ? ଦଶ ପଦର ଦିନକାଳ ରହିବି ମା । ଖଣ୍ଡକୁ ଦିଖଣେ ନେଇଯିବା କଥା ।

ଘ' ଭିତରେ ବୋଲ ସେତୁ ଉଠିଯାଇ ତା' ପିଶୋଚ ଶାଢ଼ୀରୁ ଖଣ୍ଡ ଆଣି
ନାପିତୁଣୀଙ୍କୁ ଦେଇ କହିଲା - ନିଅ ଏ ଖଣ୍ଡକ ଘର ପିଶାକୁ ଚକିତ । ମନକୁ ଯାଉଛି ?

ନାପିତୁଣୀ କହିଲେ - ମଲା, ତେମେ ମାଲିକାଣୀ ହେଇ ଯୋଇ ଶାଢ଼ୀ ପିଶୁଚ,
ତାକୁ ପୁଣି ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି ନ ? ବକ୍ତିଆ ହେଉଛି । ତମ ଝୁଅ ଚିତ୍ତକରେ କଳାଜାର ଗୋପିଟ୍ଟିଏ
କାଟି ଦେଇଛି । ଦେଖିଲଣି ନା । ଭାରି ମାନୁଷି ସତେ ।

ବୋଲ ଗଦ ଗଦ ହେଇ କହିଲା - କଲାବାଣ କରଗୋ । ପର ଘରକୁ ଯାଉଛି
ଝୁଅ । ତା' କଳାବାଟରେ ପୁଲ ବରଷୁ ଲୋ । ଠାକୁରେ କରନ୍ତୁ ।

ବାହାଘର ସାତ ଦିନ ଥାଏ ବଢ଼ିରାଇ ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଝୁଅ କ୍ଵାର୍ଟଙ୍କ
ପେର୍ ଆଣିଥିବା ଯୋଡ଼, ଶାଢ଼ୀ, ଛଢ଼ି, କୋଡ଼ା ଟ୍ରୁକ ବାକସ ସବୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ଦେଖେଇଲେ । ସମସ୍ତେ ପସହ କଲେ ଭଲ ହେଉଛି ବୋଲି ।

ବାପା ବଢ଼ାପା ବା'ଘର ଚାରିଦିନ ଥାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସବୁ ବହୋବନ୍ଧ ଦେଖି
ଖୁସି ହେଲେ । ବାହାଘର ପୂର୍ବଦିନ ବଢ଼ିରାଇ ବରଧରା କୁଣିଆ ହେଇ ଆଜୀ ଗଲେ ବର
ନିମନ୍ତଣ କରିବାକୁ । ବରଙ୍କ ପେର୍ ନେଇଥିବା ଯୋଡ଼, ଗଞ୍ଜ, ସିଲକ ପଞ୍ଜାବ, ସୁନାମୁଦି
ସବୁ ଭଲ ପସହ ହେଲା ବୋଲି ଫେରିଆସି ନହିଁଲେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ।

ବାହାଘର ଦିନ ସଂଧା ସୁନ୍ଦର ବର, ବରଯାତ୍ରୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ବାଣ ନିଶାଣ
ବାଜା ଲାଇଟରେ ଗାଆଁ ଦାଖ କମେଇ । ବରକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଖୁସି । ବଢ଼ ଅପାକୁ
ଭଲ ପଡ଼ିବ ବୋଲି କହିଲେ । ରାତି ରାତି ବାହାଘର ହେଲା । ବେଦା ଓପରେ ଝୁଅ
କ୍ଵାର୍ଟଙ୍କୁ ଏକାଠି ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଖୁସି ହେଲା । ନାପିତୁଣୀ ଝିଅକୁ ବେଶ
କରେଇଥାଏଟି । ମୁଣ୍ଡର ଚନ୍ଦନ, ଚିତା, ଚିତୁକର କଳାଜାର ଚିତା ଅପାକ ମୁହଁକୁ ଆଉରି
ସୁନ୍ଦର କରି ଦେଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ନାପିତୁଣୀଙ୍କ ହାତ ଯଶକ ଧନ୍ୟଧନ୍ୟ କରୁଥାଏଟି ।

ବାହାଘରର ସବୁ ଜାକଜମକ ଭାବେ ହେଇଗଲା । ତର୍ହେଆରଦିନ ବରକଣ୍ଯା ବିଦା
ହେଲେ । ତତ୍ତ୍ଵା କୁଣିଆଭାବେ ମୁଁ ରଖି । ବକ୍ତଦଗାତିରେ ମୁଁ ଓ ନାପିତୁଣୀ ବସିଗଲୁ ।
ବାଟରେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି - ଚିତାକୁଟା କାମ କେମିତି ଶିଖିଲ ?

ନାପିତୁଣୀ କହିଲେ - ମତେ ଦଶ ବାର ବର୍ଷ ହେଇଥାଏ, ଆମ ଗାଁକୁ ଦଳେ
ସାପୁଆ କେଳା ଆସିଥେଲେ । ସେଇମାନେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଚିତାକୁଟା କାମ କରୁଥାଏ ।
ମୋ' କପାଦରେ ଯୋଇ ତାରାପରି ପୁଲଟିଏ ଦେଖୁଚ, ସେଇଟିକୁ, ଆଠଟି ଚିତା କୁଟି
କରିଦେଲେ । ଲହୁଟିକେ ଜଳେଇଲାରୁ ଡବାରୁ ରଙ୍ଗ ଗୁଣା ମାରିଦେଲେ । ସବୁ
ନହୁରୁଣୀରେ ଚିତା କୁଟିଲାବେଳେ ଜହା କାମୁକିଲା ପେରି ଲାଗିଲା । ରଙ୍ଗ ଗୁଣା
ମାରିଦେଲା ବେଳେ ଭୁଗୁରୁଗୁ ହେଇ ପୋଡ଼ିଲା ଚିକେ । ଲେକ୍ଟିଏ ମାଗିଲେ ବୁଢ଼ୀ କେଳଣୀ
ଯିଏ ମୋ' ମୁଣ୍ଡରେ ଚିତା କୁଟିଲେ, ତାଙ୍କୁ ବି' ଚକିଆ ନୋଟିଏ ଦେଲି । ଲେକ୍ଟିଏ

ଫେରେଇଦବା କଥା । ଆଉ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରେବା ଚକ୍ର ନଥାଏ, ବୁଢ଼ା କହିଲେ- ତୋ' ଭାଗ୍ୟ ଭଲଗୋ, ତୁ ଏଇ ନହୁରୁଣୀଟି ନେ, ଆଉ ଏଇ ରଙ୍ଗ ଭବା । ନହୁରୁଣୀରେ ତେମେ ଯେମିତି ଚାହିଁବ ଚିତାକୁଟିଦବ ଚିକେଟିକେ ଚମ ପୋଡ଼ିଲେ, ନହୁ ଜବେଇଲେ ରଙ୍ଗ ମଢେଇବ । ଘଟିଲେ ରଙ୍ଗ ନହୁ ଖାଇଦବ । ସେଦିନଟା ଧୋଇବ ନେଇଁ । ରଙ୍ଗ ସରିଗଲେ କାଠ କୋଇଲା ଅଞ୍ଚାରରେ ଶୁଣିଗା ବାଇଢ଼ଙ୍କ ପୋଡ଼ା ଗୁଣ ମିଶାଇ କନାରେ ଛାଣି ଦବାରେ ରଖିବ । ସିଏ ହବ କଳାଇବ ।

ମୁଁ ପଚାରିବି - ଆଉ ନୀଳ, ନାଲି ରଙ୍ଗ ଚିତା ବୁଝୁଚାନ୍ତି । ସେ ରଙ୍ଗ ବୁଆତ ଆସିବ ? ବୁଢ଼ା କହିଲେ - ବଜାରରେ ନୀଳ, ନାଲି ବଢ଼ି ମିଳୁଚି । ସେ ରଙ୍ଗ ଗୁଣ କରି ସେଥରେ ବାଇଢ଼ଙ୍କ ପୋଡ଼ା ଗୁଣ ମିଶେଇଲେ ହେଲା । ତୋ' ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ଚକ୍ରଟାରେ ସବୁ ଶିଖିଗଲୁ, ଏତକ ସତ ପାଇଲୁ । ଆମେ ଖାଲି ଶିଖେଇ ଦବାକୁ ଦଶଟକା ନୋଇଁ । ଆମେ କେବା ବୋଲି ଜାତିଆ କୋକ କେହି ଆମଠାର୍କ ଶିଖିଲି ନୋଇଁ ।

ସେଦିନ ଟାଣ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ବର ପାନିବି, କନିଆ ସୁଆରା ଆହୀରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ପଛେ ପଛେ ଆମ ଗାଢ଼ି ପହଞ୍ଚିଲା ପର୍ବକରଣଙ୍କ ଘରେ । ରାତିରେ ଚତୁର୍ଥୀ ରୋତିରେ ଯୋଗ ଦେଇ ତହିଆରଦିନ ସକାଳୁ ଗାଢ଼ିରେ ଫେରିଲି । ବଢ଼ଅପାଇ ୧୦ୟ ବିଦା ନେଇ ଆସିଲା ବେଳେ ବିକଳ ହେଇ କାହିଁକେ ସେ । ତାଙ୍କ ହାତ ଖର୍ବୁ ସେ ମତେ ଦଶଟି ଚକ୍ର ଯାଇଥିଲେ । **ମୁଁ ମନାକଲି** - ତମର ଦରକାର ହେବ, ନେବି ନେଇଁ । ବାପା ବଢ଼ିରାଇ ଗାଳିଦେବେ ।

ଫେରିଲା ବେଳକୁ ପର୍ବକରଣ ମହିସାଇ ୧୦ୟ ବିଦା ହେଲାବେଳେ କହିଲେ - ଯା' ଆସ କରୁଥୁବ । ସାଇକେବରେ ଆସିଲେ ତମ ଗାଆଁରୁ ତିନି ଚାରି ଘଣ୍ଟାର ବାଟ । ଆଉ ହଁ, ଏ ନାପିତୁଣୀ ଦଶଦିନ ଖଣ୍ଡେ ରହି ବିଦା ହବ, ନା କ'ଣ ? ହଁ ବୋଲି କହି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଫେରିଲି ।

ବାପା, ବଢ଼ାପା, ବଢ଼ିରାଇ ଆଉ ଦି' ତାରିଦିନ ଗାଆଁରେ ରହି ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଭାରବେରାର ପଠେଇଲା ପରେ ଚାକିରି ଗାଆଁକୁ ଫେରିଲେ । **ମୁଁ** ଆଉ ଦଶ ପଦର ଦିନ ଗାଆଁରେ ରହି ସ୍ଵର ଖୋଲିବା ଆଗରୁ ଗୋପାଳ ଦା'ଙ୍କ ସାଇରେ ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ ଫେରିଗଲି ।

ଦଶଦିନ ୧୦ୟ ନାପିତୁଣୀ ବଢ଼ଅପା ଶାଶୁଯରୁ ଆହୀରୁ ଫେରିଲେ । ତାଙ୍କ ବିଦାକୀ ମିଳିଥାଏ ନଗଦ କୋଡ଼ିଏ ଚକ୍ର, ଭଲ ଶାବୀ ଆଉ ଗାମୁଛାଟିଏ । ମିଠେ ଉଷୁଡ଼ା ଆରିଶା ପିଠା ପୁଚୁକାଏ । ବଢ଼ଅପା ତାଙ୍କ ହାତଖର୍ବୁ ନାପିତୁଣୀଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ଚକ୍ର ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ନାପିତୁଣୀମାନଙ୍କର ବାହା ପୁଆଣି ଆଦି କାମରେ ଭଲ ରୋକଗାର । ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପ୍ରଶଂସା । ଗାଆଁ ମାନଙ୍କରେ ନାପିତୁଣୀ ମାନଙ୍କର ଏଇପରି ଲାଭକଳକ ବେଗସା, ସେ କାହିଁକାଳ ଲାଗିରହିଥାଏ । କେତେ ରାତା ମହାରାତାଙ୍କ ଭାବରେ ବଢ଼ବଢ଼ ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରେ ରାଣୀମା, କେମା ଆଦିକର ସେବା ପାଇଁ ନାପିତୁଣୀ ପାଖେ ପାଖେ

ରହିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ଏଥିପେଇଁ ଜାଗିରି ଜମି ଦବାର ପ୍ରଥା ଥାଏ । ଶୁଆଁ କୋହୁକୁ ସାମୟିକ ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଦେଇ ସାହାନ କରେଇବା, ଅଳଚା ସୁଦର ଲଗେଇବା, ଚିତା କୁଟେଇବା କରୁଥାଏ । ସାନ ସାନ ପିଲାଙ୍କ ଯଦି ନବାକୁ ଧାଉମା ବାମ ପେଇଁ ମଧ୍ୟ ଜାଗିର ପ୍ରଥା ରହୁଥାଏ । ଗଡ଼କାଟ ଅଞ୍ଚଳ ବଣେଇ ରାଜ ପରିବାରରେ ପୂଜା ପଣ୍ଡିତ, କୁମାର, ବଢ଼େଇ, ଜାଗିରି ସହିତ ନାପିତୁଣୀ, ଧାଉମା ଜାଗିର ପ୍ରଥା ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି ମିଶ୍ରଣ ପରେ ବଣେଇର ଏତମିନିଷ୍ଟେର ଭାବେ ସ୍ବ ୧୯୫୦ ସାଲରେ ।

ଦିନରେ ମୁଁରେ ଚିତାକୁଟା ପ୍ରଥା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓ ଦେଶର ଅନେକ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଦିମା ନାକରୁ ପ୍ରଚିତ । କେହି କେହି କହିଥାଏ ନିଜକୁ ବିଦେଶୀ ଅଞ୍ଚାଟ ଲୋକଙ୍କ ଲାକସାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପେଇଁ, କୁଠ ପ୍ରେତଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ଆଦିବାସୀ ସ୍ବୀ ଲୋକମାନେ ନିଜ ମୁଁ ଦେହକୁ ବିକୃତ, ଅନାକର୍ଷଣୀୟ କରିବା ପେଇଁ ଚିତା କୁଟେଇଥା'ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ମନେ ହୃଦୟନାହିଁ । ତାହା ହେଇଥୁଲେ ଚିତାଗୁଡ଼ିକ ଧାରାବାହିକ ନହେଇ, ଅସନା ଅଭିରା ହେଇଥାଏ । ମୁଁରେ ଦିନରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନ ରଖି ଅସୁଦରିଆ ଭାବରେ କୁଟା ହୋଇଥାଏ । ବରଂ ମନେହୃଦୟ, ମୁଁ ଦେହର ସୌନ୍ଦର୍ୟ ବଢ଼େଇବା ଉଦେଶ୍ୟରେ ଚିତାକୁଟା ପ୍ରଥା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ସେମାନେ । ସେମାନଙ୍କ ସଂସର୍ଣ୍ଣରେ ଆସି ଅନ୍ୟ ବଣ ଜଗଇ ଆଦିବାସୀ ଯଥା କେବା ଚିତାକୁଟା କଲା ଶିଖି ନେଇଥାଏ ।

ସେବାକରେ ମୁଁ ପିଲାଦିନେ ଗାଆଁ ଚାହାକି ପଢୁଥିବା ବେଳେ ଆଜିକି ସତ୍ତରି ପଞ୍ଚପରା ବର୍ଷତକେ କେହି କେହି ବୟସ ପୂରୁଷ ଲୋକ ମୁଣ୍ଡ ବାଲକୁ ଲମ୍ବା କରି ରଖି ପଛପଟେ ସ୍ବୀ ଲୋକଙ୍କ ପରି ଜୁଡ଼ା ପାରୁଥିଲେ । ଏହିପ୍ରଥା ବ୍ୟାପକ ନଥରେ ହେଁ କେତେକ, ବିଶେଷ କରି ତେବେୟ, ଗୁଡ଼ିଆ, ତାମକ ଆଦି ବେପାର ବଣିକ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚିତ ଥାଏ । ମାତ୍ର ଯୁବକ, କିଶୋର, ପିଲା ବୟସର କେହି ସେପରି କରିବାର ଦେଖା ଯାଇନଥାଏ । କେବଳ ଯାତ୍ରା ଦଳରେ ମିଶି ନାଚ କରୁଥିବା ପିଲା ଓ ଯୁବକମାନେ କେହି କେହି ମୁଣ୍ଡରେ ଚିକେ ଲମ୍ବାବାକ ରଖୁଥାଏ । ତାଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି ଅନ୍ୟ କେହି ଯୁବକ, କିଶୋର ବୟସର ପୁଅ ପିଲା ଲମ୍ବା ବାଲ ରଖିଲେ ତାକୁ ମାରିଛିଆ, ମାରିଗୁଲିଅ ବୋଲି ଚିଢ଼ାନ୍ତି ଅନ୍ୟମାନେ । ସେପରି ପିଲାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ନଗଣ୍ୟ ଥିଲା ।

ମାତ୍ର ସ୍ବ ୧୯୫୦ ପରେ, ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ଵୀର କଲେଇ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଲାରୁ ଆମ ଲୋକେ କଲିକତା, ବିଦେଶ, ମାହ୍ରାଜରେ ପଡ଼ିବାକୁ, କାମ କରିବା ପେଇଁ, ଗଲାରୁ ସେଠା ଚାଲିବକଣି, ଡଙ୍ଗ କାଙ୍ଗ ଦେଖି ଶିଖି ଆମ ପୁଅ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ଲମ୍ବାବାକ ରଖିବା କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ତେଣେ ଶୁଆଁମାନଙ୍କରେ ଭିତରେ ହୋଟ ବା ବବଜଙ୍ଗାର ବାଲ ରଖା ଆରମ୍ଭହେଲା ।

ଏ ଜାଗକୁ ସହରମାନଙ୍କରେ, ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁଠି ସ୍ଵୀର କଲେଇ ଖୋଲିଯାଇଥି ବାଲକଟା ସେବନ ଗଢ଼ି ଉଠୁନ୍ତି । ଘର ଦାଣ ପିଣ୍ଡାରେ ବସି

ବାଲକାଟିବା, ଜିଅର ହେବା, କିମ୍ବା ବାରିକ ପରକୁ ଯାଇ ବାଲ କଟେଇବା ମରହଣୀ ଚକଣି ବୋଲି ଧରା ଗଲାଣି । ବାରିକମାନେ ହୋଟ ବଡ଼ କେବିନ ପକେଇ, ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଳନା, ରେଡ଼ିଓ ଖାତା ସେବୁନ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଣି । ପାଉଡ଼ର, ପଦ୍ମ, ଅରର ପାଣି, ସ୍ତ୍ରୀ ଆଦି ନଥୁରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଗରାଖ ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ।

ସୁଅ ପିଲା, ଯୁବକ, ବୟସ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେବୁନ ଲୋତା ହେଲା ବେବକୁ ଝିଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭିତ୍ତି “ପାରଲର” ବା ସୌନ୍ଦର୍ୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲାଣି । ଗାଆଁ ଗାଆଁରେ, ସହରରେ, ଘରେ ଘରେ, ଟି.ରି. ବ୍ୟାପିଲାଣି । ସେଥରେ ଅଭିନେତା ଅଭିନେତ୍ରୀ, ଶେକାଳିମାନଙ୍କର କେଷ ବିନ୍ୟାସର ଶୈଳୀ ଦେଖି ଯୁବକ, ଯୁବତୀ ଆଗ୍ରହୀ ହରଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଅଭିନେତା, ଅଭିନେତ୍ରୀ ବା ଶେକାଳିକ ସଦୃଶ କେଷବିନ୍ୟାସ କରେଇବାକୁ, କେହି ରାଜେଶ ଖାନା ଫେଶନରେ କରେଇବ ତ ଆଉ କେହି ଶତ୍ରୁଗ୍ରେ ସିହାପରି, କେହି ଉତ୍ସାନ ଖାଲ୍ ପରି ତ ଆଉ କେହି ସଞ୍ଚଯ ମଞ୍ଚୁକରଙ୍କ ପରି । ଝିଅମାନଙ୍କର ସେହିପରି କିଏ ଡିମ୍ବ କାପାଢ଼ିଆଙ୍କ ଫେଶନରେ ତ ଆଉ କେହି ରେଣ୍ଟା ସାହାନେକ ଶୈଳୀରେ । ଏଥପାଇଁ ସେବୁନ ଆଉ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଟ କାହରେ ପ୍ରେସିଡ୍ ତାରତା, ଶେକାଳି, ଅଭିନେତ୍ରୀ, ଅଭିନେତ୍ରୀଙ୍କର ବଜା ବଜା ଅଜାଇଗାର ଛବି ଖୋଲା ରହିଥାଏ ।

କେବଳ କେଷବିନ୍ୟାସ ନୁହେଁ, ଆଖି, ନାବ, କାନ, ଗାଲ, ଚିବୁକ, କପାଳ, ଓଠ ଆଦିର ଆକାର ପ୍ରକାରରେ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ପୁଣ୍ୟବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତାଳିମ ଦେବା ଆରମ୍ଭ ହେଇ ଯାଇଛି । ସାଧାରଣ ପ୍ରକାରର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୌନ୍ଦର୍ୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଟରେ କରାଯାଇ ପାରୁଛି, ମାତ୍ର ବିଶେଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ Cosmetics Operation ବା ସୌନ୍ଦର୍ୟ ବର୍ଷକ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ । ଏଥପାଇଁ ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷା ଓ ତାଳିମପ୍ରାୟ ତାତ୍କରଙ୍କ ସହାୟତା ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ସେପରି ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରରାର ବର୍ତ୍ତବତ ସହର ଯଥା ଦିଲ୍ଲୀ, ଭଲିବତୀ, ବମ୍ବେ, ମାତ୍ରାକ ଆଦି ସହର ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସହରରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଦରଜୀ, ବାଠ ଉପକରଣ, ଦୋକନମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ବିଭିନ୍ନ ଫେଶନ ନମ୍ବୁନାର ଚିତ୍ର ବହି ରଖାଯାଇଥାଏ, ଗରାଖକୁ ଦେଖେଇବାକୁ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ବର୍ଷକ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରରାରରେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ଵସ୍ତୁତା ତଥା ଶେକାଳିମାନଙ୍କର ନାବ, କାନ, ଆଖି ଇତ୍ୟାଦିର ନମ୍ବୁନା ପଢ଼ିତ୍ର ବହି ରଖାଯାଇଥାଏ । ଗରାଖ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଅଜ୍ଞ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପସନ୍ଦ କରିବେ, ସେହି ପ୍ରକାର ବରିଦେବାର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ତାତ୍ପର ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କରି ।

ମୁଖମଣ୍ଡଳର ବିନ୍ୟାସ ନିମିର କେବଳ ଝିଅମାନେ ନୁହନ୍ତି, ଏବେ ଯୁବକମାନେ ମଧ୍ୟ ସମରାବରେ ଆଗ୍ରହୀ । ସରବାରା କ୍ଷେତ୍ରର ଭିତ୍ତି ପରାକ୍ରମ୍ୟକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ବାଳେ କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ବେସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରାର୍ଥୀର ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବଜାବହି ହୁଏ । ତେଣୁ କିଶୋର ଯୁବକ ବୟସର ପୁଅମାନେ ମଧ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ବର୍ଷକ ପ୍ରକୋଷ୍ଟ ଓ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ହେଉଛନ୍ତି । ଦିଲ୍ଲୀପରି

କେତେକ ବଡ ବଡ ସହରରେ ଚେଶୁ ପୁଅ ପିଲାକ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କେତୋଟି ବିଭିନ୍ନ
ପାଇଲର ଓ Cosmetics Surgery ବା ଘୋଷର୍ୟ ବର୍ଷକ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରାଗାର
ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି ।

ଝିଅମାନଙ୍କ ଷେତ୍ରରେ ଏ ରୂପ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷ ଜାହିଦାର ଅନ୍ୟ
ଏକ କାରଣ ହେବା, ବିବାହ ବିପଣାରେ ଝିଅର ମୂଳ୍ୟ ତା'ର ଦେହର ରଙ୍ଗ ଓ ମୁଖଶ୍ରୀର
ଶୋଭା ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଉରୟ ଉଚମାନର ନହୋଇଥିଲେ ଭଲ ପାତ୍ର ପାଇବା
ଦୂରୁତ୍ୱ ଓ ଯୌତୁକର ଦୀର୍ଘ ଅଧିକ ହେବାର ଆଶଙ୍କା । ପିତାମାତା ଚେଶୁ ଝିଅର ଭବିଷ୍ୟତ
ଉଚ୍ଚଲ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଅତ୍ୟଧିକ ଯୌତୁକ ଦାବିରୁ ପ୍ରାହି ପାଇବା ପାଇଁ ଘୋଷର୍ୟ
ପ୍ରକୋଷ୍ଟ ଏବଂ ଘୋଷର୍ୟବର୍ଷକ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରାଗାରଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଵୀଯୋଗ ନେବାକୁ ଆସ୍ତର ।

କିଛିଦିନ ତଳେ ମତେ ଓ ମୋ ସ୍ବାକୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ପଢ଼ିଥିଲା । ଦିଲ୍ଲୀରେ ପ୍ରାୟ
ମାସାଧିକ କାଳ ରହିଥିଲୁ । ଦିଲ୍ଲୀ ରହଣି ସମୟରେ ଜନେକ ପୁରାତନ ବନ୍ଦୁ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଘରକୁ
ଯାଇଥିଲୁ ଘୋହାର୍ଦ୍ୟମୂଳକ ସାକ୍ଷାତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଘରେ ବନ୍ଦୁ ଥିଲେ, ମାତ୍ର ବାନ୍ଧବୀ
ଦେଖାଯାଉନଥାନ୍ତି । ଉରୟ ପଦସ୍ଥ ଅଧିକାରୀ, ମାତ୍ର ଛୁଟିଦିନ ଥାଏ । ତେଣୁ ଉରୟକୁ
ଭେଟିବା ଆଶାରେ ଯାଇଥିଲୁ ।

ବାନ୍ଧବୀଙ୍କ ବିଷୟ ପଚାରିଲାରୁ ବନ୍ଦୁ କହିଲେ - ଗାଁଛି ଭାଷାରେ ଯାହାକୁ
ବାରିକାଣୀ କହନ୍ତି, ଶୁଣ ଭାଷାରେ ନାପିତୁଣୀ, ସେପରି ଜଣେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଆସିଛନ୍ତି
ତାଙ୍କର ସାମୟିକ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ।

ଚମକିପଡ଼ି ସ୍ବୀ ପଚାରିଲେ - ଚିକିତ୍ସା ? କ'ଣ ହେଲାଛି ତାଙ୍କର ?

ବନ୍ଦୁ ତାଙ୍କର ସ୍ଵାଭାବିକ ହସି ହସି କହିଲେ - ଯେ ପରା ଦିଲ୍ଲୀ ସହର । ଏଠାରେ
ସମସ୍ତେ ବ୍ୟକ୍ତିହି-ସଢ଼େତନ । ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିହି ବଜାୟ ନ ରଖିଲେ କିଛି କରି
ହବ ନାହିଁ, କରେଇ ହବ ନାହିଁ । ବାନ୍ଧବୀ ତ କର୍ମରତା ପଦସ୍ଥ ମହିଳା, ମଞ୍ଚରେ ମଞ୍ଚରେ
ନିଜକୁ ଉଣ୍ଠାଳି ନବାକୁ ପଡ଼େ ତାଙ୍କୁ ।

ସ୍ବୀ ଛାଡ଼ିବାର ପାତ୍ର ନୁହନ୍ତି । କହିଲେ - ଆମେ ସିନା ବେକାର । ଅକର୍ମଣ୍ୟ
ତୁମେ ଦୁହେଁ ତ ଉଚ ଚାକିରିରେ ଅଛ । ତମର ବି ନିଜକୁ ଉଣ୍ଠାଳିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ?

ବନ୍ଦୁ କହିଲେ - ନାହିଁ, ମୋର ମହିଳା ପତିଯାଏ ନାହିଁ । ମୋର ଉଣ୍ଠୁଳା ଉଣ୍ଠୁଳି
ଦରକାର ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି - .ନେତେ ମୁକ୍ତ ପଡ଼େ ଥରେ ଉଣ୍ଠାଳିବାକୁ ?

ବନ୍ଦୁ ବୁଝାଇ କହିଲେ - ଘରକୁ ଆସି ଉଣ୍ଠାଳି ଦବାକୁ ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା ନିଅନ୍ତି ।
ଘୋଷର୍ୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଟରେ କରେଇ ଆଣିଲେ ଶହେ ଟଙ୍କାରେ ହେଇଯିବ । ସେଠି ନାନାଦି
ରକମର ଗରାନ୍ତ, ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଘଣା ଘଣା । ସେଥିପାଇଁ ବରଂ କିଛି
ଅଧିକ ଦେଇ ଘରେ କରେଇନବା ଭଲ ।

ଆଉ ପୁଅ ଝୁଅମାନେ ଯାଉଁ ସେକୁନ କି ବିଭିନ୍ନପାରକରକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କର
କେଶବିନ୍ୟାସ ବା ଅଙ୍ଗସୁଧାର କରୋଉଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ? ପଚାରିଲି ମୁଁ ।

ସେଥିପାଇଁ ବିରିନ ଦପା କାମ ପାଇଁ ବିରିନ ରେଇ । ଯେପରି ହୋଟେଲରେ ଘୁଣ ପିଛା ଦର । ବିରିନ କାମ ପାଇଁ ରିନ ରିନ ଦର । ତେବେ ଖୁଅ ପ୍ରଥମଥର କେଶବିନ୍ୟାସ ଓ ସାଧାରଣ ଅଗବିନ୍ୟାସ କରେଇଲେ, ପ୍ରାୟ ୨୫୦ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ Cosmetic Operation ବା ସୌନ୍ଦର୍ୟବର୍ଷକ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କଥା ଅନନ୍ତା । ତାତ୍ପରକ କାମ । ବେଶ ମୋଟା ରେଇ । ଗୋଟିଏ କାମ ପେଇଁ ହଜାର ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଡ଼ିପାରେ । ଆମର କୌଣସି ଖୁଅକର ସେ କାମ କରେଇନାହିଁ । ଯାହାକୁଣ୍ଠି - - ବହୁ ବିଶଦ ଭାବରେ ବୁଝେଇ କହିଲେ ।

ଟିକିଏ ପରେ ରହସ୍ୟ କରି କହିଲେ- କ'ଣ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ବିଭିନ୍ନ ପାରାଇରଟିଏ କରେଇବା କଥା ଜାବୁନ୍ତି କି ?

ମୋ ସ୍ବୀ ଆଗମଦା ହେଲ କହିଲେ-କରେଇଲେ ହୁଅତା । ଆମ ଗାଆଁଆଡୁ ନାପିତୁଣୀକୁ ଡକେଇ ତାକୁ କିଛି ସାହାୟ୍ୟକରି କରେଇ ଦେଲେ ହୁଅତା ନେଇଁ ।

ବହୁ କହିଲେ - - ସେମିତ ହବ ନେଇଁ ଆଜ୍ଞା । ସିଏ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ଦେଇପାରିବ, ସିଏ ନିଜେ ସୁନ୍ଦର ବା ସୁନ୍ଦରୀ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ତା' ନହେଲେ ଗରାଖ ଆସିବ କି ? ଆପଣଙ୍କ ନାତି, ନାତୁଣୀ ଭିତରୁ କେହି ଯଦି ଆଗ୍ରହୀ ହୃଦୟ, ତାକୁ ଆଶ ନିଜର କେଶବିନ୍ୟାସ ଓ ମୁଖମୂଣ୍ଡକ ସୁଧାରି ନେବାକୁ ପଢ଼ିବ । ତା'ପରେ ତାଳିମ ପାଇବାକୁ ହବ । ଏଥରେ ଅତତଃ ଦେବରୁ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ଲାଗିବ । ପୂଣି ପ୍ରନୋଷ୍ଟକୁ ଉଲକରି ସଜେଇ ବଡ ବଡ ଆଇନା, ଫଟ, ରେଡ଼ିଓ, ଲାଇଟ ଇତ୍ୟାଦି ସରଜାମରେ, ଚଉକି, ସୋପା ଆଦି ଆସବାବପତ୍ରପେଇଁ ଆଉ ହାତହତିଆର ଆଦିରେ ଗାଏମୋଟ ଆଠ ଦଶ ହଜାରରୁ କମ୍ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ । ପୂଣି ଯଦି ଘରଭାବ ବବାକୁ ପଡ଼େ, ସେତକ ଯା' ଉପରେ । ଆଉ ଯଦି ଦିଲ୍ଲୀ ବା ସେପରି ବଡ ସହରରେ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ଅତତଃ ଭକ୍ଷେ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ପଡ଼ିଯିବ ପଛେ, କମ୍ ନୁହେଁ, ଘରଭାବ ସମେତ ।

ସ୍ବୀ ତ ହିସାବି ମଣିଷ । ପଚାରିଲେ - - ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କ'ଣ ଗରାଖ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବେ ?

ମୁଁ କହିଲି - - ହଉ ହଉ ହେଇଯିବେ । ତାରି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଲାଗି ଯାଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଭଲିଆ ବଡ ବଡ ସହରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୁବତୀ ଏ ଦିଗରେ ଆଗ୍ରହୀ ହେଉଥିବା ଦୁଷ୍ଟେ ଅଧିକ ଯୁବତୀ ଯୁବତୀ, ତାତ୍ପର ତାତ୍ପରାଣୀ ଏସବୁ ବିଷୟରେ ତାଳିମ ପାଇବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହେବା ଉଚିତ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ତାଳିମ ଓ ଆସବାବପତ୍ର ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସୁଛ ସୁଧରେ ଗଣ ମିଳିବା ଦରକାର । ଏ ଦିଗରେ ସରକାରକର କର୍ମ୍ୟୋଗାଣ ବିଭାଗ ତପୁର ହେବା ଉଚିତ । ଜନୈକ ପ୍ରବାଣ ଜନନେତା ଏହି ମର୍ମରେ ଟିରିରେ ଭାଷଣ ଦେଉଥିବା ଦେଖିଥିଲି ଦୁଇ ତିନିଦିନ ତଳେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ।

ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହିବା ଭିତରେ ଯେତେବୁଟିଏ ବେପାର ବଣିଜ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଦୋକାନ, ବଡ ବଡ ଷ୍ଟେ ଆଦି ବୁଲି ଦେଖିଛି, ସେ ସବୁଠି କର୍ମରତ ଯୁବତୀଙ୍କ ତେହେରା,

ଅଛୁଷୋଷବ, କେଶବିନ୍ୟାସ ସେ ନିଶ୍ଚିତରାବେ ଗରାଖ ପକ୍ଷେ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଏବଂ
ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଲାଭକର, ଏଥୁରେ ସହେହ ନାହିଁ ।

ବହୁ କହିଲେ - ଆମେ ଗାକିରାରୁ ଅବସର ନେଇବେଳକୁ ସେ ଦିଗରେ କ୍ଷେତ୍ର
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଉଥିବ ପରା ?

କହିଲି - ନଟଙ୍କ, ରୁବନେଶ୍ୱର ଛଡା ରାଉରକେଳା, ବ୍ରଦ୍ଧପୁର, ସମ୍ବଲପୁର ଆଦି
ଏବଂ ଜଳେଇ ସ୍ଵର୍ଗ ଥିବା ସବୁ ଜିକ୍କା ମହକୁମା ଓ ପ୍ରତି ସବ୍ରଦ୍ଧିଭିଜନ ମହକୁମା ତଥା
ବଢ଼ ବଢ଼ ଗାଆଁରେ ଯୋଇଠି ଜଳେଇ ବସିଗଲାଣି, ଏ ସବୁଠି କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଯିବା
ନିଶ୍ଚିତ ।

ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ -ଆମ ବାରିକାଣୀ ନାପିତୁଣାମାନେ ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ?

ବହୁ କହିଲେ - ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଏ ନିଜକୁ ବାଗେଇ ନେଇ ପାରିଲେ,
ତାଙ୍କରିମାନଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିପାରେ ଏବହୁ ସୁଯୋଘ । ନହେଲେ ଏଥୁରେ ତ ଜାତି,
କୁଳବଥ୍ବ ଉଠୁନେଇଁ । ପେଷା ଇଏ । କଥାରେ ଅଛି ପରା ପେଟ ପୋଷ ନାହିଁ ଦୋଷ ।

ଉତ୍ତିରିଆ

ଗ୍ରୀ ଚାହାଳିରେ ଉଚିତେଇ ମୋ ପାଠପଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଆଜିକି ସତ୍ତରି ବର୍ଷ
ତଳର କଥା । ମତେ ଚାରି କି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥାଏ, ଶିଶୁ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାଆଁ
ଜେଖାଇ ଶିଶୁରୁ ପ୍ରଥମ, ଦୃଢ଼ୀୟ ଦୃଢ଼ୀୟ ଚାରିବର୍ଷ ପଡ଼ିଲି ଚାହାଳିରେ ।

ଚାହାଳି ପାଠପଡ଼ା ସକାଳ ସାତରୁ ଏଗାର ଚାରି ଘଣ୍ଟା । ଛୁଟି ହେଲେ ଆମ
ସାହି ପିଲାଏ ଯେଣ୍ଟା ଘରେ ବହି ବସ୍ତାନି ରଖି ଦେଇ କ'ଣ ଗଣେ ପାଟିରେ ପକେଇ
ପାଣି ଢୋକେ ପିଇ ଦେଇ ଆମ ଘର ଆଗଦାଶୀରେ ନହେଲେ ଆଉ କାହା ଦାଶୀରେ
ଏକାଠି ହେଇ ଘୋ ଘୋ କରି ଖେଳୁ । କଉଦିନ ବୋହୂତୋରି, କଉଦିନ କିତିକିତି ଏମିତି
କେତେ ଖେଳ । ଗାଧୁଆ ବେଳ ରହାବଢ଼ା ସରିଲେ ଢାକପଡ଼େ । ପିଲାଏ ଯେଣ୍ଟା ଘରକୁ
ତବତ ଖାଇବାକୁ ଯାଉଁ ।

ଦିନେ ଦିନେ ଖେଳ ମଞ୍ଚରେ କାହାରିକି ପୋଖରୀପାଣି, ଶୋଷ କି ରୋକ
ଲାଗିଲେ ଯାହା ଘର ହେଇଥାଉ ବାରି ଉଚିତରକୁ ଯାଇ ଖାଦ୍ୟପେରି ପାଣିପାରି ଆସୁଁ,
କି ପାଣି ମାଗି ଶୋଷ ମେଘାଉ । ରୋକ ହେଲେ ଚାତା, ହୃତୁମ, ଉଷ୍ଣତା ଯାହା ପାଇଁ,
ଗଣେ ପାଟିକି ପକେଇ ଦେଇ ଖେଳ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଁ । ପର ଘର ବୋଲି ନିହି
ସଂକୋଚ ନଥାଏ । କାହା ଘରେ ନରଠି କଅଣ ଅଛି ନ ଅଛି ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ ସବୁ ମାରୁମ
ଆଏ । ସବୁ ଘରକୁ ନିଜ ଘର ବୋଲି ଭାବୁ ଥାଉଁ । ପର ଆପଣାରାବ ମନରେ ନଥାଏ ।
କାହାରି ଘରେ କେହି ଘରଣୀ ଯା ତମ ଘରେ ଖାଇଦେଇ ଆସିବୁ ବୋଲି କେବେ କହନ୍ତି
ନେଉଁ । ନର ସୁନା ମୁଣ୍ଡା କାହା ଘରେ ଅଛି ନା ଖିରା ପୁରୀରେ ନିଏ ଭାସୁନ୍ଧି କାହାର
କର ଚିକ ସରି ଯାଉଛି । ସମସ୍ତେ ଏକା ଗାଁଆରେ ଏକା ନାଆରେ । ସବୁ ସାଇପିଲାଙ୍କ
ଉଚିତରେ, ବଢ଼ିବଢ଼ିଆଙ୍କ ଉଚିତରେ ପର ଆପଣା ନୁଚା ଚୋରା କଥା ନଥାଏ । ସମସ୍ତେ
ଯେପରି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘରେ ଏକାଠି ରହିଚନ୍ତି, ଏକା ପରିବାରରେ ।

ଚାହାଳି ପାଠ ସାରି ଦୃଢ଼ୀୟ ପାଶ୍ଚ କଲାପରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ସୁଦୂର ସୁନ୍ଦରଗଢ଼
ଯାଇ ପାଠ ପଡ଼ିବା କଥା ହେଲା ମୋର । ଗାଁ ପରିବେଶରେ ପରସ୍ତ ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛ
ଆଦର, ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଆପଣାର ଭାବ । ଯାକୁ ଛିଣ୍ଡେଇ ଚାକି ଯିବାକୁ ରହୁ ହର
ନଥାଏ । ସାଇ ପିଲାଙ୍କ ମେଳ ଭାତିବାକୁ ମନ ତାକୁ ନଥାଏ । କୋହ ଉଠୁଥାଏ ମନରେ ।
ବଢ଼ିରାଇ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ଶାଙ୍କପୂର ରଜାଙ୍କ କଟିରିରେ ଚାକିରି କରିଥାନ୍ତି । ରଜ
ଛୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ସାଇରେ ମୋର ଯିବା କଥା । ବୋର, ବଡ଼ମା,
ବଡ଼ ଅପାଙ୍କ ପାଖ ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ହର ନଥାଏ ।

ସାଙ୍ଘ ପିଲାଏ ଆମ ଘର, ମୋ ପାଖ ଛାତୁ ନଥାନ୍ତି । ମୁକୁ ମୁରୁ କରି ଅନୋଡ଼ ଥାଆନ୍ତି ମତେ । ତାଙ୍କ ପାଟିକି କଥା ଆସୁନଥାଏ କ'ଣ କହିବେ ବୋଲି । ମୋର ବି ପିତ୍ର ନଥାଏ ତାଙ୍କ ମାନକୁ କ'ଣ କହିବି ବୋଲି । ମନ ଆବେଗରେ କଷାରୋଧ ହୋଇଯାଉ ଥାଏ, ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ହୁଏ ।

ପରଦିନ ଆମ ଚାହାଳି ବଡ଼ ମାନ୍ଦେ ଆସି ମତେ କୋକରେ ଧରି କେତେ କଥା କହି କଇଲାଣ କରୁଥାନ୍ତି, କହୁ କହୁ ଆଖିରୁ ନୁହ ଗଡ଼େର ପକୋରଥାନ୍ତି, ଭଲ ପଡ଼ିବାକୁ, ଭଲ ମଣିଷ ହେବାକୁ କେତେ ମତେ ବୁଝେଇ ଥାନ୍ତି ମନେ ଅଛି ମୋର - ଧର୍ଯ୍ୟ ରହିଲା ନେଇଁ । ତାଙ୍କ ଛାତିରେ ମୁହଁ ଜାକି କରୁ କରୁ ହୋଇ କେତେ କାହିଲା ସେବିନ । ଯର ସାଙ୍ଘ ପିଲାଏ ସେଠି ଥାଆନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ସନସକ ହୋଇ କାହିଲେ । ଆଜି ଦୀର୍ଘ ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ପରେ ସେ କଥା ମନେ ପଢ଼ିଲେ ଆଖିପଢ଼ା ଓଦା ହେଇଆସେ । କେତେ ସେହି ବଡ଼ ମାନ୍ଦେଇର, ସାଙ୍ଘ ପିଲାକର ।

ବଡ଼ ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଘରେ ଯଜ୍ଞଦିନ ସୁନ୍ଦରଗତ ବାହାରିଲି ବୋଉ, ବଡ଼ମା, ବଡ଼ ଅପାକ ଆଖିରେ କୁହ ରହୁ ନଥାଏ । ଗାଁ ଦାଶ ଯାକେ ଆସିଲେ ସେ ଚିନିହେ । ବଡ଼ ଅପା ମତେ କାଶେଇ ଗେଇ କରି ଗୋ ଗୋ ହେଇ କାହିଲା । ବାରି ବୋଟ ଆସିବା ଚାରମ ହେଇସିବ ବୋଲି ଆମେ ଗାଆଁ ଦାଶରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲୁ । ବଉ, ବଡ଼ମା, ବଡ଼ଅପା ରହିଗଲେ । ନଟିଆ ଦା, ନୀକାରାର ଆମ ଘର କାମ, ଚାଷକାମ କରି ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମ କିନିଷପତ୍ର ଧରି ଆମ ସାଙ୍ଘରେ ଯାଉଥାନ୍ତି । ମୋ ସାଙ୍ଘ ପିଲାଏ ମତେ ଘେରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସାର ରାଇ ଦି ତିନି ଜଣ ବଡ଼ ମଣିଷ ବଡ଼ରାଇକ ସାଙ୍ଘ କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି । ମୋ ଗୋଡ଼ ମୋଟେ ଆଗକୁ ପଢ଼ୁ ନଥାଏ । ଖାଲି କୋହ ଉଠୁଥାଏ । ଆଖିରେ କୁହ ରହୁ ନଥାଏ । ସାଙ୍ଘପିଲାଏ ସୁଁ-ସୁଁ ହେଇ ନୁହ ଗଡ଼େର ଚାଲି ଥାଆନ୍ତି ।

ଗାଁ ୦୭ ଦି’ କିଲୋମିଟର ହବ କେହୁାପଡ଼ା କେନାଇ । ହପ୍ତାରେ ଦି’ଥର ବାରି ବୋଟ ଗଲେ ସେଇ ବାଟେ କେହୁାପଡ଼ା ଦେଇ କଟକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବସ୍ତୁ ଚାଲି ନଥାଏ ସେ ଯାଏ । ବାଟରେ ଗାଁ ଚାହାଳି ପଡ଼ିଲା । ବଡ଼ରାଇ କହିଲାରୁ ଗାଁ ଠାକୁରାଣୀକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାକୁ ଗଲି । ଠାକୁରାଣୀକ ଆସାନକୁ କାଗି ଚାହାଳି । ସେବିନ ରଇବାର । ଚାହାଳି ଛୁଟି । ବଡ଼ମାନ୍ଦେ ଚାହାଳି ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ଥାଆନ୍ତି । ଆମକୁ ଦେଖି ଉଠି ଆସିଲେ । ମତେ କାଶେଇ ପକେଇଲେ । ମୁଣ୍ଡ ଆର୍ଦ୍ଦେ କଇଲାଣ କଲେ । ବଡ଼ରାଇ, ମୁଁ ଠାକୁରାଣୀକି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଆସିଲାରୁ ବଡ଼ମାନ୍ଦେ ଆମକୁ ବଳେଇ ଦବାକୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ଗଲେ । ମୋ ମନ କ'ଣ ହେଇ ଯାଉଥାଏ ।

ଗାଆଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ବଡ଼ମାନ୍ଦେ, ମୋ ସାଙ୍ଘ ପିଲାଏ, ବଡ଼ରାଇକ ସାଙ୍ଘମାନେ ଫେରିଗଲେ । ନଟିଆ ଦା ନୀକା ରାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଘରେ ବଡ଼ରାଇ ଆଉ ମୁଁ ନାକ କୁକୁକୁ ଗଲୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ବାରି ବୋଟ ସିଟି ଦେଇ ଦେଇ ଆସି ଘାଟରେ ରହିଲା । ଆମକୁ ବୋଟରେ ଚଢ଼େଇ ଦେଇ ନୀକା ରାଇ ନଟିଆ ଦା ଫେରିଲେ । ବୋଟ ଉପରେ

ବଢ଼ ଭାଇଙ୍କ ପାଖରେ ବସୁ ବସୁ ଗାଆଁର ଯେତେକ କଥା ମନେ ପଡ଼ି ହଜାଣିଆ ଲାଗୁଥାଏ । ସାଇ ପିଲାଙ୍କ କଥା, ବୋର, ବଢ଼ମା, ବଢ଼ ଅପାଙ୍କ କଥା, ବଢ଼ମାଷ୍ଟୁଙ୍କ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଦୂରେ ପଡ଼ିଛି । ସଞ୍ଚ ଆଗରୁ ବୋଟ ମହାନଦୀ ଆନିକଟ ଓପର ଦେଇ ଜୋହାରେ ଲାଗିଲା ।

ତହଁ ଆରଦିନ କଟକରୁ ରେବଯୋଗେ ବାହାରି ଖତଗପୁରରେ ଗାଡ଼ି ବବ୍ଲେଇ ଝାରସୁଗୁଡ଼ାରୁ ବବଦ ଗାଡ଼ିରେ ଯାଇ ତିନି ଦିନ ୩୦ଈଁ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ବାଟ୍ୟାକ ଖାତ ଜଜର, ଅଜଣା ଲୋକ ଅଶ୍ରୁଣା ଲାଷା ଭିତରେ କଟେଇ ମନଟା ଗାଆଁ ପେଇଁ ହାରପେଇଁ ହରଥାଏ । ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବାପା କଟିରିଲୁ ଯାଇ ସାରିଆଟି । କେବଳ ଗୋପାଳଦା ଘରେ ଥାଆଟି । ସେ ପିଲାଙ୍କ ସାନଗାଇ, ପଡ଼ାପଡ଼ି ନହେଲାରୁ ବାପାଙ୍କ ସାଇରେ ଚାଲି ଆସିଆଟି । ଆମ ଘରେ ରୋଷେଇ ବାସ କରି ରହନ୍ତି । ଜାପାଙ୍କ ପାଖରେ ମୋହରିର କାମ କରି କିଛି କିଛି ରୋଜଗାର କରନ୍ତି ।

ଦିନେ ଦି'ଦିନ ଭିତରେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଉଠିପି.ସ୍କୁଲରେ ନାଁ ହେଖେଇଲି ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ । ସେଠା ପିଲାଙ୍କ ସାଇରେ ସାଇ ହବାକୁ କିଛି ସମୟ ଲାଗିଲା । ତାଙ୍କ ଗାଷା ସାଇରେ ପରିଚିତ ହବାକୁ ଆଉ କିଛି ଦିନ ଗଲା । ପୁଣି ଗାଆଁ ସରିବା ସାର ପଡ଼ିଶାଙ୍କ ମେଳ ମିଳୁ ନଥାଏ । ଆମ ଘର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ପଠାଣ ପଡ଼ାରେ । ଆମ ଘରକୁ ଲାଗି କାହୁ ଦାଦାଙ୍କ ଘର । ତେଣିକି ଦି'ପାଖରେ ପଠାଣ ପଡ଼ିବାଟି । ତାଙ୍କ ଘରୁ କେତେ ପୁଅ ଆମ ସ୍କୁଲରେ କୁଟୁମ୍ବରେ ପଢ଼ୁଥାଟି । ହେଲେ ସାଇ ହଜୁଁ ହଜୁଁ କେତେଦିନ ଗଲା ।

ବାପା ଗାଇପୁର ରାଜାଙ୍କର ତୋମେଷିକ ମେନେଜର । “ତୁମେଷି” କାମ କରୁଥାଟି । ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ରାଜବାଟାକୁ ଯାଆଟି । ରାଜାଙ୍କର ଦେବୋରର ମେନେଜେର ଭାବେ ବି କାମ ତୁଲୋଇ ଥାଟି । ରାଜାଙ୍କର ନିଜ ଦଖଳ ଖମାର ଗାଆଁ ସବୁ ଆଉ ଦେବୋରର ସମ୍ମର ସବୁ ବୁଝାବୁଝି କରନ୍ତି । ରାଜବାଟା ଆଉ ନିଜ ଦଖଳ ଖମାର ଗାଆଁ ସବୁ କାମରେ ଯର୍ତ୍ତା ବାବୁ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଟି, ତାଙ୍କ ନାଁ ହରିହର ର୍ଜୁଷାଇ, ଭିତିରିଆ । ସବୁଦିନ ସକାଳୁ ଆସି ରାଜବାଟା କାଗଜପତ୍ର ବାପାଙ୍କ ଦେଖେଇ ତାଙ୍କ ସାଇରେ ରାଜବାଟା ଯାଆଟି । ରାଜବାଟାର କାମ ସବୁ ଦେଖାଦେଖି କରି ବାପା ଫେରି ଆସନ୍ତି । ହରିହର ବାବୁଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଭିତିରିଆ ବାବୁ ବୋଲି ତାହାଟି । ଏମିତିଆ ସାଇଆ ମୁଁ ଆଦୌ ଶୁଣି ନଥାଏ । ର୍ଜୁଷାଇ ପୁଣି ଭିତିରିଆ ଅର୍ଥ ବଥଣ ବୋଲି ଭାବେ, ତାଙ୍କୁ ଅନେଇଁ ଅନେଇଁ । ଭିତିରିଆ ମାନେ କ’ଣ ନ ଜାଣି ତାଙ୍କୁ ଭିତିରିଆ ବୋଲି ତାକିବାକୁ ମନ ବଳୋଇ ନଥାଏ ।

ଦିନେ ଗୋପାଳଦାଙ୍କ ପଚାରିଛି - ଆମ ଗାଆଁରେ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ରିତରେ ଘର କହନ୍ତି । ଭିତିରିଆ ବାବୁ କ’ଣ ରାଜାଙ୍କର ରୋଷେଇ ବାସ କଥା ବୁଝନ୍ତି ? ଫେରେ ର୍ଜୁଷାଇ କ’ଣ ଦାଦା ?

ଦାଦା ହସନ୍ତି । ମତେ ବୁଝେଇ କହନ୍ତି - ର୍ଜୁଷାଇ ମାନେ ସେମାନେ ଜାତିରେ ଗରଦ । ଆଗେ ମର୍ଜନି ରଖୁଥେଲେ ଏଠି ମର୍ଜନିଙ୍କୁ ର୍ଜୁଷା କହନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସାଇଆ

ଜୀବିଷାଳ । ଆଉ 'ରିତିରିଆ' ସାଙ୍ଗିଆ ବୁଢ଼ା ରଜାଙ୍କ ବାପା ତାଙ୍କ ଜେହେବାପାଙ୍କ ଦେଉଥେଲେ । ତାଙ୍କୁ ରିତିରିଆରେ ମୁକରିର କରିଥେଲେ । ସେ ପଚାଶ ବର୍ଷ ରିତିରିଆ କାମ ତୁରେଇଲେ । ତାଙ୍କ ଭାରାରେ ତାଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ହେଲେ ରିତିରିଆ । ସେ ବୁଢ଼ା ରାଜାଙ୍କ ଅମାଳ ଭୋଗ କରେ । ଏବଂକୁ ତାଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ନୃଥା ରାଜାଙ୍କ ରିତିରିଆ । ହେଲେ ତାଙ୍କର ସବୁ ରାଜ୍ୟ ରିତିରିଆ ସାଙ୍ଗିଆ ଜୀବିଷାଳ ସାଙ୍ଗିଆରେ ଲଗେଇ ନାଁ ଲେଖନ୍ତି । ରାଜାଙ୍କ ଦିଆ ସାଙ୍ଗିଆ ବୋଲି ପରିବାରର ନାଁ ତାକ ଆଉ ସମ୍ମାନ ।

ଦାଦାଙ୍କୁ ପୁଣି ପଚାରିଲି - ହେଲା ଯେ, ରିତିରିଆ ମାନେ କଅଣ ତ କହିଲ
ନେଇ ଦାଦା !

ଏଇ ରିତିରିଆ ରଜାଙ୍କର ଅତି ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକ । ତାଙ୍କରି କଥା ରଜା ଆଖିବୁକି
ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଶକ୍ତି କରି ଥାନ୍ତି । ମାନ୍ୟତା ଦିଅନ୍ତି । ତୁ କେବେ
ରିତିରିଆ ବାବୁଙ୍କୁ ହୃଦି କରି କିଛି କହିବୁନେଇଟି ବୋଲି ଆକଟ କରି କହିଲେ ମତେ
ଦାଦା ।

ପରେ ରିତିରିଆଙ୍କ କାମ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଚଥ୍ୟ ଜାଣିଲି । ତାଙ୍କ ସିରପ୍ତାରେ
ରଜାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚିଠିପତ୍ର, ରାଜବାଟା ବାହାରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଖରଚର ହିସାବ,
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅତିଥିଚର୍ଚା ଖରଚର ହିସାବ ଆଦି ରଖାଯାଏ । ସିରପ୍ତା କାମ ବାହାରେ
ରିତିରିଆଙ୍କ ଅସଲ କାମ ରାଜ୍ୟବାସୀ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରକାଙ୍କ ରିତରୁ କିଏ କିଏ ରାଜାଙ୍କ
ସପକ୍ଷରେ ଆଉ କେଉଁ କେଉଁମାନେ ବିପକ୍ଷରେ, ପୁଣି ପଦୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ରିତରୁ କେଉଁ
କେଉଁମାନେ ସପକ୍ଷ ଓ କିଏ ବିପକ୍ଷରେ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମତିଗତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ
କାର୍ଯ୍ୟକରି ରାଜାଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ସେ ବିଷୟରେ ଚେତେଇ ଦବା ରିତିରିଆଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ।
ସଂକ୍ଷେପରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ରାଜାଙ୍କର ଆଖି ଓ କାନ ଭାବେ କାମ କରନ୍ତି
ରିତିରିଆ । ତେଣୁ ରାଜାଙ୍କର ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସ । ରାଜବାଟାଙ୍କୁ ରାଜାଙ୍କର
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାମରାଙ୍କ ତାଙ୍କର ଅବାଧ ଗଢି । ଏ ହେତୁ କର୍ମଚାରୀ ହିସାବରେ ନିମ୍ନ ପ୍ରରର
ହୋଇଥୁଲେ ହେଁ ରିତିରିଆଙ୍କୁ ସମସ୍ତକର ତର, ଝର୍ଣ୍ଣି । ରାଜା ରାଜବାଟାରୁ ବାହାରିଲେ,
ଗପରେ କୁଆଡ଼କୁ ଗଲେ ଆଇଲେ ସଦାବେଳେ ଛାଇପରି ରାଜାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ।
ସେଥିଲାଗି ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ ବନ୍ଧୁକ ଆଉ ପିତ୍ରଙ୍କ ବନ୍ଧୁକ ମିଳିଥାଏ । ଅଛକେ କହିଲେ,
ରିତିରିଆ ଏକାଧାରାରେ ରାଜାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହକାରୀ, ମୁସାହେବ, ପାର୍ଶ୍ଵଚର,
ଅଞ୍ଜରକ୍ଷୀ ।

ଏତେ ଏତେ କଥା କଣେ ରାଜାର କ'ଣ ଦରକାର ବୋଲି ଗୁଣି ହୁଏଁ । ଆମ
ଗାଆଁରେ ତ ସମସ୍ତେ ଏକା କାଟର । କେହି ବଡ଼ ବା କିଏ ଛୋଟ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ
ସେହିରେ ସମସ୍ତେ ବନ୍ଧୀ । ଏଠି ଏମିତି କ'ଣ ? ରାଜାଙ୍କର ସମସ୍ତିକି ତର, ରାଜାଘର
ଚକ୍ରିଆଙ୍କୁ ତର । ଏଠି ଯେପରି କେହି କାହାରି ନୁହନ୍ତି । ସମସ୍ତିକି ସମସ୍ତିକର ଅବିଶ୍ୱାସ ।
କେହି କାହାରିକି ଅନେଇ ପାରୁନେଇଁ ଯେପରି । ଆମ ଗାଆଁରେ ସବୁରି ଗର ସବୁରି
ପରି ଲାଗେ । ମନେ ମନେ ଗାଆଁ କଥା ସବୁ ମନେପକାର୍ଯ୍ୟ, ଏଠା ସାଙ୍ଗେ ତରିଲ କରେଁ ।

ଗୋପାଳଦାକୁ ପଚାରେ - ଆମ ଗାଆଁ କେତେ ଜଳ, ନୁହେଁ ଲା ? ଏଠି ଏମିତି
କେହି କାହାରି ନୁହେଁ ପରି ଲାଗୁଛି ।

ଦାଦା ବୁଝେଇ କହୁଛି - ତୁ ନୂଆ ହେଇ ଆସିବୁଳା ସେମିତି ଲାଗୁଛି । ସାଙ୍ଗସାଥୀ
ହେଲେ, ସାଇ ପଡ଼ିଶାକୁ ତାଣିଲେ ସବୁ ଆରେଇ ଯିବ ଯେ ।

କିନ୍ତୁ ଭିତରିଆ ? ଆମ ବାପାଙ୍କ ନୀରେ, କି ରାଜଙ୍କ ନୀରେ ରାଜାଙ୍କ ମିଛ
ଖଚ କହି ଆମଙ୍କ ହଲରାଶ କରିବେ ? ମୁଁ ପଚାରେ ।

କାହିଁକି ? ଆମେ ଯଦି ରାଜା ବିପକ୍ଷରେ ନାହୁଁ ସେ କାଇବି ମିଛଟାରେ
ପାହିବେ ? ତାଙ୍କ ରାଇ ପରା ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ କାମ କରୁଛି । ଆର ଏବେ ସିନା
ଭିତରିଆ ଖାଲି ବିପକ୍ଷ କଥା କହୁଛୁଛି ରାଜାଙ୍କ । ଆଘ କାଳରେ ଗରିବ ସୁରୁବାଙ୍କ କଷ
କଥା, ଦୁର୍ବଳ ଓପରେ ଅଚ୍ୟାଚାର କଥା ରାଜାଙ୍କ କହି ରାଜାଙ୍କ ୦୭ ସାହାଯ୍ୟ କରେଇ
ଦଉ ଥେବେ ଭିତରିଆ । ଲୋକେ କହୁଛି ରାଜା ବେଳେ ବେଳେ ସୁପ୍ତ କେଶରେ କୁଣ୍ଡି
ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ ସୁଖ ସୁରିଧା ଅସୁରିଧା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥେଲେ । ତାଙ୍କର ଉପରମହ ବୁଝି ଦୋଷ
ଥେଲେ । ପ୍ରତିକାର କରି ଦୋଷ ଥେଲେ । ଭିତରିଆ ଏସବୁଥେରେ ରାଜାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ
କରୁ ଥେଲେ ।

ମନଙ୍କ ଟିକେ ଉଷ୍ଣାସ ଲାଗିଲା । ପଚାରିଛି - ଏବେ ଭିତରିଆ ସେମିତି କରୁଛୁ
ନା ?

ଦାଦା ବୁଝେଇ କହିଲେ- ସବୁ ରାଜା ଓପରେ ନିର୍ଭର । ରାଜା ଯଦି ଖାଲି ଦୋଷ
ଉଣ୍ଡି ଦଶ ଦବାଙ୍କ ମନ କରୁଥିବ, ତାଙ୍କ ଉପକାରରେ ମନ ନଦବ, ତେବେ ଭିତରିଆର
କି ଚାରା ?

ଏବର ରାଜା କ’ଣ ସେଇମିତିଆ କି ? ପଚାରିଛି ଦାଦାଙ୍କ ।

ରଜା ନରମ କରି ଦାଦା କହିଲେ- ଭାବୁଁ, ସେମିତି କହୁଛି ନେଇରେ । ଏଠି ପରା
କାନ୍ଦର ବି କାନ ଅଛି ବୋଲି କୁହୁଛି ।

ରାଜୋଡ଼ା ରାଇଜରେ କେମିତି ଚକିବାଙ୍କ ହୁଏ ଚର୍ଚିର ଆରାସ ପାଇଲି ଦାଦାଙ୍କ
୦୭ ।

ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ ସୁ.ପି. ସୁଲରେ ଚତୁର୍ଥ ପଢ଼ି ମାଧ୍ୟମିକ ସୁଲରେ ପଞ୍ଚମରୁ ନବମ
ମୋଟରେ ଛଅ ବର୍ଷ ପଡ଼ିଲି । ସେଠା ଭାଷା ସହିତ ଭଲ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେଇଗଲି ।
ଭାରି ଭଲ ଭାବୁଥାଏ ସେ ଭାଷାର ଗଢ଼ଣ, ଭାବରଣ । ସାଙ୍ଗମାନେ ଆଉ ତାଙ୍କ ସାରର
ପରିବାର ମାନେ ସମସ୍ତେ ସେହି କରନ୍ତି ମତେ । ମୋର ଯଜ୍ଞ ଧାରଣା ଥେଲା କେବଳ
ଆମ ଗାଆଁ ଲୋକେ ସେହି ଶ୍ରୀଜା କରି ଜାଣନ୍ତି, ହେଲ ମୋଳ ହେଇ ଜଣନ୍ତି, ତାହା
ଆପେ ଆପେ ଦୂର ହୋଇ ପାଇ ଥେଲା । ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ ସୁଲର ଧର୍ମ ଶିକ୍ଷା କୁଏବେ
ପଣ୍ଡିତେ କହୁଛି - ନିଜେ ଭଲହେଲେ ସମ୍ବାଦ ଭଲ । ତାହାର୍ ଠିକ୍ ବୋଲି ବୁଝି ପାରିଲି ।
ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ରେ ସାଇ ପଡ଼ିଶା ହିନ୍ଦୁ ମୁସରମାନ ସମସ୍ତିକର ସେହି ପାଇ ପାରି ଥେଲି ।

ଏବେ କିନ୍ତୁ ଚେଳକୁ ବେଳ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଖବର ମିଳେ ରାଜାଙ୍କର ଗରିବ, ନିରାହ ପ୍ରକଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାରର କାହାଣୀ । ଆଶଙ୍କା ହୁଏ ଭିତିରିଆ ଏସବୁ ଭିଆର ନାହାନ୍ତି ତ ? ଗୋପାଳ ଦାଦାଙ୍କ ପଚାରେ- ରାଜା କ'ଣ ବେଳୁବେଳ ଦେଖି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହେଲେଣି । ପୂର୍ବପରି ଆବଳ କରି ସେ କହନ୍ତି - ତୁ ପିଲାଲୋବ; ତୋ'ର ସେଥିରେ କ'ଣ ଅଛି ? ମନ ମାରି ରୁହେ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ସୁହରଗତରେ ଛାଇବର୍ଷ କାଳ କଟିଗଲାଣି । ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଆଏ । ଆମ ସାଇପଢିଶା ପଠାଣ ଘରର ଅନ୍ଧକାର ମୋର ସହପାଠୀ । ଅଭରଞ୍ଜ ବନ୍ଧୁ । ତାକୁ ଆମ ଘରକୁ ତାକେ, ଖୁଆଏ । ମୁଁ ବି ତାଙ୍କ ଘରେ ବସେ, ଖାଏ । ତା' ବାପା ରାଜାଙ୍କ ତ୍ରାଇରଇ । କେବଳ ରାଜା ରାଣୀଙ୍କ ଗାଡ଼ି ସେ ଚାହି । ରାଜା ବୁଦ୍ଧାଙ୍କ ରଇ ପାଆନ୍ତି । ଦିନକର ଘଣ୍ଟା ରାଜବାଟୀରେ କାମ ସାରୁ ସାରୁ ବହୁତ ଦେରି ହେବା । ଭିତିରିଆ ବାବୁ ଅନ୍ୟ ତ୍ରାଇରରଙ୍କୁ ନ ପାଇ ରାଜାଙ୍କ ତ୍ରାଇରରଙ୍କୁ କହିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେବାନ୍ତି । ରାଜବାଟାରୁ ଖଣ୍ଡେ ବାଟରେ ତାଙ୍କ ଘର । ବାଟରେ ଅଜ୍ଞାପାଟ ପାହାଡ଼ ଜଗାଇ । ଜନ୍ମବୁଦ୍ଧା ରଯ । ତ୍ରାଇରରଙ୍କ ସେ କଥା ମନେ ନାହିଁ । ଦେହ ଅସ୍ଵର୍ଗ ଲାଗିଲାରୁ ରାଜାଙ୍କ କହି ଚାଲିଗଲେ । ଭିତିରିଆ ବାବୁ ବାଧ ହୋଇ ଅନ୍ଧାରରେ ଚାରି ଚାରି ଘରକୁ ରାଗେ ।

ପର ଦିନ ଭିତିରିଆ ବାବୁ ତ୍ରାଇରରଙ୍କୁ ଡକେଇ ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ଗାଲିଗୁଲକ କଲେ । ସତ ମିଛ ଲଗେଇ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ- ତ୍ରାଇରର ରାଜାଙ୍କ ନୀ'ରେ କୁସାରନେନା କରୁଛି । ରାଜା ବଢ଼ ଗାଆଁ ଖମାରରେ କେମି କରୁଥିବା ସମୟରେ କର ଅଗରିଆଣୀଙ୍କୁ ଡକେଇ ତା' ସହିତ ରାତି କଟେଇ ଥେଲେ ।

ରାଜା ତାଙ୍କର ଏ ଅପବାଦ ଶୁଣି ଅତ୍ୟତ କ୍ରୋଧାହିତ ହୋଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତ୍ରାଇରରଙ୍କୁ ବରଣ୍ଣାତ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ତ୍ରାଇରରଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବକ୍ର ପଡ଼ିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ, ଦୂରପୁଅ, ଚିନିଟିଆ, ଏମିତି ଛଥ ପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ ତାଙ୍କ ବେଳରେ ବନ୍ଧା । ଅନ୍ୟ କିନ୍ତି ଆୟ ଉପାୟର ବାଟ ନାହିଁ । ପୁଣି ରାଜାଙ୍କ ବିରାଗ ରାଜନ ହେଲ ସେଠି ଟେକି ଉଠିବା ଅସମବ । ତାଙ୍କୁ ଚାରିଆହେ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଇଗଲା । କ'ଣ କରିବେ ବୁଝି ପାରିଲେ ନେଇଁ । ହଠାର ମୁଣ୍ଡରୁ ରହି ଉଠି ଦେହୋସ ହୋଇଗଲେ । ରତ୍ନଚାପର ରୋଗ ତାଙ୍କର । ବିଷମ ସମସ୍ୟାରେ ପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପରିବାର ।

ତାତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନାରେ ବେହୋସ ଅବସ୍ଥାରେ ପଢ଼ି ପ୍ରକାପ କରୁଥାନ୍ତି - ହମାନେ ଏଇସା ହୁରା ବାମ ନେହିଁ କିଆ ହେଇ । ମେରେ ଖମିଦ ବୋ ମୌନେ ବଦନାମ୍ ନେହିଁ କିଆ ହେଇ । ଝୁମୁର କିଣ୍ଠ ହମପର କୁକୁମ କରତେ ହେଁ ଭିତିରିଆ ସାହାବ ? ମୌନେ ନିମକ ହରାମ ନେହିଁ ହୁଁ । ମେରେ ଲଭକେ ବଢ଼ ମରଯାଏଣେ ।

ଅନ୍ଧକାରୁ ଆମ ଘରେ ମୋ' ପାଖେ ପାଖେ ରଖିଥାଏ । ମୋ' ସାଙ୍ଗେରେ ଖାଏ, ମୋ' ପାଖେରେ ଶୁଏ । ସାତାଂବ ଦିନ ବେହୋସ ରହିଲା ପରେ ହଠାର ଦିନେ

ତା' ବାପାଙ୍କ ଅବସା ଖରାପ ହେଲା । ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ଚେଷ୍ଟା ସବେ ପରିବାରର ସମସ୍ତଙ୍କ
ଛାଡ଼ି ଆଖି ବୁଝିଦେଇ ।

ଭିତ୍ତିରିଆ ବାବୁ କଣେ ଗରିବ ନିରୀହ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଲୋକର ଦିନାଶ ଘଟେଇ ତା'
ପରିବାରର ସର୍ବନାଶ କଲେ । ମୋ' ମନରୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମନ
ବିଦ୍ରୋହ କରି ଭୂଥାଏ । ଅହନ୍ତବ ରାଜୀ ପଢ଼ିଥାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଇ ନଥାଏ କ'ଣ କହି
ତାକୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେବି । ସୁଲକୁ ଯାଇ ନଥାଏ । ତା' ପେର୍ ମୁଁ କି ସୁଲକୁ ଯାଇ ନଥାଏ ।
ତା' ବଢ଼ିବାପା ଟାଟା କମ୍ପାନୀରେ ହ୍ରାଇରର । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଟେଲିପ୍ରାମ ହେଲା । ସେ
ଚହେପରଦିନ ଆସି ରାଇର କବର ଦେଇ । ଦି' ଦିନ ପରେ ସବୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ
ଟାଟା ବାହୁଦିଗରେ ।

ବାପା ତା'ର ଅଯଥା ଅଭିଯୋଗର ଶିକାର ହୋଇ ପ୍ରାଣଭ୍ୟାଗ କଲେ । ଅହନ୍ତବ
ମୁଁ ଟେକି ଅନେଇ ପାରୁ ନଥାଏ । ଟାଟା ଯିବା ଦିନ ଦୁଇ ଅପରାଜ ବନ୍ଧୁ ତୋ ରୋ
ହୋଇ କାହିଁ ପରିସରଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ । ମୁଁ ମୋର ନିଜଚମ ଅପରାଜ ବନ୍ଧୁକୁ
ହରେଇ ମୁଁଯମାଣ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଏତେବେଳେ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି ନକରି
ପାରିବାରୁ ନିଜ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନବାକୁ ଭାବୁ ହରୁଥାଏ । ମନଟା ଛଟପଟ କରୁଥାଏ ।

ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ ହାରସୁଲରେ ନବମଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାଏ । ସେଇ ବର୍ଷ ମୁଁ ନବମ
ଶ୍ରେଣୀ ପାଖ କଲି । ସାଇ ପିଲାଏ ଅଧିକାଂଶ ସମରପୂର ଯାଇଥାନ୍ତି । ବାପା ସ୍ଥିର କଲେ
ମୁଁ କଟକ ଯାଇ କଲିଛିଏଟ ସୁଲରେ ପଢ଼ିବି ।

ଦୀର୍ଘ ଛଅ ବର୍ଷ ରହିବାପରେ ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ ଛାଡ଼ି କଟକ ଗଲି ସ୍ବ ୧୯୭୮
ମସିହାରେ । କଲିଛିଏଟ ସୁଲରେ ଦଶମରେ ଉର୍ଛ ହେଲି । ହଞ୍ଚେଇରେ ରହିଲି ।
“ଭିତ୍ତିରିଆ” ପରିସରରୁ ଦୂରେଇ ଆସିଥିବାରୁ ମନରେ ଆଶ୍ରମ ଆସିଲା । କ୍ରମଶଃ
ଭିତ୍ତିରିଆ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମନରୁ ଭୁଲି ଭୁଲି ଆସୁଥାଏ ।

ସ୍ବ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ମେଟ୍ରୋ ପାଖ କରି କଟକର ଏକମାତ୍ର କଲେଜ
ରେରେନ୍ସ୍‌ପା କଲେଜର ଉର୍ଛ ହେଲି । କଲେଜ ହଞ୍ଚେଇରେ ଯଉଁ ବୁମରେ ମତେ ରହିବାକୁ
ସାନ ମିଳିଥାଏ, ଆଠଗଡ଼ ରାଜ ବିରାଦର ହିସାବରେ ରାଜାଙ୍କ ରାଇ କଣେ ମଧ୍ୟ
ରହିଥାନ୍ତି । ତୃତୀୟ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀ ହାତ୍ର ସେ । ଟାଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି କିପରି
ରାଜ ପରିବାର, ରାଇ ବିରାଦର ମାନେ ନାନାଦି କୁଅରିସନ୍ତି ଭିତରେ ଜୀବନ ଯାପନ
ବରୁଥାନ୍ତି । ଏହି ବିବାଦକୁ ଲକ୍ଷନ ଯୋଗେଇ ଦର୍ଶାନ୍ତି ପରିସର ତୋଷାମଦକାରୀ ପାଖ
ଲୋକଗଣ- ସେଇ ଭିତ୍ତିରିଆ ଭିନ ସଂସରଣ ।

ଅହନ୍ତବ କଥା ମନେ ପଢ଼ି ରାଜା ଓ ରାଜପରିବାରର ରାଇ ବିରାଦକ ଭିତରେ
ପ୍ରକଳ୍ପ ଶତ୍ରୁଭାର ମୂଳ ବାଜ ସେଇ ପାଖ ଲୋକ ବା ଭିତ୍ତିରିଆଙ୍କ ଉପରେ ମନ ବିଦ୍ରୋହ
କରିଇଠାରେ । ଏଇ ଅବସା ଅଛେ ବହୁତେ ପ୍ରତି ରତ୍ନକାତ ଅଷ୍ଟକରେ ରାଜପରିବାର
ଭିତରେ । ରାଜା ଓ ରାଜ ବିରାଦରମାନେ ଏଇମାନଙ୍କ କୁ-ପରାମର୍ଶ ଶୁଣି ନିରୀହ ପ୍ରକଳ୍ପ
ଉପରେ ଅତ୍ୟାବାର କରିବାଇଛନ୍ତି । ବେଠି ଦେଗାରାର ଜୁଲୁମ ହରୁଥାଏ ସେମାନଙ୍କ

କପରେ । ଯାରୁ ଖାଇ ରହାଯିରେ, ରାଜ ବିରାଦରଙ୍କ ଘରେ ବିନା ମଳୁରାରେ ଖଣ୍ଡାତି ପ୍ରକାଏ ।

ତେଣୁ ଆଠବିଂଦୀ, ଲାକଗିରି, ତିରିରିଆ, କେଳାନାଳ ଆଦି ଛୋଟ ବଢ଼ି କେତେକ ରହିବାରେ ପ୍ରକା ଆହୋଳନ ଗଢ଼ିଥିଥାଏ । ରାଜଚନ୍ଦ୍ର ବିଶେଷ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦାବି । ବ୍ରିତ୍ତିଶ ଶାସନର ସମର୍ଥନ ସବେ ପ୍ରକା ଆହୋଳନ ସକ୍ରିୟ ଆଇ ଶକ୍ତିଶାକୀ ହୋଇ ଚାଲିଥାଏ । କାତୀୟ ପ୍ରରରେ କେତେକ ନେତା ଏହି ଆହୋଳନକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଯାନୀୟ ନେତା ଓ ପ୍ରକାଶକଳର ମନୋବିଜ୍ଞାନ ରାଜୀ ପଢ଼ୁ ନଥାଏ । ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଉୟାତନ ସବେ ତାଙ୍କୁ ବିରୋଧ କରି ଚାଲିଥାନ୍ତି ପ୍ରକାଏ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ବାପା, ବଢ଼ିପା, ଶାଙ୍କପୂର ଆଇ ହିସୋଳ ରାଜାଙ୍କ ଶାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ଗାଆଁକୁ ଫେରି ଆସିଥାନ୍ତି । ଗୋପାଳଦା ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ରୁ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଫେରି ଆସିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ୦ୱେ ଶୁଣିଲି ଅହମଦ ଆଇ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଢ଼ା ପଢ଼ି ନଳକି ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଚେକ୍ସିରେ ହେବୁପର ଓ ପରେ ତ୍ରାଣର ହୋଇ ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହୁଛି । କଷେମଷେ ଚକିଯାଉଛି । ଶାଙ୍କପୂରକୁ ପ୍ରକା ଆହୋଳନ ଯାଇ ନଥାଏ । ରାଜାଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ପୂର୍ବପରି ଚାଲିଥାଏ । ଭିତ୍ତିରିଆଙ୍କ ପ୍ରତାପ ଆଗପରି ରହିଥାଏ ।

ମୁଁ ଏ ମଧ୍ୟରେ କଲେଜରୁ ବି.ଏ. ପାଶ କରି କିଛିଦିନ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ନୃଆ ସେକ୍ରେଟେରୀଏଚ୍‌ରେ ଓ ପରେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ ସେବାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । କାଳକ୍ରମେ ବାପା, ବଢ଼ିପାଙ୍କ କାଳ ହେଲା । ତା' ଆଗରୁ ବଢ଼ି ଅପାର ବାହାଘର ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ବେଳ ବଢ଼ିମା' ନଟିଆ ଦା ଓ ଲାକାରାଇଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଘରଦ୍ୱାର ସମ୍ମାନ ଗାଆଁରେ ରହିଥାନ୍ତି ।

ସୁ ୧୯୪୭ ମସିହା । ମହାମ୍ବା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରୟାସରେ ଜନସମାଜର ସମର୍ଥନ ଓ ଜ୍ୟାଏ ବକ୍ରରେ ସେହି ବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟ ୧୯ ଡାରିଖ ଦିନ ଜାରି ପ୍ରାଧୀନତା ହାସଙ୍କ କଲା । ମୁଁ ଚେତେବେଳେ କେହୁପଢ଼ାରେ ତେପୁଣି କଲେକ୍ଟର, ସେକେଷ ଅପିସର । ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଇ ପରେ ରାଜଚନ୍ଦ୍ର ଉଲ୍ଲେଖ ଆହୋଳନ ସାରା ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେ କେଗରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା । ସେହିବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ସ୍ଵର୍ଗତ ସର୍ବାର ପଚେଳ ଓ ବରେଣ୍ୟ ହରେକୁ ମହତାବଳ ଉଦ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜବିଶ ରହିବାତରୁ ପଚିଶ ରାଜା ମହାରାଜମାନେ ଜାରି ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ହୁକ୍କିବନ୍ତ ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ଭାର ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରେ । କେବଳ ମୟୁରରଙ୍ଗ ମିଶ୍ରଣ କେତେକ ବିଶେଷ କାରଣ ହେତୁ ତହେ ପରବର୍ଷ ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ସମାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପଚିଶଟି ରହିବାତ ଅଞ୍ଚଳ ୧୯୪୮ ଜାନୁଯାରୀ ପହିଲା ଦିନ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କ ଦାୟାଧୀନ ହେଲେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଢ଼ିକାତ ଅଞ୍ଚଳ ମିଶ୍ରଣ ପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଳାଇବାକୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଏତମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ବା ପ୍ରଶାସକ ନିଯୁତ ହେଲେ । ମୁଁ

ବଶେଇର ପ୍ରଶାସକ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲି । ମନକୁ ମନ ଅନେବ ହସିଲି । ପିଲା କାଳରୁ ଉଚିତିଆଳ ସମ୍ପର୍କ ମୋ'ର ତୁଟିଲା ନେଇ । ବଶେଇ ବିଷୟରେ ମୋ'ର ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ ନଥାଏ । ଜାନୁଆରୀ ପହିଲାରେ ପ୍ରଶାସକ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ବଶେଇ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କଲି । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ରାଜାଙ୍କର ତ ଉଚିତିଆ ଅଛନ୍ତି, ବଶେଇ ରାଜାଙ୍କର ବା କାହିଁକି ନଥୁବେ ।

ବଶେଇରେ ପହଞ୍ଚ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି, ବଶେଇ ରାଜା (ବୁଢ଼ା ରାଜା) କିନ୍ତୁ ଭାଗ୍ୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମୂଳ ସାକ୍ଷୀ ହେବା ଠାରୁ ପ୍ଲାନ ଡ୍ୟାର ଶ୍ରେସ୍ତର ମଣି ବଶେଇ ପରିଚ୍ୟାର କରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କ, ସହାୟକମାନଙ୍କୁ ଧରି କରନ୍ତାଥ ଧାମ ପୁରାରେ ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ୱାର ସମୀପରେ ଘରଟିଏ ରହି ନେଇ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପୁନ୍ର ସତାନ ନଥିବାରୁ ସାନରାଇର ପୁଅକୁ ପୋଷ୍ୟପୁନ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ତାହା ମିଶ୍ରଣ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ସାପେକ୍ଷ ଥାଏ । ତେଣୁ ଆପାଚତଃ ଉଚିତିଆ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ଭାବୀନ ହୋଇ ନଥିଲି ବଶେଇରେ ।

ପ୍ରଶାସକ ଭାବରେ ବଶେଇର ଯୋଗଦେବାର ଅଛଦିନ ପରେ ମହୀ ପ୍ଲାନାୟ କେହି ପଦସ୍ଥ ନେବା ଗସ୍ତରେ ଆସି ବଶେଇର ବିଶିଷ୍ଟ ନାଗରିକ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ଲତ୍ୟଦିଲ୍ଲୁ ମୋ' ଲଜଜ୍ୟସରେ ଭେଟିଲେ । ଆଲୋଚନା କାଳରେ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁମେ ଉପହିତ ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଉକ୍ଷୟ କରି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ - ମିଶ୍ରଣ ଫଳରେ ରାଜା ତ ଗରେ, ଏବୁ ରାଜା କିଏ ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ କେହି ଅଗ୍ରସର ନହେବାରୁ ନେବା ମହୋଦୟ ସ୍ଵର୍ଗ ଜହିଲେ-ଏବେ ରାଜା ହେଲ ତେମେ ମାନେ ସବୁ, ଆଉ ଏ ସବୁ କର୍ମଚାରୀ ତମର ନୌକର ବା ସେବକ ।

ଜନଚା ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଜଣେ ସାହସ ବାନ୍ଧ କହିଲେ - ନା ସାର, ଆମେ ସବୁଦିନେ କଲା ପିଠିଆ ପ୍ରକା । ଆଉ ଆମେ ଏତେ ଲୋକ ସମଞ୍ଜ୍ଞେ କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ରାଜା ହବୁ ! ରାଜା ଆପଣ । ଆମର ଅନୁଦାତା, ପାକନକର୍ତ୍ତା । ନେବା ମହୋଦୟ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇ ନଥିଲେ ।

ଏବକୁ ଏ ଘଟଣା ଚାଲିଶ ବର୍ଷର ଜର୍ଷ୍ଣ ହେବ । ଦେଖ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ସେ ଯାବର କାଏମ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ତର୍ହିର ନାରଣ ପ୍ରାଞ୍ଚଳ । ଗଣଚନ୍ଦ୍ରରେ ଲୋଟ ଅଧିକାର ଲାଭ କରି ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚନ କରି ସରକାର ଗଠନରେ ସମ୍ମିଳିତ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ହେଁ, ଶିକ୍ଷା, ରାଜନୈତିକ ବିଭାଗ ଓ ଦୂରବୃକ୍ଷ ଅଭାବରୁ ଲୋକେ ଉଲ୍ଲମ୍ବ ବିବେଚନା କରି ଦେଶର ସ୍ଵାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥଠାରୁ ଅଧିକ ମହନୀୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ ବା ଆଚରଣ କରିପାରି ନଥାଏ । ସର୍ବସାଧାରଣ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥ ଜଡ଼ିତ ବିଷୟକୁ ନିସ୍ତରଣ ଭାବରେ ବିଭାଗ କରିପାରି ନଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ସ୍ଵାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଓ ଗ୍ରହଣୀୟ ମନେ ଭରୁଥାଏ ।

ଅପରପକ୍ଷେ ଉପରୋକ୍ତ କାରଣ ଦୁଷ୍ଟ ରାଜଶାନ୍ତି କହନାବୁଦୀତ ଭାବରେ ଜନସାଧାରଣର ହସ୍ତଗତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ହେଇ ନଥାଏ । ଯେଉଁ ପ୍ରତିନିଧି ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜଶାନ୍ତିର ଉପଯୋଗ ହେଉଛି ତାହା ସେମାନେ କେଉଁପରି ଭାବରେ ଦେଶର ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସେବାରେ ଉପଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି କି ନା ଏହା ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର, ଦୃଦ୍ରବ୍ୟାଧ ହୋଇ ପାରୁନଥାଏ । ସ୍ଵାର୍ଥପରବତ୍ତ ହେତୁ ଏ ଦିଗରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନଥାଏ, ଆଗ୍ରହ ନଥାଏ ।

ଜନସମାଜର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବାରୁ ସେହି ମାନେ ହେବାକ ବା ଶାସନ ଆସନାରୂକୁ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଣେଇର ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଜଣେ ସ୍ଵତ୍ସର୍ବ ଭାବରେ ଚାଲିଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ଅଭିମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ତାହା ହେବାକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ସତ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି ।

ଆତ୍ମବ ଭାବା ହୋଇଥିବା ପରମରା ଅନୁସରଣ କରି ସେଇ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଭିତରିଆ ବା ପାଖଗୋକ ଥିବା ଅନିବାର୍ୟ ； ଅଛନ୍ତି ମଧ୍ୟ ଏବଂ ଏଇ ଭିତରିଆ ମାନଙ୍କର କଥା, ପରାମର୍ଶ, କିପରି କାହୁ କରୁଛି ତହିଁର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଷତାରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି ।

ସ୍ବ ୧୯୭୦-୭୧ ମସିହା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ୨୫-୨୬ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ଶ୍ରୀ ବିଭାଗରେ ଶାସନ ସଚିବ । ସେଇ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ କର୍ମ୍ୟୋଗାଣ ବା ଏମ୍ବ୍ୟୁସନେ ସମ୍ମାନ । ମୁଁ ଶ୍ରୀ ବିଭାଗରେ ଅବସାଧିତ ହେବାର ଅଛଦିନ ପରେ ଜିଲ୍ଲା କର୍ମ୍ୟୋଗାଣ ଅଧିକାରୀ ଏମ୍ବ୍ୟୁସନେ ଅର୍ଥିତରଙ୍କର ବଦଳି ପ୍ରତ୍ୟାବ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟକୁ ସୁପାରିଶ କରି ଦେଇଥାଏ । ହାଥ ସାତ ଜଣ ଜିଲ୍ଲା କର୍ମ୍ୟୋଗାଣ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବଦଳି ପ୍ରତ୍ୟାବ ଥାଏ ।

ସେଥି ରିତରେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ବାରିପଦା ଓ ବାରିପଦା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ କଟକ ଜନକି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । କଟକ ଅଧିକାରୀ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ଓ ବାରିପଦା ଅଧିକାରୀ ତିନି ବର୍ଷରୁ-ଅଧିକ ନିଜ ନିଜ ଯୋଗରେ ରହିଥାଏ । ବାରିପଦା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସ୍ଵୀକ ମହିଷ ବିକୃତି ଘଟିଥାଏ । ସେ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତ ବିକ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ିଥାଆଏ ଓ କଟକରେ ଅବସାଧିତ ହେଲେ ସେ ସ୍ଵୀକର ଚିକିତ୍ସା କରାର ପାଇତେ ବୋଲି ନିବେଦନ କରିଥାଏ । ସ୍ଵୀକର ଅବସା ବିଷୟରେ ତାତ୍କରଙ୍କ ସୁପାରିଶ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥାଏ ।

ଆପଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ମୋର ଅନ୍ୟ ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟାବ ଅନୁମୋଦନ କରିବା ସବୁ କଟକ ବାରିପଦା ବଦଳି ପ୍ରତ୍ୟାବକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଥାଏ । ଶୁଣିରି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହାୟକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରି ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଡକାର ପଠେଇବି । ଆସିବା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ଆସନ ପରିଚ୍ୟାଗ କରି ତାଙ୍କୁ ଆମଦଣ କରି । ମୋ ଆସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ । କିହିଲି - ଆସନ୍ତୁ ଆପଣ ମୋ' ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ; ମୁଁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହାୟକ ହବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ।

ସେ ରତ୍ନଲୋକ କିଛି ବୁଝି ନପାରି ଉତ୍ସତଃ ହୋଇ ନିର୍ବାକ ନିଶ୍ଚତ ଗାବରେ
ଦଶାୟମାନ ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଗଠି ଦେଖେଇ ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା ନକୁଳୀ ମହାକୁ
ପ୍ରାବିତ କରିବା ଅନୁଚିତ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଲି । ସେ କହିଲେ - କବତ କର୍ମ୍ୟୋଗାଶ
ଅଧିକାରୀ ଅତ୍ୟତ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ କହିଲାରୁ ମନ୍ଦାକୁ ଜଣାଇଥିଲି । ଉତ୍ସତରେ ଏପରି
ହେବନାହିଁ ବୋଲି ନିର୍ବର ଜବାବ ଦେଲେ ।

ଚେତାବନୀ ଦେଇ କହିଲି - ଯଦି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୁଏ ମୁଁ ମହାକ ବ୍ୟତିଗତ ସହ୍ୟବ
ହୁବାକୁ ରିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟାବ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେବ ।

ତା'ପରେ ତାଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟା ଦେଇ ମନ୍ଦା ମହୋଦୟଙ୍କୁ ରେଟିବାକୁ ଗଲି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ
ପାଇବ ମନ୍ଦା ମହୋଦୟଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାରେ ସେ କହିଲେ ଯେ, ଏ ବିଷ୍ୟରେ ସେ ତାଙ୍କର
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇସାରିଛନ୍ତି, ଅଧିକ କରିବାର ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଲି - ଯେତେବୁଦ୍ଧିଏ ପ୍ରତ୍ୟାବ ମୁଁ ଦେଇଥିଲି, ଏଇ ବୁଝଟି
ବନ୍ଦକି ପ୍ରତ୍ୟାବ ସର୍ବାଧିକ ସୁଭିତ୍ରାତ୍ମକ । ମାତ୍ର ସେଇ ଦୂରଟି କାହିଁକି ଅନୁମୋଦିତ ହେଲାନାହିଁ
ବୁଝି ନପାରିବାରୁ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ବସିଲି ।

ମନ୍ଦା କହିଲେ - ସେପରି ସୁପାରିଶ ହେଲା ।

ନମ୍ରତାର ସହିତ ନିବେଦନ କଲି - ମୁଁ ଏ ପାଇଗଠି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ ପଠାଇ
ପାରୁନାହିଁ । କାରଣ ସମସ୍ତେ କହିଲେ ଶାସନ ସତିବ ଯାହା କରୁଛି କରୁଆଇ । ଆମେ
ମନ୍ଦାକୁ କହି କରେଇନବା । ତଥାରା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଓ ସାରା କର୍ମ୍ୟୋଗାଶ ସଞ୍ଚାରେ
ଶୁଣ୍ଡଳା ରକ୍ଷା କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହେବ ।

ମନ୍ଦା ମହୋଦୟ ମୋ' ନିବେଦନର ଯଥାର୍ଥତା ଅନୁଭବ କରି ପ୍ରସ୍ତର ବଲେ
ତେବେ କ'ଣ କରାଯିବ ?

ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ନିବେଦନ କଲି, ଯଦି ଆପଣ ଗାହାତି ଜୟମାସ ପରେ ମୁଁ ଏ ପ୍ରତ୍ୟାବ
ପୁନରୁନୁଧାନ କରି ଅନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାବ ଦେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ ପ୍ରତ୍ୟାବ ସର୍ବଫୋରାବେ ପ୍ରତିକାଳ
କରାଯାଉ ।

ମନ୍ଦା ମହୋଦୟ ବିଷ୍ଵତା ଓ ଉତ୍ସାହର ପରିଚୟ ଦେଇ ମୋ' ସହିତ ଏକମତ
ହେଲେ ଓ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସେଇ ମର୍ମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲେ ।

ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ ଫେରି ମନ୍ଦାଙ୍କ ବ୍ୟତିଗତ ସହ୍ୟକଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ତକାଇ ସବୁ
ବିଷ୍ୟ ବୁଝେଇ କହିଲି । ସେ ଆଶ୍ରମ୍ଭିତ ବୋଧ କଲେ । ଶୁଣ୍ଡଳା ଓ ଶୌଜନ୍ୟର ବାତାବରଣ
ଅତୁଳ ରହିଲା ।

ଶୁଣାୟାଏ, ରତ୍ନଲୋକରେ ରାଜତତ୍ତ୍ଵ ଅମଳର ଉତ୍ସତିଆମାନକର ଅମାପ ପ୍ରତିପରି
ସାମ୍ରାଜ୍ୟକ ପରିଷିତିରେ ରାଜଶତ୍ରୁ ଅଧିକାରୀ ବ୍ୟତିଗତ ତାଙ୍କ ପାଖ ରୋକ, ବିଶ୍ଵାସ
ସମର୍ଥକମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଛୋର ନାହାତି । ତା' ହତା ନିକର
ଭାଇ ବନ୍ଦୁ, ନିକଟ ସଂପର୍କୀୟମାନଙ୍କୁ ଉପଯୋଗ କରି ସମକ ତୁଳ କରିବାର ମଧ୍ୟ

ଶୁଣାଯାଏ । ତାକିରା କରେଇଦେବା, ତାକିରିରେ ବଦଳି ଗା ବଦଳିର ବାତିଲ କରିବା
ଦିଗରେ, ସରକାରୀ ଉଦ୍‌ୟୋଗ, ବ୍ୟାଙ୍କ ଆଦିରେ ବିଶ୍ଵଷ ପାଖଲୋକଙ୍କ ଜରିଆରେ
ପ୍ରିୟାପ୍ରିୟି ତୋଷନ୍ତ, ସମ୍ବନ୍ଧ ଆହରଣ ଉତ୍ୟାବି ବନ୍ଦୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରସାର ଭାର କରିଛି ।

ସଂକ୍ଷେପରେ ବନ୍ଦୁଳକୁ ଭାବେ ସେବାକର “ରିଚିରିଆ” ଏକାଜରେ ପାଖଲୋକ,
ବିଶ୍ଵଷ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହାୟତ ଭାବରେ ଆର୍ଦ୍ଦକୁଳ ହୋଇ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଓ ଭାରତନାନ୍ଦ
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଛିପୁ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି ମାତ୍ର କାମରେ ପ୍ରସାର ଭାର
ହୋଇଛି ।

ଛଟପାତ୍ର

ସରକାରୀ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ପଣ୍ଡିତୀ କୁବନେଶ୍ୱରରେ ବନେଇ ସପରିବାର ରହିବାର ପରିଷି ଛବିଶି ବର୍ଷ ହେଲଗଲାଣି । ଘର ଚାରିପଣେ ଆୟ, ପଣସ, ପିକୁଳ, ପପୋଯ, ନଢିଆ ଆଦି ଫଳଗନ୍ଧମୁଦ୍ରିତ ଲଗେଇଛି । ଫଳିଲାଣି । ସାମନା ପଟ ଗେଟ ପାଖରେ ପଣସ ଗଛଟିଏ । ପଣସ ଗଛକାଳ ଶାତି ଯିବାଆସିବାରେ ଅସୁବିଧା କରୁଥି ବେଳି ଗଛଟିକୁ ବାଟି ଦବାକୁ ପିଲାମାନେ ମନ କଲେ । ଆଚମ୍ପିତ କଥା, ସେଇ ବର୍ଷ ଗଛରେ ଫଳ ଧରିଲା । ଫଳଟି ଗଛ ବାଟି ନେଇଁ ବୋଲି ପଣସ ଗଛଟିକୁ ରକ୍ଷା କରି ହେଲା । ସୁନ୍ଦର ଘେତା ଗଛଟିଏ । ତେବେ ହେଲେ ଗହିଅକ୍ଷା ପତ୍ର । ବର୍ଷପାରା ଛାଇ ଗଛ ଚକଟିରେ । ମିଠା ଫଳ ସାଇକୁ ସୁଦୃଶ୍ୟ ସାଗୁଆ ତେହେରା ଗହିରା ।

ଅବସର ନେଇପରେ ସବାକ, ସଞ୍ଜବେଳା ବୁଲିବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ ପାଇଛି ଗଲାଣି । ବର୍ଷାଦିନ ଛବା ଅନ୍ୟ ଦିନ ଓପରାତି ବୁଲି ଆସିଲା ପରେ ସେଇ ପଣସ ରହିଛିବେ ସାନ ବୈବୁଲ, ଦୂର ତିନିଟି ବରିତା ରହିଛି ପକେଇ ଘଡ଼ିଏ ବସେ । ଦିନେ ଦିନେ କେହି ବଞ୍ଚି ଆସି କୁଟେ । ଖୁବିଗପ ହୁଏ । Thomas Hardy ଙୁ Under the green wood tree ଉପନ୍ୟାସ କଥା ମନେପଡ଼େ । ମନରେ ଶାନ୍ତି ଆସେ, ପଣସ ଗଛ ଚକେ କିହି ସମୟ ବସି ସଞ୍ଜର ସୁଲୁସୁଲିଆ ପବନ ଉପରୋଗ କଲେ ।

ଦିନକର କଥା । ବୁଲି ସାରି ଫେରୁ ଫେରୁ ଟିକେ ଡେରି ହେଲା । ଅଭ୍ୟାସ ବନ୍ଧତଃ ପଣସ ଗଛମୁକେ ତେବୁଲ ରହି ପଢ଼ିଥାଏ । ଗେଟରେ ପରି ଆସି ଦେଖିଲି କେହି କଣେ ଭଦ୍ରାକ୍ଷର ଗୋଟିଏ ଚଞ୍ଚିରେ ବସିଚାନ୍ତି, ଯେପରି କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି । ଉଚ୍ଚ ମୁଖମଣ୍ଡଳ, ଉନଚ ଶୁଭ୍ର କପାଳ, ଯୁବ ସୁଲଭ ପ୍ରୋକ୍ତ ତେହେରା ।

ସୌଜନ୍ୟ ରକ୍ଷା କରି ପଚାରିବି - କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଚାନ୍ତି ? ଭଦ୍ରାକ୍ଷର କହିଲେ -ସେଇ ବେମାରିଆଟାକୁ ।

ତଥାପି ଚିହ୍ନିପାରିଲି ନେଇଁ ଭଦ୍ରାକ୍ଷରକୁ । କହିଲି ବେମାରିଆ ଏ ଘରେ କେତେକଣ ଅଛନ୍ତି । କରି ବେମାରିଆକୁ ଚାହାନ୍ତି ଆପଣ ?

ଆଗତୁକ ତଥାପି ସାମ୍ୟ ରାଷ୍ଟା ହେଲରେ କହିଲେ - ମୋ ମତରେ ଏ ଘରେ ଏକମାତ୍ର ବେମାରିଆ ଯେ କି ବେମାରିଆକୁ ବେମାରିଆ ବୋଲି ମାନିନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମେ ।

ନିରେଣ୍ଠି ଦେଖିଲି ଏଥର ଆଗତୁକକୁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସମୟ ଗାସୀର୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସମୟ ହେଲ ନଥିଲେ । ମୋ ସହିତ ଚାରି ଚକ୍ର ହେଲ ପରମ ବନ୍ଧୁ ସହପାଠୀ

ମହାନ ହାସ୍ୟ ରସ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ରୋତୀକ ଶ୍ରୀମାନ ବସନ୍ତ ଶତପଥୀ ତାଙ୍କର ସୁରାବସୁଲଭ ସ୍ମୃତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଆରେ ବସନ୍ତ । କେତେ ସମୟ ହବ ବସିଥଣି ଏଠି ? ପଚାରିଲି ରହସ୍ୟ କରି ।

ତମର ଏ Green wood tree ତବେ ସମୟର ଗଡ଼ି ଅନୁଭବ କରିବା ସମ୍ଭବ କି ? ସମୟ ଏଠି ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଯେ ।

କେମିତି ହଠାର ତମର ଆର୍ଦ୍ରାବ ବସନ୍ତ ? ଏବେ ତ ଶ୍ରୀଷ୍ମର ରାଜତ୍ୱ, ତମେ କେମିତି ଅଚାନକ ?

ଏଥର ବନ୍ଧୁ ସରକ ଭାବରେ କହିଲେ-ପୁଅ ଏଇ ତମ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ । ମଣିରେ ମଣିରେ ଆସେ । ଏଥର ଭାବିଲି ତମ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବି ନିଶ୍ଚୟ, ନହେଲେ ଭୁଲ ଗୁଡ଼ାକର ବୋଲି ହବନାହାଁ ।

ସେ କିନ୍ତୁ ଏଇ ଅରକରେ ତୁଟିବ ନାହାଁ ବନ୍ଧୁ । ଏଥର ଯେବେ ଆସିବ ନିଶ୍ଚୟ ଏଠିକୁ ଆସିବ ।

ତମର ଏ Green wood tree ପୂଣି ପାତିବ ପାତିବ କରୁଛି, ପଣସର ସୁଗନ୍ଧ, ସୁରୁଷୁଳିଆ ବାଆ ଏସବୁ ଭୁଲିଯିବା ଅସମବ । କଥା ଦୟତି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ । ପଣସ ବାହାରେ ଆଉରି କ'ଣ କ'ଣ ସବୁଥିବ ।

ଏଥର ବାଲେଶ୍ୱର ଫେରିଲା ବେଳକୁ ପଣସଟେ ନେଇଯିବ ନିଶ୍ଚୟ । କେବେ ଯିବ ? ପଚାରିଲି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ।

ପଥରି ଦିନ ଯିବି । ଗଲା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ସୁବିଧା କରି ନେଇଯିବି ।

ତା'ପରେ କଲେଜ ଜୀବନର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ବନ୍ଧୁ ଦୂତିଚାରଣ କରୁ କରୁ ତା' ପାନ କରି ବନ୍ଧୁ ବିଦାୟ ନେଲେ ।

ବିଦାୟ ଦର୍ଜ ଦର୍ଜ କହିଲି - ପଣସଟେ ନେବା ଦାୟିତ୍ବ ତମର ବନ୍ଧୁ । ଭୁଲିବ ନେଇଁ ଯେପରି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ସେ ପଥରଦିନ ଯାଇ କେତେ ପଥରଦିନ ଗଲାଣି । ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସୁରଣ ରହିଲା ନାହାଁ, ବୋଧହୁଏ ସାମାନ୍ୟ ପଣସଟା କଥା । ଦି'ଜଣ୍ୟାକ ସେଇ ଏକା ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଢଞ୍ଜରେ ଗଡ଼ା ତ' । ନଦେଇ ପାରି ପ୍ରଥମ ପନ୍ଦର ଦିନଠାରୁ ଛଟପଟ ହେବି ମୁଁ ; ନନ୍ଦେଇ ପାରିଚନ୍ତି ବୋଲି ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ହୋଲେ କି ତୋଲେ ନାହାଁ । ଏବକାଳିଆ ହୋଇଥାଲେ ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇଥାଓଇ ସେ ନାସି ପାରିଗେ ବୋଲି । ଆଉ ସେ ଛଟପଟ ହେଇଥାତେ ନ ନେଇ ପାରିଚନ୍ତି ବୋଲି ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଛଟପଟ ହବା ଭିତରେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ବାଲେଶ୍ୱର ଏତ୍ରେସରେ ଚିତ୍ତିଷ୍ଠ ଲୋଜିଲି ଅଭିଯୋଗ କରି, କହିବା ପାଇଁ ମତେ କାଇକି ଆସି ତମର ପଣସଟି ନେଇ ନାହାଁ ବନ୍ଧୁ ?

ମୁଁ ଏବେ ସୁନ୍ଦା ଉଭର ଅପେକ୍ଷାରେ । ଛଟପଟ ଭିତରେ । ଛଟପଟ କରୁ କରୁ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଲି । ନଦେଇ ପାରି ମୁଁ କାଇବେ ଏମିତି ଛଟପଟ ହେବି ? କରକାଳେ

କିଏ ହଉଥେବା କି ? ଭାବନାର ଜଳାଶୀ ସ୍ପ୍ରୋଚରେ ବହି ଯାଇଁ ମୋ ପିଲାକାଳ କଥା ମନେପଡ଼ିଲା ।

କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷ ତକର କଥା । ଆଜିକି ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ଯାଏ ହବ । ମୁଁ ଆମ ଗୀ ଚାହାକିରେ ଦିତୀୟ କି ଦୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆର୍ଦ୍ଦ । ମତେ ସେତେବେଳକୁ ହଥ କି ସାତ ବର୍ଷ ହବ । ସକାଳିଆ ଇସ୍ତୁଳ । ଦିନ ଏଗାରଟା ସରିବି ଚାହାକି ଛୁଟି ହୋଇଯାଏ । ଆମ ସାଇ ପିଲାଏ ଯେଣା ଘରେ ବହି ବହ୍ନାନି ପକେଇ ଦେଇ ପଖାକ ଗଣେ ଗଣେ ଖାଇ ଗୀ ଦାଖଳକୁ ଲାଗିଥିବା ଆମ ଓସାରିଆ ଦାଖଳରେ ହୋ ହୋ ହୋଇ ଯଣାଏ ଖଣ୍ଡ ଖେଳୁଁ । ଦୋହଢ଼ା ରନ୍ଧାବଢ଼ା ସରିଗଲେ ତକରା ପତେ । ଯେଣା ଘରକୁ ଯାଇ ତରତର କିରି ଗାଧେଇ ପଡ଼ି ବନ୍ଦ ଖାଇଦେଇ ଶୋଇ ଯାଇଁ । ଫେରେ ଉପରଣକି ଆମ ଦାଖଳରେ କି ଆଉ କାହା ଦାଖଳରେ ହାଉ ହାଉ ହେଇ ଖେଳୁଁ । ସଞ୍ଜବଚୀ ଲାଗିବା ବେଳ ହେଲେ ଯେଣା ଘରକୁ ଯାଇ ହାତଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଯଣାଏ ଦି'ଯଣା ପଢାପଢ଼ି ସାରି ଶୋଇପଢ଼ୁଁ ।

ଦିନକର କଥା । ରଇବାର ହୋଇଥାଏ । ଚାହାକି ଛୁଟି । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଆମ ଦାଖଳରେ ବୋହୁତୋରି ଖେଳ ଖେଳୁଆର୍ଦ୍ଦ । ତାଙ୍କପତ୍ର ଛତା ମୁଣ୍ଡେଇ ଚକୁଳିଆ ପଣାଏ ଆମ ଦାଖଳ ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚ ଗୀତ ବୋଲି ଭିକ ମାରିଲେ । ‘ଦବ ଦିଆଇବ ଦେ ପଦ ଲାଗିବ’, ଆଉ ଭାଗବତ ପଦ ସବୁ । ତାଙ୍କ ପାଟି ଘାତେକେ ଆମ ଖେଳର ରାହା ଶୁଭା ଯାଉ ନଥାଏ । ଖେଳ ହେଇପାରୁ ନଥାଏ ।

ଘର ରିଚରକୁ ଦଉଡ଼ି ଗଲି ଭିକ ଦି’ମୁଠା ବୋଇ ୦ର୍ବ ମାଗି ଆଣିବି ବୋଲି । ଯାଉଁ ଯାଉଁ ମଣି ଖଣ୍ଡା ପିଣ୍ଡା ଓପରେ ଦେଖିଲି ଥାବିରେ ଥାବିଏ ଚାଉଳ । କିନ୍ତୁ ମୁଗ୍ଧଯାଇ । କଞ୍ଚା ନଦିବୀ, ବାରଗଣ ଗୋଟାଏ ଦି’ଗା ଏମିତି ଥୁଆ ହେଇଛି । ବୋଇକୁ ତାକଟାଏ ହାତି ସେଇଥରୁ ଦି’ମୁଠା ଦି’ ହାତରେ ଧରି ଦାଖଳକୁ ବାହାରି ଗଲି । ଚକୁଳିଆ ପଣାଙ୍କୁ ଦେଇ ବିଦା ନରି । ଖେଳରେ ମିଶି ଗଲି ।

ବୋଇ ବାରି ପୋଖରୀ କି ଯାଇଥେବା । ମୋ ଡାକ ଶୁଣି ଦାଖଳରେ ଆସି ମତେ ପଚାରିଲା-କ’ଣ କିରେ କାଇକି ଛାନିଆ ହେଇ ଡକା ପକେଇ ଥେବୁ କି ?

କହିଲି - ନାହିଁମ ଏଇ ଚକୁଳିଆ ପଣା ଆସିଥେଲେ ଯେ ଭିକ ଦି’ମୁଠା ପେଇଁ ତାକୁଥେଲି । ଦେଖିଲି ମଣି ଖଣ୍ଡା ପିଣ୍ଡାରେ ଥାବିରେ ଥାବିଏ ଚାଉଳ ଥୁଆ ହେଇଛି । ସେଇଥରୁ ଦି’ମୁଠା ଦେଇ ତାଙ୍କ ବିଦାକରି । ତୁ ଯା, ଗୋଲମାଳ କରନା । ଆମେ ପରା ବୋହୁତୋରି ଖେଳୁତୁ ଦେଖୁନୋହ୍ର ?

ବୋଇ ପାଟି କରି ଉଠିଲା । କହିଲା କ’ଣ କଲୁ ? ଆରେ ସେ ପରା ସିଧା ବଢ଼ା ହେଇଥେଲା ଶନିବାରିଆ ପ୍ରାହୁଣ ଶାମ ନନାଳ ପେଇଁ । ଦିହ ପା’ କ’ଣ ହେଲା କି କ’ଣ ଆସି ପାରିନାହାନି । ଆଜି ଆସି ନେଇ ଥାଆନେ । ତୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରିଦେବୁ । ମାରା ହେଇଗଲା ।

କହୁଚି ପରା ଗୋକମାଳ କରନା । ଆଉ ଯା ।

ବେର ମୁହଁ ଛିଆଡ଼ି ବହିଲା - ତତେ ଟିକେ ତର ସହିଲା ନେଇଁ ମୁଁ ତୋ ତାଙ୍କ ଶୁଣି ଆସୁ ଆସୁ ?

ବୋର ଶୁଣ । ସେତକ ଚାଇଲାରୁ ମୋଟେ ଦି'ମୁଠା ନେଇଁ ମୁଁ, କଲିଯିବ ନେଇଁ ଶାମ ନନାକ ପେଇଁ ?

ଆରେ ହୁଅ, ବୋର ଆକଟ କରି ବହିଲା - ସେତକ ସବୁ ପରା ତାଙ୍କ ନାଁରେ ରଖା ହୋଇଥିଲା । ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇଗଲେ ସବୁ ମାରା ହେଇ ଗଲାନା ?

ତେବେ ଗୋଟିଏ କାମ କର । ସେତକ ଭିକ ମୁଠି ଠେକିରେ ପକେଇ ଦେ କି ଆଉ ଥାଇଏ ଚାଇଲ ତାଙ୍କ ପେଇଁ ଥୋଇ ଦେ । ନେହୁରା ହେଇ ବୋଉକୁ କହିଲି ।

ତୁ ତକ ଖଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ ବିକି ଶାଳ ନଶରୁ ଭିକ ମୁଠି ଠେକିଧାରୁ ନେଲୁ ନେଇଁ ?

ନେଇ ନେଇଁ ତ, ଆଉ କ'ଣ ହବ କହି ଖେଳ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ପଲେଇଲି । ବୋର ସେ ଦିନଯାକ ବରବର ହେଉଥାଏ । ସତେ ଯେମିତି ବଢ଼ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ହେଇଯାଇଛି । ଶନିବାରିଆଜ ପେଇଁ ଥବା ଚାଇଲକୁ ବାଇଁକି ମୁଁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି । ତାଙ୍କ ଦେଇଫେଲା ନେଇ ସେତକ । ଏଇଥିପେଇଁ ବଞ୍ଚ ବେଷ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ଛଟ ପଟ ହେଉଥାଏ ।

ବୋଉର ଏଇ କଥା ତା' ମଳାୟାର୍ ମୁଁ ଦେଖି ଆସିଛି । ବଉ ଦିନ ଯଦି ଦାଖରୁ ଭିକ ନନେଇ ଭିକାରୀ ଫେରିଗଲା, ଆମ ଚାରି ସାଇରେ ତୁରଣ ବନ୍ଧା ହେଇ ପାରିଲା ନେଇଁ, ସେ ବେଷ୍ଟ ହେଇପଡ଼େ ଯେ ନାହିଁ ନୋହିବା କଥା । ବଢ଼ଅପା ଆଉ ମୁଁ ଏଥିପେଇଁ କେତେଥର ତା'ଠେର ଗାନ୍ଧି ଖାଇବୁ ।

ସେମିତି ଭଗବତୀ ଅପା । ବୁଢ଼ୀ କି ଧର୍ମ ପେକୁଥିବ । ଗୋଦାଷ ସେପାଖରେ ତାଙ୍କ ଘର ପିଣ୍ଡ ଖୁଣ୍ଡକୁ ଆରଜି ଠିଆ ହୋଇଥିବ । ତାଙ୍କ ପକେଇଥିବ ନେହୁରା ହେଇ-ଆରେ ଅଷ୍ଟ କିଏ ଟିକେ ଏ ଶାଶ ତାଟିଆଟି ନେଇଗଲ ତାଙ୍କ ଘରେ ଦେଇ ଆସିଲ ?

ସାଜ୍ଜସାଥିକ ସାଜରେ ଖେଳୁଥାର୍ । ଭୁବୁଡ଼ିଟାଏ ମାରେ - ରହମ କାରାକି ପାଟିଟା କରୁବୁକି ? ଖେଳୁକୁ ଆମେ ଦେଖୁନୋଇଁ ? ତୁ ଆସି ଦେଇଯାଇନ୍ତି ?

ଆରେ ଏ ଗୋଦାଷ ଦେଇଁ ତମ ଘରକୁ ଯିବାପେଇଁ ବଳିଅଛି ନା ମୋର ଗେଡ଼ାଟା ପରା ନେଇଯା, ଟିକିଏ ? ନେହୁରା ହୁଅଛି ଅପା ।

ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ଅବସା ଦେଖି ମନ ଗୋଲେଇ ପାଣି ହୁଏ । ଦର୍ଢିଯାଏ ଅପାଙ୍କ ହାତୁରୁ ତାଟିଆ ନେଇ ରୋଷେଇ ଘରେ ବୋର ପାଖରେ ଥୋଇ ଦିଏଁ । ପକେଇ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବୋର କୁହେ, - ଆରେ ରହରେ ଆମ ତୁରଣ ଟିକେ ଅପାଙ୍କ ପେଇଁ ନେଇଯା ବାପାଟା ପରା ବୁଢ଼ୀ ହେଲେଣି । ଟିକେ ତୁଣ ସୁଆଦ କରିବାକୁ ମନ ହେଉଥିବ ତାଙ୍କର । କେତେ କରିଲାଣ କରିବେ ।

ହଁ ! ସବୁ ଦିନେ କିଏ ଏଇଆ କରୁଥିବ ମଁ । ବଢ଼ ଅପାଙ୍କ ଦର ନଈଁ, ଦେଇ ଆସିବ ।

ଆରେ ହୁଆ, ସେ କ'ଣ ଦିନ ଦି'ପହରଟାରେ ଗୀ ଦାସ ହେଲଁ ଏକା ଏକା ଚାଙ୍କ ସାଇକି ଯିବ ?

କିଛି କହି ପାରେ ନେଇଁ । ମୋଡ଼ିମାଡ଼ି ହେଉ ନେଇପାରେ । ଅପାକୁ ଦିବଁ । ସତକୁ ସତ କେତେ କଇଲାଗ କରିଥି ଅପା । ସେତେବେଳେ ସିନା ଚିଢ଼ି ଚିଢ଼ି ଲାଗୁଥାଏ । ଏବେ ସେ କଥା ମନେପଡ଼ିଲେ ଆଖିପତା ଓହା ହେବ ଆସେ । ବକଟେ ଶାଗ ତିଆଶ କି ବଢ଼ିଶୋକ ଦବାକୁ କି ଆଗ୍ରହ । ନଦେଇ ପାରିଲେ କି ବେଷ୍ଟ । କି ଛଟପଟ ।

ଦାସପଟେ ଆମର ଛାଟି ନଢ଼ିଆରଛ । ବାପା ବଡ଼ାପାକ ଅମଳର । ଆମ ପୁରୁଣା ସାଇର ଜାଗା ନିଅନ୍ତିଆ ହେଲାରୁ ବିଅଟିଏ କିଣି ନୃଆୟର ବନେଇଲା ବେଳେ ନଢ଼ିଆ ଗଛ ପକେଇ ଥେଲେ । ତହିଁରୁ ଗୋଟିଏ ବଢ଼ି ଠାକୁର କେହୁାପଡ଼ାର ବଳଦେବଜୀରୁଙ୍କୁ ଦିଆହେଇଥାଏ । ବର୍ଷକୁ ଦି'ଥର ନଢ଼ିଆ ପରା ହୁଏ । ପ୍ରୁଥମ ଥରର ପଇ ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠା ନହେଇ ଥେଲେ ଦ୍ଵିତୀୟଥର ପରାହବା କଥା ନୁହେଁ । ବୋଇ ବଡ଼ମା ଏକଥାକୁ ଜଗିଥାତି । କେମିତି ହୋଇ ପରା ନଢ଼ିଆତକ ନ ପଠାହବା ଯାଏ ବୋଇ ବଡ଼ମାଙ୍କୁ ତର ସହେ ନେଇଁ । କେହି କେହୁାପଡ଼ା ଯାଉଥାଏ ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ନଢ଼ିଆ ନେଇ ଯିବାରେ ଏତେଟିକେ ଆପରି ନଥାଏ । ବାରି ବୋଟରେ ବର୍ଷକୁ ଦି'ଥର ପଠେଇବାକୁ ହଉଥାଏ । ଯାହାକିଛି ଶର୍ତ୍ତ ପଡ଼େ ଦେଇଦବାକୁ ହୁଏ । ବୋଇ ସେ ପଇସାକୁ କାନିରେ ବାହି ରଖିଥାଏ । ନପଠେଇ ପାରିଲା ଯାଏ ଛଟପଟ ହଉଥାଏ ।

ନିହାତି ବେଳକୁ ନଢ଼ିଆ ବିଶ୍ଵାର ମୁହଁବାହି ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ପେଇଁ ବୋଲି ଖେଖା ବପ୍ତା ଓପରେ ମାରି ଉଚିତରେ ଚିଠିରଖି ଛକଜାଗାରେ ରଖିଦେଲେ ଯେ କେହି କିଛି ବାଟ ନେଇସିବାର ବେବସ୍ତା କରିଛି ବୋଲି ବୋଇ ବଡ଼ମା କହିଲାରୁ ମୁଁ କାବା ହୁଏ । ମୁଁ ଗାଁରେ ଥାଆତିରେ ଥରେ ନଢ଼ିଆ ପଠେଇବା ପେଇଁ କିଛି ସୁବିଧା ନହେଲାରୁ ବିଶ୍ଵାବାହି ପଚାମୁଣ୍ଡେଇ ଛକରେ ରଖି ଦିଆହେଲା । ଆମ ପଣ୍ଡାଏ ପନ୍ଥର ଦିନଠି ଚିଠି ଦେଇ ଜଣେଇଲେ ଯେ, ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ପେଇଁ ପଠେଇଥିଲା ନଢ଼ିଆବପ୍ତା ତାଙ୍କୁ ମିଳିଛି । ଠାକୁରଙ୍କୁ - ଲାଗି ହେଲାଚି । ତାଙ୍କ ରଥ ପର୍ବ କାମରେ ଲାଗିବ । ରଥୟାତ୍ରା ପରେ ଆମ ପଣ୍ଡା କିଛି କରିଛି ରୋଗ ନେଇ ଗାଁକୁ ଆସିଥେଲେ । ମୁଁ ଆଶ୍ରୟ ହେଲି, କେମିତି ହେଲେ ପାରିଲା ବୋଲି । ସେଦିନ ସଞ୍ଜରେ ଆମ ମଦନମୋହନ ମହିର ଅଧିକାରାଙ୍କୁ ତକେଇ ଘରେ କାର୍ଯ୍ୟନ କରାହେଲା । ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ଜୟ ଜୟକାର କରାହେଲେ କରିଛି ରୋଗ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଶ୍ଵାହେଲା । ବୋଇ ବଡ଼ମାକ ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନସରେ ।

ଏବକାଳର ସଂସାରକୁ ଅନେଇଲେ ସମସ୍ତେ ନବାକୁ ବେଷ୍ଟ । ନନେଇ ପାରିଲେ ଛଟପଟ ।

ମୋ ନିଜ ଅନୁଭୂତିରୁ କହୁଛି । ବୋଇ ବଡ଼ମା ଗାଁରେ ଥିବା ଯାକେ ଆର ସେମାନଙ୍କ ଡିରୋଧାନ ପରେ କେତେବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଡ଼ୋଣିମାନଙ୍କ ସାହାୟ୍ୟରୁ ଆମ ବାରିବରିତା ପଳଗଛାନଙ୍କର ଫଳ, ନିୟମିତ ମିଳୁଥିଲା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆମକୁ । ଆମେ ଖାଇଁ । ପଢ଼ିଶା ଘରମାନଙ୍କୁ ବାଣ୍ଣ, ମହିରର ଠାକୁର, ଠାକୁରାଣାଙ୍କ ଭୋଗପାଇଁ ଦର୍ଶି ।

ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ପୋଖରୀରୁ ମାଛ ଧରାନ୍ତିଥିଲା । ମାଛଧରା ଗୋଖାଏ ଚାରି ଭାଗରୁ ଭାଗେ ନିଅଛି । ବାଜିତକ ଘାଟିଯାକ ବଞ୍ଚା ହୁଏ । ଆମେ ଖାଇଁ ।

ଏବେ ପଦର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷହବ ଆଉ ଗଛରୁ ପଳଟିଏ ବି ମିଳେନେଇ କି ପୋଖରୀରୁ ମାଛଟିଥିଲା । ପଡ଼ିଶା ଘର ବୁଢ଼ା ଯିଏ ନିୟମ ଦେଖାପରି ଆମ ଜିନିଷ ଅଳଗା କରି ରଖେ, ଆମର କେହି ଗଲେ କଢ଼ାଗଣ୍ଠା ବୁଝେଇଦିଏ, ସିଏ କେତେକାକୁ ସ୍ଵର୍ଗପୂର ଗଲାଣି । ସେଇ ଦିନରୁ ଏ ଦଶା । ମୋ ସ୍ବୀ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଧାନଅମଳ, ଘରଛପର, ଖକଣା ଜଳକର ପଳଠ କରିବା ଆଦି କାମ ପେଇଁ ବର୍ଷରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଥର ଗାଁକୁ ଯାଆଇ । ହେଲେ ଗଛର ପଳ କି ପୋଖରୀର ମାଛର ଗଛ ମିଳେନେଇଁ ।

ଏଇଆ ଦେଖି ସେ ବିରତ ହେଲ ଗତବର୍ଷଠାରୁ ସବୁ ପଳ ଗଛକୁ ବର୍ଷକିଆ ଉଜରା ଦେଇଛନ୍ତି । ପୋଖରୀକି ଉଜରାର ଖୋଲେଇ ଦେଇ ତାକୁ ବି ଉଜରା ଦେଇଛନ୍ତି । ଉଜରାଦାର ଜଗୁଚି, ଆମକୁ ବର୍ଷକ ଯାହା ଦବାକଥା ଦେଇ ପଳ ମାଛ କିଛି କିଛି ଖାଇବା ପେଇଁ ବି ଦଉଛି । ପଡ଼ିଶା ଘର ପିଲାଏ ଏଥରେ ଅସତ୍ରୁଷ । ଆମ ଦାନାରେ ଧୂଳି ପକେଇଲେ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଏଥୁପେଇଁ ସେମାନେ ବେଶ୍ଟ । ଛପଟ ।

ଆମ ବାରିରେ ବେଳ ଗଛଟିଏ ହେଲେ କ'ଣ ହବ, ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଫଳେ । ଫଳ ମିଠା ଆଉ ଦିନକୁ ହିତକର । ବଅସ ହେଇଗଲେ କୋଷ ସପା ନହବା ସ୍ଵାଭାବିକ । ବେଳ ତହେକୁ ଉପକରାଏ । ଅଛ କେଇବର୍ଷ ହବ ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯାଇଥାଏଁ । ବେଳ ପାତିବା ସମୟ । ବାରିକି ଯାଇ ବେଳ କିଛି ସଂଗ୍ରହ କରି । ବେଳ ପରାହବ ଦେଖି କେତେବୁଦ୍ଧିଏ ସାଇପିଲା ଜମିଲେ । ପରା ସରିଲାରୁ ତାକୁ ଦି'ଦିତା ଲେଖାଏଁ ବାଣିଲି । ତଥାପି ଜଣେ ଟିପପଣୀ କଲା - ଆମ ଖାଇବା ଜିନିଷ ନେଇ ଗଲାରେ ! ଅପରର ଜିନିଷ ଅବାଧରେ ଆମ୍ବାତ ନରିବା ଅର୍ଯ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି । ତହେରେ ବାଧା ଆସିଲେ ଅବଶ୍ୟକ । ଛପଟ ।

ପଟାମୁଣ୍ଡେଇରେ ତହସିଲ ଅପିସ । ଚାକିରୀ ଜାବନରେ ଉଛ ପ୍ରଶାସନିକ ପଦରେ ରହିଥିବା ହେତୁ କନିଷ ପ୍ରଶାସନିକଙ୍ଗଠାରୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ କିନ୍ତିଟା ମାନ୍ୟତା ମିଳିଥାଏ । ମୁଁ ଗାଁକୁ ଗଲେ କେହି କେହି ତହସିଲଦାରଙ୍କୁ କହି ସେମାନଙ୍କ ହୋଟ ହୋଟ ସମସ୍ୟା, ସମାଧାନ, ବୃତ୍ତାନ୍ତିତ କରେଇବା ପେଇଁ ମତେ ପଡ଼ିଶା ହିସାବରେ ସାହାୟ୍ୟ ମାରିଥାନ୍ତି । ସମୟ ଥିଲେ, ନିୟମ ବହିର୍ଭୂତ କଥା ନ ହେଇଥିଲେ ମୁଁ କେବେଳେବେ ଦି'ପଦ କହି କାମଟି କରେଇଦିଏ । ଗାଁର ସାଇଲାଇ ସେଥରେ ଖୁସି ହୁଅଛି । ବିଶେଷ କରି ବିଧବା, ବିକଳାଙ୍ଗ, ଦରିଦ୍ର ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି, ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟ୍ୟ ଅନୁଦାନ ଆଦି ପାଇବାରେ ସହାୟତା କରିବାକୁ ଖୁସିଲାଗେ ।

ହେଲେ ତହସିଲ ଅପିସ ଅମଳା ଆଦି ନାକ ଚେକନ୍ତି । ଖୁଣିଟି, କହନ୍ତି କରୁର ଯାଇ କଣା ଖଣ୍ଡେକ ପଡ଼ିଛି । ସେଥରୁ କିଛି ପାଇଦା ଉଠେଇ ନଜନ୍ତି ବାବୁ । ହେଲେ ଆମ ଦାନାରେ ଧୂଳି ଦେଇ କି ଯଶ ପାଉଛନ୍ତି ଲଜା କହିଲା ? ବିରତ ହୁଅଛି, ବେଶ୍ଟ, ଛପଟ ହୁଅଛି, କାହିଁକି ମୁଁ ଏପରି ସାହାୟ୍ୟ କରିବାକୁ ରାଜି ହଜନ୍ତି । ମତେ ହସ ମାଡ଼େ ।

ନନ୍ଦେଲପାରି କରସତ ଛଟପଟ ହେବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅବହାନ । ସର୍ବପାଧାରଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ଦୟାରମାନଙ୍କରେ ଦରମା ଦିଆଯାଏ ଗାକିରା ମିଳିଥିବା ହେଉଥିବା । କାମ କରିବାକୁ ହେଲେ ସେଥିପାଇଁ ଯାହାର ଗରଚ ସିଏ କାମ ଅନୁପାତରେ ଦାମ ବା Push money ନଦେଇ କାମଟି ହେଇ ପାରିବା କଠିନ । କୌଣସି କାମ ପେରଁ ଦାମ ଯଦି ନମିକିଲା ତେବେ ମନରେ ଶୋଭ । ଛଟପଟ ଅନୁଭବ ହରଚି ଏବକା ପରିସ୍ଥିତିରେ ।

ଆଜିକାଲ ସମାଜରେ ପୁଅ ବାହ୍ୟର ପେଇଁ ଯୌତୁକ ତିମେଣ କରିବା ରାତିରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି । ଏମିତି କୌଣସି ପ୍ରର ନାହିଁ ଯରଠ ଯୌତୁକ ତିମେଣ ରାତି ନାହିଁ । ତିମେଣ ଦୃଷ୍ଟା ପୂରଣ ନହେଇ ପାରିବାରୁ ବଧୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦୈନିକିନ ଘଣାରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି । ଯରମାନଙ୍କ ଆଖା ପୂରଣ ନହେଇ ପାରିଲା, ସ୍ଵାମୀ, ଶାଶୁ, ଶଶୁର ଆଦି ସମସ୍ତେ ବେଷ୍ଟ, ଛଟପଟ ହେଇ ନବ ବଧୁକୁ ଛଟପଟ ବହୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପ୍ରତି ନିତି ଦେଖାଯାଏ ।

ଅପରପକ୍ଷେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଲାଭଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଯରମାନେ ଅତାତରେ ତିମେଣ କରିପାରି ନଥିଲେ ଏବେ ମନସ୍ତାପ ରୋଗ କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଛଟପଟ କରୁଥିବାର ଶୁଣାଯାଏ ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭୂତିରୁ କହୁଛି । ବିଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ରିତରେ ଛଅ ପୂଅକର ବାହ୍ୟର କରେଇ ସାରିଛି । ପୁଅ ପିଛା ପାଞ୍ଚ ହଜାର ତିମେଣ କରିଥେଲେ ତିରିଷ ହଜାର ମୋ ହାତ ପଇଠ ହେଲାଥାଣା । କିନ୍ତୁ ତିମେଣ ତ କରିପାରି ନେଇଁ, ଏବେ ଛଟପଟ କରିବାର ଲାଭ କ'ଣ ? ଏଥିପାଇଁ ମୋର ଆଦୋ ମନସ୍ତାପ ହେଇ ନେଇ ।

ଯୌତୁକ ତିମେଣ ଗତ ଷାଠିଏ ଦଶହିରୁ ସତ୍ତରି ଦଶହି ଉଚିତରେ ପ୍ରବଳ ନଥିଲା । ସତ୍ତରି ପରେ ଦୁଇ ଦଶହି ଉଚିତରେ ଯୌତୁକ ନିରୋଧ ଆଇନ ଲାଗୁ ହେବାରେ, ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା ବିରୋଧରେ ସ୍ଵର ଉତ୍ସୋହନ ହେଲା ଉତ୍ତାରେ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା କ୍ରମଶ ଚେର ମାତି ଚାଶ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଷାଠିଏ ଆଗରୁ ଯୌତୁକ ତିମେଣ ବରଂ ରତ୍ନ ସସ୍ତାନ ସମାଜରେ ଅସୁହଣୀୟ ବିବେଚିତ ହେଉ ଥାଏ । କେହି କେହି ରାଷ୍ଟ୍ରାଖର୍ତ୍ତ ପେଇଁ କିଛି କିଛି ନରଥାତି, କିଏ ଅବା ବାଜା, ଲାଭଚ, ବାଣ, ଉତ୍ୟାଦି ବହୋବସ୍ତ ନନ୍ୟାଯର ଉପରେ ପକେଇ ଦଉଥାତି ।

ସ୍ଵ ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ମୋ ନିଜ ବାହ୍ୟର । ବର ସାତି ବେଦିରେ ବସିଥାଏଁ । ମାରପେ ମିଣିପେ ବେଦିକୁ ଘେରି ବାହ୍ୟର ଦେଖୁଆଥାତି । ମନେଅଛି ମାରପି ମହିଳାରୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କ କଥୋପକଥନ । କଣେ ଆଉଜଣକୁ ପଚାରିଲେ - କ'ଣ କୋର୍ବ ମନକୁ ପାଇଛି ନା ? ଆର ତଣକ ଚାର୍ଜ ଚାର୍ଜ କରି କହିଲେ- ମଲା, ପାଁଷଶ କେଇଥା କୋର୍ । କ'ଣ ରମିତି ସିମିତି ନା ?

ତମକିପତିକ୍ରି ମୁଁ । ପାଁଷ ଟଙ୍କା କ'ଣ ? ମୋ' ଦରମା ତ ପାଁଷ ଟଙ୍କା ହେଇନଥାଏ । ଏକଥା ଆଉ କି ଜାଣୁ କି ନଜାଣୁ କିଥି ଘରର ପୋଇଲା ପରିବାରୀ

ପୟେତ ସମସ୍ତେ ଜାଣିବା କଥା । ମନଟା ଉଚିଲା ହେଲ ଉଠିଲା । ଆଉ କ'ଣ ବଡ଼ଗାଇ
କି ବାପା କେହି ରାଷ୍ଟ୍ରାଖର୍ତ୍ତ ପେଇଁ ଟଙ୍କା ନେଇଲେ କି ବୋଲି ଭାବିବାରେ ଜାଣିଲି ।
ବାହାଘର ଶ୍ଵେତରୁ ମନ ଛାଡ଼ିଯାଇ ଏଥରେ ଲାଖିଗଲା । ଅଛ ସମୟ ପରେ ଦ୍ଵିତୀୟ
ବରଣ ଆରମ୍ଭ ହବା ଆଗରୁ ଟିକେ ପୁରସତ ମିଳିଲା । ସିଧା ଯାଇ ବଡ଼ଗାଇକି ପଚାରି
ବୁଝିଲି ରାଷ୍ଟ୍ରାଖର୍ତ୍ତ ବାବାକୁ ପାଁଶଟକା ନିଆହେବା । ମନଟା ପିକା ପଢ଼ିଗଲା, ବିଦ୍ରୋହ
କରି ଉଠିଲା । କୌଣସି ମତେ ନିଜକୁ ସଂୟତ କରି ନେଇ ଛାନ କାଳ ପାତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ।

ମନରେ ଏଇ ଆଘାତର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନର ଦୃଷ୍ଟିଲେଖା ଉପରେ ପଡ଼ି
ଜାଣିଥାଏ । ତେଣୁ ନିଜ ପୁଅମାନକ ବାହାଘରରେ ଯୌତୁକ ଡିମେଣ୍ଟ କରିବା ମୋ
ପକ୍ଷରେ ସମ୍ବନ୍ଧର ହୋଇ ନଥିଲା । ଯୌତୁକ ରୂପେ ନଗଦ ପାଇବାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲା ।
ତେଣୁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ନପାଇ ପାରି ଛଟପଟ ହେବାର କାରଣ ନଥିଲା ।

ଏବକାକକୁ ନ ନେଇପାରି ଛଟପଟ ହେବାର ପରିସର ବହୁ ଗୁଣରେ ବଢ଼ିଯାଇବା
ନିଷୟ । ସେଇପରି ନ ଦେଇପାରି ଛଟପଟ ହେବାର ପରିସରରେ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିବା
ସେ କାଳରେ ଡିମେଣ୍ଟର ପରିସର ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲାଥାଏ ଯେପରି ଯୌତୁକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ।
ଏବକୁ କିନ୍ତୁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଡିମେଣ୍ଟ । ଯୌତୁକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତ ଡିମେଣ୍ଟର ସାମା ନାହିଁ ।
ତା' ଛଡା ଚାକିରୀ ପାଇବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଯେ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଏ
ଡିମେଣ୍ଟର ପ୍ରଭାବ ।

ଚାକିରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମାନ୍ୟ ଚପ୍ରାସି, ମୋହେତର କାମଟିଏ ପାଇବାକୁ ହେଲେ
ପାଞ୍ଚହଜାରରୁ ଦଶହଜାର ଦବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ବହୁକ ଭାବରେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ।
ଚାକିରୀ ପାଇଲା ପରେ ଭଲ ପୋଷିଂଟିଏ ମିଳିବାକୁ ଦଶହଜାରରୁ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର
ପୟେତ ଡିମେଣ୍ଟ, ଆଉ କିଛିଦିନ ପରେ ବଦଳି କରିବା ବଦଳି ବନ୍ଦ କରେଇବା ପେଇଁ
ପନ୍ଥରରୁ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଏମିତି ଡିମେଣ୍ଟ ପ୍ରକଳିତ ହେଲାଗଲାଣି ବୋଲି ସମସ୍ତେ
କହୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଠିକାଦାରୀ ଆଦି କାମ, ଜିନିଷପତ୍ର ଯୋଗେଇବା ପେଇଁ, ଆସବାବପତ୍ର
ସଫ୍ରେର କରିବା ପ୍ରକାର କାମଟିଏ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ସିଧାସଙ୍ଗ କାମଟିର ମୋଟ
ମୂଳ୍ୟର ଶତକତା ଛରାଗ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେଇବାକୁ ହବ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।
ପରେ ବିଲ ପାଖ କରେଇବା ବେଳେ କିମିତି କର୍ମକାନ୍ତି ଯାହା କିମିତି ଗୋଟିଏ ଲାଗାଯାଏ ।

ଏଇ ଡିମେଣ୍ଟ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ନପାରନ୍ତି ନଦେଇ
ପାରିବା ହେତୁ ସେମାନେ ଛଟପଟ ହୁଏ ମଣିଷ । ଚାକିରୀ ବାକିରୀଠୀରୁ ଆରମ୍ଭକରି ସବୁ
କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେଇ ଏକା ଦଶା । ଦେଇ ନପାରି ଛଟପଟ ହେବା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଯାଇବା

ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭୂତିରୁ ଆଉ ଗୋଡ଼ିଏ ଦୁଇଟି ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟାତ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି,
ଦେଇନପାରି କିମିତି ଛଟପଟ ହୁଏ ମଣିଷ । ମୋର ନିଜଟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବହୁଜଣେ ।
ଅଚାନକ ଦିନେ ଦିପିପହରବେଳେ କଟକରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ମୁଁ ଖାଇ ବସିଥାଏ । ଚାଲ
ଖାଇବାର ବହୋବସ୍ତ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା । ଖାଇପିଲ ଦୁଇଜଣମ୍ୟାକ କିମିତି ସମୟ କଥାବାର୍ଗ
ହେଲୁ । ଜଣାଗଲା ବହୁଜଣକ ଆସିଛନ୍ତି ନଗଦ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କାନେଇ । କେଉଁ ଗୋଟେ

କମାନୀର ସାନାୟ ପ୍ରତିନିଧିରୂପେ କାମ କରୁଥାଏଟି । ଗୋଟାଏ ଯୋଗାଏ କାମପେର୍ ଚେଷ୍ଟର ପବେର ଆଆଏଟି । ସର୍ବଜିମ୍ବ ଚେଷ୍ଟର ତାଙ୍କର । କିନ୍ତୁ ଶତକଢା ୪ ହିସାବରେ ନଗଦ ପଇଠ ନକଳେ ଅର୍ତ୍ତର ପାଇବେ ନେଇଁ । ଖୋଦ ବିକାଶୀୟ କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯାଇ ଯାହା ବୁଝିଲେ ଏ ମଧ୍ୟରେ ଶତକଢା ପାଞ୍ଚକୁ ବଢ଼ିଯାଇଛି କିମେଣ । ଆଉ ଦି' ହଜାର ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । କମାନୀ ମାନିକା ନେଇଁ । ଦେବପାରିଲେ ନେଇଁ । ଏତେ ଭଲ କାମଟା ହାତରୁ ଖସିଗଲା ବୋଲି କି ମନକଷ । ଛଟପଟ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା । ଏଇ ବର୍ଷକ ରିତରର ଅନୁକୂଳି । ବିଷ ବାମରେ ବାହାରକୁ ଯାଇଥାଏଁ । ଫେରୁ ଫେରୁ ଅପରାହ୍ନ ୨ଟା ସମୟ । ଟାଣ ଖରା । ଖାଇ ନଥାଏଁ । ତରବର ହେଲ ଘର ରିତରକୁ ଯାଏଁ ଯାଏଁ ଦେଖିଲି ଆମ ବାହାର ଘର ବାରଣ୍ୟାରେ ଦରବୁଢା ରିକାରିଟ୍ରେ ଖରା ଚାରିକୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଖାଇରେ ଖୋଲପଡ଼ିଛି । ମୁଣ୍ଡ ଓପରେ ତା' ଟିଣ ମଗ ଆଉ ବାଢ଼ିଟି । ଖାଲି ମଗଟି ଯେପରି ମୋ' ଆତ୍ମକୁ ଅନେଇ ଚିକ୍କାର କରୁଛି - ଭାରି ଭୋକ । ମୋ' ଖାଲି ପେଟଟା ରାରିବର ମୁଁ ବାବୁ । ଘତିଏକାଳ ଅନେଇଲି ରିକାରି ବୁଢାଆଡ଼େ । ଅସହାୟ ରଙ୍ଗୀ ଭୋକଟିଏର କୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଘରକୁ ଯାଇ ତା' ପେଇଁ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଆଣିଦେବି ଆଉ ଚକ୍ରଟିଏ ତାକୁ ଦେବି ବୋଲି ମନସ୍ତ କରି ଘର ରିତରେ ପଶିବି ।

ସ୍ଵୀ ସବୁ ଶୁଣି କହିଲେ -ହେଉ ବୁଢା ତ ଖାଇରଚି । ତମେ ରଖେ ଖାଇଦିଅ କି ତା' ପେଇଁ ଭାତ କି ରୁଟି ନେଇ ଦବ ଖାଇବାକୁ । ମତେ ଭୋକ କରୁଥାଏ । ଶ୍ରୀଷ ତହିଁରୁ ଅଧିକ । କୁଗାପଟା ବଦଳି ଆସୁ ଆସୁ ଖାଇବା ବଢା ସରିଥାଏ । ତରତର କରି ରଣ୍ୟାଏ ଖାଇଦେଇ ହାତଧୋର ରିକାରି ବୁଢା ପେଇଁ ରୁଟି ତରକାରୀ ନେଇ ବାହାରକୁ ରାଇ ।

କିନ୍ତୁ ଲାଇ କ'ଣ ? ବାହାର ଘର ବାରଣ୍ୟାରେ କେହି ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଆଖି ପେରେଇ ଅନେଇଲି । ବାଟୋର ଜଣେ କି'ଜଣଙ୍କୁ ପଚାରିଲି । ରିକାରିଟିର ପରା ମିଳିଲାନେଇଁ । ମନ ବଡ଼ ଦେସ୍ତହେଲା । ଛଟପଟ ଲାଗିଲା, ମୋ ଖାଇବାରେ ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିର ଡେରି ହେଇଥେରେ କ'ଣ ହେଇ ଯାଇଥାଏ ? ମୋ ପେଟ ପୁରେଇବା ପେଇଁ ଏତେ ବଡ଼ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ିଦେଲି, ଦୁଃଖିରଙ୍କୁ ଅସହାୟ ନରନାରାୟଣଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ । ଅନେକ ସମୟରେ ଦରବୁଢା ରିକାରିଟ୍ରେ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତାଏ ଭଲକରି । ସେହି ଦରବୁଢା ରିକାରିଟିକୁ ଦେଖିପାରେ ନେଇଁ । ଏ ରିତରେ କି'କର୍ଷ ଉଦ୍‌ଦିଷ୍ଟାଣି । ମିଳିନେଇ ସେଇ ରିକାରି ଦରବୁଢାଟି । ଏଥିନେଇ ଛଟପଟ ରିତରେ ମନେପଦେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ପବିତ୍ର ଗ୍ରୂହ ବାଇବେଳର ଅନୁପମ ଆଖ୍ୟାୟିକାଟିଏ ।

କୌଣସି ଏକ ଗୀର୍ଜାର ଧର୍ମୀଜକ ପ୍ରତି ରିବିବାର ଦିନ ରତ୍ନ ସେବା ପରେ ସଦସ୍ୟମାନେ ଦାନ କରିଥିବା ଅର୍ଥ, ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ, ପୁରୁଷା କାମା ବୁର୍ଗା ଆଦିକୁ ସମବେଳ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିତରଣ କରାଇ । ଦିନକର ଅଚାନକ ଦେବପୁତ୍ର ରୁପେ ପୁତ୍ରିତ ଯିଶ୍ଵରୀଷ ଗୀର୍ଜାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବାଇବେଳ ପାଠ ପରେ ଦରିତ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କ

ସେବ ଗାଲିଆଏ । ଯିଶୁପ୍ରାଣ ଧର୍ମୀୟାଜକଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ଗୀର୍ଜାର ଜଣେ ପେବକଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଖବର ଦେଇ ତାକି ଆଶିବାକୁ କହିଲେ । ସେବକ ଧର୍ମୀୟାଜକଙ୍କୁ ସେ ଖବର କହନେ, ଧର୍ମୀଜକକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କୁ ଆସନ ଦେଇ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ଓ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଖବର ଦେଇ । ଯିଶୁ ଏଥରେ କୋପ ପ୍ରକାଶ କରି ତୁରନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଜାବିବାକୁ ପୁନରାୟ ସେବକଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ । ମାତ୍ର ଧର୍ମୀୟାଜକ ଚର୍ଚରେ ବିଚକିତ ନହୋଇ ଯିଶୁଙ୍କୁ ଲବକରି ବୁଝାଇ ଆଉ କିଛି ମାତ୍ର ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ସେବକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଶାଇଲେ । ଯିଶୁ ଅଗତ୍ୟା କୁଞ୍ଚହୋଇ ବସି ରହିଲେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଧର୍ମୀୟାଜକ ଦରିଦ୍ର ନାରାୟଣ ସେବା କାମସାରି ଯିଶୁଙ୍କ ସମ୍ମରଣେ ଉପର୍ଦ୍ଦିତ ହୋଇ ବିନାଚ ଭାବରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ । ଯଥେଚିତ ସମ୍ବାନ୍ଧ ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ତୃତୀ ହେଲକ୍ଷି ବୋଲି ଦୋଷ ସ୍ଵୀକାର କରେ । ମାତ୍ର ଯିଶୁ ଅତ୍ୟତ ହରିଦ୍ଵିତୀ ଭାବରେ ଧର୍ମୀୟାଜକଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣତାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି ଯେଉଁ ବାଣୀ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ତାହା ବାରବେଳ ତ୍ରୁଟିକୁ ମଣନ କରିଅଛି -

Do your duty that is best

Leave unto the Lord all the rest

ଦରିଦ୍ର ନାରାୟଣ, ଅସହାୟ ଦୃଷ୍ଟିରଙ୍ଗାଙ୍କ ସେବାକୁ ଅଗ୍ରାଧକାର ଦେଇ ସମାଦନ କରିବାକୁ ସୁଚାଇଥିଲେ । ଉପରୋତ୍ତ ଦରବୁଢା ରିକାରା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ତୁଟିକରି ତାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରି ନଥିବା ହେତୁ ଛଟପଟ କରିଥିଲି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେ ଶ୍ଵାନି ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଇ ନାହିଁ । ରିକାରାଟିଏ ଆମ ଦାଖରୁ ଫେରିଗଲେ ଅତାତରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ତାହା ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ଦୋହରାଏ । ସ୍ଵା ପିଲା ସମୟଙ୍କୁ କୁହେ ।

କରୁଣା ବା ଉଦାରତା ଅଥବା ପ୍ରେମ ହେତୁ ଯେଉଁ ଦାନ ଦେବା କଥା ତାହା ଦେଇ ନପାରିଲେ ଛଟପଟ ହେବାର ଯଥାର୍ଥେ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାତ୍ରୀ ଚର୍ଚର ଅପରପକ୍ଷ ରକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁଏ । ଶେଟିଆ ବଥାଟିଏ ହେଲେ ହେଁ ବେଶ ତାପ୍ୟେପୁର୍ଣ୍ଣ ।

ସକାକୁ ବୁଲିବା ସମୟରେ ପୂଜା ପାଇଁ କିଛି ପୂଜ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅର୍ଥାସରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି । ସାନ ପିଲାଙ୍ଗଠାରୁ ଯୁବକ, ପ୍ରୌଢ଼, ବୃଦ୍ଧ ସମସ୍ତେ ପୂଜାପୂଜ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ସବୁଠି । ଦିନକର କଥା । ଦୂର ତାରୋଡ଼ି କିଶୋର ବସ୍ତପର ପିଲା ପୂଜ ତୋକୁ ଥାଆନ୍ତି । ତକୁ ତକୁ ସବୁ ପୂଜ ତାରିଗଲାଣି । ଏହିପରି ସମୟରେ ବୁଢ଼ା ଭଦ୍ରଲୋକଟିଏ ସେଇ ଗଛ ପାଖକୁ ପୂର୍ବପେଇଁ ଆସିଲେ । ପିଲାଏ ଗଛ ଉପରେ ଚଢ଼ି ତୋକୁଆଆନ୍ତି । ପାଖରେ ପୂଜ ନପାଇ ବୁଢ଼ା ସେ ପିଲାଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ କରି କହିଲେ - ପିଲାଏ ମୋତେ ଦି'ଟା ପୂଜ ଦେଇ । ପିଲାଙ୍କ ରିତରୁ ଜଣେ ତାଙ୍କୁ ରୋକଠୋକ ଭାବରେ କହିଲା - ତମେ ନିଜେ ନିଜନା । ଭଗବାନ ପରା କହିଛନ୍ତି Help yourself ମାନେ ନିଜକୁ ନିଜେ ସାହାୟ୍ୟ କର, ଆଉ କାହାକୁ ଅନାଅ ନାହିଁ । ତମକୁ କାର୍ବକୀ ପୂଜ ଦବୁ କି ମନସା । ନ ନେଇ ପାରୁଚ ଯଦି ଗାଲିଆଏ । ତମ ପେଇଁ ଆମେ କାର୍ବକୀ ତୋଳିବୁ କି ?

କାବା କାରିଲା ମତେ । କୋମଳମତି କିଶୋର ବୟସ ପିଲାଙ୍କ ମନରେ କି
କଠୋର ସ୍ଵାର୍ଥପର ଭାବ ? ଜିକ୍ଷ୍ୟତରେ ଏକମାନେ ପରସର ପ୍ରତି ଅସହନଶୀଳ ହେଉ
ସାମାଜିକ ପରିସିଦ୍ଧିକୁ ବିଷମୟ କରିବେ ସିନା ? କହିଲି - ପିଲାଏ, ସେ ବୁଢ଼ା ମଣିଷ,
ନିକେ ତୋକି ପାରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ତମ ସାହାୟ୍ୟ ମାସୁଜନ୍ତି । Help yourself
ମାନେ ନିଜ ଭାମ ନିକେ କର । ଅନ୍ୟର ସାହାୟ୍ୟ ଗୋଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ନିକେ କେଷ୍ଟେ
କରି ନିଜର ସବୁ ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ଯା ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଅପର
ଅସହାୟ, ଅକ୍ଷମ ରୋବ ଯଦି ତମ ସାହାୟ୍ୟ ଗୋଡ଼ିଲା ତାକୁ ଅବସା କରି ଦୂର କର ।
ତେବେ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ପରସର ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛା ମମତାର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ?
ତେମେ ସବୁ କୁଦ୍ରିମାନ । ଏ କଥାର ସାରମର୍ମ ବୁଝିପାରିବ ।

ପିଲାଙ୍କ ମନରେ ସହାନୁଭୂତି, କରୁଣାର ଭାବ ଉତ୍ସ୍ରୋତ୍ତ ହେଲା ବି ବ'ଣ ତାଙ୍କ
ଭିତରୁ ଜଣେ କହି ଉଠିଲା - ମରସା ନିଆ, ନିଆ, ପୁର ବି'ଟା ନିଆ ।

ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଟି ଆଁ ମେଳି ଆମ କଥୋପକଥନ ବିହି ସମୟ ଶୁଣୁଥେଲେ,
ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବି । ପରେ ବୃଥା ସମୟ ନଷ୍ଟ ନ କରିବେ ବୋଲି ଭାବି ବୋଧହୃଦୟ ଅନ୍ୟ
କୁଆଦେ ଚାରିଗଲେ । ବୁଢ଼ାଙ୍କ ପୂର ଦେଇପାରି ନଥିଲେ ବୋଲି ପିଲାଙ୍କ ମନରେ ଯଦି
ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ସେମାନେ ଦୁଃଖିତ ହୁଅଛି, ଜ୍ଞପଟ ହୁଅଛି ଯଥାର୍ଥ ହବ ।

ପରିଆ

ସେବାକର ବଧା । ପ୍ରାୟ ସତୁରି ବର୍ଷ ତଳେ ଆମ ଗୀଁ ଚାହାନିରେ ମୁଁ
ପହୁଅଏ । ସେବେବେନକୁ ମତେ ଛଅ ସାତ ବର୍ଷ ବୟସ । ଆମର ତଳ ଓପର ହେଉ
ତିନି ଖଣ୍ଡା ଘର । ମେଲା ବଖରା, ଦାଣ୍ଡ ଘରକୁ ନେଇ ଦାଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡା । ବଢ଼ ଘର ଆଉ
ମଣି ଘରକୁ ମିଶେଇ ଉପର ଖଣ୍ଡା । ଅମାର ଘର, ରିଚର ଘର, ଚୁଞ୍ଜିଘର, ଜିକିଶାକକୁ
ନେଇ ତଳଖଣ୍ଡା ବେଶ୍ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା, ଉଚ୍ଚା ଉଚ୍ଚା ହେଉ ତାଳ ଉପର ଆଚୁନ୍ଦର
ଗୁଡ଼ିକ ।

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଘରେ ରହିବାକୁ ଆମେ ମାତ୍ର ସାତଜଣ । ବଡ଼ମା'ବୋଉ,
ବଡ଼ରାଉଜ, ବଡ଼ଅପା, ମୁଁ, ନଟିଆଦା, ଆଉ ନୀଳାରାଇ । ବଡ଼ପା ଥାଆଟି
ହିଯୋକରେ । ରଜା ଘରେ ଚାକିରୀ କରୁଥାଏ । ବାପା ଆଉ ବଡ଼ରାଇ ସୁହରଗତରେ
ରାଜ୍ୟପୁର ରାଜାଘରେ ଚାକିରୀରେ ଥାଏ । ନଟିଆଦା ନୀଳାରାଇଙ୍କି ବଡ଼ପା ହିଯୋକରୁ
ପଠାଇଥାଏ ଆମ ଚାଷବାସ କାମ, ଘରକାମ ଆଦିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ।

ଦାଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡା ମେଲା ବଖରାରେ ନଟିଆଦା, ଦାଣ୍ଡଘରେ ନୀଳାରାଇ ରହବସ
ହୁଅଛି, ଉପର ଖଣ୍ଡା ବଡ଼ଘରେ ବଡ଼ମା, ମଣିଘରେ ବୋଉ ଆଉ ମୁଁ ରହଁ । ତଳ
ଖଣ୍ଡା, ଅମାର ଘରେ ବଡ଼ରାଉଜ ଆଉ ବଡ଼ଅପା ଚନାଚଳ ହୁଅଛି । ଚୁଞ୍ଜି ଘରେ
ଘରର ସାମୟିବ ପ୍ରୟୋଜନ ଜିନିଷପତ୍ର ବଢ଼ ଭାତିଟିଏ ଉପରେ ରଖାଯାଇଥାଏ ।

ସେଇ ଘରେ ବାପା ବଡ଼ପାଙ୍କ ବୋଉ, ଆମ ବୁଢ଼ୀମା, ରହୁଥିଲେ । ମତେ
ଜିନିବର୍ଷ ଖଣ୍ଡ ବୟସ ହେଉଥାଏ, ତାଳର ଶେଷ ମୁହଁର୍ବ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେବିନ ଭୋରକୁ
ତାଙ୍କୁ ଶାମୁକାରେ ନାଲି ନାଲି ପାଣିଓଷଦ ପିଆଇ ଦଉଥାଏ ବଡ଼ମା' । ତାଳର
ହୋସ ନଥାଏ । ଦିନାରାଇ ତାଳ ମୁଣ୍ଡ ଉପର ପଟେ ବସି ଭାଗବତ ବୋଲୁଥାଆଏ ।
ନାଲିଆ ପାଣି ଓଷଦକୁ ମବରଧୁକ ବୋଲି କହୁଥାଆଏ । ସନିପାତ ହେଉଗରେ,
ଶେଷ ମୁହଁର୍ବ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେଇ ଝିଷଧ ଦିଅଛି ବୋଲି କୁହାକୋହି ହଉଥାଏ । ବୋଉ
ମତେ ନେଇବା ଚୁଞ୍ଜିଘର ଦୁଆର ମୁହଁକୁ । ଘର ଭିତରେ ବୁଢ଼ୀମା, ସପଞ୍ଚିଏ ଉପରେ
ରେକେଇ ପଢ଼ିଥାଏ । ଧକାଚାଦର ବିଜା ହେଉଥାଏ, ତାରି ଉପରେ ଶୋଇଥାଏ ।
ଆଖି ବହ । ବିଜି ଜାଣିପାରୁ ନଥାଏ । ମତେ ବୋଉ କାଖିକରି ନେଇବା ଚୁଞ୍ଜିଘର
ଦୁଆର ମୁହଁକୁ । ବାଖରୁ ଓହେଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାକୁ ଜହିଲା ବୋଉ । ବଡ଼ଅପା
ସେଇଠି ଥାଏ । ସବ ସବ ହେଉ କାହୁ ଥାଏ । ତା' ଦେଖାଦେଖି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିପାରି
ମୁଁ ବି ସକ ସକ ହେଉ କାହିନି ।

ବିଛି ହୃଦୀପାରୁ ନଥାଏ ବାହିବି ସବୁ ସବ ସବ ହୋଇ ବାହୁଦୂଷି । ମୋ ଜାଣିବାରେ ବାହାଘର ବେଳେ ଝୁଆ ବିଦାବିଦି ସମୟକୁ ସମସ୍ତେ ବାହଚି ଝୁଆ ଘର ବିଦାହେଇ ଯିବ ବୋଲି । ଏବେ ବାହିବି ବାହୁଦୂଷି ବିଛି ହୃଦୀହୋଇ ନଥାଏ । ପରେ ସିନା ମରଣ ବଥା ଜାଣିଲି । ସୁଲରେ ଦଶମ ଏବାଦଶରେ ପଢ଼ିବା ବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ ବବନ୍ୟାର୍ଡସନ୍ୟାର୍ଥ କି - “ଆମେ ସାତ ଶୀର୍ଷକ ପଦ୍ୟରେ ପଢ଼ିଲି-

A little child that lightly draws its breath,[’]

What does it know of death ?

ସାମାନ୍ୟ ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁର ରହସ୍ୟ କ’ଣ ହୃଦୀବ ? ମୋର ସେଇ ଅବଶ୍ୟା ସେବେବେଳେ ।

ବୁଦ୍ଧାମା ସେଇ ଚୁପ୍ଚିଘରେ ମରା ଜରାରୁ ସେ ଘରଟା ଖାଲି ନ ପଢ଼ିବ ବୋଲି ବଢ଼ରାଉଛ ଆଉ ବଢ଼ଅପା ଅମାର ଘର ଛାତି ସେ ଘରେ ଶୋଇଲେ ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ରାତି ରୋର ରୋର ହେଲାବେଳକୁ ମତେ ପରିସ୍ରା ଲାଗେ । ମୁଁ ବୋଲିବୁ ଉଠାଏ ମତେ ମୁଚ ମାହୁଚି ବୋଲି ଦହେ । କୋର କୋର ବିନ ପାହାତା ଦେଇ ନଥିଲେ ବୋଲି କହେ ଖଚ ଓପରେ କସି ବାହି ଆହୁକୁ ମୁଚିପବା, ମୁଁ ସବାକୁ ନିପିଦେବି । ମୋ ନିଦ ରଇବରି ରାଙ୍ଗି ନଥେଇ ମୁଁ ବୋଲି ବଥା ମାନିଯାଏ । ସେବିନ ମୁଁ ବୋଲି ବଥା ନମାନି ଭିଦିବରି ବାହାରକୁ ପାଇ ନାହୁଆ ମୁହିରେ ପରିସ୍ରା ବରିବାକୁ । ବୋଲି ବାଧ୍ୟ ଦେଇ ଉଠିଲା ।

ହେଲେ ବାଟଘର ଦେଇ ତଳ ଖଞ୍ଜାକୁ ଗଲାବେଳକୁ ବାହାରପରୁ ତଳ ଖଞ୍ଜାକୁ ଯିବା ବବାଟ ବନ୍ଦ । ବୋଲି ବିଛି ହୃଦୀ ନପାରି ବଢ଼ରାଉଛ ଆର ବଢ଼ଅପାକୁ କ’ଣ ବିପଦ ପଢ଼ିଲା କି ରାବି ପାଟିବରି ଭଠି ମଣିଖଞ୍ଜାକୁ ଯାଇ ବଢ଼ଘରୁ ବଢମା’କୁ ଉଠେଇଲା । ମତେ ଉପର ଖଞ୍ଜା ଦୋବରାଇରେ ପରିସ୍ରା କରି ବାକୁ କହିଲା-ଏଇଠି ମୁଚିପବା କାଲି ନିପାହେବ ଯେ । ମୁଁ ପରିସ୍ରା କରି ଆସିଲାବେଳକୁ ବୋଲି ବଢମା ଦାଣ ଖଞ୍ଜାକୁ ନଟିଆଦା ନୀଳାରାଇକି ଉଠେଇ ବାରିପଟେ ବୁଲି ଯାଇ ତଳ ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ କହିଲେ । ସେମାନେ ଯାଇ ବାରି ବବାଟ ଠିଆମେଲା ଥିବା ବେଶ୍ୟ ସେଇବାଟେ ତଳଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ଆସି ବାଟଘର କବାଟ ଖୋଲିଦେଲେ । ଅମାରଘର କବାଟ ଆଗରୁ ବନ୍ଦହେଇ ତାଳା ଦିଆହେଇଥାଏ । ଚୁପ୍ଚି ଘର ବାହାର ପରୁ ଜଞ୍ଜିର ଦିଆ ହୋଇ ବାଟି ଗେଞ୍ଜା ହୋଇଥାଏ ଭିତରୁ ପିଟି ପାରିବ ବୋଲି ଚୁଲ୍ଲିଘର ବାହାର ଜଞ୍ଜିର ଖାଲି ଭାବିଦେଲାରୁ ବଢ଼ରାଉଛ, ବଢ଼ଅପା ବାହାରି ଆସିଲେ ।

ତାକୁ ଦେଖି ବଢମା ବିକିବିଲେଇ ଉଠିଲେ- ଆଲୋ ମୋ ଝୁଆ ବୋହୁକୁତ କିଏ ମାରି ପକେଇ ଆଆଗାରୋ । ବୋଲି ଲକ୍ଷନ ଧରି ଭିତରଘର ଆହୁକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲା କବାଟ ଠିଆମେଲା । ନଟିଆଦା ନୀଳାରାଇ ବୋଲି ପତ୍ର ପତ୍ର ରାଗେ । ଦେଖାଗଲା ଭିତରଘରେ, ହାଣି, କେବତି, ପିତକହାଣି, ହଣ୍ଡା, ଘରା, ବ୍ସାବାସନ ସବୁ ଠିକ୍ ଥାଏ । ବୋଲି ଚିକିନିଖି ଦେଖୁଥାଏ ତୋର ପଶି କ’ଣ ନେଇଛି ବୋଲି ।

ବ୍ରମେ ସିହୁରା ପାଟି ପର୍ଚାହେଲା । ଅନିସତ୍ତି ସବୁ ଦେଖାଦେଖି ହେଲ ଜଣାପଢ଼ିଲା
ବାସନକୁସନ, ହଣ୍ଡା ହାଣି ବିହି ଯାଇନେଇଁ । କିନ୍ତୁ ହାଣିରୁ ପଞ୍ଜାକ, ରଜା, ଉରବାରୀ
ବାତି ବଂସାରେ ଖାଇଦେଇ ଯିବାର ଚିନ୍ତା ଥାଏ ।

‘ବଜମା’ ଏତେବେଳେକେ ତିବେ ହସିଲେ- ଲାଖ ଆଜ କେହି କୁହେଁ ସେଇ
ପରି ତ । ପରିଆ ଗୋର ନା’ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଚମକିପଡ଼ିଲୁ । ମୁଁ ପଚାରିଲି- ତମେ
ଦେମିତି ଜାଣିପାରିଲ କି ବଜମା’ ?

‘ବଜମା’ ମତେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଉକେଇ ନେଇ କହିଲେ- ମୋ ପରିକୁ ମୁଁ
ଚିନ୍ତିନେଇ ମା’ ? ଆଉ କିଏ ହେଇଥେରେ ପିତକ ହଣ୍ଡା କି ହାଣି ନହେଇ ବଂସାବାସନ
କି’ଖଣ୍ଡ ନନେଇ ଛାତି ନଥାଇବା ।

ପରିଆ ଗୋର ନା’ ଧରିଲେ ସମସ୍ତେ ଉରରେ ଅନୁଚତି, ତମେ କ’ଣ ହସୁତ-
ବଜମା’ଙ୍କ ହାତକୁ ଖଣିଧରି ପଚାରିଲି ।

‘ବଜମା’ ବୁଝେ କହିଲେ- ପୁଅରେ, ପରି ଗୋରିଜରେ ହଁ । ହେଲେ ସେ ବି
ତ ମଣିଷ । ତା’ର ମା’ ବାପା, ପୁଅ, ଖୁଅ ଅଛନ୍ତି । ଜମିବାତି ବିହି ନାହିଁ । ମୂଲପାତି
ଲାଙ୍ଘି ପେଟ ପୋଷେ । ଅନ୍ତନିଅନ୍ତ ପଢ଼ିଲେ ଏ ପୋତା ବାମ କରେ । ହେଲେ ରାଶ
ପବେଇ ମତେ କହିଛି ବାହା ଘରେ କଳାକନା ତୁଲେଇଦବନେଇଁ । ତା’ର ଯେଉଁବି
ହେଲେ ଚକିବ ସେଉଁବି ହାତରୀଠା କରେ । ମୁଁ ତାକୁ କେତେ ନେହୁରା ହେଇଛି
ପରିରେ ମୋ ପିଲାଟିମାନକୁ ସାହାହରୁ । ତାଙ୍କ ମୁରବି ସବୁ ପେଟ ପୋଷିବାକୁ
ଦୂରବିଦେଶରେ । ତାଙ୍କ ହରରାଶ କରିବୁନେଇଁ । ଯଦି ପରି ଆସିଥେଲା, ତା’ଘରେ
ବିହି ନଥେଇ ଖାଇବାକୁ ବୋଲି ପଞ୍ଜାକ ବାତି ଖାଇଦେଇ ଯାଇଛି । ବିହି ବୋଲି ବିହି
ନେଇନେଇଁ । ସେଇଥରୁ ମୁଁ କହୁଛି ପରି ଆସିଥେଲା ବୋଲି ।

ବୋଲ ଉଚିତର ଘରୁ ପେରିଆସି ଆମ କଥାବାର୍ତ୍ତ ଶୁଣୁଥାଏ । କହିଲା ଅପା
ଯାହା କୁହ ପୁଅ କିଦିବରି ବାହାରେ ମୁଢିବାକୁ କହିଲାକୁ, ଆମେ ଉଠାଉଠି ହେଲାକୁ,
ଗୋର ପକେଇଛି । ନହେଲେ ପରି ହଉ ଆଉ ସିଏ ହଉ ତାଙ୍କର ପରା ଧର୍ମ, ଶୁଷ୍ଟିତାଏ
ହଇ ପଛେ ବିହି ନ ନେଇ ପକେଇ ଯିବେ ନେଇଁ ।

ମୁଁ ବୋଲ କଥାରେ କାନ ନଦେଇ ବତ’ମାଙ୍କ ପଚାରିଲି ତେବେ ପରିଆକୁ
ଲୋବକର ଏତେ ତର କାହିଁକି ? ସେ ତ’ରଇ ଗୋକଟିଏ ପରି ଜଣା ପଢୁଛି ।

ମୁଁ ସେଇ କଥା କହୁଛି ପରା । ପରି ବାହାରି ଘରେ କଳାକନା ତୁଲେଇ
ଦିଏନା । ଯେଉଁବି ନେଇ ତା’ବାମ କଳିବ ସେଉଁବିରୁ ବେଶି ହାତରୀଠା କରେ ନେଇଁ ।
ଆମ ଘର ପିଇବ ହାଣି କି ହଣ୍ଡାରୁ ଗୋଟିଏ ନହେଲେ ବଂସା ବାସନକୁ କି’ଖଣ୍ଡ
ନକାପେଇଁ ତା’ର କଥା ଅଖଞ୍ଚ ଥେଲା କି ? ହେଲେ ଏ ପୋତା ବାମ ତ ସେଇଆ ।
ଯଦି ବାହା ହାତୁକେ ପଡ଼ିଲା ନା ତାକୁ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା କରିବାକୁ ଛାତିବ ନେଇଁ ।
ସେଇଥୁ ପେଇଁ ତାକୁ କର ନା । ବତ ମା’ ଯେମିତି ପରିଆ ପଟ ହେଇ କହୁଥାଏ ।

ବୋଲ ଫେରେ ବହିଲା- ନାହିଁ ଅପା, ପୁଅ ବାହାରକୁ ଆସିବାକୁ ଜିଦ
ନବରିଥେରେ ସେ ହଣାହାଣି କି ବଂସାବାସନ ଯାହାହର ଖଣ୍ଡ ନେଇଥାଏ ।

ବୋଲକୁ ବହିଲି- ରହମ, ତୁ କାହିଁକି ମିଛଟାରେ ପାଠି ବରୁଷୁ ? ବଜମା'ଙ୍କ
ଆଡ଼କୁ ଫେରି ପଚାରିଲି- ବତ ମା' ତମେ ଯଦି ପରିବୁ ଏତେ ରଇ ବୋଲି ବକୁଳ
ଆମେ କାହିଁକି ଉରିବୁ ତାକୁ ?

ଉରେ ମୋଟେ ନୁହେଁ । ରହ ସେତ ଏଇବାଟେ ବେତେଥର ପଚାମୁଣ୍ଡେଇବି
ଯାଏ । ଗାଁ ସେ ମୁଣ୍ଡରେ ହେଲେ ଚୁପ୍ପଟାପୁ ହେଇ ତା' ଆସିବା ଖବର ଏ ମୁଣ୍ଡକୁ
ବିରୁଦ୍ଧ ପରି ପହଞ୍ଚ ଯାଏ । ତାକୁ ଡାକିବି ପଖାକ ରଣ୍ଟାଏ ଖାଇଦେଇ ଯିବାକୁ । ତୁ
ତାକୁ ରଇବରି ଦେଖିବୁ ।

ସେଦିନ ମୁଁ ତାହାକି ଯାଇ ପାରିଲି ନେଇଁ । ତୋର ପଶି ଭିତର ଘର ହାଣି
କୁଣ୍ଡେଇ ସବୁ ନୁହିଁ ବଂସାବାସନରେ ପଖାକ ଖାଇ ଅର୍ତ୍ତୀ ପବେଇ ଦେଇ ଯାଇଥାଏ
ବୋଲି ସାରା ଭିତର ଘର ନିପାପୋଜା ହଉଥାଏ । ବୋଲ ନିଜେ ସବୁ ବରୁଥାଏ ।
ନାକାରାଇ, ନଟିଆ ଦା' ତୁଆହାଣି, ମାଟିଆ, ପରମ ସବୁ କୁହାର ସାରକୁ ଆଣି
ଯୋଗେଇ ଦୋଇଥାନ୍ତି । ବଂସାବାସନ, ହଣା ହାଣି ଗରା ନୋଟା ସବୁ ପୋଖରୀରେ
ମଜା ଧୂଆ ହୋଉଥାଏ ।

ମୁଁ ବତ ମା'ଙ୍କ ସାଇରେ ଏପଟ ସେପଟ ହଇଥାଏ । ତଳ ଖଜାରୁ ବାରି
କବାଟ ବାଟେ ପୋଖରୀ ଆରପାଖ ବାରି ସବୁ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ପୋଖରୀ ଆରିରେ
ଦଶ ବାରବୁଦା କଦଳୀରଙ୍ଗ । ସବୁଦିନେ ଦି' ଚିନିକାହି ବଜଳ ବି ପାତକପରା କଦଳୀ
ହୁଇଥାଏ । ସେଦିନ ବି ସେଇଥା ।

ବତ ମା'ଙ୍କ ବଦଳୀ କାହି ସବୁ ଦେଖେଇ ବହିଲି- ବତ ମା' ପରିଆ ତ ଏ
ବଦଳୀରୁ କାହିଏ ନେଇେ ତା'ର ହେଇ ଯାଆଏ, ଏତେ ବନ୍ଦ ବରି ତାକତେଇଁ,
କବାଟ ଝରବା ସବୁ ବନ ବାନ କରି ଘର ଭିତରେ ପଶି ବାକୁ ଯାଉଛି କାହିଁକି ?

ବତ ମା' ହସିଲେ, କହିଲେ ଆରେ ପରି ତୋ' ଠୋଇଁ ବଅସରେ ବେତେ
ବତ । ତାକୁ ପରି ଭାଇ ବୋଲି କହିବୁ । ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ହାତ ଦେଖି ଦଣ୍ଡବଜ
ହବୁ ତାକୁ । ହଁ କଦଳୀ କଥା କହୁଥେଲୁ ଯେ, କାହିଏ କଦଳୀ ତ ତାରଶା ବି ଛ'
ଅଶାରେ ମିଳିବି । ସମସ୍ତଙ୍କ ବାରିରେ ତ କଦଳୀ, ବିଶିବ ବିଏ । ପରିର ନିଜ ବାରିରେ
କଦଳୀ ନଥିବ କି ? ସେଥରୁ କାହିଏ ନେଇ କ'ଣ ହବ ତା'ର ?

ତହିଁଆରଦିନ ନଟିଆଦା'ଙ୍କ ବାନ୍ଧରେ ବସି ତାହାକିରୁ ଫେରୁଥାଏ । ମଠମୁଣ୍ଡ
ଆକୁ କେଇକଣ ବାଟେଇ ପୁସ୍ତକସ୍ଥ କଥା ହୋଇଯାଉଥାନ୍ତି । ମଠ ପାଖରେ ଯାହାକୁ
ଦେଖି ଆସିଲେ ସେ ପରା ପରିଆ ତୋର । କୁଆତେ ବୋଲ ଗାଁକୁ ଯାଉଛି ବେଜାଣି
ଆକି ରାତିରେ କାହା କପାକ ପାତିବ । ନଟିଆଦାଙ୍କ ବାନ ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ
ବହିଲି- ନଟିଆଦା, ଶୁଣିଲ ନା ପରିଆ ତୋର ଆସୁଛି ଏଇବାଟେ । ବଜମା ପରା

ବାରି ବହିରେ ପରି ଆସିଲେ ତାକୁ ତାକି ପଖାକ ଖାଇବାକୁ ଦେବେ, ଆମେ ସବୁ ତାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଦେଖିବା ? ପରି କେତେ ଉଚ୍ଚ ମଣିଷ ଜାଣିବା । ସେ ଯଦି ଆସୁଛି ତାକୁନା ବତମା'କୁ ବହିଦେବା ?

ଆମେ ଘର ଭିତରେ ବତମା'କୁ କହି ଦାଖକୁ ତାକିଆଣିଲାବେଳକୁ ପରି ଆମ ଦାଖ ଦୁଆର ଆଗରେ ହେଲାଣି, ଉଠରେ କେହି ତା' ପାଖ ହୁଅଁ ନଥାପି । ବତମା ତାକୁ ଅଟକେଇ କହିଲେ -ପରିରେ ବାପ, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ, ଆ ଗଣାଏ ପଖାକ ଖାଇଦେଇ ଯା' ।

ପରି ବତମା'କୁ ହାତଟେକି ଦଣ୍ଡବତ ହେଇ କହିଲା-ମାଉସୀ ତରବରରେ ଅଛି । ଯାଉଛି ପଣାମୁଣ୍ଡେଇ ଓଷଦ, ସଉଦା ଆଣିବାକୁ । ଦବ ଯଦି ଦିଗୁଣା ଦେଲେ ପାହିରେ ପକେଇ ଦେଇ ଯିବି । କହିପି ପରା ଯାଚିବା ଜିନିଷ ଛାଡ଼ିବନେଇ । ବେଶି ଦବନେଇଁ ମାଉସୀ ।

ଦାଖଖଞ୍ଜା ହୁଆରେ ସିରିର ବେଳାରେ ବେଳାଏ ପଖାକ ତୋରାଣି ଖଣ୍ଡା, ଶାଖ ବାଢି ଆଣିଲା ବୋଇ । ଆମେ ସବୁ ହୁରେଇକରି ହିତାହେଇ ଦେଖୁଆଁ ପରି ଦେମିତି ଖାଇଚି । ଏତିକିବେଳେ ଦାଖହୁଆକୁ ଶୁଭିଲା- ମାଉସୀ ଟିକେ ଶୁଣିଯିବକି ? ବତମା'ପରି ପାଖରେ ଜଥାବାରୀ ହଇଥାଆଏ । ଥାନା ଜମାଦାର ବାବୁ ଅପେକ୍ଷା ନବରି ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ହୁଆର ମଣିରେ ପରି ଓପରେ ତାଙ୍କ ଆଖୁ ପଢ଼ିଲାକୁ କହିଲେ- ଉରେ, ଏଇ ହଜିଲା ବଳଦ କ'ଣ ଖୋଜିଲାଠେଇଁ ? ମାଉସୀ ପଅରି ରାତିରେ ପରା ତମ ଘରେ ତୋର ପଶିଥେଲେ ? ଥାନାରେ ଉତ୍ତରା ତ ଦେଇନ ।

ବତମା' ଥାର ଥାର କହିଲେ-ପଶିଥେଲେ ଯେ କିଛି ତ ଆମପରୁ ଯାଇନେଇଁ । କିଏ ପଶିଲା ଆମେ ତ ଦେଖିନୋଁ କି ଜାଣିନୋଇ । ଆଉ ଉତ୍ତରା କ'ଣ ଦ୍ଵାରା, ବାହା ନାଆରେ ଦ୍ଵାରା ?

ଜମାଦାର ବାବୁ କହିଲେ - ମାଉସୀ ଏ ତୋରକୁ ଘରେ ପୂରେଇ କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଦଇତ ? ଏଇ ତ ପଶିଥୁବ ତମିଯରେ, ଆଉ କିଏ କାହିଁକି ପାଇବ ? ବାର ପାଇନେଇ କିଛି ହାତ ଉଠା କରିବାକୁ, ନହେଲେ ପରିଆ ଛାଡ଼ି ଥାତି ଥାନା ? ପରି ଆତକୁ ବତମଟ କରି ଅନେଇ ପଚାରିଲେ- କିରେ ପଶିଥେକୁ ନା ?

ପରି ଖାଇବା ପାଖକୁ ଉଠିଆସି ଲମ୍ବହେଇ ପଢ଼ିଲା ଜମାଦାର ବାବୁଙ୍କ ଗୋତତକେ । ତାଙ୍କ ଗୋତ ଆତକୁ ହାତ ବଜେଇ କହିଲା-ହଜୁରୁ ପଥରି ଦିନ ମୁଠପାତି କିଛି ମିକିଲା ନେଇଁ ସକରାତି ବୋଇ । ଘରେ ପେଜପାଣି ଯାହାଥେଲା ପିଇଏ ପିଇଲେ । ମୁଁ ଗୋକରେ ଆଚୁପାରୁ ହେଇ ମାଉସୀଙ୍କ ରୋଷଇଗୁରୁ ପଖାକ ପେଟେ ଖାଇ ପବେଇରି । ଯା'ଙ୍କ ଘରୁ ଦୁଃଖାଏ କେବେ ନେଇ ନେଇଁ କି ନେବି ନେଇଁ । ରୋବ ଦାଉରୁ, ପଶିଯାଇଥେରି ହଜୁରୁ । ରକ୍ଷାକର ମତେ ହଜୁରୁ । ପିଲାକବିଲା ଛପଟ ହେଇ ମରିଯିବେ ।

ମତେ କାହିଁବି କେଜାଣି ରାରି ବାହ ମାଟିଲା । ମୁଁ ରେବରି ବାହି ପଢେଇଲି ।

ବଡ଼ମା ମତେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଉକେଇ ନେଇ କହିଲେ- ଭରେ ଭରେ ଛାର
କ'ଣରେ । ସେ ତା' ଭୋବ ସମାଜି ନପାରିବାରୁ ଆମ ଘରେ ପଶି ଖାରଗଲା । ତୁ
କାହିଁକି ତୁଳାଟାରେ କାହୁକୁ କିରେ ?

ଜମାଦାର ବାବୁ ପରିକୁ କହିଲେ ହଉ ଯା'ରେ ତୋ ଭାଗ୍ୟ ଭଲ । ପିଲାଟା
କାହିଁଲା ନହେଲେ ଆଜି ତତେ ମାମୁଁ ଘର ଦେଖେଇଥାଏ । ଯା କହି ବଡ଼ମା'କୁ
ହାତଚେକି ଜୁହାର କଲେ ଜମାଦାର ବାବୁ । ବିଦା ହବା ଆଗରୁ ବଡ଼ମା'କୁ ତାରିତ
କରି କହିଗଲେ ଯେତେହେଲେ ତୋର । ତାକୁ ଆଦରକରି ମୁହଁଦେଇେ ତମେ ନିଜେ
ହରରାଣ ହବ ମାଉସା । ଯା କହି ଜମାଦାର ବାବୁ ବାହାରିଗଲେ । ପରି ଖାରବା
ବାସନ, ହାତ ମୁହଁ ପୋଖରୀରେ ଧୋଇ ବାସନକୁ ଜିମାଦେଇ ବୋଉ ବଡ଼ମା'କୁ
ମୁଣ୍ଡିଆମାରି ବାହାରିଗଲା ।

ସେମାନେ ସବୁ ଯାଉଣୁ ନ ଯାଉଣୁ ମୁଁ ବଡ଼ମା'କୁ ପଚାରିଲି- ପରିକୁ ବ'ଣ
ମାମୁଁ ଘରକୁ ପଠେଇବାକୁ କହିଲେ ଜମାଦାର ବାବୁ । ମାମୁଁଘର କ'ଣ ଖରାପ କି ?

ବଡ଼ମା ଆଶ୍ରମ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ ତୁ ବ'ଣ ଜାଣିନୋଉ କିରେ ? ବ'ଣ
ବୋଲି ଜଣେ ଅସୁର ରଜା ଥାଏ । ରାରି ଅତ୍ୟାଚାରୀ । ତାକୁ ନାରଦ କହିଲେ ତା'
ଉଦ୍‌ଦୃଶୀ ଦେବକୀର ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରୀଆ ତାକୁ ମାରିଦବ । ସେ ତା' ଉଦ୍‌ଦୃଶୀ ଓ ରିଣେର
ବସୁଦେବକୁ ବହିଶାଳାରେ ବହି କରି ରଖିଲା । ବହୁତ କଷ ଦେଲା । ତା' ଉଦ୍‌ଦୃଶୀର
ଶ୍ରୀଆମାନକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ମାରିଲା । ଅଷ୍ଟମ ଗର୍ଭରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମହେଲ ତାକୁ
ମାରିଲେ । ବହିଶାଳାରେ ଦେବକୀ ବସୁଦେବ ବହୁତ କଷ ପାଇଥୁରେ ବୋଲି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ
ମାମୁଁ ଘର ବହିଶାଳା କଥା ଗୋବ ମୁହଁରେ ରହିଯାଇଛି । ଜେଜଖାନାରେ ପବେଇ
କଷ ଦବାକୁ ମାମୁଁ ଘରକୁ ପଠେଇବା ବୋଲି କୁହାଚି ।

ତୋରି କରିବା, ମିଛ ବହିବା ପାପ ବୋଲି ଆମ ପଦା ବହିରେ ଲେଖା
ହେଇଛି । ତେବେ ତେମେ କାହିଁବି ତୋର ପରିଆକୁ ସରାଗ ବରୁଷ ବୋଲି ବଡ଼ମା'କୁ
ପଚାରିଲି ।

ବଡ଼ମା' ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଇ କହିଲେ- ଠିକ୍ କହିକୁ ଯେ, ତାକୁ ସେମିତି
ଯେନେଇ କରି ନ କହିଲେ ଆମକୁ ହରକତ କରିଦିଅତା । ହେଲେ ତା'ର ରଜଗୁଣ
ପରା କହିଛି । ଜାହାରି ଘରେ କଳାକନା ବୁଲେଇ ଦିଏନା, ସର୍ବସ୍ଵ ତୋରିକରି ନିଏନି ।

ବଡ଼ମା'କୁ ପୁଣି ପଚାରିଲି-ଜମାଦାର ବାବୁ ବ'ଣ କହିଲେ ତୋରିକଥା ନୁହେଇ
ରଖିଲେ ଆମ ଓପରେ ପଢିଯିବ ? ମୁଁ କିନ୍ତି ନ ବୁଝିପାରି ଆଁ କରି ଅନେଇଥାଏ ।

ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ବଡ଼ମା' କହିଲେ- କେଜାଣି ଜମାଦାର ବାବୁ ବ'ଣ ସେବା
କହିଲେ ମୁଁ ବୁଝିଲି ନେଇଁ । ଆମର ତ କିନ୍ତି ତୋରି ଯାଇନେଇ, ଆମେ ନୁହେଇକୁ
ବ'ଣ ଯେ ଆମ ଓପରେ ପଢିଯିବ ? ମୁଁ କିନ୍ତି ନ ବୁଝିପାରି ଆଁ କରି ଅନେଇଥାଏ ।

ନଟିଆଦା' ଆମକୁ ହୁଣ୍ଡେଇଲା ପରି ବହିରେ-ରେ ପୁରୀସବାଳା ସମସ୍ତକୁ ଡରାଓ ସେଇମିତି ।

ରେ ହେଉଗଲାଣି ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ଉଚର କଥା । ସେ ବାହରେ ଗୁର୍ଜାରେ ବାଁ ଗୁର୍ଜା ଚୋରି ଯେ ହେଉ ନଥାଏ ହୁହେଁ । ତେବେ ପେଟ ଦାଉ ସମାଜି ନପାରି ଯା ଘର ତା' ବାରି କୋଉଠି ବେମିତି ଠାଉରିଆ ଚୋରକ ହାତରୀରୁ ହୃଦ । ବାରିରୁ ଶୁଣିଲା ବାର କାଟି ଉପାତି, ବିଲରୁ ଶୁଣିଲା ଧାନଗଛ ଅଗ କାଟି ଧାନଚୋରି, ବେବେ କେବେ ଗଛରୁ ନତିଆ, ପଣସ ଚୋରି ଏମିତି ସବୁ ହୁରୁକୁରିଆ ଚୋରି ବେଶିରାଗ ହେଉଥାଏ ।

ଅଧିକାଂଶକ ଘରେ ବକବା ଟଙ୍କା, କି ସୁନା, ରୂପାଗହଣା ବାବସ ତୁଳରେ ନଥାଏ, ଯାହା ଥାଏ ଦିହରେ । ବାହାଘରରେ ଅଧିକାଂଶ ରୂପାଗହଣା ଦେଇ ଝିଅକୁ ବିଦାକରନ୍ତି । ନରଦ ବେସ ତିମେଷ ପ୍ରଥା ନଥାଏ । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମକ ଧାନରେ । ବକବା ଧାନ ଅମାରରେ ବିବା ଖଜା ହୁଆର କି ହୁଆର ମୁହଁରେ ଖଣିପଢ଼ି ମାଟି ତଳେ ନିରାପଦ ଥାଏ ।

ଗୁର୍ଜ ଚାହାକିରୁ ହୃତୀୟ ପାଖବରି ସୁନ୍ଦରଗତରେ ବାପା ବଢ଼ାଇଲ ପାଖେରେ ରହି ଚରୁଥରୁ ନବମ ପର୍ଯ୍ୟେ ପଢ଼ିଲି । ସ୍ବ ୧୯୭୮ରେ ଅଷ୍ଟମରେ ପଢ଼ିଥାଏ । ଖବର ମିଳିଲା ଆମ ଗୁର୍ଜ ହରିସାଉ ବଣିଆ ଘରୁ ସୁନା ଚୋରି ହେଲା । ଜଣେ ଜମିଦାରିଆ ଘର ଝୁଅ ବାହାଘରକୁ ବୋତିଏ ଭରି ପୁରୁଣା ସୁନାଗହଣା ଦେଇ ହୁଆ ଗହଣା ଗଛେଇବାକୁ ବରାଦ କରିଥାଏ । ହରିସାଉଙ୍କ ଘରୁ ସେତବ ହରଣଚାକ ହେଲା । ପରିଆକୁ ଧରପଗଡ଼ ମାରଧର କରିବାରେ ତା'ରି ଘରୁ ଚୋରାମାଲ ବରାମଦ ହେଲା । ପରିଆ ବେଶରେ ପଢ଼ି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କେଇ ଗଲା ।

ସେଇବର୍ଷ ଦଶରା ଛୁଟିକି ଗୁର୍ଜକୁ ଆସିଥାଏ । ବଡ଼ମା'କୁ ପଚାରିଛି ପରିଆ ଏଥର ଟିକେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଚୋରିକଲାଣି, ନା ବଡ଼ମା' ?

ହଁରେ ବାପ, ତାକୁ ଧରମ ଜ୍ଞାତିଲା । ଏକାବେଳେ ବୋତିଏ ଭରି ସୁନା ହାତ ଉଠାଇ କରିଦେଲା । ରାବିଲା ନେଇଁ ଯୋଗ ବାପ- ମା ଝୁଅଟିର ବାହାଘର ପେଇଁ ନିଜ ପୁରୁଣା ଗହଣା ଦେଇ ହୁଆ ଗଛେଇବାକୁ ବହିଷ୍ଟି, ଝୁଅଟି ପେଇଁ କେତେ ହରବର ନହେବେ ? ଠାକୁରେ ଅଛନ୍ତି ଧରେଇ ଦେଲେ । ଝୁଅ ବାହାଘର ପେଇଁ ହରବର ହେବାକୁ ପଢ଼ିଲା ନେଇଁ । କୁହାକୋହି ହେଉଛନ୍ତି ହରିସାଉଙ୍କ ରଗାରୀ ଚାକ ରାଯା ରିତରୁ ସବୁ ଖବର ପରିବି ଦେଇ ଏତକ ବରେଇଲେ । ହେଲେ ପରିର ବିଜାର ହେଲା । କିଅଛ ଗଲା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ । ମାମୁଁ ଘରେ ଆର ଘଣା ପେଲୁଥିବ ।

ତା ପିଲାପିଲି କେମିତି ଚକୁଥିବେ ବଡ଼ମା ?

ବଡ଼ ପୁଅଟି ପାରିବାର ହେଉଯାଇଛି । ସିଏ ଆଉ ତା'ମା' ମୂଲପାତି ଲାଗି ପରିବାର ଚକୋଇଚନ୍ତି । ହଇରାଣ ହରବଚତ ହରଚନ୍ତି । ପରି ରାରିଲା ବେବେ ଆସି ପିଲାକ ପେଇଁ କିଛି ପଶାକ କି ଚାଉକ ମାରିନିଏ । ବ'ଣ ବରିବା, ପରିସିନା ଝୁଅ

ଖାଇବା, ତା' ପିଲାକର କି ଭାରିଭାର କି ଦୋଷ ସେଥିରେ । ଠାକୁରେ ଅଛନ୍ତି, ସିଏ ବୁଝିବେ ବୋଲି ବଡ଼ମା ମୁଣ୍ଡରେ ଦି'ହାତ ମାରି ଠାକୁରଙ୍କୁ କୁହାର ହେଲେ ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ସୁ ୧୯୭୧ରୁ '୭୭ ଛ'ବର୍ଷ ରହି ନବମ ପାଶ କଲାପରେ କଳେ ଆସିଲି । ଏହି ଛ'ବର୍ଷ ଭିତରେ ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଚୋରି ହତା ସେପରି ଚାଞ୍ଚଳ୍ୟକର ଚୋରି ଗୀରଣାରେ କିବା ସହରରେ ହବାର ଶୁଣାୟାଉ ନଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଦରିଦ୍ର ନିଶ୍ଚାଶୋର, ଅସାମାଜିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ହାତଭାବ କାମକରୁଥିବାର ଦେଖାୟାଉଥାଏ ।

ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ବଢ଼କରେ ଦଶମରୁ ବି.୬ ପାଶ କଲା ପର୍ୟେତ ସୁ ୧୯୭୮ରୁ '୩୨ ଆୟବର୍ଷ ରହିଥିବା ଭିତରେ ଉତ୍ତା ସହର ଓ ମଫଲର ବାସିନାଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସା ପ୍ରାୟ ପୂର୍ବ ପ୍ଲଟରେ ରହିଥାଏ । ମଫଲରରେ ଲୋକେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାଷ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚକୁଆଟି । କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ ଓ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ପୂର୍ବପରି ରହିଥାଏ । ଜନସାଧାରଣକର ଆର୍ଥିକ ଅବସାରେ ବିଶେଷକିମ୍ବି ଉନ୍ନତି ହେଉ ନଥାଏ । ଫନତଃ ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ବଢ଼କା ଗଛିତ ଧନ ପୂର୍ବରକ୍ଷି ସାମାନ୍ୟ ହେଉ ରହିଥାଏ । କେବଳ ଅଛ କେତେବେ ବଡ଼ ଚାଷୀ, ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଜ୍ଞାତିଦେଇ ଅବଶ୍ରିତ ଲୋକଙ୍କର ଆୟବ୍ୟୟ ପ୍ରାୟ ସମତୁଳ ରହିଥାଏ । ଅଧିକାଂଶ ନିଅନ୍ତିଆ ଅବସାରେ ରହିଥାଟି । ତେଣୁ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୋରି ଡକାଏଟି ପରି ଆର୍ଥିକ ଅପରାଧ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲେ ହେଁ ପୂର୍ବପରି ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଅପରାଧରେ ସାମିତ ଥାଏ ।

ସୁ ୧୯୯୩ ରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠିତ ହେଲା । ସେ ସମୟରେ ଅନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶନିକ, ସବତ୍ତେପୁଟି କଲେକ୍ଟରର, ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଦରମା ମାତ୍ର ୧୨୦ ଟଙ୍କା ଏବଂ ତହିଁର ଉପର ଉତ୍ତର ପ୍ରକାଶନିକ, ତେପୁଟି କଲେକ୍ଟରର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବେଚନ ମାତ୍ର ୨୭୦ ଟଙ୍କା ଥାଏ । ନିମ୍ନବର୍ଗ ବିରାନୀ ସେବ୍ରେରେରେ ଲୋଅର ଡିରିଜନ କୁର୍ବର ଦରମା ମାତ୍ର ୪୦ ଟଙ୍କା ଏବଂ ତହିଁ ଉପର ଉତ୍ତର ବିରାନୀ ସେବ୍ରେ ବେଚନ ମାତ୍ର ୮୦ ଟଙ୍କା ଥାଏ । ତହିଁରୁ ଦରମା ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟବିର ଶ୍ରେଣୀର ଆର୍ଥିକ ସିଦ୍ଧି ଅନୁମାନ କରି ହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ସମୟରେ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରକାର ଜୀବ୍ୟ ଓ ପରିଧେଯର ଦର ଏକାକ ଦର ତୁଳନାରେ ଶତା ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମୋଟାମୋଟି ଆୟବ୍ୟୟ ପରେ ବଢ଼କା ଗଛିତ ଧନର ପରିମାଣ ନଗଣ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଉପାରେ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିନ୍ନତାରୁ କହୁଛି । ସୁ ୧୯୯୪ ସାଲରେ ମୁଁ କଟକରେ ପ୍ରକାଶନିକ ପଦବୀରେ ସବତ୍ତେପୁଟି କଲେକ୍ଟରାବେ ଅବଶ୍ୟାପିତ ଥାଏ । ଦରମା ଓ ଭରା ମିଶି ୨୦୦ ଟଙ୍କାରୁ କିମ୍ବି ଭରା । କଟକ ଶୈଖବଜାର ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଭରା ଘରେ ରହୁଥାଏ । ହାଥ ଗୁଡ଼ ଜମି ଉପରେ ଆୟବରା ପଥର କୋଠାପର । ମାଲିବାଣୀ ବଜାୟ ପ୍ରୌଢ଼ ମହିଳା । ଘରଟି ବିକ୍ରି କରିଦେଇ ସ୍ଵଦେଶକୁ ବାହୁଡ଼ିବା ପାଇଁ ମନସ୍ତ କଲେ । ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କିତ ମାତ୍ର ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାରେ ମତେ ବିକ୍ରି କରିଦେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ସେତିକି ମାତ୍ର ୮୦ ଟଙ୍କା ଏକକାଳୀନ ଯୋଗାତ ଭରିବା ମୋ ପକ୍ଷେ

ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଲା ନାହିଁ । ମୋ ଶୁଣୁର ଥା'କି ବଚତର ଏବସାଇର ସୁପରିଷେଣ୍ଡେ । ସେମାନକର ବେତନ ପ୍ରାୟ ଚାରିଶହ ଟଙ୍କା ଥାଏ । ସେ ମଧ୍ୟ ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଘରଟି ବିଶିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲେନାହିଁ । ଶେଷକୁ ବେହି ଜଣେ ଧନୀଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସମର୍ତ୍ତି ବିଶିନେଲେ ।

ଏହିପରି ଅବସା ଲାଗିରହିଲା ଦେଖ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟତ । ସ୍ବ ୧୯୪୧ ରେ ଆମର ତୃତୀୟ ସମ୍ରାଟ ପ୍ରଶନ୍ତନ ହୋଇ ସ୍ଵାଧୀନତାର ସାମିଧାନିକ ମୂଳକୁଆ ପଢିବା ପର୍ଯ୍ୟତ । ସ୍ବ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ମୁଁ ଥାଏ ବେହୁପତାରେ ପ୍ରଶାସନିକରାବେ ଡେପୁଟି କରେବୁର । ମୋ ଘର ସେଇ ସବ୍ଦତିକିଜନରେ । ସେ ବର୍ଷ ଆମର ବୌଣସି ବିଲକୁ ଧାନଗଛ ଅଗ କଟାହେଉ ଧାନ ତୋରି ହେଲା । ଚାଷ୍ସ ପ୍ରମାଣ ଅଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରି ନହେବା ଜିନିଷକୁ ତୋରି ଜିନିଷ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ପୁଲିସ ଉନରେ ଝିଗେସନରେ ତାହାର୍ ସାବ୍ୟତ ହେଲା । ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର ଉଦେଶ୍ୟ ସେ କାଳରେ ଏପ୍ରକାର ତୋରି ଅଧିକାଂଶ ଷେତ୍ରରେ ତୁଳ୍ବରିଆ ତୋରି ।

ବର୍ଷମାନକୁ ପରିସ୍ଥିତି ବହୁତ ବଦଳି ଗଲାଣି । ଦେଖ ସ୍ଵାଧୀନ ଦେବା ପରଠାରୁ ପରିସ୍ଥିତି କୁମେ କୁମେ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତାହାର କୁପରିଶାମ ଧାରେ ଧାରେ ବ୍ୟାପକ ହେଉଥାଏ । ସ୍ବ ୧୯୪୧-୪୨ ମସିହାରେ ମୁଁ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମପଞ୍ଜକ ବିରାଗର ଅନୁଶାସନ ସଚିବ ଭାବରେ କୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସାପିତ ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ଏବର୍ବନ୍ଦ ପାଇଁ ମିଳିତ ଜାତିବଂଘ (UNO) ବୁରି ଲାଭକରି । ସ୍ବ ୧୯୪୩-୪୪ ରେ ବିଲାତ ଆଦି ଦେଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସିର ହେଉଥାଏ । ଏହିପରି ସମୟରେ ମୁଁ ରହୁଥିବା ସରକାରୀ କ୍ଷାରେର ଫରକା ରେଲିଂ ବାଟି ରାତିରେ ଆମେ ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ତୁଳକୁ ମୋ ସ୍ବୀକର ସୁନାଗହଣା ତୋରୀ ହେଲା । ତାହା ପରଦିନ ସବାଳେ ନିଦର୍ଶ ଉଠି ରେଲିଂ କଟା, ତୁଳ ବାହସ ଭଙ୍ଗା ହେବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସ୍ବୀକର ଅଳକାର ବାହସଟି ତୋରୀୟାଇଥିବା ଜାଣିବୁ ।

ଦେହରେ ଥିବା ଦୈନିନ୍ଦିନ ବ୍ୟବହାରିକ ଗହଣାଛତା ବାହିସବୁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ରାରି ଓ କଳନର ଗହଣା । ସେକାଳର ସୁନା ଦାମ ଅନୁସାରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ମୂଳ୍ୟର । କୁବନେଶ୍ୱରରେ କେତୋଟି ବେଳ ସେବା ଅରମ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ(Strong Room) ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ପ୍ରକୋଷ ବ୍ୟବସା ଚାଲୁହୋଇ ନଥାଏ । ତୋରି ହେତୁ ସମସ୍ତକର ମନ ଦୁଃଖ ହେଲା ଅବଶ୍ୟ । ମାତ୍ର ମନକୁ କୁଣ୍ଡର ଦେଲାପରେ ତାହାର ଶୁଭକର ଦିଗଟି କୁଣ୍ଡ ପଢିଲା । ଏତବ ଥିଲେ ମୋ ଅନୁପସିତିରେ ସ୍ବୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟଙ୍କର ଏବଂ ବିଦେଶରେ ମୋର ଗରାର ଚିତାର ବିଷୟ ହୋଇଥାଏ । ମନେଅଛି ରହସ୍ୟ କରି ସ୍ବୀକୁ ବହିଥିଲି-ଯାହାହର ଗୋଟାଏ ତେଣୁ ଗଲା । ମୋ ଫେରିଲା ପରେ ଯଦି କୁମେ ତାହାର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସେତବ ଅଳକାର ଗଢ଼େଇନବା । ତେତେବେଳକୁ ବେଳରେ Strong Room ବ୍ୟବସା ହେଉଥିବ । ଘରେ ନରଣି ବେଳରେ ରଖେଇଦବା । ସ୍ବୀ ବୁଝିଗଲେ । ମନର ଦୁଃଖ ଓହରିଗଲା । ମନ ହାଲୁକା ହେଇଗଲା ।

ସୁ ୧୯୪୩-୪୪ ବର୍ଷକେ ବିଜ୍ଞାନ, ସୁରକ୍ଷାତା, ପ୍ରାବସଥାଦି କେତେବେ ବିବାଶ୍ୟାସ୍ତ ପାଖାତ୍ୟ ଦେଖ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବୋର୍ଡିଙ୍, ସିଙ୍ଗାପୁର ଆଦି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେବେ ବିବାଶ୍ୟାକ ଦେଖରେ ଅଚିବାହିତ କରି । ତହିଁରୁ କେବଳ ବିଜ୍ଞାନର ଦେଖନ ସାମାର ବାଇକି ରାଜଧାନୀ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନରେ ହାମାର ରହି University College of South West ରେ ହାତ୍ର ଭାବରେ ବଢାଇଲି । ଏବଂ ବିଭିନ୍ନରେ Mr. Tozerଙ୍କ ଘରେ ଫେରିଗେଣ୍ଠ ରୂପେ ରହୁଥାଏ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି ସବାକୁ ସବାକୁ ଦୁଃଖବାଲୀ ତିନି ଚାରିଟି ବୋତରେ ଦୁଃଖ ବାହାର ବାରଣ୍ଡାରେ ରଖିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ହସ୍ତାକୁ ହସ୍ତା ତାଙ୍କ ବିଲ ବାବଦ ଟଙ୍କା ସେଇ ବାହାର ବାରଣ୍ଡାରେ ରଖି ଦିଆଯାଏ । ସେ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ରମିଦ୍ବିତ୍ତିଏ ଥୋଇ ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ଧୋବାର ହିସାବ ନିକାଶ ପ୍ରଥା । ଦିନେ ବୌଣସି ରବମର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଲାହିଁ । ରାତ୍ରାବଜ୍ର ଖବରବାରଙ୍କ ବିକ୍ରୟ ବାଉଝରରେ ବୌଣସି ବିକ୍ରେତା ନଥାନ୍ତି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣ ଦାମ ଗଲେଇଦେଇ ଖବର କାଗଜ ଉଠେଇ ନେବା ପ୍ରଥା ଏ ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଆମ ଦେଖରେ ଏବୁପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତକଳ ହବା ଉଚିତ ବୋଲି ମନରେ ଆଗ୍ରହ ଜକ୍ତୁଥାଏ । ସ୍ଵଦେଶକୁ ଫେରି ଏ ଦିଗରେ ନିଷୟ ପ୍ରଯାସ କରିବି ବୋଲି କହିଲା କରିଥାଏ ।

ସୁ ୧୯୪୪ ଶେଷ ଭାଗରେ ସ୍ଵଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ଦ୍ଦନ କରି କୁବନେଶ୍ୱରରେ କିଛିଦିନ ଅବସାପିତ ହୋଇଥିଲି । ସେହି ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ସାଧାରଣ ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନେଇତିବ ମାନର ଆହୁରି ଅଧିକ ଅଧୋଗତି ଘଟିଥାଏ । ବର୍ଷକେ ବିଜ୍ଞାନ କୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଅନୁପର୍ଦ୍ଦିତ ରହିଥିବାକୁ ଫେରିଲାପରେ କେତେବୁକୁ ପୌହୋଦ୍ୟମୂଳକ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ହିରବେଳି ।

ଦିନେ ଜଣେ ପୁରାତନ ବହୁକୁ ସରବାରୀ ବାସରବନରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି ତାଙ୍କ ସଦର ବାରଣ୍ଡାଟିଯାବ ବାଠ ଗ୍ର୍ୟାର ଘେରାହେଇଛି । ତାଙ୍କ ବହ । ମନେହେତା ବହୁ ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାର ହୁଟିରେ ଘରକୁ ବା ଅନ୍ୟତ୍ର ଯାଇଛନ୍ତି । କରିବେଳ ଟିପିକାକୁ ଜଣେ ପୌକ ଉତ୍ତମହିଳା ଘର ବବାଟ ଖୋଲି ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିଲେ । ବାହାକୁ ଖୋବୁଛ ବୋଲି ପଚାରିଲେ ।

କହିରି - ଶୁଭେହୁ ମୋ ବହୁ । ସେ କ'ଣ ଏହୁ ଅନ୍ୟ ବୁଆତେ ବଦଳି ହୋଇଗଲାଣି କି ?

ଉତ୍ତମହିଳା କହିଲେ-ମୁଁ ଶୁଭେହୁର ମା । ସେ ବାହାରକୁ ଯାଇଛି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଫେରିବ ।

ମୁଁ ବର୍ଷକେ ବାହାରେ ଥିଲି । ଏଥୁ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଲ ଲଗାଯାଇଛି ବାରଣ୍ଡାଟି ଯାକ । ମନରେ ସଦେହ ହେଲା ଶୁଭେହୁ ହୁଏତ ଗ୍ରାନ୍ଦସପର ହେଯାଇଛି । ସରକାର କ'ଣ ସବୁ ଘରେ ଏପରି ଶ୍ରୀଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛନ୍ତି ? ମୁଁ ରାବିଥିଲି , ଘରଟିରେ ଅଣିବ ହେଲାଣି ବୋଧହୁଏ ।

ଶୁଭେହୁ ମା ଗ୍ରୀଙ୍କ ଖୋଲି ମତେ ଉଚିତରକୁ ତାକି ବସେଇଗେ । କୁଣ୍ଡେଇ
କହିଲେ ଏଇ କେତେଦିନ ହବ ଦିନବେଳା ପୁରୁଷମାନେ ଅପିସକୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ
ଉଦ୍‌ବ୍ଲୋବ ବେଶରେ ଘର ଉଚିତରେ ପଶି ସ୍ଵା ଲୋକକୁ ଉପରୀତ କରାଇ ଟଳା
ଗହଣାଆଦି କୁଟି ନେଇଯିବାର କେତୋଟି ଘଟଣା ଘଟିଯିବାରୁ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କାଠ
ବା କୁହା ଗ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟବସା ଆଗପତ୍ର ଉତ୍ସପ ପଟେ କରିବାକୁ ପଢୁଛି । ଶୁଶ୍ରାୟାଉଚି
ସରବାର ସବୁ ହାଟରରେ ଏପରି ବ୍ୟବସା କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ଶୁଭେହୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ବହୁଦିନ ପରେ ମତେ ତା' ଘରେ
ଦେଖି ବହୁ ମତେ ସଞ୍ଜୋଲି କୁଶଳ ସମାଚାର ପଚାରିଲା ।

ମୁଁ ସଂକ୍ଷେପରେ ମୋ ଜୀବର ସବୁ କହିଲି । ମା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥା ହଉଥିଲି
କେମିତି ତୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ବହିଶାଳାରେ ପବେଇବୁ ଯା' ରିତରେ ।

ଶୁଭେହୁ ରହସ୍ୟ କୁଣ୍ଡ । ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ହସି କହିଲା- ଆଉ ଉପାୟ
କିଛି ନଥିଲାରେ । ଆଗେ ସିନା ତୋରି ଉବେଇବି ରାତିର ଅନ୍ଧବାର ଉଚିତରେ ହଉଥିଲା
ବୋଲି ତୋର ଖୋଲୁଆଏ ଅନ୍ଧାର ରାତି । ଏବତୁ ଓଲଟିଗଲା ବାକ । ତୋରି ଉବେଇବି
ଦିନ ଦିପହରେ ଜନଗହଳି ଅନ୍ଧକରେ ହେଲାଣି । ସରବାରୀ ବାଟର ମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରୀଙ୍କ
ଲାଗିବ ଲାଗିବ ବୋଲି ଲାଗିପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଜେ ନିଜେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି
ନିଜର ନିରାପଦା ନିଜେ କରାଇବାକୁ ହଉଛି । ତୋର ତ ଆଗରୁ ଏ ବିଷୟରେ
ଅଭିଷତା ଅଛି । ଏହା ବିଲାତ ନୁହେଁ । ଏଠି ଦେଖା ଚାଲ ।

ଶୁଭେହୁ ସ୍ଵରାସ୍ତ୍ର ବା Home Departmentରେ ପ୍ରାକ୍ଷାସନିକ । ରାଜ୍ୟର
ପୁଲିସ ପ୍ରଶାସନ ଦାୟିତରେ ଥାଏ ସେହି ଅଭିଷତାରୁ କହି ଚାଲିଆଏ-

ରାତି ଅନ୍ଧାରରେ ତୋରି ଉବେଇବି ହୁବୁଛି ଗାଁଗଣ୍ଠାରେ । ହୁରା, ବଲ୍ଲା,
କୁଜାଇ, ଖଣ୍ଡା, ହାତବୋମା ଆଦିରେ ସୁପକ୍ଷିତ ହେଉ, ଆଗରୁ ଉକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରି,
ଗାଁର ବା ଗାଁ ପାଖର ପୋଖର ତୋର ସାହାୟ୍ୟରେ ତୋରି କରାହୁଛି । ଆଗ ସିନା
ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଟଳାପଇସାର ଅରାବ ଥିଲା । ଏବେ ପରା ସରବାରୀ ପଇସା ଗ୍ରାମ
ଉନ୍ନୟନ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବାୟ୍ୟରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁବୁଛି । ଗ୍ରାମର ବେଳେ
ଉନ୍ନୟନ କେତେ ମଜ୍ଜକ ହେଉଛି ବେଜାଣି, ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉ ଚାଲିଛି । ବାଗଜ ପତ୍ରରେ
ବାମ ବାବଦ ଖର୍ଚ୍ଚ ହିସାବ ରହୁଛି । ସରଜମିନ କଥା ବିଷ କୁଣ୍ଡି ? ଗ୍ରାମପାଞ୍ଚାୟତର
ସ୍ଵାର୍ଥମେମର ରାଜନୈତିକ ଟାଇଟେମାନେ ବାମ ଧରିନେଉଛନ୍ତି । ରାମାୟ ସ୍ଵାହା,
ରାବଣ୍ୟ ସ୍ଵାହା କରି ଉତ୍ସବିଅର ଓ ଉଜ୍ଜିନିୟର ଦୁଇ ବର୍ମବର୍ମାଙ୍କ ସହିତ ମିଶି
ବାମାରଣାରେ ଚାଲିଯାଉଛି ସରବାରୀ ଅର୍ଥର ଅଧେରୁ ବେଶି ।

ତୋର ବି କାଣ୍ଡୁଛନ୍ତି ରାତିର ଅନ୍ଧକାର ଉଚିତରେ ହାତବୋମା ପୁଟେଇ
ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଉପରୀତ କରାଇ ଘରଭାଙ୍ଗି, ହୁରା, କୁଜାଇ ବ୍ୟବହାର କରି ନିମିଷକରେ
ହରଣକାଳ କରୁଛନ୍ତି ଟଳା, ସୁନାରୁପା ରହଣା, ରେତିଓ ଆଦି ମୂଳ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ।

ପୁଣି ତୋର କ'ଣ ଗୀଁ ତୋର ଯେ ଧରିଆଖ, ବାହିପକା କରି ତୋରି ଜିନିଷ ବରାମତ
କରିଛୁ । କରିବଟି ତୋର, ଚାଳ ତୋର, କାମ ଫରେ କରି ରାତାରାତି କିଲ୍ଲାପାର ।

ଶୁଭେହୁର ଲମ୍ବା ବଢ଼ିବ୍ୟ ଶୁଣି ଦୀଘ୍ସାସ ପକେଇବି । ମନ ଦବିଗଲା । ତା'
ଆଗରେ ବିଲାର ଦୂଧ ବୋତଇ, ଧୋବା ପେଣ୍ଡଜାମା ହିସାବ ନିକାଶ, ଖବରକାଗଜ
କାଉଥର ପ୍ରଥା ବଖାଣିବାକୁ ଓ ସେପରି ପ୍ରଥା ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରତକଳ କରିବାର
କହନା ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ମନ ଡାକିଲା ନାହିଁ ।

କଥାବାର୍ତ୍ତ ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼କୁ ନେଇ ତା' ପିଲାପିଲି ମୋ ପିଲାପିଲିଙ୍କ ବଥା
ଆରମ୍ଭ କରି । ସେଇଥରେ ବିହି ସମୟ ବିତିଗଲା । ବିଦାୟ ନେଇ ଫେରିଲି ।

ବାକକ୍ରମେ ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ବରାଦ କରି ଅନୁନ୍ତ
ଆଦିବାସୀ ଓ ଅସ୍ତ୍ରୟ ହରିଜନ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠୀର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରକରିବା
ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ, ଗ୍ରାମ୍ୟଶିଳ୍ପ, କୃଷି, ଜଳସେଚନ ଆଦି ଜାର୍ୟ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ
ନେଇଁ ଦେଖାଗଲା ଗୀଁ ଚାଉଟର, ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରରର ସରକାରୀ
କର୍ମଚାରୀ, ମଧ୍ୟ ଓ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଖରୋକଳ ବାଟମାରଣା ଦାଉ ବଢ଼ି ବଢ଼ି
ଚାଲିଲା । ଫଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀଭବଣ, ଉନ୍ନୟନ, ଏସତ୍ର ଅଧିକାଂଶ କାଗଜପତ୍ରରେ
ରହିଲା ସିନା ଦରିଦ୍ର ଅଧିକର ଅଧିକ ଦରିଦ୍ର ହେଉଚାଲିଲା । ଧନୀ ଅଧିକ ଧନବାନ
ହେଉଗଲା, ରାଜୀ ଜମିଦାର ମାନେ କ୍ରମଶଃ ନିର୍ବଜ ହେଲେ । ବ୍ୟବସାୟ କରି
ରାଜନୀତିକ ବନ୍ଦି, କଞ୍ଚାକୁର ହେଇ ସରକାରୀ ଅର୍ଥର ବିପୁଳ ଅଂଶ ଆମସାହ କରି
ଦୂରନ ଧନବାନ ଶ୍ରେଣୀକୁ ହେଲେ-ହେଉଛନ୍ତି ।

ବର୍ଷମାନର ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଲେ, ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିଷ୍ଠେପ
କଲେ ସହକରେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଲୋକ ଚରିତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅଧୋଗତି ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆଦି
ଜୀବିବାନ ଲୋକନାୟକ, ଜବାହରାଳାଦି ଦେଶହିତେଷୀ ରାଜନୈତିକଙ୍କ ଅର୍ଥବାନ
ପରେ ବିରତ ତିନିଦଶଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେହି ଅବକ୍ଷୟ । କ୍ରମଶଃ ତାହା
ଅଧିକର ଅଧିକ ପ୍ରକାର ଜାତିରେ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ସମଗ୍ରୀ ଲୋକ ସମାଜକୁ
ଗ୍ରାସକରି ଚାଲିଛି ।

ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଜକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ଏହି ବଜକିତ
ଅବସ୍ଥା ସମାଜର ଜୀବି ପ୍ରତି ସର୍କାର ସର୍କାର ନ କରିଛି, ତାହା ନୁହେଁ । ରାଜନୈତିକ,
ପ୍ରକାଶନିକ, ଶିକ୍ଷାବିହୀନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ସମାଜସେବକ, ସ୍ଵରସମାଜ, ହାତୁହାତୁୱୀ କେହି
ଏଥରୁ ବାଦ ପଢ଼ନାହାଏଇ । ତେଣୁ ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ, ରାଷ୍ଟ୍ରରେ, ଦେଶରେ,
ଜାତି, ଧର୍ମ, ରାଷ୍ଟ୍ର, ରୌତିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ଆଦିବିରିଜ ପରିସରରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି, ଅନୁଷ୍ଠାନ
ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସଂପ୍ରଦାୟ ସଂପ୍ରଦାୟରର ସମନ୍ତ ସମର୍ପ ଆବିକ ହୋଇପାରୁଛି । ସ୍ଵାମୀ,
ସ୍ତ୍ରୀ, ପିତା, ପୁତ୍ର, ଭାଇ ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ, ବିଭିନ୍ନ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର, ସବୁଠାରେ ପରିସର
ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣାର ପରିବେଶ ପରିବର୍ଗେ ସହନଶୀଳତା ପରିବର୍ଗେ ଅସ୍ତ୍ରୀଆ, ହିଂସାର
ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଜକ୍ଷ୍ୟ କରି ହେଉଛି ।

ଶୁଭେହୁର ମା ଗ୍ରୀଲ ଖୋଲି ମତେ ଉଚିତରକୁ ତାକି ବସେଇଲେ । ବୁଝେଇ
କହିଲେ ଏଇ କେତେଦିନ ହବ ଦିନବେଳା ପୁରୁଷମାନେ ଅଫିସକୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ
ଉଦ୍‌ବୋକ ବେଶରେ ଘର ଉଚିତରେ ପଶି ସୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଯ୍ୟରୀତ କରାଇ ଟକା
ଗହଣାଆଦି ଲୁଟି ନେଇଯିବାର କେତୋଟି ଘଣ୍ଟା ଘଟିଯିବାରୁ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କାଠ
ବା ଲୁହା ଗ୍ରୀଲ ବ୍ୟବସା ଆପଣଙ୍କ ଉତ୍ସ ପଟେ କରିବାକୁ ପଢୁଛି । ଶୁଣାୟାଉଚି
ସରବାର ସବୁ ହାର୍ଟରରେ ଏପରି ବ୍ୟବସା କରିବାକୁ ରାତି ହୋଇଚାନ୍ତି ।

ଏତିକିବେଳେ ଶୁଭେହୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ବହୁଦିନ ପରେ ମତେ ତା' ଘରେ
ଦେଖି ବହୁ ମତେ ସଞ୍ଜୋଲି କୁଶଳ ସମାଚାର ପଚାରିଲା ।

ମୁଁ ସଂକ୍ଷେପରେ ମୋ ଖବର ସବୁ ବହିଲି । ମା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥା ହଉଥିଲି
କେମିତି ତୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ବହିଶାଳାରେ ପବେଇଲୁ ଯା' ଉଚିତରେ ।

ଶୁଭେହୁ ରହସ୍ୟ ବୁଝେ । ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ହସି ବହିଲା- ଆଉ ଉପାୟ
ବିହି ନଥିଲାରେ । ଆଗେ ସିନା ତୋରି ଉବେଇଚି ରାତିର ଅନ୍ଧବାର ଉଚିତରେ ହଉଥିଲା
ବୋଲି ତୋର ଖୋଲୁଆଏ ଅନ୍ଧାର ରାତି । ଏବକୁ ଓଲିପିଲା ବାକ । ତୋରି ଉବେଇଚି
ଦିନ ଦିପହରେ ଜନଗହବି ଅନ୍ଧକରେ ହେଲାଣି । ସରବାରା ବ୍ୟାଟର ମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରୀଲ
ଲାଗିବ ଲାଗିବ ବୋଲି ଲାଗିପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଜେ ନିଜେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି
ନିଜର ନିରାପଦା ନିଜେ କରାଇବାକୁ ହେବାନ୍ତି । ତୋର ତ ଆଗରୁ ଏ ବିଷୟରେ
ଅରିଷତା ଅଛି । ଏଠା ବିଲାତ ହୁଅଁ । ଏଠି ଦେଖୀ ଚାଲ ।

ଶୁଭେହୁ ସ୍ଵରାଷ୍ଟ୍ର ବା Home Departmentରେ ପ୍ରାକ୍ଷାସନିକ । ରାତ୍ୟର
ପୁଲିସ ପ୍ରଶାସନ ଦାୟିରୁରେ ଆସ ସେହି ଅଭିଭାବକୁ ବହି ଚାଲିଆଏ-

ରାତି ଅନ୍ଧାରରେ ତୋରି ଉବେଇଚି ହେବାନ୍ତି ଗାଁରଣାରେ । ହୁରା, ବର୍ଣ୍ଣା,
କୁହାରି, ଖଣ୍ଡା, ହାତବୋମା ଆବିରେ ସୁମୁକ୍ତି ହେଇ, ଆଗରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଖାଇ ବରି,
ଗାଁର ବା ଗାଁ ପାଖର ପୋଖଚ ତୋର ସାହାୟ୍ୟରେ ତୋରି କରାହେବାନ୍ତି । ଆଗ ସିନା
ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଟକାପଇସାର ଅଭାବ ଥିଲା । ଏବେ ପରା ସରବାରୀ ପଇସା ଗ୍ରାମ
ଉନ୍ନୟନ ଗ୍ରାମମଙ୍କର ବାୟ୍ୟରେ ଅଗ୍ରାଧକାର ଦେଇ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବାନ୍ତି । ଗ୍ରାମର ବେଳେ
ଉନ୍ନୟନ କେତେ ମଞ୍ଜକ ହେବାନ୍ତି କେତାଣି, ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଇ ତାରିଛି । ବାଗଜ ପତ୍ରରେ
ବାମ ବାବଦ ଖର୍ଚ୍ଚ ହିସାବ ରହୁଛି । ସରଜମିନ କଥା କିଏ ତୁଙ୍ଗୁଛି ? ଗ୍ରାମପାଞ୍ଚାୟତର
ଓଡ଼ିମେସର ରାଜନୈତିକ ଟାଇରେମାନେ ବାମ ଧରିନେଇଛନ୍ତି । ରାମାୟ ସ୍ଵାହା,
ରାବଣାୟ ସ୍ଵାହା କରି ଓରବିଅର ଓ ଉଜନିଯିର ବୁକ ବର୍ମବର୍ଲାଙ୍କ ସହିତ ମିଶି
ବାମୋରଣାରେ ଚାଲିଯାଉଛି ସରବାରୀ ଅର୍ଥର ଅଧେରୁ ଦେଖି ।

ତୋର ବି ଜାଣୁଛନ୍ତି ରାତିର ଅନ୍ଧବାର ଉଚିତରେ ହାତବୋମା ପୁରେ
ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଉଯ୍ୟରୀତ କରାଇ ଘରରାଙ୍ଗି, ହୁରା, କୁହାରି ବ୍ୟବହାର କରି ନିମିଷକରେ
ହରଣଚାକ ବହୁକ୍ଷନ୍ତି ଟକା, ସୁନାରୂପା ଗହଣା, ରେହିଅ ଆଦି ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ।

ପୁଣି ତୋର ବ'ଣ ଗ୍ରୀ ତୋର ଯେ ଧରିଆଶ, ବାହିପକା ବରି ତୋରି ଜିନିଷ ବରାମାଡ଼ କରିଛବ । ବଳିବଢ଼ି ତୋର, ଟାଙ୍କ ତୋର, ବାମ ଫାଏର ବରି ରାତାରାତି କିଲ୍ଲାପାର ।

ଶୁଭେହୁର ଲୟା ବଢ଼ିବ୍ୟ ଶୁଣି ଦୀଘ୍ୟଶ୍ଵାସ ପକେଇଲି । ମନ ଦବିଗଲା । ତା' ଆରରେ ବିଭାର ଦୁଧ ବୋଡ଼ି, ଧୋବା ପେଣ୍ଡାମା ହିସାବ ନିବାଶ, ଖବରକାଗଜ କାଉଥର ପ୍ରଥା ବଖାଣିବାକୁ ଓ ସେପରି ପ୍ରଥା ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳନ କରିବାର କହନା ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ମନ ତାକିଲା ନାହିଁ ।

ବଥାବାରୀ ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼କୁ ନେଇ ତା' ପିଲାପିଲି ମୋ ପିଲାପିଲିକ ବଥା ଆରମ୍ଭ କରି । ସେଇଥରେ କିଛି ସମୟ ବିତିଗଲା । ବିଦାୟ ନେଇ ଫେରିଲି ।

ବାକକୁମେ ସରବାର ଯେତେବେଳେ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ବରାଦ ବରି ଅନୁନ୍ଦ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଭୂଷ୍ୟ ହରିଜନ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରେଣୀର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରକରିବା ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ, ଗ୍ରାମ୍ୟଶିକ୍ଷା, କୃଷି, କଜିଷେଚନ ଆଦି ବାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇ ଦେଖାଗଲା ଗ୍ରୀ ଟାଉରଣ, ରାଜନୈତିକ ବର୍ମୀ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ସରବାରୀ ବର୍ମୀଚାରୀ, ମନ୍ଦୀ ଓ ପଦସ ବର୍ମୀର୍ଭାଙ୍ଗ ପାଖରୋକଙ୍କ ବାଟମାରଣା ଦାଉ ବହି ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ଫଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରିବରଣ, ଉନ୍ନତି, ଏସବୁ ଅଧିକାଂଶ କାଗଜପତ୍ରରେ ରହିଲା ସିନା ଦରିଦ୍ର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦରିଦ୍ର ହେଉଚାଲିଲା । ଧନୀ ଅଧିକ ଧନବାନ ହେଉଗଲା, ରାଜୀ ଜମିଦାର ମାନେ କ୍ରମଶଃ ନିର୍ବଜନ ହେଲେ । ବ୍ୟବସାୟ କରି ରାଜନୀତିକ ବନି, କଞ୍ଚାକୁର ହେଉ ସରବାରୀ ଅର୍ଥର ବିପୁଳ ଅଂଶ ଆମ୍ବାଦ କରି ତୁମନ ଧନବାନ ଶ୍ରେଣୀକୁଟି ହେଲେ-ହେଉଛନ୍ତି ।

ବର୍ଷମାନର ପରିଷିତି ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଲେ, ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିଷେପ କରେ ସହଜରେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଲୋକ ଚରିତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅଧୋଗତି ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆଦି ନୀତିବାନ ଲୋକନାୟକ, ଜବାହରିଲାଇଆଦି ଦେଶହିତେଷା ରାଜନୈତିକଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଭାନ ପରେ ବିରତ ତିନିଦଶଙ୍କି ମଧ୍ୟରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେହି ଅବସ୍ୟ । କ୍ରମଶଃ ତାହା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରକାଶ ଗଠିରେ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ସମଗ୍ର ଲୋକ ସମାଜକୁ ଗ୍ରାସକରି ଚାଲିଛି ।

ସାଂପ୍ରତିକ ପରିଷିତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ଏହି ବନ୍ଦିତ ଅବସ୍ଥା ସମାଜର କୌଣସି ପ୍ରତିକୁ ସର୍କା ନ କରିଛି, ତାହା ନୁହେଁ । ରାଜନୈତିକ, ପ୍ରକାଶନିକ, ଶିକ୍ଷାବିଦ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ସମାଜବେବକ, ଯୁବସମାଜ, ହାତ୍ରହାତ୍ରୀ ଦେହି ଏଥୁକୁ ବାଦ ପହନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ, ରାଷ୍ଟ୍ରରେ, ଦେଶରେ, ଜାତି, ଧର୍ମ, ଭାଷା, ଲୋକଙ୍କ ସମଦ ଆଦିବିରିନ ପରିବରରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି, ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସଂପ୍ରଦାୟ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ସମନ୍ତ ସମର୍ପ ଆବିକ ହୋଇପାରୁଛି । ସ୍ଵାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ, ପିତା, ପୁତ୍ର, ଜାଗର ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ବିଭିନ୍ନ ବର୍ମଣ୍ଣେତ୍ର, ସବୁଠାରେ ପରସର ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣାର ପରିବେଶ ପରିବର୍ଗେ ସହନଶୀଳତା ପରିବର୍ଗେ ଅସ୍ତ୍ରୀଯା, ହିଂସାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ହେଉଛି ।

ସହରମାନଙ୍କରେ ସାମାଜିକ ସଂହଚିତ ଅଭାବ କେତେବିନ୍ଦୁ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ଥିଲା । କ୍ରମଶଃ ସେହି ଅବସ୍ଥା ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ମୌଖିକ ପ୍ରସାରରାର କରୁଛି । ପ୍ରତିବେଶୀ ପ୍ରତି ସାହାଯ୍ୟ ସହାଯ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଲୋପ ପାରିଯାଉଛି । ଲୋକେ ପରସର ପ୍ରତି ଅସ୍ଵୀଷ୍ଟ ନ ହୋଇଥିଲେ ଉଦାସ ଭାବ ଧାରଣ କରି ଚକୁଛନ୍ତି ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ବାହାରର ତୋରମାନେ ସହର ଓ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ କ୍ରିୟାଶିଳ୍ପ ହେବା ସ୍ଥାରାବିକ । ସେମାନେ ଦକ୍ଷବଦ୍ଧ ହୋଇ ଶାନୀୟ ତୋର ବା ଅନ୍ୟ ଅସାମାଜିକମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ହେଇ ତୋରି ତକାଏତ କରୁଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟାର ଭଲତି ହେତୁ ସେମାନେ ଜିପାତି ବ୍ୟବହାର କରି କ୍ଷୀପ୍ରତା ହାସର କରିଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଧନୀକମାନେ ପଢକାପର କରି ଲୁହ ଗ୍ରାଜଆଦି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେ ସବୁକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ଯେପରି ହାତହଚିଆର ଦରକାର ବାହାରର ତୋର ତକାଏତମାନେ ତାହାସବୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ତୋରି ତକାଏତି କରୁଛନ୍ତି । ଏପରି କି ବେଳମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଲେଖ୍ୟ ପ୍ରକୋଷ (Strong Room)କୁ ମଧ୍ୟ କରାଯାଉ କରିପାରୁଛନ୍ତି । ଶାନୀୟ ତୋରଙ୍କ ସହାୟତାରେ ବେଳେ ଓ ଧନୀମାନଙ୍କ ପବକା ଘରେ ରଖିଥିବା ଟଙ୍କା ସୁନା ରୂପା ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଉଛନ୍ତି । ମୂଲ୍ୟବାନ କିନିଷ, ସୁନା ରୂପା ଅଳକାରାଦିକୁ ଅତ୍ୟକ୍ଷ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଚେହେରା ଦେଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁଷ୍ଟ୍ରାପ୍ୟ କରି ତୋରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସହାୟତା ମିଳିପାରୁଛି । ଏକାହର ବୈଷ୍ଣାନିକ ଜ୍ଞାନ ଏ ଦିଗରେ ସହାୟକ ହେଇ ପାରୁଛି ।

ସେକାଳ ଏକାତ ମଧ୍ୟରେ ଲୋକ ଚରିତ୍ର, ସମାଜିକ ପରିସିଦ୍ଧି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦକ୍ଷତା ଆଦି ବିଷୟ ଚିତ୍ତା କରୁ କରୁ ସେକାଳର ଆମ ଗାଆଁ ଅଞ୍ଚଳର ପରିଆ ତୋର ଓ ଏକାଳର ଦୁର୍ଦଶ ତକାଏତ ଅଖତାର ମିଆଁ ବଥା ଆଖିଆଗରେ ନାହିଁଇଲା । ସେଇମାନଙ୍କ ବିଷୟ ଭାବୁ ଭାବୁ ଉତ୍ସାହ ହେଇ କୁହେଇ ପଢିଥିଲି । ନିଦରେ ସେ ଦୁର୍ଦଶର କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଲି । ଚର୍ବିରୁ ସେକାଳ ଓ ଏକାଳରେ ତୋରବୁରି କରୁଥିବା ଦୁର୍ଦଶକର ଦୁର୍ଦଶିକୋଣର ଆଭାସ ମିଳେ ।

ପରି-ଅଖତାର ଭାଇ, ତୁମର ସୁଦର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଅଜଗ୍ରୁହ ଦେଖି ମୋ ନିଜ ଯୁବକ ସମୟର କଥା ମନେପାତେ । ତୁମେ କଣ କୁଣ୍ଡିବସରତ ଆଦି ପିଲାଦିନକୁ ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲୁ କି ?

ଅଖତାର-ପରିଭାଇ, ଆପଣକର ବର୍ଷମାନ ବୟସ ପଞ୍ଚଅଷ୍ଟୀ ବୋଲି କହିଲେ । ଏ ବୟସରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣକର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବାସ୍ତବିକ ଲୋରନୀୟ । ଯୁବା ବୟସରେ ଆପଣକର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ କେତେ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ନଥିବ ? ହଁ ଭାଇ କରିକତାରେ ଆମମାନଙ୍କର ଏକ ଆଖତା ଅଛି । ଏ ବୁଝି ଯେଉଁମାନେ କରିବେ ତାକୁ ରୀତିମତ କପରତ ଓ ତାଙ୍କିମ ନବାକୁ ହୁଏ । ଆପଣଙ୍କ ଯୁବା ବୟସରେ ସେପରି ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଥିଲାକି ?

ପରି-ଆବୋ ହୁହେଁ । ନିଜର ବୃଦ୍ଧି ବକ୍ଷ ଉପରେ ନିର୍ଜର ବରି, ତାହାକୁ ବୌଶକ ପ୍ରୟୋଗ ବରି ଯାହା ବରୁଥିଲୁ ଆମେମାନେ । ତାରିମ କେବଳ ବସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ଅରିଥତାରୁ ଯାହା ଶିକ୍ଷା ବରୁଥିଲୁ ।

ଅଖଚାର-ଆପଣମାନେ କ'ଣ ବୌଶି ଆସେଯାସ୍ତ, ଯଥା-ହାତବୋମା, ପଟକା, ପିଞ୍ଜଳ ଏବଂ ବିଷାକ୍ତ ହୁରି, ବରୁରୀଆଦି ବ୍ୟବହାର ବରୁଥିଲେ ନା ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା ବ୍ୟବହାର କରିବାର ?

ପରି-ଆସେଯାସ୍ତ ମିଳେ ବୋଲି ଜଣା ନଥିଲା ଆମମାନଙ୍କୁ ତେବେ ନିଜର ଜୀବନରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଦରକାର ହେଲେ ହୁରି, ବରୁରୀ ତେବେ ତେବେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବାର ମନେପଡ଼େ ।

ଅଖଚାର-ଆଜ୍ଞା ପରିଭାର, ଆପଣ କେତେଜଣକୁ ଜୀବନକୁ ମାରିଦେଇ ଆଇପାରନ୍ତି ?

ପରି-ମୋ ଜୀବନରେ ଏପରି ପରିଷିତି ଘଟିଲେଁ, ନିଜର ନିରାପଦା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବାହାକୁ ମାରିଦେବାକୁ ଅଖଚାର ତୁମେ କେତୋଟି ଜୀବନ ନେଇଛ ଓ ବେଉଁ ପରିଷିତିରେ ?

ଅଖଚାର-ଆଜିବୁଦ୍ଧା ପାଞ୍ଚଟି ଜୀବନ ନେଇଛି ମୁଁ । ଲାଭଜନକ ବାୟ୍ୟପାଇଁ ସଂକଳନକ ପରିଷିତି ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ହୁଏ । ସେ ପରିଷିତିରେ ଦିଧାବୋଧ କଲେ ହବ ବିପରି ? ଆହୁ ପରିଭାର ଶୁଣିଛି ଆପଣମାନେ ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଲାଭ ପାଇଁ କେବେ ଦି' ଖଣ୍ଡ କଂସାବାସନ, ବେବେ ପିତକ ହାଣିଗାଏ ପାଇଁ ଅଗ୍ରାଧ ପରିଷ୍ଠମ ବରୁଥିଲେ । ସାମାନ୍ୟ ଲାଭରେ ଆପଣ ବିପରି ସହୃଦୟ ରହୁଥିଲେ ?

ପରି-ଏବେତ ମୂଳ୍ୟବାନ ସୁନାଗହଣା, ରେତିଓ ଆଦି ଗରେ ଘରେ । ସେବାକରେ ଶୁଦ୍ଧ ବମ୍ବୋକକ ହାତରେ ଟକା, ସୁନା, ଅଳକାର ରେତିଓ ରତ୍ୟାଦି ଥିଲା ପୁଣି ଏବେ ସେ ପ୍ରକାର ତୋରି ଜିନିଷ ରଖି ନିମିଷକରେ ଚହିର ରୂପ ବଦଳେଇ ଦବାକୁ ଲୋକେ ଅନେଇ ବସିଛନ୍ତି ସବୁଠି । ତମଠେଁ ଜିନିଷ ନେଲାମାତ୍ରେ ତମକୁ ପଲସା ଦେଇ ତୋରା ଜିନିଷ ରୂପକୁ ଏପରି ବଦଳାଇ ଦଜନ୍ତି ଯେପରି କୁହୁକ କରିଦେଉଛନ୍ତି । ଆମ କାଳରେ ଏପରି ସୁବିଧା ମୋଟେ ନଥିଲା । ହୀରାନୀକା ଲଗା ସୁନା ଅଳକାର ଦାମିବା ପଢ଼ି, ରେତିଓ ବେହି ଗାଁରେ ଦେଖି ନଥେଲେ । ଆମର ଆଖି ତେଣୁ ଥାଏ କଞ୍ଚା ପିଇଲ ବାସନକୁସନ ହଣ୍ଡା-ହାଣ୍ଡି ଉପରେ । ସେଥିରୁ ବି ଖଣ୍ଡ ଦି'ଖଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ନେଇହତ ନଥାଏ । ଆଉ ଦାମିବା ପାଟ ପାଟାମ୍ବରୀ ଶାକୀ ଗାଁରେ ତଣେଅଧେକ ପାଖରେ ଥାଏ । ତାକୁ ବାହାରେ ବେହି କଣିବା ଏପରି ଲୋକ ନଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଯାହା ବେଉସା ହୁଟକୁରିଆ । ବୌଶିମତେ ଶୁଭରାଶ ମେଷାରବା ବଥା ଆଉ ଦୂର ଦୂରାତରକୁ ଯାଇ ଧନୀ ସୌଦାଗର ଜମିଦାର ଗର ଠାବ କରିବା ବାଠିବର ପାଠ । ସେବତୁ ଦାମିବା ଚିକ ଆଖି କରିଠିବି ନେଇ ବାହାକୁ ଯାଚିବୁ ଜଣା

ନିଧାଏ । କବ ଆଶା ନିଧାଏ । ଥରେ ଥରେ ପେଟ ତୋକ ମାରିବାକୁ କାହାଯରେ ପଶି
ପଖାକ ଖାଇଅସୁ ।

ଅଖଚାର-ହର ପରିଭାର, ଏଥର କୁହକୁ ଆପଣଙ୍କ ଗାଁ କି ଆଖପାଖ ଗାଁ
ବେଳି ବାହା ଉପରେ ଚଢ଼ୋଇ କଲେ ଫାଇଦା ମିଳି ପାରିବ । ଟିକେ ଭାବିଚିତ୍ତ
କୁହକୁ ।

ତାଙ୍କରି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ୫ରବା ବାଟେ ବାହାରକୁ ଅନେଇଲି ।
ଛାଇଲେଉଟା ବେଳ । ମନେ ମନେ ହସିଲି । ପରି, ଅଖଚାରକୁ ଆମୟରେ ପଖାକ
ଖିଆ କଥାଟା କହିଲା ବୋଲି । ବଡ଼ମା, ବୋଉ, ନଟିଆଦା କୋଉକାକୁ ଆରପୁରକୁ
ଗଲେଣି । ସେମାକ ରିଚର୍ଚ କିଏ ଥେରେ ପରିଆ କଥା ଆଗ୍ରହରେ ଶୁଣନ୍ତେ, ତୁଣ୍ଟେ ।
ଏକାକର ପିଲାଏ ଅଖଚାର ପରି ଶୁନୀ, ଡକାଏତ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହ କରିବେ ।

ଏବାକ ପରିଷିତି ସଜେ ଖାପ ଖାଇବାକୁ ଆମ ହୁବନେଶ୍ଵର ଘରକୁ ଦାଖ
ବାରି ଉପରେ ପଟେ କୁହା ପ୍ରୀତ କଗର ଆମେ ବହିଶାକା କରି ସାରିଛୁ । ସେଥୁପୋର୍ବୁଁ
ରାତିରେ ଟିକେ ନିଶିତରେ ଶୋଉଛୁ ।

ଗାଁର ପୁରୁଣା ଘରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଛୋଟ ଛୋଟ ଦି ତିନି ବଖରା ପବଦାୟର
କରିଛୁ । ବର୍ଷରେ ଦି ଚିନିଥର ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଭାଗ ବଖୁରି ଆଦାୟ କରି ସେଇଠି
ଧାନକୁ ବିକିଦେଇ ଯାହା ଟଳ ହେଲା ସେଇଠି ବେଳରେ ଜମାକରି ଦେଇଅସୁ । ଗାଁ
ଜମିବାତିରେ ସରାଗ ନାହିଁ ପିଲାକର । ତାକୁ ହସ୍ତାତର କରିଦେବାକୁ ତାପ
ପକୋଡ଼ିଛନ୍ତି । ମୁଁ ବୌଣସିମତେ ଏତେଇ ଦେଇ ଚାଲିଛି ।

ଏବେ ଶୁଣାୟାଏ ଆମ ରାଜ୍ୟର କିଲା ସଂଖ୍ୟା ବକିଲେ ଆମ ପଟାମୁଣ୍ଡେର
ତହସିଲଟି ସବ୍ଦିରିଜନ ହବ । ଆମ ଗାଁ ପଟାମୁଣ୍ଡେରକୁ ଲାଗିଛି । ଆଉ ଗାଁ ହେଇ
ରହିବ ନାହିଁ । ସହର ହେଇଯିବ, ଯର୍ତ୍ତ ସହରୀ ପରିବେଶ ପେଇଁ ଆମ ମନ ହାର୍ପାର୍ଚ
ହଇଛି ।

ସେବାକର ଆମ ଗାଁର ମୂଳଚେର ଆଜି ଖୋଜି ପାଇବା ଅସମବ
ହେଇଗଲାଣି । ଘଟାତର ହେଇ ସହରରେ ପରିଶତ ହୋଇରାଇେ ଯାହା ହବ ସେଇଟା
ଅଗ୍ରେ ଧାବତି ଧାବତି । ସେବାକର ଘରେଇ ତୋର ଆଉ ପରିଆ ହେଇ ରହିବ
ନାହିଁ । ପରିଆ ହେଇଯିବ ଧନୀଙ୍କ ପ୍ରତିପରିଶାକୀ ପରିବାକୁ । ସମାଜରେ ସନ୍ନାମୀୟ
ପ୍ଲାନ ତାଙ୍କର ହେଇଯିବ । ତୁଝେର ବିଷୟ ଆମ ଗାଁ ଅକଳ 'ପରିଆ'ର ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ
ନାହିଁ । ବେତେଦିନୁଁ ସେ ଆରପୁରକୁ ଗଲାଣି । ମୋ ବଡ଼ମାକ 'ପରି' ଆଉ
ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର 'ପରିଆ' ପରିବାକୁ ହେଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ବସ୍ତୁତଃ ଯେଉଁ ପରିବେଶ ଓ ପରିଷିତିରେ ଗାଁ ଅଞ୍ଚଳର ଘରେଇ ତୋର
ପରିଆ ପରିବାକୁ ହେଇପାରନ୍ତେ ସେ ପରିବେଶ ଓ ପରିଷିତି କେତେଦିନୁଁ ଗାଁ ଅଞ୍ଚଳରେ
ପ୍ରସରି ଗଲାଣି । ଅଧିକ ଅଧିକ ପ୍ରସରି ଯାଉଛି ।

ସୁଦୂର ଅତୀତରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ଏହିପରି କେତୋବ ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତି
ତଥ୍ୟକରି ସେକାଳର ମହାନ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ସନ୍ତ ବବୀର ଗାଇଥୁଲେ-

ସାଧୋ, କୁଦରତ କୀ ଗତି ନ୍ୟାରୀ ।

X X X X

ମୁରଖ ମୁରଖ ରାଜ ବରତ ହେ

ପଣ୍ଡିତ ପିରତ ରିବାରୀ

X X X X

ଉଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଷେପ କରି ବବୀର, ବହିଜନ୍ତି, ସମୟ ସମୟରେ
ଉଗବାନଙ୍କ ବିଚାର ବୁଝିବୁଏ ନାହିଁ । କେବେ କହାଚିବ ସେ ମୁଖ୍ୟକୁ ରାଜସିଂହାସନ
ଦାନକରି ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଦରିଦ୍ର ରିକ୍ଷାଶୀ ବରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ତା ଅତ୍ୟତ
ବୌଦ୍ଧହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବିଶ୍ୱଯବର ପ୍ରତୀୟମାନ ହୋଇଛି ।

ସାଂପ୍ରତିକ ସମାଜରେ ଏତାଦୁଃଖପରିସ୍ଥିତିର ବ୍ୟାପକ ରୂପ ଦେଖି ବବୀର
ବୋଧହୁଏ ବହିଆତେ-

ମୁରୁଖ ଯେତେବ ରାଜସିଂହାସନେ

ପଣ୍ଡିତଯାବ ରିବାରୀ ।

ରାଜସିଂହାସନ ଯାହାକ ଅଧୀନେ

ବିବାକରିବ ଗୁହାରି ॥

-୩୦୦-

ବଣଭୋଜି-ଏକସକରସନ

ଆଜକୁ ବବିଶ ପଚିଶ ବର୍ଷ ହବ ସରକାରୀ ଟାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଲାପରେ କୁବନେଶ୍ୱରରୁ ପୁରୀଯିବା ରାଷ୍ଟ୍ରରେ କୁଇଥି ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଘରଟିଏ ବନେଇ ପିଲା ବବିଲାକ ସହିତ ରହି ଆସୁଛି । ଗରକୁ ଲାଗି ଉଣିଆନ ଅଧିକ କମାନୀର ପେଟ୍ରୋଲ ପମଟିଏ ।

ଏଇ କେତେବର୍ଷ ହବ ଦେଖିଆସୁଛି ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଡିବେମ୍ବର-ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ରୋହୁ ରୋହୁ ବହୁ ବସ୍ତ୍ର, ମନିବସ୍ତ୍ର, ମାଟାଫୋର, କାର, ପେଟ୍ରୋଲ ପମରେ ରିତ ଲାଗାଏ । ତହିଁରୁ ଅନେକ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଏକସକରସନରେ ଏବଂ ଧାତି ଦେଖି ମନେ ମନେ ଭାବେ ଆଜି ବାରିବା ସ୍କୁଲ କଲେଜ ପିଲା ଆମକାଳ ପିଲାକ ୦୩୦୩ ସତେ କେତେ ଆଗେଇ ଗରେଣି ।

ମୋ ପିଲାଦିନର, ସ୍କୁଲପଡ଼ା କାଳର କଥା । କେତେ କାଳର ପୁରୁଣା କଥା । ଆଜିକି ଷାଠିଏ ପଞ୍ଚଶଠ ବର୍ଷକର । ସ୍ବ ୧୯୭୮ ସାଇ ମୁଁ ପକୁଆଏ ସୁନ୍ଦରରତ ଭବାନୀଶ୍ଵର ହାରସ୍କୁଲରେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ । ସେତେବେଳକୁ ସ୍କୁଲରେ ମେଟ୍ରୋବ ବା ଏକାଦଶ କ୍ଲାସ ଖୋଲି ନଥାଏ । ନବମ ପର୍ୟେତ ଥାଏ । ଅଷ୍ଟମ ନବମ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲାଏ ଆମେ ସ୍କୁଲର ବଡ଼ଚାଟ । ମୁଁ ଥାଏ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀର ମନିଟର ।

ଗୋରା ସାହାବ H. Dippie (ଡାବନାମ ଡିପି ସାହାବ) ଥାଆଟି ରକ୍ଷଣ୍ଣ ଏବେନ୍ସି ଷେମାନଙ୍କର ଅର୍ଥାତ ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା, ଗଡ଼ଜାତ ଗୃତିକର ସ୍କୁଲ ଇବସପେକ୍ଷର ବା ଶିକ୍ଷା ବିଭାର ସର୍ବୋତ୍ତମା କର୍ବା । କୌଣସି ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବଲେଜଟିଏ ଖୋଲି ନଥାଏ । ଦିନେ Dippie ସାହାବ ଆମ ସ୍କୁଲ ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସିଥାଏ । ଆମେ ସବୁ ବାସି ଧୋତି କମିଜ ପିଛି ସୁନ୍ଦର ଆସିଥାଉଁ । Dippie ସାହାବ ଆମ କ୍ଲାସରେ ପହଞ୍ଚାବେଳକୁ ଭୁଗୋଳ ସାର କ୍ଲାସ କରୁଥାଏ । କଳାପଟାରେ ଭାରତର ମାନଚିତ୍ରଟି, ଆଜି ତହିଁରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ରାଜଧାନୀ ଓ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ସିଦ୍ଧି ଦେଖେଇ ଥାଆଏ । ବିହାର ଅଞ୍ଚଳ କଥା ସାରି ଓଡ଼ିଶା ଅଞ୍ଚଳ କଥା ପଡ଼ି ଥାଏ ।

Dippie ସାହାବ କିଛି ସମୟ ସାରକ ପକେଇବା ଆତେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇସାରି କହିଲେ ସାରକୁ । want to ask your students a question -ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପିଲାଙ୍କ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବି । ସାର କହିଲେ -Yes sir, you do -ଆପଣ

ଅବଶ୍ୟ ପଚାରକୁ । ତହୁଁ Dippie ସାହାବ ପଚାରିଲେ -Students, do you go on excursion ? ଅର୍ଥାତ୍ ପିଲାଏ ତୁମେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତରେ ଯାଆବି ?

ଏବସକର୍ଷନର ଅର୍ଥ ବୁଝି ନପାରି ଆମେ ପିଲାଏ ସାରକାରେ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଅନେଇବୁ । ସାର ମୋ ଆଡକୁ ଚାହିଁ ବହିଲେ - ଆରେ ତୁମେ ସବୁ ବଣରୋକି କରିବାକୁ ଯାଆନାହିଁ ? ସାହାବ ସେଇକଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି- ପରା-ଜର ନାହିଁ, ବହ !

ସାହାବଙ୍କୁ ଅନେଇ ସଂତ୍ରମ ସହଜାରେ ମୁଁ ବହିଲି-Yes sir, we go on Banabhoji.

What is that ? Dippie ସାହାବ ସାରକ ଆଡକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିଷ୍ଠେପ କରି ପଚାରିଲେ । ସାର ଚାକୁ ବିଷଦ ଭାବେ ବୁଝେଇ ଦେଲେ - ପିଲାମାନେ ଏବସକରସନରେ ବେବେ ଯାଉ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ବଣରୋକି ବା ପିବନିବରେ ବେବେ ବେବେ ବେହି ବେହି ଯାଆନ୍ତି । ସେଇକଥା ମନିର ଆପଣଙ୍କୁ ବହିଲା ।

Dippie ସାହଦ ମତେ ଜାଣ୍ୟ କରି ପଚାରିଲେ-Tell me about your Banabhoji- ତମ ବଣରୋକି ବିଷୟରେ ମତେ ଟିକେ ବହିଲ ?

ମୁଁ ତାକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ବୁଝେଇଲି- ଗତବର୍ଷ ଆମ କ୍ଲାସର ପାଞ୍ଚଭଣ ଖରାଙ୍କୁ ବାକରେ ସାତ ଆଠ ଦିନରେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଗାଁକୁ ଯାଉ ସେଠା ସୁଇରେ ପିଲାକ ସାଙ୍ଗେ ମିଶି ଗାଁ ବୁଲି, ସୁଇରେ ରହି ଆଠଦିନ ପରେ ଘରକୁ ଫେରିବୁ । ଆମକୁ ଭାବି ଖୁସି ଲାଗିଲା । ଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଆଉ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଗାଁ କୁରିପିକୁବୋଲି ଠିକ୍ ବରିବୁ ।

Dippie ସାହାବ ବିଶେଷ ଖୁସି ହେଲେ । ପରେ ହେତ୍ବାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାର ଆଉ ଅଷ୍ଟମ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ମନିଟରମାନଙ୍କ ସହ ବଥାବାରୀ ହେଲେ । ପରିଶେଷରେ ହେତ୍ବାରକୁ ଯାହା ସୁଚାଇଥିଲେ ସେ ସମୟକୁ ବୁଝେଇ ବହିଥିଲେ- ରହସ୍ୟପେକ୍ଷର ସାହାବ ସୁଚାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀର ବେତେକ ପିଲା ନିବେ ନେହୁବୁ ନେଇ ବଣରୋକି ମାଧ୍ୟମରେ ବେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗାଁ ପରିଭ୍ରମଣ ବୁଝନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ଉସାହିତ ଓ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କଲେ ବଣରୋକି ବା ପିବନିବକୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତରେ ପରିଣତ କରି ଦୁଆଚା । କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ରହଣରେ ରହି ତାକୁ ସାମାନ୍ୟ ଦିଗ୍ଭର୍ଣ୍ଣନ ଦେଲେ ସେମାନେ ଏହି ସମୟରେ ଲୋକଙ୍କର ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ଶିକ୍ଷାଆଦିର ସମସ୍ୟା ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇ ପାରିବେ ଓ ପିବନିବର ମନୋରଜନ ସହିତ ସେମାନେ ନିଜ ଆନନ୍ଦ ପରିସର ବୁଦ୍ଧି କରି ପାରିବେ ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସୁନାଗରିକ ହେବାରେ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାୟ୍ୟ କରିବ ।

ପରେ ସେହି ମର୍ମରେ Dippie ସାହାବ ବିଭିନ୍ନ ଗତଜାତର ଦେଓୟାନମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖିଥିଲେ । ତୁମ ବର୍ଷ ନବମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ଆମେ ପାଞ୍ଚଭଣ

ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେହିପରି ସାତଦିନରେ ନଅଟି ଗ୍ରାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରି ପ୍ରବେଦ୍ୟକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଟିପ୍ପଣୀ କେଣିଥକୁ । ସେ ସମ୍ପଦ ଏକତ୍ରିତ କରି ଉଚ୍ଚ ନଅଟି ଗ୍ରାମର ବିଲିଙ୍ଗ ସମସ୍ୟା ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲୁ । ତାହା ହେଉସାର Dippie ସାହାବଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଆମେମାନେ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ପାଇଥିଲୁ । ସେ ବର୍ଷର ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ ବେଳେ ଆମ ପାଞ୍ଜଳିଙ୍କ ସମାଜ ସେବାରେ କୃତିତ୍ୱ ପାଇଁ ବିଶେଷ ପୁରସ୍କାର ମିଳିଥିଲା ।

ସୁନ୍ଦରଗତରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପାସ୍‌କରି ଆମ ପାଞ୍ଜଳି ଅତରଙ୍ଗକ ଉଚ୍ଚରୁ ଉନ୍ନିଜଣ ଗଲେ ସମ୍ବଲପୁରରେ, ଜଣେ କରିବଢାରେ ଓ ମୁଁ କଟକ କଲିଛିଏଇ ସ୍ଵର୍ଗରେ ମେଟ୍ରୋବ ଭ୍ରାତରେ ପଢିବାକୁ । ସୁନ୍ଦରଗତ ଛାତ୍ରିଙ୍କା ପୂର୍ବରୁ ଆମେମାନେ ସିଦ୍ଧାତ ଗ୍ରୁହଣ କରିଆଇଁ ଯେ, Dippie ସାହାବ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ମାର୍ଗରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜରାଇ ସମାଜ ସେବାରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ । କରିବଢା ଖବର କିଛି ମିଳୁ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ କଟକ ଓ ସମ୍ବଲପୁର ସ୍ଵଲ୍ଲମାନଙ୍କରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବା ଏହିପରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥାଏ । ପିଲାମାନେ ଦକ୍ଷତା ରାବରେ ବଣରୋଚି ବା ପିବନିବ କେବେ କେବେ କରିଆଓ । ମନୋରଜନ ଓ ରମଣୀୟ ଯାନ ଦର୍ଶନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନଥାଏ । ସମ୍ବଲପୁର ଓ କଟକ ସରବାରୀ ସ୍ଵଲ୍ଲମ୍ବିତ ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯେ ସେଠାରେ ପିବନିବ ମାଧ୍ୟମରେ କୌଣସି ସମାଜସେବା ଅଥବା ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ସମ୍ବଲପୁର ହୋଇପାରୁ ନଥାଏ ।

ତେବେ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ କଟକ କରିଛିଏଇ ହଷ୍ଟେଇରେ ସମମନୋଭାବାପନ ପାଞ୍ଜଳି ସହପାଠୀ ଗୋଟିଏ ମେସ୍ ଗଠନ କରିଆଇଁ । ସରକାରୀ ପ୍ରତିରେ ମେସ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଆମ ପାଞ୍ଜଳି ମେସରକ ନାମର ପ୍ରଥମ ଅଷ୍ଟର ଅନୁସାରେ ମେସର ନୀ ଦେଇଥାଇବି JIGAL, ପୁରାନାହଁ ଜୟନାରାୟଣ, ରକ୍ଷିତ, ଜଣନାଥ, ଅନନ୍ତ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଜୟନାରାୟଣ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର, ରକ୍ଷିତ କେକାନାଳ, ମୁଁ ଜଣନାଥ କଟକ, ଅନନ୍ତ ପୁରୀ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଜଦ ଜିଲ୍ଲାର । ବହୁ ଆଲୋଚନା ପରେ ସିର ହେଲା ଯେ, କଟକଠାରୁ ଅନୁରବରୀ ଧବକେଶ୍ୱର ସଂଲଗ୍ନ କେତୋଟି ଗ୍ରାମରେ ପିବନିବ ମାଧ୍ୟମରେ କିଛି ସାମାଜିକ ପର୍ଯ୍ୟବେଶନ ଓ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ପ୍ରୟୋଗ JIGAL ଉଚ୍ଚପରୁ ଆମେମାନେ କରିବୁ ।

ତତ୍ତ୍ଵବ୍ୟାପରେ ବଜନିନ ଛୁଟିରେ ଆମେ ପାଞ୍ଜଳିଙ୍କ ହଷ୍ଟେଇକୁ ବିଭାଜାସୀ ଘାଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଇ ଘାଟ ପାରହୋଇ ଧବକେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ରକ୍ଷିତ ରାଇନା ମେଟ୍ରୋବ ପାରୁକରି ତାତ୍ପରୀ ପଢିବେ ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଆଓ । ତାଙ୍କ ପ୍ରାତିବନ୍ଦିତ ମୁଣ୍ଡବଥା, ନାଳାତା, ପେଟମରା ଏମିତି କେତୋଟି ସାଧାରଣ ରୋଗର ଓଷଧ ବିହି ସଂଗ୍ରହ କଲୁ । କିଛି ପରିବା ମଞ୍ଜ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାତ କରିନେଇଥାଇଁ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବା ପ୍ରୟୋଜନ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ବାଣିବାକୁ । ତାଙ୍କ ର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବିଷୟ ହୁଣିବାକୁ ତେଣା କରିବୁ ।

ଧବଳେଶ୍ୱର ଓ ଆଖପାଖ ଆଉ ଦି' ଚିନ୍ତି ଖଣ୍ଡ ଗାଁରେ ତୁଳି ପ୍ରତି ଗାଁରେ
ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ର ବା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଓଷଦ ଓ କିଛି କିଛି ପନିପରିବା ମଞ୍ଜି ବାଞ୍ଜିକୁ ।
ଗାଁ ଲୋକେ ଆମକୁ ଶ୍ରୀଦା ବଲେ । ସାହାୟ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବଲେ । ଗାଁ ବୃଥ, ପୋଖରୀ,
ଦାଣ୍ଡ, ବାରିଆଦି ସପା ରଖିବାକୁ କହି ସ୍କୁଲ ବା ଗାଁ ମନ୍ଦିର ବେଳା ସଫେରିଦିବକୁ ।
ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ଉପାହିତ କରୁଥାନ୍ତି ଗାଁର ମୁରବିମାନେ, ସ୍କୁଲ ପକୁଆ ପିଲାଏ
ମିଶିଯାଉଥାନ୍ତି ଆମ ବାମରେ । ପିଲବା ପାଣିର ଅସୁବିଧା ସବୁ ଗାଁରେ ଏମିତି ବେଳେ
ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା କଥା ବାଣିକୁ, ଟିପିଆଣିକୁ । ଧବଳେଶ୍ୱରରେ ବଢ଼ଣ୍ଡାକୁ ବଢ଼
ମେଳା ହୁଏ । ବଢ଼ଣ ଲୋବ ଜମାତି । କେବେ କେବେ ଘେତାବାନ୍ତିରେ ପଢ଼ନ୍ତି
ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ରିତରୁ । ତାଳ ପାଇଁ କୌଣସି ଚିକିତ୍ସାର ସେବା ସୁରକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା
ନଥାଏ । ଆମ ହେତ୍ମାନ୍ତରକୁ ବହି ସ୍କୁଲ ତରଫରୁ ମେଳା ସମୟରେ ସେହାପାଇସି
ବେଳେଜଙ୍କୁ ଯୋଗାତ ବରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ବରିବୁ ବୋଲି ବହିଆସିକୁ ।

ପରେ ସ୍କୁଲ ହେତ୍ମାନ୍ତର ସ୍ଵର୍ଗଚ ରାମ ରାଜଚଙ୍କୁ ଏବଥା କହିଥିଲୁ ଓ ଲିଙ୍ଗିତ
ଆବାରରେ ଜଣାଇଲୁ । ଫଳରେ କେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିବିଏଇ ସ୍କୁଲକୁ ସେହାପାଇସି
ଦଳଟିଏ ବଢ଼ଣ୍ଡା ମେଳା ସମୟକୁ ଧବଳେଶ୍ୱର ଯାଇ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଯଥାସାଧ ସାହାୟ୍ୟ
କରୁଥାଏ । ଏହା ସମସ୍ତପର ହେତ୍ମାନ୍ତ ମନେମନେ Dippie ସାହାବକୁ ଅଣେଷ
ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପରିବା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ଣ୍ଡା ସମୟରେ
ଧବଳେଶ୍ୱରରେ ସ୍କୁଲରୁ ସେହାପାଇସି ଦଳଟିଏ ଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେତ୍ମାନ୍ତରେ । ଏ
ମଧ୍ୟରେ ପୂରୀ ଓ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଦର୍ଶନ ବରିବା କାଳରେ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳଠାରେ
ସ୍ଵର୍ଗଚ ଆଚାର୍ୟ ହରିହର ଓ ସ୍ଵର୍ଗଚ ପଣ୍ଡିତ ହୋତାଙ୍କ ବଂସର୍ଷରେ ଆସି ମୁଁ ଓ ମୋର
ଅନ୍ୟ ଏକ ସହପାଠୀ JIGAL ଦଳରେ ଏବୁ ସବରସନ ଓ ସେବାବାୟ୍ୟ
ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳରେ ବରିବାକୁ ପିରବକୁ । ସ୍ଵର୍ଗଚ ପଣ୍ଡିତ ହୋତା ମହାଶୟଙ୍କ
ଆନ୍ତକୁଳ୍ୟରେ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଓ ତବସଂଗ୍ରହ ଦୁଇଟି ଗ୍ରାମରେ ସେ ବର୍ଷର ବାୟ୍ୟକୁମ
ନିର୍ବାହ କରୁ ।

ମେଟ୍ରିକ ପାରିକରି ସ୍ଵ ୧୯୧୩ ମର୍ବିହାରେ ରେଜେନସା କଲେଜରେ
ଭର୍ତ୍ତହୋଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହନ୍ତେଜରେ ରହିଥାଏଁ । ସେ ବର୍ଷ କରିବିଏଇ ସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ପୁରସ୍କାର
ବିତ୍ତରଣ ସରାକୁ ମେଟ୍ରିକ ଭୂଷର ପୁରସ୍କାରପ୍ରାୟ ଜାତ୍ରକୁ ନିମନ୍ତଣ ଥାଏ । JIGAL
ଦଳ ର ସର୍ୟ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କୁ ସମାଜପେବା ପାଇଁ ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ତକରା
ହୋଇଥାଏ । ସରାରେ ସ୍ଵର୍ଗଚ ଏସ ରାୟ ହେତ୍ମାନ୍ତର ଆମର ସମାଜପେବା ବାୟ୍ୟ
ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ସ୍କୁଲ ପକ୍ଷରୁ ଏହି ବାୟ୍ୟ ନିୟମିତ ରାବେ ତାଙ୍କ କରିବା ନିମିତ
କଟକଠାରୁ ଅନଚିଦୂର ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଗାଁରେ ଏପରି ବାୟ୍ୟ ଆନ୍ତକୁଳି ରାବରେ
ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସୁଚାଇଥିଲେ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ତାଳ ଅତେ ଏ ଦିଗରେ ଅନ୍ୟ ବେହି
ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ନବରିବାକୁ ତାହା ଅବାଳ ମୁଢୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିଲା ।

କଲେଜରେ ଶୈଷ୍ଯିକ ଏବଂ ସକରସନର ପରମରା । ମୁଁ ଉଚ୍ଚିହାସର ଛାତ୍ର ଆଏ ଆର ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ । ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରଫେସର ସୁର୍ଗତ ଘନଶ୍ୟାମ ଦାଶଙ୍କ ନେହୁବରେ ଆମେ ଉଚ୍ଚିହାସ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ୧୦-୧୨ ଜଣ ଛାତ୍ର (ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସାରା କଲେଜର ପାଞ୍ଜଳିହ କି ସାତଶହ ଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର ଚାରି ବି ପାଞ୍ଜ ବିଚରିତ୍ବରୁ ବି ବମ୍ ଆଏ ।) ଉରର ଭାରତର ଓଡ଼ିଶାସିକ ସ୍ଥାନ ଯଥା ପାଚବିପୁଣ୍ଡ (ପାନୋ) ଗ୍ୟା, ନାକହା, ରାଜଗିରି, ସାଶାରାମ ଆଦି ପରିଦର୍ଶନ ଓ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିଭ୍ରମଣ କରିଥିଲୁ ।

ଓଡ଼ିଶାସିକ ଚତ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଦିଗରୁ ବୈଷ୍ୟିକ ଏବଂ ସକରସନର ମୂଲ୍ୟ ବହୁତ । ଏ ଦିଗରେ ସୁର୍ଗତ ଆଚାର୍ୟୀ ହରିହର ଓ ସୁର୍ଗତ ପଣ୍ଡିତ କୃପାସିନ୍ଦ୍ର ହୋତା ଆଦିଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ମିକିଥିଲା । ଜନସମାଜର ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନେତିକ ସିଦ୍ଧି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମୁଁ ସବୁବେଳେ ଖୋଜୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ ସୁଯୋଗ ନ ପାଇ ଆମ ନିଜ ଗାଁରେ ବିଜ୍ଞି ସମାଜସେବା କରିବାକୁ ମନ ବଜିଲା ।

ମୋର ଗୋଟିଏ ପୁତ୍ରରା ହିସାବ ହବ, ଚୌତନ୍ୟ । ମେଟ୍ରିକ ପାଶୁକରି ଗାଁରେ ରହିଥାଏ । ଗାଁରେ ବିଜ୍ଞି ସମାଜସେବା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କାର୍ୟୀ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥାଏ ଅତ୍ୟତ ସାଧ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରକୃତିର ଚୌତନ୍ୟ । ତାହାରି ସଙ୍ଗରେ ପରାମର୍ଶ ବରି ଯୋଜନା କରୁ । ଆମ ଗାଁର ବେତେରୁତିଏ ପିଲା ନିକଟଷ୍ଟ ପଟାମୁଣ୍ଡର ହାଇସ୍କୁଲରେ ପକୁଥାନ୍ତି । ଗ୍ରୀକ୍ ହୃଦି ଭିତରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗାଁର ପିଲାକୁ ମିଶେଇ ଆମ ଗାଁରେ ବଣଶୋକି କରେଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁ । ବଣଶୋକି ସହିତ ଆମ ଗ୍ୟାମ ରାତ୍ରାର ଉନ୍ତି କରିବା, ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନେତିକ ସର୍ତ୍ତ କରିବା କାର୍ୟ୍ୟକ୍ରମ ମିଶେଇଲୁ । ଗ୍ରାମର ଯୁବବନଙ୍କୁ ନିଜ ଗାଁ ରାତ୍ରାର ଉନ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରତି ଘରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏ ଯୁବବ ଦୂର ତିନି ଦିନ ଶ୍ରୀମଦାନ କରିବାର ସିର ହେଲା । ଶେଷ ଦିନ ପାଂତି ରୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା ।

ଅନ୍ୟ ଗାଁର ପାଠ୍ୟକୁଆ ପିଲାଏ ଆମ ଗାଁ ପିଲାକ ସହିତ ମିଶି ଗାଁ ଦାଶରେ ମାଟି ପକେଇବେ, ଏକଥା ଜାଣି ପ୍ରତି ଘରୁ ସକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ଧାଭିତି ବାହାରିଲେ । ଯେଉଁ କାମକୁ ପୁଟେ ମାଟି ପକେଇବା ଯୋଜନା ଥିଲା, ପ୍ରାୟ ଦେବପୁଟ ମାଟି ତିନି ଦିନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦୂରଦିନରେ ହୋଇପାରିଥିଲା । ବାହାର ପିଲାକୁ ଆମ ପକୁଆ ପିଲାଏ ନିଜ ନିଜ ଘରେ ଅତିଥି ଭାବରେ ରଖିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦ ଉପାହ ଭିତରେ କାମଟି ସମ୍ପନ୍ନ କଲେ ଗ୍ରାମ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ଶେଷ କଜାକ ହୋଇ ପାଂତିରୋଜନର ବେବସ୍ଥା ହେଲା ।

ବଣଶୋକିକୁ ସମାଜସେବା, ଏବଂ ସକରସନରେ ମରିଶତ କରିବାରେ ଆମେମାନେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲା । ଗାଁ ଦାଶକୁ “ଚୌତନ ରୋତ” ନାଁ ଦିଆହେଲା, ଯେହେତୁ ଚୌତନର ଅବ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରେରଣା ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

ବି.୧. ପାଇଁ ବିଭାଗରେ ସରବାରୀ ଚାହିରୀରେ ଉର୍ଦ୍ଦ୍ଦୋର ସ୍ବ ୧୯୩୯ ବେଳକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଦାରେ ତହସିଲଦାର ଭାବରେ ଯୋଗଦେଇ । ଖୋର୍ଦ୍ଦା । ଶାସମାହାଲରେ ଚିନିବର୍ଷ ଓ ବାଣପୁରରେ ଦେବବର୍ଷ ରହିବା ରହିରେ ହାଇସ୍କୁଲ ପିଲାଏ ବଣରୋଡ଼ି ମାଧ୍ୟମରେ କିଛି କିଛି ଜନପେବା, ସାମାଜିକ ସର୍ବେ ବାୟ୍ୟକ୍ରମରେ ଆଗ୍ରହୀ ହେବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପରିଦର୍ଶକ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରି ଦେବତାଙ୍କ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରିଥିଲା । ବାଣପୁରରେ ଥିବା କାଳରେ ସ୍କୁଲ ପିଲାକ ସହିତ ମାତ୍ର ଅଞ୍ଚଳକୁ ବଣଭୋଲି ଜରିବା ଉଦେଶ୍ୟରେ ଯାଇଁ ସେଠା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସାଧାରଣ ରୋଗର ଔଷଧ ବନ୍ଦକ, ଗ୍ରାମ ରାଷ୍ଟ୍ର ମରାମତି, ସଫେର ଆଦି ବାୟ୍ୟକ୍ରମରେ ଯୋଗ ଦେଇଛି । ଆଦିବାସୀମାନ୍ତ୍ରନେ ତାହା ପସନ୍ଦ କରି ନିଜେ ନିଜେ ଗାଁର ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ଶ୍ରମଦାନ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଥିଲେ ।

ବାଣପୁରଠାରେ ତହସିଲ ଅପିସ ସଂଲଗ୍ନ ପତିଆରେ ଉଲି ଖେଳଟିଏ ଆରମ୍ଭ କରି ହାଇସ୍କୁଲ ପିଲାକୁ ଉପରେ ଜନରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଇ ତାକରି କରିଆରେ କିଛି କିଛି ସମାଜପେବା କିରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରି କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ସମାଜପେବା ଆଖିପାଖ ଗାଁରେ ବଣଭୋଲି କରିବାର ସୁଯୋଗ ଭାବରେ ଦେଇ ତାହାର ମଧ୍ୟମରୋବିଛି କିଛି ସମାଜ ପେବା ହୋଇପାରିଥିଲା । ବଣଭୋଲିକୁ ଏବସକରସନରେ ପରିଣତ କରି ହୋଇଥିଲା ।

ଖୋର୍ଦ୍ଦା ଓ ବାଣପୁର ପରେ ସ୍ବ ୧୯୪୪-୪୫ ରେ କଟକ ଏବଂ ସ୍ବ ୧୯୪୭-୪୭ ରେ କେନ୍ଦ୍ରାପତାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ସ୍ବ ୧୯୪୮ ରେ ଗତଜାତ ମିଶ୍ରଣ ପରେ ବଣେଇର ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ବା ଏସ ଡି ଓ ହିସାବରେ ଯୋଗଦେଇ ଥିଲା । ଦେବେବେଳେ ଯାଏ ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଏବସକରସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥାଏ ବଣେଇରେ ।

ବଣେଇ ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ହିସାବରେ ସବୁ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ବରେ ରହିବା ସମୟରେ ହାଇସ୍କୁଲ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ଏବସକରସନ ନିୟମିତ ଭାବରେ କରାଇବା ସମ୍ବପନ ହୋଇଥିଲା । ଏବସକରସନକୁ କେବଳ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ମନୋରଜନ ଓ ପରିଭ୍ରମଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ନକରି ଗ୍ରାମ ସଫେର ଗାଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ମରାମତି, ଗାଁ ସ୍କୁଲ ମରାମତି, ପିରବା ପାଣିର ସୁବିଧା କରାଇବା ଆହଁ, ସମାଜପେବା, କାର୍ଯ୍ୟ କିଛି କିଛି କରି ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ମିଶି ତାକର ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ହିତି ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ସର୍ବେ ବାୟ୍ୟକ୍ରମ ଏବସକରସନର ଅର୍ଥରୁକୁ କରାଯାଇଥିଲା । ପିଲାମାନେ ବଣଭୋଲିର ମନୋରଜନ ଉପରୋକ୍ତ କରିବା ସହିତ କିଛି ଜନପେବା କରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିପାରୁଥିଲେ । ଏହମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟରଙ୍କ ଅପିସ ସଂଲଗ୍ନ ହାଇସ୍କୁଲ ଖେଳପତିଆରେ ଅବସର ପାଇଲେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଉଲି ଖେଳରେ ଯୋଗଦେଇ ପିଲାମାନଙ୍କର ନିବିଟତର ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା ଏବଂ ସେହି ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ସ୍କୁଲ ଛୁଟିରେ ଗାଁର ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସର୍ବେ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ

କରାଇଥିଲି । ବଣରୋକିକୁ ଏବସକରସନରେ ପରିଶତ କରିବା ଉଦ୍ୟମ ବେଶ୍
ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇଥିଲା ।

ଅନନ୍ତର ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ କଳ୍ୟାଣ ବିଭାଗରେ ପ୍ରଥମେ ଅନ୍ତର
ସେବ୍ରେଟାରୀ ଓ ପରେ ତାରରେକୁର ଭାବେ ଅବସାପିତ ହେବା ବାନରେ ତଥା
କେହୁଙ୍କର କିଲାପାଳ ଭାବେ ଅବସାପିତ ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦିଗରେ
ମୋର ପ୍ରୟାସ ବଜାୟ ରଖିଥିଲି । ପିଲାଏ ତାହା ଉପରୋଗ କରି, ଶିକ୍ଷଣୀୟ ହେଉଥିବା
ଅନୁଭବ କରି ସେ ଦିଗରେ ଆଶ୍ରୁହୀ ହେଉଥିଲେ ।

ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗର ମାଲନର ପ୍ରତିର ଆଶ୍ରୁମ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ଓ
ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ଏବଂ ଯାନୀୟ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ପର୍ବପର୍ବାଣି ସମୟରେ
ପିଲାମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ର୍ରୁ ଯାଇ ଗ୍ର୍ରୁ ପିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କର
ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କୁ ଉଚିତିକ୍ଷା ଭାବ ଦିଗରେ ଆଶ୍ରୁହୀ କରାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିହି ବିହି ସମାଜବେବା ବରିବା ପାଇଁ ନିୟମିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଖାତା
ପାରଥିଲା । ତାହା ମଧ୍ୟ ଫଳପ୍ରଦ ହେବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି । ବଣରୋକିର ମନୋରଜନ
ସହିତ ଏବସକରସନ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଦିଗର ସଂଯୋଗ ବେଶ୍ମ ଆବର୍ଣ୍ଣୀୟ ହେଉଥିଲା ।

ଇତ୍ୟବସରରେ ଦେଖ ସ୍ଵାଧୀନତା ହାସଙ୍କ ବଲାପରେ ବିଶେଷ କରି ସ୍ଵ
୧୯୭୦ ପର ଦଶଶିମାନଙ୍କରେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷାଦିଗରେ ପ୍ରକୃତ ଉନ୍ନତି ହେବାରେ
ଲାଗିଲା । ତହିଁ ପୂର୍ବରୁ ବହୁ ସବ୍ଦତିରିଜନ ମହକୁମାରେ ହାଇସ୍କୁଲ ନାଥାଏ । ମାତ୍ର ଏ
ମଧ୍ୟରେ ତହସିଲ, ତାଙ୍କୁବା, ଥାନା ମହକୁମାମାନଙ୍କ ସହିତ ବହୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗ୍ରାମରେ
ମଧ୍ୟ ହାଇସ୍କୁଲମାନ ଗଢ଼ିଉଠିଲା । ପ୍ରାୟ ସବୁ ସବ୍ଦତିରିଜନ ମହକୁମାରେ ଜଳେଜ
ମଧ୍ୟ ପ୍ରୁତିଷା ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ସହିତ ପ୍ରାୟ ପ୍ରୁତି ଜଳେଜର ଓ
ହାଇସ୍କୁଲ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଏବସକରସନ ପରମରା ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ଜଳେଜମାନଙ୍କରେ
ବୈଷ୍ଣୋଦିତ ଯଥା ଭୂଗୋଳ, ବଚାନି ବା ଉତ୍ତିତ ବିଜ୍ଞାନ, ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ ଆଦି ବିଭାଗର
ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଏବସକରସନରେ ଯିବା ନୟମିତ ପଦତିରେ ପରିଶତ
ହୋଇପାରିଥାଏ । କ୍ରମଶଃ ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରମରା ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ।
ଜଳେଜରେ ଅଣବେଶ୍ୟକ ଯଥା ଦର୍ଶନ, ମନସ୍ତ୍ରୀ, ରାଜନୀତି, ଉତ୍ତିତାପ ଆଦି
ବିଭାଗର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଏବସକରସନରେ ଯିବାକୁ ଅଭ୍ୟନ୍ତ ହେଲେ ।
ତେଣୁକରି ଡିସେମ୍ବର, ଜାନୁଆରୀ ମାସ ମାନଙ୍କରେ ଏବସକରସନ ଗଢ଼ିର ରିତ
ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଏ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ଜଳେଜରେ ସମାଜବେବା ବିଭାଗ
ଖୋଜାଯାଇ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଏବସକରସନ ଓ ତା'ରି ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜ ସେବାକ୍ରତ
ଆଚରଣ ପରମରା ଗଢ଼ିଉଠିଛି ।

ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଏବସକରସନ ବାଦ ଅଧିକାଂଶ ସରକାରୀ ଓ କେତେକ
ବେସରକାରୀ ଜଳେଜରେ ମଧ୍ୟ ସାମାଜିକ ସେବା ବା Social Service ପ୍ରକଳ୍ପିତ
କରାଯାଇ ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ସହାୟତାରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମାଜବେବା ଦିଗରେ

ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରକଳିତ ହୋଇଛି । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହି ଯୋଜନାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଏବସକରସନରେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଗ୍ରାମରେ ଯୋଜନାବନ୍ଧ ସମାଜସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ସମନ୍ କରିବା କଥା । ସମୟ ସମୟରେ ଏହି ଯୋଜନାକୁସାରେ ସମାଜସେବାର ବିବରଣୀମାନ ସମାଦପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ହେଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭୂତିରୁ କହୁଛି । ସରକାରୀ ଚାକିରୀରୁ ସନ ୧୯୭୭ ସାଲରେ ଅବସର ନେଇବା ବାଦ କିଛିବର୍ଷ ପାଇଁ ଏବ ପ୍ରାଇରେଟ କଲେଜର ଗର୍ଭୀବତିରେ ସର୍ବ୍ୟ ଭାବରେ ସଂପୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲି । ଆମ ଗାଁ ନିଜବେଳୀଁ ୧ କଲେଜ । ଏହଦା ସେମାନଙ୍କର ସମାଜସେବା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଯୋଗ ଦେବାର ନିମନ୍ତଣ ପାଇଲି । ସାତ ଆଠ ଦିନର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରେ ଉଦୟାପନ ଉପବରେ ଯୋଗଦେବାର ନିମନ୍ତଣ ଥାଏ । ମୁଁ ଜିନ୍ତୁ ତାହା ସୁବିଧାଜନକ ନ ହେବାରୁ ମଞ୍ଚରେ ଦିନେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ଯାଇ ଦେଖୁଲି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ଲେବଚରର କେମରେ ନାହାନ୍ତି । ପହରକଣ ଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମାତ୍ର ତିନିଜଣ ଉପସିତ ଥାଆନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ କଲେଜକୁ ଯାଇଥିବାର ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଗ୍ରାମବାସୀ ଦୁଇ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ରେଟିଲି । ସେମାନଙ୍କଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଅନୁଭୂତ ମତ ପାଇଲି ନାହିଁ । ବିବଶ ମନୋଭାବ ନେଇ ଫେରିଗଲି । ପରେ ଏ ବିଷୟ ଅଧିକାରୀ ଉଦ୍ଘୋଷ କରିବାରେ ସେ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରକାଶ କଲେ, ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କୌଣସି ଉନ୍ନତି ହେବାର ଜଣ୍ଡ୍ୟ ଭଲିନାହିଁ ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ସେହି ପ୍ରକାରର ବୋଲି ମୋର ଜଣେ ଅବସରପ୍ରାୟ ଅଧିକ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କିଛିଦିନ ହସଖୁସି, ଗପସପ, ଖୁଅପିଆ କରି କଟେଇ ଦେଇ ଅଧାପକକ ସହାୟତାରେ ଭଲ ରିପୋଟଟିଏ ଲେଖି ଅଧିକାରୀ ସହୃଦୟ କରାଇ ପାରିଲେ ଯୋଜନା ପକ୍ଷପତ୍ର ହୋଇପାରିଲି ବୋଲି ସବୁ ପ୍ରତିକାରରେ ସତ୍ତ୍ଵରେ ସତ୍ତ୍ଵାଶ ବୋଲି କେବେ କେବେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

କଲେଜ ପ୍ରତିକାର ବୈଷୟିକ ଓ ଅଣବୈଷୟିକ ଉତ୍ତରପାତ୍ର ବର୍ଗର ଏବସକରସନ ମଧ୍ୟ ମୋଟାମୋଟି ମହିଳା ମଜଲିସ, ଗୀତ ନାଚ, କୃଆ ଜାଗା ପରିଦର୍ଶନାଦି ମନୋରଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇଛି । ବୈଷୟିକ ଏବସକରସନରେ ଫରବ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଝାତିହାସିକ କଳକାରିକାନା ଆଦି ଦେଖିପାରିବାର ସୁଯୋଗ ଜାଇ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନକରେ ତାଙ୍କର ମନୋଭାବରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ବାକିସବୁ ଜାଣିବା ବସୁ ପୁଷ୍ଟକରେ ମନ୍ତ୍ରିପାରିବ । ଏବସକରସନରେ ଯାଇ ସେବକୁ ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ନିରଥ୍ୟକ । ଏପରିକି ସମାଜ ସେବାରେ ଗାଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ତିଆରି ବା ମରାମତି ସଂପୃଷ୍ଟ ବିଭାଗର ଭାବ । ସେଥୁପାଇଁ ଏବସକରସନର ଦୁଇ ଚିରିଦିନ ଯଥେଷ୍ଟ ହୁହେଁ । ତେଣୁ କରି ସେ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ଘୂରେଇବା ନିଷ୍ଠ୍ୟେବାର ।

ବାକ୍ବିଚଣ୍ଡା ନିମିର ଏ ରୂପ ମନୋଭାବ ପ୍ରବାଶ କରାଯାଉପାରେ, ମାତ୍ର ଏହା ବଜନା କରିବା ଆଦୋ ବଷବର ନୁହେଁ ଯେ, ସରକାର ତାଙ୍କର ସୀମିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ବିନିଯୋଗ କରି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ରାବ୍ୟର ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମ ସତବର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ ଅଥବା ପ୍ରତି ଗ୍ରାମର ପାନୀୟ ଜଳ କଷ ଦୂର କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ବେସରକାରୀ ବା ସ୍ଵେଚ୍ଛାସେବା ମାଧ୍ୟମରେ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେବା ଅପରିହାୟ୍ୟ । ସେ ଦିଗରେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଉପାଦାନ କରିବା, ଶ୍ରମବାନ ଗ୍ରହଣ କରି ବିନ୍ଦି ବିନ୍ଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତୁଳେଇ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ସମାଜସେବା ପକ୍ଷପତ୍ର ହେବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ସହିତ କାନ୍ତିକ ପରିଶ୍ରମ ପ୍ରତି ବିଦୃଷ୍ଣାର ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ସ୍ଵରଗ ହୁଏ, ମୁଁ ଆଦିବାସୀ ହରିଜନ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଥିବା ସମୟରେ ସ୍ବ ୧୯୭୦-୭୧ ଦଶଶି ବାଜ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିଭାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ହରିଜନ ବର୍ଗର ଜଣେ ମନ୍ଦୀ ମହୋଦୟ ମାତ୍ରେ ତତ୍କାଳେ ଏହିପରି ଏକ ସମସ୍ୟା ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ।

ସେ କହିଲେ- କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ କହିଲେ ? ଚାକିଶ ବୟାକିଶ ବର୍ଷ ବୟସର ମୋ ମାମୁଁ ଚାଷବାସ କରି ଚକରି । ପୁଅ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ । ଘରକୁ ମାମୁଁ ଏକା । ବହୁ କଷକରି ପୁଅକୁ ଆର ଏ ପାଶ କରେଇଛନ୍ତି । ସରକାରୀ ଷାଇପେଣ୍ଟ ପାଇ ଏତେହୁର ପଢ଼ିଛି । ମାମୁଁଙ୍କର ଜିଗର ଯେ, ପୁଅ ତାଙ୍କର ଆର ଏ ପାଶକାମ, ଆଉ ଏଣିକି ସେ କାହୁଅ ଚକଟି ଚାଷକାମ କରିବେ ନାହିଁ । ଲୋକେ କ'ଣ କହିବେ । ପୁଅ ଆର ଏ ପାଶ କରିଛି, ବାପ କାହୁଅ ଚକଟି ଚାଷ, ମୂଲିଆ କାମ କରୁଛି ? କି କଥା ରୟେ କହିଲେ ? ଆଜିକାଲି ଚାକିରୀ ବଜାର ଯେପରି ହେଇଛି ଆର ଏ ପାଶ କଲାଶଣି ଚାକିରୀ କିଏ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ଧରେଇଦେବ ? ଚାକିରୀ କଲେ ସେ କଣ ହେଲା ? ଆଜୀବନ ଚାଷକାମ ଯେ କରିଛି, ପୁଅ ଚାକିରୀ କଲେ ସେ କାମ ଏମିତି କଣ ଯେ, ଲାଜ କରିବ ସେ କାମ କରିବାକୁ ? ଆପଣ ବୁଝୁ ଏକଥା ।

ପଚାରିଲି-ଆପଣଙ୍କ ବିଚାର କ'ଣ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ?

ମହୀ ମହୋଦୟ କହିଲେ- ଯଦି ମାମୁଁ ନ ହେଇ ଥାଆନେ, ବୟସ ନ ହେଇଥାଆନେ ବହେ ବକି ଦିଅନ୍ତି, ଗାଁକୁ ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି । ପାଠ ପଢ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ହାତ ଗୋଡ଼ କାମ କରିବ ନାହିଁ, ରୁଏ କୋଉ ନ୍ୟାୟ ? ପୁଣି ଯିଏ ନିଜେ ପଢ଼ିଲା ସିଏ ଏପରି କହିବା ଅଳଗା, ତା' ବାପ, ଦାଦି, ବନ୍ଦୁ ବାନ୍ଧବ ଯଦି ସମସ୍ତେ ହାତବାନ୍ତି ବସିବେ ବତ ଜଟିନ ସମସ୍ୟା ହବ ! ଆପଣମାନେ ହରିଜନ ଆଦିବାସୀଙ୍କ Dignity of Labour -କାମର ମର୍ଯ୍ୟଦା କଥା କହୁ ନାହାନ୍ତି କି ?

କହିଲି-ଆଜ୍ଞା ସେ ମାମୁଁ ଯଦି ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ମୋ ପାଖକୁ ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିଦେବି ।

ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟକ ମାମ୍ବୁ ମତେ ଚେଟିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି ପୁଅ ଆପଣଙ୍କୁ ବହିଚି ନା ଆପଣ ନିଜେ ବହୁତତି ପୁଅ ଆଉ ଏ ପଢ଼ିଲା ମୁଁ ଆଉ ବାହୁଅ ମାଟି ହେବି ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଏପରି ବହୁତତି ବୋଲି ବହିଲେ । ପୁଅ ସେପରି ବିଛି ବହୁନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଇଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ତୁଣ୍ଡେର ବହିରି ପୁଅର ରୋକଗାର ପଞ୍ଚା ହେଉଯାଉ, ସେ ଯଦି କହେ ଯେ, ଏଣିକି ଆଉ ବାପା ତୁମେ ବାହୁଅ ପାଣି ହେଇ ଚାଷ ବରନାହିଁ, ମୁଁ ତୁମଙ୍କୁ ପୋଷିବି, ତେବେ ହବ । ନଚେହ ଏବେ ଯଦି ପୁଅର ମାମ୍ବୁ, ପିଇସା, ଦାଦା ଆଦି ସମସ୍ତେ ଅତିବସତି ପୁତ୍ରରା ଆଉ ଏ ପଢ଼ିଲା, ସେମାନେ ଆଉ କାହିଁକି ଖଟିଖାଇବେ, ଅବସା ଅସମାଳ ହବ ।

ତୁଣ୍ଡିଗଲେ ମାମ୍ବୁ । ବହିରେ ନାହିଁ ମୁଁ ଏମିତି କଥା କଥାରେ ବହୁଥେବି ନା, କ'ଣ ସତରେ ବହୁତି ?

ହେବା ନଜରି ଆଦିବାସୀ ହରିଜନ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହିସାବରେ ବିଭାଗୀୟ ସମସ୍ତ ମାଇନର ଓ ମେଟ୍ରିକ ପ୍ଲଟର ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲି ଯେ, ପିଇମାନେ ଯେତେବେଳେ ଏବସକରସନରେ ଗାଁକୁ ଗାଁ ପରିତ୍ରମଣ କରି ଯାଉଛନ୍ତି, ଅଥବା ବଣରୋକି କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯାଉଥିବା ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଅବଶ୍ୟ କିଛି କିଛି ସମାଜସେବା, ଯଥା ରାଷ୍ଟ୍ରାୟାଟ ମରାମତି, ସଫେର, ସ୍କୁଲ ଗୃହ ଓ ଅଗଣା ସଫେର ସ୍କୁଲରେ କୃଷି କର୍ମ ଆଦିରେ ଯୋଗଦେବେ ଓ ତହିଁର ରିପୋର୍ଟ କିଲା ମଙ୍ଗଳ ଅପିସରକୁ ଦେବେ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଜ୍ଞାନ୍ମାନେ ନିଜେ ହାତ କାମ ପ୍ରତି ବିତ୍ତସ୍ଥ ହେବେ ନାହିଁ ଏବଂ ଅରିରାବଜମାନେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିବେ ଯେ ପାଠ୍ୟକୁଥିବା ହେତୁ ସେମାନେ କାଯିକ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ଅନିଲୁକ ହେଉନାହାନ୍ତି । ତାହାରୁ ଆବାସିକ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ବରିଚା କାମଆଦି ବାଧତା ମୂଳକ ହେବ । ଏବେ ତାହା ସମସ୍ତ ସ୍କୁଲର ପାଠ୍ୟକୁମରେ ବାଧତାମୂଳକରାବେ Socially useful and Productive work (SUPW) ଭାବରେ ଅନୁସ୍ଥତ ହେଉଛି ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ସେକାକରେ ବଣରୋକି ବା ନିରୋକା ମନୋରଜନ କାର୍ଯ୍ୟକୁମକୁ ଏବସକରସନ ବା ମନୋରଜନ ଓ ସମାଜସେବା କାର୍ଯ୍ୟକୁମ ରହିବା କଥା, ନାମଙ୍କୁ ମାତ୍ର ଏବସକରସନ କାର୍ଯ୍ୟକୁମ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ନିରୋକା ମନୋରଜନ ଅର୍ଥାତ ବଣରୋକି କାର୍ଯ୍ୟକୁମରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମତଃ ସାଧାରଣତଃ ଦର୍ଶନୀୟ ପ୍ଲାନ ଯଥା ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ, ଚିନ୍ତିକା ଆଦି ବଜାୟାର କୌଣସି ଦଳ ପୁରୀ, ଅନ୍ୟ କେହି କୋଣାର୍କ ବା ଚିଲିକା ଯିବାର ପ୍ରୋତ୍ସମ କରୁଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ସବାକୁ ସବାକୁ ଦୃଷ୍ଟାତ ସ୍ଵରୂପ, ଦଳେ ତୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବାହାରି ପୁରୀ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ସେଠାରେ ମହିର, ସମୁଦ୍ରକୁଳ ଆଦି ବୁଲି ସଂଧାକୁ ଝୁବନେଶ୍ଵର ବାହୁଦୁଷ୍ଟି । ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଷ୍ଣେତ୍ରରେ ହେଉଛି, ସେହିମାନେ ଝୁବନେଶ୍ଵରରୁ କୋଣାର୍କ ବା ଚିନିବା ଯାଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସମୟ ଅଭାବ ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ବାଟରେ ବସୁରେ ବସି ବସି ଯାଉଛି, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ଲାନରେ ପହଞ୍ଚି କୌଣସିମତେ ସମସ୍ତେ ଦର୍ଶନୀୟ ବସୁ ଦେଖୁବାରି ଗୋଜିଭାତରେ ଯୋଗଦେଇ ସାଥୀବାଥୁ ଫେରିବା କଥା । କୌଣସି ଜିନିଷର ତଥ୍ୟ ବା ତର ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ସମୟ ନଥାଏ, ସୁଯୋଗ ନଥାଏ ।

ସେବାକର ବଣଭୋକ୍ତି ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚାଲି ଚାଲି ଗାଁକୁ ଗାଁ ଯାଇ ପ୍ରତି ଗାଁରେ କିଛି ସମୟ କଟେଇ ଗୋକକ ସାଙ୍ଗ ମିଶି ଦର୍ଶନୀୟ ପ୍ଲାନ ଦେଖୁବା ସହିତ କିଛି କିଛି ସମାଜବେବା କରିଦେଉଥିଲା । ଦିନିକିଆ ବାୟ୍ୟକ୍ରମ ନଥାଏ, ସମୟ ଅଭାବ ନଥାଏ । ଦର୍ଶନୀୟ ପ୍ଲାନର ଅତୀଚ ଉଚ୍ଚିହ୍ନାସ, ଜନଜୀବନ ଉପରେ ତା'ର ପ୍ରଭାବ ଆଦି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଥାଏ । ଗୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶିଲାକୁ ତାର ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥା, ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ଆଦିର ବୁରାତ ଜାଣିହୁଏ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଗ୍ରାମର କୌଣସି ସମାଜବେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଇ ହୁଏ ।

ମାତ୍ର ବର୍ଷମାନର ପରିସିଦ୍ଧିରେ ବହୁ ଅଧିକ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ବହୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ବରାୟାଉଥିରେ ହେଁ ଏବଂ ସକରସନ କେବଳ ଏକ ଦୃଢ଼ ମନୋରଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଠାକୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଓ ହୋଇନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଦିଗ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବସୁ ପ୍ରତି ନଜର ଦେବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ, ଦିର୍ଘଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ।

ଏବେ ଏବେ ହାଇସ୍କୁଲ ପ୍ରତରେ ପକୁଥିବା ମୋର ଏକ ନାତ୍ରୁଣୀ ଓ ତା'ର କେତୋଟି ସାଙ୍ଗ ଏବଂ ସକରସନରେ ଯାଇଥୁଲେ ଖୋର୍ଦ୍ଦା ଅନ୍ତି ଜୁଷ ପ୍ରପବଣକୁ କ୍ଲାସର ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଗହଣରେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭୋଟିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲି । ପଚାରିଲି କ'ଣ ସବୁ ଦେଖିଲା ? ନାତ୍ରୁଣୀ କହିଲା - ସେଠି ଗୋଟିଏ କୁଣ୍ଡରେ ଗରମପାଣି ଟକ୍କ ଟକ୍କ ହୋଇ ପୁଣି ଉପରକୁ ଉଠୁଟି, କୁଣ୍ଡରୁ ବହିଯାଉଛି ବିଲାତକୁ ।

ପଚାରିଲି-କୁଣ୍ଡ ଉଚିତରୁ ଗରମ ପାଣି କୁଆତ୍ରୁ ଅସିଲା ?

ନାତ୍ରୁଣୀ କହିଲା - ତକୁ ବାହାକୁଟି ପରା ।

ପୁଣି ପଚାରିଲି-ଆମ କୁଅରେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ତକୁ ବାହାରେ, ବିକ୍ରି ସେ ପାଣି ତ ଗରମ ନୁହେଁ । ଅନ୍ତି କୁଣ୍ଡପାଣି ଗରମ ହେଲା କିପରି ? ନାତ୍ରୁଣୀ ବା ତା' ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସହିତ କ୍ଲାସ ଟିଚର ଯାଇଥୁଲେ, ମାତ୍ର ଏ ଦିଗରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କେହି କୁଣ୍ଡର ନଥିଲେ ।

କେବଳ ଭୋଟି ଖାଇ ମଜାକରି ଫେରିଆସିଲେ । ନିରୋକ୍ତା ମନୋରଜନ ବା ବଣଭୋକ୍ତି ବାୟ୍ୟକ୍ରମ । ସବୁ ଏବଂ ସକରସନ ନିରୋକ୍ତା ମନୋରଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ତବ ଘୂରିଯାଇଛି-ବଣଭୋକ୍ତିରୁ ଏବଂ ସକରସନ-ଏବଂ ସକରସନରୁ ବଣଭୋକ୍ତି ।

ହାସନ ହୁସେନ

ଏଇ ଅଛ କେତେଦିନ ତଳେ ପାନୀୟ ବେଚେବ ଖବର କାଗଜରେ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟକର ଖବରଟିଏ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଏକ ମଧ୍ୟର ଅଞ୍ଚଳ ଥାନା ଇଲାକାରେ କେହି ଜଣେ ଯୁବକ ଅଯୋଧ୍ୟା ରାମଜଙ୍ଗରୁମି ଆହୋକନ ସମର୍ଦ୍ଦିତ ହିନ୍ଦି ରାଷ୍ଟାରେ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ରଟିଏ କାହିଁ ପାଇ ତାକୁ ତାକ ଗାଁ ରସ୍ତେକ କାହିଁରେ ନଟକେଇଦେଇଲା । ସେ'ଟିକୁ କିଏ ପଢ଼ିଲେ ଜଣା ନାହିଁ, ମାତ୍ର ପାନୀୟ ଥାନାବାବୁ ତର୍ହିର କିଛି ଦିନ ପରେ ଉଚ୍ଚ ଗାଁକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମରେ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ସେହି କାଗଜଟି ତାକ ନକରି ଆସିଲା । ସେ ତଦକ୍ଷଣାବ କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରି ସିଫେରକୁ ବହି ସଜେ ସଜେ କାଗଜଟିକୁ ବାହୁଦୁ ଉଚାରି ନେଇଲେ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ଉଚ୍ଚ ଯୁବବଟିର ପରା ପାଇଲେ । ତାକୁ ଧରେଇ ଆଣି ଥାନାକୁ ନେଇଲେ । ପଚରାଉଚରାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିର୍ଯ୍ୟାଚନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଲେ । ଥାନା ହାଜରେ ତୁରଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହ କରି ରଖିଲେ ।

ଆନାବାବୁଟି ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଯୁବକ ବୋଲି ଖବରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଏ । ଯଦି ସତ ହେଉଥାଏ, ଖବରଟି ଯେଉଁକି ଦୃଶ୍ୟପ୍ରଦ, ସେଉଁକି ହାସ୍ୟାସଦ ମଧ୍ୟ । କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ ଉଭରପ୍ରଦେଶରେ ଅଯୋଧ୍ୟାହିତ ରାମଜଙ୍ଗରୁମି ଓ ବାବରା ମଧ୍ୟକିନ୍ତୁ, ଆଉ କାହିଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ସାଗର ସମୀପ ଅଖ୍ୟାତ ପର୍ଲିଗାଁ । ଏଇ ଦୂର ଅନୁସାନ ସମର୍ଦ୍ଦୀୟ ବିବାଦଷ୍ଟକ ନେଇ ପ୍ରାଚୀରପତ୍ରଟି ଏତେ ଦୂର ଆସି ଆବିର୍ଭାବ କିପରି ହୋଇପାରିଲା, ତାହା ଆଶ୍ରୟପନକ । ବିବାଦର ପୃଷ୍ଠାମାନୀ ବିଷୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନଗଣ ଏପରିବି ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ଅବହିତ ବା ଆଗ୍ରହୀ ନୁହୁନ୍ତି । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀରପତ୍ରର କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ନାହିଁ, ପ୍ରଭାବ ତ ଦୂରର କଥା । ବରଂ ଯଦି ପ୍ରକାଶିତ ଖବର ମୁତ୍ତାବକ ଥାନାବାବୁ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଉଥାନ୍ତି, ତେବେ ଅଯଥା ବିଷୟଟି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଇଂରେଜୀ ପ୍ରବାଦମତେ Tempest in a teapot ସ୍ଵର୍ତ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ ତାହା ସମାନ୍ୟ ତାହା କପଟିରେ ଝତ ସ୍ଵର୍ତ୍ତି କରିବା ସବୁକୁ ।

ଏଇ କଥା ଚିତ୍ରା ବରୁ ବରୁ ମୋ ଅଭିଷେକାରେ ଆମ ଦେଶର ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଦୂର ସମ୍ବନ୍ଧାୟକ ପାରସ୍ପରିକ ସମର୍ଦ୍ଦିର ଚିତ୍ର ମନରେ ଆଜି ହେଇଗଲା । ଜୀବନର ଆଦ୍ୟକାଳରୁ ଏଯାବଦି ମୋଟାମୋଟି ଶାଠିଏ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଫ୍ କାଳରେ କଷ୍ୟ କରିଥିବା କଥାମାନ ଆଖୁଆଗରେ ରାଖିରଠିଥିଲା ।

ମନେପଢ଼ିଲା କେତେବାକ ଚତର କଥା । ସୁ ୧୯୭୭ ମସିହା । ଆଜିକୁ ସ୍ଵରୀ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବର୍ଷ ହବ ମୁଁ ଆମଗୀଁ କଟକିଲା କେହୁାପତା ଅଞ୍ଚଳକୁ ବାପାକ ସୁଦୂର ତାବିରୀ ଗୀଁ ସୁନ୍ଦରଗତକୁ ଗଲି ବାପାକ ପାଖରେ ରହି ପାକାପକି ବରିବାକୁ । ସୁନ୍ଦରଗତରେ ଆମ ଘର ଥାଏ 'ପଠାଣ ପତା' ରେ । କଟକ ଅଞ୍ଚଳର "ବାହି"କୁ ପଣ୍ଡିମ ଓଡ଼ିଶାରେ 'ପତା' ବୋଲାଯାଏ ।

ଲୁହୁଲ ପତାରୁ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟା ହାଟପତା ଯାଏ ଲମ୍ବିଛି, ତାହାରି ଧାରେ ଧାରେ ପୂର୍ବରୁ ପଣ୍ଡିମକୁ ପ୍ରଥମେ ସ୍କୁଲ ଲାଇନ ବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ନିବାସ, ଚାରୀପରେ ପଠାଣପତା । ତହିଁରୁ ସୁନାରୀ ବା ବଣିଆପତା ଏବଂ ଉତ୍ତିବିଆ ହେଉ ହାଟପତା । ରାଷ୍ଟାର ଉତ୍ତରପଟେ ବ୍ରାହ୍ମଣପତା, ଦକ୍ଷିଣ ପଟେ ସରବାରୀ ବଢା ବା ପୋଖରୀ ।

ପଠାଣପତାରେ ନଥ ଦଶ ଘର । ପଠାଣ କାତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଘରସହ ଅନ୍ୟ କେତେବଳ ଘର । ତାଙ୍କରି ମରିରେ ଆମ ଘର । ଆମ ଘରକୁ ଲାଗି ପୂର୍ବପଟରେ ଅହନ୍ତଦ, ମହନ୍ତଦ ଦୁଇରାଇଙ୍କ ଘର । ତାଙ୍କ ବାପା ରଜାଘରେ କ୍ରାଇର । ପଣ୍ଡିମପଟରେ କୃତକୁ ମିଆଁର ଘର । ଚାରୀ ବାପା ଦରଜୀ କାମ କରୁଥିଲେ । ଧଧା ବସସରେ ମରିଗଲା ପରେ କୃତକୁ ପତା ଛାତି ବାପାକ ପେଶା ଧରିଥାଏ । ସିଲେଇ କାମ କରି ଚାରୀ ମା' ଆଉ ସାନ ଉତ୍ତରୀକୁ ପୋଷେ । ପୂର୍ବକୁ ଆଉ ପଣ୍ଡିମକୁ ଲାଗି ଲାଗି ମା-୪ ଲେଖାଏ ପଠାଣ ଘର । ବୋଧକୁଏ ଦକ୍ଷିଣଦିଗ୍ନ କଟାରେ ପାଣି ସୁବିଧା ପାଇ ଘରବରି କେତେବଳୁ ରହଗଲେଣି ।

ପଢ଼ିଶା ଅହନ୍ତଦ ମୋ ସହପାୟୀ, ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଦୁ । ତତ୍ତ୍ଵରେ ଉର୍ଧ୍ଵହେଉ ପ୍ରଥମ ଦିନରୁ ତା'ରି ପାଖରେ ବସିଲି । କୁମେ ତୁର୍ବିକର ବନ୍ଧୁତା ବକ୍ତି ବକ୍ତି ତାଳିଲା । ସ୍କୁଲ ରୁ ଫେରି କରିଦିନ ମୁଁ ତା'ଘରେ ଅଟକିଯାଏ, ଆଉ କେବେ କେବେ ସେ ଆମଗରକୁ ଆସେ । ଏକାଠି ଖାତ୍ରୀ, ଖେକୁ । ଅହନ୍ତଦର ଉତ୍ତରୀ ଆୟୋଜା ତତ୍ତ୍ଵ ଶ୍ରେଣୀରେ, ଆଉ ବତକାଇ ମହନ୍ତଦ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆନ୍ତି । ଆୟୋଜା ମତେ 'ଗଢ଼ିନାଥ' ବୋଲି ତାକେ । ରଣନାଥ ତା' ପାଟିରେ ପକେ ନାହିଁ । ମତେ ନିଜ ଭାଇପରି ଆଦର କରେ । ମାଉଁସ ତରକାରୀ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ କହେ "ଗଢ଼ିନାଥ । କହତ କାହିଁ ଗୋସଥର ତରକାରୀ ଖାଇନ୍ତୁ ? ମୋଟା ଗୋସ, ଗୋରୁ ମାଉଁସ ।"

ମୁଁ ହସେ । କହେଁ-ମାଉଁସ ତ ମାଉଁସ ମୋଟା ବାଣୀ ଆଉ ସରୁକାଣୀ । ମିଠା ଲାଗଲେ ହେଲା ।" ଅହନ୍ତଦ ଆଉ ମୁଁ ହସିହସି ରହିଯାଏଁ ।

ଆମ କ୍ଲାସରେ ଅହନ୍ତଦ ଛତା ଆଉ ଦୁଇ ତିନୋଟି ପଠାଣ ପିଲା ବି ପକୁଆନ୍ତି । ସୁନ୍ଦରଗତ ପଶୁତାକୁରକ ପୁଅ କୁବେର ଆଉ ବିଏ ବିଏ । ଉତ୍ତିବିଆ ପିଲା (ଦିନୁ ପିଲାକୁ ଉତ୍ତିବିଆ ପିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ) ଆଉ ପଠାଣ ପିଲା ସ୍କୁଲରେ ଏକା ସଙ୍ଗେ ପକିବସୁଁ, ଖେକୁଁ । ଆମ ମନରେ ବି ସାରମାନଙ୍କ ମନରେ ବିଛି ବାହି ବିଚାର ନଥାଏ । କୁବେର ଥାନା ପତାରେ ବାପାକ ସରକାରୀ ବ୍ରାତରରେ ରହେ । ହେଲେ ଲାଗି ମିଶ୍ରକ

ପିଲା । ଚିବେ ରଜ ପକ୍ଷେନେଇ ବୋଲି ଘରେ ଜୀବିଷ୍ଣାଏ । ତେଣୁ ଆମ ସାହରେ ବହୁତ ସମୟ କଟାଏ । ସଞ୍ଜ ହବା ଆଗରୁ ଘରକୁ ଯାଏ ।

ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ହିତୁ ମୁସଲମାନ ରେବରାବ କୃଷ୍ଣିକୋଣ ବିବାର ନୃଥିମା ମାମୁଳି କଥା । ବଡ଼ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବି ନଥାଏ । ପଢାପର୍ରେଣୀ ଜାବରେ ପରବର୍ତ୍ତି ରାଇ, ଦାଦା, ମାମ୍ ଆଦି ଡକାଡ଼ି ହୁଅଛି । ମହନ୍ତଦର ମା ମତେ ପୂଅ ପରି ସେହି ବରତି । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟତ ତାକୁ ମନେ ପକାଏଁ । ଅହନ୍ତ ମନେ ତୁରାଇଗରୀ କରି ଚେବସି ଚକରି । ସୁନ୍ଦରଗତର ସ୍ଥାୟୀ ବାସିଯା ହୋଇଯାଇଛି । ତା' ର ବି ବସ୍ତୁ ହେଜାଣି, ପିଲାଟିଲା ହେଲେଣି । ବେବେ ବେବେ ଚେବସି ଧରି ଆସିରେ ବୁବନେଶ୍ଵରରେ ମତେ ଝେଟିବାକୁ କୁଳେ ନାହିଁ । ଆମ ଘରେ ଖାଏ, ଯାଏ ।

ମାର୍ଜ ମାସରେ ପଠାଣମାନଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ "ମହରମ୍" ପବେ । ରମଜାନ ମାସଟିଯାବ ପଠାଣମାନେ ଦିନଯାବ ରୋତା ରଖି ଓପାଏ ରହି ସଞ୍ଜ ପୂର୍ବରୁ ଥରେ ମାତ୍ର ଖାଆଛି । 'ମହରମ୍' ପର୍ବରେ 'ଚାହିଆ' ରକେର ଶୋଭାୟାତ୍ରା ବରତି । ମନେଅଛି ମୁଁ କିଦକରେ ଅହନ୍ତ ସାଜରେ, ମୁଁ ବି ପରବ ମାନିବି, ଉପାସ କରିବି । ଗୋପାକ ଦାଦା ଆମୟରେ ରହି ରୋଷେଇବାବ ବରତି । ରତ୍ନାପାର କରେଇରେ କ'ଣ ଜକିରା ବରତି । ସେ ବାକର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ସ୍ଥାମୀଙ୍କ ଚାହିରୀ ବା ବ୍ୟବସାୟ ଗାଁକୁ ଯିବାର ପ୍ରଥା ନଥାଏ । ଘରେ ରହି ଘରଦ୍ୱାର ଚାଷବାସ ବଥା ବୁଝାବୁଝି ବରତି । ଗୋପାକ ଦାଦା ମତେ ବୁଝାଛି, ମୁଁ ବୁଝେ ନେଇଁ । ବାପାଙ୍କ ଆଗରେ ବହତି । ବାପା ବହତି, ହଉ ସେ ଦିନେ କି ଦି' ଦିନ ଉପାସ ରହୁ, ବକେ ରୋବ ବଲେ ତା' କିଦି ରାଜ୍ଞିଯିବ । ମନେଅଛି, ଥରେ ପୁରାମାସେ କାହିଁ ପାଦିଲି । କରଦିନ ଅହନ୍ତ ଘରେ ଖାଇଦିଏଁ । ଗୋପାନଦାଦା କହିରୀକୁ ଫେରିଥିଲେ ଆମ ଘରେ ଅହନ୍ତ ଓ ମୁଁ ଖାଉଁ ।

ମାସ ଶେଷରେ ଚାହିଆ ଶୋଭାୟାତ୍ରା ବାହାରେ । ଅନ୍ୟୁନ ବୋଢିଏ ପୁଟ ଉଚର ସାବେ ଚିନିପୁଟ ଉଚରତାରେ ବିମାନ ପରି ମେତା । କରି ବାକୁବାର୍ଯ୍ୟ ଖରିତ ହେଇ ମେଜଟି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ । ଚାରିଜଣ ପଠାଣ ତାକୁ ବାନ୍ଧେଇ ନୋଇଥାଏନି । ଆଗରେ ଅମେ ପିଲାଏ ବାହି ହାତରେ ଧରି 'ହାସନ ହୁସେନ' ଧନୀ ଦେଇ ନାହିଁ କୁଦି ଚାଇଥାଉଁ । ମେଜ ପଛରେ ସୁବକ ବସ୍ତି ବସ୍ତି, ସାଇ ସାଇ ବୁଲି ଗଲାରହିଆ ଲାଗେ । କି କିହୁ କି ମୁସଲମାନ ଯିଏ ଚାହିଲା ତା' ଘର ଆଗରେ ଚାହିଆ ରଖି ରୋଗ ଦିଆଯାଏ ହାସନ ହୁସେନଙ୍କୁ । ବିମାନଟି ମୂଳରୁ ଆଗ୍ରାକୁ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଥାବ । ପ୍ରତି ଥାବରେ ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ କୋଠରୀ । ସବା ଦୁଇର କୋଠରୀ ଦୁଇଟିରୁ ଗୋଟିବରେ ହାସନ ଓ ଆରଟିରେ ହୁସେନଙ୍କ ସଂକେତ ସ୍ରୁତି ଲୋଟ ଲୋଟ ଖଣ୍ଡା ଦୁଇଟି ରଖାଯାଇଥାଏ ।

ପ୍ରକୁ ଆଲାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଦୂରକୁଣ୍ଡଳୀତ ହଜରତ ମହନ୍ତଦରଙ୍କ କୁର ନାହିଁ ହାସନ ଓ ହୁସେନ । ମହନ୍ତଦକ ତିରୋଧାନ ପରେ ୪୨ ଖଲିପା ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ତାକ ହାର୍ଦି ଅଜୀକ ହୁଇପୁଅ ଏମାନେ । ଅର୍କୁକ ପରେ ପ୍ରଥମେ ହାସନ ପଞ୍ଚମ ଓ

ହୁସେନ ଷ୍ଟେ ଖରିପା ରୂପେ ମୁସଲିମ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଚଥା ଧର୍ମର ମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ହାସନ ମାତ୍ର ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଷତଯତବାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିହତ ହୋଇଥିଲେ ଓ ତହିଁର ଚାରିବର୍ଷ ଉତ୍ତରେ ହୁସେନ ଏବଂ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦଳଦାରା ନିହତ ହେଲେ ।

ହଜରତ ମହମ୍ମଦଙ୍କର ବଂଶଧର ରାବେ ଶେଷ ଦୂର ଖରିପାଙ୍କ ସ୍ଵାତି ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ଓ ଶୋକ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଚାହିଆ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ପାକନ ବରାଯାଏ । ଚାକରି ସ୍ଵାତିକୁ ଜାଗରୁକ ରଖିବା ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ଧୂନି ଦିଆଯାଏ ‘ହାସନ ହୁସେନ’ । ପିଲାମାନଙ୍କର ବାତିଖେଳ ସାଜ୍ଜକୁ ସୁବବମାନଙ୍କର ଖଣ୍ଡାଖେଳ ହୁଏ । ତୋଳ ବାଉଦ ଓ ମହୁରୀ ଚାକ ସହ ନାହିଁ ନାହିଁ ପିଲାଏ ଓ ସୁବବମାନେ ଚାଲିଆଏ । ହଟପତା ପାଖ ମସଜିଦରୁ ଚାହିଆ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାହାରି ସହର ସାହିମାନ ପରିବ୍ରମା କରି ପୁଣି ମସଜିଦ ପତିଆକୁ ଫେରିଯାଏ । ପଠାଣ ପିଲାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଆ (ହିନ୍ଦୁ) ପିଲାମାନେ ଚଥା ସୁବବମାନେ ମିଶି ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଚାରିଆଏ । ଯେଉଁ ହିନ୍ଦୁ ସୁବବ ଖଣ୍ଡା ଖେଳ ଜାଣେ, ସେ ପଠାଣ ସୁବବଙ୍କ ସଂଗେ ମିଶି ଖେଳିଲେ ବିଜ୍ଞି କାହାର ଆପରି ନଥାଏ । ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଶେଷରେ ମସଜିଦ ପରିସରରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମିଶାନ ବଖାଯାଇ ଉପବ ଶେଷହୁଏ ।

ସେହିପରି ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଦଶହରା ପର୍ବର୍ତ୍ତରେ ପଠାଣ ପିଲାଏ ଓ ବଡ଼ମାନେ ସ୍ଥେଲ୍ଲାରେ ହାର୍ଦିକତା ସହଯୋଗ ଦିଆଏ । ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଦଶହରା ମଣ୍ଡା, ବାକରା ପିଠା ପଡ଼ୋଶୀ ପଠାଣ ଘରମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ । ଅହମଦ ଏଇ ୮-୯ ଦିନ ଆମ ଘରଜାତେ ନାହିଁ । ସୁଲ ଛୁଟିଆଏ । ଆମରି ଘରେ ଖାଏ, ଖେଳେ, ରାତିକୁ ତା’ ଘରକୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ପଠାଣମାନେ ହିନ୍ଦୁ ମହିରକୁ ଯିବା କିମ୍ବା ହିନ୍ଦୁମାନେ ମସଜିଦ ଭିତରକୁ ଯିବା ପ୍ରଥା ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ମହିର ପାଖଦେଇ ଚାହିଆ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପଠାଣ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ନିଆଯାଏ କିମ୍ବା ମସଜିଦ ପାଖଦେଇ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ କୌଣସି ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାଜାଆଦି ବଜାଇ ନିଆଯାଏ, ତହିଁରେ ବହାରି ଗାତ୍ରଦାହ ହେଉ ନଥାଏ ।

ଦଶହରା ପର୍ବ ଶେଷଦିନ ସଂଧାରେ ଗାଜପୁର ରଜା ଖଣ୍ଡା ବହୁକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ବାହାରି ଅଜରାପାଟ ପାହାଡ଼ ଚଳେଥିବା ଚାହମାରୀ ପତିଆକୁ ଯାଆଏ । ରାଜାଙ୍କର ହାତୀ ଘୋଡ଼ାର ପଢୁଆର ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଆଏ ପଛରେ ବଡ଼ମାନେ ବହୁପଂଖ୍ୟାରେ ଚାଲାନ୍ତି । ଆଗେ ଆଗେ ପିଲାମାନେ ବାତିଖେଳ କରି, ସୁବବମାନେ ଖଣ୍ଡାଖେଳ କରି ନାହିଁ ନାହିଁ ଚାଲିଆଏ । ଓଡ଼ିଆ (ହିନ୍ଦୁ) ପିଲାଙ୍କ ସହ ପଠାଣ ପିଲାଏ ବାତିଧରି ଖେଳି ଯାଉଥାଏ ପଠାଣ ସୁବବ ଖଣ୍ଡାଖେଳରେ ଯୋଗ ଦିଆଏ ।

ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଚାହମାରୀଠୀରେ ଶେଷହୁଏ । ରାଜା, ରାଜ ବିରାଦର ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବହୁକ ଚାକନା କୌଣସି ଦେଖାଏ । ପରେ ପୁଲିସ ବହିନୀକୁ ସେମାନଙ୍କର ବହୁକ ଚାକନା ଦଶତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ପରିଶେଷରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମିଶାନ ଓ ପୁଲିସବାହିନୀର ବୃତ୍ତିକୁ ପାଇଁ ପୁରସ୍ତାର ବନ୍ଧନ କରାଯାଏ ।

ସୁହରଗତରେ କରୁଥୀରୁ ଜଦମ ଶ୍ରେଣୀଯାଏ ଦୀର୍ଘ ନ ବର୍ଣ୍ଣବାଚ ରହିବା କିମ୍ବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ତୁର ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମଗତ ସଂଗ୍ରହର ନାମଗନ୍ଧ ନଥ୍ରା । ପରିଷର ପ୍ରତି ସୌହାର୍ଦ୍ୟ ବିରାଜମାନ ବରୁଥାଏ ।

ସୁହରଗତରୁ ବଚବ ଆସି ପ୍ରଥମେ କରିଛିଏଇ ସ୍କୁଲ ଓ ପରେ ରେରେବସା କଲେଜରେ ସ୍ବ ୧୯୭୯ରୁ ୧୯୯୪ ଦୀର୍ଘ ଛାତ୍ରବର୍ଷ ବଚବରେ ରହି ପାଇଲି ।

ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ କରିଛିଏଇ ହଷ୍ଟେଇରେ ରହୁଥାଏଁ । ପ୍ରତ୍ୟେ ରହମାନ ବୋଲି ଜଣେ ପଠାଣ ହଇଥ୍ୟାର ସବାକୁ ସବାକୁ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ପିଇବ ଥାବିରେ ପୂରି, ଆକୁଦମ, ସୁବି, ପାଣିକଷାରୁ ବୋରାର ହଲ୍ଦ୍ରା ଆଦି ଅଳଗା ଅଳଗା ପାତ୍ରରେ ରଖି ଘର୍ଷି ବଜେଇ ବଜେଇ ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ପିଲା ବିଏ ଚିନିଆଖାର, ବିଏ ଚାରଖାର ପୂରି ଆକୁଦମ ବା ହଲ୍ଦ୍ରା ଜକଷା କରୁ । ରହମାନ ବା ଖାତାରେ ଟିପିରଖେ । ହୟାକୁ ହୟା ପରିଷା ଅସୁର କରି ନିଏ । ନିରୋହା ଘିଅରେ ଚିଆରି ପୂରି, ଚରବାରୀ, ହଲ୍ଦ୍ରା ଆଦିର ସୁନିଷତା ଆହିସୁହା ମନେଅଛି । ପଠାଣ ଚିଆରି ବୋଲି ବେହି ହିତୁପିଲା ଘୁଣା ବରତି ନାହିଁ । ଆଗ୍ରହ ସହବାରେ ଖାଆନ୍ତି ।

ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜରେ ମୋର ବେଚେବ ସହପାଠୀ ମୁସଲମାନ । ଅଧିକାଂଶ ବଚବ ଟାଉନ ବାସିଥା । ସେମାନଙ୍କ ସଜ୍ଜେ ତାଙ୍କ ଗରବୁ ଯାଇଛି । ବେଚେବଙ୍କ ସଜ୍ଜେ ଘନିଷତା ଗଢି ଉଠିଛି । ଓଡ଼ିଆ ବଜାର, ମହମଦିଆ ବଜାର ଆଦି ବେଚେବ ମୁସଲମାନ ବନ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିଛି । ପରିଷର ପ୍ରତି କୌଣସି ଘୁଣା, ଅସ୍ତ୍ରୟା ଇତ୍ୟାଦି ନଥାଏ ।

ମନେ ଅଛି, କଲେଜରେ ୪ର୍ଥ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀରେ ବି ଏ ପକୁଥିବାବେଳେ ରଙ୍ଗରେବୀ ଅନର୍ବ ଲ୍ଲୋବରେ Thomas Hardy ଙ୍କ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଉପନ୍ୟାସ Martin Chuzzlewit ର କୌଣସି ଉପଲ୍ଲେଦ୍ଧ ଚର୍ଚମା କରାହେଉଥାଏ । ଅଧାପକ ମହୋଦୟ ତୁଣ୍ଡର ଦେଇ ସାରିଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ବହିଲାରୁ ସେ ହିନ୍ଦିରେ ତୁଣ୍ଡରବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଓଡ଼ିଆରେ ତୁଣ୍ଡରଙ୍କେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ବୁଝିବି ବୋଲି ବହିଲାରୁ ଅଧାପକ ବହିଲେ “ତୁମେ ମୁସଲମାନ ହୋଇପାର ବୋଲି ଭାବି ମୁଁ ହିନ୍ଦିର ଆଶ୍ରୟ ନେଉଥିଲି” । ମୁଁ ଓ ମୋର ସହପାଠୀଙ୍କ ସମସ୍ତରେ ହସିଉଠିଥିଲୁ । ଅଧାପକ ତୁଆହେର ଆସିଥାନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭାବ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିପାରି ନଥାନ୍ତି । ଯାହାହେଉ, ତାଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ଅରିମତ ସେବିନ ମତେ ବା ଆଉ ବାହାରିବୁ ଅବୁଚ୍ଛିବର ବୋଧ ହୋଇ ନଥାଇଲା । ମତେ ମୁସଲମାନ ନବହି ବଜାଇୟି ବିହାରୀ ବହିଥିଲେ ମୁଁ ତଥାରା ବିଚକିତ ହୋଇନଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ମନେହେଲା ।

ପ୍ରାୟ ଶାଠିଏ ବର୍ଷ ତକର ଅରିଷତାରୁ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ହିତୁ ମୁସଲମାନ ତୁର ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକାମ୍ବତା ବିରାଜମାନ ବରୁଥାଏ । ଆମ ଗାଁ ପାଖ ପଟାମୁଣ୍ଡେର ଅଞ୍ଚଳରେ ଚଉଦକୁଳାଟ ପ୍ରକୃତି ପ୍ଲାନରେ ମୁସଲମାନ ବନ୍ତିମାନ ରହିଛି । ଭରପ ଭାର ଭାର ପରି ଚକିଆସିଛନ୍ତି । ଚିତ୍ର ଉହି ପରକାଳରେ, ବିଶେଷମନନ୍ତି

ସ୍ଵାଧୀନତା ପରିବାର ଓ ଦେଶବିରାଜନ ପରିସମୟର ଘଣ୍ଟା ପ୍ରତି ନନ୍ଦର ଦେଲେ
ଏହି ସୁସମ୍ବର୍ଷରେ ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ବାତାବରଣ,
ତହିଁର ଏକ ନମ୍ବୁଳ ଉରୋଷ ବରୁଛି ।

ଯେଉଁ ରାମଜନ୍ମକୁମି ବାବରା ସମଚିଦ ସମର୍ପିତ ବିବାଦ ପ୍ରତି ପୂର୍ବରୁ ଧାନ
ଆବଶ୍ୟକ ବରାଯାଇଛି, ତାହା ସ୍ଵାଧୀନତା ପରିବାରର । ପ୍ରାୟ ପନ୍ଥରବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସ୍ବ
୧୯୮୩ ମସିହା ଦଶହରା ସମୟରେ ମୁଁ ଅଯୋଧ୍ୟା ପରିଦର୍ଶନ କରିବାର ସୁଯୋଗ
ପାଇଥୁଣି । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ କରୁଥାନର ବିରିନ ଦୃଷ୍ଟିମାନ ଦେଖିବା ଅବସରରେ ସେଠାରେ
ରାମଜନ୍ମ ଯଷ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବାର ଦେଖିଛି । ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ ବାବରା
ମସଚିଦ ବବଦ୍ଧ ରାମଜନ୍ମ କୁମିର ମୁଢି ନିମିର ଯଷ । ବାବରୀ ମସଚିତ ଅବଶ୍ୟ
ରାମଜନ୍ମକୁମି ସୌଧ ଉଚ୍ୟାଦିର ବକୁ ପରିବାରର ଏବଂ କେତେବେ ସ୍ଵଜରେ ବାବରା
ମସଚିଦ ରାମଜନ୍ମକୁମି ସୌଧ ଉପରକୁ ମାତି ଆସିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଏହି ମୁଢି ସଂଗ୍ରାମକୁ ଧର୍ମାନ୍ତତା ଜଡା ରାଜନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚନ
ଯୋଗାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଧର୍ମାନ୍ତତା, ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ସହିତ ରାଜନୀତି ଜଡ଼ିତ
ହେବା ପରେ ସମସ୍ୟାଟି ଜଟିଳତା ହୋଇ ପରୁଛି ।

ଅଯୋଧ୍ୟାରୁ ମାତ୍ର ଦେବଶହ ବିଲୋମିଟର ଓ ବାଶୀ (ବନାରସ) ୦୧ରୁ ୭୦-
୭୫ ବିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଅବସିତ ମରହର । ପୂରାବାକରେ ହାନୀୟ ଲୋକେ
ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥୁଲେ ଯେ ବାଶୀରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ଵର୍ଗପ୍ରାସ୍ତି ହୁଏ, ଅଥବା
ମରହରୀରେ ମଲେ ସେ ନକ୍ଷାମା ହେବା ନିଶ୍ଚିତ । ରତର ଯୋନୀରେ ଗର୍ଭରତ୍ୱପେ
ବଜୁନେବେ ।

ସମୟ ଷ୍ଣୋଦନ ଶତାବୀର ପ୍ରଥମ ପାଦ । ସ୍ବ ୧୯୧୭-୧୭ ସାଲ । ସହ
କବୀର ପିରବଳେ, ମରହରରେ ଦେହରକ୍ଷା କରିବାକୁ । ତାଙ୍କର କେତେକ ଅନୁଗାମୀ
ଓ ସମର୍ପିତ ଏପରି ଏକ ପଦକ୍ଷେପ ନ ନେବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାର ଥିଲେ । ମାତ୍ର କବୀର
ତାଙ୍କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଅଟକ ରହିଲେ । ତାଙ୍କର ଦୃଢମତ ଯେ ବାଶୀରେ ମଲେ ଯଦି
ବ୍ୟକ୍ତି ସିଧାପକ୍ଷ ସ୍ଵର୍ଗଲାଭ କରିବ, ତେବେ ଉଗବାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେବାର ପ୍ରଯୋଜନ
ନାହିଁ । ମହିର ମସଚିଦ ତୋକି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଅପରପକ୍ଷେ
ଉଗବାନ ସମଗ୍ରୀ ପୃଥିବୀର ସ୍ଵର୍ଗ । ସେ ଗୋଟିଏ ହାନକୁ ପବିତ୍ର କରି ଅନ୍ୟଟିକୁ
ଅପବିତ୍ର କରିବେ, ଏହା ଅସମବ ।

ଯାହାହେଉ, କବୀର ମରହରୀରେ ସ୍ବ ୧୯୧୮ ରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗକଲେ ।
ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲିମ ଧର୍ମଯାତ୍ରକରଣକର ଧର୍ମାନ୍ତତା ପ୍ରତି କଠୋର ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଥିଲେ
ସେ । ସମ୍ପତ୍ତି ମାନଙ୍କାତି ଏକ ପ୍ରକୁଳ ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ଉତ୍ତର । ତେଣୁ ଧର୍ମ, ଜାତି
ଉଚ୍ୟାଦି ବିରିନତା ହେତୁ କଲହ, ସଂଘର୍ଷରତ ହେବା ମୂର୍ଖତା ବୋଲି ଦୃଢମତ ନିର୍ଭିକ
ଲାବରେ ପ୍ରବାଶ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ସବ ଧର୍ମର ସମନ୍ୟ ସାଧନ କରିବା ପାଇଁ
ସ୍ଵରୋନାନ୍ତି ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ।

ବେଶୁ, ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଉଲ୍ଲୟ ହିତୁ ଓ ମୁସଲମାନମାନେ ତାଙ୍କ ମରଶ୍ଵରୀର ଦାବୀ କରିଥିଲେ । ନିଜ ନିଜ ମତରେ ସଦବାର ବରିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ପରିଷ୍କରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ତାଙ୍କ ମରଶ୍ଵରୀର ଘାନରେ କେବଳ ଶୁଣିଏ ସଦ୍ୟ ପୂଷ୍ପରାଶି । ହିତୁ ଓ ମୁସଲମାନରଙ୍ଗ ତାହା ବାକିନେଇ ନିଜ ନିଜ ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ସଦବାରବିଧାନ କଲେ । କବୀରଙ୍କର ସ୍ମୃତିରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ମରଶ୍ଵରୀର ପଢ଼ିରହିଥିବା ଘାନରେ ହିତୁମାନେ ଏବଂ ମନ୍ଦିର ଏବଂ ଲଗାଇରି ହେଉ ମୁସଲମାନମାନେ ଏବଂ ମସଜିଦ ନିର୍ମାଣ କଲେ ।

ଆଜକୁ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ବର୍ଷ ଗତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦିରରେ ଯଏ ଶଖେ ବଜାଇ ହିତୁମାନେ ପୂଜା ଆରାଧନା କରୁଛନ୍ତି । ମୁସଲମାନ ମାନେ ମସଜିଦରେ ନମାଜ ଆଦି ଦେଖିବ ଆରାଧନା କରୁଛନ୍ତି । ବୌଣ୍ଡି ମତାନେଇବ୍ୟ, ବିବାଦ ହେଉନାହିଁ ଦୂର ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ।

ଏହି ବିଷୟ ସୁରଣ କରି ରାମକୃତ୍ୟ ପରିଦର୍ଶନ ସମୟରେ ଭାବିଥିଲି ରାମକୃତ୍ୟ ବାବରୀ ମସଜିଦ ବିବାଦ କୃଷ୍ଣମଣ୍ଡା ସ୍ମୃତିରେ ସମାଧାନ କରିହୁଅତା ନାହିଁ କି ? ଧର୍ମାନ୍ତଚା, ସମ୍ରଦାୟିକତା ଓ ରାଜନୈତିକ ସ୍ଵାର୍ଥରୁ ବିରତ ହେଲେ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇପାରିବା । କେହି କେହି ଏପରି ସୁତନା ଦେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଉର୍ଯ୍ୟ ପକ୍ଷର ଘାନାୟ ସାମାଜିକ, ଧାର୍ମିକ ତଥା ରାଜନୈତିକ ନେତାଗଣ ସେମାନଙ୍କର ବଠୋର ମନୋବ୍ୟ ପରିହାର ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଧାନ ସୁଦୂର ପରାହତ ପରି ବୋଧକୁଏ । ଘାନାୟ ନେହୁଁ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିବା ରକ୍ତ ଦୂର ସମ୍ରଦାୟର ସର୍ବଭାରତୀୟ ନେତାମାନେ ଯଦି ନ୍ୟୟସ୍ଵାର୍ଥ ଭାବ ପରିହାର କରି ଦେଶର ମଞ୍ଚକ ବହେ ହାର୍ଦିକ ଚେଷ୍ଟା ବରତେ, ଆପୋଷ ଭାବରେ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ସମବ୍ୟପର ହୁଅବା ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ସଙ୍ଗ କବୀରଙ୍କର ଏବଂ ଦୋହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାତ୍ପର୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ମନେହୁଏ । ସେ କହିଥିଲେ-

“ମନ୍ଦିର ତୋର ମସଜିଦ ବନାଯେ

ଯେ ତୋ କୋର ମୁଜାବା ହେବି ।

ମହ ବିସୀବା ଦିନ ତୋର ବହେ

ଯେ ଘର ଖାସ ଖୁଦାବା ହେବି ।”

ମନେହୁଏ ସତେପ୍ୟପରି ରାମକୃତ୍ୟ ବାବରୀ ମସଜିଦ ସୁହୃଦ ସମସ୍ୟାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସେ ଏହି ଦୋହାଟି ରତନା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟାର ଦୁଶ୍ୟମାନ ଦିଗଟି ହୁହେଁ, ତହେଁରେ ନିହିତ ଶୁଭଚର ତବ ପ୍ରତି ସଜାଗ ରହି ଉର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ରଦାୟର ଦୃଷ୍ଟି ଆବଶ୍ୟକ କରିଥିଲେ ।

କବୀର ଚେତାର ଦେବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ ଯେ ଖୁଦା ବା ପ୍ରକୃତ ପ୍ରକୃତ ନିବାସ ମନ୍ଦିର ବା ମସଜିଦ ହୁହେଁ । ମାନବର ହୃଦୟ ହିଁ ତାଙ୍କର ନିବାସଘାନ । ତେଣୁ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗି ମସଜିଦ ବା ମସଜିଦ ଭାଙ୍ଗି ମନ୍ଦିର ଗଛିବା ଏବଂ ସାମାନ୍ୟତମ ବଥାରୁପେ

ବିବେଚିତ ହେବା ଉଚିତ । ଅପରପକ୍ଷେ କୌଣସି ଲୋକ ଉପରେ ଅଭ୍ୟାଚାର ବରିବା ତା'ର ହୃଦୟକୁ ଆଗ୍ରାଚ ବରିବା ଜୟନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବା ବିଧେୟ ବୋଲି ଚାକର ଦୃଢ଼ମତ ଥିଲା ।

ମାନବ ଏତାଦୁଶ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗ୍ରହଣ କଲେ ବିଶ୍ୱରେ ସାମ୍ରଦ୍ୟିବ ବିବାଦ, ସଂଘର୍ଷ, ଯୁଦ୍ଧ, ରତ୍ନପାତ, ଦୂର୍ବଳ ଉପରେ ସବଳର ଅଭ୍ୟାଚାର ଆଦି ଯେତେ ଯେତେ ବିରୀଷିକା ଦେଖାଯାଏ, ତହିଁର ଅବସାନ ଘଟିବା ସହଜସାଧ ହୁଅଛା ।

ଦୃଢ଼ତଃ ସାମ୍ରଦ୍ୟିବ ବିଶ୍ୱରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଏବ ଭିନ୍ନ ଚିତ୍ର । ଯେଉଁ ହାସନ ଓ ହୃଦୟନ ହଜରତ ମହମବଦଳର ବଂଶଧରରୁପେ ଉପଲାମ ଧର୍ମ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଶେଷ ଖଲିପା ଥିଲେ, ଯାହାକର ସ୍ଵାତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏବଂ ନିଧନ ହେତୁ ଦୁଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ସାରା ମୁସଲମାନ ଜନମମାଜ ମହରମ ପର୍ବ ଓ ତାକିଆ ଶୋରାୟାତ୍ରା ଅନୁଷ୍ଠାତ କରିଛନ୍ତି, ବାକରୁମେ ସେହି ହାସନ ଓ ହୃଦୟନଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ସମର୍ପଣଗଣ ଦୂର ସମ୍ରଦ୍ୟରେ ବିରତ ହୋଇ ସିହା ଓ ସୁନା ନାମରେ ଅରିଛିତ ହେବେ । କୁମରଃ ଦୂର ସମ୍ରଦ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଚିତ୍ତତା ଉପକାଚ ହେଲା ଓ ତହିଁର ଭାଷଣ ପରିମାଣ ସଦୃଶ ସଂଘର୍ଷରୁ ଦୂର ବିରାଟ ଦେଶ ଉପାକ ଓ ଉପାନର ଅଧିକାସାଗଣ ବିଗତ କେତେବ୍ୟକ୍ଷ ହେବ ରତ୍ନାକ ସମର ଚକାର ଆସିଛନ୍ତି । ନ୍ୟୟସ୍ଵାର୍ଥ କେତେବେ ବିଦେଶୀ ଶକ୍ତି ଏହି ସଂଘର୍ଷକୁ ନିବ ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନ ନିମିର ଉତ୍ତନ ଯୋଗାରବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସୌରାଜ୍ୟର ବିଷୟ, ରାଜତ ସଦୃଶ ଶାତିକାମୀ କେତେବେ ଶକ୍ତି ତଥା ସଂୟୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂୟ ଆଦି ଉଚ୍ଚ ସଂଘର୍ଷର ଅବସାନ ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛନ୍ତି । ତାହାରି ଫଳ ସ୍ଵରୂପ ସଂଘର୍ଷର ସାମ୍ରଦ୍ୟିବ ବିରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବୁଏ ।

ସେକାଳର ବବାରଙ୍କ ସଦୃଶ କେତେବେ ମହାମ୍ୟାକ ପ୍ରୟାସ ଫଳରେ ହିତୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଦୂର ସମ୍ରଦ୍ୟ ଭିତରେ ଧର୍ମାନ୍ତତା ବଶତଃ ବିବାଦ, ସଂଘର୍ଷ ପରିବର୍ତ୍ତ ସଭାବ, ସୌରାଜ୍ୟ ବଜାୟ ରହିଥିଲା । ଆଜବରଙ୍କ ସଦୃଶ ଚତୁର, ଉତ୍ତାରମନା ରାଜନୈତିକ ସେହି ବହୁତାକୁ ଦୃଢ଼ତର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଜନସାଧାରଣ ପ୍ରତରେ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଭାତ୍ରଭାବ ଅତୁଳ ରହିପାରିଥିଲା ।

ସାମ୍ରଦ୍ୟିବ ସମାଜରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର, ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯାତାଯତର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ପଡ଼େଶୀ ଭାବେ ରହିଥିବା ଉଭୟ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣାର ବାତାବରଣ ଓ ପୁଷ୍ଟିଭୂମି ବିଶ୍ୱର ଓ ଦୃଢ଼ତର ହେବାର ସମାବନା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ମାତ୍ର ମୁଣ୍ଡିମେୟ ନ୍ୟୟସ୍ଵାର୍ଥ ପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତିକର ଚକ୍ରାତ, ଅସାମାଜିକ ମନୋଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅସାମଜନ୍ୟ ହେତୁ ଅସବୁଦ୍ଧ ତଥା ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଆହରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ତଥା କଥାତ୍ମକ ନେତାମାନଙ୍କର ଅନୁରଦ୍ଧରଣିତା ହେତୁ ସମାଜ ସମାଜ, ସଂପ୍ରଦାୟ ସଂପ୍ରଦାୟ, ଦେଶଦେଶ, ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଭାଷା, ଧର୍ମ, ଜାତି, ଆଦି ବିଷୟ ନେଇ ଦୂର, ବିବାଦ, ସଂଘର୍ଷ, ରତ୍ନପାତ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ଵତ୍ତପାତ ହେଉଛି ।

ଏ ରୂପ ଅସୁହଣୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚିହ୍ନଟ ଦରି ଚାକର ଅସାମାଚିକ ବାୟ୍ୟକବାପର ଅବସାନ ଘଟାଇବା ଭାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଚିତ୍ତାନାୟକ ଆଧାନୀକ ବୃଦ୍ଧିଜୀବୀ, ସାମାଚିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଶାର୍ଶ ନେଚାମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ବର୍ଷବ୍ୟ । ସେମାନେ ଏ ଦିଗରେ ଆପରିକ ଚେଷ୍ଟା ବଲେ ସମାଜକୁ ଦେବକ ଧର୍ମ ତୁହେଁ, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରଭାର ଦୁର୍ଗତିକୁ ରକ୍ଷାକରି ପାରାପାର ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଯେ ମାନ୍ୟବିକ ପ୍ରେମ, ବନ୍ଧୁତା ଯେ ଧର୍ମାନ୍ତତାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ପ୍ରତିହତ କରିପାରେ ଚର୍ଚିର ଦୃ ଷାତ ବିରଳ ହେଲେ ହେଁ ପ୍ରଭାବକାଳୀ ତାହା କହିବା ବାହୁଦ୍ୟମାତ୍ର । ଚର୍ଚିରୁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଉଲ୍ଲେଖ ବର୍ତ୍ତି ।

ମହନ୍ତ ଅଜୀବ ଛଣେ ଉଦାରମନା ପ୍ରଶାସନିକ । ବିବାହ କରିଛନ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାବିଦ ସାହିତ୍ୟକ ଶ୍ରୀ ରାଜ କିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଜଗ୍ନୀକୁ । ସେମାନଙ୍କର ସତାନଗଣ ସୁଶ୍ରୀ, ସବ ଚରିତ୍ର ଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ । ଝିଅ ଓ ପୁଅମାନଙ୍କର ହିତୁ ଘରେ ବିବାହ ସମ୍ମାନ ପ୍ରାପନ କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ଅବା ଅସ୍ତିତ୍ବର ଘଣ୍ଠା ଘଟିନାହିଁ । ସୁଖମୟ ସାମାଚିକ ଜୀବନଯାପନ ବରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ।

ଆଉ ଏବ ଦୃଷ୍ଟାତ ମିଷ୍ଟର ମାରୁପ ଓ ମିଷ୍ଟର ରାମ ନିବାସ ସିଂହଙ୍କ ବନ୍ଧୁତା । ଉରୟ ଷେଷ ବେଳରେ ବାୟ୍ୟରତ । ବିହାରରେ କୌଣସି ଏବ ସ୍ଥାନରେ ଏବତ୍ର ଅବସାପିତ ହୋଇଥିବା ବାଜରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅବାଧ ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧୁତା ଗଢି ଉଠିଛି । ମିଷ୍ଟର ମାରୁପ କୁଳନେଶ୍ୱରରେ କିଛି ଦିନ ତଳେ ଅବସାପିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ମିଷ୍ଟର ରାମ ନିବାସ ସମ୍ବିକ ଆସି ତାଙ୍କ ଘରେ ବିଛିଦିନ ଅତିଥିରାବରେ ରହିଥିବା ବାଜରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଲେଖକର ପରିଚୟ । ଉରୟକର ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧୁତା ନିବିତ । ଧାର୍ମିକ ବିଜ୍ଞାନତା କୌଣସି ବିରେଦ ସୃଷ୍ଟିକରି ପାରିନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଲିଚରେ । ବିଗଚ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଲିଚରେ ବନ୍ଧୁତା ଅତୁଳ ରହିଛି ।

ଉରୟ ଦୃଷ୍ଟାତ ଅତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକ ପାରିବାରିକ ସୁସମର୍ଦ୍ଦ ଓ ନିବିତ ବନ୍ଧୁତାର ଉଚ୍ଚତ ନିଦର୍ଶନ । ଧର୍ମାନ୍ତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନୟସ୍ତସ୍ଵାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିକ ବୁପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରତିକିତ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେବ ମାନବିକ ପ୍ରେମ ବନ୍ଧୁତା ଏଥରେ ତିବେମାତ୍ର ସହେଲ ନାହିଁ । ନୟସ୍ତସ୍ଵାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗତକର ପ୍ରଭାବ ଯେତେ ବନ୍ଦବାନ ହେଲେ ହେଁ ଅପରାଜେୟ ବୋଲି ବିଚାରିବାର କୌଣସି ବାରଣ ନାହିଁ ।

ଛି ବେମାରିଆଟା !

ମୋ ବଡ ଭାଉକର ଦେହାତ ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ପର୍ଚିରିଶ ବର୍ଷ ହବ । ଭାଉକଙ୍କ ବୋଜରେ ଦୁଇ ବର୍ଷର ଶିଶୁ ଝିଅଟିକୁ ଜାତି ସେ ସୁର୍ଗାରୋହଣ କରେ । ଭାଉକ ଓ ତିବି ଝିଅ ବେତେବେଳେ ଆମ ଗାଁରେ ବୋଉ ବଡ଼ମାଳ ପାଖରେ ଆଉ ମୁଁ ସରବାରୀ ଚାବିରୀରେ କୁବନେଶ୍ଵରରେ ଅବସାପିତ ହେଲାରୁ ମୋ ପାଖରେ ଝିଅ ସାଜରେ ମିଶି ରହିଲେ, ମୋ ସ୍ଵୀକୁ ହେପାଜବରେ ଝିଅଟି ବଢ଼ିବାକୁ ଭାରିଲା । ଭାଉକ ପ୍ରାୟ ଗାଁରେ ରହି ଘର ଦ୍ୱାର ଜମିବାକି କରାରଖା, କୁଣ୍ଡଶୁଣ୍ଡ କରିବାରେ ବୋଉ ମଭମାଳୁ ସାହାଯ୍ୟ ବହୁଥାତି । ଝିଅ କୁବନେଶ୍ଵରରେ ଆମ ପାଖରେ ରହି ଅପର ପ୍ରାରମ୍ଭେରାକୁ ମେଟ୍ରିବ ପାଶୁ ପର୍ଯ୍ୟତ ପବି କଲେତ ପାଠ ଆରମ୍ଭ କରା ମୋ ଝିଅ ସାଜରେ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ବୋଉ ବଡ଼ମାଳ ଦେହାତ ଘଟିଲାରୁ ଭାଉକଙ୍କ ଗାଁରେ ରହି ଘରଦ୍ୱାର, ଜମିବାତିର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଝିଅ ଘର ଯୋଗ୍ୟ ହେଲାରୁ ସହଳ ସହଳ ତା ବାହାଘର କରିବାକୁ ମନ ବକେଇଲେ ଭାଉକ । ଅନେବ ତୁମେର କହିଲି, ଝିଅର ବୟସ ମାତ୍ର ୧୯ ବର୍ଷ ଆଉ, ଏ ପକୁଷ୍ଟି, ବି, ଏ ତା ପାଶକରୁ । ମାତ୍ର ଭାଉକ ମଞ୍ଜିଲେ ନାହିଁ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ତାପ ପକେଇଲେ । କଟାଳ କରେ ।

ଖୋଜାଖୋଜି କରୁବରୁ ଝିଅ ଭାଗ୍ୟକୁ ଗୋଟିଏ ଦୁହେଁ ଦୁଇଟି ଯୋଗ୍ୟ ବରପାତ୍ର ମିଳିଲେ । ଜଣେ ତାତର, ଆଉ ଜଣେ ଲେବଚରର ବା ଅଧାପକ । ଭାଇ ନାହାନ୍ତି, କାହେ ଭାଉକ ମନ ଉଣା କରିବେ, ଦୁଇଟିଯାବ ପାତ୍ରଙ୍କ ବିଷୟ ତନ ତନ କରି କୁଣ୍ଡିଲି ଭଲ ପାତ୍ରଟିଏ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ । ମଧ୍ୟସଙ୍କ ସହାୟତାରେ, ନିଜେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଦେଖିପରଖି ଦୁହେଁଙ୍କ ରିତରୁ ଲେବଚରରଟିକୁ ଅଧିକ ପଥସ କରି । ମୋ ସ୍ଵୀ ମଧ୍ୟ ଏଥରେ ସହଯୋଗ କରି ଭଲ ପାତ୍ରଟିଏ ବାହିବାକୁ ତେ ଷା କହୁଥାତି । ତାତର ପାତ୍ରର ଘର କେକାନାକ ଜିଲ୍ଲାରେ, ଟିକେ ଦୂର । ଲେବଚରର ପାତ୍ର ଘର କୁବନେଶ୍ଵର ପାଖ ଖୋର୍ଦ୍ଦା ଅଞ୍ଚଳରେ । ବନ୍ଦୁ ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ଦୁନିଆଦି ଘର । ପାତ୍ରର ବେତେବ ନିକଟ ସମର୍ବ ବନ୍ଦୁ କୁବନେଶ୍ଵରରେ ଆଆତି । ସବୁ ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ଝିଅ ପାଇଁ ସେଇ ପାତ୍ର ଶ୍ରେୟସ୍ତର ମନେହେଲା ।

ଭାଉକଙ୍କ ଦୁଇ ପାତ୍ରଙ୍କ ବିଅ କହିଲି । ସେ ଗାଁରୁ ଆସିଆନ୍ତି ଏ ବିଷୟରେ ଶେଷ ସିଦ୍ଧାତ କରିବାକୁ । ଝିଅକୁ ଦେଖାଦେଖି କରିବାର ଥାଏ ଦୁଇ ପାତ୍ରଙ୍କର ମହିର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦିନ । ଭାଉକ ତାଳ ସାଜ ସାରିବା ଚିହ୍ନାପରିଚୟକୁ ପଚାରି ଦୁଇଥାତି ଦୁଇପାତ୍ରଙ୍କ ଭଲମହ, ତାଳ ଘରଦ୍ୱାର, ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦବଙ୍କ ବିଷୟ ।

ବିମିତି ବର, ବିମିତି ଘର ବୋଲି ନାନାଭାବେ କୁଣ୍ଡିବାକୁ ଦେଖା କରୁଆଆଛି । ଶେଷକୁ ବହିଲେ କୁଇ ପାତ୍ରଯାବ ଓ ସମାଜ ସମାଜ ଜଣାପଢ଼ିବାଟି । ଓମର ଯଇଠି ମନ ମାନ୍ତ୍ରିତି ବର ।

ଦେଖାଦେଖିର ଆଠ ଦଶ ଦିନରେ କୁଇଜାଗାରୁ ଖବର ମିଳିଲା । ଉର୍ଧ୍ଵ ରାତି । ଭାଇଜଙ୍କୁ ପୁଣି କୁଣ୍ଡେଇ କହିଲି - କୁଇଜଣଯାବ ଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ର । ହେଲେ ବହୁ ହିସାବରେ ଖୋର୍ଦ୍ଦି ପାତ୍ରଟି ହେଲେ ଭଲ ହୁଆଥା, ତେମେ କୁହ ବଜାରି ଜବାବ ଦବା ।

“ବହିଲି ପରା ତମ ମନକୁ ଯଇଠି ପାଇଚି ସେଇଠି ବର । ସେଇଠି ଜବାବ ଦିଅ ।” ଭାଇଜ ଉଦାସଭାବରେ ବହିଲେ ।

ମନରେ ଆଉ ଦୂର ନରକ୍ଷି ଖୋର୍ଦ୍ଦି ପାତ୍ରଟି ପାଖକୁ ସ୍ବାଧାର ତାଳିବାକୁ ଯିରବରି ଖବର ପଠେଇଲି । ଭାଇଜଙ୍କୁ କୁବନେଶ୍ଵରରେ ରହି ବାହାଘରର ବ୍ୟବସା ଦେଖାଦେଖି କରିବାକୁ ବହିଲି ।

ସାତ ଆଠ ଦିନ ପରର ଘଣ୍ଟା । ହଠାତ ଭାଇଜ ଆସି ମୁଁ ଶୁଣେଇ ଅଭିଯୋଗ ବରେ - “ହି ! ସେଠା ବେମାରିଆଟା ।”

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ି ପଚାରିଲି - “କାହା କଥା କହୁଚ ଭାଇଜ ? କିଏ ବେମାରିଆ, କି ବେମାରି ?”

“ସେଇ ହେବଦରର ପାତ୍ର ମୁଁ । ତାଙ୍କ ବଂଶକୁ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥିବା ଜଣକରୁ ଶୁଣିଲି ପିଇଦିନରୁ ତା’ର ପେଟମରା ବେମାରି । ସେ ଖାଲି ସିଂହ ତରକାରି ଖାଏ । ତେମେ ଟିବେ ଭଲ କରି କୁଣ୍ଡିଲ ।” ଭାଇଜଙ୍କ ବନ୍ଦରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ।

ବାର୍ହି ଏ ଖବର ତ ମୁଁ ବାହାରି ମୁହଁରୁ ଶୁଣିନେଇ । ତାଙ୍କର କେତେ ନିବଟ ସମ୍ପର୍କ ଆଉ ମଧ୍ୟ କେତେ ସହଜ ମାଁକୁ ପଚାରି କୁଣ୍ଡିଲି ସବୁ ବିଷୟ ତା’ର ଭଲ । ବେମାରି କଥା ତ କେହି କହିନାହାନ୍ତି । ଖାଲି କ’ଣ ତରକାରିରେ ତେଲ ମାସକା ନ ଖାଇଲେ ବେମାରିଆ ? ସଂସାରରେ ପରା ଅଧିକରୁ ବେଶୀ ଲୋକ ଫେର ସର୍ବ୍ୟ ଧନୀ ଦେଶର ଲୋକ ଖାଲି ସିଂହ ଖାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଇଶ ଆମାତୁ ତେର ବେଶୀ । ସେମାନେ ବେଶୀ ପରିଶ୍ରମୀ, ବେଶୀ ବକୁଆ । ବିଜ୍ଞାତର ଲୋକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପରେ ରହି, ଖାଇବା ପିଇବା ସବୁତଳି ଦେଖିଛି, ଜାଣିଛି । ତେଲ, ମାସକା କି ରାଗ ଖାଆନ୍ତି ନେଇ । ସିଂହ ଦରବ ଖାଆନ୍ତି, ବୋଲି ଆମାତୁ ବେଶୀ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ତେମେ କାହା କଥା ଶୁଣନା । ମୁଁ ଆଉଥରେ ଭଲ କରି କୁଣ୍ଡିଲି ।” ବୁଝେଇ କହିଲି ଭାଇଜଙ୍କ ।

“ସେଗୁଡ଼ା ବସ ଦେଶ କଷ ଲୋକଙ୍କ କଥା କହୁଚ ବା ? ଆମ କଥା ନିଆରା । ଆମର ସିନା ବାଆଜି ବରଷିମ ସିଂହ ଖାଆନ୍ତି । ଘରୁଆ ଲୋକ କିଏ ସିଂହ ଖାଉଛି ଦେଖିଲ ? ସେ ଯଦି ବାହାହେର ଘରଦ୍ୱାର କରିବ ସିଂହ ଖାଇ କି ମଣିଷ ହବ ମାଁ ? ତେମେ ଟିକେ କୁଣ୍ଡିଲ ଭଲକିରି । ଆର ପାତ୍ର କଥା ନହେଇ ବୁଝୁନ ?” ଭାଇଜ କୋହରରା ବନ୍ଦରେ ବହିଲେ ।

ତାକୁ ପରା ବହି ଦିଆ ହେଲା ଆମର ଅନ୍ୟଠି ଠିକ୍ହେଲା, ବଥା ଦିଆ ସରିଛି ବୋଲି । ତବେ ବ୍ୟଷ୍ଟ ହୁଅନି ମୁଁ ଲକବରି ଆଉଥରେ ବୁଝିବି, ବହି ମୁଁ ସେଇ ବାମରେ ବାହାରିଗଲି । ତିନି ତାରିଦିନ ଧରି ବକୁ ସ୍ତ୍ରେରୁ ଲେବନ୍ଦର ପାତ୍ର ବିଷୟରେ ବୁଝିବାରେ ଲାଗିଲି । ଶେଷକୁ ମୋର ହୃଦବୋଧ ହେଲା କୌଣସି ବେମାରି ଲାଗି ହୁହଁ ହୁଚି ହେତୁ ସେ ସିଂହ ଖାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରେ । ଘରେ ପରିବା ପାଣି ସବୁବା, ମାତ୍ରର ହଜଦିପାଣି ତାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ବଲେବରେ ପଢିବା ସମୟରେ ଥରେ ତା'ର ଡିସେଞ୍ଚ୍ଟ୍, ହୋଇଥିଲା । ତାତ୍ରର ମସଳା ରାଗ ଆଦି ଖାଇବାକୁ ବାରଣ ବରିଥିଲେ । ସିଂହ ଚରକାରି ଖାଇବାକୁ ବହିଥିଲେ । ସେଇଦିନୁ ତା'ର ରୁଚି ବଦଳି ଯାଇଛି । ମସଳାଦିଆ ଚରକାରି ନଖାୟ ହୁହଁ, ଭଲପାଏ ପାଣି ସବୁତା, ସିଂହ ଚରକାରି ।

ତହିଁର ବିଶ୍ଵିଦିନ ପରେ ଭକ୍ତ ଲୋକରରଙ୍କ ସହିତ ଅଭାନ୍ଦବ ଦେଖାହେଲା । ବଥା ବାର୍ଷା ହୁହଁ ହୁହଁ ତାଙ୍କ ବସା ଘରକୁ ଘଲି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଗିତରେ କ'ଣ ସବୁ ଖାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କର ବୋଲି ପଚାରିଦେଲି । ସିଂହ ଚରକାରି ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ରୁଚି ବିଷୟ ଯାହା ଶୁଣିଥୁବି ତାହା ହିଁ ସତ୍ୟ । ବିଶ୍ଵିଦିନ ସିଂହ ଚରକାରି ଖାଇଲାପରେ ରୁଚି ବଦଳିଗଲା । ଆଉ ମସଳା, ରାଗୁଆ ଚରକାରି ଖାଇବାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଅପରପକ୍ଷେ ସିଂହ ଖାଇଲା ପରେ ସାମ୍ଯରେ ଭଲତି ହେଲା ।

ହଠାତ୍ ପଚାରିଦେଲି- କ'ଣ ବାହାଘର ଝୋଜିରେ ତେଲ ମସଳା ପକା ଚରକାରି ଖାଇବ ନାହିଁ ?

“ନା ନା ସେପରି ହୁହଁହେଁ । ଅନ୍ୟ ବାହାଘରେ ଖାଇଲେ ମସଳାପକା ଚରକାରି ଖାଇଦିଏଁ । ତେବେ ଯେତେଟା ପାରେ ଏତେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେଁ ।” ସରଜଭାବରେ ବୁଝେଇ କହିଲେ ।

ରାଉଜଙ୍କୁ ସବୁକଥା ବୁଝେଇ ଦୁଇଭାବରେ କହିଲି- “ମୋର ହୃଦବୋଧ ହେଉଛି ପାତ୍ରଟି ଅଣ୍ଠେ ବେମାରିଆ ହୁହଁହେଁ । କେବଳ ତା' ନିଜ ରୁଚି ଅନୁସାରେ ସିଂହ ଚରକାରିକୁ ମସଳା ରାଗଦିଆ ଚରକାରିତୁ ପସନ୍ଦ କରେ । ଆମର ବ୍ୟଷ୍ଟ ହବାର ବିଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ।” ରାଉଜଙ୍କ ମନ ମାନିଲା ।

ଏଥର ସମ୍ପେତେ ବାହାଘର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଝିଅ ବାହାଘର, ନାନାଦି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭରିବା ଦରକାର । ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ଦୁଇଟି ମାସ ଭାଲିଗଲା । ବାହାଘରଟି ଭଲ ଭାବରେ ହେଇଗଲା । ବାହାଘର ଝୋଜିରେ କୋର୍଱୍ବୁଅ ସବୁପ୍ରବାର ଚରକାରି ଖାଇବା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଭାଉଜ ତାଙ୍କ ମନର ଦୃଦ୍ଧ ଭଲ କଲେ ।

କୋର୍଱୍ବୁଅ ସିଂହ ଚରକାରି ଶିଆ ବଥା ଶୁଣି ଭାଉଜଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ଯେପରି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଇଥିଲା ଭାବୁ ଭାବୁ ମୋ ପିଲାଦିନର ଅର୍ଥାତ୍ ଷାଠିଏ, ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ପୂର୍ବର ପରିସିତି ବଥା ମନେପଢ଼ିଗଲା ।

ବଚକ କିଲ୍ପର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବକବେବ ଷେଷ୍ଟ୍ରେରୁପେ ସନ୍ନାନିତ ବେତ୍ରାପତା ସଦତିରିଜନ ଏବକୁ କିଲ୍ପାର ଏବ ଅଖ୍ୟାତ ପଲୁଗୀରେ ଆମଘର ସେତେବେଳର

ପରମରା ଅନୁସାରେ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକେ ଗାଁରେ ରହି ଘର ଦ୍ୱାର ଚାଷବାସ ବିଷୟ ବୁଝା କୁଣ୍ଡି କରୁଥିଲେ, ଜଗାରଖା କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ବୋଉ, ବଡ଼ମା ଓ ବଡ଼ଅପାଣ ପାଖେ ଗାଁରେ ରହି ଗାଁ ଚାଟଖାକୀରେ ପକୁଆଏ ।

ମୋର ସଂଶୋଧନାରେ ଘରକୁ ସେବାକରେ “ଭିତର ଘର” କହୁଥିଲେ । ସେ ଘରର ପବିତ୍ରତା ସ୍ଵର୍ଗତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବୋଉ ବଡ଼ମା ସଦାବେଳେ ଆଖି ରଖିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଘର ମାସକୁ ଥରେ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପାଇରେ, ମାଟି ଜୋବର ଛିପାପୋଷା ହେଲାବେଳକୁ ଭିତର ଘର ପ୍ରତି ଗୁରୁବାର ସବାକୁ ଲିପା ପୋଷା ହୁଏ । ବୋଉ ନିଜେ ଲିପେ । ଅଗାଧୁଆ ସେ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବା ନିଷେଧ । ଭିତର ଘରର ତୁଳଟି ରାଗ । ଗୋଟିରେ ତୁର ବା ଚିନୋଟି ତୁଳି । ବୋଉ ନିଜେ ସେ ତୁଳିଷ୍ଟିକୁ ବସାଏ । ତୁଳି ପାଖକୁ ଅଛ ଉଚ୍ଚର ପିଣ୍ଡିଟିଏ । ରକ୍ଷା ହାତି ପଲମ ଆଦି ସେଇ ପିଣ୍ଡ ଉପରେ ରଖାଯାଏ । ଭିତର ଘରର ଆର ରାଗରେ ଦେଇ ପିଣ୍ଡ ବା ବଡ଼ବଡ଼ାଙ୍କ ଆସାନ । ପୂର୍ବଜଳର ସ୍ଵର୍ଗ ଓ ସକାନର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ଵରୂପ ଟିବେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚର ପିଣ୍ଡ ଉପରେ ହୋଟିଛୋଟ ପିରାମିତ ଆବାରର ମାଟି ପିଣ୍ଡିକଟିମାନ ଛିପାପୋଷା ହୋଇ ସଦାବେଳେ ସଫାସଫୁରା ରଖାଯାଏ । ସେଇ ରାଗର ଏବ ପାଖରେ କାନ୍ଦକୁ ରାଗି ପିଇବା ପାଣି ମାଠିଆ ଆଉ ତୁଆହାଣି ପଲମ ସଜାହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ବହାଘର ପରେ ବୋହୁ ତୁଆହେଇ ଘରକୁ ଆସି ପ୍ରଥମେ ସେଇ “ଭିତର ଘରକୁ ଯାଏ । ବଡ଼ବଡ଼ାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡିଆମାରେ । ତୁଆ ଗୋଡ଼ରେ ସାମିଲ ହେବାର ପ୍ରତୀବ ସ୍ଵରୂପ ତୁଳଥୀ ପରେ “ଭିତର ଘର” ତୁଳିରେ ଶାଗ ଖରତି ବଡ଼ବଡ଼ାଙ୍କ ପାଖରେ ଭୋଗ ଲଗାଏ । ଘରର ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରେ । ନିଜେ ଖରତିଥିବା ଶାଗ ବାହି ଦିଏ ସମସ୍ତକ ପେଇଁ । ସାଇପଢିଶାର, ନିଜ ଗୋଡ଼ର ସମସ୍ତେ ଆସନ୍ତି, ବୋହୁପରିଷା ଖାର ଯାଆନ୍ତି ।

ଭିତର ଘରେ ରକ୍ଷାରକ୍ଷି ପାଇଁ ସବୁ ପାତ୍ର ମାଟିର । ଭାବ ପାଇଁ ବଡ଼ହାଣି । ତାକି ପାଇଁ ମଣିଙ୍ଗା ହାଣି, ତରକାରୀ ପାଇଁ ଛୋଟ ହାଣି, ଗହିରିଆ ପଲମ । ଭାବାରକ୍ଷି ପାଇଁ ଚେପଟା ପଲମ । ସବୁ ମାଟି ତିଆରି । ଅଧିକାଂଶ ତରକାରି ପାଣି ସବୁଜା ବା ହଳଦିପାଣି ପ୍ରବରଣରେ କରାହେଉଥାଏ ଆହିକାରି କଟା ପରିବାକୁ ନୁହା ଅଥବା ଏକୁମିନିଅମ କରେଇରେ ବା ତେବେଚିରେ ତେଇ ମସଙ୍ଗା କତା ସବୁଜା ପାଗରେ ପକେଇ ଉଭୟ ମସଙ୍ଗା ଓ ପରିବା ନିଆଁଧାସରେ ଲାଲ ପଢିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖରତା ଯାଉଛି, ସେପରି ତୁହେଁ । ପାଣି ସବୁଜାରେ ପ୍ରଥମେ ପାଣି ପୁଣି ଆସିଲେ ସାମାନ୍ୟ ହଳଦି ପକେଇ ତହେଁରେ କଟା ପରିବାକୁ ସିଂହ କରାଯାଏ ତଦ୍ୱାରା ପରିବାର ଖାଦ୍ୟସାର ଗୁଣ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ନିଟେସ୍ବ ସ୍ଵାତ ହଜିଯାଏ ନାହିଁ । ବର୍ଷମାନର ପ୍ରଶାନ୍ତରେ କଟା ପରିବା ଓ ମସଙ୍ଗା ଉଭୟ ନିଆଁଧାସରେ ଅଶନିଃଶ୍ଵାସ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଡ଼ିଯିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ପାଣି ଯୋଗ କରାଯାଏ । ହୁଏତ ପାଟିକୁ ସାଦିଷ ହୁଏ, ମାତ୍ର ଦେହକୁ ଆଦୌ ପୁଣିକର ହୁହେଁ ।

ଚିତ୍ତ ସମୟ ବଦଳିଛି, କଜ୍ଜ ବଦଳିଛି, କୁଆ କୁଆ ରନ୍ଧା ପ୍ରଶାକୀମାନ ଆମ ପୁରୁଷା ପଣ୍ଡିତ ନିର୍ବାସିତ କରିଛି । ମୋ କାଣିବାରେ ଆମ ଗୀ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆଉ ଆମ ରାହ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ରୁ ବେଳେବ ଯାଇ କଲିବଢ଼ାରେ ବାବୁ ବାତି ମାନଙ୍କରେ ଠାକୁର ବା ପାତବ ବାମ ବରୁଛିଛି । ସେମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ପୁରୋତ୍ତ କୁଆ ରନ୍ଧନ ପ୍ରଶାକୀ ଆମ ରାଜ୍ୟସାରା ପ୍ରସାର ଲାଇ ରାଜ୍ୟସାରା ପ୍ରସାର ଲାଇ କରିଛି । ସତ ବବାରକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ “ଚନ୍ଦ୍ର କିହାକୀ ବାରନ” ଟିକି ଜିରିର ଲାକସା ହେବୁରୁ ମାନଙ୍କ ବହୁ ଦୃଷ୍ଟି, ସତାପ, ବ୍ୟାଧି, ମନ୍ତ୍ରାପ ଆଦି ଭୋଗ ବରେ । କୁଞ୍ଚାଦ୍ୟ ଛାତିପାରେ ନାହିଁ । ବର୍ବନ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ର ଛାତିପାରେ ନାହିଁ ।

କିହାର ଲାକସା ହେବୁରୁ ଆମେ କୁଳିନ୍ଦୁ ଆମ ଜାତିର, ସାରା ଦେଶର ଜନ୍ମ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରସାଦର ପରମରା । ତାକର ଦୈନିକ ଶାତିଏ ପଣ୍ଡିତ ରୋଗ ରନ୍ଧା ଯାଇ ରହ ଯାଏୟୀମାନେ ପ୍ରସାଦ ଆବାରରେ ସେବା କରିଛି, ଏବଂ ଆମେ କୁଣ୍ଡ । ଜଣାଏରେ ବୋଲୁଣ୍ଡ ହେଲେ ତାକର ପ୍ରସାଦ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ଓ ଚର୍ବିର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପଣ୍ଡିତ ସବୁ କୁଳିନ୍ଦୁ । ତାକୁ ଛାତି ଅରକ୍ଷ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଗର୍ବ ଅନୁରବ କରୁନ୍ତି ।

ରାବନା ପ୍ରୋତରେ ଭାସି ଯାଇଁ ଯାଇଁ ମନେପଢ଼ିଲା ସ୍ବ ୧୯୪୩-୪୪ ମସିହାରେ ସଂୟୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଗାମରେ ବୁଝି ଲାଭକରି ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଲାତ ଓ ଅନ୍ୟ ବେଳେବ ଉନ୍ନତ ଆଉ ବେଳେବ ଅନୁନ୍ନ ଦେଶରେ ସମାଜ ବଲ୍ୟାଶ ସେବା ବିଶ୍ୱରେ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅନୁଧାନ କରିଥିଲା । ବିଲାତରେ ହାମାର ବାବ ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ ପରିବାରରେ ଫେରିଂରେସ ଭାବରେ ରହି ତାଙ୍କ ସାମାଜିକ ଚକଣି, ଖାଦ୍ୟପେଯ ଉତ୍ୟାଦି ଉଷ୍ଣ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ପ୍ରାତଃ ରୋଜନ ପରେ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ରୋଜନ ଓ ରାତ୍ରି ରୋଜନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୌଣସି ଖାଦ୍ୟରେ ତେଜ, ମସଲା, ବା ରାଗର ଲେଖ ସରା ନଥାଏ । ଏପରିକି ମାତ୍ର, ମାଂସ ଚରବାରି ବା ରଜାରେ କୁଣ୍ଡେଁ । ସବୁ ସିଂଘ । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାତ୍ର, ମାଂସ ସିଂଘରେ ଟିଶ ଡବାରେ ସିଲ ବରାହେଇ ବିକ୍ରି ହୁଏ । ସେହି ଟିଶ କିଣି ଆଣି ପ୍ରୟୋବନ ଅନୁସାରେ କାହିଁ ସାମାନ୍ୟ ମାର୍ମାଲେଡ ଚର୍ବିର ଶିଅ ପରଖ ଦେଇ ଉଷ୍ମମ ବରାଯାଏ । କୁଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ଚର୍ବିରେ କୁଣ୍ଡ ଓ ଗୋଲମରିଚ ଗୁଣ ଯୋଗ କରି ଖାଇବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ମୋର ଟିକେ ଅସ୍ଵିଦ୍ୟା ହେଉଥିଲା ମାତ୍ର ତାହା ସାମାନ୍ୟ ବେଇଗା ଦିନପାଇଁ ।

ବିଲାତରେ ଦୁଇମାର ରହିବା ପରେ କୁବନେଶ୍ୱର ରୁ ପିଲାମାନଙ୍କର ଚାପା ହେବୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇବାକୁ ବିଲାତ ରେ ମୋର ଗୋଟିଏ ପଟ ଉଠେଇଲି । ବଲେଜରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ପଟୋଗ୍ରାଫରକ ଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ବସାକୁ ଗଲି । ଉପାପା ଖୋଲି ଦେଖିଲାକୁ ପଟଟି ମୋର ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ହେଲାନାହିଁ । ଦୁଇମାର ବିଲାତ ରହଣି ପକ୍ଷରେ ମୋ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ଆଶାତୀତ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥିଲା ।

ଅବଶ୍ୟ ପରିପ୍ରାଣି କାରହାର କିଛି ଅବଦାନ ଆଇପାରେ, ମାତ୍ର ଏବଂ ସତ୍ୟ ଯେ ବିଲାତ ରହିବା କାହରେ ମୋ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର କୁମାରତ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଧାନତଃ ତାହା ସେ ଦେଖିର ଖାଦ୍ୟପୋକୁ ଏଥରେ ସହେଲ ନାହିଁ । ଉକ୍ଷୟକରି ଦେଖିଲି ଯରେ ବାହାରେ ସେମାନେ ଖାଦ୍ୟସାର ବିଷୟରେ ଦେଖ ସହେଳ ।

ବିଦେଶରୁ ଫେରିଲା ପରେ ସେତେହୁର ସମବ ଚେଲ ମସଲା ରାଗ ବିହୀନ ସିଙ୍ଗ ଖାଦ୍ୟ ମୋ ଘରେ ପ୍ରତିକଳ କରାଇବାକୁ ଯେତେ ତେଣ୍ଟା କରି ବୃତ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଉପାରିଲି ନାହିଁ । ରକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀରେ ଖାଦ୍ୟସାର ନଷ୍ଟ ହେବା କଥା ବୁଝିବାକୁ ଆମେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୋହୁଁ । ଆମ ଖାଦ୍ୟର ମାନ ନିୟମଶ କରିବାରେ ଜିରର କରାମତି ଉଥାପି କଳବର । ପ୍ରସଙ୍ଗକୁମେ ମନେ ପଡ଼େ କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସେନ୍ୟ ବିଭାଗରେ କାମ କରୁଥିବା ମୋ ପୂଅ ଥରେ କେଉଁଠୁ ଗୋଟିଏ ଚାର୍ଟ ଆଣି ମୋ ଖାଇବା ଘରେ ଟାଙ୍ଗିଲ୍ଲା । ଖାଦ୍ୟରେ ବ୍ୟବହର ବିଭିନ୍ନ ପରିବା, ପକ୍ଷ, ଶସ୍ତ୍ର ଆଦିରେ କେତେ ପରିମାଣରେ ଖାଦ୍ୟସାର ଅଛି, ଆମେ କେଉଁ ଜିନିଷରୁ ବେତେ ଖାଇଲେ ସୁଷମ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ଆଦି ସେଥିରେ ଲେଖାଆସ । ସ୍ଵୀ ଲୋକମାନେ ଏହା ଗୋଟିଏ ଉଭଟ କଥା ବୋଲି କହି ହସରେ ଉଭେଇ ଦେରେ । କିଛିଦିନ ପରେ ସେ ଚାର୍ଟଟି କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ବେହି ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଆହୁରି ମନେପଦେ ପ୍ରାୟ ୨୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୁଁ ସରକାରକର ଆଦିବାସୀ ବିଭାଗରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରାବେ ଥାଏଁ । ବିଲାତ ଅଧିବାସୀ କଣେ ସାମାଜିକ ବୃତ୍ତଦିର୍ଘ ପୁଲବାଣୀର କୁଟିଆ କନ୍ଧକ ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ପୁଲବାଣୀ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ କୁବନେଷ୍ଟରରେ ପ୍ରାୟ ତିନି ସପ୍ତାହ ରହି ଆଶକିବ ଓଡ଼ିଆ ରାଷ୍ଟ୍ର ଶିକ୍ଷା କରୁଥାଏଟି । ତାକ ସଙ୍ଗେ ଆହାପ ଆଲୋଚନାକୁ ଜାଣିଲି ଗବେଷଣା ବିଷୟବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ କୁଟିଆ କନ୍ଧକର ଖାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଗବେଷଣା କରିବେ । ପ୍ରସଙ୍ଗ କୁମେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, “ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କର ଖାଦ୍ୟରେ ବିଶେଷତ କିଛି ଅଛି କି ? ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ କିଛିଦିନ ଥିଲି । ଏଠାରେ କବକବ, ପୁରୀ ଏବଂ ଆଖପାଖର ଦୁଇ ତିନୋଟି ଗାଁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ପାଇଥିଲି ଠିକ ସେହି ପ୍ରବାର ଖାଦ୍ୟ ଏଠି ମଧ୍ୟ । ବ୍ରିଟେନ ଭାରତ ତୁଳନାରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ରାଜ୍ୟ । ସେଠି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଚିର ଖାଦ୍ୟ ମୋଟାମୋଟି ଏକ ରକମର ହେଲେ ହେଁ, ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ସାଦରେ ସ୍ତରାଷ୍ଟ, ଆଇରାଇଷ୍ଟ, ଡେୟଲସ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡ ଆଦି ପ୍ରାଚିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକର କିଛି କିଛି ବିଶେଷତ ଅଛି । ଭାରତ ପରି ଏକ ବିଶାଳ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନତା ଅଧିକ ସମ୍ଭବ ହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ ବୋଲି ମନେହୁଁଏ । ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ?

ତାକୁ ବୁଝାଇ କହିଥିଲି- “ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଚିରେ ଖାଦ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଶେଷତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅଛି । ସଦିଓ ମୋଟାମୋଟି କହିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତୀୟ ଖାଦ୍ୟକୁ ଦୁଇ ପ୍ରଧାନ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭିନ୍ନ କରାଯାଇପାରେ-ଉଭର ଭାରତୀୟ ଓ ଦକ୍ଷିଣ

ଭାରତୀୟ । ଉଚିତ ଭାରତୀୟ ଆମିଶପ୍ରଧାନ । ଦକ୍ଷିଣ ନିରାମିଶ ପ୍ରଧାନ । ବିକୁ ଏ ଦେଶର ଜାତି, ଧର୍ମ ଆଦି ପରି ଜ୍ଞାବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିରିନ । ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏ ବିଗରେ ବିଶେଷର ଅଛି । ଆପଣ ପୂରୀ ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ବହିଲେ ମାତ୍ର ବୋଧ ହୁଏ ପୂରୀ ଭଗନାଥ ମନ୍ଦିରର ମହାପ୍ରସାଦ ଆସୁଦନ ବରି ନାହାନ୍ତି, ସବି ତାହାର୍କୁ ତେବେ ତାଙ୍କର ପୂରୀ ଯାଇ ମହାପ୍ରସାଦର ସାତ୍ର ଓ ତହିଁର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁଧାନ ବରି ଆସିବେ ।

ତାଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଉକ୍ଷୟକରି ପରଦିନ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ପୂରୀ ଯାଇଥିଲି । ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ବେଳା କରି ତାବଜ୍ଜଳକୁ ମାହାପ୍ରସାଦ ମଶାର ଏକତ୍ର ସେବନ କରିଥିଲୁ । ବଢ଼ ସୁଆରକୁ ଡକ୍କାର ମହାପ୍ରସାଦ ରନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା ବରିବାକୁ କହିଥିଲି । ଉତ୍ସ ସାତ୍ର ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପ୍ରଣାଳୀ ଉଚ୍ଚବୋଟିର ବୋଲି ସେ ମନଖୋଲି ଜହିଥିଲେ । ରନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ ବୈଷ୍ଣାନିକ ନୀତିସମ୍ବନ୍ଧ ବୋଲି ମତ ପ୍ରବାଶ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେହ ପ୍ରାୟ ୩୦,୦୦୦ (ଚିରିଶ ହଜାର) ଯାତ୍ରୀ ମହାପ୍ରସାଦ ସେବନ କରନ୍ତି ଶୁଣି ଆଶ୍ରମ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ନିଜସ୍ଵ ବୋଲି ଜାବ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତ ଏପରି କି ପବିତ୍ର ବୋଲି କହୁଥିବା ସାବିକ ଆହାର ବ୍ରତ, ବିବାହ ଆଦି ଉତ୍ସବରେ ମଧ୍ୟ ସାବିକ ଆହାର ଆୟୋଜନ ନକରି ଆସୁରିକ ଜ୍ଞାବ୍ୟ, ପାନୀୟ ଆଦି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ବିଷୟ ଏବଂ ସାଧାରଣତଃ ଲୋକମାନେ ଏ ଦିଗରେ, ବିଚିତ୍ର ବନୋବୁରି ପୋଷଣ କରୁଥିବା ବେଶ୍ୟାଏ । ମାତ୍ର ମାଂସ ନହେଲେ କି ବାହାଘର ରୋକି ? ପୁଣି ସେଇମାନେ ଅରିଯୋଗ କରନ୍ତି-ଆଜିବାଲି ବାହାଘର ରୋକି ଜ୍ଞାବା ଅର୍ଥ ପେଟ ଖରାପ କରିବା ।

ପୁଣି ଜ୍ଞାବ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଯେ, କେବଳ ଶରୀର ଉପରେ ତାହା କୁହେଁ, ମନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାବ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଅନ୍ତର୍ଭୁବାର୍ଯ୍ୟ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟକ ସମାଜରେ ବିଶେଷ କରି ସୁବ ସମାଜ, ଏପରିକି, କିଶୋର ବୟସକ ମଧ୍ୟରେ ଅସାମାଜିକତା, କୁରତା, ସଂଘର୍ଷ, ଶଠତା ଆଦିର ଦୃଷ୍ଟାତ ବହୁଳ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ । ତହିଁର ମୂଳରେ ନିଶା ତ୍ରୁଟ୍ୟ ସେବନ ଓ ଆସୁରିକ ଜ୍ଞାବ୍ୟ ଉକ୍ଷୟ ହେଲା ନିହିତ ବୋଲି କହୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମନସ୍ତାବିକ ଆଦ ଦୃକ ମତବ୍ୟକୁ କରିଛନ୍ତି । କେହି କେହି ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସରବାରୀ ମଦ ଦୋକାନ ବହକଲେ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସୁରା ବିକ୍ରି ଦୃକ ଭାବରେ ଆକଟ କଲେ ଅସାମାଜିକତା, ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାଚନୀ ଆଦି ଅନ୍ତରଃ ଶତବଦୀ ପଚାଶ ଭାଗ ବନିଯିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କୌଣସି ଏକ ସାଧକକ ଜୀବନରେ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥିବା ତାତ୍ପର୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣାଟିଏ ମନେପାତେ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀଙ୍କ ଧାରଣା ଯେ, ଗୁରୁ ଶିକ୍ଷ୍ୟୀଙ୍କୁ କୌଣସି ଦାନ ବା ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଅନୁଚିତ । କଲେ ତାହା ପରିଶ୍ରମ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବା ବିଧେୟ । ଦିନେ କୌଣସି ଏକ ଦୂର ପ୍ଲାନେଟ୍ ନିଜ ଆଶ୍ରମକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ସମ୍ଭା ସମୟ ଆଗତ ଦେଖି ନିକଟେ ଏକ ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଥିଲେ । ଗ୍ରାମରେ

କୌଣସି ଦେବ ମହିର ଅଛି କି ବୋଲି ଅନୁସଂଧାନ କରିବା କାହରେ ସନ୍ୟାସୀଳର
ଜଣେ ଶିଷ୍ଯ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚ ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଶାମ କଲେ । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କ ଘର
ଓ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଠାକୁର ବାଡ଼ିରେ ସନ୍ୟାସୀଳର ବିଶ୍ରାମର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବ ବୋଲି ଜଣାଇ
ତାଙ୍କ ସେଠାରେ ରାତ୍ରିଯାପନ କରିବାକୁ ନିବେଦନ କଲେ ।

ଆଗର୍ୟା ସନ୍ୟାସୀ ସୀଳାଚି ଦେଲାକୁ ଶିଷ୍ଯ କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ଗୁରୁଙ୍କୁ ନିଜ
ଗୁହଙ୍କୁ ନେଇ ଠାକୁରବାଡ଼ି ସଂକଳ ପ୍ରକୋଷ୍ଟରେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା
କଲେ । ଗୁରୁ, ଠାକୁର ବଂଶୀଧାରୀ ରାଧାମୋହନଙ୍କ ସନ୍ୟା ଆରତି ସମ୍ମାଦନ କଲେ ।
କଜା ମୁଗୁନି ପଥରର କମନୀୟ ମୂର୍ଚ୍ଛ ଦେଖିଲେ ଆଖି ଲାଖି ରହେ । ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ
ବିମୋହିତ ହୋଇ କେଉଁ ବିନାଶି ବିଶ୍ରମିତିଆରି ବରିଛି ବୋଲି ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ ।
କିଛି ସମୟ ନାମ ସଂକାର୍ତ୍ତନ ପରେ ପ୍ରସାଦ ସେବା ସାରି ଗୁରୁ ବିଶ୍ରାମ କଲେ । ଶିଷ୍ୟ
ଗୁରୁଙ୍କର ପଦଚାଳନା କରି ଗୁରୁଙ୍କର ଅନୁମତି ନେଇ ନିଜ ପ୍ରକୋଷ୍ଟକୁ ଗଲେ ।

ଗୁରୁ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଉଠି ନିଜ୍ୟବର୍ମି କରନ୍ତି ଓ ପୂର୍ବାପାଠ, ଉପଚାର ମଜଳ
ଆଳାଟି ଆଦି ସମାପନ କରନ୍ତି ବୋଲି ଶିଷ୍ୟ ସେ ସମସ୍ତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥାଏ ।
ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ଯାଇ ପ୍ରାତିଃବାଳର ସ୍ଵୀର୍ଯ୍ୟଦୟ ହେଲେ ସୁବ୍ରାତା ଗୁରୁଙ୍କ ବିଶ୍ରାମଗାର ଦ୍ୱାର
ଖୋଲୁ ନଥାଏ । ସହିର୍ଯ୍ୟ ମନରେ ଶିଷ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱାର ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ କରି ଭିତରେ ଗୁରୁଙ୍କୁ
ଦେଖିବାକୁ ନପାର ଆଶ୍ରୟ୍ୟ ଚକିତ ହେଉଥିଲେ । ଠାକୁର ଘରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁ ନାହାଏ ।
ତହିଁରୁ ଆଶ୍ରୟ୍ୟ କଥା ଠାକୁରଙ୍କ ଆସାନ ଶାଇ । ଗୁରୁଙ୍କର ଫୁଲାମୁଣ୍ଡ କମଣ୍ଡକୁ ଆଦି
ତାଙ୍କ ବିଶ୍ରାମଗାରରେ ନାହିଁ । ଶିଷ୍ୟ ହତଚକିତ ହେଉ କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ବିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୁକ୍ତ
ହୋଇଥିଲେ ।

ପରେ ସମ୍ମିଳିତ ପେରିଯାଇ ହୁଏବ ଗୁରୁଦେବ ନିଜ୍ୟବର୍ମାଦି ପାଇଁ ଗ୍ରାମର ଶେଷ
ସୀମାରେ ଥିବା ପୁଷ୍ପରିଣା ଯାଇଥିବେ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା
କଲେ । ମାତ୍ର ତଥାପି ଗୁରୁଦେବ ନାମିଲାକୁ ଶିଷ୍ୟ ଉଠି ପୁଷ୍ପରିଣା ଦିଗରେ ଦୃଢ଼
ଗତିରେ ଗଲେ । ମନରେ ଉଛିଷା ।

ପୁଷ୍ପରିଣା ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ବୃକ୍ଷ ମୁକେ ଗୁରୁଦେବ ଅବସନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ବସିଥିବାର
ଦେଖି ଶିଷ୍ୟ ଧାଇଁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ କୁପିତିତ ହେଲେ । ‘ଅପରାଧ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ
ଗୁରୁଦେବ ବୋଲି କହି ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପାଦକୁ ଜାବୁଦ୍ଧି ଧରିଲେ । କିଛି ସମୟ ମୌନ
ରହିବା ପରେ ଗୁରୁଦେବ’ ଅବସାଦରା କଷରେ କହିଲେ “କାହିଁକି ଏପରି ହେଲା ?
ମୋର ସାରା ଜୀବନର ସାଧନା ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ କାହିଁକି ଏପରି କଲି ? ତୁମର
ଇଷ୍ଟ ରାଧାମୋହନଙ୍କ କମନୀୟ ମୂର୍ଚ୍ଛରେ ବିମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ତାହା ତୁମର ଅଗ୍ରାଚରରେ
ନେଇ ପକାଇବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଲା କାହିଁକି ?

ବିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୁକ୍ତ ଶିଷ୍ୟ ହତବାବ ହୋଇ ରହିଲେ । କିଛିକଣ ପରେ ବାକୁଷ
ସୁରରେ ନିବେଦନ କଲେ - “ମୋର ଧନ, ଜୀବନ, ସ୍ଵକଳ ଗୁରୁପଦରେ ଅର୍ପିବା
ଆପଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାମାତ୍ରେ ମୁଁ ବଂଶୀଧାରାଙ୍କ ବିଶ୍ରମ ନେଇ ଆଶ୍ରମରେ ସ୍ଵୟଂ

ଦେଇ ଆସିଥାଏ । ମୋ ପାଖରେ ନଥାଇ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଲେ ଆପଣଙ୍କ ହାତରୁ ପୂଜା ଅର୍ଜନ ଗ୍ରହଣ ବଳେ ପ୍ରକୃତ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ହେବେ । ତାହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଗୌରବର କଥା ଆପଣୀ ବୌଣସି ଅନୁଶୋଦନ ବରତ୍ରୁ ନାହିଁ ଗୁରୁଦେବ । ତାଳକୁ ଏଇ ମୃହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଶ୍ରମ ଅଭିମୁଖେ ପ୍ରସାନ ବରିବା ।”

“ନା, ତାହାକୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ? ତୋରି ବରିନେଇ ବଂଶୀଧାରୀଙ୍କୁ ମୁଁ ଆମ୍ବାତ କରି ନପାରେ । ତୁମ ଠାକୁର ଘରେ ହିଁ ସେ ରହିବେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସେଠି ପ୍ରାପନ କରି ସାରି ଆଶ୍ରମକୁ ଯିବି । ବିନ୍ଦୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ତାହେଁ ମୋର ଏ କଳନ ହେବା । କାହାକୁ ? ତୁମର ଭାଇରାବ ସେବା ଆଦିରେ କୌଣସି ତୁଟି ନାହିଁ । ତେବେ କ’ଣ ପ୍ରସାଦ ପାଇଁ ବ୍ୟବ୍ହୃତ ପଦାର୍ଥରେ କିଛି ଅରକ୍ଷ, ଅପବିତ୍ରତା ଥିଲା କି ? ଉଷ୍ଣର ଆରାଧନାରେ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ, ଶୌଚାଦିରେ ମଧ୍ୟଭଣା ନାହିଁ । ଗୁରୁଦେବ ବରୁଣ ସ୍ଵରରେ ପ୍ରସାଦ କଲେ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଶିଷ୍ୟ ନିବେଦନ ବଳେ - “ତାଳକୁ ମୋ ଘରେ ବସି ଏ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରିବା । ଅଞ୍ଚେଷମୟରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ମାନେ ପୁଷ୍ପରିଣୀରେ ସ୍ଵାନାଦି ପାଇଁ ରୁଷ୍ଣ ହେବେ ।”

ଏହିପରି ସମୟରେ ବେଳେବ ଗ୍ରାମବାସୀ ସେ ଦିଗରେ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ଗୁରୁଦେବ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରସାଦରେ ସନ୍ଧାନ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଜୁହ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରବର ହେଲେ । ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଗୁହରେ ପହଞ୍ଚ ପ୍ରଥମେ ବଂଶୀଧାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଆସାନରେ ପ୍ରାପନ କରି ଗୁରୁଦେବ ତାଙ୍କ ସମ୍ମାନରେ କିଛି ସମୟ ଧାନ୍ୟ ହେଲେ ।

ପରେ ଧାନରଙ୍ଗ କରି ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନ କରିଲେ - “ମନେ ସହ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ତୁମେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବା ତଣ୍ଣୁକ ଓ ତରବାରି ପାଇଁ ପରିବା ଆଦି ଏକ ବଞ୍ଚକସ୍ତୁତରୁ ତୁମେ ପାରନ୍ତ । ତାହା ଦେବତାର ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟକୁହେଁ । ସେହି କାରଣରୁ ମୋର ବିବେକ ସନ୍ଦର୍ଭ ନିମିର ମତେ ବହୁବିଧ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଓ ତୁମ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ବରୁଣା ରିକ୍ଷା କରିବି ।”

ଶିଷ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚକ୍ଷିତ ହୋଇ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିଥିଲେ ଉତ୍ତର ଯଜମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି ହେରେ ମଧ୍ୟ ତା’ର ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଓ ଆୟ ଅସର ଉପାୟରେ ଜବଧ ଧନକୁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା ଯେ ତା’ର ଦାନବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ କଳୁଷିତ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ । ଅତି କେବେ ଏପରି ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ ଗୁରୁଦେବ । ମତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ।

ତାପ୍ୟ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ କେବଳ ମାନବର ଦେହ ନୁହେଁ ମନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ବିଷ୍ଣାର କରେ । ଉରେକକ ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ଯଥା ମାଂସ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ମଧ୍ୟାୟୁକ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ସୁରା ଆଦି ମାଦକ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ସେବନ ଦ୍ଵାରା ମାନସିକ ବିଜାର, ମଚିତ୍ରମ ଓ ଚିର ବିଭ୍ରାତି ଘର୍ତ୍ତିବା ସ୍ଵତଃବିନ୍ଦ । ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ବାପ୍ରବ ଯେ, କଳୁଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ଵାରା ପରିବେଶିତ ଖାଦ୍ୟ ଅନ୍ଧବା ଖାଦ୍ୟତ୍ରୁବ୍ୟ ସେବନ ଦ୍ଵାରା କୁଣ୍ଡନ ସଂଘର୍ଷିତ ହେବା ମଧ୍ୟ ସ୍ଵତଃବିନ୍ଦ । ସୁତରାଂ ଖାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆମେମାନେ ବିଶେଷ-ଭାବରେ ସାବଧାନ

ହୋଇ ଚକିତିବା ଉଚିତ । ଲାଜସା ବା ଚିହ୍ନାର ଗାତନା ହେବୁ ଅକ୍ଷାଦ୍ୟ ଉଷ୍ଣଶ ଅନୁଚିତ । ଏଥନ୍ତିମିର ଆମର ପୂର୍ବ ମହାମ୍ୟରଣ ବହୁବିଧ ବିଧୁବିଧାନ ଓ ଉପଦେଶ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେବୁ ଆମର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେବା ଉଚିତ । ମନେ ଉଷ୍ଣିବାକୁ ହେବ, ମାନବର ଉଷ୍ଣ୍ୟ ନୁହେଁ ଖାଇବା ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବା । ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଏବଂ ସୁଖ ସାର୍ଥକ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ସୁଷ୍ଠମ ଖାଦ୍ୟ ପାନୀୟ ବ୍ୟବହାର କରିବା କାମ୍ୟ । ଜିରିର ସୁଖ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଜୀବନର ସୁଖ ପାଇଁ ।

ଏ ଦିଗରେ ଆମର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ, ସୁହିଣୀମାନେ, ମା' ମାନେ ଆସ୍ରୁହୀ ଓ ଚପୁର ହେଲେ, ଖାଦ୍ୟବାର ଓ ସୁଷ୍ଠମ ଖାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ଝାନ ଆହରଣ କଲେ ଏବଂ ତହିଁର ସତ୍ୱପଯୋଗ କଲେ, ମାନବ ଜୀବନ ସୁଖମୟ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଶାର୍ତ୍ତମୟ ହେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ଅଧ୍ୟକ୍ଷାରୀଙ୍କା, ଶିକ୍ଷାବିଦୀ, ନାରୀନେତ୍ରୀ, ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କା ଏ ଦିଗରେ ଧାନ ଦେଲେ ଦେଶର ପ୍ରଭୁତ ଉପବାର ହେବ ।

ଦାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦର

ମୋ କଥା ଶୁଣି ବୋଲି ବେଳାଣି ବାହିକି ବିରିବିରି ହେଇ ଖାଲି ହସିଲା ।
ବାହ ବାହ ହେଇ ବହିରି- ବୋଲି, ମୋ କଥାରେ ତୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଏତେ ହସୁ ବିଲୋ ?
ବ'ଣ ମୁଁ ଏମିତି ଅପସଦିଆ କଥା ବହିରି ଯେ ତୁ ହସି ହସି ଗଡ଼ିଯାଉଛୁ ? ଯା' ମୁଁ
ଆଉ ତତେ ପାଠି ପିଲେଇବି ନେଇଁ ।

ଯା' ବହି ବାହ ବାହ ହେଇ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ସବୁ କଥା ତାଙ୍କୁ
ବହିଇ- ବଡ଼ଅପା ବାହାଘର କଥା ପଢ଼ିଥାଏ । ବାପା, ବତାପା, ବତରାଇ ଚାକିରୀ
ଗାଁକୁ ଆସୁ ଆସୁ ତେରି ହବ ବୋଲି ଅତାଦାଙ୍କ- ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇଥାଏଇ ସବୁ
ବେଳସ୍ତା ଦେଖାଶୁଣା କରି କରେଇବାକୁ । ଅତାଦା, କାଶୀଜାଇ, ଦୀନମଣି, ଭାଇ
ହେରିବା ଆମ ମେଲା ପରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହଇଥାଏଇ । ଅତାଦା କହିଲେ-ଭାଇ
ହେରିବା ଆସୁ ଆସୁ କେରିବଦ । ସବୁ ବେଳସ୍ତା ଆମକୁ କରେଇବାକୁ ହବ ଆଗରା ।
ବି ଏ ପାଶୁବରା କ୍ଷୋଇଁ । ଆବି ରାଜାଙ୍କ ପବଂଦରଣ ତା' ବାପା । ଲେଖିଚିତ୍ତ
ଖାଲକାନ ଘର, ଭଲ କରି ସବୁ ବେଳସ୍ତା କରେଇବାକୁ । ଯେମିତି ସବୁବଥା ଦାଣ୍ଡ
ସୁହରିଆ ହବ, ବିଏ କର କଥା ବାହିବେ ନେଇଁ ।

ମୁଁ ବୋଲକୁ ବହିରି-ଆମ ଦାଣ୍ଡ ବେତେ ଅପରଜନିଆ ହେଇଛି, ସପା ସପି
ବରେଇବାକୁ ବହେ ଦିନ ଲାଗିବ । ନତିଆ ଗଛ ପାଖେରେ ବେତେ ଖାଇ ଖମା ।
ସବୁଆଜ ସମାନ ବରେଇ ନିପାପୋଷା ନବଲେ ଉତ୍ତରୋବ ବରସାତ୍ରୀ ବସିବେ
ବେମିତି ? ଆମେ ପିଲାଏ ଖେଳୁ ଖେଳୁ ବେତେ ବ'ଣ ଶୁଣୁଛୁ, ପଡ଼ୁଛୁ । ଆଉ
ପାରେଶ୍ଵର ବଡ଼ାପାଙ୍କ ପୁଅ ବାହାଘରକୁ ଯୋଇ ଯୋଡ଼ିନାଗରା ଆଉ ତେଲଙ୍ଗି
ବାଜାବାଜାକୁ ଅଣେଇ ତାଙ୍କ ପେଇ ମଞ୍ଚ ବଞ୍ଚେଇଥେଲେ, ମଞ୍ଚ ଓପରେ ବସି ବାଜା
ପେଂଖାଜୀ ବଜେଇଲେ ସେମାନେ । ଭାରି ଭଲ ହେଇଥେଲା । ଆମର ସେମିତି କରିବା ।
ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡା କାହିଁ ସବୁ ନିପେଇ ଭଲ ଖୋଟି ଦେଖି ରଙ୍ଗ ଦେଇ ଚିତ୍ର କାଟିଲେ
ଯେମିତି ମେଳୀ ବୋଲି ମାରସୀଙ୍କର କରିଥେଲେ, ଭଲ ଦିଶିବ । ଘର ତାଙ୍କ ପୁରୁଣା
ହେଇ କବା ପଢ଼ିଗଲାଣି, ଛପର କରେଇଦବା । ଏମିତି ବହୁଁ ବହୁଁ ତ ହସି ହସି
ଗଡ଼ିଗଲା । ମତେ ବିଛି ବହିଲା ନେଇଁ ।

ମତମା, ମୁଁ ବ'ଣ ଖରାପ ବି ବେହେତା କଥା ବହିରି ଯେ, ବୋଲ ମୋ
କଥା ଶୁଣି ହସରେ ପାଠିପଢୁଛି । ମତେ ରାଗି ଖରାପ ଲାଗିଲା, କାହ ମାଡ଼ିଲା ।

ବଡମା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଥି ମତେ କୁଣ୍ଡେଇ ପଦେଇଲେ । ବହିରେ- ଜାଇକୁ
ସେ ବୋଉ ପାଖକୁ, ବ'ଣ ହେଲେଣି ବି ମୋ ପୁଆକୁ ବହେଇବେ ?

ଆର ଖଜାକୁ ଯାଇ ବୋଉକୁ ଆବଟ କରି ବହିରେ-କାହିଁଟି ମୋ ପୁଆକୁ
ବହୋଉଛନ୍ତି ? ବ'ଣ ବରା ବି ସେ ?

ବୋଉ ଆଉରି ବହେ ହସି ବହିଲା- ନାଇଁମ ଅପା, ମେଳା ଘରେ ବସି
ଅଭହେରିବା ବ'ଣ ସବୁ ବଥାବାରୀ କରଥିଲେ । ଟିଏ ବାହାଘର ବେବ୍ଜା ବ'ଣ ସବୁ
କେମିତି କରିବେ । କୁଆଡ଼େ ବହିରେ ବି ଏ ପାଶୁକରା କୋଇଁ ଜଳ ବେବ୍ଜା କରିବାକୁ
ହବ । କେହି ବର ବଥାକୁ ବାହିବେ ନେଇଁ, ବାଣ ସୁହର ହବ । ସେଇୟ ଯ' ମୁଣ୍ଡକୁ
ପଶିଚି ଆମ ଦାଖଳା କେମିତି ସୁହର ହବ । ତାକୁ ମୁଁ କେମିତି କୁଣ୍ଡେଇବି ବାଣ ସୁହର
ମାନେ, ଦାଖ ରୋକ, ବାହାର ରୋକ, ରାର ବନ୍ଧୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିକୁ ସବୁ ବେବ୍ଜା
କୁଚକ ହବ, ମନ୍ତ୍ରକୁ ପାଇବ । ସେମାନେ ସିନା ସେଇଆ ବହୁଥେଲେ । ଯା'ର ଝୁର
ସେମାନେ ବହୁଥେଲେ ଆମ ଦାଖ ଖଣ୍ଡକ କେମିତି ସୁହର ହବ । ଯା'କୁ ମୁଁ ବ'ଣ
ବହି କରି କୁଣ୍ଡେଇବି ଅପା ? ରାଏ ମେଷତ ହୁଆ ବଶ ବୁଝିବ ? ସେଇଥିପେଇଁ ମୁଁ
ହସିଛି । ବାପାଙ୍କ ପେରି ତ ଏବ ଗୁରୁର୍ଥା । ଯାହା କୁଣ୍ଡିଥିଲେ ସେଇଆ ।

ମୁଁ ମାତି ବସି ବଡମାକୁ ବହିଲି-ବଡମା, ଦେଖ ଦେଖ ମତେ କହୁ କହୁ
କେମିତି ବାପାକୁ ବି ବହୁତି ଏବ ଗୁରୁର୍ଥା । ଆଜ୍ଞା ଅଭାଦାକୁ ତାଲିଲ ପଚାରିବା ବାଣ
ସୁହର ବଥା ସେ ବହୁଥେଲେ ବି ନାହିଁ ।

ବଡମା ବୋଉକୁ ବହିଲେ-ତମକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ବହି ଆସୁନେଇଁ । ପିଲା ସିଏ,
ବ'ଣ କେମିତି ବହିରେ କୁଣ୍ଡିବ ତେମେ ସେଇଆ ନ ବହି ପୁଆକୁ ଗାବି ବହୁତ,
ହସୁଚ । ଆରେ ଶୁଣ ବୋଲି ମୋ ଆଡେ ଅନେଇ ବଡମା କୁଣ୍ଡେଇଲେ- ବାହାଘର ତ
ଘରେର ବଥା କୁହଁ, ଆମ ଉଠଇରେ, ଆମଘର ଆଉ ବରଘର ରିତରେ ସବୁ ଛିତିଯିବ ।
କୁଣ୍ଡିଆ, ମଇତ୍ର, ମଧ୍ୟ, ପୁରୋହିତ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ଭଦ୍ରଲୋକ ଏମିତି କେତେଆକୁ
କେତେ ବଥା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ଯେମିତି ବାମଟି ସୁହର ଦେଖାଯିବ ସେମିତି
କରିବାକୁ ହୁଏ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପଚାରି କୁଣ୍ଡ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ରଖି ଚକିବାକୁ ହୁଏ । ସହଜ
ମନକୁ ଯେମିତି ପାଇବ । କେହି ବାହିଦେଇ ପାରିବେ ନେଇଁ । ସେଇଆକୁବହୁତି ଦାଖ
ସୁହର । ସେଥିରେ କେତେ କଥା ଅଛି । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବକୁ ନିମନ୍ତଣ, ଗୁଆ ଚିରା, ଗୁରୁ
ବିଷ୍ଵକୁ ନିମନ୍ତଣ, ବର, ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଶିଆ ପିଆ, ଦବା ଜବା, ବାଚା
ରୋଷଣି । ଏମିତି କେତେ କେତେ ବଥା ରହିଛି । ବରଠି ଚିହ୍ନ ଆଭବାଙ୍କ ହେଲେ
ବଥା ଅସୁହର ହୁଏ, ମନ ପଚାପଟି ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ମୁରବାମାନକୁ ତାବି, ସାର
ଭାଇ ପଢିଶାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ, ପରାମର୍ଶ ନେଇ, ପଚାରି କୁଣ୍ଡ ଜ୍ଞାନେ ମାପି ଜାଖଣେ
ଚାଲିଲେ ସବୁ ସୁରକ୍ଷାରେ ଉଠିଯାଏ । ବେହି ବର ବଥାରେ ନାବ ନ ଚେବିଲେ
ହେଲା । ତାକୁର ଦାଖ ସୁହର ବହୁତି । ଏଇ ବଥାଟି ବୋଉ ବହୁତି ।

ଆଉ ତୁ ଯୋଇ କଥା କହୁଛୁ ସେଇଟା ବି ଜୋଗ କଥା ନହେଁ । ଯଦି ବହୁବାହ୍ୟ, କୁଣିଆ ମରକୁ, ଉତ୍ତରଲୋକ ସମ୍ପଦ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ, ଠିଆ ହେବେ, ବସିବେ ଖିଆପିଆ କବ ସେଇଟା ଯଦି ଅବିଆଗଦା ହେଇଥିବ, ଅପରିଜନ ହେଇଥିବ, ସମ୍ପଦ ମୂଳରୁ ନାକ କେବିବେ । ଖାଇବା ପିଇବା ଯେତେ ଭଲ ହେଇଥାଉ, କସ଼ାଠ ପେର୍, ହାତଧୂଆ ପେର୍, ଭଲ ବେବସା ନହେଇଥିବ, ବାହାଘର ବେଦୀ ସଜାପକି ଆକୁକୁ ବାକୁକୁ ହେଇଥିବ, ସମ୍ପଦ ଘିନା କରିବେ । ଖାଇବା, ପିଇବା, ବସିବା, ଉଠିବା, ବଜାପେରେ ସରାଗ ରହିବ ନେଇ ।

ତୁ ଏଇ କଥା କହୁଛୁ, ବୋଇ ସେ କଥା କହୁଛି । ବି' ଗାୟାବ କଥା ଦରକାର । ବି' ଗାୟାବ ଦାଣ ସୁନ୍ଦର କଥା । ବୋଇ ତତେ ବୁଝେଇ ନଦେଇ ତୋ କଥାକୁ ହସରେ ଉଡ଼େଇ ଦେଇ ହବନା ? ଯା' ରେ ତୁ ଖେବିକୁ ଯା' । ବୋଇ ଗାକିଖାଇ ତୁପୁ ହେଲାଣି ।

ମୁଁ ବୋଇ ଆକୁକୁ ଗତ ଜିଣିଲା ଭକିଆ ଚରାଟି କରି ଅନେଇ ମୁହଁ ବିକୁଚ କରି ଖତେଇ ହେଇ ଖେବିବାକୁ ଦୌଡ଼ି ପକେଇଇ ।

ବାହାଘର, ବ୍ରତପାତା ଆଦି ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଯେ, ଏତେ କଥା ଥାଏ ସେ ଧାରଣା ହେଲା ମୋର ବତାପା ବାହାଘରରେ । ବି ବି କଥା ସବୁ ଦାଣ ସୁନ୍ଦର ବୋଇ ଧରାଯାଏ ।

ଇଏ ହେଲାଣି ପ୍ରିଅଷଠି ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ମତେ ସେତେବେଳକୁ ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସ । ସୁନ୍ଦରଗତରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖେରେ ରହି ସପୁମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆଏ । ବତାପା ବାହାଘର ବୋଲି ବାପା ବତାରାଇ ଗାଁକୁ ଆସିବା ଆଗରୁ ଦୀନା ରାତକ ସାଜେରେ ଚାଲିଆସିଥାଏ । ଦୀନା ରାତ ବାହାଘର ବିଷୟ କଥା ହବାକୁ ଯାଇଥାଟି ବାପା ଆଉ ବତାରକ ସାଜେରେ ।

ବାହାଘର ଦିନ ପାଖେର ଆସିଲା । ବାହାଘର ସାତଦିନ ଥାଇ ବାପା, ବତାପା, ଆଉ ବତାର ଗାଁରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଯରେ ବହୁ ବାହ୍ୟବଳ ରିତ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଆମ ଲକ୍ଷ୍ମିବ ରାଜକି ଚାରିସାଇଆ କହନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ଚାରିୟର ହେଇ ରହିଲୋ ପରେ ସାତ ଘର ହେଲେ । ବିଶିଅପା ଚାରି ସାଇ ମାରସିକ ରିତରେ ଆସୁସାର । ଚାରି ସାଇକୁ ଝିଅ ବୋହୁକୁ ଆଣି ରନ୍ଧାବତାରେ ଲଗୋଡ଼ ଆଆଏ । ଚାରି ସାଇକୁ ମାରପେ ପିଇଏ ‘ଗମନ’ ଦିନକୁ ବାହାଘର ସାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି' ବେଳା ଖାଆନ୍ତି, ସବୁ ବାମଦାମ କରି ଦିଅନ୍ତି ।

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ‘ମଗନ’ ଦିନ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସକାକୁ ସକାକୁ ବିଶିଅପା ଆସି ବତାପାକୁ ଧରି ବାହୁନା ମେଲିଲେ । ତାଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି ଆଉ ବି' ଜଣ ସାଇ ମାରପେ ବି ବାହୁନିଲେ । ବତାପାକୁ ବାହୁନି ବାନିବା ମୁଁ ଦେଖି ନଥାଏ । ମତେ ବିକଳ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ବିଶି ଅପାଙ୍କ ଓପରେ ପାଟିବକି-କାର୍ରାକି ସକାକୁ ଆସି ସମସ୍ତକି କହୋଉଛି ବି ଅପା ? ଅପା ଚିହ୍ନେକି ଉଠିଲେ-ଉରେ ଇଏ ଗତଜାତିଆ ଟୋକା କ' ଶ

ମତେ ପାଠ ବଚୋଉଛି । କୁ ହଜ୍ଜରେ ଅନ୍ତିମ, କଞ୍ଚକ ଲୋବକ ବଥା ସିନା ଚାଷୁ ।
ଆମର ପରା ଏ ବର ବାକରୁ ଚକୁଛି । ଶୁଅ ନ କାହିଁଲେ, ବାପ ମା, ଭାଇ ଉଦ୍‌ଧା,
ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କୁ ନିର୍ମମ ହେଉ ଛାତି ଭାଇଗଲେ ଲୋବ ବ'ଣ ବହିବେ । ତୁଳା ବ'ଣ
ଜାଣିବୁ ମତେ ଶିଖୋଉଛୁ ?

ବିଶି ଅପାଳ ପାଟି ଘାତେବେ ସମସ୍ତେ କୁପଚାପ ହେଇଗଲେ । ତଳ ଖଜାରୁ
ପାଟିଶୁଣି ବୋଇ ସେଠି ପହଞ୍ଚି ବ'ଣ ହେଲା ବୋଲି କୁଣ୍ଡଳୁଟି ବଇା । ଶୁଣିଲେ ଅପା
ରାଗିତତ୍ତ୍ଵ ମୋ ଓପରେ, ବାଇଁବି ବାହୁନିଲ ବୋଲି ମୁଁ ପଚାରିଲାରୁ ।

ଆରେ ତୁ ବାଇଁବି ମାଇପିକ ରିତରେ ପଶିବୁ ବି ବୋଲି ମତେ ବୋଇ ଆବଶ୍ୟକ
ବଇା । ଯା' ତୋ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେରେ ଖେଳିବୁ ଦାଖିଆତେ ବୋଲି ମତେ
ତତ୍ତ୍ଵିଦେଲା ।

ଓପର ଖଜାରେ ବଡ଼ମା ଥାଆଇ । ତାଙ୍କରି ପାଖେରେ ମନକୁ ମାରି
ଠିଆହେଲି । ବ'ଣ ହେଲାବିରେ ବୋଲି ମତେ କୁଣ୍ଡେର ପବେଇଲେ । ଖେହ
ଉଠିଆଏ । ସବ ସବ ହେର ସବୁ ବହିଇ । ପଚାରିଇ ଏଇଟା ବି ବ'ଣ ଦାଖ ସୁର
ବଥା ।

ମତେ କୁଣ୍ଡେର ବହିରେ- ସବୁ ମହଲରେ ନୁହେଁ, ମାଇପି ମହଲ ପେଇଁ ଏଇଟା
ଗୋଟାଏ ଦାଖ ସୁନ୍ଦର ବଥା ବୋଲି ଚକୁଛି । ସବର ଯାଗାରେ ଆଉ ଚକୁନେଇ,
ହେଲେ ମଧ୍ୟସଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯାକୁ ଏବେ ବି ଦାଖ ସୁନ୍ଦର ବଥା ବୋଲି ଧରୁଛନ୍ତି ।
ଯର ଝିଅବାହା ହବାକୁ ଯାଉଛି ତା' ବାପା ମା, ବଡ଼ପା ବଡ଼ମା, ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କୁ ଛାତି
ଶାଶ୍ଵତ ଘରକୁ ବାହାରିଛି ବାହରେ ତା' ମନବଥା ପ୍ରକାଶ ନବରେ ବେମିତି ଅତୁଆ
ଜାଗୁଛି ଲୋବକୁ । ଛାତ ଏ ମାଇପି ବଥାରେ ତୁ ବାଇଁବି ମୁଣ୍ଡ ଘୁରେଇବୁ ବହିବୁ ?
ଯା' ଖେଳିବୁ ଯା ।

ମୋ ମନ ମାତ୍ର ନଥାଏ । ରାହା ଧରି ନ ବାହୁଚି ବୋଲି ତା' ମନ ବ'ଣ ବାହୁ
ନଥବ ? ହେଲେ ବଡ଼ମାଙ୍କ ବଥା ଓପରକୁ ବଥା କେବେ କହେ ନେଇଁ । କୁପଚାପ
ବାହାରିଗଲି ।

ତହିଁ ପରଦିନ ବାହାଘର ଚିଥୁ । ବରଯାତ୍ରୀ ଆସି ଆମ ଦାଖ ଦୂଆରେ ପହଞ୍ଚିଲେ
ରାତି ଏଗାରଟା ସରିବି । ବରକୁ ପାନିଦିରେ ବାଟବରଶ କରି ଘର ରିତରକୁ ନେଇଁ ।
ବରଯାତ୍ରୀ ସାମଗ୍ରମାନଙ୍କୁ ସଞ୍ଚାଳିବାରେ ଟିବେ ମଠ ହେଲା । ବାରିବ ଗୋଟ
ଧୋଇବାକୁ ପାଣି ଭାଜ ଗାମୁଛା ଧରି ଠିଆ ହେଇଥାଏ । ପିତା ଖଣ୍ଡ ଆଖି ଦେବାକୁ
ଡେରି ହେଲା । ବରଯାତ୍ରୀ ରିତରୁ ବିଷ ଜଣେ କହିଦେଲେ- ବ'ଣ ଖାଲି ବରକୁ
ବରଶ କରି ଘର ରିତରୁକୁ ନେଇଗଲେ ସରିଗଲା ବି । ସାଥାପ କୁଣ୍ଡିଆକୁ ଏ ବି
ହତାଦାର ?

ଆମ ଗୀଁ ତୋବା ରିତରୁ ବିଷ ସେ ଜଣେ କହିଦେଲା-ହୁ, ସାମାନ୍ୟ ଟିବେ
ଡେରି ହେଇଗଲା ଯେ ଗୋଟ ଧୋଇବାରେ ଏତେ ଭଲନ ବ'ଣ ପେଇଁ ବା ?

ବର୍ଯ୍ୟାତ୍ରୀ ସାଆତମାନେ ଅଭି ବସିଲେ । ରୁଷ କି ଅସୁହର କଥା, ଭଦ୍ରାମି ମାକୁ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ ଜଣେ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଦେଲା ।

ଲାଗିଗଲା କଥା ବଚାକଟି । ଭାଗ୍ୟକୁ ବତରାଇ ବରକୁ ଘରଭିତେରେ ବସେଇ ଫେରି ଆସିଲେ । ହାତ ଯୋଡ଼ିଦେଇ କ୍ଷମା ମାଗିଲେ ପିଲା ଲୋକ ତୁଣ୍ଡ ହୃଦି କହିଦେଇଛି । ତାରି କଥା ଧରିବେନା ?

ଏ ମଧ୍ୟରେ ପିଲା ଆସି ଗୋତଧୁଆ ସରି ଯାଇଥାଏ । କୌଣସିମାତେ କଥା ସାଇସ ହେଇଗଲୋ ।

ବାହାଘର ଠେରୁ, ଖିଆପିଆ ସବୁ ଭଲ ଭାବରେ ସରିଲା । ବର୍ଯ୍ୟାତ୍ରୀଙ୍କ ରହିବା ପେଇଁ ଭଲ ବେଳସା ହେଇଥାଏ । ସବୁ ସୁରଖ୍ୟରୁରେ ହେଇଗଲା ।

ପୁଣି ଅତ୍ୱାଆ ହେଲା ତର୍ହିଁ ପରଦିନ ବିଦାବିଦି ବେଳେ । ବୋତିଏ ସାଆତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ବାହାଘର ହେଇଥାଏ । କୋତିଏ ଯୋଡ଼ ଧୋଡ଼ ଚାଦର, ଶାଶ୍ଵତ, ଯାଆ, ନଶନକ ପେଇଁ ଶାତୀ ଉଷ୍ଣଦେବକ ପେଇଁ ଟିକି ଟିକି ବରହମୂରୀ ପାଟ ଯୋଡ଼ । ସବୁ ଠିକ୍ ଥେଲା । ଜୋଇରୁ ଦି' ଉତ୍ତରୀ, ଦି' ଜଣକ ପେଇଁ ନଶନପୋଚକି ଶାତୀ ଆଉ ତେଲ ସାତୁନ ଅତର ଆଦିର ପେଡ଼ି ଦୁଇଟି ଲୋତା । ତୁଳରେ ଗୋଟିଏ ପେଡ଼ିର ବେଳସା ହେଇଥାଏ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉରଣା ହେଇଗଲା । ବତରାଇ ସବୁ ଜିନିଷ ବହକା କରି ବରାଦ ବରିଆନ୍ତି । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନେଇଁ ।

ହେଲେ ଅସୁବିଧା ଦୋ'ଟି ଦେଖାଗଲା । ମସଳା ପେଡ଼ିଟି ସଜତା ହେଇ ନଥାଏ । ଆମ ଘରେ ପୁ ରୁଣା ମସଳା ପେଡ଼ିଟିଏ ଥାଏ ଯେ, ମଳଶ ପତିଯାଇଥାଏ, ପରବ କରଣକ ଘରକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହବ ନେଇଁ । ଭାଗ୍ୟକୁ ମୁଷିବୋଉ ଅପାକର ପୁଅ ବାହାଘର ହେଇଥାଏ ଗତ ସନ । ସେ ନିଜେ ନିଜେ ବୋଉକୁ କହିଲେ-ଖୃତି ମୋ ବୋହୁ ଭଲ ମସଳା ପେଡ଼ିଟି ଆଣିଛି, ପସିଆ ହେଇଛି ମତେ ପଛେ ପେଡ଼ିଟିଏ କରେଇ ଦେଇଦବ । ଏବେ ସେଇଟି ନେଇ କାମ ଚଲେଇଦିଅ । ସେ କାମ ଚଲିଗଲା ।

ଅସର ଗଣି ପୋଇଲିଟିଏ ବହୋବନ୍ତ କରିବା । କୋତିଏ ସାଆତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ବାହାଘର ହେଲେ ଶ୍ରୀ ସାଙ୍ଗେରେ ମାସେ ଖଣ୍ଡକ ପେଇଁ ପୋଇଲିଟିଏ ଯିବା କଥା । କାହାରି ମନେନାହିଁ । ବର୍ଯ୍ୟାତ୍ରୀଙ୍କ ଆତ୍ମ ଏ କଥା ଉଠେଇ ତାଙ୍କର ମୁରବି ଜଣେ କିଏ କହିଲେ-ଆମେ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚ ମୁହଁ ଦେଖେଇ ପାରିବୁ ନା ? ବୋହୁକୁ ମାସେବାତର ଚଲେଇବାକୁ ଆମ ଘରେ ସେମିତି କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏସବୁ ଦାଣ ସୁହର କଥା । ନଜର ନଦେଇେ ଚଲିବ ?

ସତ କଥା । ପୋଇଲିଟିଏ ତୁ ଆବୋହୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଥାଇ ତାକୁ ଶାଶ୍ଵତ ଘରେ ବିଛିଦିନ ଚଲେଇଦେଇ ନାହାନ୍ତିରେ ସେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହବ କିମିତି ? ହାତେ ଜମ ଉତ୍ତରା ଟାଣି ଯା' ଆସ କରିବ, ପାଟି ଖୋଲି କଥା କହିବ ନେଇଁ । ଶାଶ୍ଵତର ବାହାତି ଅପା କି ନଶନମାନେ ତ କୁଣିଆ ପରି ଦି' ଚାରି ଦିନ ରହି ନିଜ ଘରକୁ

ସିବେ । ସାନ୍ତିଗା କିଏ ଚାଳ ଘରେ ଅଛି କି ନ ଅଛି । କିଏ ଜାଣେ ? ଘର ଦାର, ବାରି ପୋଖରୀ ଆଡ଼େ ଚକପ୍ରଚକ ହବା ପର୍ଯ୍ୟତ, ଗାଧୁଆ ତୁଠୁରୁ କୁଗା ଆଣି ଶୁଖେଇବା ପେଇଁ, ବେଳ ଅବେଳରେ ଖାତା ଲାଗିରେ ବାରିପଟକୁ ସାଙ୍ଗେରେ ଯିବାକୁ ଚିହ୍ନା ମଣିଷଟିଏ ଦରବାର ତୁଆବୋହୁର । ସମସ୍ତିକି ଏ ରାଜେଣ୍ଠି ପଢ଼ିଗଲା ।

ବଢ଼ରାଇ ଆସି ବୋଉ ବଢ଼ମାଳ ସାଙ୍ଗେରେ କଥାହେଲେ-କିନିଷ ଯାହା ଉଣା ଅଛି ହେଲୟିବ ଯେ, ପୋଇଲିଟିଏ ସହସା କେମିତି ବେବସା କରିହବ ? ବୋଉ ଏ ଭିତେରେ ଯାଇ ଆମ ଅନାଦି ବାରିବକୁ ମଞ୍ଜେଇବି । ତା ସ୍ଵୀ ଯେତେଦିନ ଦରବାର ପଢ଼ିବ ଝିଅ ପାଖେରେ ରହିବାକୁ ରାଜି ବୋଉ କହିଲାରୁ ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହେଇଗଲେ । ଝୁଅ ବିଦାବିଦିରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ।

ମୁଁ ବାବା ହେଲ ସବୁ ଶୁଶ୍ରୂଧାର୍ଥୀ, ଦେଖୁଥାର୍ଥୀ, । ଦାଣ ସୁଦରରେ ପୁଣି ଏତେ ବଥା । ବଥାରେ ଲଥା ଭରିଥାଏ ମତେ ଜଣା ନଥେଇ । ଦାଣ ସୁଦର ବଥାର ଚେର ବକୁ ଆଦକୁ ବକୁ ଗରାରକୁ ମାତି ଯାଇଥାଏ ସେ କାକରେ । ସମାଜରେ ଚକିବାକୁ ହେଲେ ବକୁ ଲୋବଳ ମନ ମରକି ଜଗି ଚକିବାକୁ ହରଥାଏ । ବାମରେ ବି ବଥାରେ କେହି ଯେମିତି ବର୍ତ୍ତଥରେ ବାହି ନ ଦିଏ । ସବୁକଥାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାବା ରକ୍ଷା କଥା ବିଚାର କରା ହରଥାଏ ।

ମନେପତେ ଚର୍ଦ୍ଦିର ଦଶ ବାରବର୍ଷ ପରେ ସ୍ବ ୧୯୩୩-୩୪ ମସିହାରେ ମୁଁ କଟକରେ ବିଏ ପକୁଥାର୍ଥୀ । ଖରା ହୃଦିରେ ଗାଁକୁ ଆସିଥାଏ । ବୋଉ ବଢ଼ମା, ଗାଁରେ ଥାଆନ୍ତି । କୃଷ୍ଣ ବଜାପାଳ ଝୁଅ ବାହାଘର ମଜଳପାଇ ଦିନ ମରନହାଣ୍ଟି ବସେଇବାକୁ ଆମ ଚାରିବାରଙ୍କ ସାତଘରୁ ସାତ ଅହିଅକୁ କହିଥାନ୍ତି । ସାଇରାଇଙ୍କ ନିମନ୍ତଣ ହେଇଥାଏ ମରନହାଣ୍ଟି ବସିଲା ପରେ ବାହାଘର ସାଇରେ ଖାଇବେ ।

ଦେଇପିଣ୍ଡି ଶାକରେ ମରନହାଣ୍ଟି ବସିବ । ବାହାର ତୁଆ ତୁଲିରେ ଖିଆଯିଆ ପେଇଁ ରନ୍ଧାବଜା ଚାରିଥାଏ । ଶାଶ ଗାଧୁଆବେଳକୁ ମରନହାଣ୍ଟି ବସେଇବା ଦେବ ଧରିଥାନ୍ତି କୃଷ୍ଣ ନାହାନ୍ତି । ଦେବ ଗତି ଯାଉଥାଏ । ହାରାବୋଉଙ୍କ ଘରୁ କେହି ଆସି ନଥାନ୍ତି ବୋଲି ମତମା ନିଜେ ଗରେ ତାକୁ ଡାକିବାକୁ ।

ହାରାବୋଉ ତାତିକରି ଥାଆନ୍ତି । ଯେମିତି ବଢ଼ମା ଚାଳ ପାଖେରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ, ଗର୍ଜ ଉଠିଲେ- ଏତେବେଳକୁ ତେମେ ନିଜେ ଆଇଲ । ବେଉରା ଦେଲାବେଳୁକୁ କାହାରିବି ପାଇଲନେଇ ଯେ ବଶୁରୁଣି ମାରପିଟିବି ପଠେଇଦେଲ ?

ବଢ଼ମା ଏବାବେଳକେ ତାଟଙ୍ଗା । କହିଲେ-କ'ଣ ହେଲା ? ସାନ ଝିଅକୁ ପଠେଇଥେଇ ତମୁକୁ କହିବାକୁ । ସେ ବଶୁରୁଣି ଘର ନିପୁଣେଲା, ତାକୁ ଝିଅ ସାଙ୍ଗେରେ ପଠେଇବ ବାଜେ ତରିବ ବୋଲି । ଝିଅ ବ'ଣ ଆସିନେଇଁ ?

ହାରାବୋଉ ଚକିବସି ବହିଲେ-ମନା, ଆସିଥେଲେ ମୁଁ ବ'ଣ ମିଛେରେ ନଗେଇବିରି ବହୁତି ? ଆମେ ଗରିବ ହେଲେ ବ'ଣ ହେଲା, ମିହୁଆ ତୁହଁ । ନଗେଇପଗେଇ ବିରି ଆମୁକୁ ବହିଆସେ ନେଇଁ ।

ହୁ ଅପା, ଯାହା ହବାର ହେଲାଣି । ଆସ ଟିକେ ମୋ ସାଙ୍ଗେରେ ବୋଲି
ନେହୁରା ହେଲେ ବଡ଼ମା । ସେ ଝିଅକୁ ତମର ଆଗେରେ ଦି' ଚଟକଣା ଦେବି । ଆସ
ଅପା ଆସ ପିଲାଟାର ଦୋଷ ଧରନା ।

ଏତେବେଳେ ନେହୁରା ହେଲାକୁ ହାରାବୋଉ ବଡ଼ମା'କ ସାଙ୍ଗେରେ ଆସିଲେ ।
ଘରକୁ ଆସି ବଡ଼ମା ଢାକ ସାନଟିଆକୁ ଉକେଇ ମାର ନମାର ହେଲ ପଚାରିଲେ ।
ଝିଅଟି ଦୋଷ ମାଲିଲା । ସାଙ୍ଗ ମତେ ବାଟେରେ ଢାକ ଘରକୁ ଟାଣିନେଇବା । କଣ୍ଠୁରଣୀ
ମାଉସାଙ୍କି ନେହୁରା ହେଲାକୁ ସେ ଯାଇ ବହିଦେବେ ବୋଲି ବହିଲେ ।

ତା' ଅବସା ଦେଖି ହାରାବୋଉକର ଦୟା ହେଲା । ବହିଲେ- ଥାଉ ଥାଉ,
ପିଲାଟା ସାଙ୍ଗେରେ ଲାଗାନେଇଁ । ଢାକ ମଗନହାଣି ବସେଇବା ପରା ?

ମୋ ମନେରେ ପିଲାଦିନର ଧାରଣା ଉଛି ମାରୁଆଏ । ଘରକୁ ଫେରି ବୋଉକୁ
ପଚାରିଲି-ବୋଉ, ହାରାବୋଉ ଅପା ଏମିତି ରାଗ ହେଲେ କାହିଁକି ? କଣ୍ଠୁରଣୀ
ହାତେରେ ଖବର ଦେଲେ କ'ଣ ସେ ଖବରଟା ମାରା ହେଇଯିବ ?

ବୋଉ ହସ ସମାଜି ନେଇ ମତେ ବହିକା- ଆରେ ମୁଁ ହସିଲେ ତୁ ତ ରାଗିବୁ ।
ନ ହେଲେ ତୁ ଯୋଉଗିବିଆ କଥା କହୁକୁନା ହସକଥା । କଣ୍ଠୁରଣୀ ହାତେରେ ଖବର
ଦେଲେ ଖବର ମାରା ହୁଏ- ନେଇସେ ସବୁ କଥାର ଗୋଟାଏ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଛି ।
ବାହାଘର କାମେରେ ନିମନ୍ତଣ ସାଧାରଣ ଖବରଠିଁ ନିଆରା । ତା'ର ବିଶେଷ
ମର୍ଯ୍ୟାଦା । ପୁଣି ସେ ନିମନ୍ତଣ କାହା ପାଖକୁ ଦଉଚ ସେ କଥା ବି ବିଚାରିବା ବିଷୟ ।
ପୁଣି ସେ ନିମନ୍ତଣ କାହା ପାଖକୁ ଦଉଚ ସେ କଥା ବି ବିଚାରିବା ବିଷୟ । ଧର ତମ
ଗୁରୁଙ୍କୁ ନିମନ୍ତଣ କରୁଚ । ସେଠି ତମେ ଏକା ତୁହେଁ, ଅତଃ ଗୁରୁଙ୍କନ ଦି' ଜଣ ଢାକ
ନିକଟକୁ ଯାଇ ନିମନ୍ତଣ ଜଣେଇବା କଥା । ଏମିତି କିଏ କଜ ଷେତ୍ରରେ କାହାକୁ
ନିମନ୍ତଣ ବଲେ ମର୍ଯ୍ୟାଦାହାନି ହବନେଇଁ ସେଇଟା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ।

ବୋଉ ସାଙ୍ଗେରେ ଟିକେ କଥା କଟାକଟି ହବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ବହିଲି-
ବୋଉ ! ରେତ କ'ଣ ସେଇ ଦାଷ୍ଟସୁନ୍ଦର ଆତେ କଥା ଗଲାଣି ।

ତୁହେଁ ବି ? ନ ହେଲେ ଅପା କାହିଁବି ରାଗତେ କଣ୍ଠୁରଣୀ ହାତେରେ ତାକୁ
ଖବର ଦିଆହେଲା ବୋଲି । କଥାଟା ଜାଣିଗଲାକୁ ତୁଣ୍ଡିଗଲେ ।

ଗାଁରେ ଆମର ପ୍ରତିବର୍ଷ ଦଶରାକୁ କଳସ ପୂଜା ହୁଏ । ଦୀନମଣି ଭାଇ
ଜମିଦାର ଘର କଟେରୀରେ ବାପା କରାନ୍ତି । ଢାକ ବାପା ଜମିଦାରକର ପେଞ୍ଚାର
ଥେଲେ । ଢାକରି ଅମଳକୁ କଳସ ପୂଜା । ଢାକ ମେଲାଘରେ ନଅଦିନିଆ ପୂଜା
କରାହୁଏ । ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ବଳରାମ ମିଶ୍ର ପୂଜା କରାନ୍ତି । ଗାଁ ଚିଯାକର ସମସ୍ତେ
ପୂଜା ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି ।

ଆମ ବାପା, ବଢାପା, ବଢରାର ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ବିଦେଶରେ ରହି
ଚାବିରୀବି ବେଉସା ବରୁଆଟି ସମସ୍ତେ ଆସନ୍ତି, ପୂଜାରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ସୁଲ
କଲେଜ, କଟେରୀ ଦପ୍ତର ସବୁ ହୁଟି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁବିଧା ମିଳେ ଗାଁକୁ ଆସି ପିଲାମାନକ

ସହିତ କିଛିବାକ କଟେଇବାକୁ । ଚାଷବାସ କାମରେ ବି ଚପଟ କମିଯାଇଥାଏ । ଧାନ ଆଦି ଫସଇ ବିଲରେ ବକିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ପିଲାଙ୍କ ୦୭ ବୁଜାବୁଜୀ ସମସ୍ତେ ଖେଳ କୁଦ, ଖୁସିବାସିରେ ମାରିଥାଏ ।

ତାହାଙ୍କୀ, ଉସ୍ତୁଇ, କଲେଇ ପିଲାଏ ତାଙ୍କର ବହିପତ୍ର, ତାଷିଠେ ଆରମ୍ଭ କରି ହରେକ କାରିଗର, ବେବସାୟୀ ତାଙ୍କ ସଜ ସବୁ ଦଶରା ଚିନ୍ତିଦିନ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖେରେ ପୂଜା ହବାପେଇଁ ବସାନ୍ତି । ବାରିବ, ବଜେଇ, କମାର, କୁମାର, ବଣିଆ ଓଗରେ ଯେତେ ପାଟକ ଆମ ଗାଁର ଦେବୀ ମେଲାକୁ ଅଧେ ତାଙ୍କରି ସଜରେ ପୂରିଇଥିଲେ ।

ପ୍ରତିଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ପଣ୍ଡିତେ ଚଷ୍ଟୀପାଠ କରି ଦେବୀକୁ ଆକତୀ କଲାବେଳକୁ ପୂଜା ପାଖେରେ ବସିରହାନ୍ତି । କଉଦିନ ରାତିରେ ଗୋଟିପୁଅ ନାଚ, କଉଦିନ ଯାତା, କଉଦିନ ପାଇବା ଏମିତି କରାଯାଏ । ଗାଁ ଟିଯାବ ଗୋକ ସେ ସବୁ ଉପରୋଗ ବରାନ୍ତି । ସଞ୍ଜ ଆକତୀ ଆଗରୁ ପଣ୍ଡିତେ ଦଶରା ତଥା କଥା ସହଜ ସରଜ ଭାବେ ବୁଝାନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ୍ତି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ପାପାୟା ରାବଣକୁ ବିନାଶ କରି ବିଜ୍ଯାଦଶମା ଦିନ ଲଜ୍ଜାରୁ ଫେରିଲେ । ଧର୍ମବଳ ଦୂରା ଅଧର୍ମର ପରାଜୟ ହେତୁ ଲୋକେ ଆନ ହ ଉଷ୍ଣବ କରାନ୍ତି ବୋଲି ବୁଝାନ୍ତି । ଧର୍ମଚରଣ କରିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି । ଆନ ଦମ୍ଭୁଷର ଉଷ୍ଣବ ମଧ୍ୟରେ ସରିତ୍ର, ସରସାଦସ ଆଦି ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାତ୍ରା, ପାଇବା, ପୁରାଣ ଆଦି ସାହାଯ୍ୟ କରାନ୍ତି ।

ଦଶରା ପରଦିନ ଉସାଣି । ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ହେଇ ଦେବୀଙ୍କ ବିସର୍ଜନ ପୂଜାରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ନିଜ ନିଜର ସଜ ଉଠାନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଆଶାବାଦ ପାଆନ୍ତି । ହୋମ ରୋଗ ସେବା କରାନ୍ତି । ପେଂକାବି ତୋଇବାଜା ବଜେଇ ଗାଁ ହରିଜନ ବାଜାଦାରମାନେ ଶୋଭାୟାତ୍ରା ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲାନ୍ତି । ପିଲାଏ ନାଚକୁଦ କରି ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ଗାଁର ସବୁ ମଣଷେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦେବୀକୁ ପାହୋନ୍ତି ନିଅନ୍ତି । ୦୧କୁରାଣୀ ପୋଖରୀ ଚାରିପଟ ରୋକାରଣ୍ୟ ହେଇଯାଏ । ମା'ଙ୍କ ପ୍ରତାବ ରୂପେ ପୂଜିତ କଲସ ବିସର୍ଜନ କଲାବେଳେ ହରିବୋଇ ହୃଦୟକୁରିରେ କମିଯାଏ ଗାଁ ଟି ଯାକ । ବିସର୍ଜନ ପରେ ଦଶରା ପର୍ବ ମଞ୍ଜିଯାଏ ।

ପର୍ବ ଭିତରେ ନାନାଦି ପିଠାପଶା ଘରେ ଘରେ ହୁଏ । ଘର ଘର ବନ୍ଧାବନ୍ତି ହୁଏ । ପିଲାଏ ବନ୍ଧାବନ୍ତି କାମରେ ଯୋଗଦେଇ ପରଷ୍ଠର ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛା ମମତା ଭାବ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ କରି ରଖାନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କ ଯିବା ଆସିବା ହୁଏ । ପରଷ୍ଠର ପ୍ରତି ସହଯୋଗ, ସଭାବ ଅତୁଳ ରହେ ।

ସୁ ୧୯୩୭ ମସିହାରେ ବି ଏ ପାଶୁକଳା ପରେ ପରେ ସରବାରୀ ଚାକିରାରେ ଭର୍ତ୍ତା ହେଇଗଲି । ତେତେବେଳେ କଟକରେ ସରବାରକ ମୁଖ୍ୟଦୟର । କୁତନ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ସଚିବାଳୟ ବା ସେବ୍ରୁଗେରିଏହ । ସୁ ୧୯୩୭ ସୁ ୧୯୪୮ ବାବରଙ୍ଗ ଭିତରେ କଟକ ଖୋର୍ଦ୍ଦୀ, ବାଣପୁର, କେହ୍ରାପଡ଼ା ଆଦି ପ୍ଲାନରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଇ

କାର୍ଯ୍ୟ ଗତିରେ ଗାଁ ସହିତ ନିବିତ ସମକ୍ଷ ରଖିପାରି ନଥିଲି । ସୁ ୧୯୪୮ ରେ ବଣେଇ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ ମିଶ୍ରଣ ବେଳକୁ ବଣେଇର ଏତମନିଷ୍ଠେଟର ବା ଶାସକ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ସେତୁ ଏଣେ ତେଣେ ଏପରିକି ଭାରତ ବାହାରେ ବର୍ଷେ ରହି ସୁ ୧୯୭୭ ବେଳକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପୂନରବସ୍ତାପିତ ହେଲି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ସମୟ ନଦୀ, ସମ୍ବ୍ରଦ, ଗିରି କହରା, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ, ଅତିକ୍ରମ କଳା ପ୍ରାୟ ମୁଁ ଆମ ରାଜ୍ୟର ବିରିଜି ପ୍ରାତରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଇ ଦୀଘ୍ୟ ଉତ୍ତର ବର୍ଷ ବିଚେଇ ଥାଏଁ ।

ଦୀଘ୍ୟ ଦିନ ପରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରଆବିବାରୁ ଯଥା ସମ୍ବବ ଶୀଘ୍ର ଘାନପତି ଶ୍ରୀଜିଜରାଜ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ସପରିବାର ମହିରକୁ ଗଲି । ମହିର ବେଳା ଭିତରେ ଆମ ପଣ୍ଡା ମହୋଦୟକୁ ଛେଟିବାକୁ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଆଖି ପକୋଡ଼ାଥାଏଁ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ଆମରି ପଣ୍ଡାଏ ମହିର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସୁଥିବାର ନଜରରେ ପଡ଼ିଲା । ସ୍ବା ପିଲା ବାଜକଳୁ ଦୂରରୁ ଦେଖେଇ ଦେଇ କହିଲି-ହେଉଛି ଆମ ପଣ୍ଡାଏ ଏଣିକି ଆସୁଚାନ୍ତି, ତବେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗେଇ ଓଜିଗି ହବଟି ପିଲାଏ ।

ପଣ୍ଡା ମହାଶୟ ପାଖ ହେଇ ଆସି ମୁଁ ଓଜିଗି ହବା ଆଗରୁ ହାତଚେବି ମତେ ନମସ୍କାର ହେଲେ । କୁଶଙ୍କ ପଚାରିଲେ-ବାବୁ ଭଲ ଅଛନ୍ତି ତ ? ପିଲା ବାଜକ ସବୁ ଭଲ ତ ?

ମୁଁ ଚିକିଏ ହତବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାୟ ହେଇ ପଣ୍ଡା ମହୋଦୟକୁ ଘଜିଏ ଅନେଇଲି । କହିଲି-ଚିହ୍ନ ପାରିଲେ ନେଇ ପରା । ମୁଁ ପରା- ପଣ୍ଡା ମହାଶୟ ମତେ କହିବାକୁ ନଦେଇ ଆଗମାତି ହେଇ ବହିଲେ -ବାବୁ, କଣ ହେଲା ? ଆପଣ ଗଣନାଥ ବାବୁ ପରା ! ଆପଣ ଆମ ପୁରୁଣା ଯଜମାନ ଭୁଲି ହବନା ? କେହୁଣ୍ଟରେ କିଇଟର ହେଇ ଥେଲେ, ଏବେ ଏବେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିବାକି, ଆଦିବାସୀ କି ଅଉ କୋଉ ତିପାଣକୁ ?

ନମ୍ରତାର ସହିତ ପଣ୍ଡା ମହୋଦୟକୁ କହିଲି-କ୍ଷମା କରିବେ, ଆପଣ ବ୍ୟୋଜେୟସ, ମହାପ୍ରଭୁ ଜିଜରାଜଙ୍କ ସେବକ । ମହିରବେଳା ପରିସରରେ ଆପଣଙ୍କ ଯଜମାନଙ୍କୁ ଆଗତ୍ରା ହାତକେ ନମସ୍କାର ହେଲେ । ବତ ଅତୁଆ ବୋଧ ହେଲା ମତେ । ଏଇ କେତେ ବର୍ଷ ହବ ଆମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ନଥିଲୁ । ତହିଁ ଆଗରୁ ମହିର ବେଳା ଭିତରେ ହଉ, ଆଉ ଘର ପାଖେରେ ହଉ ପିଲା ବାଜକ ସମସ୍ତେ ତଳେ ମୁଣ୍ଡମାରି ଦଣ୍ଡବତ ହଉନା ? ତେଣୁ ମୁଁ କହିଲି ଚିହ୍ନ ନପାରି ମତେ ଆଗତ୍ରା ନମସ୍କାର ହେଲେ ଅବା !

ପଣ୍ଡାଏ କୁଣ୍ଡର କହିଲେ-ଶୁଣ ବାବୁ । ସମୟ କୋରସୋର ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମ ଗାଉଁର ଯାତ୍ରାକି ଛାତିଦେଇେ ଯେ କେପିଟେଇ ବାବୁରଯାମାନେ ଆମଆଦେ ତାହାଣୀ ଭକ୍ତି ରହୁଛନ୍ତି ; ଯେମିତି ଆମଠାରେ ଦଣ୍ଡବତରାଏ ମାରୁଚାନ୍ତି । କଲେ ଆମେ ସୁନା ପୁଅ, ନକଲେ ବାବୁଙ୍କ ମନ ଭଣା । ତା' ଫଳରେ ଆମ ପାଉଣା ଭଣା ପଢ଼ୁଛି । ତେଣୁ ଆମେ ଦେଖିଲୁ, ହଇହେ ହାତ ଚେକି ତ ଆଖାର୍ବାଦ ବରୁଆର୍,

ଆର ଗୋଟାଏ ହାତ କେବି ଆଗୁଡ଼ରା ଓଜିଗିଣ ହେଇଗଲେ କ'ଣ ଭାସିଯାଉଛି ହେ । କର ଶାହାସ୍ତ୍ର ଅଶୁଦ୍ଧ ହେଇଯାଉଛି କି ? ମୁଁ କ'ଣ ଏକା, ସବୁ ପଣ୍ଡାୟାକ ଦେଖିବ ଏଯା । ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଗଲାଣି ।

ପଣ୍ଡାକୁ ପଦେ କହିଲି- କହନ୍ତୁ ନା ଏମିତି କ'ଣ ବଦଳି ବଦଳି ବାପ ପୁଅକୁ, ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟକୁ, ଶିକ୍ଷକ ଛାତ୍ରକୁ ଏଥର ଓଜିଗି ହେବେ ?

ପଣ୍ଡା ମହାଶୟ ଟିକିଏ ଭାବି କହିଲେ- କେଜାଣି ବାବୁ, ଯେ ଯୋଉ ଉଜାଣି ସୁଅ ପଢ଼ିବି କୁଆଡ଼େ କେତେ ବାଟ ମାତିସିବ ?

ସୀ ମୋ ଆଡେ ଅନେଇ କହିଲେ- ବେଳ ଗତିଯାଉଛି ପରା । ଦିଅଁଙ୍କ ପହତ ପଢ଼ିଗଲେ ଅତୁଆ । ତମେ ପଣ୍ଡାକ ସାଜେରେ ଗପ ଜମେଇଲେ ହବ ନା ?

ପଣ୍ଡା ମହାଶୟ ସ୍ଵୀକାରୀତେ କୁଳିପଢ଼ି କହିଲେ-ଆସ ମା ଦର୍ଶନ କାମସାରି ଘରକୁ ଫେରିବେ । ପିଲାକୁ ରୋକ କରିବଣି ।

ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ କରି ଘରକୁ ଫେରିଲୁ । ମନଟା ସେଇ କଥାରେ ଘାରି ହେଉଥାଏ । ବଡ଼ମା' ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦେହ ଛାଡ଼ିଲେଣି । ଥେଣେ କହିଥାନ୍ତେ-ରେ କୋଉ ବିପଟଣ କଥା । ଆମେ ତାଙ୍କ ଯଜମାନ ହେଇ ତାଙ୍କୁ ଆଗୁଡ଼ରା ଓଜିଗି ହବା କଥା ନା । ସିଏ ଆଗ ଓଜି ହବାଟା ଅସୁନ୍ଦର କଥା ହଉଛି । ସିଏ ଯାହା କରୁଛି କରୁ, ଆମେ ସେ ପାପ କରିବୁ ନେଇଁ ।

ତୁ ବନେଶ୍ଵରରେ ବିରିଜି ବିରାଗରେ ନାନାଦି ପଦ ପଦବୀରେ ରହି ସମୟ ଅତିବାହିତ କରୁଥାଏଁ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ତୁ ବନେଶ୍ଵର ସହର କେତେ ବଚିଗଲାଣି । ରାତ୍ରାପାତା, ଯାନବାହନର ମଧ୍ୟ ଉନଟି ହେଲାଣି । ତୁର ତୁରଟି ବିଶ୍ଵବିଦାଳୟ ଆରମ୍ଭ ହେଇ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ବହୁ ଶିକ୍ଷାୟତନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲାଣି । ସ୍ବ ୧୯୪୦-୪୧ ର ମାତ୍ର କେତେ ହଜାର ଜନସଂଖ୍ୟାରୁ ବକ୍ତି ତୁର ଲକ୍ଷ ପାଖାପାଖି ହେଲାଣି । ଦୋକାନ ବଜାର ସଂଖ୍ୟା ଆଶାପାତା ରାବେ ବଜିଗଲାଣି । ଜୀବନଧାରା ବହୁମାତ୍ରାରେ ଚକ ଚଞ୍ଚଳ ହେଇ ଉଠିଲାଣି ।

ତୁ ବନେଶ୍ଵରରେ ରହଣି ଭିତରେ କେତେଥର ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ପଢ଼ିବି । ମାତ୍ର ଏ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ସବ ବୋଉ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ଡିରୋଧାନ ଗାଁ ପରିବେଶକୁ ମଳିନ କରିଦେଇଛି ଆମମାନଙ୍କ ପେଇଁ । ମନରେ ଉତ୍ସବ ଅଭାବ ଘଟିଛି । କେବଳ ସେତିକି ତୁହେଁ, ଗାଁରେ ସେବାକର ପରସର ପ୍ରତି ସୌହାର୍ଦ୍ୟ, ଆଗରିକ ସ୍ଵେଚ୍ଛର ଘୋର ଅଭାବ ଦେଖାଦେଇଛି । ରାଜନୀତିର ଆବିଜକ ବାତାବରଣ ସାର ସାର, ଜାତି ଜାତି, ଏପରିକି ଘରେ ଘରେ ବ୍ୟାପିଯାଉଛି । ଗାଁର ମୁରବିମାନେ ମୃକ ପାଲଟି ଯାଇବାକୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାକୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ଶ୍ରେୟ ମନେକରେ ।

ନଟିଆ ଦା'

ଭାରତର ପାରମରିବ ସଂସ୍କୃତିର ବାହବ ମହାବାବ୍ୟ ରାମାୟଣରେ ମହର୍ଷି ବାକୀବି ବର୍ଣ୍ଣନା ବରିଛନ୍ତି ଅଯୋଧ୍ୟାର ମହାରାଜା ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ଦଶରଥଙ୍କର ତିନି ମହାରାଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମଣିଆଁ ରାଣୀ ଦେଖେଯୀ ମହାରାଜାଙ୍କର ବିଶେଷ ପ୍ରିୟପାତ୍ରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଭିମାନିନୀ ଥିଲେ । ତ୍ରୋଧ ହେଲେ ସେ ଦିନ ଦିନ ଧରି ନିଜକୁ ରାଜବାଟୀର ଏକ ତୁଳ କଷ ଉଠିରେ ଆବଦ କରି ରଖୁଥିଲେ । ସେହି ପ୍ରବୋଷର ନାମ ଥିଲା “ବୋପ ମହିର ।”

ମୁଁ ବିନ୍ଦୁ ଏତେ ପୁରୁଣା ବଥା ବହୁନାହିଁ । ବହୁନି ଆଜିକୁ ସତ୍ତରୀ ପଞ୍ଚପରୀ ବର୍ଷ ତଳର ବଥା । ମତେ ତାରି ପୁରି ପାଞ୍ଚ ତାକୁଆୟ । ମୁଁ ବଚବ ଜିଜ୍ଞାସାର ଅଞ୍ଚଳର ଆମ ଗାଁ ତାହାକିରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପକୁଆୟ । ବାପା, ବଡ଼ାପା, ବଡ଼ଭାଇ ସମସ୍ତେ ଥାଆନ୍ତି ତାକିରୀ ଗାଆଁରେ । ବାପା ଆଉ ବଡ଼ଭାଇ ସୁଦୂର ସୁନ୍ଦରଗଢ଼ରେ ଗାଘପୁର ରାଜାଙ୍କର ଆଉ ବଡ଼ାପା ହିଯୋକ ରାଜାଙ୍କ କହିରୀରେ ତାକିରୀ କରୁଆନ୍ତି । ଘରେ ମତେ ଛାଡ଼ି ବୋଉ, ବଡ଼ବା ଆଉ ବଡ଼ଅପା । ସେବାଳରେ ବାହାରେ ତାକିରୀ ବା ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିଲା ପୁରୁଷମାନେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାକୁ ନିଜ ସାଥରେ ତାକିରୀ ଗାଁକୁ ନଜି ନଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ରୋବମାନେ ଗାଁରେ ରହି ଘରଦ୍ଵାର ଚାଷବାସ କଥା ବୁଝିବୁଣ୍ଟି କରୁଥିଲେ ।

ଆମ ଘରତୁ ଗାଁ ତାହାକି ତାବେ ବାଟରୁ ଟିକେ ବେଶି । ଗାଁ ମଣିରେ ଠାରୁରାଣୀଙ୍କ ଆସାନକୁ ଲାଗି ଛୋଟ ଦି' ବଶୁରା ତାକପାତିଏ । ଘରେ ଆମ ଜମିବାତି ଚାଷବାସ ବୁଝିବୁଣ୍ଟି କରିବାକୁ ଦି'ଜଣ ଥାଆନ୍ତି । ନଟିଆ ବା ନଟବର ଆଉ ନୀଳା ବା ନୀଳାମର । ନଟ ଦରବୁଡ଼ା, ନୀଳା ଯୁବକ ବୟସର । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ୍କୁ ବଡ଼ାପା ହିଯୋକ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆଣି ଘରେ ଛାଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଦରମା ବଡ଼ାପା ହିଯୋକରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଦୋଉ ଥାଆନ୍ତି । ଏଠି ଆମ ଘରେ ଦିହେଁଯାକ କାମଦାମ କରି ଖାଇ ପିଇ ପିନ୍ଧି ସୁଖରେ ଥାଆନ୍ତି ।

ନଟିଆକୁ ମୁଁ ଆଉ ବଡ଼ଅପା ନଟିଆଦା ବୋଲି, ଆଉ ନୀଳାକୁ ନୀଳାଭାଇ ବୋଲି ତାକୁ । ନୀଳାଭାଇ ଆମ ଗାଁକୁ ଆସିବା ଆଗରୁ ହିଯୋକରେ ବଡ଼ାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ଘରକାମ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ବାପା ବୋଲି ତାବତି । ଆମ ଘରେ କତମା'କୁ ବୋଉ ଓ ମୋ ବୋଉକୁ ଖୁଚୀ ବୋଲି ତାବତି । ନଟିଆଦା ଆମ ଗାଁ କୁ ଆସିବାର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ସେ ଆମ ଗାଁ କୁ ଆସିଲେ । ହିଯୋକରେ ତାଙ୍କ ବାପ ମା'

ମରିହଜି ପାଇଥୁଲେ । ସାଇରାଇରେ ଯାହା ନିକର ଥିଲେ । ନଟିଆଦା'କର ସ୍ତ୍ରୀ ଆଁର ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ଗାଁରେ ଚାକର ବିଲ ତିନିମାଣ, ସାନକାଇ ସାଇରେ ଉଜିମାରି ସମରି । ସାନକାଇ ବୁଝାବୁଝି କରେ । ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖେ ସୁଖେ ଚକରି । ଆମ ଗାଁରେ ଦୁଇଜଣଯାଇ ଚାଷୀ ମୁଲିଆ ଲଗେଇ ନିଜେ ମିଶି ଆମ ଜମି ଚାଷବାସ କରାନ୍ତି, ଅମନ କରେଇ ଧାନ, ମୁଗ ଆଦି ମତମା'କୁ ବୁଝାନ୍ତି । ଘରବାରି ପରସର ଆମଦାନି କରାନ୍ତି ।

ନୀହାରାଇ ଟିବେ ରାଗି ପ୍ରକୃତିର । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଏନା । ନଟିଆଦା ମତେ ସେହି କରାନ୍ତି, ଗପ କହାନ୍ତି । ସବୁଦିନେ ବାହେରେ ବସେଇ ଚାହାଳିକୁ ନିଅନ୍ତି । ଚାହାଳି କୁଟିହେଲେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ପିଲାକ ସାଇରେ ଫେରେ । ନଟିଆ ଦା' ପାଠ ପଢି ନଥାନ୍ତି, ନିରକ୍ଷର । ମତେ କହାନ୍ତି- “କ’ଣ ସବୁ ପକୁଚ ମତେ ଟିବେ ଶିଖେଇ ଦଉନା ?” ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେନା । ଏତେବେଳେ ଦରବୁଡ଼ା ବଅସର ମଣିଷ ପାଠ ବିହି ପଢି ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅନେଇ ହସେ କିଛି କହେନା ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ରଇବାର ଦିନ ବି ଚାହାଳିକି ଯିବାକୁ ମୁଁ ନଟିଆ ଦାତଙ୍କ ସାଇେ ଲଗାଏଁ । ସେ କହାନ୍ତି, ରଇବାର ଉସକୁଳ କରିରୀ ସବୁବହ । ହାଟ ହବ ବୋଲି । ମୁଁ ଅଣ୍ଟ କରେ ହାଟରେ ପିଲାକର କି କାମ ଯେ ଉସ୍ତୁଳ ବହ ହବ । ତମେତ ପାଠ ପଢିନ ରଇବାର ବହ ବୋଲି କେମିତି ଜାଣିଲ ?

ନଟିଆ ଦା' ହସିବିଅନ୍ତି । ବାହେରେ ବସେଇ ନେଇ ଯାଏନ୍ତି । କେତେ ସମୟ ରହି ବେହି ନ ଆସିବାକୁ ଆମେ ଫେରିଆସୁଁ । ନଟିଆ ଦା' ବୋଲି ପାଖରେ ଫେରାଦ ହୁଅନ୍ତି- ‘ସାନବାକୁ ମୋଟେ ବୁଝୁ ନାହୁତି । ବହୁଚତି, ରଇବାର ଉସ୍ତୁଳ ଖୋଲା, ଚାଇ ଯିବା’ ।

ବୋଉ ମତେ ବୁଝେଇ କୁହେ- ରଇବାର ଉସକୁଳ ବହରେ ବାପା । ତୋ ନଟିଆ ଦା' ସତ କହୁଚାନ୍ତି । ମିଛେରେ କାହିଁକି ଯିବୁ କିରେ ? ନଟିଆ ଦା' କୁ ହରଗାଣ କହୁକୁ ।

ନଟିଆ ଦା' କହାନ୍ତି- ‘ନାଇଁମ ଶୁତୀ, ତାଙ୍କୁ ସେ ଉସକୁଳ ଘର ମହେର ନ ଆଣିଲେ ହବନେଇଁ ।’

ମନେଅଛି, ଚାରି କି ପାଞ୍ଚ ରଇବାର ମୁଁ ଅଣ୍ଟ ଲଗେଇ ସୁଲକୁ ଗଲି । ପରେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ରଇବାର ବହ ବୋଲି ।

ରହୁଲରୁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ନଟିଆ ଦା' ବିଲବାରି ବାମରୁ ଫେରିଥାନ୍ତି । ଅଣ୍ଟରେ ମୁକ୍ତି ପୁରେଇ ତୋବୋଉ ଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅଣ୍ଟରେ ହାତ ପୁରେଇ ମୁଠାଏ ମୁକ୍ତି କାହିଁନେଇ ପାଟିରେ ପକେଇଲେ କହାନ୍ତି-ବୋଉ ଦେଖିବେ, ଗାନିଦେବେ ।

ମୁଁ କୁରୁତିଟାଏ ମାରି କହେ, ହେଁ, ତମେ କିଛି ଜାଣିନା । ବୋଉ କି ବଦଥପାକ ଅଣ୍ଟରୁ ଛଡ଼େଇ ଖାଇଲେ ସେମାନେ ତ କିଛି କହାନ୍ତି ନେଇ । ନଟିଆ ଦା'

ଗମାର ହେଲ କହନ୍ତି-ଆମେପରା ଅଳଗା ଜାତିର ଲୋକ' । ମୁଁ କୁଣ୍ଡନେଇ, ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଇରାଏ-ତମେ କ’ଣ କଷରା ନା ପାଖ ହାତି ନା । ଉସକୁଳରେ ତ ଆମେ କଷରା ଦୁଆଳ ସାଙ୍ଗେରେ ଏବାଠି ବସି ପାଠପଢ଼ୁ, ମୁକିବାଳା ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତିରୁ ମୁଁ ବି ମୋ ଅନ୍ତିରୁ ସେମାନେ ନେଇ ଖାଆଚି । ତେମେ ଆଉ ବଥନ ବି ? ନଟିଆ ବା' କୁଣ୍ଡାଚି-ଇଷ୍ଟୁଳ କଥା ଅଳଗା, ଘର ଅଳଗା । ମୋ ମତ ବିନ୍ଦୁ ମାନେ ନେଇଁ । କହିଁ ‘ହର ଗୋଟାଏ ଗପ କୁହ’ ।

ଗପ ବହୁ ବହୁ ନଟିଆ ଦା' କୁଳେଇ ପଢ଼ନ୍ତି ବାହୁରୁ ଆଇଛି । ନିଦ ହେଇଯାଏ ତାଙ୍କ । ତାଙ୍କ ଅନ୍ତିରୁ ବାବିଚକ ମୁକି ଖାଇଁ ଖାଇଁ ମତେ ବି ନିବ ହେଇଯାଏ । ତାଙ୍କରି ବଢ଼ିରେ ଝୁରୁରେ ଶୋଇଯାଏ ।

ବେତେବେଳେକେ ବୋଇ ଆସି ଉଠେଇ ଦିଏ । ବହେ ‘ବେଳ ଆସି ରହିଗଲାଣି । ତମେ ଦି’କଣ ଗପ କରୁବରୁ ବେତେବେଳୁ ଶୋଇଚ । ମୁଁ ଆଖି ମନି ଛଠି କହେଁ, - “ବୋଇ, ନଟିଆଦା ଶୋଇ ପଢ଼ିଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତିରୁ ସବୁ ମୁକି ଖାଇଦେଇ । ବୋଇ କହେ-ଦୁଷ୍ଟଟା, ତାଙ୍କୁ ରୋକ କରିବ ନେଇଁ । ଯା’ ଦି’କଣ ପୋଖରାରେ ଗାଧୋଇ ଆସିବ ।

ଗାଧୋଇ ଗାଧୋଇ ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କୁ କହେଁ - ‘ବାଇଁ ବୋଇ ତ ଗାଳିଦେଇଲା ନେଇଁ । ତମେ ମିନ୍ତୁଆଟା’ । ନଟିଆଦା’ ବିନ୍ଦି କହନ୍ତି ନେଇ, ହସିଦିଅଛି । ଗାଧେଇସାରି ଫେରିବା ବେଳେ ନଟିଆ ଦା’ ବାରିରୁ ଖଣ୍ଡ କବକପତ୍ର ଚିରି ଆଣନ୍ତି । କହେ- “ମୋ ପେଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଆଖୁନ ।”

ନଟିଆ ଦା’ କହନ୍ତି- ତମେ ବାବୁ ଲୋକ, ଆବିରେ ଖାଇବ ନା । ମୁଁ ଅଣଟ କରେ-ନାଁ ମୁଁ ପଢ଼ରରେ ଖାଇବି । ବାବୁଲୋକ ହେବି ନେଇଁ । ନଟିଆ ଦା’ ହସନ୍ତି । ପଢ଼ର ଖଣ୍ଡ ମୋ ପେଇଁ ବି ଆଣନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ପାଖେରେ ବସି ରାତ ଖାର୍ବ । ଖାଇସାରିଲା ପରେ ନଟିଆ ଦା’ ଗପ କହନ୍ତି । ଗପ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୁଁ ଶୋଇଯାଏ । ଯାଇ ଲେଉଟାରେ ନଟିଆ ଦା’ ବିଜବାରି ଆତେ ଯାଆନ୍ତି । ତାଷ ବାମ ବାରିବରିତା କାମ କୁଣ୍ଡନ୍ତି । କାମରୁ ଫେରି ବୋଇ ବତଥପାଳର ରୋଷେଇଗର ପେଇଁ ଯାହା ବରାଦ ହୁଏ, କରନ୍ତି । ସଞ୍ଜବେଳେ ମତେ ଗପ ଶୁଣେଇବା ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କ ବାମ । ମୁଁ ଶୋଇଗଲେ ତାଙ୍କର ସେବିନର ବାମ ସରେ । ନାହାଇ ତାଷକାମ, ଗାଇଗୋବୁକ କାମ ବାହାର ବାମରେ ବେଷ୍ଟ ରହନ୍ତି ।

ରୋଷେଇ ଘରକୁ ସେବାକରେ ଭିତର ଘର କୁହାଯାଉଥାଏ । ରାଜା ରାଜୋଡ଼ାଙ୍କ ଘରେ ରାଣୀ ଉଆସକୁ ଅନ୍ତଃପୁର ବ୍ୟ ଭିତର ଘର ଆଖ୍ୟା ବିଆୟାଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରକ୍ଷିତ ଘର ବା ପ୍ରବୋଧ । ରୋଷେଇ ଘରକୁ ସେବି ମର୍ଯ୍ୟଦା ଦିଆୟାଇଥାଏ । ନ ଗାଧେଇ କେହି ସେ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବା ନିଷେଧ । ଘରର ସବୁଠାରୁ ପରିଷାର ପରିହଳ ପ୍ରବୋଧ, ବାହାର ଲୋକର ସେ ଘରକୁ ପ୍ରବେଶ ନଥାଏ । ଆମ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ବାହାର ଲୋକ ବେଳକ ନଟିଆ ଦାଙ୍କର ଅବାଧ ଗତିଥାଏ । ରୋଷେଇ ପାଇଁ,

ପିଇବା ପାଇଁ ସୁହ ପିଇବ ଗରାରେ ଆଉ ସାହି କୁଆକୁ ପାଣି ଆଣି ନଟିଆଦା' ରୋଷେଇ ବା କିତର ଗରେ ମାଠିଆ ଆଉ ନହାରେ ରଖନ୍ତି । ଆମ ବାଣ କୁଆପାଣି ଦୋଷକ୍ଷା । ରିତରଗର ପ୍ରତି ସୁରୁବାର ଦିନ ଗୋବର ମାଟି ପାଣିରେ ଲିପା ହୁଏ । ଘରର ଅନ୍ୟ ସବୁ ବଖରା ପନ୍ଥର ଦିନେ ବା ମାସବରେ ଲିପା ଯାଉଥାଏ । ବୋଉ ନିଜେ ରୋଷେଇ ଗର ଲିପେ । ବୋଉ ବଢ଼ିଥିବା ମିଶିବରି ରହାବତା ବାମ ବରତି । ବଢ଼ିଥିବା ପରିବା କଣ, ମସଳାବଚା, ପିଠାଲାଗି ଆଣବଚା ସବୁ ବରିଦିଏ । ରହା କାମ ବୋଜର । ନଟିଆ ଦା ବାରିରୁ ଭାବ କୁଟା ସଂଗ୍ରହ କରି ଦିଅଛି । ବାରିରୁ ଚାକୁଣ୍ଡା ଗଛ ଖାଲ ବାଟି କାହେଣି ବାଠର ବ୍ୟବସା କରନ୍ତି ।

ନଟିଆ ଦା' ଆଉ ଜୀବା ଭାଇଙ୍କର ବୋଉ ହାତୁକୁ ଖାଇବାରେ ଶାନ୍ତି । ବୋଉ ତାଙ୍କ ଫେରୁ ଭାତ ତିଜିଶ ବାହିଙ୍କେ ସେମାନେ ଖୁସି । ବୋଉ ଆଗ ତାଙ୍କ କଥା ତୁଟିପାରିଲେ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ତୁଟିବ । ତେଣୁ ଖୁବୁକୁ ଅନେଇଥାନ୍ତି ସେମାନେ, ଖାଇବା ବେଳହେଲେ । ତାଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଆମ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ବେଶ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚକିଯାଉଥାଏ । ବାପା, ବତ୍ତାପା, ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ଅନୁପମିତି ବାଧୁନଥାଏ ।

ପ୍ରତିବର୍ଷ ବପା, ବତ୍ତାପା, ବଡ଼ଭାଇ ବନ୍ଦରା, ଦୋକ, ରହ ଆଦି ପର୍ବ ବେଳକୁ ଗାଁକୁ ଆସନ୍ତି । ଆମ ଭଲମହ, ଖରଣା, ଭଲକର ପରଠ କରିବା ଆଦି ସବୁକୁଣ୍ଡସୁଣ୍ଡା କରି ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ବତ୍ତାପା ହିନୋକ ଫେରିଲାବେଳକୁ ନଟିଆ ଦା'କୁ ହେତ୍ତି ତାଙ୍କ ସାଜରେ ହିନୋକ ଯାଇ ଗରୁ କୁଳି ଆସିବାକୁ । ହେଲେ ନଟିଆଦା' ମନାକରି ବହଚି-ନାର୍ଜି, ଏଠି ପିଲାଏ ହଲରାଶ ହେବେ । ସେଠି ମୋ ପିଲାଙ୍କ ଭଲମହ ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଲାଗିଛି । ମୁଁ ବାହିକି କୁଆ ଖର୍ଚାତ ହେଇଯିବି ? ଗାଁରେ ତାଙ୍କର ସ୍ବୀ, ଆଉ ପନ୍ଥର ଷୋହବର୍ଷର ପୁଅଟିଏ । ସାନରାଇ ମଧ୍ୟ ତା' ପିଲାକୁ ନେଇ ତା' ଘରେ ଅଛି । ଦୂର ଭାଇଙ୍କର ଭଲମାଲିରେ ଚିନିମାଶ ଜମି । ସାନରାଇ ତାଷବାସ କରେ । ପୁହୁରାକୁ ନେଇ ଭାଇ ବଞ୍ଚିରାରେ ଦି' ଉଣ୍ଟାବ ଆଉ ଦି' ଚିନିମାଶ ଜମି ତାଷ କରନ୍ତି । ଦି' ଭାଇଙ୍କ ମୁକୁରାଶ ସୁଣ୍ଠେ ଦୃଃଷ୍ଟି ମେଣିଯାଏ । ବତ୍ତାପା ଦୁଇତିନି ମାସରେ ନଟିଆ ଦାଙ୍କ ଦରମା ବାବଦ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ୨୫-୩୦ଟଙ୍କା ଦେଇଦିଅଛି । ନଟିଆ ଦା ନିଷିଦ୍ଧି ।

ବୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପାଶକା ପରେ ମୁଁ ଗାଁ ଛାତିଲି । ସୁଦୂର ସୁହରଗତରେ ରହି ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲି । ଗାଁର ସାଙ୍ଗ ସାରିବା, ବୋଉ, ବତ୍ତା, ବଢ଼ିଥିବାରେ ମନ ଯେତିକି ଦୃଃଷ୍ଟି ହେଲା, ନଟିଆ ଦା'କୁ ଛାତିଯିବାରେ ଚର୍ଚିରୁ ଅଧିକ ଦୃଃଷ୍ଟି ହେଲା ମନ । ମୁଁ ବଢ଼ାଇଲା ସାଜରେ ଗାଁକୁ ଗରାଦିନ ସେ ମତେ କାଣେଇ ଗୋ ରୋ ହେଲ ବାହିଙ୍କେ । ମୁଁ ଦି ସମକା ପଡ଼ିଲିନେଇ, କର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଜ କାହିଲି ।

ସୁହରଗତରେ ଥୁଲାବେଳେ ମୁଁ ବର୍ଷକୁ ଅପଚଃ ଥରେ ଦଶରା ହଉ, ନହେଲେ ଖରାଦିନ ହୁଟିବେଳେ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ସାଜରେ ଗାଁକୁ ଆସେ । ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ତାଙ୍କଠର ଗପ ଶୁଣିବାକୁ । ଭଲମହ କଥାରାଷା

କଥାକୁ । ସେ ହିମୋତ ରାଜା, ରାଜୋତାଙ୍କ ବଥା ଗପିଲେ ମୁଁ ଗାନ୍ଧପୁର ରାଜାଘର କଥା କହେଁ । ପାହାଡ କଷଳ, କହୁ କୁତା କଥା କହେଁ ।

ସୁଦରଗତରେ ସ୍ବ ୧୯୭୩ରୁ ୧୯୭୮ ଛଅବର୍ଷ କାଳ ତତ୍ତ୍ଵରୁ ନବମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଲି । ତେତେବେଳେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଦଶମ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲି ନଥାଏ ସେଠି । ନବମ ପାଶୁ କରି କଟବ ଆସିଲି । କରିଛିଏଇ ସ୍କୁଲରେ ଦଶମ ଏକାଦଶ ଦି ବର୍ଷ ପଢ଼ି ମେଟ୍ରୀକ ପାଶୁକରି । ରେରେବସା କଲେଜରେ ଚାରିବର୍ଷ ପଢ଼ି ବି ଏ ପାଶୁ କରି । କଟକରେ ପଢ଼ୁଥିଲାବେଳେ ବର୍ଷକୁ ତାରି ପାଞ୍ଚଥର ଗାଁକୁ ଆସେଁ । ଶ୍ରୀଷ୍ଟବୃତ୍ତି, ଦଶରା, ରଜ, ଦୋଜ ସବୁ ପର୍ବତ୍ତୁ ଯାଇ ଗାଁକୁ ତୁଳି ଆସେଁ । ବୋଉ, ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ, ଗାଁର ସାଙ୍ଗ, ସାଇପଡ଼ିଶାଙ୍କ ମେଳରେ ଦିନ ପାଣିପରି ବଢ଼ିଯାଏ । ରାରି ଉଲଲାଗେ । ସବୁଠ ଉଲ ଲାଗେ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ହବାକୁ ।

ସୁଦରଗତରେ ଛଅବର୍ଷ, କଟକରେ ଛବର୍ଷ- ଏଇ ବାରବର୍ଷ ଭିତରେ ବଡ଼ଅପାର ବାହାଘର ହେଉଯାଇଥାଏ । ସେ ତା' ଶାଶ୍ଵତରକୁ ତାଲିଯାଇଥାଏ । ନୀଳାରାଇକର ମଧ୍ୟ ବାହାଘର ହେଉଥାଏ । ବାହାଘର ପରେ ସେ ଆମ ଘର ଜାତି ଗାଁରେ ଆଉଗୋଟିଏ ଜାମାରେ ବସୁରୀଏ ଘରରତା ନେଇ ରହିଥାଏଟି । ଆମର, ଆଉ ବାହାର ଚାଷ ବାମ କରି ଚକଟି ।

ବୋଉ, ବଡ଼ମାକୁ ସାହା ଏଣିବି ଏବା ନଟିଆ ଦା । ସେ ଏଇ ବାରବର୍ଷ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ସ୍ବାକୁ ହରେଇଚାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମୁଚିବିଆ ବାମ ଦେବକୁ ଆଠଦିନ ପେଇଁ ତାଙ୍କ ଗାଁ ହିମୋକକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ବାମ ସରିଲା ପରେ ଫେରି ଆସିଲେ । ବୋଉ ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ଛାତି ଆଉ କୁଆଡ଼େ ରହିବାକୁ ତାକର ମନ ଭାବେ ନେଇଁ । ଯା'ପରେ ପୁଅ କଲିବତାରେ ଚଟକଳ କାମଟିଏ ପାଇଲା । ସେ ବଲିବତା ଘରା । ତେଣିବି ନଟିଆ ଦା' ଆଉ ତାଙ୍କ ଗାଁ ନାଁ ଧରିଲେ ନେଇଁ । ଆମ ଘରକୁ ଘରମଣି ମାଟି ବାମୁତି ରହିଲେ ।

ମୁଁ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଯେତେଥର ଗାଁକୁ ଯାଇଛି, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଲଗାତି-ଚାରମ ସାନବାକୁ ଟିକେ ପୂରୀ ଯିବା । ବତ ଦେଉକରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିବା । ତାଙ୍କୁ ବୋଧିଏ- ରହ ଏଥର ତ ବହାପକର ତାକିରାକୁ ଛୁଟି ହେଉଯିବ । ସେ ଗାଁକୁ ତାଲିଆସିବେ । ତାଙ୍କୁ ବହି ସାଙ୍ଗରେ ତମକୁ ପୂରୀ ପଠେଇଦେବି । ଗାଁରେ ଥିଲାବେଳେ ସବୁଦିନ ସଞ୍ଚିକାରେ ମତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆମ ଗାଁ ମହିରକୁ ଯିବେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରତୀ ଦେଖିବେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ଆରତୀବେଳେ ନଟିଆ ଦା' ମଦନମୋହନ ଶ୍ରୀବୃଷକ ବିଗ୍ରହଆଡ଼େ ଅପଳବ ଅନେଇ ରହନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାରେ ଘଟିଏ ଯାଏ ତାକର ।

ତାକିରାକୁ ଅବସର ନେଇ ବତାପା ହିମୋକକୁ ଫେରି ଘରେ ରହିଲେ । ରାଜୋତା ତାକିରାରେ ଫେନସନ ନାହିଁ । ତାକର ବୃଦ୍ଧ ବୟସରେ ରୋଗଜାରର ପଦା କିଛି ବୋଲି କିଛି ନଥାଏ । ମନ ମାରି ରହିଥାଏଟି ଚାଷ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ।

ଚାକିରୀ ବେଳେ ମାସିବ ବେତନ କମେର ଜିନ ଧାରାର ତୀବନ ବଲେଇଥିଲେ । ଗାଁରେ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଛପେଟ ହେଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ବଲେଇରେ ବି. ଏ ପତ୍ରାଧାରୀ । ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମତେ ବାଧୁଆଧା । ହେଲେ, ମୁଁ ନାଚାର । ବାପା, ବଡ଼ଭାଇର ତାଙ୍କ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଘର ଖର୍ଚ୍ଚ, ବହୁବାହ୍ନବ ଦେଖାର ଆଦି ଖର୍ଚ୍ଚସବୁ ତୁଳେଇ ମୋ ପଢାଖଣ୍ଜ ଦେଲା ବାଦ ହାତରେ ପରିସାଠିଏ ରହେନାହିଁ । ବଢାପା ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରହି ଦିନକୁ ଦିନ ମଇକିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଗାଁକୁ ଆସିବାର ବଶେ ନ ପୂରୁଷୁ ସେ ଆଖି ବୁଝିଦେଲେ ।

ବଢାପାଙ୍କ ଚିରୋଧାନ ସବୁଠ ବେଶି ବାଧୁଙ୍କା ନଟିଆଦାଙ୍କ । ତାଙ୍କ ମୃତ୍ତିବିଆ ବାମ ଦାମରେ ବେତେ ଦିନ ବାମ କିନ୍ତରେ ବଟିଗଲା । ଦା' ପରେ ନଟିଆ ଦା' ବୁମମାରି ବସି ରହିଲେ । ବାମ ଦାମ ସବୁ ବରତି । ମନରେ ସରାଗ ନଥାଏ । ଆମ ମନରେ ଆଶକା ଆଏ ବଢାପାଙ୍କ ମୋହରେ ସେ ଆମ ଘରେ ମୁହଁ ମାତି ଅଛତି । ବିନ୍ଦୁ ନା, ଏବଧା ଠିକ୍ ତୁହେଁ । ଆମ ସମଞ୍ଜ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଗରୀର ମମତା ରହିଥାଏ । ବେହି ଜଣେ କଥା ଜଳରେ ବହିଦେଲା, ଏଥର ବଢାପା ଗଲେଖି, ନଟିଆ ଦା ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଚାଲିଯିବେ । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ପରି ବହି ଉଠିଲେ ନଟିଆଦା- “କ’ଣ ବହିଲ ବାବୁ, ବାପା କ’ଣ ମତେ ଏଇଥୁ ପେଇଁ ଆଖିଥେଲେ । ସେ ତାଲିଗଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପିଲା ବଦିଲାଙ୍କ ଦରାଦେଇ ପକେଇବି । ଛି । ଛି । ମୋର ବୋଉ, ଖୁବୀଙ୍କୁ ବିଷ ଦେଖିବ ବି ? ନାହିଁ ମୁଁ ଏମିତି ନିମବହାରାତି କଥା କରିବି ନେଇଁ । ମରିଗଲେ ବି ନାହିଁ ।

ହେଲେ ଯେମିତି ବଢାପାଙ୍କ ଝୁରି ହଉଥାପି । ବୁମେ ତାଙ୍କର ବକ୍ତ ହଟିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଦେଖିଲେ କଣାପତେ, ସିଏ ବି ଯେମିତି ମଇକି ମଇକି ଯାଉଥାପି । ବଢାପା ଥିଲାଯାବେ ମାସକୁ ମାସ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚେଟି ଟଙ୍କା ତାଙ୍କ ହାତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦରିବା ପେଇଁ ଦିଅନ୍ତି । ସେ ଗଲାପରେ ଆଉ ବେହି ତାଙ୍କୁ ଅନେଇଲେ ନେଇଁ ବଢାପାଙ୍କ ପରେ ପରେ ବଡ଼ମା ମନ ଦୁଃଖରେ ବିଜ୍ଞାପୁରୁ ଛତ୍ର ନଥାପି । ବଢାପା ବିବର୍ଷ ଆଗରୁ ବାହାଦେଇ ଯାଇଥାଏ । ବେବକ୍ ବୋଉ ଟିକେ ଟାଣ ଆଏ । ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ଖାଇବା ପିରବା, ତେଇ ସାବିନି ଯୋଗେଇ ଦିଏ ।

ରାଗ୍ୟକୁ ମୁଁ ସେଇବର୍ଷ ବି ଏ ପାଶୁବରି । ଚର୍ବିଆର ବର୍ଷକୁ ସରକାରୀ ଚାକିରୀରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ବଢାପାଙ୍କ ପରି ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କୁ ମାସକୁ ମାସ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଦରିଥାଏ । ମୁଁ ଗାଁକୁ ଗଲେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି । ସବେ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ପୁଅ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିବି । ସେଥରେ ରରସି କରି ବହିଲେ- ‘ବାପାଙ୍କୁ ତ ବାକ ସହିଲା ନେଇଁ । ଗାଁକୁ ଆସୁ ନ ଆସୁ ଆଖି ବୁଝିଦେଲେ । ମତେ ଦେଖିତି ପୁରୀ ନେଇଥାତେ ? ସାନ ବାବୁ ତେମେ ଥରେ ମତେ ଦେଖେଇ ଆଶେତ ନେଇଁ ।

ସତେ ତ ! ନଟିଆ ଦା' କ ବହୁବାନର ଆଶା ଏଯାଏ ଆମେ ପୁରଣ କରିପାରି ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଶୋଇ ଅନୁଭବ କରି ବହିଲି- ନଟିଆ ଦା' ମୁଁ ତ ବାକି ଫେରିଯିବି ।

ଏଥର ଛୁଟିରେ ଆସିରେ ଦୋକବେଳକୁ ତମକୁ ଆଗେ ପୁରା ଦେଖେଇ ଆଣିବି । ବୋଉ, ତେମେ, ମୁଁ ବରି ଯିବା । ଭାରି ଖୁସିହେଲେ ନଚିଆ ଦା’ ।

ଦୋକ ଛୁଟିରେ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚ ପରଦିନ ବୋଉକୁ ଆଉ ନଚିଆ ଦା’କୁ ନେଇ ପୁରା ଗକୁ ଆମେ ଚିନିହେଁ । ନଚିଆ ଦା’ କ୍ରମଶଃ ଦୂର୍ବଳ ହେଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟି ଶବ୍ଦ ବନି ଯାଉଥାଏ । ହେଲେ ପୁରୀର ଦେଉଜର ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନକରି ଅପାର ଆନନ୍ଦ ।

ପୁରୀରେ ସେବିନ ପହଞ୍ଚ ପହଞ୍ଚ ଓପର ଓଳି ହେଲା । ଧର୍ମଶାଳାରେ ଛିନିଷପତ୍ର ରଖି ଚିକିତ୍ସା ବିଶ୍ୱାମୀ ଭରି ମହିର ଖୋଲାହେବା ବେଳକୁ ଗଲୁ । ଚାରିଟା ବାହି ଯାଉଥାଏ । ବାରଷି ପାହାତ ପାର ହେଇ ବେଳା ଠାକୁରକୁ ଦର୍ଶନ ସାରିଲାବେଳକୁ ସଞ୍ଜ ପାଖାପାଖି । ବୋଉ ନଚିଆ ଦା’ ଉଭୟ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଉଥାଏ । ଉଭୟଙ୍କର ଠାକୁରକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାରେ ସମୟ ଯାଉଥାଏ । ବଢି ଦେଉଜ ଭିତରେ ପଶି ଗରୁଡ଼ ଖୁମ୍ବ ପାଖେରେ ହେଲାବେଳକୁ ସଞ୍ଚ୍ୟା ଆରତୀ ସମୟ । ଅପେକ୍ଷା କଲୁ, ଗରୁଡ଼ ଖୁମ୍ବ ପଛରେ ଥାଇ ଆରତୀ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ।

ଆରତୀ ଦର୍ଶନ ଅଭ୍ୟତ ମନୀସର୍ଷୀ ହେଲା । ଭିତ ନଥାଏ । ୩୦ଲା ଫେଲା ନାହିଁ । ଯେପରି ଠାକୁରଙ୍କ ଉଆସରେ ଯାଇ ତାକ ନିରୁତ ଦର୍ଶନ ଲାଇ ହେଲା । ମନଖୋଲି ଭାବ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରାପରି ଲାଗିଲା । ଗରୁଡ଼ ଖୁମ୍ବ ପଛରେ ଠିଆ ହେଇ ନଚିଆ ଦା ଏବ ଲଯରେ ଅନେଇ ଥାଆଏ ରତ୍ନ ବିହାସନାହୁବ ଠାକୁରମାନଙ୍କ ଆତକୁ ।

ଆରତୀ ଉପଚାର ଶେଷ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଉତ୍ତମାନେ, ଯାତ୍ରୀଏ ଫେରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆମର ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶନ ସରିଥାଏ । ହେଲେ ନଚିଆ ଦା’ ଯେପରି ବିଭୋର ହେଲ ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଇଥାଆଏ ଠାକୁରଙ୍କ ୩୦ଇଁ । ବୋଉ ତାଙ୍କ ଡାକିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲାକୁ ମୁଁ ବାରଣ କଳି-ଆଉ ବୋଉ ନଚିଆ ଦା’କ ଲାଗି ଆମେ ପୁରୀ ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଲାଇ କଲେ । ସେ କେତେ ସମୟ ନଜ୍ଞତି ନିଅନ୍ତୁ ।

ଘଟିଏ ପରେ ନଚିଆଦା’ କ.ଥାନରଙ୍ଗ ହେଲା ଯେପରି + ମୁଁ ଫେରେଇ ବୋଉ ଆତକୁ ଅନେଇଲେ । ବୋଉ ଓ ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଦୂରପାଖରୁ ଧରି ମହିର ବାହାରକୁ ଆସି ବାଇଶି ପାହାତ ଆତେ ଆଗେଇକୁ । ପାହାତ ଅଚିକ୍ରମ କରୁ କରୁ ବୋଉ ପଚାରିଲା - ‘ନଟ ଭଲ ଦର୍ଶନ ହେଲା, କୁହେଁ’? ନଚିଆ ଦା’କ ଗଳା ବସିଯାଇ ଥାଏ ଭାବାବେଶରେ ଯେପରି । ବହିଲେ- ‘ଖୁଡ଼ୀ ମତେ ତ ଭଲ ଦୂରୁଷ ହଇ ନେଇଁ । ମୁଁ ଠାକୁରକୁ ଦେଖିବି ବଅଣ ? ସେତ ମତେ ଦେଖିଥୁବେ । ସେଇ କେମିଲେ ହେଲା । ସେଇ ମୋର ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା’ ।

ବୋଉ ହୁଏତ ନଚିଆ ଦା’କ ବଥାର ମର୍ମ ବୁଝିଲା ନେଇଁ । ମୁଁ ଷମ୍ବାକୁ ହେଲଯାଇ ଥିଲି । ବୋଉ ପୁଣି ପଚାରିଲା-ଏତେବେଳେ ଧରି ଠାକୁରକୁ କ’ଣ ମନାସୁଧେଇ ନଟ ?

‘ଠାକୁରଙ୍କ ଠେରଁ ଆଉ କଣ ମନାସିବି ? ବହୁଥଳି ଯତମାନେ ମତେ ଏବେ ଆଦର ଯତନ କରି ପାକୁଛନ୍ତି, ପୋଷୁଚନ୍ତି, ତାକର ମଞ୍ଜବକର ଠାକୁରେ ଆଉ କଣ କଥା କହନ୍ତି ? ନଟିଆ ଦା’ ଅଭିଭୂତ ହେଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କ ବଥା ଶୁଣି ମତେ ଲାଗୁଥାଏ ସତେଯେପରି କଣ ସବୁ ମହାମାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଉପଦେଶ ବାଣୀ ଶୁଣୁଛି । ହୃଦ ମୋର ଆନ ହରେ ରରିଉଥୁଥାଏ । ମତେ ବାଖେଇ, ବାଖେଇ ମୋର ଦାର ଅରଦକି, ଅତ୍ୟାତାର ସହି ମତେ ସ୍ଵେଚ୍ଛ ସରାଗ କରିଛନ୍ତି । ମୋର ସେ ପିବୁ ପ୍ରତିମ, ତାକର ତୁଳନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ଧାରେ ଧାରେ ଓହ୍ଲେଇଗନ୍ତୁ ବାରଣ୍ମିପାହାତ ଆମେ ଚିନିହେଁ । ସିଂହଦ୍ୱାର ପାଖରେ ଠିଆ ହେଇ ପଢ଼ିତପାବନ ବାନାକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ବିଦାୟ ନେଇଥିରୁ ସେବିନ ।

ତହଁ ପରଦିନ ପୁରାକୁ ଫେରିବୁ ଗାଁକୁ । ଦୁଇ ଚିନିଦିନ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ଚାକିରୀ ଗାଁକୁ ଫେରିଗଲି । ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କ ବଥା ରାବି ମନ ଆନହରେ ପୂରିଉଥୁଥାଏ । ରାବି ନଥୁଳି ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କ ସଜେ ରହଜନ୍ତରେ ଆଉ ଦେଖା ହବନେଇଁ । ଆଠଦିନ ପରେ ବୋଉଁ ଚିଠି ପାଇଲି ଦୁଇଦିନ ଜର ରୋଗିଲା ପରେ ନଟିଆବା’ ଆଖି ହୁକ୍କିଦେଇଲେ ।

ଦଶଦିନ କୁଟି ନେଇ ମୁଁ ଗାଁକୁ ଆସିଇ । ତାଙ୍କ ମୁଅ ପାଖକୁ କଲିବତା ଖବର ଦେଲି । ସେ ଆସିଲାକୁ ଆମରି ଗାଁରେ ତାକର ଅତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା କରାହେଲା । ମତେ ଲାଗୁଥାଏ, ସତେଯେପରି ମୋର ଆମାୟ ସ୍ଵଜନଙ୍କୁ ହରେଇଲି । ମତେ ଚାରିବର୍ଷ ହବାଠେଇଁ ଦାର୍ଯ୍ୟ ପଚିଶବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଆମ ଘରେ ରହିଥିଲେ । ବେହି ବେବେ ତାଙ୍କଠି ଅବିଶୁଦ୍ଧ ଦେଖିଲାଉଁ । ବେହି ତାଙ୍କ ଭୃତ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଦେଖିଲାଉଁ । ସେ ଥରେ ପୁରାଶ ବର୍ଷତ ଆଦର୍ଶ ସେବକର ପ୍ରତିବିକାଳ । ନୀଳାରାଇ ଆମ ଘରୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ ସେଇ ଏକା ତାକର ପ୍ରୌଢି ଆଉ ବୃଦ୍ଧ ବୟସରେ ଆମ ସମସ୍ତକର ସେବା କରିବା ସଜେ ସଜେ ଆମ ସମ୍ପର୍କ ବାତିର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ, ଆମର ମଜଳ ମନାସୁଥିଲେ । ଆମ ସେବାରେ ତାକର ପ୍ରାଣପାତ କରିଥିଲେ । ସେବିନ ବଢ଼ଦେଉଛନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଯେଉଁ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ପୁରୁଷବାଣୀ ଶୁଣିଥିଲି ତାହା ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଇ ବହୁବିଧ ପଦ ପଦବୀର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛି । ବହୁ ପ୍ଲାନେଟ ବହୁ ଗୋଟୀ ଜାତିର ସୁବକ୍ଷ, ପ୍ରୌଢିକୁ ପର କାମ ପାଇଁ ନିମ୍ନୁକୁ କରିଛି । ବହୁ ନଟିଆ ଦା’ଙ୍କ ପରି ନିଃସ୍ଵାର୍ଥପର ସେବକ, ହିତାବାଂଶୀ ସହାୟକ ପାଇପାରି ନାହିଁ ସମସ୍ତେ ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥପେଉଁ ଆସିବାକି ।

ପଚିଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ବଳବ ସରବାରୀ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ରାଜଧାନୀ କୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘରଟିଏ କରି ଏଇଠି ରହୁଛି । ମନ ଚାକିଲେ “ବୁଦ୍ଧ କୁବନେଶ୍ୱର ଛାତି ଗାଁରେ ରହିବା ସମ୍ବନ୍ଧର ହଜନାହଁ” । ପ୍ରଧାନ ବାରଣ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ଅସ୍ବିଧା । ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ହୃଦୟ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାତ ହେଇପରେ ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ

ଛାତ୍ରିଦଶାକୁ ଅମନ୍ତର । ପୁଣି ଯାନବାହନ ବ୍ୟବହାର କରି ବହୁ ଦୂର ଯିବାଆସିବା କରିବାରେ ବଠୋର ନିୟମଗୁ ହେତୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଯାନବାହନ ବ୍ୟବହାର କରି ହଉନାହିଁ ।

ମୋ ବୋଉ କେତେବାକୁ ସେ ପୁରକୁ ଘରାଣି । ମୋ ସ୍ଵାକ୍ଷର ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସରିଇଲାଣି । ଏବେ ସହରରେ ଘର ଚାକିରୀଆକୁ ରୋଷେଇ ବାସ ବାମ ଦିଆଯାଉଛି । ଯାହା ଆଗେ ଗୁହିଣୀଙ୍କର ସୃତି ଅଧିକାରକୁପେ ଗଣ୍ୟ ହଉଥିଲା । ବାହାର କାମ ଯଥା ବାସନମଜା, କୁଗାଧୁଆ, ଘର ଓଳେଇବା ଆଦି ପାଇଁ ଆବିବାସୀ ଅଥବା ଆନ୍ତ୍ରଦେଶର ସ୍ଵୀଳୋକମାନଙ୍କୁ ନିୟୁତ କରି ରାତ୍ରିବା ପାଇଁ ଘର ଚାକିରୀଆକୁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଛି । ଏପରିବି ରାତ୍ରିବା କାମକୁ ଛରିପ୍ରରର କାମ ମଣି ଗୁହିଣୀମାନେ ତହିଁରୁ ନିରଷ ହେବା ଦେଖାଯାଏ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ରାତରର ବହୁରାତ୍ୟ ଯଥା- ଆନ୍ତ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ, ବର୍ଷାଟକ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରଭୁତ୍ବ ଅଞ୍ଚଳରେ ରୋଷେଇ ଘରର ପାରମରିବ ମର୍ଯ୍ୟଦା ଗୁହିଣୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ଵର୍ଗ ରହିଛି ଓ ଗୁହିଣୀମାନେ ହିଁ ତାହା କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ବିଶେଷକରି ଆମ ରାତ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜରେ ବିପରୀତ ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି ।

ବହୁ ବହୁଙ୍କ ଘରେ ଶୁଣୁଛି, “ଏ ଚାକରଙ୍କ ଦାଉରୁ ଆଉଚକିତ୍ତବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ଡରି ଡରି ଚକିବାକୁ ହଉଛି” । ଘରେ ଘରେ ପାଣିବଳ, ଗ୍ୟାସକୁଳ ରାଜଧାନୀ କୁବନେଶ୍ୱରରେ । ବାସନମଜା, କୁଗାଧୁଆ ଆସି ବାହାର କାମ ପାଇଁ ପ୍ରତି ଘରେ ପୁରବାଣୀର ଆବିବାସୀ କିମ୍ବା ଆନ୍ତ୍ରାର ତେଜଙ୍ଗ ସ୍ଵୀଳୋକ ସ୍ଵଳ୍ପରେ ମିଳୁଛନ୍ତି । ବିନ୍ଦୁ ଘରେ ରୋଷେଇ ସାଜକୁ ତୁଳରତାବର କାମ କରିବା ଲାଗି ଘରୋର ଚାକରଙ୍କ ଦାଉ ପ୍ରକୃତରେ ଅସମ୍ଭବ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଷତାକୁ ବହୁତି । ଏବେ ଦୂର ତିନିବର୍ଷ ହବ ଆମ ଘରେ ଯେଉଁ ସତର ଅଠର ବୟସର ସୁବର୍ତ୍ତି ଘର କାମ କରିବାକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ରୋଷେଇବାସ କରିବାକୁ ରହିଛି, ବୁମଣ୍ଣା ତା'ର ଚାରିତକଣ ବିଚିତ୍ର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତା' ନା ବିଚିତ୍ର ତାବ ନା ବିଚ । ସେ ଏବେ ଦିନକୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଘଣ୍ଟା ବୁଲିବ । ସକାଳେ, ସଞ୍ଚବେଳେ, ଖରାବେଳେ ସବୁ ମିଶି ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଘଣ୍ଟା ବାହାରେ ରହିବ । ମାସକୁ ଦୂର ତିନିଥର ସିନେମା ଦେଖିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ । ଯାତ୍ରା ହେଲେ ରାତି ଅନିତ୍ରା ହୋଇ ଦେଖିବ । ତହିଁ ଆରଦିନ ଶୋଇ ରହିବ । ଦୋଳ, ରଜ, ଦଶରା ଆଦି ପରିରେ ଗାଁକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ । ତା' ରଜା ଅନୁସାରେ ଫେରିବ । ଯତା ବୁଢ଼ି ଫେରି ଅଟା ସାଜରେ ସୁବି ଯତିଲେ ବୁଢ଼ି ଅଧିକ ନରମ ଆଉ ସୁଆଦିଆ ହବ ବୋଲି ବହିଲେ ଶୁଣିବ ନେଇଁ । ତା' ନିଜ ଲଜ୍ଜା ଆଉ କୁଚି ଅନୁସାରେ କରିବ । ପଚାରିଲେ ବହିବ-ଅଟାରେ ସୁବି କରିବି ମିଶେ ? ଟିକେ କତା କରି କହିଲେ ରୁଷିବ । କେବେ ରୁଷିବ, କରିବିନ ରାଜଥଣ୍ଠା ହେବ ସେବା କେହି ଜାଣିବେ ନାହିଁ । ରୁଷିଲେ ଦିନେ ଦି' ଦିନ ନିଶ୍ଚୋଜ ହବ । ଆମ ଘରର କର୍ତ୍ତା ଅହିସନ୍ତିରେ ଶୋଇ ରହିବ । ଏମିତି କେତେ ରକମ ବେତେ କଥା ।

ଏବେ ଥରେ କୁଷିକରି ଦି' ଦିନ ନିଶ୍ଚୋତ ହେଲା ପରେ ଆମେ ଆବିଷାର କରୁ ବିତ ଆମ ଦି' ତାଙ୍କା ଉପର ଛାତରେ ଖଣ୍ଡ ତାଟି ଆଉ ଖଣ୍ଡ ଗଜାଟିଷ ତାଦରର ବୋଠାଟିଏ କରି ସପ, ତାଦର ପବେଇ ସେଇଠି କୁଚି ରହିଛି । ସେଇଠା ତା'ର “କୋପ ମହିର” । ପୁଣି ତାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ସୁଣ୍ଡେଇ ତବାତକ କରି ଆଶିଲେ କିଛିଦିନ ସୁରୁ ଖୁରୁରେ ତହିବ । ପୁଣି ବୋଇ ବଥାରେ ବିଏ ଟିକିଏ ଖୁଣିଲେ ଫେରେ କୁଷିବ, ନିଶ୍ଚୋତ ହବ । ଆମକୁ ହଜରାଶ କରିବ ।

ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କ ଘରେବକୁ ବାଳ ପୂର୍ବେ ଜଣକୁ ଦେଖିଥିଲି । ଠିକ୍ ଆମ ନଟିଆ ଦା'ଙ୍କ ପରି । ତାଙ୍କ ନା ନାରଣ । ସେ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଓ ତାଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଉପର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେପରି । ଏବେ ସେଷକୁ ବଥା କହିଲେ, ପିଲାଏ ବିଶ୍ଵାସ କରିବେ ନାହିଁ । ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ବର୍ଣ୍ଣତ ସେବାରାବ, ନୈତିକତା, ସଦାଚାର ଆଦିର ଦୃଷ୍ଟାତ ତ୍ରେତା, ଦାପର ସୁଗର କାହାଣୀ ବୋଲି କହି ଏତେଇ ଦରଜାତି ଆବିର ପିଲାମାନେ ।

ସେ ଯାହାହର, ସେଇମାନେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟମାନେ ସାମ୍ରଥ୍ୟକ ସମାଜର ଅନୈଚିକତା, ଅସଦାଚାର ଆଦିର ଶିକାର ହେଉଛି । ଏଣୁ ଏଥିପ୍ରତି ଆଶି କୁଚିଦେବା ଭବିତ ନୁହେଁ । ଯାହା ଚିରତନ ସତ୍ୟ, ଓ ସୁହର, ମାନବର ସଦଗ୍ରୀଣ ବୁପ ତାହା ସୁଗରୟ । ତହିଁର ଦୃଷ୍ଟାତମାନ ଜୋବଲୋତନକୁ ବିଶେଷକରି ସୂବ ସମାଜର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଶିବା ସବାଦୌ ବାଞ୍ଚନୀୟ ।

ପଦଧୂଳୀ

ଗୋ ଚାହାନିରେ ବୃତ୍ତୀୟରେ ପଢ଼ିଲାବେଳକୁ ପୁଅ ପିଲାକ ସଂଖ୍ୟା ଛିଆ ପିଲାକଠେଣେ ତିନିଶୁଣିବୁ ଅଧିକ । ଆମ ଶ୍ରେଣୀର ମୋଟ ତିରିଶ ପିଲାକ ଭିତରୁ ଶିଅପିଲା ମୋଟେ ଛା ବି ସାତ । ଆମ ପଡ଼ିଷା ବାସୁ ମରସାକ ଘରୁ ନେତି ଆଉ କେବି ବି ଉଜଣୀ ପକୁଆତି ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ।

ବେଳି ବଡ଼ । ତାକୁ ଆମେ କେତିଆପା ତାକୁ, ଆଉ ନେତି କି ନେତି । ବେତିଆପା ଉଁଚାରେ ଟିବେ ବଡ଼, ରଙ୍ଗରେ ଅଛି ନିରସିଆ । ବଢ଼ିଲା । ବଢ଼ିଲା ତଳି ପାତଳୀ ଦିହ ତାଳର । କମ ବଥା କୁହାଚି, ହସଚି କମ । ନେତି ରଙ୍ଗ ସପା । ଉଁଚାରେ ଟିବେ କମ, ଆକୁଳ ଥୁକୁଳ, ପରପରି, ଭତରତି । ମୋର ସାଙ୍ଗ ତମେଇଁ ଆଉ ମୁଁ ତାକୁ ଚିତ୍ତେଣେ ଅଣିରି ଅଣିରି । ଗରଗର ହୁଏ, ମନହେଲେ କ'ଣ ବୋଲି କ'ଣ କହିଦିଏ । ହେଲେ ବେଳି ଅପାକ ପେରି ନାବକାହୁରି ହୁହେଁ । ଆଖିରେ ତା'ର ପାଣି ବଦଳରେ ଯେମିତି ରଜନିଆଁ-ଆଖ ।

ଯେ ହେଲାଣି ସତ୍ତରି ବର୍ଷ ଆଗର କଥା । ଆମେ ପିଲାଏ ଚାହାନିରେ ଜମିଲାବେଳକୁ ବଜମାଣ୍ଟେ ବି ସାନମାଣ୍ଟେ ଆସି ନଥାତି । ସାଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗ ଭିତେରେ ଆଖି ୦ରାଠରି ହୋଇ ହେଁ ହେଁ ଫେଁ ଫେଁ ଚିତାଚିତି ହେଁ । ସେବିନ ତମେଇ ଆଉ ମୁଁ ଆଖି ୦ରାଠରି ହେଇ ନେତି ବି ଅଣିରି ଅଣିରି କହି ଚିତେଲାକୁ । କବି ତ ଉଠିଲା ସିଏ । ମୋ ଆତେ ମାତି ଆସି ଖତେଇ ହେଇ କହିଲା-ତୁ କୋଉ ମରଦଟାଏ କି ? ତୁଟା ତ ଅଣିରି ପୁଅ ଉତ୍ତବା । ସବୁଦିନେ ତୋ ନଟିଆ ଦା କାନ୍ଦେଇ କରି ନାଶିଲେ ଚାହାନିବି ଆସିପାରିବୁ ନେଇଁ । ମତେ କହୁହୁ ଅଣିରି ଅଣିରି । ତୁଟା ଅଣିରି ପୁଅ ଉତ୍ତବା ।

ମୁଁ ନେତି ବଥାକୁ କହି ନ କୁଣ୍ଡିପାରି ତମେଇ ଆତେ ଅନେଇଲି । ସିଏ ବି ଏ ହୁଆ ପଦରୁ କହି କୁଣ୍ଡନଥାଏ । ମତେ ଆଖିଠାରି ଦେଲା ନେତିକି ପେଲିଦେବାକୁ । ଆଗେଇ ଯାଉଥେଇ ନେତି ପାଖକୁ, ସାନମାଣ୍ଟେ ପହଞ୍ଚଗଲେ । ସବୁଦିନ ପରି ଆକଟ କରି ବହିରେ-ବିରେ ବି ଗଣ୍ଗରୋକ ହଉଚି ଇୟ ?

ନେତି ପରପରି ଆଗମତା ହେଇ କହିଲା-ମାଣ୍ଟେ ମତେ ଇଏ ସବୁଦିନେ ଅଣିରି ଅଣିରି ଚିତୋଉଚି । ଆଜି ମୁଁ ତାକୁ ଅଣିରି ପୁଅ ଉତ୍ତବା କହିଲାକୁ ମତେ ମାରିବାକୁ ଉଠୁଚି ।

ଆମେ ତୁ ଏ ହୃଦୟ ପଦବ କୁଠୁ ଶିଖିଲୁ ? ମାଣ୍ଡୁ ପଚାରିଲେ । ଆମ ଅହା
ଆସିଥେରେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଯା ଚିତ୍ତେରବା କଥା ବହିଲି, ସେ ମତେ ଶିଖେଇଦେଲେ-
କହିଲା ନେତି ।

ତୁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲୁ ନେଇଁ, ଯା ମାନେ ବ'ଣ ?

‘ନା’ ବୋଲି ବହିଲା ନେତି ।

ସେ ବ'ଣ ସେଥିରେ ଚିତ୍ତୁଚି-ପଚାରିଲେ ମାଣ୍ଡୁ ।

ଡମେଇକୁ ସାଜ ବରି ମତେ ପେଲିଦବାକୁ ଧାଇଁଥେଲା ପରା-ବହିଲା ନେତି ।
ମାଣ୍ଡୁ ମୋ ଆଡକୁ ଅନେଇ କହିଲେ- ଏଥରୁ ବ'ଣ କୁଣ୍ଡଳୁ ଯେ ରାଗିଲୁ ତୁ ? ଉଷ୍ଣବ
କିଏ ଜାଣିଛୁ ?

ବହିଲି-ରାଗବତରୁ ଶୁଣିବି ସିଏ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାଜ ।

ମାଣ୍ଡୁ ବହିଲେ- ଉଷ୍ଣବ ସେଇ ଉଷ୍ଣବକ କଥା । ରହ ଆଜି ପଚା ସବୁ ମୁଁ
ତୁମକୁ ଉଷ୍ଣବକ କଥା ବହିବି । ସେଥିରେ ରାଗ ହବାର ବିଛି ନାହିଁ ।

ସେବିନ ପଚା ସରିଲାରୁ ଆମ ଶ୍ରୀଶାର ସମସ୍ତେ ବସିରହିଲୁ । ସାନମାଣ୍ଡୁ
ଉଷ୍ଣବକ କଥା ବହିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା ବରିଆଇଁ ।

ନଚିଆ ଦା’ ଆସି ବାହାରେ ଠିଆହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ହାତଠାରି ତାବି ବହିଲି-
ଆଜି ସାଜପିଲାକ ସାଜେରେ ଚାଲିଯିବି, ତେମେ ଚାଲିଯା ।

ପଚାରିଲେ-ବଣ ହେଲାବି ଆଜି ?

ଆଜିପରା ଉଷ୍ଣବକ କଥା ବହିବେ ମାଣ୍ଡୁ । ଘରକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ତେରି ହବ ।
ତେମେ ଫେରିଯା ନଚିଆ ଦା’- ବହିଲି ତାଙ୍କୁ ।

ମୁଁ ଚିବେ ଶୁଣାଇ ନେଇଁ- ନଚିଆଦା ତୁନି ତୁନି ନେହୁରା ହେଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ଏହେଇ ଦବାପେଇଁ ବହିଲି-ମୁଁ ଯାହା ଶୁଣିବି ତୁମକୁ ବହିବି ନେଇଁ ।
ବଢମାଙ୍କ ପଚାରିବା, ଆଉରି ଉଜକିରି ବହିଦେବେ ।

ସାନମାଣ୍ଡୁ ଆସି ବସିଲେ । ଉଷ୍ଣବକ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ-

ପିଲାଦିନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପଚାସାଜ, ଖେଳସାଜ ହେଇ ଗୁଡ଼ିଏ ସାଜସାଧୀ
ଥେଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଖେଳସାଜ ସୁଦାମା ଆଉ ପାଠସାଜ ଉଷ୍ଣବ ଅଛି ପ୍ରିୟ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର । ତୁରଜଣୟାକ ଅନ୍ୟ ସାଜଙ୍କ ୦ରୁଁ ଅଧିକ ଗରିବ, ବେଶି ତୁଳଣା ।
ତେଣୁ ସେ ତୁର୍ଦେଶ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବେଶି ଦୁଷ୍ଟି, ବେଶି କୃପା । ଉଷ୍ଣବ ତାଙ୍କୁ ଶାସ୍ତ୍ର,
ଧର୍ମ, ଆଚାର ଆଦି ବିଷୟରେ ସଦାବେଳେ ପଚାରୁଥାଏଇ । ତାଙ୍କ ୦ରୁଁ କୁଣ୍ଡୁଥାଏଇ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୃଦ୍ଧାବନ, ମଥୁରା, ହଞ୍ଚିନାରେ ତାଙ୍କର ବାୟ୍ୟ ଶେଷକରି ନିଜ ରାଜ୍ୟ
ଦ୍ୱାରକାରେ ଥାଆଏ । ତାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ହେଲା । ବେଶି ବେଶି ହେଲାରୁ ଦେବବୈଦ୍ୟ
ଧନ୍ଦତରାଙ୍କ ତକେଇ ଚିବିସା ବରେଇଲେ । ସେ ଆସି ପ୍ରକୁଳୁ ପରାକ୍ଷା ବରି ବିଛି

ଓଷଧ ପାଚନ ଆଦି ବ୍ୟବସା କଲେ । ହେଲେ ରୋଗ ବକ୍ତିବାରେ ଲାଗିଲା ସିନା, ବମିବା ଲକ୍ଷ୍ଣ ଦେଖାଇଲା ନାହିଁ ।

ଦେବବୈଦ୍ୟକୁ ପୁଣି ଥରେ ଡବାଇଲା । ତଳ ତଳ ପରୀକ୍ଷା କରି ସିରକରେ ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ମାନସିବ ବିବାର ତାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପର କାରଣ । ଏପରି ପରିଷ୍ଠିତରେ ରୋଗ ଉପକମର ଏବମାତ୍ର ଉପାୟ ତାଙ୍କ ନିବଚର ପ୍ରିୟ ରତ୍ନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ପଦଧୂଳୀ ଆଶି ଶ୍ରୀଆଜ୍ଞାରେ ଲେପ ଦେବା ।

ଉଡ଼, ଅନୁଗତ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ସଖା, ସଞ୍ଜ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଚିତ୍ତା କେଉଁ ଭବ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଜ୍ଞରେ ବୋଜା ହେବାପାଇଁ ନିଜ ପାଦଧୂଳୀ ଦେଇ ପାରିବ । ମହର୍ଷ ନାରଦଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସ୍ତ୍ରୀ ରୁକ୍ଷିଣୀ, ସତ୍ୟରାମା, ପ୍ରିୟ ସଞ୍ଜ ତ୍ରୌପଦୀ, ପ୍ରିୟ ଶିଶ୍ୟ ଓ ସଖା ଅଞ୍ଜନ ଆଦି ସମସ୍ତେ ଏପରି ଏକ ପ୍ରତ୍ତାବ ଶୁଣିବା ସଜ୍ଜେ ସଜ୍ଜେ ବାନରେ ହାତ ଦେଇ ଘୋର ସକୋଟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।

ମହର୍ଷ ନାରଦ ବିଛି ସମୟ ଚିତ୍ତା କରି କହିଲେ-ଆଜା ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ତ ଭାବିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅତି ପ୍ରିୟ ଗୋପୀରଣ ଓ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ କଥା ତ ମନେ ପକେଇଲେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ରତ୍ନ ଓ ପ୍ରେମର ତୁଳନା ଅଛି କି ? କିନ୍ତୁ ମୋର ଆଶକା ହୁଏ ସେହିହେତୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ପ୍ରତ୍ତାବର ବିରୋଧ କରିବେ ସକୋଟର ବଶ ହେଇ । ବିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥ୍ବା ହେତୁ ତାଙ୍କର ସାହାୟ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଲୋତିବାକୁ ହେବ । ବେବକୁ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ କଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଛିଣୀ ରିନ ମନେ ହୁଏ । ସେ ରାଜି ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅସର ପ୍ରକ୍ଷଣ ହେଲା ଗୋପୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ, ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପାଖକୁ ସାହସ କରି ଏ ପ୍ରତ୍ତାବ ନେଇ ଯିବ ବିଏ ?

ବେହି ସାହସ କଲେନେଉଁ ଏପରି ପ୍ରତ୍ତାବ ନେଇ ଯିବାକୁ, ଗୋପୀମାନଙ୍କ ମୁହିଁମୁହିଁ ହେଇ ତାଙ୍କ ପଦଧୂଳୀ ମାଗିବାକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେହରେ ବୋକି ଦିବା ପାଇଁ । ଯିଏ ଯିବ ତାର ପ୍ରାଣ ଧରି ଫେରିବା ଆଶା କମ୍ ।

ଶେଷକୁ ମହର୍ଷ ନାରଦଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦୂର ଅତିପ୍ରିୟ ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ ସୁଦାମା ଓ ଉତ୍ସବଙ୍କୁ ମନେଇବା ପାଇଁ ସିରକରେ । ସୁଦାମା ଅତି ନିରାହ । ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ ପଚରାଇଲା । ସେ କହିଲେ-ମୁଁ ତ ନିଜେ ସାହସ କରିପାରିର ନେଉଁ ପଦଧୂଳୀ ଦବାକୁ । ତୁମ୍ଭାତ ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ କହି ବର୍ତ୍ତ ପାରିବି ମୁଁ ଦରିଦ୍ର ତ୍ରାହୁଣ । ମତେ ଏକାଥରବେ ଶେଷ କରିଦେବେ । ନା, ମୁଁ ପାରିବି ନେଉଁ ।

ଏବେ ଏକା ଉତ୍ସବ ଭରିବା । ତାଙ୍କୁ ମନେଇବାକୁ ମହର୍ଷ ନାରଦଙ୍କ ଆତକୁ ସମସ୍ତେ ଅନେଇଲେ । ନାରଦ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପ୍ରୋଧ ଏତେଇ ନପାରି ଗଲେ ଉତ୍ସବଙ୍କ ପାଖକୁ । ମହର୍ଷଙ୍କୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ପଦଧୂଳୀ ନେଇ ପଚାରିଲେ-ଆଦେଶ କରନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ତ ।

ନାରଦ କହିଲେ-ଏବେ ତ ଚିତ୍ତା ସେଇ ଗୋଟିଏ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦେହ କିପରି ରଇ ହେବ । ଧନୁତ୍ରୀ ତଳ ତଳ ପରୀକ୍ଷା କଲାପରେ ସେଇ ଗୋଟିବ ଔଷଧ ବ୍ୟବସା କରିଛନ୍ତି । ଶେଷ ଉପାୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କର କେହି ପ୍ରିୟ ଭତ୍ତର ପଦଧୂଳୀ ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଅଜ୍ଞରେ

ବୋଲା ହବ । ଆମେ କେହି ତ ସାହସ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏବେ ଆଶା କେବଳ ଗୋପର ଗୋପୀମାନଙ୍କଠାରେ । ବିଶେଷ କରି ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କଠାରେ । ତାକୁ ମନେଇବ କିବ ? କେହି ରରସି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ମୋର ବି ଘୋର ସଂବୋଚ ଗୋପୀମାନଙ୍କପ୍ରତି । ତୁମେ ଏବାଧାରରେ ପ୍ରକୁଳ ପ୍ରିୟ ସଖା, ରତ୍ନ ଆଉ ବୃଦ୍ଧିମାନ । ତୁମେ ମଜ୍ଜିରେ ନିଶ୍ଚୟ ହବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ଵାସ ।

ଉଦ୍ଦବ ଏହା ଶୁଣି ଆବୋ ଏପଟ ସେପଟ ନହୋଇ ତୁରତ ରାତି ହେଲେ । ବିକୟ ନକରି ତୁରତ ତାକୁ ପ୍ରକୁଳ ତୁତଙ୍ଗମା । ରଥରେ ଗୋପ ପଠେଇବାର ବହୋବନ୍ତ ହେଲା । ମହର୍ଷ ନାରଦଙ୍କ ଆଶିର୍ବାଦ ଓ ପଦଧୂଳୀ ନେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ଉଦ୍ଦବ ।

ଗୋପ ଦାଷ୍ଟରେ ରଥ ଚକ ଓ ଘୋଡା ଟାପୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଗୋପୀମାନେ ଘର ଭିତରୁ ଉଦ୍ଦିମାରି ଦେଖିଲେ । ଏଁ ଏ ଯେ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଥ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ରଥରେ ପ୍ରକୁତ ଦେଖାଯାଉ ନାହାନ୍ତି । ଉଦ୍ଦବଙ୍କ ପରି କେହି ବସିଚଢ଼ି ପରା । ଆଉ କ’ଣ ପ୍ରକୁ କୁଚିଛପି ରହିଛନ୍ତି ପଞ୍ଚରେ ? ଗୋପ ଗୋପୀଏ ଅଥୟ ହେଇ ଧାର୍ମରେ ଦାଷ୍ଟକୁ । ରଥ ଚାରିପଟେ ବେହିଗଲେ ।

ଲକ୍ଷିତା, ବିଶାଖା ଆବି ବରିଷ୍ଠ ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଉଦ୍ଦବ ତୁରତ ରଥକୁ ଓହ୍ଲାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶାମ କଲେ । ତାଙ୍କ ପଦଧୂଳୀ ନେବାକୁ ବସିଲାରୁ ଗୋପୀମାନେ ସଂବୋଚରେ ମୁହଁଗଲେ । ଆପଣ ଆମ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରିୟତମ ସଖା, ରତ୍ନ । ଆପଣ ଆମ ପଦଧୂଳୀ ନେବେ । ତହିଁରୁ ଅଧିକ ପାପ କ’ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଉଦ୍ଦବ ବରଯୋଡ଼ ହୋଇ ବହିଲେ-ସାରା ତ୍ରିକୁବନ ଜାଣେ ବ୍ରଜର ଗୋପ ଗୋପୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରିୟ ରତ୍ନ କେହି ନାହିଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର । ଆପଣମାନଙ୍କ ପଦଧୂଳୀ ମୋର କ’ଣ, ସ୍ଵର୍ଗ ପ୍ରକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶିରୋଧାର୍ୟ ।

ସମସ୍ତରରେ ବାଧାଦେଇ କହି ଉଠିଲେ ଗୋପୀମାନେ-ବହ କରନ୍ତୁ, ବହ କରନ୍ତୁ ମହାମ୍ଭ ଉଦ୍ଦବ । ଆପଣ ଧାର୍ମିକ ଓ ଆନ୍ତି ହୋଇ ସୁନ୍ଦା କିପରି ଏତେବକ ଅଧର୍ମ କଥା ମୁହଁରେ ଧରିପାରିଲେ ? ଏଇପରି ଅଧର୍ମ କଥା କହି ଆମମାନଙ୍କ ମତିତ୍ରମ କରି ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ବି ଆପଣ ?

ଗୋପୀମାନେ ରାଗି ଉତ୍ସବା ଇଷ୍ଟ୍ୟକରି ନିର୍ଭନ ଗଜାରେ କହିଲେ ଉଦ୍ଦବ-ପ୍ରକୁଳ ଅତରଙ୍ଗ ସଖି ଧ୍ୟାପଣମାନେ, ଆପଣମାନଙ୍କର ପ୍ରକୁଳ ସହିତ ସମର୍ଦ୍ଦ ଅଛୋକିବ । ତେଣୁ ଆପଣମାନେ ମୋର ନମସ୍କାର । ଆପଣମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଶ୍ଵବ୍ରହ୍ମାଣରେ ପ୍ରକୁଳ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଦରଦ କାହାର ଅଛି କି ? ତେଣୁ କହୁଛି । ହାତଯୋଡ଼ି ରିକ୍ଷା କରୁଛି-ଶୁଣନ୍ତୁ, ଏ କେତେଦିନ ହେବ ପ୍ରକୁ ଅସ୍ତ୍ର, ଶଯ୍ୟାଶ୍ୟାମୀ । ସାରା ଶ୍ରୀଅଞ୍ଜଳି ଦରଜ । ଏପରିକି ହାତଟିପ ଦେଇ ହେଉ ନାହିଁ । ଉଠିବସି ପାରୁନାହାନ୍ତି ପ୍ରକୁ ।

ଦେବବୈଦ୍ୟ ଧନ୍ଦନ୍ତରୀ ବାରମ୍ବାର ପରୀକ୍ଷା କରି ପ୍ରକୁଳର ମାନସିକ ବିକାର ହେତୁ ଏପରି ଅବସା ଶରୀରର ବୋଲି ଧାର୍ୟକରି ବେବସ୍ତା ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରକୁଳର ପରମ ପ୍ରିୟ ରତ୍ନଙ୍କର ପଦଧୂଳୀର ଲେପ ଦେଲେ ଶରୀର ପାତା ଦୁରହେବ ।

ପରମପ୍ରିୟ ଭାବ ଆପଣମାନକଠାରୁ ବିଶ୍ଵବ୍ରତାଶ୍ରେ ଆଉ କିଏ ଅଛି କି ? ତେଣୁ ମୁଁ ବିଶେଷ ଜରୁରୀ ବୋଲି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିଜ ରଥରେ ଆସିଛି ଆପଣମାନକ ପଦଧୂଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ତୁରତ ଫେରିଯିବାକୁ ।

ଆପଣମାନେ ସଂକୋଚ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଦିଧା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମନେ ପକାନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଛାଡ଼ିରେ ମହାମୁନି ବୃଗୁଙ୍କର ଗୋଇଠା ଚିହ୍ନ କଥା । ବ୍ରଦ୍ଧିଷ୍ଠାନୀ ବୃଗୁ ଥରେ କୌଣସି କାରଣକୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉପରେ ହଠାତ୍ ରାଗିଯାଇ ପଦାଘାତ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଭୁ ଆବୋ ବିଚନ୍ତିତ ନହୋଇ ନରାଗି ବରଂ ହ୍ୟାତିହ୍ସି କହିଥିଲେ -ମୁନିବର, ତୁମେ ମୋର ପ୍ରିୟଭାତ । ଭ ଭର ଗାକିମାତ ସହିବାରେ ମୋର ପରମ ଆନନ୍ଦ । ତୁମ ଗୋଇଠା ମାତର ଚିହ୍ନ ଚିରବିନ ସାଇତି ରଖିବି ମୁଁ ଛାଡ଼ିରେ ।

ସେହି ଦିନରୁ ପରା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଛାଡ଼ିରେ ଭାବ ଭୁଗୁମୁନିଙ୍କ ପାଦଚିହ୍ନ ଲାଗି ରହିଛି । ପ୍ରଭୁ ଗର୍ବ କରି ଏଇ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ କହନ୍ତି ମୁଁ ଭାବର ଦାସ, ତା'ର ନୌକର ।

ଅତ୍ୟବ ଆପଣମାନେ ସଂକୋଚ ନକରି ରାଜି ହୁଅନ୍ତୁ ପଦଧୂଳୀ ଦେବାକୁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଦେହର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଛାଡ଼ିଯାଉ । ମୁଁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଯେତେଣାସ୍ତ ପାରିବି ଫେରିଯିବି ପାଖରୁ ।

ଗୋପୀମାନେ ଘୋର ସଂକଟରେ ପଢ଼ିଲା ପରି ରାବି ହେଲେ । ସଖି ଲକ୍ଷିତା ବିଚନ୍ତିତ ହେଇ କହିଲେ-ଶୁଣନ୍ତୁ ମହାମା ଉତ୍ସବ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସଖା ଓ ଭାବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣ ଜଣେ । ପୁଣି ଆପଣ ମହାନ ବ୍ରଦ୍ଧିଷ୍ଠାନୀ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ସୁଯୋଗ୍ୟ ସଖା ଭାବ ଥାଏଁ ଥାଏଁ ଏ ମୁଖୀ ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ କାହିଁବି ଅନୋଭାବିତ ?

ଉତ୍ସବ ନମ୍ବୁ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ-ଏଥରେ ମୋର ବିଷି ମାତ୍ର ହାତ ନାହିଁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ମହାନ ଭାବ ମହର୍ଷି ନାରଦଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କ ପଦଧୂଳୀ ନେଇଯିବାକୁ ଆସିଛି ।

ଲକ୍ଷିତା, ବିଶାଖା ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ସଖିମାନେ ମହର୍ଷି ନାରଦଙ୍କ ନାମ ଶୁଣି ଶକିଗଲେ । କ'ଣ କରିବେ ନ କରିବେ ତୁର୍ଦି ଦିଶିଲା ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ । ସମସ୍ତେ ଏବାନ୍ତରେ ବସି ବିଚାର କରିବାକୁ ଉଠିଗଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସମସ୍ତେ ଫେରି ଆସିଲେ । ଲକ୍ଷିତାଦୂଜ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ- ଶୁଣନ୍ତୁ, ଆମମାନଙ୍କୁ ଏ ଘୋର ପାପରେ ତୁତାନ୍ତୁ ନାହିଁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଯେଉଁ ଅୟାଚିତ ସ୍ଵେତ-ମମତା ଆମେ ପାରନ୍ତୁ ତାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧି କରି ବଞ୍ଚି ରହିଛୁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବିରହରେ ସବୁ ସବୁ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧିଙ୍କୁ ଗର୍ବିଧନ କରି ଜୀବନ ରଖିପାରିଛୁ । ଆପଣ ଆମକୁ ଏ ପାପରେ ପକାଇଲେ ଆମେ ସେତକ ହରେଇବୁ ।

ବିଶାଖା ହଠାତ୍ ବିଷି ମନେ ପକେଇଲା ପରି କହିଲେ-ଶୁଣନ୍ତୁ ମହାମା ଉତ୍ସବ ! ଘୋର ଗୋପୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୃଷତାରୁ ସୁତା ଶ୍ରୀରାଧା ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସଖୀ-ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ତାଙ୍କ ଦେହ ସାମାନ୍ୟ ଅସୁଷ ଥବାରୁ ଘରୁ ବାହାରୁ ନଥିଲେ ।

ସେଥିଯୋଗୁ ଆପଣଙ୍କ ଆଗମନ ବଥା ଶୁଣି ପାରି ନଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧ । ତାକୁ ଉବେଳ
ପଚାରୁନାହାନ୍ତି ଆପଣ ?

ଉଦ୍ଦବ ତୁରତ ଉଭର ଦେଲେ-ଆପଣମାନେ ପ୍ରକୃତର ପ୍ରିୟତମ ସଖୀ ଓ
ଉଚ୍ଚ ଭାବର ସମସ୍ତକର ନମସ୍କ୍ରୀ । ଆପଣମାନକୁ ଉବେଳବା ମୋ' ପକ୍ଷେ ଶିଷ୍ଟାଚାର
ବିରୋଧ । ଆପଣମାନକୁ ଏଠାରେ ଏକତ୍ର ନ ଦେଖିଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ
ଜଣଜଣକରି ରେଟି ମୋର ରିକ୍ଷା ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଭାରଣରୁ ହେଉନା କାହିଁବି ଶ୍ରୀରାଧା ଯଦି ଆସିପାରି ନାହାନ୍ତି, ତାକୁ
ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରେଟି ରିକ୍ଷା ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିବି ।

କିଛି ସମୟ ନିରବ ରହି ଦୀଘିଶ୍ଵାସ ପକାଇ ଉଦ୍ଦବ ପୁଣି କହିଲେ-ମୋର
ଦୁଃଖ, ମୁଁ ଯଦି ଆପଣମାନକୁ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ଭାବରେ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ଦୂରବସ୍ଥା
ବିଷୟ କହିପାରିଥାନ୍ତି, ମୋର ବିଶ୍ଵାସ ଥିଲା ‘ନା’ ଶୁଣି ନଥାନ୍ତି ଆପଣମାନକଠାରୁ ।
ମୋ' ହୃଦୟ ବଢ଼ି କଠ କଠୋର । ତେଣୁ ବାଣୀରେ ପ୍ରକୃତ ଦୟମାୟ ଅବସ୍ଥା କହିପାରିନାହିଁ ।
ଆପଣମାନଙ୍କ ହୃଦୟ ଉଦୟ ଉଚଳେଇ ନ ପାରିଥିବା ଦୋଷ ପୂରାପୁରି ମୋର ।

ଏବେ ଆପଣମାନକଠାରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ପାଉଛି । ଯେଉଁ ଗରୀର ବିଶ୍ଵାସ
ସହିତ ମହର୍ଷ ନାରଦ ମତେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସାହସ୍ୟ ଭାବ ପାଇଁ ପଠେଇଥିଲେ, ମୁଁ
ତହିଁର ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଦେଇ । ମୋର ସେ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଛି ବି ନା,
ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ରେଟି ତାଙ୍କଠାରୁ ରିକ୍ଷାଭାର କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେବି ବି ନା ତାହା ହିଁ
ଦେଖିବାକୁ ବାବି ରହିଲା । ସେଠି ବି ଯଦି ନିଷ୍ଠଳ ହୁଏ, ଏ ଜ୍ଞାନ ଜୀବନ ରଖି ଲାଭ
ନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣିବି ।

ଏହା କହି ଇନିତା ବିଶାଖା ଆଦି ଗୋପିମାନଙ୍କ ସମ୍ମରଣେ ଭୂପତିତ ହୋଇ
ସାଷ୍ଟାଜ ପ୍ରଶାନ୍ତ କଲେ ସେମାନକୁ ଉଦ୍ଦବ । ଭୁ ମିରୁ ଧୂକୀନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରି
ସାରଥକୁ କହିଲେ -ବୃଷତାକୁ କେମା ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଘରକୁ ରଥ ନେଇ ଚାଲ ।

ଗୋପ ଜନପଦର ଅପର ପ୍ରାତରେ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଘର । ରଥ ସେଠାରେ
ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବବ ଶ୍ରୀରାଧା ଯେପରି ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଥର ଶବ୍ଦ ।
ତାଙ୍କ ଦେହ ଅସୁଖ ଥାଏ । ସେ ବାହାରକୁ ଆସୁ ନଥାନ୍ତି । ପରିଚାରିକାକୁ ପଠେଇଲେ
ଦେଖି ଆସିବାକୁ । ପରିଚାରିକା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଥ ଦେଖି ଘର ଉଚିତରକୁ ଧାର୍ଜିଥାଏ
ଖବର ଦେଲେ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଶ୍ରୀରାଧା ଓ ପରିଚାରିକା ଆରତୀ ଧାରି ବାହାରି ଆସିଲେ ।
ଉଦ୍ଦବ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ମରଣେ ଭୂମିଷ ପ୍ରଶାନ୍ତ କରି ପଦଧୂକୀ
ନେଇ ।

“ସଖା ଉଦ୍ଦବ”-କହିଲେ ଶ୍ରୀରାଧା ବାସରୁଦ କଷରେ । “ତେବେ କ’ଣ ସତକୁ
ସତ ସଖା ଏ ଦୀନାକୁ ଭୁଲିଗଲେ ?”

ଉଦ୍ଧବ ବୋହ ସମାଚି ନପାରି କାହିଁ ଉଠିଲେ । ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପାଦ ଦେଶରେ ଲୋଟି ପଢିଥାଏଇ । ଉଠିବାକୁ ତାହୁଁ ନଥାଏଇ । ପରିଚାରିବା ତାଙ୍କୁ ବିନମ୍ବ ଭାବରେ ବହିଲେ- ଦେବୀଙ୍କ ଶରୀର ଅସୁସ୍ତ । ଆପଣ ଅଧୀର ଜହୋଇ ତାଙ୍କ ସହିତ ବଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତୁ ସଖା ଉଦ୍ଧବ ।

ଯଥଚାହିତ ପରି ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ଉଦ୍ଧବ । ବହିଲେ, ବିପରି ନ ହେବ ? ପ୍ରକୁଳ ଶରୀର ଅସୁସ୍ତ ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ଶରୀରରେ ଚର୍ଛିର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବେଖା ନଦେବ ବିପରି ? ତେଣୁ ଆପଣ ଆଜି ଅସୁସ୍ତ ।

ପ୍ରକୁ ବି ବେବେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣପୁଣ୍ୟ ବୃହାବନ, ଗୋପ, ମଧୁରା ଆଦିର ସଖା, ସଞ୍ଜି, ଭକ୍ତ ଅନୁଗତମାନଙ୍କୁ କୁଳିପାରନ୍ତି । ଗତ କିଛି କିନ ହେବ ପ୍ରକୁ ଅସୁସ୍ତ । ଶୟ୍ୟାଶୟୀ । ଦେବବୈଦ୍ୟ ଧନ୍ଦତରୀଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ସବେ ତାଙ୍କର ପାତା ବମି ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ତାଙ୍କର ମାନସିକ ବିକାର ହିଁ ରୋଗର ନିକାନ ବୋଲି ଧାର୍ଯ୍ୟବରି ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟତମ ସଖାସଞ୍ଜିଙ୍କ ପଦଧୂଳୀର ଲେପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଇଛନ୍ତି ଦେବବୈଦ୍ୟ । ମହିର୍ମତ୍ତ ନାରଦଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମତେ ମୁଁ ଆସିଛି ଆପଣଙ୍କ ପାଦଧୂଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ତୁରନ୍ତ ନେଇପାଇବାକୁ ।

ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ବଥା ଶେଷ ହେଲା ମାତ୍ରେ ଶ୍ରୀରାଧା ପରିଚାରିବାକୁ ବହିଲେ- ଶୁଣ, ଗୋଟିଏ ରୌପ୍ୟ ପାତ୍ର ନେଇ ଗୋପ ବାଣିର ଧୂଳୀ ପୂର୍ଣ୍ଣବରି ଆଶିର ତୁରନ୍ତ । ତା ପରେ ଶ୍ରୀରାଧା ନିଜର ପାଦ ଧୋଇ ପ୍ରକୁଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାଂଶ୍ଲାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ କରି ଧୂଳୀପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ରରେ ନିଜର ପାଦ ତୁତାଇଲେ ।

ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ବହିଲେ- ନିଅ ସଖା ଉଦ୍ଧବ । ଏ ସମସ୍ତ ପାତ୍ରଟି ନେଇଯାଅ । ପ୍ରକୁ ମୋର ପ୍ରାଣର ଅତିରିକ୍ତ ସଖା । ହର୍ବାକର୍ତ୍ତା ବିଧାତା । ତାଙ୍କ ବିକୁନ୍ତ ମୁଁ ବେହି ତୁହେଁ, ବିଛି ମାତ୍ର ତୁହେଁ । ମୁଁ ଜାଣୁଛି, ଘୋର ପାପ ମୁଁ ବରୁଛି । ପ୍ରକୁ ମୋର ଅତିରତମ ହୃଦୟେଶ ସ୍ଵାମୀ, ଏହି ବିଶ୍ଵାସରେ ମୁଁ ବେଧତୁଥେ ଧୂଷତା ହେତୁ ତୁଃସାହସ କରି ପ୍ରକୁଳ ଶରୀରରେ ବୋକା ହବା ପାଇଁ ପଦଧୂଳୀ ଦେବାରେ ସଂବୋଚ କରିନାହିଁ । ପ୍ରକୁଳ ପାଇଁ ସେ ବେହି ଗୋପବାସୀ ଗୋପ ବା ଗୋପୀ ଆମ୍ବୋଷର୍ଗ କରିବାକୁ ଆବୋ ପଛେଇବେ ନାହିଁ । ବିତ୍ର ପଦଧୂଳୀ ଦେବା ଚର୍ଛିରୁ ବେତେ ସହସ୍ରଗୁଣ ଅଧିକ ପ୍ରାଣପାତକ ତାହା ମୁଁ ଜାଣୁଛି ସଖା ଉଦ୍ଧବ । ତେବେ ଜାଣିରଖ, ପ୍ରକୁଳର ପାତା ତୁର କରିବାକୁ, ମହିର୍ମତ୍ତ ନାରଦଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇନ ବରିବାକୁ ମୋର ଚିହ୍ନେମାତ୍ର ଦିଧା ନାହିଁ । ବରଂ ଏହି ପାପ ପାଇଁ ମୁଁ ଜନ୍ମଜନ୍ମାତର ନର୍ବ ରୋଗ କରେଁ, ମୋ ପ୍ରକୁଳକର ପାତା ତୁର ହେଉ ।

ଉଦ୍ଧବ । ସଖା, ବହୁ । ତୁମକୁ ସାମାଜିକ ମୁକୁର୍ବି ପାଇଁ ଅଟବେଇବାକୁ ଜାହା ତୁହେଁ । ଗୋପବାସୀର ଗୋଧନ ଜଡା ଆଜ କ'ଣ ଅଛି ? ତୁମ ରଥରେ କୁମପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋ' ତୁରଧ ଓ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର ରହିଛି । ପଥରେ ଚର୍ଛିରେ ସହାର କରିବ । ସେଥିପାଇଁ ପଥରେ ବିଜନ୍ ନ ହୁଏ ଯେପରି ।

ପ୍ରକୁଳ କହିବ, ତା'କ ପୀତା ଦୂର ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେ ଖବର ନ ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'କ ଦାସୀ ଅଜ ଜନ ସର୍ଷ କରିବ ନାହିଁ । ଆଉ ବିଜୟ କରନାହିଁ ଉଦ୍ଧବ । ସଖା, ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆରମ୍ଭ କର ତୁମର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ଣ୍ଣ ଯାତ୍ରା ।

‘ ଉଦ୍ଧବ ତାହା ହିଁ କଲେ । ସାରା ଦିନ ସାରା ରାତି ରଥ ଚକାଇ ଦିତୀୟ ଦିନ ଅପରାହ୍ନ ସୁମା ଦ୍ୱାରବାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପଦଧୂଳୀ ପାତ୍ର ବକ୍ଷରେ ତାପି ଧରିଆପି ।

ମହର୍ଷ ନାରଦାତି ଉତ୍ତରଶ ଦେବବୈଦ୍ୟ ଧନ୍ତୁତରୀ, ପାତମହାରାଣୀ, ରାଜନବର ତଥା ରାଜଧ୍ୟାନୀର ଅଧିବାସୀଗଣ ସମସ୍ତେ ତତ୍ତ୍ଵ ହୋଇ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ପେରିବା ବାଟକୁ ଅନେଇ ରହିଥିଲେ ।

ପାଦଧୂଳୀ ପାତ୍ର ପାଇ ଦେବବୈଦ୍ୟ ଲାଗିଗଲେ ପାଦଧୂଳି କେପ ପ୍ରକୁଳ ଶ୍ରୀଅଜରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରେ । ସାମାନ୍ୟ କିଛି ସମୟ ପରେ ପ୍ରକୁଳ ଅଜପାତା ଯେପରି ଆସିଥିଲା ସେହିପରି ଦୂର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସମବେଳ ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ରମ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ପ୍ରକୁଳର ଜୟଗାନ କରିଥିଲେ ।

ନାରଦାତି ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଆକାପ କରି ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ସା ଓ ସମବେଦକା ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଥିଲେ । କୃତଷ୍ଠା ଆପନ କରିଥିଲେ । ତୟରେ ପ୍ରକୁ ସଖା ଉଦ୍ଧବକୁ ଖୋଜିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଉଦ୍ଧବ ମିଳିଲେ ନାହିଁ । ମହର୍ଷ ନାରଦଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ତୁରତ ତୁଳକୁ ଯାଇ ଗୋପବାସୀ ଓ ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ ସୁସମ୍ଭାଦ ଜଣାଇବାକୁ ବାହାରିଯାଇ ଥିଲେ ରଥେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରୋଗ ରଙ୍ଗ ହୋଇଯିବା ଖବର ପାଇ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ସମେତ ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଆଶ୍ରମ, ଆହୁଦିତ ହୋଇଥିଲେ । ସଂଯୋଗ କୁମେ ଶ୍ରୀରାଧା ମଧ୍ୟ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଇ କରିଥିଲେ ।

ଉଦ୍ଧବ କଥା ଶେଷ କରୁବକୁ ଗାଧୁଆବେଳ ଗତିଯାଇଥାଏ । ସାନ ମାନ୍ଦ୍ର ତୁଣେଇ କହିଲେ- ଏବେ ତୁଣେଇ ପିଲାଏ । ଅଣ୍ଠିରିପୁଅ ଉଦ୍ଧବରେ ଚିତ୍ତିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଉଦ୍ଧବ କେତେ ସାହସୀ, ନିସ୍ଵାର୍ପର, କଷସହିଷ୍ଣୁ ସେଇ କଥା ଅଛି ।

ତା' ପରେ ମୋ' ଆତକୁ ଅନେଇ କହିଲେ-ସଦି ନେତି ତତେ ଅଣ୍ଠିରି ପୁଅ ଉଦ୍ଧବ ବୋଲି କହିଲା ସେଥିରେ ତୋର ଚିତ୍ତିବାର କିଛି ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ ।

ମୋ ବୋଲିବୁ ଅଣ୍ଠିରି ବୋଲି କହିଲା ନେଇଁ ସେ- ପରାରିରି ସାନ ମାନ୍ଦ୍ରକୁ ।

ବାର୍ତ୍ତ ସେ କଥା ବି ତ ବାହାରୁ ନେଇଁ ସେଥିରୁ । ହଁ, ଯଦି କହିଥାତା ଅଣ୍ଠିରି ବୋଲଇ ପୁଅ ତୁ ବୋଲି ତେବେ ବା ହେଇଥାତା । ତୁ ମିଳଟାରେ ଦିହକୁ ଟାଣନା । ଆଜା କହିଲୁ, ତୁ ତାକୁ ଅଣ୍ଠିରି ବୋଲି କାହିଁକି କହିଲୁ ? ଚିତ୍ତେଇବାକୁ ନା ? ମାନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ ମତେ ।

ମୁଣ୍ଡ ହଇଲେ ହଁ କହିଲି ତକୁ ମୁହଁକରି । କହିଲି- ସେ ପୁଅ ପିଲାକ ପେରି ଜତଭତ ଫରପର ହଉଛି । ସେଇଥି ଫେଲୁ ଆମେ ତାକୁ ଚିତୋହଁ ।

ମାସ୍ତୁ କୁଣ୍ଡର କହିଲେ- ଆରେ କଥାରେ ଅଛି ପରା-ନଳକେ ବାକ ଦେଶକେ ପାଇ । ଯା ପରା ମୁଁ କୁମକୁ କୁଣ୍ଡର କହିଥେଳି ଥରେ । ପିଲା କ’ଣ ବଢ଼ କ’ଣ ପୁଅ କ’ଣ, କ୍ଷିଅ କ’ଣ ମଣିଷ ଗୋଟିକେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଗୋଟିଏ । କିଏ ଥୁର ଥର କଥା କୁହେ, କିଏ ବଢ଼ପାତିଆ । କିଏ ଥଣ୍ଡା ମିଜାସର କିଏ ଚିତ୍ତଚିତା । ସମସ୍ତକୁ ସମସ୍ତେ ସହି ସମାନି ଚନ୍ଦିବେନା । କଥା କଥାକେ ରାଗରୋଷ ହେଲେ ହବ ? ଯା, ତମେ ସବୁ ମିକିମିଶି ହସ ଖୁସିରେ ଖେଳିକୁଦି ଚକିବ । ଚିବି ଚିବି କଥାରେ ରାଗ ହବ ନେଇଁ ।

‘ନଟିଆଦା’ ଆସି ବାହାରେ ବସିଥାନ୍ତି । ତାହାକି ଦୂଟି ହବାରେ ତେରି ହେଲାରୁ ବଢ଼ମା ପଠେଇଥାନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗେରେ ନେଇସିବାକୁ ମତେ । ତାଙ୍କ ବାହରେ ବସି ଯାଇଁ ଯାଇଁ ମୁଁ ନଟିଆଦାଙ୍କୁ ବହିରି ପାଦଧୂଚୀ କ’ଣ ଏମିତି ଚିନିଷ ତାଙ୍କ ଦିହେରେ ବୋଲିଦେଲେ ମଣିଷର ବେମାରି ଉଲ ହେଇସିବ ?

‘ନଟିଆଦା’ ବିଜିଷ୍ଟଶ ତୁପ୍ ହେଇ କହିଲେ ସେଶୁରା ବାଉକା କଥା ମଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଠାକୁର ତାଙ୍କ ଦିହରେ ମଣିଷଙ୍କ ପାଦଧୂଚୀ ବୋଲିଦେଲେ ତାଙ୍କ ଦିହ ଉଲହେଇସିବ ବେମିତି ତୁମ୍ଭି ହଉନି । ସିନା ମଣିଷ ଦିହ ଖରାପ ହେଲେ ଠାକୁରଙ୍କ ଚନ୍ଦନ ବି ସୁଦର ଲଗେଇଲେ ଉଲ ହବ । ଏ ପାଦଧୂଚୀ ବାଉକା କଥା ସାନବାକୁ ସେଶୁରା ଶୁଣିବ ନେଇଁ ।

ହେଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦିହ ତ ରାଧାଙ୍କ ପାଦଧୂଚୀ ବୋଲି ହବାର ଉଲହେଲା । ଯା ବେମିତି ବୋଲି ନଟିଆଦାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି ।

‘ନଟିଆଦା କହିଲେ କେଜାଣି ସାନବାକୁ । ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଲୋକ ମୁଁ କ’ଣ କୁଣ୍ଡିବି ଏ କଥାରୁ । ବଢ଼ମାଙ୍କୁ ପଚାରିବା ଯେ ସେ କୁଣ୍ଡର ଦେବେ ।

ଘରକୁ ଫେରି ଆଗ ବଢ଼ମାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଏକଥା ପଚାରିଲି । ନଟିଆଦା ସେବା ଶୁଣିବେ ବୋଲି ସାଜ ଛାତ୍ର ନଥାନ୍ତି । ବଢ଼ମା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆସିଥି ଦେଇ କହିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପରା ଠାକୁର । ତାଙ୍କର ଯାହା ଉଛା ସେଇଥା ହବାକଥା । ରାଧାଚ ତାଙ୍କର ସଖୀ ପୁଣି ଉଚ୍ଚ । ତାଙ୍କ ବଢ଼ପଣ ଦେଖେଇବାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏକଥା କରିଥେବେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦିହ ଯେତେବେଳେ ରାଧାଙ୍କ ପାଦଧୂଚି ବୋଲିହବାକୁ ଉଲହେଲା । ରାଧା ସମସ୍ତିକ ଆଖିରେ କେତେବେଳେ ହେଲ ନଗଲେ ? ସେଇ ଦିନରୁ ପରା ରାଧାସବୁଠାକୁ ବଢ଼ ସଖୀ ଓ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ପୁଜା ବରାୟାଏ ରାଧାଷମୀ ଦିନ । ସେବିନ ପଞ୍ଚିତେ ଆସି ପୁରାଣ ବୋଲିବେ । ସବୁ ଜାଣିବବ ପୁରାଣରୁ ।

କେଇଦିନ ପରେ ରାଧାଷମୀ ପୁଜା ଦିନ ପୁରାଣ ବୋକାହେଲା । ବକରାମ ପଞ୍ଚିତେ ପୁଜାସାରି ପୁରାଣ ବୋଲିଲେ । ପୁରାଣରେ ଗାଁ ତାହାକିର ପାଶୁସାର କହିଥିବା ରାଧାଙ୍କର ମାହାମ୍ୟ କଥା ଲେଖାଯାଏ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅଗ୍ରାଧ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଓ ରତ୍ନ କଥା ଲେଖାଯାଏ । ସେହି ମହାମ୍ୟ ବକରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶରୀର ପୀତା ଉପଶମ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ସ୍ଵା ଲୋକମାନେ ରୁଣ୍ଡହେଇ ପୁରାଣ ଶୁଣାଇ । ନିକବୁ

ଶ୍ରୀରାଧାକ ପରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରକୁ ତତ୍ତ୍ଵ ବଚି ଗଢିତୋକିବାକୁ ତାକର ଆଶୀର୍ବାଦ ଲିଖା
କରାନ୍ତି । ସମବେଚ ସମସ୍ତକୁ ପ୍ରସାଦ ବିତରଣ କରାଯାଇ ରାଧାଶମୀ ବ୍ରତ ପୂଜା ସାଜ
କରାଯାଏ ।

ନଚିଆ ଦା' ଓ ମୁଁ ଓର ଉତ୍ସୁ ଥାଏଁ ପୂଜା ଶୈଷରେ ପଞ୍ଚିତକୁ ପାଦଧୂଳୀ
ବିଷୟ ପଚାରିବାକୁ । ମୁଁ ତାକ ମୁହଁକୁ ଏବ ଲୟରେ ଅନେଇ ଥାଏଁ । ପଞ୍ଚିତେ ମୋ
ମୁହଁର ଭାବରଙ୍ଗି ଦେଖି ପଚାରିଲେ ବିରେ ବ'ଣ କହିବୁ ବି ?

ମୁଁ ଛେପଚୋକି ହଁ କହିଲି । ପୁରାଣରେ କିପରି ଲେଖା ହେଇଛି ରାଧାକ
ପାଦଧୂଳୀ ବୋକି ହେଲାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶ୍ରୀରାପୀତା ଭର ହେଇଗଲା ?

ପଞ୍ଚିତ କହିଲେ ତମେତ ସାଧୁଆ କେଳାମାନକୁ ଦେଖିବ । ଗାଁମାନଙ୍କରେ
ସାପପେତା ଧରି ବୁଲିବୁଳି ସାପଖେଳ ଦେଖେଇ, ହାତରେ ମୁହଁରେ ଚିତାକୁଟି ପୁଣି
ଭିକ ମାଗିବାର ବୋଲି କହିଲାକୁ ପଞ୍ଚିତେ ବୁଝାଇ କହିଲେ ସାପ କାହାରିକି କାମୁଡ଼ିଲେ
ଏଇ କେଳାମାନେ ମନ୍ତ୍ରପକି ପୁକିଦେଇଲେ ବିଷ ରୁତିଯାଏ, ସାପକାମୁଡ଼ା ଭଲ
ହେଇଯାଏ । ଆଉ କେହି କେହି ତାକୁ ସାପକାମୁଡ଼ା ବିଷୟ କଣାଇଲେ ମନ୍ତ୍ରବଳରେ
ହୁରନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଖତେଇ ଭଲକରି ଦିଅନ୍ତି । ପାଦଧୂଳୀ ଲଗେଇ ଦେହ ହାତ ଆଦି
ବରତ ଭର କରିବା ମଧ୍ୟ କରିବା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ।

କେହି କେହି ବତ ମଣିଷ ଏ ରୂପ ଶତିର ଅଧିବାରୀ ବୋଲି ଭଣାଯାଏ ।
ଆମ ରାଜ୍ୟର ପୁର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମଣ୍ଡଳୀ ସ୍ଵର୍ଗତ ଶ୍ରୀୟୁତ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସଂହଦେଶକ
ର ଏରୂପ ଶତି ଥିବାକୁ ସେ ବହୁ ମୁଖରେ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲେ । ତଥା ଆମ
ରାଜ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ଅଧ୍ୟନା ଆସାମ ପ୍ରଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଇ ଶ୍ରୀୟୁତ
ଲୋକନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କର ତାତୀଙ୍କ ବିଦ୍ୟାବଳରେ ବହୁ ପ୍ରକାର ରୋଗ ଆରୋଗ୍ୟ କରାଇ
ଦେବାର ଶତିକଥା ଲେଖକ ସ୍ଵପ୍ନ ଜାଣେ ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ଆମ ରାଜ୍ୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ
କରି ଆସାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ତାକର ଏହି ଶତି ଦ୍ୱାରା ଲୋକହିତ ପରାୟଣ
ବୋଲି ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅଞ୍ଚଳ କରିଛନ୍ତି ।

ପରମ ହୁଦିନୀ ଶତିର ଅଧିବାରିଣୀ ରାବେ ପରିଚିତା ଶ୍ରୀରାଧାକର ପବିତ୍ର
ପାଦଧୂଳୀ ବକ୍ତରେ ଉତ୍ସାମୟ ପ୍ରକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଉତ୍ସା ଶତି ବକ୍ତରେ ତାକ ନିଜ ଦେହର
ଦେବନା ଶ୍ରୀରାଧାକ ପାଦଧୂଳୀ ଲେପନ ଦ୍ୱାରା ଉପଶମ ହୋଇଥିବ ତାହା ଆଦୌ
ଅସମବ ନୁହେଁ । ପୌରାଣିକ ଉପାଖ୍ୟାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ବିଶ୍ୱାସ
ଯୋଗ୍ୟ ।

